

تصویر ابو عبدالرحمن الکوردی

کابریل

گامسیا مالاکا

منتدی اقرا الشافعی

www.iqra.ablamontada.com

جانب هشتم

بهترین داستان‌های کوتاه

گزیده، ترجمه و با مقدمه

احمد گلشیری

گابریل گارسیا مارکز
بهترین داستان‌های کوتاه

گابریل گارسیا مارکز

بهترین داستان‌های کوتاه

گزیده، ترجمه و با مقدمه

احمد گلشیری

مؤسسه انتشارات نگاه

تهران، ۱۳۹۴

گارسیا مارکز، گابریل، ۱۹۲۸ - . Garcia Marquez, Gabriel

بهترین داستان‌های کوتاه / گابریل گارسیا مارکز؛

گزیده، ترجمه و با مقدمه احمد گلشیری.

تهران: مؤسسه انتشارات نگاه، ۱۳۸۶، ۵۳۵ ص.

ISBN: 978 - 964 - 351 - 202 - 6

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیها.

عنوان اصلی: Gabriel Garcia Marquez.

the best short stories.

۱. داستان‌های کوتاه کلمیبیایی - قرن ۲۰ م. الف. گلشیری، احمد، ۱۳۲۵ - .

مترجم. ب. عنوان.

ب۱۵ پ ۲۳ / ۸۴۳ / ۶۴ ۱۳۸۶ ب۱۴۱ گ ۱۳۸۶

۳۸۶ - ۳۴۸۹۰

کتابخانه ملی ایران

این اثر ترجمه‌ای است از:

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

THE BEST SHORT STORIES

ENGLISH TRANSLATION BY

GREGORY RABASSA, J.S. BERNSTEIN &

EDITH GROSSMAN

SELECTED, TRANSLATED, WITH AN INTRODUCTION

AHMAD GOLSHIRI

FIFTH PRINTING, 2009

TEHRAN, IRAN

مؤسسه انتشارات نگاه

گابریل گارسیا مارکز

بهترین داستان‌های کوتاه

گزیده، ترجمه و با مقدمه

احمد گلشیری

چاپ هفتم: ۱۳۹۴

لیتوگرافی: اطلس چاپ

چاپ: طیف‌نگار

شمارگان: ۱۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۵۱-۲۰۲-۶

حق چاپ محفوظ است.

***

دفتر مرکزی: انقلاب، خ. شهدای وندارمیری، بین خ. فخر رازی و خ. دانشگاه، پ. ۶۳، طبقه پنجم

تلفن: ۱۳-۶۶۹۷۵۷۱۱-۸۰۳۷۷-۰۶۶۴۸۰۶۶۴۶۶۹۴۰، تلفکس: ۶۶۹۷۵۷۰۷

www.entesharatnegah.com   info@entesharatnegah.com

Email: negahpublisher@yahoo.com

ترجمه‌ای برای
اسد شکل آبادی

فهرست:

۱۱	مقدمه مترجم
۵۱	بعد از ظهر باشکوه بالتاسار
۶۳	تشییع جنازه مامان بزرگ
۸۵	کسی به سرهنگ نامه نمی نویسد
۱۶۱	تسلیم سوم (۱۹۴۷)
۱۷۵	روی دیگر مرگ (۱۹۴۸)
۱۸۷	اوا درون گریه خود (۱۹۴۸)
۲۰۳	اندوه سه خوابگرد (۱۹۴۹)
۲۰۹	زنی که ساعت شش می آمد (۱۹۵۰)
۲۲۵	چشم های سگ آبی رنگ (۱۹۵۰)
۲۳۵	کسی این گل های سرخ را به هم می ریخته (۱۹۵۲)

۲۴۱	شب تللیله‌ها (۱۹۵۳)
۲۴۹	زیباترین غریق جهان (۱۹۶۸)
۲۵۹	پیرمرد فرتوت با بال‌های عظیم (۱۹۶۸)
۲۶۹	بلاکامانِ نیکِ جادو و جنبل‌کار (۱۹۶۸)
۲۸۳	آخرین سفر کشتی اشباح (۱۹۶۸)
۲۹۱	مرگ مدام در فراسوی عشق (۱۹۷۰)
۳۰۳	ردّ خون تو بر برف (۱۹۷۶)
۳۳۱	نور مثل آب است (۱۹۷۸)
۳۳۷	«فقط او مدام یه تلفن بکنم» (۱۹۷۸)
۳۵۹	سفر خوش، آقای رئیس‌جمهور (۱۹۷۹)
۳۹۵	مازیار دوس پراسیه‌رس (۱۹۷۹)
۴۱۵	رؤیاهایم را می‌فروشم (۱۹۸۰)
۴۲۵	ارواح ماه اوت (۱۹۸۰)
۴۳۱	قدیس (۱۹۸۱)
۴۵۳	ترامونتانا (۱۹۸۲)
۴۶۱	زیبای خفته و هواپیما (۱۹۸۲)
۴۷۱	وقتی باد بدبختی بوزد (۱۹۷۲)

مقدمه مترجم

۱

در ژانویه ۱۹۷۴ گروهی از چریک‌های ام‌نوزده، یا نهضت نوزدهم آوریل، اسلحه به دست و در روز روشن، وارد موزه ملی بوگوتا، پایتخت کلمبیا شدند و شمشیر سیمون بولیوار، قهرمان ملی کلمبیا را، که در آنجا نگهداری می‌شد، ربودند. چریک‌های ام‌نوزده با این حرکت نمادین در عین حال که در صدد بودند قدرت خود را به دولت نشان دهند، می‌خواستند بگویند که اقدامات آن‌ها ملازم اقداماتی است که سیمون بولیوار برای آزادی سرزمین کلمبیا به انجام رسانده است.

چریک‌های نهضت نوزدهم آوریل در نامه‌ای که از خود در موزه به جا نهادند از جمله نوشته بودند:

ما از آزادی برخوردار نیستیم. در این سرزمین هیچ کس آزادی ندارد. ما مردم امریکای لاتین در

گرسنگی به سر می‌بریم. بی‌عدالتی ما را به این روز انداخته... زنجیرهایی که روزی اسپانیایی‌ها بر دست و پای ما بسته بودند و بولیوار آن‌ها را پاره کرد اکنون بار دیگر به ضرب دلارهای امریکا بر دست و پای ما بسته شده است... به این دلایل جنگ بولیوار ادامه دارد، بولیوار نمرده است. شمشیر او که تا کنون درون موزه خاک می‌خورد، اکنون صیقل پیدا کرده و در دستان ما قرار دارد.

گارسیا مارکز از سرزمین خشن کلمبیا برخاسته است. تولد او با اعتصاب مشهور کارگران کشتزارهای موز همراه بود. گفته شده است که در آن اعتصاب، که به سال ۱۹۲۸ روی داد و از رخدادهای بااهمیت تاریخ کلمبیاست، نزدیک به سه هزار نفر کشته شدند. شرکت یونایتد فروت، که انحصار کشتزارهای موز را در اختیار داشت، در ابتدای قرن بیستم همراه خود رفاه را به نواحی اطراف سانتا مارتا و آرکاتاکا، در شمال کلمبیا، به ارمغان آورد و تا حدودی به اقتصاد محلی یاری رساند. اعضای شرکت که همه امریکایی بودند در ابتدای ورود به کلمبیا زمین‌هایی را به خود اختصاص دادند و در آن‌ها مجتمع‌های ساختمانی، مدرسه، استخر، زمین بازی و مراکز زندگی اجتماعی دیگر به وجود آوردند و دور آن‌ها حصار کشیدند. اعضای شرکت یونایتد فروت حتی برای خود راه‌آهن کشیدند و روش آبیاری اختصاصی ابداع کردند. در مقابل، کارگران محلی در ازای کاری که به انجام می‌رساندند کاغذهایی دریافت می‌کردند که با آن‌ها می‌توانستند از فروشگاه‌های شرکت کالاهای ضروری خود را خریداری کنند. این کالاها را کشتی‌های

اختصاصی شرکت پس از خالی کردن بارهای خود که جعبه‌های موز بود با خود به کلمبیا می‌آوردند تا خالی برگشته باشند.

شرکت یونایتد فروت برای فرار از اِعمال قوانینِ کارِ کلمبیا کارگران را به صورت قراردادی استخدام می‌کرد، هنگامی که اعتصاب در کشتزارهای موز آغاز شد، شرکت ادعا کرد که در فهرست حقوق‌بگیران خود نام هیچ کارگری دیده نمی‌شود و اصولاً کارگر ندارد. مسئولان شرکت کارت‌های استخدامی کارگران را سوزانده بودند تا آن‌ها هیچ ادعایی نداشته باشند. گارسیا مارکز در رمان صد سال تنهایی، مشهورترین اثر خود، این موضوع را آورده است. سخنگوی شرکت موز در جایی از رمان می‌گوید که چون کارگران موقتی استخدام شده‌اند بنابراین شرکت کسی به اسم کارگر ندارد و دادگاهی که کارگران برای احقاق حقوق خود بدان روی آوردند حکمی صادر کرد مبنی بر این که در محدوده کارِ آن‌ها اصولاً کارگر وجود خارجی ندارد. این ادعای باورنکردنی را، که کارگر وجود خارجی ندارد، گارسیا مارکز از خود ابداع نکرده است بلکه این حکمی بود که مقامات قضایی کلمبیا به نفع شرکت یونایتد فروت صادر کردند.

شمار کسانی که در دوران کودکی گارسیا مارکز برایش تعریف کرده‌اند که در جریان قتل عام کارگران کشته شده‌اند ضد و نقیض است. برخی همسایگان او گفته‌اند که در اعتصاب کارگران کسی کشته نشد، در حالی که دیگران ادعا کرده‌اند که در میان کشته‌شدگان دست‌کم یکی از بستگان آن‌ها - برادر یا عمویی - وجود داشته و هنوز در مرگش عزادارند. ژنرال کورتیس و ارگاس، که از جانب حکومت محافظه کار برای خواباندن شورش و اعتصاب به محل اعزام شد، گزارش کرده که در جریان قتل عام تنها نه نفر کشته شده‌اند و دیگران در کشمکش‌هایی که بعدها در گرفته به

قتل رسیده‌اند. در رمان صد سال تنهایی شمار کسانی که به فرمان ژنرال کورتیس کشته می‌شوند از اندازه بیرون است و شامل زنان و کودکان نیز می‌شود. اغراق گارسیا مارکز در این مورد از خاطرات دوران کودکی او مایه می‌گیرد. یکی از این خاطرات مشاهده قطار بسیار طولی است که، انباشته از موز، کشتزارها را ترک می‌گوید. گارسیا مارکز در جایی گفته است: «احتمال داشت واگن‌های قطار انباشته از سه هزار مرده باشد که آن‌ها را برای ریختن به دریا بار کرده باشند.»

گارسیا مارکز با انتشار صد سال تنهایی رئالیسم جادویی را که ترکیب خیال و واقعیت است به خوانندگان رمان معرفی کرد. رئالیسم جادویی گارسیا مارکز، که در آن طبیعت دلیل و منطق را به کناری می‌افکند، پیوسته در خدمت جهان‌بینی انسانی نویسنده قرار دارد.

صد سال تنهایی ابتدا در ۱۹۶۷ و در آرژانتین منتشر شد و تمامی ۸۰۰۰ نسخه چاپ اول آن در بوئنوس آیرس و در کیوسک‌های روزنامه‌فروشی متروی آن‌جا، ظرف یک هفته، به فروش رفت. چیزی نگذشت که خوانندگان کتاب در سراسر امریکای لاتین برای خریدن آن به کیوسک‌های روزنامه‌فروشی و کتابفروشی‌ها هجوم بردند. ترجمه کتاب به زبان‌های بیگانه از مرزسی و پنج‌گذشت، در امریکا تنها شرکت انتشاراتی ایون یک میلیون نسخه از ترجمه آن را در ظرف مدت کوتاهی به فروش رساند.

در روسیه نیز یک میلیون نسخه اول رمان در اندک زمانی به فروش رسید. برای گارسیا مارکز تعریف کرده‌اند که در مسکو زن میانسالی کتاب صد سال تنهایی را از ابتدا تا انتها، کلمه به کلمه، رونویسی کرده تا مطمئن شود که رمان را خوانده است.

در شهر مکزیکو همین که خبر اهدای جایزه نوبل ادبیات به گارسیا

مارکز بخش شد تمامی دانش آموزان یک دبیرستان جلو خانه او در محله ال پدرگال جمع شدند و با خواندن سرود دسته جمعی به او تبریک گفتند. بعد از ظهر همان روز که گارسیا مارکز از پاسخ به تلفن های بی شمار دوستان و آشنایان به تنگ آمده بود، بام وی خود را سوار شد و بیرون رفت. در خیابان ها بسیاری از مکزیکی ها با زدن بوق و روشن کردن چراغ به او تبریک گفتند و یک جا که ماشینش نقص پیدا کرده بود و با استارت های پیاپی روشن نمی شد، یک نفر در آن نزدیکی سرش را از اتومبیلش بیرون آورد و با صدای بلند گفت: «آهای گابو، تنها کاری که از شما بر می آید اینه که جایزه نوبل بگیرین!»

کارلوس فونتس، نویسنده نام آور مکزیکی، در خاطرات خود جایی نوشته است که روزی آشپزم را دیدم که سرگرم خواندن کتابی است و لحظه ای از آن غافل نیست و وقتی از او پرسیدم، «حالا این کتابی که می خونی چیه؟» در جوابم گفت: «صد سال تنهایی».

چنانچه گارسیا مارکز از نبوغی برخوردار نبود و آثار ارزشمند و ماندگاری همچون صد سال تنهایی، گزارش یک مرگ، عشق سال های وبا و خزان پدرسالار ارائه نکرده بود، با خود می گفتیم گزارش هایی که از آن ها یاد کردیم و از علاقه قلبی انسان ها نسبت به گارسیا مارکز حکایت می کند، جز شایعه هایی بی اساس چیزی نیست. در حالی که واقعیت آن است که گارسیا مارکز تا حد بسیار زیادی از جایگاه خود به عنوان نویسنده فراتر رفته و به صورت پدیده ای مردمی در آمده، پدیده ای که آثارش نه تنها تحسین و احترام بلکه محبت و صمیمیت همه را برانگیخته است.

اهدای جایزه نوبل ادبیات به گارسیا مارکز تأیید رسمی بر بسیاری نکته ها است که از جمله می توان به اقبال خوانندگان آثار او و به خصوص

انسان دوستی تمام عیار او اشاره کرد که معیار اساسی میراث جایزه آلفرد نوبل شمرده می‌شود. معمولاً اطلاعیه‌های اهدا کنندگان جوایز چندان در خور اعتنا نیست اما، در این مورد، گردانندگان جایزه نوبل ادبیات با برشمردن جنبه‌های خاص شخصیت و نویسندگی گارسیا مارکز، همچون گستره ادبی وسیع او؛ به کارگیری خلاقانه خیال در آثار او؛ گرایش او به چپ در سیاست؛ شهرت بیش از اندازه او؛ و مهم‌تر از همه، بزرگی نبوغ آمیز و انکارناپذیر او، به اهمیت او در میان سایر برندگان اذعان داشتند.

در کشور کلمبیا، زادگاه گابریل گارسیا مارکز، تمامی مردم از پرستارها، فروشنده‌ها، کارگرها، بانکدارها، صنعتکارها، کارمندها گرفته تا دیگران گارسیا مارکز را می‌شناسند و دست‌کم رمان صد سال تنهایی او را خوانده‌اند و با نام خودمانی «گابو» یا «گایتو» از او یاد می‌کنند. نام ما کوندو نیز، که ماجرای رمان صد سال تنهایی در آن می‌گذرد بر در و دیوار شهرهای کلمبیا دیده می‌شود: داروخانه ما کوندو، ساختمان ما کوندو، و حتی هتل ما کوندو. در دهه ۱۹۷۰ که در تمامی کشورهای اسپانیایی زبان صحبت از رمان صد سال تنهایی بود، گارسیا مارکز به یاد می‌آورد که در سفری به کوبا با عده‌ای از روستاییان آن جا گرم صحبت می‌شود و آن‌ها از شغل او می‌پرسند، گارسیا مارکز پاسخ می‌دهد که نویسنده‌ام و صد سال تنهایی را نوشته‌ام، آن وقت آن‌ها همه یک‌صدا می‌گویند: «ما کوندو!»

ما کوندو که در روی هیچ نقشه‌ای به چشم نمی‌خورد و گارسیا مارکز خود آن را خلق کرده است، شهرک گرمسیری کوچکی است که یک سویش باتلاقی است و در سوی دیگرش رشته کوهی به چشم می‌خورد. در فاصله سال‌های ۱۹۱۵ تا ۱۹۱۸، یعنی دوران موز، شکارچیان

ثروت بدان روی آوردند. هنگامی که شرکت موز آن جا را ترک گفت فراوانی نیز از آن رخت بربست. در ماکوندو کسی آسوده سر بر بالش نمی گذارد، محیطی آکنده از بی اطمینانی و بدگمانی به خشونت آن دامن می زند. ماکوندو بجز صد سال تنهایی مکان بسیاری از داستان های گارسیا مارکز نیز هست.

در صد سال تنهایی، که سرگذشت چندین نسل از خانواده بوئندیا گزارش می شود، مرز میان واقعیت و خیال از بین می رود و توانایی و اطمینان ما در تمایز میان این دو کاهش می یابد. صد سال تنهایی در واقع استعاره شرایط زندگی آدمی است، نمایش جبر فولادینی است که بر زندگی آدم ها حکومت می کند. تنهایی، خشونت و نفرینی که در سایه آن خانواده بوئندیا در رنجند، همه و همه بینش تراژدی گونه گارسیا مارکز را تصویر می کنند.

آنچه در خصوص این رمان در خور اهمیت است آن است که نویسنده آن در زمینه مسائل سیاسی از تمایلات چپگرایانه برخوردار است اما، در عین حال، با تخیلات خیال بافانه خود، که ریشه در فولکلور کارائیب و شگردهای غربی دارد، اصول کهنه رئالیسم را نادیده می گیرد و به یاری جادوی کلام، آن را به کناری می افکند و رویدادهایی غریب را همچون کشیشی که از زمین بلند می شود؛ گل های زردی که به صورت باران بر زمین می بارد؛ با کره زیبایی که به آسمان پرواز می کند؛ و قتل عامی که مقامات حکومتی یک شبه از حافظه می زدایند، همه به آسانی تمام در نظر مجسم می کند.

در میان انواع خیالاتی که در آثار گارسیا مارکز نقش برجسته دارند می توان به اغراق های آمیخته با هنر او اشاره کرد، همچون بارانی که در ماکوندو کمابیش پنج سال به طول می انجامد یا خودکامه ای که در خزان

پدرسالار دو قرن زندگی می‌کند. آن‌گونه که گارسیا مارکز می‌بیند عدم توازن همچنین بخشی از واقعیت را در امریکای لاتین تشکیل می‌دهد و مثلاً رودخانه‌ها آن‌قدر پهناورند که ساحل مقابل آن‌ها با چشم دیده نمی‌شود یا طوفان‌ها با آن قدرت ویرانگرشان در هیچ جای جهان نظیر ندارند. و برای نشان دادن این عدم توازن، تخیل گارسیا مارکز ناگزیر به اغراق بیش‌تر متوسل می‌شود، تاریخ را همچون داستانی طولانی باز می‌گوید، و پدرسالاری ۱۰۷ تا ۲۳۲ ساله را برابر دیدگان ما می‌گذارد که خود صورت تکثیر یافته خودکامه‌هایی همچون خوان وینسنته گومیس، رافائل لئونیداس تروخیو و خانواده‌ی سوموزای حقیقی است.

صد سال تنهایی در عین حال رمانی درباره‌ی سیاست است و به مسائلی چون جنگ‌های داخلی، اعتصاب‌ها و سرکوب‌های نظامی می‌پردازد، مسائلی که به یاری تخیلِ مردی آفرینش دوباره می‌یابند که یکی از نویسندگان بزرگ سیاسی شناخته شده است. گارسیا مارکز، در واقع، با بینش غیر معمول خود اعماق زوایای قدرت را می‌کاود، گویی می‌خواهد بدین پرسش روزمره‌ی مردم آمریکای لاتین پاسخ گوید که «چه کسی صاحب قدرت است؟»

گارسیا مارکز هر چند روشنفکر چپ‌گراست اما هیچ‌گاه به حزبی نپیوسته است. خودش گفته است: «من به اجبار دنبال سیاست رفته‌ام. چنانچه اهل امریکای لاتین نبودم هرگز گرد سیاست نمی‌گشتم. اما وقتی روشنفکری با مسائلی چون ناپدید شدن افراد، فقر و جهل روبه‌رو باشد ناگزیر به سیاست روی می‌آورد.»

در سال ۱۹۷۱ که فیدل کاسترو اِبر تو پادیا، شاعر معروف کوبایی، را به زندان انداخت، گارسیا مارکز همچون دیگر نویسندگان امریکای لاتین نگران شد اما برخلاف آن‌ها که رابطه‌ی خود را با کوبا قطع کردند کار فیدل

کاسترو را صرفاً «اشتباه» خواند و قول داد «از درون» با چنین سياهکاری‌هایی مبارزه کند. گارسیا مارکز در عین حال به این نتیجه رسید که روشنفکران تنها هنگامی به فیدل کاسترو و انقلاب او پشت می‌کنند که دشواری‌هایی برای روشنفکران کوبا به وجود می‌آید و گفت: «این قهر کردن‌ها حاصل ناپختگی سیاسی است.»

گارسیا مارکز در سال ۱۹۷۴ مجله‌ای را در بوگوتا، پایتخت کلمبیا، به نام آلترناتیو تأسیس کرد و خود مقالاتی را در آن به چاپ رساند. در این مجله، او از جمله مقالاتی درباره آزادی کشور آنگولا و آخرین روزهای سالوادور آلنده، رئیس جمهور شیلی، که در کودتای نظامی سال ۱۹۷۳ کشته شد به چاپ رساند. این مجله در سال ۱۹۸۰ به دنبال انفجار بمبی در دفتر آن تعطیل شد. در اوائل دهه ۱۹۸۰ گارسیا مارکز از دولت مکزیك درخواست پناهندگی سیاسی کرد چون چریک‌های ام نوزده در جایی ادعا کرده بودند که گارسیا مارکز به آن‌ها کمک مالی می‌رساند و حکومت کلمبیا نیز نام او را در فهرست کسانی به ثبت رساند که باید دستگیر شوند.

گارسیا مارکز در صد سال تنهایی تنها به سیاست نمی‌پردازد، درونمایه‌های جدی رمان او در فضایی از خیالپردازی، رویدادهای جادویی و معجزه آسا و شوخ طبعی‌های شیطنت آمیز پنهان است. او در جایی می‌گوید: «من تنها در برابر واقعیت‌های سیاسی و اجتماعی کشورم متعهد نیستم بلکه خود را به تمامی واقعیت‌های جهان متعهد می‌بینم.»

گابریل گارسیا مارکز در ۶ مارس ۱۹۲۸ در آرکاتاکای کلمبیا، که روزی از کشتزارهای موز تشکیل می‌شد به دنیا آمد. افراد این شهرک آدم‌هایی بودند که از جنگ‌های داخلی کلمبیا، که صد سالی به درازا کشیده بود، گریخته بودند. شرکت یونایتد فروت که بخشی از آرکاتاکا را در اختیار گرفته بود، برای کارگران خود کلبه‌های کوچکی با سقف‌های حلبی ساخته بود و به این ترتیب شهرک را وسعت بخشیده بود.

در آرکاتاکا بجز امریکایی‌ها که مزارع موز را در اختیار داشتند، اسلاف بردگان سیاه‌پوست، سرخپوستان گواخیرو، مهاجران خاورمیانه، دورگه‌ها و مستروزوها زندگی می‌کردند. به این ترتیب گارسیا مارکز در میان فرهنگ‌های گوناگون که آمیخته به سحر و جادو نیز بودند و از افریقا و آسیا آورده شده بودند، بار آمد.

پدرش گابریل الیخیو گارسیا، تلگرافچی بود و مادرش سانتیاگو مارکز، به‌سرشناس‌ترین خانواده آرکاتاکا تعلق داشت. پدر بزرگ مادری‌اش، سرهنگ نیکلاس مارکز، در جنگ‌های داخلی جنگیده بود و سرپرستی ده دوازده نفر از کودکان نامشروع را بر عهده داشت. سرهنگ به این دلیل که خواستگار دخترش طرفدار محافظه‌کاران بود و با زنان زیادی دیده شده بود، به او پاسخ منفی داده بود. اما گابریل الیخیو گارسیا سماجت نشان داده و بی‌وقفه برای سانتیاگو تلگرام فرستاده بود. سرانجام هم تلگرام‌ها کار خود را کرده بود و سرهنگ مارکز که سرسختی خواستگار را دیده بود ناگزیر با ازدواج غریبه با دخترش موافقت کرده بود.

پس از به دنیا آمدن گارسیا مارکز، پدر بزرگ و مادر بزرگ مادری او را نزد خود بردند تا بزرگ کنند. در کارائیب سپردن کودکی که پدر و مادرش دست به دهان باشند به دست پدر بزرگ و مادر بزرگ کودک

امری عادی است. به این ترتیب، گارسیا مارکز در کنار پدر بزرگ و مادر بزرگ و عمه‌هایش در خانه‌ای جادار و بزرگ تربیت شد. گارسیا مارکز از این خانه به عنوان خانه‌ای جن زده یاد می‌کند:

در هر اتاق آدم‌های مرده و خاطراتی نهفته بود و پس از ساعت شش غروب، خانه به صورت جایی نفوذناپذیر در می‌آمد. دنیایی بود آکنده از ترس. از اتاق‌ها دائم صدای پیچ‌پیچ می‌آمد. در خانه اتفاقی وجود داشت که عمه پترا در آن مرده بود، اتفاقی وجود داشت که عمو لازارو مرده بود. بنابراین شب‌ها نمی‌شد قدم از قدم برداشت چون تعداد مرده‌ها بیش از زنده‌ها بود. هوا که تاریک می‌شد من در گوشه‌ای می‌نشستم و با خودم می‌گفتم، از این جا تکان نخور، چون در غیر این صورت عمه پترا که در اتاقش جا خوش کرده یا عمو لازارو، که در آن یکی اتاق است، سر و کله‌شان پیدا می‌شود و سر جایم می‌خکوب شده بودم.

و درباره پدر بزرگ مادری‌اش می‌گوید:

مرا به سیرک می‌برد و او بود که سینما را به من شناساند. او با آن چیزهای واقعی و خیالی که برایم تعریف می‌کرد و همه برای من واقعی بود، در واقع، بند ناف من به حساب می‌آمد. او در عین حال

فرشته نگهبان من بود و من بهترین رابطه را با او داشتم.

با این همه، گارسیا مارکز خبر داشت که پدر بزرگش مردی را کشته است. روزی که پدر بزرگ او را به سیرک می برد برایش ماجرا را تعریف کرد و گفت: «نمی دونی آدم مرده چقدر سنگینه!» این صحنه دقیقاً در رمان صد سال تنهایی آمده است. خوزه آرکادیو بوئندیا، بنیانگذار ماکوندو، روح مردی را که کشته است می بیند که پیوسته به سراغش می آید و می گوید: «بار وجدان بر دوش ما سنگینی می کنه»

عمه فرانسیسکانیز در آن خانه درندشت در آرکاتا کازندگی می کرد. او همچون آرماتتا، در رمان صد سال تنهایی، کفن خود را می بافد و وقتی که کفن آماده شد، همان طور که قول داده دراز می کشد و می میرد. در شهرک آرکاتا کاکشیشی نیز زندگی می کرد که، به گفته مردم، مقامی آن قدر والا داشت که در طول مراسم عشای ربانی هر وقت جام را بلند می کرد از روی زمین بلند می شد. او در صد سال تنهایی هرگاه شیر کاکائو می نوشد از روی زمین بلند می شود.

مادر بزرگ گارسیا مارکز بیش ترین تأثیر را بر شگرد داستان نویسی او داشت، او برایش قصه می گفت یا داستان های خانوادگی تعریف می کرد و به خصوص از چیزهایی می گفت که در خواب هایش می دید. خاطرات مادر بزرگ آکنده از سحر و جادو، خرافات و چیزهای خارق العاده بود و شب ها قصه هایی از آدم های مرده و جهان دیگر به زبان می آورد که گابریل کوچولو در عین مسحور شدن مو بر تنش سیخ می شد.

یکی از داستان هایی را که مادر بزرگ برایش تعریف کرده داستان

دختری است که همراه فروشنده دوره گردی می‌گریزد. مادر بزرگ برای آن که داستان را به پایان برده باشد می‌گوید که دختر به آسمان رفته است. گارسیا مارکز در صد سال تنهایی داستان را به صورت صعود رم‌دیوس خوشگله به آسمان تغییر می‌دهد و برای این که آن را باورکردنی جلوه دهد به فکر فرو می‌رود که چگونه آن را ارائه دهد. تا این که روزی در شهر مکزیکو شاهد کارهای پیشخدمت خانه همسایه می‌شود که لباس‌ها را روی بند رخت پهن می‌کرده و به این ترتیب تصویر لازم به دست می‌آید و رم‌دیوس خوشگله در حالی که دارد ملافه‌های خشک شده را تا می‌کند به آسمان پرواز می‌کند.

در جایی از رمان صد سال تنهایی همچنین، به دنبال مرگ اورسولا و به احترام درگذشت او هزارها پرنده از آسمان به زمین می‌افتند. گارسیا مارکز این صحنه را از دوران روزنامه‌نگاری خود به یاد دارد و می‌گوید تغییرات جوی سبب مرگ میلیون‌ها پرنده شد و امواج لاشه آن‌ها را به ساحل اکوادور و کلمبیا می‌آوردند.

لحن گارسیا مارکز در نوشتن رمان صد سال تنهایی همان لحنی است که مادر بزرگش به هنگام قصه‌گویی به کار می‌گرفت: لحنی خونسرد و بدون احساس و حالت چهره‌اش آن قدر خشک و بی‌روح بود که گارسیا مارکز در واقعیت آنچه مادر بزرگش بر زبان می‌آورد تردید به خود را نمی‌داد.

هنگامی که گارسیا مارکز هشت ساله شد پدر بزرگش درگذشت و او ناگزیر پیش پدر و مادرش رفت. البته در آن‌جا زیاد نماند، می‌گوید: «در خانه‌ای زندگی می‌کردم که هر سال بچه دیگری متولد می‌شد. وقتی سیزده ساله شدم هشت برادر داشتم.» آن وقت به این نتیجه رسید که تنها راه حل ترک خانه است، هم برای بقای خود و هم برای کاستن از بار

سنگین خانواده. سپس به مدرسه‌ای شبانه‌روزی در بارانکیا رفت. در ۱۹۴۰ راهی پایتخت کلمبیا، بوگوتا، شد و در دبیرستانی ویژه تیزهوشان نام‌نویسی کرد. در بوگوتا مردها را می‌دید که همه بدون استثنا لباس سیاه پوشیده‌اند و کلاه بر سر دارند. از حضور زن در کوچه‌ها و خیابان‌ها نیز خبری نبود. موضوع دیگری که در آن شهر آزارش می‌داد باران ریز مداوم می‌بود که تمامی نداشت.

در سن شانزده سالگی و به دنبال مرگ مادر بزرگ به زادگاهش، آرکاتاکا، برگشت تا خانهٔ آباجدادی را بفروشد. این سفر که مادرش نیز همراه او بود، انگیزهٔ نوشتن رمان بزرگ او، صد سال تنهایی، شد. گارسیا مارکز سپس در دانشگاه ملی بوگوتا نام‌نویسی کرد و در رشتهٔ حقوق به تحصیل پرداخت.

در ۱۹۴۶ تحولی در زندگی‌اش به وجود آمد، یکی از دوستان مجموعه داستان فرانتس کافکا را به او داد. او داستان «مسخ» را از این مجموعه خواند و مسحور رویدادهای آن شد و دریافت آنچه می‌خواند با ادبیاتی که در دبیرستان به او آموخته‌اند به کلی متفاوت است. گارسیا مارکز می‌گوید: «داستان‌های کوتاه کافکا در من تمایل به نوشتن را به وجود آورد». اولین داستانش را با عنوان «تسلیم سوم» در سال اول دانشگاه نوشت. این داستان برندهٔ جایزه شد و در روزنامه *ال اسپکتاتور* به چاپ رسید. سردبیر روزنامه او را «نابغهٔ جدید ادبیات کلمبیا» خواند.

برخی به دنبال خواندن اولین داستان کوتاه گارسیا مارکز گفتند که او از آثار جیمز جویس، نویسنده ایرلندی، تأثیر پذیرفته است. گارسیا مارکز که تا آن وقت جویس را نمی‌شناخت و حتی یک اثر از او نخوانده بود کنجکاو شد و به خواندن رمان اولیس پرداخت. به دنبال مطالعهٔ این رمان بود که گفت و گوی درونی را کشف کرد. گارسیا مارکز پس از مدتی و به

دنبال خواندن آثار ویرجینیا وولف، نویسندهٔ انگلیسی، پی برد که وولف شیوهٔ گفت‌وگوی درونی را بسیار بهتر از جیمز جویس به کار گرفته است. از آن پس داستان‌های کوتاه او به طور مرتب در روزنامهٔ ال اسپکتاتور چاپ شد.

در نهم آوریل ۱۹۴۸ خورخه گایتان، سناتور آزادیخواه، که با گزارش خود در خصوص اعتصاب کارگران کشتزارهای موز، در سال ۱۹۲۸، شهرتی به هم زده بود، ترور شد. دانشگاه ملی بوگوتا به تعطیل کشانده شد و گارسیا مارکز به دانشگاه کارتاخنا انتقال پیدا کرد.

در دانشگاه کارتاخنا بجز درس‌های رشتهٔ حقوق آثار فاکنر را نیز خواند و کشف کرد که دنیای فاکنر، دنیای جنوب امریکا، بسیار شبیه دنیای اوست و به دست آدم‌های همسان خلق شده است و فاکنر را نویسندهٔ امریکای لاتینی خواند و حتی گفت که دنیای فاکنر همان دنیای خلیج مکزیک و امریکای لاتین است که او در آن‌ها بار آمده است.

در ۱۹۵۰ گارسیا مارکز به شهر بارانکیای کلمبیا رفت و با یکی از سازنده‌ترین دوران زندگی‌اش روبه‌رو شد در بارانکیا و در کافهٔ کلمبیای آن‌جا گروهی دور هم گرد می‌آمدند که شیفتهٔ ادبیات بودند. این گروه به‌ویژه به آثار نویسندگانی چون ویلیام فاکنر، جیمز جویس و ارنست همینگوی علاقه نشان می‌دادند و دربارهٔ آن‌ها به بحث می‌پرداختند. گارسیا مارکز به این جمع پیوست. در این گروه نقش رامون وینیس، که نمایشنامه‌نویسی تبعیدی بود و در بارانکیا کتابفروشی معتبر و ارزشمندی به راه انداخته بود، بسیار تأثیرگذار بود. یاران کافهٔ کلمبیا در جمع خود نویسندگان بسیاری را، چه کلاسیک و چه نو، کشف کردند. یکی از آثاری که به خصوص مورد توجه این جمع قرار گرفت، داستان «مسخ» کافکا بود که در آن انسانی تبدیل به حشره می‌شود. مطالعهٔ همین داستان

بود که سبب شد گارسیا مارکز نویسندگی را جدی بگیرد.

گارسیا مارکز که در این زمان تنگدست بود و بعد از ظهرها روی رمان طوفان برگ کار می‌کرد، در بالاخانه‌ای در محله کاله دل کریمن، محله روسپی‌ها، روزگار می‌گذراند. یکی از این روسپی‌ها یوفه‌میا نام داشت و گارسیا مارکز بعدها او را در رمان صد سال تنهایی، با نام نیگومانتا، جاودانه کرد.

گارسیا مارکز در این دوران به شغل‌های مختلفی می‌پرداخت. یکی از این شغل‌ها فروش دایرةالمعارف بود که برای انجام آن ناگزیر بود از این شهر و به آن شهر برود. به این ترتیب سفر به دور کلمبیا را آغاز کرد. در یکی از این سفرها بود که با نوۀ مردی برخورد که پدر بزرگش او را کشته بود.

در ۱۹۵۴ راهی بوگوتا شد و کار روزنامه‌نگاری را به‌طور جدی دنبال کرد و در روزنامه‌ی اسپکتاتور، یکی از دو روزنامه‌ی معتبر کلمبیا، به نوشتن نقد فیلم مشغول شد. گارسیا مارکز سپس از طرف همین روزنامه برای تهیه گزارش به رم رفت. در آن‌جا در مرکز سینمای تجربی رم نام‌نویسی کرد و در رشته کارگردانی و به‌خصوص فیلم‌نامه‌نویسی به تحصیل پرداخت. پس از چندی به ژنو و پاریس رفت و از کشورهای اروپای شرقی نیز دیدن کرد.

در ۱۹۵۵ دیکتاتور کلمبیا، روخاس پینیا، روزنامه‌ی اسپکتاتور را تعطیل کرد و گارسیا مارکز در اروپا به‌عبث در انتظار رسیدن چک حقوقش از زادگاه خود روزها را با دلهره می‌گذراند. بدین ترتیب دوران پریشانی او در اروپا آغاز شد و یک‌سالی را با تنگدستی در هتلی ترسناک سپری کرد. صاحب هتل که می‌دید او پیوسته در اتاقش سرگرم کار است به او اطمینان کرد؛ هر چند صدای ماشین تحریرش، که تا دیر وقت شب به

گوش می‌رسید، ساکنان اتاق‌های اطراف را از هتل می‌تاراند. گارسیا مارکز معمولاً آثارش را برای دوستانش می‌خواند. هنگامی که آن‌ها از موقعیت ناگوار او در اروپا آگاه شدند به فکر رمان طوفان برگ او افتادند که برای‌شان خوانده بود. دوستان نسخه‌دستنویس را در کشو میز کارش پیدا کردند و آن را به دست ناشری سپردند. بدین ترتیب، نخستین رمان گارسیا مارکز در بوگوتا و در غیاب نویسنده آن چاپ و منتشر شد. گارسیا مارکز پس از مدتی سرانجام به امریکای لاتین بازگشت اما به کلمبیا نرفت بلکه راهی کشور ونزوئلا شد؛ چون دیکتاتور کلمبیا همچنان بر مسند قدرت جا خوش کرده بود.

در ۱۹۵۹ که اولین فرزند گارسیا مارکز، رودریگو، به دنیا آمد، گارسیا مارکز بادشواری بی‌سابقه‌ای روبه‌رو شد و آن این بود که در کلمبیا برای صدور شناسنامه هر نوزاد نخست باید آن نوزاد مراسم غسل تعمید را پشت سر گذاشته باشد و از آن جا که گارسیا مارکز به مسیحیت اعتقادی نداشت نمی‌خواست زیر بار رعایت مراسم یاد شده برود. و چون صدور شناسنامه امری ضروری بود گارسیا مارکز به طور جدی به فکر فرورفت. در این وقت بود که به یاد کامیلو تورس افتاد. کامیلو تورس دوست و همکلاس گارسیا مارکز در دوران تحصیل در دانشگاه ملی بوگوتا بود. آن دو عضو شورای سردبیری مجله دانشگاه بودند و مثل بسیاری دیگر از دانشجویان به مسائل سیاسی علاقه داشتند و مطلب می‌نوشتند. اما بعدها تورس از خانه گریخت و خود را به حوزه علمیه شهر چیکین کوئیرا رساند و با این که مادر تورس باکشیش شدن فرزندش مخالف بود و یکبار نیز او را کشان‌کشان به خانه برده بود اما تورس سرانجام به لباس کشیشی در آمده بود. دوستان و به خصوص گارسیا مارکز باور نمی‌کردند که تورس با آن افکار انقلابی و رفتار روشنفکرانه روزی کشیش از آب در آید.

روزی که بحث وجود خدا پیش آمده بود و گارسیا مارکز به او گفته بود: «آخر تو که به خدا اعتقاد نداری.» و او جواب داده بود: «چرا، اعتقاد دارم.» گارسیا مارکز با قاطعیت گفته بود: «نه، به تو نمی آید.» و اضافه کرده بود: «کشیشی که سیگار بکشد، کافه نشین باشد، درباره سیاست و مسائل اجتماعی داد سخن بدهد و توجه زن‌ها را به خود جلب کند دیگر کشیش نیست.»

به این ترتیب، گارسیا مارکز کشیش ایده آل را یافته بود. آن وقت به دنبال او گشته بود و موضوع را با او در میان گذاشته بود و تورس موافقت کرده بود که فرزند گارسیا مارکز را غسل تعمید دهد.

در روز مراسم، گارسیا مارکز، همسرش مرسدس و تمامی دوستان و بستگان خانواده گارسیا مارکز در کلیسا جمع شده بودند. کامیلو تورس دعا‌های لازم را خواند و سپس گفت: «هر کس معتقد است تن مسیح در تن این نوزاد حلول می‌کند زانو بزند.» بجز سرخپوستی که تصادفاً جلو در کلیسا ایستاده بود، هیچ کدام از حاضران به صحبت کامیلو تورس اعتنا نکردند و زانو نزدند. تورس سپس آب غسل تعمید را بر سر رودریگو ریخت و مراسم را به پایان برد. در پایان که همه از کلیسا بیرون رفتند و به طرف خانه‌های خود به راه افتادند، کامیلو تورس با عصبانیت خطاب به جمع دوستان و آشنایان گارسیا مارکز گفت: «پدر سوخته‌ها، دست کم می‌خواستید به خاطر رعایت ادب هم که شده زانو بزنید.»

کامیلو تورس بعدها نهضت جبهه متحد را بنا نهاد و پس از چندی به عضویت ارتش آزادی‌بخش در آمد. او سرانجام در ۱۹۶۶ در جنگ با ارتش کلمبیا کشته شد.

گارسیا مارکز در ۱۹۶۰، یک سال پس از انقلاب کوبا و به قدرت رسیدن فیدل کاسترو، به کوبا رفت و برای خبرگزاری کوبایی پرسنا لاتینا

به کار پرداخت. از این تاریخ به بعد بود که تهدید کوبایی‌های تبعیدی آغاز شد و او ناگزیر میله‌ای آهنی را کنار میز تحریرش نگه می‌داشت. به این ترتیب، کار با خبرگزاری کوبا برایش گرفتاری به وجود آورد. یک روز که با اتومبیلش به طرف کوئینز نیویورک، که موقتاً در آن جازندگی می‌کرد، در حرکت بود، اتومبیلی را دید که به موازات اتومبیل او و به سرعت در حرکت است. گارسیا مارکز ناگهان لوله تفنگی را دید که از درون اتومبیل دیگر به طرفش نشانه رفته است. با این همه، میدان را خالی نکرد و همچنان به کار برای آن خبرگزاری ادامه داد.

۳

برنامه کار گابریل گارسیا مارکز سال‌هاست که تغییر نکرده. او صبح‌ها را صرفاً به نوشتن اختصاص داده است. ساعت ۶ صبح از خواب بیدار می‌شود، در رختخواب خردخرد یک فنجان قهوه می‌نوشد و روزنامه می‌خواند. سپس لباس نوشتن که لباس کار آبی‌رنگ زیبای است، می‌پوشد و چنانچه در مکزیکو باشد، به اتاق کار خود در خانه ویلایی پشت حیاط خانه‌اش می‌رود و تا ساعت یک یا دو بعدازظهر به نوشتن مشغول می‌شود. رعایت انضباط در کار نوشتن از اصول نویسندگی اوست. او دریافته است که، برخلاف روزهای جوانی، دیگر نمی‌تواند در هتل‌ها و اتاق‌های دیگران کار کند. در دهه ۱۹۷۰، که دو پسرش کوچک‌تر بودند، بدون هیچ دردسری تا ساعت دو یا حتی دو و نیم می‌نوشت.

همسرش، مرسدس، به تلفن‌ها می‌رسد و نمی‌گذارد کسی در چنین

ساعت‌هایی مزاحم کارش شود. ناهار را به عادت اسپانیایی‌ها، بین ساعت ۲/۵ تا ۳ بعد از ظهر می‌خورد. بعد از ظهرها مطالعه می‌کند یا به موسیقی گوش می‌دهد، می‌گوید: «من پیوسته به موسیقی گوش می‌دهم بجز وقتی به نوشتن مشغول باشم.»

در مدتی که گارسیا مارکز رمان عشق سال‌های و با را می‌نوشت و او و همسرش در کارتاخنا، نزدیک دریا، زندگی می‌کردند؛ مرسدس ناهار تهیه می‌کرد و با خود به کنار دریا می‌برد. در آن جا با دوستان به انتظار آمدن گارسیا مارکز می‌ماند. همسرش از مهمانان هر روز با گارسیا مارکز حرفی نمی‌زند؛ بنابراین خود این موضوع تجربه‌ی جالبی برای او بود. عصرها راهی خیابان‌ها می‌شد. گارسیا مارکز گفته است: «به دنبال جاهایی بودم که آدم‌های رمانم به آن جاها رفت و آمد داشتند. می‌خواستم فضا و گفت‌وگوها را حس کنم. به این ترتیب صبح روز بعد چیزهای تازه‌ای از خیابان برای نوشتن همراه داشتم.»

گارسیا مارکز در سال‌های آغاز نویسندگی پرکار بود. می‌گوید: «برای روزنامه‌ی ال اسپکتاتور کار می‌کردم. هفته‌ای دست‌کم سه داستان کوتاه می‌نوشتم. هر روز سرمقاله و نقد فیلم می‌نوشتم. سپس شب هنگام، که همه به خانه رفته بودند در دفتر روزنامه می‌ماندم و روی رمانی که در دست داشتم کار می‌کردم. از صدای دستگاه‌های چاپ لاینوتایپ، که به صدای ریزش باران می‌ماند، خوشم می‌آمد. اگر آن‌ها خاموش می‌شدند و سکوت ایجاد می‌شد نمی‌توانستم کار کنم.»

گارسیا مارکز رمان ساعت شوم را، هنگامی که در هتلی در کارتیبه لاتین پاریس سکونت داشت، آغاز کرد. سپس تصمیم گرفت به جای آن روی اثر دیگرش، «کسی به سرهنگ نامه نمی‌نویسد» کار کند. اثر را یازده بار پاک‌نویس کرد و به گفته‌ی خودش چون درست از کار درنیامد آن را با نوار

رنگی بست و در ته چمدانش انداخت.

در ۱۹۵۹ هشت داستان از مجموعه تشییع جنازه مادر بزرگ را به پایان رساند و آن‌ها را نیز به کناری انداخت تا این که دوستش، آلوارو موتیس، که در شهر مکزیکو زندانی بود، درخواست کرد چیزی برای خواندن به او بدهد تا درون زندان مطالعه کند. آلوارو موتیس دست‌نویس داستان‌ها را در اختیار داشت تا این که در ۱۹۶۲ از زندان آزاد شد و آن‌ها را برای چاپ به انتشارات دانشگاه وراکروز سپرد.

ماریو بارگاس یوسا، نویسنده مشهور اهل پرو، نوشته است: «واقعیت ماجرا این است که گارسیا مارکز بدون سماجت دوستانش شاید امروز نویسنده‌ای گمنام بود. زیرا اکثر آثارش با همت و یاری آن‌ها به چاپ رسیده است.»

در عین حال او هر کدام از آثارش را در یک شهر نوشته است. هنگامی که در شهر ایده‌ئالش، مکزیکو، به کار روزنامه‌نگاری و نوشتن نقد فیلم مشغول بود ناگهان ابتدای رمان صد سال تنهایی که سال‌ها ذهنش را به خود مشغول داشته بود برایش متبلور شد. او که همراه خانواده و با اتومبیل مدل آپل خود عازم شهر بود، تک‌تک واژه‌های فصل اول رمان در نظرش مجسم شد و تنها کاری که می‌بایست انجام می‌داد این بود که آن‌ها را برای ماشین‌نویسی دیکته کند.

در بازگشت از سفر به همسرش، مرسدس، گفت: «مزاحم من نشو، به‌خصوص در مورد پول و هزینه‌های خونه مزاحم من نشو.» و سپس مدت هجده ماه بی‌پایی مشغول نوشتن رمان شد. مرسدس مقداری از اثاث خانه را به گرو گذاشت و از برخی دوستان وام گرفت. هنگامی که دست‌نویس رمان صد سال تنهایی در ۱۹۶۷ آماده شد، خانواده که حالا هزینه نگهداری دو پسر را نیز بر عهده داشت مبلغ ۱۰/۰۰۰ دلار

مقروض بود. روزی که گارسیا مارکز و مرسدس به اداره پست رفتند تا نسخه حروفچینی شده را برای ناشر به آرژانتین بفرستند، پولی که در جیب داشتند به ۱۶۰ پسو، که هزینه ارسال نسخه حروفچینی شده بود، نمی‌رسید. آن‌ها ناگزیر نیمی از کتاب را فرستادند و هزینه ارسال نیمه دیگر را با گرو گذاشتن سشوار مرسدس و چند لوازم دیگر تأمین کردند. پس از فرستادن نسخه حروفچینی شده، مرسدس گفت: «حالا تنها چیزی که باید منتظرش باشیم این است که کتاب ارزش چاپ شدن نداشته باشد.»

گارسیا مارکز خود از موفقیت آنی و خارق‌العاده رمان صد سال تنهایی شگفتزده شد. ناشر اعلام کرد که رمان را در هشت هزار نسخه منتشر می‌کند. گارسیا مارکز که شمار مجموعه آثار چاپ شده پیشین او به هفتصد نسخه نمی‌رسید به ناشر گفت که چاپ اول کتاب را با نسخه‌های کمتری به چاپ برساند. اما ناشر که متقاعد شده بود کتاب پرفروش است گفت که تمام هشت هزار نسخه را دست‌کم از ماه مه تا دسامبر به فروش خواهد رساند. هنگامی که کتاب به چاپ رسید تمامی نسخه‌های چاپ اول آن ظرف مدت یک هفته نایاب شد.

انتشار صد سال تنهایی تولد رمان امریکای لاتین را به دنبال داشت. زیرا از آن پس چشم مردم جهان به قاره امریکای لاتین دوخته شد. صد سال تنهایی ظرف مدت کوتاهی تحسین خوانندگان رمان را در سراسر جهان برانگیخت. گارسیا مارکز در جایی نوشته است: «نکته‌ای که برای من درخور توجه است آن است که صد سال تنهایی بیش‌تر به خاطر عنصر تخیل آن مورد تحسین قرار می‌گیرد؛ در حالی که شما در سرتاسر اثر من یک سطر پیدا نمی‌کنید که بر پایه واقعیت نوشته نشده باشد. موضوع این است که واقعیت کارائیب با غریب‌ترین تخیل ممکن پهلوی می‌زند.» گارسیا مارکز، استاد رئالیسم جادویی، در جای دیگری گفته است: «نویسنده هر

چیزی را می‌تواند در اثر خود بگنجاند به این شرط که آن را باور کردنی جلوه دهد.» او هر چند در آثار خود واقعیت و خیالپردازی را در هم می‌تند با این همه خود را رئالیست می‌خواند. اما واقعیت در نظر گارسیا مارکز تنها زندگی واقعی روزانه را شامل نمی‌شود بلکه اسطوره‌ها، عقاید و افسانه‌های مردم را نیز در بر می‌گیرد. او کشف کرده است که واقعیت، در حقیقت، نسخه‌برداری از تخیل و رؤیاست و، دقیق‌تر گفته شود، واقعیت از تخیل و رؤیا برمی‌خیزد.

عناصر فوق طبیعی برای گارسیا مارکز بخشی از واقعیت روزانه است. سواحل کارائیب، زادگاه او، محیطی است که از فرهنگ‌های گوناگون به وجود آمده و فرهنگ حاصل که از اختلاط افسون، راز و نادانسته‌ها سرچشمه گرفته است عنصری جذاب در دست‌های رمان‌نویس به شمار می‌آید.

شگردی که او اکثراً به کار گیرد تا خیالپردازی را باور کردنی جلوه دهد بیان دقیق است. همان‌گونه که او می‌گوید: «چنانچه بگویید ۲۰۰ فیل گذشتند، کسی حرف شما را باور نمی‌کند، اما چنانچه بگویید ۲۳۲ فیل گذشتند که در میان آن‌ها هفت بچه فیل هم دیده می‌شدند، آن وقت خواننده باور می‌کند.» بدین ترتیب او در عشق سال‌های ویا می‌نویسد، «فرناندو آریسامدت پنجاه و یک سال و نه ماه و چهار روز عاشق فرمینا داسا بود. در صد سال تنهایی برای آن که بر یک‌نواختی جنگ‌هایی انگشت گذاشته شود که میان محافظه‌کاران و لیبرال‌ها در گرفته و مردم کلمبیا را به ستوه آورده، گفته می‌شود که سرهنگ بوئندیاسی و دو شورش مسلحانه به راه انداخته است.

گارسیا مارکز در کنار بیان دقیق و صراحت، از اغراق نیز سود می‌جوید. او می‌گوید: «اگر بگویید یک فیل ارغوانی دیده‌اید کسی باور

نمی‌کند اما اگر بگویید که آن روز بعد از ظهر هفده فیل ارغوانی دیده‌اید که پرواز می‌کنند آن وقت داستان شما ظاهر حقیقی به خود می‌گیرد.»

در مرگ سه هزار کارگر کشتزار موز نیز که در اعتصاب شرکت داشته‌اند و در رمان صد سال تنهایی آمده، اغراق مشاهده می‌شود. از نظر تاریخی قتل عام پیش آمده اما روشن نیست که چه تعدادی از کارگران کشته شده‌اند. تخمین زده می‌شود که تعداد کشته‌شدگان چند صد نفر بوده‌اند که احتمالاً هم جسد آن‌ها را به دریا ریخته‌اند اما گارسیا مارکز برای آن که وحشت این قتل عام را در مواجهه افراد مسلح ارتش با کارگران اعتصابی که دست خالی هم بوده‌اند نشان داده باشد، تعداد کشته‌شدگان را تا میزان سه هزار نفر بالا برده است. با این همه، مردم پس از مطالعه رمان از مرگ سه هزار نفر صحبت کرده‌اند. گارسیا مارکز نتیجه می‌گیرد که «مردم دیر یا زود به جای گفته حکومت سخن نویسنده را باور خواهند کرد.»

نمونه دیگری از رئالیسم جادویی که گارسیا مارکز به کار گرفته در رمان خزان پدرسالار دیده می‌شود، آن‌جا که ژنرال پیر برای پرداخت وام‌های خارجی و جلوگیری از ورود نیروی دریایی بیگانه و اشغال کشور، دریایش را به ایالات متحد آمریکا می‌فروشد.

در جادوی فروش دریا نکته‌ای سیاسی نهفته است. گارسیا مارکز می‌گوید: «این موضوع واقعیت دارد. در گذشته روی داده و در آینده نیز بارها روی خواهد داد.» او با این گفته به استثمار اقتصادی کشورش و نیز قاره‌اش اشاره می‌کند که قدرت شمال ثروت کشورهای ضعیف قاره را به‌زور تصاحب کرده است. هدف او به عنوان رمان‌نویس آن بوده که شکاف میان ادبیات و سیاست را پر کند و از میان بردارد. او می‌گوید: «با تأسف باید بگوییم که بسیاری خیال می‌کنند که من داستان‌های خیالی

می نویسم. در حالی که من شخصی بسیار واقع گرا هستم و باور دارم آنچه می نویسم رئالیسم سوسیالیستی واقعی است.»

در جادویی که او به کار می گیرد نکته دیگری نیز نهفته است. در داستان زیبای «داستان ایرندیرای بی گناه و مادر بزرگ سنگدلش» هر بار که اولیس جوان به لیوان دست می زند رنگ لیوان تغییر می کند. گارسیا مارکز در توضیح این تغییر می گوید که من می خواستم بگویم که عشق زندگی را دگرگون می کند، هر چیزی را دگرگون می کند.

گارسیا مارکز هر کدام از رمان هایش را با یک تصویر بصری آغاز می کند. او رمان خزان پدرسالار را از تصویر پیرمرد فرتوتی در کماخی اشرافی برگرفته که گاوها در آن رفت و آمد می کنند و پرده ها را می خورند. در مورد طوفان برگ گفته است که نقطه آغاز این رمان پیرمردی است که نوه اش را به تشییع جنازه می برد. در صد سال تنهایی تصویری که به یاری آن به روایت داستان می پردازد از زندگی خودش مایه گرفته. در این تصویر پیرمردی دیده می شود که نوه اش را به بازار می برد تا به او نشان دهد که یخ چیست. گارسیا مارکز در پاسخ این پرسش که چرا بیش تر تصویرهای آغازین آثار او با چهره یک پیرمرد آغاز می شود، گفته است: «فرشته نگهبان دوران کودکی من یک پیرمرد بوده، در واقع، پدربزرگم بوده. من همیشه در ذهنم پدربزرگم را می بینم که چیزهای مختلفی به من نشان می دهد.»

گارسیا مارکز در نوشتن آثار خود ابتدا از فاکتر تأثیر پذیرفته و این تأثیر به خوبی در رمان طوفان برگ به چشم می خورد. او سپس آثاری به وجود آورد که در روستایی عاری از جادو می گذرد. او آثاری چون «کسی به سرهنگ نامه نمی نویسد» و ساعت شوم را «ادبیات روزنامه نگارانه» می خواند. در این دو اثر گارسیا مارکز پس از اتمام

ساعت شوم پنج سالی نوشتن رمان را کنار گذاشت و سپس نوشتن صد سال تنهایی را با ترکیبی از سبک‌های فاکتر و همینگوی، که در عین حال ویژگی‌های سبک خود او را داشت، آغاز کرد. یکی از موضوع‌هایی که سبب شد گارسیا مارکز به تحسین آثار فاکتر پردازد این بود که فاکتر در عین حال که از برخی رویدادهای زندگی شگفت زده می‌شد اما آن‌ها را به گونه‌ای در آثار خود می‌آورد که گویی اتفاق‌هایی هستند که هر روز روی می‌دهند و این موضوع، در واقع، چیزی جز لحن بی‌طرفانه مادر بزرگ خود او نبود.

طرح او در ساختار صد سال تنهایی به طور کلی آن بود که تمامی رویدادها را در یک خانه بیاورد و هر چیزی بیرون از این خانه را در ارتباطش با این خانه مورد توجه قرار دهد. او بعدها عنوان اثر را، که خانه بود تغییر داد و جهان خارج را وارد داستان نمود، هر چند کنش تمامی اثر را به شهر ماکوندو منحصر کرد. گارسیا مارکز گفته است: «من می‌بایست بیست سال زندگی می‌کردم و چهار اثر (طوفان برگ، «تشیع جنازه مادر بزرگ»، «کسی به سرهنگ نامه نمی‌نویسد» و ساعت شوم) را می‌نوشتم تا کشف کنم که اثری که می‌خواهم بنویسم باید به زبان ساده بیان شود، به زبانی که مادر بزرگم برایم داستان می‌گفت.»

در اکتبر ۱۹۶۷ گارسیا مارکز برای فرار از دردسرهای موفقیت خارق‌العاده خود که به دنبال انتشار رمان صد سال تنهایی پیش آمد راهی بارسلونای اسپانیا شد. فضای اسپانیا در آن روزها و تحت حکومت فرانکو سرکوبگرانه و توأم با محدودیت‌های آزاردهنده بود. در این شهر بود که او از نزدیک با عواقب حکومت دیکتاتوری برای مردم آشنا شد و طرح کتاب بعدی‌اش، خزان پدرسالار را ریخت. گارسیا مارکز برای نوشتن خزان پدرسالار مدت ده سال تمام درباره دیکتاتورهای مطالعه کرد

و با آدم‌های گوناگون که در زیر حکومت دیکتاتوری روزگار سپری کرده‌اند به گفت‌وگو پرداخت. او سپس به کارائیب برگشت و نوشتن رمان را آغاز کرد. نوشتن خزان پدرسالار مدت هفت سال به درازا کشید و در ۱۹۷۵، سال مرگ فرانکو، منتشر شد.

گارسیا مارکز در رمان خزان پدرسالار پیچیده‌ترین روند انتخاب شکل رمان را به کار گرفت. او ابتدای خواست دیکتاتور سرنگون‌شده را در دادگاه ملت بنشانند و سپس خاطرات او را با یک گفت‌وگوی درونی به نمایش بگذارد. اما این روند را به کناری انداخت و تنها نام قهرمان اصلی را حفظ کرد. نکته طنزآمیز آن است که در انتخاب شکل نهایی رمان پدرسالار نامی ندارد. رمان به یاری صداها و گوناگون و از جمله صدای مادر پدرسالار بیان می‌شود و رمان نه با دادگاه مردم بلکه با مرگ پدرسالار آغاز می‌شود.

گارسیا مارکز رمان خزان پدرسالار را شعر بلندی درباره تنهایی یک دیکتاتور می‌خواند و آن را نسبت به صد سال تنهایی دستاورد ادبی مهم‌تری می‌داند.

مردم پس از آگاهی از مرگ پدرسالار به کاخ او هجوم می‌آورند و وقتی با جسد او روبرو می‌شوند سراسر تن او را می‌بینند که از گل‌سنگ‌های ریز و انگل‌های اعماق دریایی که به باد داده است جوانه زده است.

خُسران‌هایی که او برای مردم و کشورش به ارمغان آورده به اندازه‌ای سهمگین و برآوردناشدنی است که تنها به یاری جادو می‌توان نشان داد. بنابراین گارسیا مارکز جادوی اغراق را به خدمت می‌گیرد. پدرسالار هنگام مرگ ۱۰۷ تا ۲۳۲ سال عمر کرده است. هنگامی که دوست قدیم پدرسالار، ژنرال رودیگو آگیلار، با یکی از سفیران امریکا هم‌دست

می‌شود، پدرسالار دستور می‌دهد امعا و احشای او را بیرون بیاورند؛ شکم او را از میوه کاج و گیاهان معطر بپاکنند؛ در روغن داغ سرخ کنند؛ سپس قطعه‌های او را در سینی نقره بچینند؛ با کلم گل و برگ بوتزین کنند و در ضیافتی که نظامیان نخبه او همه دعوت شده‌اند بر سر میز شام بیاورند.

پدرسالار سپس تصمیم می‌گیرد مادرش، بندیسون آلوارادو، را به مقام قدیسی برساند اما وقتی با تردید سفیر واتیکان رو به رو می‌شود دستور می‌دهد کاخ او را غارت کنند. خود او را نیز کشان کشان توی خیابان‌ها می‌گردانند، شکنجه می‌کنند، سپس جسدش را در سر راه کشتی‌های خارجی می‌اندازند تا درس عبرتی برای بیگانگان باشد.

او که جز با زبان مسلسل با مخالفان سخن نمی‌گوید تنها مدرسه‌ای که اجازه تأسیس آن را داده جاروکشی می‌آموزد.

سرانجام روزی همسر و فرزندش، که او را درست پیش از بریدن بند نافش به مقام سرلشکری رسانده، مورد هجوم شصت سگ شکاری سرگردان، که چشمان زرد ترسناکی دارند، قرار می‌گیرند و تکه تکه می‌شوند. به این ترتیب شرارت‌های پدرسالار نه تنها دشمنان بلکه بستگان نزدیک او را در بر می‌گیرد.

گارسیا مارکز درباره تنهایی دیکتاتور می‌گوید: «آدم هر چه بیشتر قدرت به دست بیاورد، تشخیص این که چه کسی با اوست و چه کسی بر او برایش دشوارتر می‌شود. هنگامی که به قدرت کامل دست یافت دیگر تماس او با واقعیت به کلی قطع می‌شود و این بدترین نوع تنهایی است. شخص دیکتاتور، شخص بسیار خودکامه، گرداگردش را علائق و آدم‌هایی می‌گیرند که هدف‌شان جدا کردن او از واقعیت است. همه چیز دست به دست هم می‌دهند تا تنهایی او را کامل کنند.»

ژنرال عمر توريوخوس، حاکم پاناما، از دوستان گارسیا مارکز به شمار می‌رفت. او در یک سانحه هوایی، که گارسیا مارکز معتقد است توطئه بوده، کشته شده است. گارسیا مارکز به یاد می‌آورد که روزی توريوخوس، که به ندرت کتاب می‌خوانده، به او می‌گوید که خزان پدرسالار بهترین کتاب اوست. گارسیا مارکز از او توضیح می‌خواهد. توريوخوس سرش را به گوش گارسیا مارکز نزدیک می‌کند و می‌گوید: «آخر مطالب کتاب راست است. ما همه به او شباهت داریم.»

ع

گارسیا مارکز درباره ارتباط رمان بزرگش، صد سال تنهایی، با تاریخ کشورش، کلمبیا، گفته است: «کسی که با تاریخ کشور من آشنا نباشد ممکن است از مطالعه صد سال تنهایی لذت ببرد اما قطعاً بسیاری از رویدادهای رمان برایش عاری از معنی خواهد بود.» به این ترتیب می‌توان گفت که برای شناخت آثار گارسیا مارکز کمابیش باید با تاریخ سرزمین کلمبیا آشنا بود:

از همان دورانی که اسپانیایی‌ها بر سرزمین‌های امریکای لاتین و از جمله کلمبیا تسلط داشتند، نخبگان جامعه کلمبیا در عین حال که در صدد بیرون راندن اسپانیایی‌ها از کشور خود بودند به این موضوع می‌اندیشیدند که آیا بهتر است همچون امریکایی‌ها در اندیشه یک حکومت ملی و فدراتیو باشند یا حکومتی مقتدر و مرکزی به وجود بیاورند. اما نکته‌ای که در خصوص آن تردید نداشتند و در نتیجه تجربه بدان دست پیدا کرده بودند جدایی کلیسا از حکومت بود. به هر حال، سیمون بولیوار، ناجی

بخش مهمی از سرزمین‌های امریکای لاتین، توانست به یاری توده‌ها کلمبیا را به استقلال برساند.

به دنبال انتخابات اوائل قرن نوزدهم در کلمبیا، دو حزب محافظه کار و لیبرال به وجود آمد. اختلافات این دو حزب و جنگ‌هایی را که طرفداران این دو حزب در کلمبیا به راه انداختند در بیش‌تر آثار گارسیا مارکز می‌توان دید. کشمکش‌ها و جنگ‌های داخلی که میان طرفداران این دو حزب در گرفته از قرن نوزدهم به قرن بیستم نیز کشانده شده است. لیبرال‌ها در اندیشه برپا کردن جامعه جدید و از میان برداشتن میراث استعمار و استثمار کهن بودند. آن‌ها به جدایی کلیسا و دولت، تجارت آزاد، محدود کردن قدرت رئیس‌جمهور، آزادی مطبوعات، آزادی مذهب و الغای بردگی دلبستگی عمیق داشتند.

محافظه کارها، به عکس، به برقراری رسوم و بنیادهایی که در دوران استعمار پا گرفته بودند اعتقاد داشتند و این رسوم و بنیادها را در تداوم هویت خود با اهمیت می‌دانستند. آن‌ها همچنین خود را به پشتیبانی از کلیسا و به خصوص تداوم قدرت آن متعهد می‌دانستند. در عین حال دلیلی نمی‌دیدند که از میزان تسلط حکومت بر اقتصاد و الغای بردگی بکاهند. بدین ترتیب، محافظه کارها جامعه‌ای را برای خود ایده‌نال می‌دانستند که ریشه در آداب و رسوم مردم، در دوران اقتدار اسپانیا، داشت و با هرگونه آزادی که وضع موجود را به مخاطره بیندازد مخالف بودند.

لیبرال‌ها رنگ قرمز را برای خود انتخاب کرده بودند و محافظه کارها رنگ آبی را. در رمان صد سال تنهایی، در جایی، همین که شهردار جدید وارد می‌شود و دستور می‌دهد تمام خانه‌ها را به رنگ آبی نقاشی کنند، خواننده بی‌درنگ از نگرش سیاسی شهردار آگاه می‌شود. نکته در خور

توجه آن است که در کلمبیا صدها هزار نفر به خاطر تفاوت رنگ قرمز و آبی کشته شده‌اند.

سرهنگ نیکلاس مارکز، پدر بزرگ گارسیا مارکز، در جنگ میان لیبرال‌ها و محافظه کاران شرکت داشته و خود از لیبرال‌ها بوده است. با این همه، گارسیا مارکز هم محافظه کاران و هم لیبرال‌ها را به عنوان این که هر کدام نماینده لیگارش‌ی حاکم بر مردم‌اند محکوم می‌کند و آن‌ها را در سرکوب و درد و رنج مردم سهیم می‌داند و، آن‌گونه که در رمان صد سال تنهایی آورده است، تنها تفاوت میان محافظه کاران و لیبرال‌ها در آن است که لیبرال‌ها ساعت پنج در مراسم عشای ربانی کلیسا شرکت می‌کنند و محافظه کاران ساعت هشت.

اختلاف میان طرفداران دو حزب یاد شده در اواسط قرن بیستم سرانجام به جنگ و کشمکش انجامید. قتل، آشوب و ناآرامی سراسر کشور را در بر گرفت و مدت بیست سال به درازا کشید. کشمکش ظهر روز نهم آوریل ۱۹۴۸ و در خیابان‌های بوگوتا هنگامی آغاز شد که رهبر لیبرال‌ها، خورخه گایتان، به قتل رسید. این رویداد برای گارسیا مارکز جوان، که در آن روز دانشجوی دانشگاه ملی پایتخت بود، حکم ضربه‌ای تکان دهنده را داشت. گارسیا مارکز گفته است:

... مردم بوگوتا دیوانه وار به خیابان‌ها ریختند. من به پانسیون محل اقامت خود رفته بودم تا ناهار بخورم که خبر را شنیدم. دوان دوان خودم را به محل حادثه رساندم. اما گایتان را تازه توی تاکسی گذاشته بودند و به طرف بیمارستان می‌بردند. در راه بازگشت به پانسیون مردم را دیدم که خیابان‌ها را پر

کرده بودند و تظاهرات می‌کردند. مردم مغازه‌ها را غارت می‌کردند و ساختمان‌ها را به آتش می‌کشیدند. من نیز به آن‌ها پیوستم. در طول آن روز بعد از ظهر و شب بود که پی بردم در چه کشوری زندگی می‌کنم و چه اندازه داستان‌های کوتاهی که تا آن وقت نوشته بودم از مسائل کشورم به دور است.

بیش از دو هزار نفر در این کشمکش‌ها جان خود را از دست دادند. دامنه این کشمکش‌ها حتی به پارلمان کشیده شد و نمایندگان در صحن مجلس به روی هم اسلحه کشیدند. در این میان دو نفر از نمایندگان لیبرال به قتل رسیدند و چهار نفر نیز مجروح شدند. گروهی از لیبرال‌ها موفق شدند کاخ حکومت را تصرف کنند و پرچم قرمز خود را بر فراز آن به اهتزاز در آورند.

سراسر کشور در آتش آشوب و هرج و مرج می‌سوخت. هدف طرفداران هر یک از دو گروه آن بود که هر چیزی که متعلق به گروه مخالف است از صفحه روزگار محو شود. ارتش که از طرفداران لیبرال‌ها پاکسازی شده بود قادر به فرو نشاندن شورش نبود. در این زمان نزدیک به بیست هزار شورشی مسلح با سربازان ارتش در حال جنگ بودند. بسیاری از این شورشیان گروه‌های مستقل چریکی تشکیل دادند، جمهوری‌های مستقل به وجود آوردند و در دل جنگل‌ها به مبارزه ادامه دادند.

با اعلام انتخابات که لیبرال‌ها آن را تحریم کردند و لوره‌نانو گومز به ریاست جمهوری رسید قانون اساسی جدیدی مدون شد که در آن قدرت رئیس‌جمهور افزایش یافت؛ نقش کلیسا در نظام سیاسی اهمیت زیادی

پیدا کرد؛ آزادی‌های مدنی کاهش یافت؛ قوانین کار که حقوق کارگران در آن مراعات می‌شد ملغی شد؛ و سانسور مطبوعات برقرار گردید.

پس از چندی انتخابات جدید برگزار گردید و روخاس پینیا به ریاست جمهوری انتخاب شد. روخاس پینیا برای کسانی که اسلحه خود را زمین بگذارند اعلام عفو داد. بسیاری از جنگجویان اسلحه‌های خود را تسلیم کردند. اما هنوز یک سالی از ریاست جمهوری جدید نگذشته بود که خشونت دوباره از سر گرفته شد؛ شمار نیروهای مسلح کشور از ۱۴/۰۰۰ نفر به ۳۲/۰۰۰ نفر افزایش یافت و قانونی گذرانده شد که به موجب آن اهانت به رئیس‌جمهور مجازات زندان و جریمه به دنبال داشت. در قتل عام مشهور میدان گاوپازی سال ۱۹۵۶ بسیاری از مردم که به تماشای گاوپازی آمده بودند، به دنبال خودداری از اعلام وفاداری به نظام، یا کشته شدند یا به سختی جراحت برداشتند. در همین دوران بود که روزنامه‌ی ال اسپکتاتور بسته شد و گارسیا مارکز، که در اروپا زندگی می‌کرد و با چک‌های این روزنامه روزگار می‌گذراند، موقعیت اسفباری پیدا کرد.

از میان گروه‌های چریکی که در کلمبیا پا به عرصه‌ی حیات نهادند می‌توان ارتش آزادی‌بخش ملی را نام برد که در ۱۹۶۴ اعلام موجودیت کرد. اعضای این گروه که بیش‌تر از دانشجویان رادیکال تشکیل شدند فعالیت‌ها و شیوه‌ی کار خود را از فیدل کاسترو و انقلاب کوبا الهام گرفتند و عمده‌ی فعالیت خود را در روستاها و شهرهای کوچک متمرکز کردند. آن‌ها به بانک‌ها حمله می‌بردند، زندانیان سیاسی را آزاد می‌کردند و گهگاه با ارتش به جدال می‌پرداختند. انقلاب کوبا و فیدل کاسترو، که به دنبال مبارزات خود سرانجام باتیستا، دیکتاتور کوبا، را شکست داده بود منبع الهام گروه‌های دیگری در کلمبیا نیز شد که از جمله

می‌توان به گروه چریکی نیروهای انقلابی کلمبیا اشاره کرد. این گروه چریکی مبارزات خود را از ۱۹۶۶ آغاز کردند.

پدرو کامیلو تورس، انقلابی معروف و دوست صمیمی گارسیا مارکز، پس از آن که از جانب کلیسا خلع لباس شد و قدرت‌ها و امتیازاتش را به عنوان کشیش از دست داد، در ۱۹۶۵ به گروه ارتش آزادی‌بخش ملی پیوست. او در یکی از صحبت‌هایش گفته بود: «نمی‌گذارم آن‌ها مرا مثل گایتان به قتل برسانند. آن‌ها ناگزیرند برای کشتن من به کوهستان‌ها بیایند. در آن صورت نیز مرگ من راه را نشان خواهد داد.»

گارسیا مارکز خود عمیقاً تحت تأثیر انقلاب کوبا قرار گرفت. او همچون دیگر نویسندگان امریکای لاتین نگاهش به کوبا، نگاه به ملتی است که با استعمار فرهنگی در جنگ است، کوبا، در نظر او، مظهر پایان وابستگی اقتصادی امریکای لاتین به ایالات متحده است؛ زیرا انقلاب کوبا نشان داد که می‌توان به استثمار اقتصادی پایان داد.

مقاومت در برابر تسلط اقتصادی و فرهنگی کشوری بیگانه درونمایه آثار بسیاری از نویسندگان امریکای لاتین را تشکیل داده و سبب شکوفایی رمان امریکای لاتین در اواخر دهه ۱۹۶۰ شده است. گارسیا مارکز در رمان خود از نقش ایالات متحده در تاریخ کلمبیا به شدت انتقاد می‌کند. او در رمان صد سال تنهایی اعضای یک شرکت امریکایی را که در دهه نخست قرن بیستم در سواحل کارائیب مستقر شد استثمارگرانی بیرحم معرفی می‌کند و نشان می‌دهد که چیزی که در خیال این استثمارگران نمی‌گنجد رفاه کارگران است. در رمان، همچون در تاریخ، غارت ثروت‌های کشور به دست شرکت یونایتد فروت سرانجام به قتل عام کارگران می‌انجامد. در رمان خزان پدر سالار غارت ثروت‌های کشور سبب می‌شود که دیکتاتور به دریافت وام روی آورد و پس از چندی

ناگزیر دریای کشور را در برابر وام‌ها می‌بخشد. عشق به دریا در سراسر داستان گارسیا مارکز خود را نشان می‌دهد و از دست دادن دریا، در واقع، چیزی جز از دست دادن هویت ملی نیست.

از طرف دیگر در دهه ۱۹۷۰ تجارت مواد مخدر به صورت نیروی درخور توجه اقتصادی ظهور کرد. بیش از نیمی از کوکائین جهان در کشور کلمبیا تولید می‌شود و بیش‌تر آن به‌طور غیرقانونی راه امریکا را در پیش می‌گیرد و به دست مصرف‌کنندگان سیری‌ناپذیر امریکایی می‌رسد. تولید کوکائین در کشتزارهای وسیع کلمبیا، که سالانه چهار بیلیون دلار درآمد دارد، در کنار تولید قهوه، موز، گل، نیشکر و پنبه و نیز استخراج نفت، طلا، نقره و زمرد چشم‌گرداندگان شرکت‌های داخلی و به‌خصوص خارجی را خیره کرده است و آن‌ها را به جانب انواع دخالت‌ها، زد و بندها و جنایت‌ها سوق داده است.

با بالاگرفتن تجارت مواد مخدر موجی از خشونت سراسر کلمبیا را در برگرفت. در اواسط دهه ۱۹۸۰ بیش‌تر سرزمین کلمبیا دستخوش آشوب و هرج و مرج شد. سردمداران قدرتمند مواد مخدر به مبارزه با دولت پرداختند و به انواع شکنجه‌ها، ارباب و حتی قتل هر کسی دست زدند که آشکارا در مقابل آن‌ها قد علم می‌کردند. آن‌ها به یاری عوامل خود روزنامه‌نگاران، سیاستمداران و مقامات قضایی را، که سد راه خود می‌دیدند، از میدان به در می‌کردند. آدم‌ربایی در کلمبیا به صورت همه‌گیر درآمد. گارسیا مارکز حتی در این باره کتابی نوشت و شرح ربودن ده نفر را، که بیش‌تر آن‌ها روزنامه‌نگار بودند، به دست مردان مسلح کارتِل مواد مخدرِ مدلین در آن گنجانده است. یکی از قربانیان از دوستان گارسیا مارکز بود.

در ۱۹۸۹ گالان، یکی از کاندیداهای ریاست‌جمهوری کلمبیا، در

میان هجده نفر محافظان خود به ضرب گلوله کشته شد. گالان بنیانگذار نهضت آزادی نوین بود و از استرداد و محاکمه سردمداران مواد مخدر در داخل امریکا حمایت می‌کرد. استرداد عوامل مواد مخدر به امریکا امری بود که سبب وحشت اربابان مواد مخدر شده بود و آن‌ها به شدت با این خط مشی مبارزه می‌کردند. زیرا در امریکا با خشونت با آن‌ها رفتار می‌شد در حالی که در کلمبیا آن‌ها می‌توانستند از مجازات زندان بگریزند یا درون زندان در ناز و نعمت و به گونه‌ای اشرافی زندگی کنند.

از سوی دیگر، چریک‌های نوزدهم آوریل که، در آغاز فعالیت خود، به موزه ملی بوگوتا حمله کرده بودند و شمشیر قهرمان ملی کلمبیا را با خود برده بودند، در ۱۹۸۵ به کاخ دادگستری نیز حمله کردند و تعداد زیادی را به گروگان گرفتند. هنگامی که نیروهای دولت ساختمان را پس گرفتند، بیش از صد نفر و از جمله دوازده نفر قاضی به قتل رسیدند. با این همه، چریک‌های نوزدهم آوریل در سال ۱۹۹۰ پیشنهاد دولت را برای مذاکره پذیرفتند، داوطلبانه سلاح‌های خود را تحویل دادند، خشونت را تقبیح کردند و به عنوان یک حزب سیاسی اعلام موجودیت کردند. آن‌ها همچنین شمشیر بولیوار را به موزه بوگوتا بازپس دادند.

اما چریک‌های قدرتمند ارتش آزادی‌بخش ملی همچنان به مبارزات خود با دولت ادامه می‌دهند. آن‌ها در دهه پایانی قرن بیستم بارها به خطوط لوله نفت و مراکز حفاری چاه‌های نفت یورش برده و آن‌ها را به آتش کشیده‌اند تا توجه مردم را به غارت ذخایر ملی از جانب شرکت‌های بیگانه جلب کنند.

چریک‌های ارتش آزادی‌بخش ملی همچنین بیش از صد نفر را در کلیسایی در شهر کالی به گروگان گرفتند. آن‌ها در این گروگانگیری چندین نفر را، که از سرمایه‌داران شهر بودند، پس از آن که حاضر شدند اموال و

دارایی‌های خود را به آن‌ها واگذار کنند و اسناد آن‌ها را نیز تسلیم کنند آزاد کردند.

در ۱۹۹۸ رئیس‌جمهور وقت، پاسترانا، موافقت کرد که افراد ارتش و پلیس را از منطقه‌ای به وسعت پانزده هزار میل مربع (معادل کشور سوئیس) فرا بخواند و ادارهٔ امور آن‌جا را به چریک‌های فارک، یکی دیگر از گروه‌های چریکی کلمبیا، واگذارد. این موضوع به‌خوبی میزان قدرت و تسلط چریک‌ها را در سرزمین کلمبیا نشان می‌دهد و از تنش‌های حکایت می‌کند که سراسر کشور کلمبیا را در بر گرفته است.

۵

گارسیا مارکز می‌گوید که سه هدف عمده را در نوشتن دنبال می‌کند. یکی آن که ادبیات خوب به وجود بیاورد؛ دیگر آن که بر وحشت‌ها و بی‌عدالتی‌های امریکای لاتین انگشت بگذارد، به طوری که این وحشت‌ها و بی‌عدالتی‌ها همواره در وجدان جمعی مردم حضور داشته باشند؛ و سوم آن که به یاری نوعی دیپلماسی زیرزمینی به حل برخی مسائل توفیق یابد. گارسیا مارکز در سایهٔ نفوذ شخصی خود در جهت صلح، خلع سلاح و حقوق بشر گام‌های بلندی برداشته؛ بر سر آزادی گروگان‌هایی که به دست چریک‌ها اسیر شده‌اند به مذاکره پرداخته؛ و با پولی که از طریق کسب جوایز به دست آورده، در تقابل با «مطبوعات رسمی»، نشریه‌های مستقلی به راه انداخته است.

گارسیا مارکز در عین حال با روزنامه‌هایی چون ال پائیس، روزنامهٔ معتبر اسپانیا، همکاری می‌کند و مقالاتی در آن‌جا به چاپ می‌رساند. از

جمله این مقالات شرح سفر میگل لیتین، کارگردان تبعیدی، به شیلی بود که با شرایطی دشوار و خطرناک انجام گرفت و نگاهی است از درون به حکومت و مأموران دیکتاتوری آگوستو پینوشه. داستان این سفر سپس به طور مستقل در کتابی به چاپ رسید. حامیان حکومت پینوشه در سانتیاگو، پایتخت شیلی، که با چنین افشاگری‌هایی مخالف بودند تعداد ۱۵/۰۰۰ نسخه از این کتاب را به آتش کشیدند.

در سپتامبر ۱۹۹۵ رئیس‌جمهور کلمبیا، پاسترانا، به نیویورک سفر کرد و در مجمع عمومی سازمان ملل متحد به سخنرانی پرداخت. پاسترانا برای جلوگیری از فرو رفتن کشورش، در هرج و مرج و آشوب، از کشورهای جهان درخواست یک بلیون دلار کمک مالی کرد. در مدتی که پاسترانا در نیویورک بود گزارش شد که گابریل گارسیا مارکز به نیویورک آمده تا میان دولت کلمبیا، ایالات متحده، کوبا و چریک‌های کلمبیا میانجیگری کند. این موضوع نیز، در واقع، قدرت و نفوذ بی‌مرز گارسیا مارکز را در میان مردم، دولت، چریک‌ها و دولتمردان کشورهای دیگر نشان می‌دهد.

بدین ترتیب، گارسیا مارکز در سایه شهرت، ثروت و نفوذی که به دست آورده در انجام کارهایی که خود را در آن‌ها متعهد می‌بیند توفیق یافته و در این راه از همدلی و یاری برخی مردان مشهور، که در فهرست دوستان او جای دارند، برخوردار بوده است. از جمله این افراد می‌توان به فرانسوا میتران اشاره کرد و نیز به فیدل کاسترو که با او در نشست‌های خصوصی درباره غذاهای دریایی و ادبیات بحث می‌کند و نیز به نویسندگان گوناگون امریکای لاتین و جاهای دیگر، از جمله کنارلوس فونتس، ماریو بارگاس یوسا، خولیو کورتاسار و گراهام گرین. دوستان مشهوری را نیز از دست داده است که از آن میان می‌توان به پابلو نرودا،

شاعر بزرگ شیلی، اشاره کرد که مدت کوتاهی پس از استقرار حکومت پینوشه در شیلی درگذشت و نیز به عمر توریکسوس، حاکم پاناما، که در یک سانحه هوایی کشته شد و گارسیا مارکز اعتقاد ندارد که سانحه تصادفی بوده است.

گارسیا مارکز اکنون همچنان به کار روزنامه‌نگاری و نوشتن رمان مشغول است؛ پیوسته به سفر می‌رود؛ همواره با دوستان خود و منحصرراً با تلفن در ارتباط است؛ چون به او خبر داده‌اند که شخصی برخی نامه‌های او را به یکی از دانشگاه‌های امریکا فروخته است؛ به تلاش‌های خود در جهت بهبود موقعیت کشورهای امریکای لاتین ادامه می‌دهد؛ و از تلاش کنتادورها، گروهی از رهبران ملی امریکای مرکزی، به منظور اجتناب از جنگ در آن منطقه حمایت می‌کند.

گارسیا مارکز به هنگام دریافت جایزه نوبل ادبیات به جای پوشیدن لباس رسمی و بستن پاپیون سفید، لباس کتان و سفید ستی کارائیب را به تن داشت و همراه خود شش گروه موسیقی و رقص کارائیب را، برای اجرای برنامه، با خود به سوئد آورده بود.

گارسیا مارکز بیش‌تر جوایزی را که به دست آورده صرف اهدافی کرده که خود را بدان‌ها پای‌بند می‌بیند. در سال ۱۹۷۲ پول جایزه رمولو گایه‌گوس را به حزب نهضت سوسیالیسم ونزوئلا تقدیم کرد. جایزه ده هزار دلاری بین‌المللی ادبیات را نیز در اختیار کمیته همبستگی زندانیان سیاسی قرار داد.

گارسیا مارکز در خطابه خود هنگام دریافت جایزه نوبل ادبیات از جمله گفت:

... ما ابداع‌کنندگان داستان، که هر چیزی را

باور می‌کنیم به خود حق می‌دهیم باور کنیم که برای ساختن یوتوپایی دیگر هنوز دیر نشده است، یوتوپایی جدید و فراگیر که در آن هیچ‌کس برای دیگران تصمیم نگیرد که چگونه بمیرند؛ عشق تبلور خود را نشان دهد؛ خوشبختی امکان‌پذیر باشد؛ نژادها محکوم به انزوا نباشند؛ و همگان فرصتی یکسان برای زیستن روی زمین به دست آورند.

اصفهان، مردآویج

دی‌ماه ۱۳۸۲

بعد از ظهر باشکوه بالتاسار

کار ساختن قفس تمام شد و بالتاسار، به عادت همیشه، قفس را از سردرِ دکان آویخت. ناهارش که تمام شد دیگر همه جا پخش شده بود بالتاسار زیباترین قفس دنیا را ساخته. آن قدر آدم برای تماشای قفس آمد که جلو خانه جمعیتِ انبوهی جمع شد و بالتاسار ناگزیر قفس را پایین آورد و درِ دکان را بست.

زنش، اورسولا، گفت: «صورتِ تو اصلاح کن، شکل میمون‌های کاپوچین شده‌ی.»

بالتاسار گفت: «اصلاح کردن بعد از ناهار شگون ندارد.»

ریشش را که دو هفته‌ای بود اصلاح نکرده بود، مثل موی یالِ قاطرها، زبر و سیخ شده بود، و قیافهٔ نوجوانی را پیدا کرده بود که از چیزی ترسیده باشد. اما این قیافهٔ ظاهری بود. توی ماه فوریه، که سی ساله می‌شد، چهار سال بود که با اورسولا زندگی می‌کرد بی آن‌که با او

از دواج کرده یا بچه دار شده باشد. زندگی دلایل زیادی سر راهش گذاشته بود تا شش‌دانگیِ حواسش را جمع کند و در عین حال ترس به دل راه ندهد. حتی به صرافت نیفتاده بود که قفسی که همین حالا از زیر دستش بیرون آمده برای بعضی‌ها زیباترین قفس دنیا است. این قفس در نظر او، که از بچگی کارش ساختن قفس بود، آن قدرها دشوارتر از قفس‌های دیگر نبود.

زن گفت: «پس یه خرده دراز بکش. با این ریش که نمی‌شه جایی بری.»

استراحت که می‌کرد چند بار ناگزیر شد از نو پایین بیاید و قفس را به همسایه‌ها نشان بدهد. اورسولا اعتنایی به قفس نداشت؛ حتی دلخور بود که شوهرش چرا کارهای دکان نجاری را زمین گذاشته و وقتش را یکسره صرف ساختن قفس کرده. چون دو هفته تمام خواب درست و حسابی به چشمش نرسیده، غلت و واغلت زده و پرت و پلا گفته و فرصت نکرده بود ریشش را بتراشد. اما قفس را که دید دلخوری‌اش از میان رفت. وقتی بالتاسار چرتی زد و بیدار شد، زن شلوار و پیراهنش را اتو کرده؛ روی یک صندلی نزدیک نو گذاشته و قفس را برده بود روی میز ناهارخوری جا داده بود. در سکوت، غرق تماشای قفس بود. پرسید:

«چه قیمتی روش می‌ذاری؟»

بالتاسار گفت: «نمی‌دونم. می‌گم سی پزو تا بیست پزو دست‌مو بگیره.»

اورسولا گفت: «بگو پنجاه پزو. توی این دو هفته خیلی بیخوابی کشیده‌ی. تازه بزرگ هم هست. من که خیال می‌کنم توی عمرم قفسی به این بزرگی ندیده باشم.»

بالتاسار سرگرم اصلاح شد.

«فکر می‌کنی پنجاه پزو بدن؟»

اورسولا گفت: «برای آقای چپه موتی‌یل که پولی نیست. قفس هم

ارزش شو داره. اصلاً بگو شصت پزو.»

هَرَم هوا توی سایه‌خانه خفقان‌آور بود. هفته‌اولِ ماهِ آوریل بود و صدای جیرجیرک‌ها گرما را تحمل‌ناپذیرتر می‌کرد. بالتاسار لباس پوشید و درِ حیاطِ خانه را گشود تا هوای خانه خنک شود. یک دسته بچه پا به اتاق غذاخوری گذاشتند.

خبر همه جا پخش شده بود. دکتر اُکتاویو خیرالدو، پزشک مسن و شادی که حوصله‌اش از دست حرفه‌اش سر رفته بود، با زنِ پیرش مشغول خوردن ناهار بود؛ اما از فکر قفس بالتاسار بیرون نمی‌آمد. توی مهتابی اندرونی، کنار تعداد زیادی گلدان و دو قفسِ قناری، که روزهای گرم میز را می‌چیدند، نشسته بودند. زن عاشق پرنده‌ها بود و از بس کشته مرده‌آنها بود چشم دیدنِ گریه‌ها را نداشت. دکتر خیرالدو همان‌طور که در فکر زنش بود آن روز بعد از ظهر به عیادت بیماری رفت. در برگشتن راهی خانه‌ی بالتاسار شد تا نگاهی به قفس بیندازد.

توی اتاق غذاخوری عده‌ی زیادی ایستاده بودند. قفس را روی میز به تماشا گذاشته بودند. قفس گنبدِ سیمیِ بزرگی داشت، با راهروها و اتاقک‌های مخصوص خوردن و خوابیدن و تاب‌های حیاطِ مخصوصِ تفریحِ پرنده. ظاهراً به ماکت کارخانه‌ی بزرگ یخ‌سازی شبیه بود. دکتر بی‌آن‌که دست به قفس بزند همه جایش را به دقت برآنداز کرد و به این نتیجه رسید که به‌راستی از توصیفی که شنیده بهتر است و از تمام قفس‌هایی که در خیال برای زنش در نظر گرفته زیباتر.

گفت: «اینو می‌گن پرواز تخیل.» میان جمعیت به دنبال بالتاسار

گشت و چشم‌های مادرانه‌اش را به او دوخت و افزود: «تو باید معمار برجسته‌ای می‌شدی.»

بالتاسار سرخ شد.

گفت: «لطفِ دارین.»

دکتر گفت: «جدی می‌گم.» مثل زنی که در جوانی آب و رنگی داشته چاقی ظریف و گیرایی داشت و دست‌هایش خوش‌ترکیب بود. صدایش به کشیشی می‌مانست که به زبان لاتینی صحبت کند. قفس را دست گرفت و مثل آن‌که خواسته باشد به حراج بگذارد جلو چشم تماشاچی‌ها چرخاند و گفت: «حتی لازم نیست آدم توش پرنده بذاره. کافیه از درختی آویزونش کنیم، خودش آواز می‌خونه.» قفس را سر جایش روی میز گذاشت، لحظه‌ای فکر کرد، نگاهی به قفس انداخت و گفت:

«خب، مال من.»

اورسولا گفت: «فروخته شده.»

بالتاسار گفت: «مال پسر آقای چه مونی پلره. سفارش خودشه.»

دکتر قیافه‌ای حاکی از احترام به خود گرفت.

«طرح شو خودش داده؟»

بالتاسار گفت: «خیر. گفت یه قفس بزرگ می‌خواد، مث این. برای یه

جفت پرنده انجیرخوار.»

دکتر به قفس نگاه کرد.

«اما این که به درد پرنده انجیرخوار نمی‌خوره.»

بالتاسار به میز نزدیک شد و گفت: «دکتر، خوب هم به درد

می‌خوره.» بچه‌ها دورش حلقه زدند. با انگشت به اتاقک‌های مختلف

اشاره کرد و گفت: «اندازه‌ها دقیقاً حساب شده‌ن.» بعد با بند

انگشت‌ها به گنبد قفس زد و قفس از طنین صدا پر شد.

گفت: «از این سیم‌ها محک‌تر پیدا نمی‌شه، هم از تو لحیم شده‌ن هم از بیرون.»

یکی از بچه‌ها توی حرفش رفت: «حتی انقدر جا داده که یه طوطی هم توش جا می‌گیره.»

بالتاسار گفت: «همین طوره.»

دکتر سر برگرداند.

گفت: «خیلی خب، این پسر نه طرحی به تو داده نه مشخصاتی. فقط گفته قفسی بسازی که توش دو پرنده انجیرخوار جا بگیره. درست نمی‌گم؟»

بالتاسار گفت: «درست می‌گین.»

دکتر گفت: «پس مشکلی نیست. کسی قفسی خواسته که دو پرنده انجیرخوار توش جا بگیره و تو این قفسو ساخته‌ی. چه دلیلی هست که این همون قفسی‌یه که از تو خواسته‌ن بسازی؟»

بالتاسار گیج و منگ گفت: «همینو خواسته‌ن. برا همینه که اینو ساخته‌م.»

دکتر حرکتی حاکی از بی‌صبری کرد.

اورسولا به شوهرش نگاه کرد و گفت: «یکی دیگه بساز.» و سپس رو به دکتر کرد: «شما که عجله ندارین.»

دکتر گفت: «من امروز بعد از ظهر و به زخم قول داده بودم.»

بالتاسار گفت: «دکتر، خیلی متأسفم. چیزی رو که فروخته‌م به کس دیگه نمی‌فروشم.»

دکتر شانه بالا انداخت. با دستمالی عرق‌گردنش را خشک کرد و با نگاه ثابت و گیج و منگ کسی که دور شدن یک کشتی را تماشا

می‌کند، در سکوت، به واریسی قفس پرداخت.

«چقدر بالای این قفس پول داده‌ن؟»

بالتاسار بی‌آن‌که جواب بدهد به جست‌وجوی چشم‌های اورسولا برآمد.

زن گفت: «شصت پزو.»

دکتر چشم از قفس بر نمی‌داشت، «خیلی زیباس.» آهی کشید، «بی‌اندازه زیبس.» سپس به طرف در راه افتاد، تندتند خود را باد می‌زد و، لبخند بر لب، یاد این ماجرا برای همیشه از حافظه‌اش محو شد.

گفت: «موتی‌یل خیلی پولداره.»

در واقع، خوزه موتی‌یل، به‌خلاف ظاهر، آن‌قدرها پولدار نبود، اما این استعداد را داشت که برای پولدار شدن دست به هر کاری بزند. او، چند کوچه آن طرف‌تر، توی خانه‌ای انباشته از اثاث و لوازم که هیچ چیزی در آن نبود که نشود به پول نزدیک کرد، به خبرهایی که درباره قفس می‌رسید بی‌اعتنا بود. خوزه موتی‌یل به خواب نیمروز فرو رفته بود و زنش که وسوسه مرگ آزارش می‌داد، بعد از ناهار، درها و پنجره‌ها را بسته بود و دو ساعتی با چشم‌های باز در تاریکی اتاق دراز کشیده بود. هیاهوی عده زیادی او را از جا پراند. درِ اتاق پذیرایی را گشود و عده‌ای را دید که جلو خانه ایستاده‌اند و در میان‌شان بالتاسار، قفس به دست، اصلاح کرده و با لباس سفید دیده می‌شد و حالت خلوص گداهایی را داشت که موقع نزدیک شدن به خانه ثروتمندها در چهره‌شان نقش می‌بندد.

زن خوزه موتی‌یل بالتاسار را به خانه دعوت کرد و به صدای بلند و با چهره بشاش گفت: «چه چیز محشری! توی عمرم همچین قفسی ندیده‌م.» و سپس دلخور از حضور جمعیتی که جلو دراز سروکول هم

بالا می رفتند، اضافه کرد:

«تا اتاق پذیرایی جایگاه تماشاچی ها نشده قفسو بیار تو.»

بالتاسار برای خانواده خوزه موتی پل آدم غریبه ای نبود. در فرصت های مختلف و، به دلیل مهارت و صاف و ساده بودنش در معامله، بارها برای کارهای جزئی نجاری به خانه دعوتش کرده بودند. اما او هیچ وقت در میان آدم های پولدار احساس آسودگی نمی کرد. به آن ها فکر می کرد، به زن های غرغرو و زشت شان و به جراحی های عجیب و غریب شان و همیشه هم دل به حال شان می سوزاند. توی خانه آن ها که بود کش کش راه می رفت.

پرسید: «پیه کجاست؟»

قفس را روی میز ناهارخوری گذاشته بود.

زن خوزه موتی پل گفت: «مدرسه س.» و افزود: «حالا دیگه پیداش

می شه. موتی پل هم توی حمامه.»

در واقع، موتی پل وقت حمام کردن نداشت. عجلوانه با الکل خود را ماساژ داد تا بیرون بیاید و ببیند چه خبر شده. آن قدر محتاط بود که حتی موقع خوابیدن پنکه را خاموش می کرد تا در خواب هم سروصدای خانه را زیر نظر داشته باشد.

داد زد: «آدلاید، چچی شده؟»

زن بلند گفت: «بیا ببین چه چیز محشری این جاس.»

خوزه موتی پل حوله اش را دور گردن پیچیده بود و، با آن تن فربه و پرمو، پشت پنجره اتاق خواب ظاهر شد.

«چچی به؟»

بالتاسار گفت: «قفس پیه س.»

زن خوزه موتی پل هاج و واج به بالتاسار نگاه کرد.

«قفس کی؟»

بالتاسار گفت: «قفس پیّه.» سپس روبه خوزه موتی‌یل کرد، «پیّه سفارش داده.»

در آن لحظه اتفاقی نیفتاد اما بالتاسار حس کرد که انگار کسی در حمام را به رویش باز کرده است. خوزه موتی‌یل، با لباس زیر، پا از اتاق خواب بیرون گذاشت.
داد کشید: «پیّه.»

زنش بیحرکت زیر لب گفت: «هنوز نیومده.»
پیّه در آستانه در ظاهر شد. ده دوازده ساله بود و همان مژگان‌های برگشته و حالت احساساتی مادرش را داشت.

خوزه موتی‌یل به او گفت: «بیا این جا ببینم. تو اینو سفارش داده‌ی؟»
پسر سر زیر انداخت. خوزه موتی‌یل موهایش را در چنگ گرفت و او را مجبور کرد توی چشم‌هایش نگاه کند.

«جواب منو بده.»

پسر بی آن‌که جواب بدهد لب‌گزید.

مادرش آهسته گفت: «موتی‌یل.»

خوزه موتی‌یل پسر را رها کرد و برافروخته به طرف بالتاسار برگشت، گفت: «بالتاسار، عذر می‌خوام این حرفو می‌زنم، بهتر بود پیش از دست به کار شدن می‌اومدی از من می‌پرسیدی. تو فقط می‌تونی با بچه‌ها معامله کنی.» حرف که می‌زد چهره‌اش دوباره آرامش خود را یافت.
قفس را بی آن‌که نگاهی به آن بیندازد بلند کرد و به دست بالتاسار داد.
گفت: «همین الآن اینو بردار از این جا ببر و به هر کی می‌خوای بفروش. اینو هم بگم که با من جر و بحث نکن.» دست به پشت او کشید و گفت: «دکتر قدغن کرده عصبانی بشم.»

پسر بیحرکت ایستاده بود، مژه نمی زد تا این که بالتاسار، قفس به دست و مردد، چشم به او دوخت.

پسر سپس خرناس کشید و جیغ کشان خودش را روی زمین انداخت.

مادر سعی کرد پسر را آرام کند اما خوزه موتی پل که با خونسردی او را نگاه می کرد، گفت: «بلندش نکن. بذار سرشو زمین بکوبه تا بشکنه، بعد رو زخمش نمک و آب لیمو بریز تا جونش در بیاد.» پسر بی آن که اشک بریزد جیغ می زد و در آن حال مادرش دست های او را گرفته بود.

خوزه موتی پل گفت: «گفتم، ولش کن.»

بالتاسار مثل کسی که جان کندن حیوان هاری را تماشا کند پسر را نگاه می کرد. نزدیکی های ساعت چهار بود. در آن وقت، اورسولا توی خانه اش پیاز خرد می کرد و ترانه ای قدیمی را می خواند.

بالتاسار گفت: «پیه.»

لبخند زنان به پسر نزدیک شد و قفس را به طرفش دراز کرد. پسر از جا پرید، قفس را که تقریباً اندازه خودش بود در آغوش گرفت. از پشت سیم های قفس بالتاسار را نگاه می کرد و نمی دانست چه چیزی بگوید. قطره ای اشک نریخته بود.

خوزه موتی پل به آرامی گفت: «بالتاسار، یه بار گفتم قفسو بردار ببر.»

زن آمرانه به پسر گفت: «قفسو پس بده.»

بالتاسار گفت: «مال تو.» و سپس به خوزه موتی پل گفت: «آخه، اینو برا

پیه ساختم.»

خوزه موتی پل به دنبال بالتاسار پا به اتاق پذیرایی گذاشت.

جلو بالتاسار را گرفت و گفت: «بالتاسار، این کار ابلهانه چه معنی

می ده؟ قفس تو بردار ببر خونه ت و بی عقلی نکن. من خیال ندارم یه سِتاو پول بدم.»

بالتاسار گفت: «مهم نیست. من این قفسو ساختم به یه هدیه کنم. دنبال دستمزدش هم نیسم.»

بالتاسار راهش را از میان آدم‌هایی که جلو در را سد کرده بودند می‌گشود و خوزه موتی‌یل در وسط اتاق‌نشیمن ایستاده بود و نعره می‌زد. رنگش سفید شده بود و چشم‌هایش داشت قرمز می‌شد.

فریاد زد: «الاغ، جنس بنجل تو بردار از این جا ببر. فقط همینو کم داشتم که یه بی سر و پا بیاد توی خونه م به م دستور بده. پدر سوخته!»
بالتاسار توی سالن بیلارد با استقبال گرمی روبه‌رو شد. تا آن لحظه خیال می‌کرد قفسی که ساخته از قفس‌های دیگر بهتر است، و آن را به پسر خوزه موتی‌یل بخشیده تا اشک نریزد، همین و بس. اما آن‌جا بود که به صرافت افتاد این کارها برای بعضی‌ها در خور اعتناست و اندکی دچار هیجان شد.

«پس پنجاه پزو برا قفس گرفتی!»

بالتاسار گفت: «شصت پزو.»

کسی گفت: «بز نیم به تخته. تو تنها آدمی هستی که تونسته همچین پولی از چنگ یه موتی‌یل در بیاره. باید جشن بگیریم.»

برایش آبجو خریدند و بالتاسار، در مقابل، همه را به آبجو مهمان کرد. چون بار اولی بود که بیرون از خانه مشروب می‌خورد، غروب که شد دیگر روی پا بند نبود و از نقشه نایش حرف می‌زد که خیال داشت هزار قفس به قیمت دانه‌ای شصت پزو بسازد و بعد قفس‌ها را به هزار تا برساند و شصت میلیون پزو به جیب بزند. می‌گفت: «تا سرمایه دارها نمرده‌ن باید یه عالم چیز به شون بفروشیم. حال

همه شون زاره و دارن زحمتو کم می‌کنن. انقدر حالِ شون زاره که حتی نا ندانن از کوره در برن.» دو ساعتِ تمام توی ترانه پخش کن پول می‌انداخت و دستگاه بی وقفه کار می‌کرد. همه به سلامتی بالتاسار می‌نوشتند، برای شادی، خوش اقبالی و مرگ سرمایه دارها، اما موقع شام او را توی سالن بیلارد تنها گذاشتند و رفتند.

اورسولا با دیس گوشت سرخ کرده، پوشیده از قاچ‌های پیاز، تا ساعت هشت چشم به راهش بود. یک نفر برایش خبر آورد که شوهرش توی سالن بیلارد از خوشی سر از پانمی شناسد و همه را به آبخو مهمان کرده، اما زن باور نمی‌کرد؛ چون بالتاسار در عمرش مست نکرده بود. وقتی زن توی تخت دراز می‌کشید نیمه‌های شب بود و بالتاسار توی سالنِ پر نوری جا خوش کرده بود که تک و توکی میز در آن به چشم می‌خورد و دور هر کدام چهار صندلی چیده بودند. توی جایگاه رقص هم، در هوای آزاد، نشمه‌ها قدم می‌زدند. چهره بالتاسار جابه‌جا از روژ لب لک شده بود و چون نداشت قدم از قدم بردارد بدش نمی‌آمد با دو تن از آن‌ها روی تخت دراز بکشد. آن قدر خرج کرده بود که ناگزیر ساعتش را گرو گذاشت و قول داد روز بعد پول را بیاورد بدهد. اندکی بعد که توی خیابان دراز به دراز افتاده بود احساس کرد که دارند کفش‌هایش را از پایش درمی‌آورند، اما دلش نمی‌آمد خوشترین رویای زندگی‌اش را بر هم بزنند. زن‌هایی که ساعت پنج صبح برای رفتن به مراسم عشای ربانی از کنارش می‌گذشتند، جرئت نمی‌کردند نگاهش کنند چون خیال می‌کردند مرده است.

تشییع جنازه مامان بزرگ

این گزارشی حقیقی است (ناباورها هرچه می خواهند بگویند) از زندگی مامان بزرگ، زنِ مقتدر و بانفوذِ سرزمینِ ماکوندو، که نود و دو سال زندگی کرد و روز سه شنبه ماه سپتامبر گذشته با آداب و رسوم کامل مذهبی چشم از دنیا بست و در تشییع جنازه اش پاپ شرکت کرد.

حالا که ملت، که به راستی از مرگ مامان بزرگ تکان خورده، تعادلش را باز یافته، حالا که نی انبان نوازهای سان خاستوقا چاقچی های گواخیرا، شالیکارهای سینو، نشمه های کاکامایال، جادوگرهای سیرپه و موزکارهای آرکاتاکا، چادرهای شان را جمع کرده اند و خستگی شب زنده داری را از تن زُدوده اند و آرامش پیدا کرده اند و رئیس جمهور و وزیرانش و همه کسانی که به نمایندگی از طرف مردم و نیروهای فوق طبیعی، پس از شرکت در باشکوه ترین تشییع جنازه ای

که در سراسر تاریخ ثبت شده، دوباره رشتهٔ امور خود را به دست گرفته‌اند؛ حالا که جسم و روح پاپ مقدس به بهشت صعود کرده؛ و حالا که با این انبوه شیشه‌های خالی، ته‌سیگارها، استخوان‌های به نیش کشیده شده، قوطی‌های کنسرو، کهنه پاره‌ها و شاش و گه‌هایی که مردم به دنبال شرکت در تشییع جنازه از خود به جا گذاشته‌اند، نمی‌شود قدم از قدم برداشت؛ وقت آن رسیده که آدم چارپایه‌ای را پشت به درِ خانه تکیه دهد و جزئیاتِ این هیجانِ ملی را، پیش از آن‌که دست تاریخ‌نویس‌ها به آن برسد، از اول تا آخر تعریف کند.

مامان‌بزرگ چهارده هفته پیش، پس از گذشتِ شب‌های بی‌پایانِ ضماد و مشمع خردل گذاشتن و زالو انداختن و در حالتِ احتضارِ هذیان گفتن و از رمق افتادن، دستور داد او را روی صندلی گهواره‌ای قدیمی و خیزرانی‌اش نشانندند تا وصیت کند. این کار آخرین چیزی بود که لازم بود پیش از مرگش انجام دهد. آن روز صبح با پا در میانی پدرِ آنتونی ایسابلِ امورِ مربوط به روحش را سر و سامان داده بود و تنها کاری که زمین مانده بود راست و ریس کردنِ امورِ مربوط به دنیا، یعنی رسیدن به نه تن خواهر و برادرزاده‌هایش بود که دور تا دور تختش حلقه زده بودند و تنها وارثان او به حساب می‌آمدند. کشیش که با خود حرف می‌زد و داشت پا توی صد سالگی می‌گذاشت، در اتاق ماندگار شد. ده نفر مرد کمک کرده بودند او را بالا آورده بودند و به اتاق مامان‌بزرگ رسانده بودند، ازین‌رو تصمیم گرفته شد که کشیش همان جا، توی اتاق، بماند تا ناگزیر نشوند در لحظهٔ آخر باز او را بالا و پایین ببرند.

نیکانور، برادرزادهٔ ارشد، آدمِ غول‌پیکر و خوشنِ شلوار و پیراهنِ خاکی‌رنگ به تن، چکمه‌های مهمیزدار به پا، و هفت تیرِ لوله‌بلندِ کالبر

سی و هشت، بسته زیر پیراهن، به دنبال دفتر دار رفت. آن خانه اربابی درندشتِ دو طبقه، غرق در عطر مُلاس و پونه کوهی، که اتاق‌های تاریکش انباشته از صندوق و خرت و پرت‌های چهار نسلِ خاک شده بود، یک هفته بود، به انتظار آن لحظه، فلج شده بود. توی سالن بزرگ و دراز آن که در وقت‌های دیگر لاشه‌های خوک را از چنگک‌های دیوارش می‌آویختند و روزهای یکشنبه خواب‌آلودِ ماهِ اوت آهو سر می‌بریدند، قاصدها روی وسایل کشت و کار و کیسه‌های نمک، گوش به زنگِ فرمان، دراز کشیده بودند تا قاطرها را زین کنند و خبر بد را به چهار گوشهٔ املاک بی حد و مرز اربابی برسانند. افراد دیگر خانواده توی اتاق نشیمن بودند. زن‌ها، خسته و کوفته از مراسم تقسیم ارث و بیخوابی، دیگر رمقی نداشتند اما به شیون و زاریِ جگر خراشی که اوج آن همه شیون و زاری‌هایِ بیشمار بود ادامه می‌دادند. سختگیریِ مادر سالارانهٔ مامان بزرگ حصارِ تقدسی دور ثروت و شهرت او کشیده بود که تویش عموها و دایی‌ها با دخترانِ خواهرزاده‌ها و برادرزاده‌هایِ شان، پسر عموها و پسر دایی‌ها با عمه‌ها و خاله‌هایِ شان و برادرها با خواهرزن‌هایِ شان آن قدر زاد و ولد کردند تا این‌که شبکهٔ پیچیده‌ای از خویشاوندی به وجود آمد و زاد و رود به هم زدن به دورِ باطلی تبدیل شد. تنها ماگدالنا، یعنی خواهرزاده‌ای که از همه جوانتر بود تصمیم به فرار گرفت. او، که از این همه توهمِ دچار وحشت شده بود، پدر آنتونی ایسابل را واداشت تا روح پلید را از جسمش بیرون کرد، سرش را تراشید و به دورهٔ نوآموزیِ گروهِ مُبلغانِ مذهبیِ ناحیه پا گذاشت و به جاه و جلال و آزمندی‌هایِ دنیا پشت پا زد.

در کنار خانوادهٔ رسمی و در اجرای حق شب اول، مردها مزرعه‌ها و

کوره راه‌ها و آبادی‌ها را با گروه زیادی حرامزاده بارور کرده بودند و این حرامزاده‌ها به اسم فرزندان خواننده و خدمتکار و سوگلی و عزیزکرده میان پیشخدمت‌ها، که نام خانوادگی نداشتند، می‌لولیدند. نزدیک شدنِ مرگِ مامان بزرگ به انتظارِ خسته‌کننده دامن زد. صدای زنِ مشرف به مرگ، که به تعظیم و اطاعت خو گرفته بود، از صدای اُرگِ باس در اتاقی در بسته بلندتر نبود، اما در گوشه‌های دور افتاده آن ملکِ اربابی می‌پیچید. هیچ‌کس نسبت به مرگ او بی تفاوت نبود. مامان بزرگ در سراسر این قرن مرکز ثقل ماکوندو بود، درست همان‌طور که برادرها و پدر و مادر و اجدادش، در گذشته، مدت دو قرن تسلط‌شان را حفظ کرده بودند. شهر با نام خانوادگی‌اش نامگذاری شده بود. کسی از منشأ و حد و مرز و ارزش واقعی املاکش خبر نداشت اما همه باور داشتند که مامان بزرگ مالک آب‌های جاری و راکد، مالک باران و خشکسالی و مالک جاده‌های دور و اطراف و تیرهای تلگراف و سال‌های کیسه و موج‌های گرم است و، گذشته از این‌ها، حق آبا اجدادی بر جان و مال داشت. بعد از ظهرهای خنک که با آن اقتدار و شکم سنگین، به زور خود را در صندلی گهواره‌ای خیزرانی کهنه‌اش جا می‌داد و توی مهتابی خانه‌اش می‌نشست، به راستی بی اندازه ثروتمند و مقتدر به نظر می‌آمد، آن قدر که در ثروت و اقتدار هیچ زنی به پایش نمی‌رسید.

گذشته از افراد طایفه مامان بزرگ و خودش، که ضعف‌های پیری پدر آنتونی ایسابل مثل زنگ خطری او را به صرافت انداخته بود، کسی گمان نمی‌کرد که مامان بزرگ هم مردنی باشد. خودش به راستی خیال می‌کرد که بیش از صد سال عمر می‌کند، همان‌طور که مادر بزرگش خیال می‌کرد و دست آخر در جنگ ۱۸۸۵ با یک گروه گشتی سرهنگ

اوره لیانو بونندیا که توی آشپزخانه ملک اربابی کمین کرده بودند رویه رو شد. تنها در ماه آوریل امسال بود که شستش خبردار شد پروردگار این موهبت را به او ارزانی نمی دارد که، در یک کشمکش علنی، یک دسته فراماسون طرفدار دولت مرکزی را به دست خود به آن دنیا بفرستد.

هفته اولی که درد شروع شد دکتر خانوادگی برایش مشمع خردل و جوراب پشمی تجویز کرد. او که پزشک موروثی بود و از مون پولیه فارغ التحصیل شده بود، طبق عقیده فلسفی اش دشمن پیشرفت علم پزشکی خود بود و مامان بزرگ این حق را در سراسر عمر به او داده بود که از جاگیر شدن دکتر دیگری در ماکوندو جلوگیری کند. زمانی، سوار بر اسب، شهر را زیر پا می گذاشت و در تاریک و روشن غروب برای آدم‌های بیمار دست به دهان نسخه می نوشت و طبیعت امتیاز پدری بچه‌های آدم‌های زیادی را به او بخشیده بود. اما بیماری التهاب مفاصل، او را با آن زانوهای دردناک توی رختخواب ماندگار کرد و کارش به آن جا کشید که، به جای سرزدن به بیمارها، با پیغام و قاصد و حدس به درمان آن‌ها می پرداخت. وقتی مامان بزرگ احضارش کرد، پیژامه به تن و با دو عصا از میدان گذشت و خودش را به اتاق خواب بیمار رساند. و وقتی به این نتیجه رسید که مامان دارد می میرد دستور داد جعبه شیشه‌های سفالی را با آن برچسب‌های لاتین آوردند و درون و بیرون زن مشرف به مرگ را با انواع ضمادهای طبی و محرک‌های گران قیمت و شیاف‌های قوی آلوده کرد. سپس قورباغه‌های شکم برآمده روی جاهای دردناک گذاشت و زالو به پهلوها انداخت. تا این که صبح زود آن روز دشواری رسید که می بایست یا سلمانی را برای حجامت زن خبر کند یا اجازه دهد پدر آنتونی ایابل ارواح پلید را از جسمش بیرون براند.

نیکانور دنبال کشیش فرستاد. ده نفر از پیشخدمت‌های کشیش او را، نشسته روی صندلی گهواره‌ایِ جگنی زهوار در رفته، زیر سایبانی زنگار بسته، که برای مراسم باشکوه نگهداری می‌شد، از خانه‌اش به اتاق خواب مامان بزرگ بردند. صدای زنگوله عشای ربانی در سپیده دم گرم ماه سپتامبر اولین خطاری بود که به گوش ساکنان ماکوندو رسید. آفتاب که بالا آمد، میدان کوچک جلو خانه مامان بزرگ حال و هوای روز بازار روستا را پیدا کرده بود.

این‌ها دوران دیگری را زنده می‌کرد. مامان بزرگ روز تولدش را، تا سن هفتاد سالگی، با طولانی‌ترین و شلوغ‌ترین کارناوال‌هایی که آدم به یاد داشت جشن می‌گرفت. قُرابه‌های بوریاپوشِ عرق‌نیشکر میان مردم دست به دست می‌گشت؛ توی میدان عمومی، گاو سر می‌بریدند و دسته ارکستر بر روی میزی سه شبانه‌روز بی‌وقفه می‌نواخت. زیر درخت‌های خاک‌آلود بادام، که هفته اول قرن حاضر سربازان سرهنگ اوره‌لیانو بوندیا اردو زده بودند، دکه‌هایی بر پا می‌شد که لیکور موز، ساندویچ، گیپا، گوشت سرخ کرده، شیرینی پای گوشت، سوسیس، نان مانیوک، کلوچه تخم مرغی، کماچ، نان ذرت، نان پف‌دار، مسقطی، سیرابی، شیرینی نارگیلی، عرق نخل، همراه با انواع خرت و پرت و زلم زیمبو و گول‌زنک و جواهر بدلی و بلیت‌های تماشای جنگ خروس و بخت‌آزمایی می‌فروختند و توی آن بلبشویی که سگ سر صاحبش را نمی‌شناخت عکس‌های چاپی و ردهایِ باشلق‌دارِ مزین به تمثالِ مامان بزرگ را مثل برگ زر می‌بردند.

این جشن و سرورها از دو روز پیش شروع می‌شد و در روز تولد با هیاهوی آتشبازی و رقص خانوادگی در خانه مامان بزرگ به پایان می‌رسید. مهمان‌های گلچین‌شده و اعضای مشروع خانواده، که انبوه

حرامزاده‌ها با دست و دل‌بازی از آن‌ها پذیرایی می‌کردند، با آهنگِ پیانوی قدیمی که تازه‌ترین آهنگ‌های روز را می‌نواخت می‌رقصیدند. مامان بزرگ روی صندلی راحتی به بالش‌های کتانی لم می‌داد و، از بالای سالن، ادارهٔ مهمانی را بر عهده می‌گرفت و با دست راست که انگشت‌هایش غرق در انگشتر بود مؤدبانهٔ دستور می‌داد. آن شب قول و قرار عروسی‌های آینده گذاشته می‌شد. گهگاه عشاق هم شرکت می‌کردند اما مامان بزرگ کمابیش همیشه خودش تصمیم می‌گرفت. و برای آن‌که جشن به خوبی و خوشی تمام شود توی مهتابی، که با حلقه‌های گل و فانوس‌های ژاپنی تزیین شده بود، آفتابی می‌شد و میان جمعیت سکه پرتاب می‌کرد.

این رسم، هم با پیش آمدنِ عزاداری‌های پیاپی خانواده و هم با بی‌ثباتی سیاسی در سال‌های آخر ور افتاده بود و نسل‌های تازه تنها قصهٔ آن جشن‌های باشکوه به گوش‌شان می‌خورد و هیچ‌وقت این زحمت را به خود نمی‌دادند که بروند مامان بزرگ را توی مراسم عشای ربانی ببینند که یکی از کارمندان شهرداری او را باد می‌زد و از این امتیاز برخوردار بود که حتی موقع بلند کردن جام شراب و نان متبرک از زانو زدن معاف باشد؛ مبادا دامن چین‌دار و زیر پیراهنِ آهارزدهٔ ظریفش چروک شود. آدم‌های مسنِ خاطرهٔ محوی را از دوران جوانی به یاد می‌آوردند و تعریف می‌کردند که روزی دوستِ متر فاصلهٔ خانهٔ اربابی را تا محراب اصلی کلیسا حصیر فرش کردند و ماریا دل‌سارویو کاستاندا ای مونترو در مراسم تدفین پدرش شرکت کرد و وقتی از خیابان مفروش گذشت و به خانه برگشت، وقار تازه و کیاییبی پیدا کرده بود و در سن بیست و دو سالگی نام مامان بزرگ رویش گذاشته شد. این خاطرهٔ قرون وسطایی نه فقط به گذشتهٔ این خانواده بلکه به

گذشته ملت تعلق داشت. مامان بزرگ، که هر لحظه دورتر و محوتر می شد و خیلی کم روی مهتابی می آمد و بعد از ظهرهای گرم از بوی شمعدانی ها نفسش می گرفت، رفته رفته درون افسانه خودش رنگ باخت و اختیاراتش به دست نیکانور افتاد. خوشبختانه مطابق یک رسم سنتی این قول و قرار تلویحی گذاشته شده بود که وقتی مامان بزرگ وصیتنامه اش را مهر کرد، وارثانش سه شبانه روز جشن و پایکوبی راه بیندازند. اما در عین حال چو افتاده بود که تصمیم گرفته تا دو سه ساعت پیش از مرگ وصیت نکند و به راستی کسی فکر نمی کرد که مامان بزرگ فناپذیر باشد. فقط امروز صبح که ساکنان ماکوندو با جرینگ جرینگ زنگوله عشای ربانی سر از بالش برداشتند مطمئن شدند که مامان بزرگ نه تنها فناپذیر است بلکه راستی راستی دارد می میرد.

ساعت مرگ مامان بزرگ فرا رسیده بود، آدم وقتی او را زیر سایبان کرپ شرقی گرد و خاک گرفته توی رختخواب کتانی می نگریست که سرپایش را صمغ خوشبو مالیده اند، در نفس های خفیف سینه مادر سالارانه اش به سختی اثری از حیات می دید. او که تا سن پنجاه سالگی خواستگاران سینه چاکش را دست به سر کرده بود و طبیعت این موهبت را به او بخشیده بود که مسائلش را به دست خود حل کند، داشت باکره و بی فرزند از دنیا می رفت. پدر آتونی ایسابل در لحظه تدهین آخر ناگزیر شد روغن را به یاری دیگران کف دست های او بمالد چون از موقع دردهای احتضار دست هایش را مشت کرده بود. حضور خواهرزاده ها کاری از پیش نبرد. همان طور که داشت جان می کند، توی آن قشقرق، برای اولین بار در طول هفته، دستش را که مزین به نگین های قیمتی بود به سینه چسباند، نگاه مفلوکش را به

خواهرزاده‌ها دوخت و گفت: «دزدهای سرگردنه!» بعد که پدر آنتونی ایسابل را در حال دعا و مناجات و شماس کلیسا را با ابزار آلاتِ عشای ربانی دید زیر لب با اطمینان و آرام گفت: «دارم می‌میرم.» آن وقت انگشتی را که الماس درشت داشت از انگشت بیرون آورد و به دست ماگدالنا نواآموز داد؛ زیرا از همه وارث‌ها جوانتر بود و انگشت به او می‌رسید. در این جا بود که سنتی به آخر رسید چون ماگدالنا از سر ارشش به خاطر کلیسا گذشت.

در طلوع آفتاب مامان بزرگ خواست که با نیکانور تنها بماند تا آخرین دستورها را بدهد. نیم ساعتی با هوش و حواس جمع از اداره اموالش سؤال کرد. دستورهای به‌خصوصی دربارهٔ دفن جنازه‌اش داد و دست آخر نگرانی‌اش را از شب‌زنده‌داری بر سر جنازه نشان داد و گفت: «چشم‌هاتو خوب باز کن. در چیزهای با ارزشو ببند و قفل کن. چون خیلی‌ها فقط به این قصد به شب‌زنده‌داری می‌آن که چیزی بلند کنن.» لحظه‌ای بعد که با کشیش تنها شد اعترافاتش صادقانه و مفصل و بی‌سروته بود و سپس با حضور خواهرزاده‌ها و برادرزاده‌ها مراسم عشای ربانی برایش برگزار شد. تنها در این وقت بود که گفت او را روی صندلی گهواره‌ای خیزرانی بگذارند تا وصیت کند.

نیکانور گزارش دقیقی از دارایی مامان بزرگ را با خط خوانا توی بیست و چهار ورقِ بزرگ تهیه کرده بود. مامان بزرگ، که آرام نفس می‌کشید، در حضور دکتر و پدر آنتونی ایسابل، به عنوان دو شاهد، صورت دارایی، یعنی منبع یگانه و با اهمیتِ شکوه و جلال و اقتدارش را برای دفتردار خواند. مستغلات مامان بزرگ، که تا حد ابعاد حقیقی کاهش پیدا کرده بود، محدود به سه ناحیه بود که در زمان پا گرفتن مستعمره، به فرمان مقام سلطنت اهدا شده بود و با گذشت

زمان و به ضرب ازدوج‌های پیچیده مناسب، همه به اختیار مامان‌بزرگ درآمده بود. توی آن سرزمین بکر درندشت که از پنج بخش تشکیل می‌شد و حتی یک دانه گندم به هزینه مالکان کاشته نشده بود، سیصد و پنجاه و دو خانوار برزگرِ اجاره‌نشین زندگی می‌کردند. مامان‌بزرگ همه ساله در سالگرد غسل تعمیدش تنها کار نظارت بر زمین‌ها را، که سبب می‌شد به دست دولت نیفتد، بر عهده می‌گرفت و مشغول جمع‌آوری اجاره‌بها می‌شد. توی ایوان پستی خانه‌اش می‌نشست و حق زندگی را در زمین‌های خود، که اجدادش بیش از یک قرن از اجدادِ اجاره‌نشین می‌گرفتند، به دست خود دریافت می‌کرد. سه روز جمع‌آوری اجاره‌بها که به سر می‌رسید، حیاط از خوک و بوقلمون و مرغ و ده یک مال و میوه‌های نوبرانه، که به رسم سوقات روی هم چیده می‌شد، انباشته بود. در واقع، این تنها محصولی بود که خانواده از سرزمینی جمع‌آوری می‌کرد که از روز اولی که سنگ بنایش گذاشته شد بی‌حاصل بود و بیا یک حساب سرانگشتی می‌شد حدس زد که مساحتش سر به صد هزار هکتار می‌زند. اما رویدادهای تاریخی کار را به آن جا کشاند که در همین محدوده شش شهرک ناحیه ماکوندو و حتی مرکز ناحیه بنا شود و رونق پیدا کند، به طوری که هرکس در هر خانه‌ای زندگی می‌کرد تنها مالک اسباب و اثاث خانه بود و هیچ حقی نسبت به ساختمان خانه نداشت؛ چون مامان‌بزرگ مالک زمین بود و اجاره‌بها دست او را می‌گرفت، درست همان‌طور که حکومت به خاطر حق استفاده شهروندان از خیابان‌ها ناگیر بود چیزی به مامان‌بزرگ بپردازد. در دامنه آبادی‌ها، گله حیوانات اهلی، که کسی نه در بند تعدادشان بود و نه در بند نگهداری‌شان و روی کفل‌های‌شان داغ قفل مانند زده بودند،

ول می‌گشتند. این داغ موروئی، که برای مردم دور و اطراف بیشتر از بی‌نظمی حکایت می‌کرد تا تعداد آن‌ها، روی بدن گله پراکنده که توی تابستان له‌له‌زنان سرگردان بودند، یکی از ستون‌های محکم افسانه مامان بزرگ بود. طویله‌های ولنگ و واژ خانه به دلیل‌هایی که هیچ‌کس زحمت توضیح آن‌ها را به خود نمی‌داد، از زمان جنگ داخلی رفته‌رفته خالی شده بود و این اواخر توی‌شان دستگاه‌های شیر کشی ساقه‌های نیشکر و شیردوشی و کارخانه برنج پاک‌کنی نصب کرده بودند.

مامان بزرگ توی وصیت‌نامه‌اش، گذشته از اقلامی که تک‌تک اسم برد، به سه صندوق سکه طلا اشاره کرد که در طول جنگ داخلی جایی توی خانه مدفون شده و باکند و کاوهای متناوب و پر زحمت به دست نیامده بود. وارث‌ها همراه با حق ادامه بهره‌کشی از زمین اجاره‌ای و نیز حق دریافت ده یک مال و میوه‌های نوبرانه و انواع هدیه‌های بی‌نظیر، نقشه‌ای دریافت کردند که نسل‌های متوالی دست به دست گشته و به دست هر نسل کاملتر شده بود تا کار پیدا کردن گنج مدفون آسانتر شود.

سه ساعت طول کشید تا مامان بزرگ تک‌تک اموال غیر منقولش را بشمارد. توی آن اتاق خفقان‌آور، صدای زن که مشرف به مرگ بود ظاهراً به هر چیزی که اسم می‌برد وقار می‌بخشید. وقتی امضای لرزانش را اضافه کرد و شاهد‌ها زیرش را امضا کردند، لرزشی مرموز دل‌های جمعیتی را که جلو خانه، زیر سایه درخت‌های گردآلودِ بادام میدان، جمع شده بودند تکان داد.

تنها چیزی که زمین مانده بود صورت مفصل دارایی غیرمادی بود. مامان بزرگ با تلاش زیادی — همان تلاشی که نیاکانش پیش از مرگ از

خود نشان داده بودند تا از سلطهٔ دودمانِ شان مطمئن شوند - روی باسن غول آسایش نیم خیز شد و گیج و منگ و با لحنی تحکم آمیز و صمیمی صورت مستغلات نامرئی را برای دفتردار دیکته کرد:

ثروت های زیر زمینی، آب های ساحلی، رنگ پرچم، حاکمیت ملی، جشن های سنتی، حقوق بشر، حقوق مدنی، رهبری ملت، حق استیناف، تحقیقات مجلس، توصیه نامه، سوابق تاریخی، انتخابات آزاد، ملکه های زیبایی، سخنرانی های مذهبی، تظاهرات عظیم، بانوان جوان متشخص، آقایان آداب دان، نظامیان موشکاف، عالی جناب کاردینال عظیم الشان، دیوان عالی، کالاهای ممنوع الورود، زنان آزادیخواه، مشکل گوشت، پالایش زبان، سرمشق قرار گرفتن، مطبوعات آزاد اما مسئول، آتن آمریکای جنوبی، افکار عمومی، درس های دمکراسی، اخلاق مسیحیت، کمبود ارز خارجی، حق پناهندگی، تهدید کمونیسم، همکاری دولت، هزینه کمرشکن زندگی، سنت های جمهوری، طبقات محروم، بیانیه های حمایت سیاسی، ...

حرف هایش ناتمام ماند. شمارش پر زحمت تک تک ارقام او را از نفس انداخت. مامان بزرگ درون آشوب قواعد انتزاعی دست و پا می زد، قواعدی که مدت دو قرن در خدمت توجیه اخلاقی قدرت خانواده بود. آن وقت آروغ بلندی زد و جان داد.

آن روز بعد از ظهر، ساکنان پایتختِ دوردست و غمگین عکس زن بیست و دو ساله ای را در صفحه اول شماره های فوق العاده روزنامه ها دیدند و فکر کردند ملکه زیبایی تازه ای ظهور کرده. مامان بزرگ با آن عکس دوران جوانی زودگذرش که دستکاری شده بود و جای چهار ستون روزنامه را گرفته بود و گیسوان پریشانش با شانه ای از عاج در

بالای سر جمع شده بود و نیم تاجی روی یقه تورش دیده می شد دوباره زنده شد. این عکس که عکاس دوره گردی، در آغاز قرن، موقع عبور از ماکوندو انداخته بود و سال ها توی بایگانی راکد روزنامه، در بخش اشخاص ناشناس، جا خوش کرده بود، مقدر بود در حافظه نسل های آینده باقی بماند. توی اتوبوس های قراضه، توی آسانسورهای وزارتخانه ها و توی قهوه خانه های دلگیر، که تزیینات رنگ و رو رفته ای از دیوارهای شان آویخته بود، مردم با ستایش و احترام در گوش هم از شخصیتی که در سرزمین شرجی و مالاریا خیز مرده بود و نامش تا دوسه ساعت پیش در نقاط دیگر کشور ناشناس بود، حرف می زدند. باران ریز لطیفی حاکی از تردید و بدگمانی سر و روی عابران رامی پوشاند. ناقوس تمام کلیساها برای مرده به صدا درآمده بود. رئیس جمهور، که در سر راهش برای شرکت در مراسم آغاز سال تحصیلی دانشجویان دانشکده افسری از شنیدن خبر تکان خورده بود، با خط خود در پشت برگ تلگرام به وزیر جنگ پیشنهاد کرد که سخنرانی اش را با اعلام یک دقیقه سکوت در تجلیل از مامان بزرگ پایان دهد.

مرگ مامان بزرگ نظم اجتماع را بر هم زده بود. رئیس جمهور که با دیدن احساسات مردم متأثر شده بود، احساساتی که گویی از صافی گذشته و به او رسیده بود، تصمیم گرفت از توی اتومبیل برای یک لحظه، آن هم با نگاهی بیرحمانه، به نزدیکی مردم ساکت را ببیند. تنها دوسه کافه مبتذل باز بود. کلیسای اسقفی برای انجام مراسم تدفین نه روزه آماده می شد. توی ساختمان کنگره، که گداها در پناه ستون های یونانی شکل و پیکره های خاموش رئیس جمهورهای درگذشته، لای روزنامه می خوابیدند، چراغ ها پرتو می افکند. وقتی رئیس جمهور،

متأثر از دیدن مردم پایتخت که لباس عزا به تن داشتند، پا به دفترش گذاشت، وزیرانش با لباس مراسم تدفین ایستاده بودند و رنگ پریده‌تر و موقرتر از همیشه چشم به راهش بودند.

اتفاق‌هایی که آن شب و شب‌های بعد پیش آمد بعدها به عنوان درسی تاریخی یاد می‌شد. نه تنها به دلیل روحیهٔ مسیحی، که الهامبخشِ عالترین مقامات دولتی شده بود، بلکه به دلیل فداکاری که در سایهٔ آن قضاوت‌های متخاصم و منافع متضاد، با هدفِ مشترکِ تدفینِ آن جنازهٔ مشهور، آشتی می‌کردند. سالیان سال مامان بزرگ به برکت سه صندوقِ لبالب از اسنادِ انتخاباتی جعلی، که جزیی از دارایی پنهانی او به حساب می‌آمد، آرامش اجتماعی و ثبات سیاسی امپراتوری‌اش را تضمین کرده بود. کسانی که در خدمتش بودند، یعنی افراد تحت حمایت و اجاره‌نشین‌ها، پیر و جوان، نه تنها از حق رأی خودشان بلکه از رأی آدم‌هایی که یک قرن پیش مرده بودند استفاده می‌کردند. مامان بزرگ در برابر اقتدار زودگذر، از قدرت سنت؛ در برابر عوام، از طبقات بالا؛ و در برابر قدرت خلاق آدم‌ها، از عقل الهی جانبداری می‌کرد. در دوران صلح، در سایهٔ ارادهٔ سلطه‌جویانه‌اش، با قوانین شرعی، مشاغل مهم روحانی یا مشاغلِ عادیِ کلیسا موافقت یا مخالفت می‌ورزید. ورفاه بستگانش را از نظر دور نمی‌داشت و در این راه اگر پایش می‌افتاد از زد و بندهای پنهانی یا تقلب در انتخابات روگردان نبود. در دوران آشوب، برای هوادارانش پنهانی اسلحه می‌فرستاد اما در حضور همه به کمک قربانیانش می‌شتافت. این اشتیاقِ میهن‌پرستی بیشترین افتخارات را برای او تضمین می‌کرد.

نیازی نبود که رئیس‌جمهور با وزیرانش مشورت کند تا به بارِ سنگین مسئولیتی که بر دوش داشت پی ببرد. در فاصلهٔ تالار پذیرایی

کاخ و حیاطِ سنگفرشِ کوچکی که در گذشته توقفگاه کالسکه ولیعهد بود باغ کوچکی از درختان سرو تیره قرار داشت که تویش، در آخرین روزهای مستعمره، یک راهب پرتغالی خودش را به خاطر عشق حلق آویز کرده بود. رئیس جمهور موقع عبور از این نقطه بعد از تاریک و روشن غروب، با وجود سر و صدای همکارانش، که همه مدال و نشاندار بودند، نتوانست جلو لرزش خفیف خودش را که ناشی از درماندگی بود بگیرد. اما لرزش او در آن شب حکم هشدار را داشت؛ چون پس از آن بود که از سرنوشتی که تاریخ به او نشان داده بود کاملاً آگاه شد و فرمان داد تا نه روز عزای عمومی اعلام شود و از مامان بزرگ به عنوان زنی که در میدان جنگ برای میهنش جان باخته تجلیل به عمل آید و همان طور که در نطق مهیجی که آن روز صبح از شبکه رادیو و تلویزیون ملی خطاب به هم میهنانش ایراد کرد، رهبر ملت اطمینان داد که مراسم تشییع جنازه مامان بزرگ سرمشق تازه‌ای برای مردم جهان خواهد بود.

اما چنین هدف نجیبانه‌ای با دردسرهای سختی روبه‌رو شد. ساختار مسائل قضایی کشور، که به دست اجدادِ دورِ مامان بزرگ پایه‌ریزی شده بود، برای اتفاق‌هایی که داشت پیش می‌آمد ناساز بود. دکترهای خبره رشته حقوق، یعنی کیمیاگران کارکشته قوانین، خودشان را در علم تفسیر و قیاس غرق کردند تا قانون‌هایی پیدا کنند که به رئیس جمهور اجازه شرکت در تشییع جنازه می‌داد. سیاستمداران برجسته، کشیش‌ها و متخصصان مسائل مالی روزهای مخاطره‌آمیزی را پشت سر می‌گذاشتند. توی ساختمان وسیع و هلالی‌شکلِ کنگره، که به دنبال یک قرن وضع قوانین انتزاعی لطافت پیدا کرده بود، و در میان تابلوهای رنگ روغنِ قهرمانانِ ملی و

بیکره‌های نیمتنه متفکران یونان، مسئله مامان بزرگ ابعاد بیسابقه‌ای پیدا کرد، در حالی که جسدش توی ماه طاقت فرسای سپتامبر ماکوندو داشت متورم می‌شد. مردم او را برای اولین بار بدون صندلی گهواره‌ای خیزرانی، بدون مشمع‌های خردل و بدون احساس رخوتی که بعد از ظهرها به سراغش می‌آمد مجسم می‌کردند و از او حرف می‌زدند و او را از پس پرده افسانه می‌دیدند که ظریف و جوان شده است.

ساعت‌های پیایی با وراجی‌هایی سپری می‌شد که به دست روزنامه‌نگارها آب و تاب پیدا می‌کرد و در سراسر جمهوری منعکس می‌شد. تا این‌که واقعیت به آن مجمع قانونگذاران تر و تمیز راه پیدا کرد و یادآوری این موضوع که نعش مامان بزرگ در گرمای ۱۰۴ درجه، آن هم در سایه، منتظر تصمیم آن‌هاست، به لیچاربافی تاریخی پایان داد. در آن فضای پاک قوانین مدون هیچ کس از به کرسی نشستن عقل سلیم دچار تعجب نشد. و در آن حال که قانون پشت قانون ارائه می‌شد، نظرها به هم می‌رسید یا مواد اصلاحی به قانون اساسی اضافه می‌شد تا رئیس‌جمهور اجازه پیدا کند در مراسم تشییع جنازه حضور به هم رساند، دستور صادر شد که جسد مومیایی شود.

گفت‌وگوها آن قدر بالا گرفت که مرزها را پیمود و از اقیانوس‌ها گذشت و مثل خبر شومی به اتاق‌های اسقف‌ها در کاستیل گاندولفو راه پیدا کرد. پاپ عالی مقام که از رخوت روزهای بی‌حال‌کننده ماه اوت آسوده شده بود پشت پنجره ایستاده بود و به دریاچه‌ای نگاه می‌کرد که غواص‌ها داشتند تویش دنبال کله دختر می‌گشتند که سرش را بریده بودند. این دو سه هفته آخر، روزنامه‌های عصر از چیز دیگری خبر نمی‌دادند و پاپ عالی مقام نمی‌توانست نسبت به مسئله

پیچیده‌ای در فاصله‌ای به این کمی از اقامتگاه تابستانی‌اش بی تفاوت بماند. اما روزنامه‌ها آن شب به موضوع نامنتظری برخوردند و به جای عکس‌های قربانیان احتمالی، عکس زن بیست ساله‌ای را با حاشیه سیاه چاپ کردند. پاپ عالی مقام که بیدرنگ عکس تار را، که کلیشه‌اش سالیان سال پیش، موقع جلوس بر تخت پطرس قدیس، به او تقدیم شده بود، شناخت و ناگهان گفت: «مامان بزرگ». اعضای اسقف‌ها توی مجتمع اتاق‌های خصوصی‌شان یکصدا گفتند: «مامان بزرگ». و برای سومین بار، در مدت بیست قرن، امپراتوری بی حد و مرز مسیحیت را یک ساعتی دستپاچگی و اندوه و جوش و خروش فراگرفت تا این‌که پاپ عالی مقام توی اتومبیل لیموزین سیاه‌رنگی درازش لم داد و به طرف محل مراسم تشییع جنازه باشکوه مامان بزرگ در دوردست راه افتاد.

باغ‌های چشم‌نواز هلو پشت سر گذاشته شد و سپس ساحل ویا آپا آنتیکا با آن ستاره‌های سرزنده سینما که بی خبر از آشوب همگانی روی مهتابی‌ها حمام آفتاب گرفته بودند و بعد دماغه تاریک آنخلوکاستل سانت در حاشیه تیر پدیدار شد. پاپ عالی مقام از توی چنادر دم کرده‌اش، در دلِ علفزارهای انبوه و مرداب‌های ساکتی که مرز میان امپراتوری رم و مزارع مامان بزرگ را مشخص می‌کرد، صدای جیغ و ویغ میمون‌هایی را می‌شنید که در طول شب از سر و صدای عبور جمعیت به تنگ آمده بودند. قایق پاپ، در طول سفر شبانه از کیسه‌های یوکا و خوشه‌های سبز موز و سبدهای مرغ لبالب بود و همراهش مردها و زن‌هایی روان بودند که کسب و کار هر روزه‌شان را رها کرده بودند تا با خرید و فروش در تشییع جنازه مامان بزرگ بخت‌شان را بیازمایند. مقام مقدس آن شب برای اولین بار در تاریخ

کلیسا از بیخوابی و آزار پشه‌ها تب کرد. اما سرزدنِ آفتابِ باشکوه بر فراز املاک پیرزن کبیر رنج سفر را از تنش زدود و از خود گذشتگی اش جبران شد.

نیکانور با خوردن سه ضربه به در که حاکی از ورودِ نزدیکِ مقام مقدس بود از خواب بیدار شده بود. همه جای خانه را بوی مرگ گرفته بود. مردها و سازمان‌های مذهبی سراسر دنیا تحت تأثیر نطق‌های پیاپی و ضروری رئیس‌جمهور و نیز بحث‌های داغی که فروکش کرده بود اما هنوز هم با وسایل ارتباطی معمولی به گوش می‌رسید کار و زندگی خودشان را زمین گذاشتند و سالن‌های تاریک، راهروهای شلوغ و اتاق‌های زیرشیروانیِ دم کرده را پر کردند؛ و آدم‌هایی که بعد وارد شدند از دیوارهای کوتاه اطراف کلیسا، جان‌پناه‌ها، بلندی‌های خوش‌منظر، تیرها و پرچین‌ها بالا رفتند و بهترین جاها را گرفتند. توی سرسرای اصلی، جسد مومیایی مامان‌بزرگ چشم به راه انجام تصمیم‌های خطیری بود که توی انبوه لرزان تلگرام‌های رسیده گنجانده شده بود. و نه برادرزاده که شیون و زاری دیگر رمقی برای‌شان باقی نگذاشته بود برای شب‌زنده‌داری کنار جسد نشستند و توی خلسهٔ مراقبت دسته‌جمعی فرو رفتند.

و مردم دنیا انتظار را برای روزهای باز هم بیشتر طولانی‌تر کردند. پاپ عالی‌مقام در سالن انجمن شهر با چهار عسلی چرمی، یک آب‌خوری آبِ تصفیه شده و یک ننوی اراقیطون از گرما خواب به چشمش نمی‌رسید و، در شب‌های طولانی و دم کرده، خودش را با مطالعهٔ خلاصهٔ مذاکرات و بخشنامه‌های اداری سرگرم می‌کرد. روزها شیرینی ایتالیایی میان بچه‌هایی قسمت می‌کرد که پشت پنجره به دیدارش می‌آمدند و با پدر آنتونی ایسابل و گاهی با نیکانور زیر سایهٔ

درخت پنیرک ناهار می خورد. به این ترتیب هفته ها و ماه های تمام نشدنی که با انتظار و گرما طولانی تر می شدند به زندگی ادامه می داد تا روزی که سر و کله پدر باسترانا با طبل نوازش در وسط میدان پیدا شد و تصمیمی را که گرفته شده بود اعلام کرد. توی اعلامیه آمده بود که نظم عمومی مختل شده، دام دام دام، و رئیس جمهور، دام دام دام، اختیارات فوق العاده کسب کرده، دام دام دام، که به موجب آن در تشییع جنازه مامان بزرگ شرکت کند، دام دام دام، دام دام دام، دام دام، دام دام.

روز بزرگ فرا رسیده بود. توی خیابان ها تا چشم کار می کرد گاری، دوره گردهای خوراک سرخ کرده فروش، دکه های بخت آزمایی و مردهایی که مار دور گردن شان انداخته بودند و مرهمی می فروختند که به طور قطع و یقین باد سرخ را معالجه می کرد و زندگی ابدی به آدم می بخشید دیده می شد. توی میدان کوچک رنگارنگ که انبوه مردم چادرهای شان را بر پا داشته بودند و حصیرهای خواب شان را پهن کرده بودند، تیراندازهای چابک دست راه را برای مقامات باز می کردند. کسان دیگری که آن جا چشم به راه لحظه پرشکوه بودند زن های رختشویی سان خورخه بودند، قواص های مروارید کابو دلاولا ماهیگیرهای سیه ناگا، صیادهای میگوی تاساخرا، جادوگرهای موخاخانا، معدنچی های نمک مانائوره، آکاردئون نوازهای وایه دوپار، سوارکارهای ماهر آباپل، ساززن های آس وپاس سان پلایو، خروس بازهای لاکونهوا، بدیهه سراهای ساباناس د بولیوار، ژینگولوهایی ربولو، پاروزن های ماگدالنا، کارچاق کن های مونپاکس، و به علاوه کسانی که در ابتدای این گزارش نامشان آمد و خیلی آدم های دیگر. حتی افراد سابق اردوگاه سرهنگ اوره لیانو بوئندیا - به سرکردگی دوکی مالبرو با آن یال و کوپال لباس پوست

و چنگال و دندان بیرش - نفرت صد ساله‌شان را از مامان‌بزرگ و آبااجدادش دور انداخته بودند و راه افتاده بودند آمده بودند از رئیس‌جمهور بخواهند مستمری‌شان را که شصت سال می‌شد طلبکار بودند بگیرند.

اندکی به ساعت یازده مانده، انبوه مردم سرسام گرفته، که توی برق آفتاب عرق از سر و روی‌شان می‌ریخت و با نیروی سربازان نجبه خونسرد با آن نیم‌تنه‌های آراسته و کلاه خودهای زرق و برق‌دار عقب رانده شده بودند، فریاد هلهله‌شان به آسمان بلند شد. رئیس‌جمهور و هیئت وزیران، موقر و با لباس رسمی و کلاه سیلندر، همراه با نمایندگانی از طرف مجلس، دیوان عالی، شورای کشوری، احزاب سنتی، روحانیون و نمایندگان بانک‌ها، بازرگانان و صاحبان صنایع ظاهر شدند و جلو تلگرافخانه گرد آمدند. رئیس‌جمهور با سر طاس و اندامی خپله و پیر و رنجور جلو چشمان متعجب مردم، که او را در مراسم تحلیف ریاست‌جمهوری دیده بودند اما به‌جا نیاورده بودند، شروع به رژه رفتن کرد و در واقع در این وقت بود که گزارشی حقیقی از وجود خودش ارائه می‌داد. رهبر ملت، در میان اسقف‌هایی که سنگینی خدمات روحانی رمقی بر تن‌شان نگذاشته بود و نظامیانی که سینه‌های نیرومندان‌شان را مدال پوشانده بود، قدرت تردیدناپذیر خود را به رخ همه کشید.

در ردیف دوم، ملکه‌های ملی همه چیزهای که وجود داشته و در آینده وجود خواهد داشت، با لباس موقر و سیاه عزاداری رژه رفتند. ملکه‌ها برای اولین بار زرق و برق کره خاکی را به دور افکنده بودند و پشت سر ملکه جهان رژه رفتند: ملکه سویا، ملکه کدو تنبل سبز، ملکه موز، ملکه خوراک یوکا، ملکه منهوت، ملکه نارگیل، ملکه لوبیا

قرمز، ملکه چهارصد کیلومتر تخم‌های سوسمارِ ایگوانا و ملکه‌های دیگر که برای جلوگیری از طولانی شدن این گزارش نام‌شان حذف می‌شود.

مامان بزرگ توی تابوتش که با پارچه ارغوانی پوشیده شده و با هشت پیچ مسیِ دوسر از واقعیت جدا شده بود، در آن لحظه آن قدر توی ابدیتِ آغشته به فورمالینِ خود فرو رفته بود که جاذبه شکوه و جلالش را درک نمی‌کرد. همه آن شکوه و جلالی که توی مهتابی خانه، موقع بیخوابی‌هایش به دنبال گرم‌زدگی، پیش خود مجسم کرده بود در طول آن بیست و چهار ساعتِ خیره‌کننده، که همه مظاهر زمانه یاد او را گرامی داشتند، تحقق پیدا کرده بود. حتی پاپِ عالی مقام، که مامان بزرگ توی هذیان‌هایش او را در خیال دیده بود که درون کالسکه تابناکی بر فراز باغ‌های واتیکان شناور است، با بادبزنیِ برگِ نخلِ چین دار بر گرما غلبه کرد و بزرگترین تشییع جنازه دنیا را با حضور مقام والای خود افتخار بخشید.

وقتی بزرگان شهر پس از بگومگو به توافق رسیدند و تابوت روی دوش با نفوذترین آن‌ها به خیابان رسید، مردم کوچه و خیابان بی آن‌که از هیاهوی آزمندانه‌ای که خانه را پر کرده بود بویی ببرند، از آن نمایش قدرت دچار تعجب شدند. کسی نه سایه گوش به زنگِ لاشخورها را که مشایعان را در طول خیابان‌های دم کرده ماکوندو تعقیب می‌کردند دید و نه به آشغال‌های متعفنی که بزرگان موقع عبور می‌ریختند و می‌رفتند توجه کرد. کسی نیز دقت نکرد که همین که جنازه از خانه بیرون رفت برادرزاده‌ها و خواهرزاده‌ها و نوه‌ها و نوکرها و آدم‌های تحت حمایتِ مامان بزرگ دروازه را بستند و برای تقسیم خانه درها را از جا درآوردند، میخ‌های چوب‌ها را بیرون کشیدند و پی‌های خانه را

کنند. تنها چیزی که در میان آن همه سر و صدای تشییع جنازه، به دنبال دو هفته دعا و ستایش و شعرخوانی و پوشاندن آرامگاه با یک لایه ضخیم سرب، از چشم مردم دور نماند نفسِ رعدآسایی بود که جمعیت از سِرِ آسودگی سر داد. بعضی از حاضران آگاه پی بردند که شاهد تولد دوران تازه‌ای هستند. در این وقت پاپ عالی مقام که مأموریتش در روی زمین تمام شده بود می توانست، هم روحی و هم جسمی، به بهشت صعود کند و رئیس جمهور می توانست بنشیند و با آن قوه تمیزِ صالحش به حکومت پردازد و ملکه‌های همه چیزهایی که بوده یا خواهد بود می توانستند عروسی کنند و به خوشبختی برسند و آبستن شوند و پسران زیادی به دنیا بیاورند و مردم کوچه و خیابان می توانستند توی قلمرو بی حد و مرز مامان بزرگ، هر جا عشق شان می کشید، چادرهای شان را بر پا کنند؛ چون تنها آدمی که می توانست با آن‌ها مخالفت کند و قدرت این کار را داشت زیر لایه ضخیمِ سرب شروع به پوسیدن کرده بود. دیگر تنها کاری که مانده بود این بود که یک نفر چارپایه‌ای را پشت به درِ خانه تکیه دهد و این داستان، این درس و سرمشق نسل‌های آینده، را تعریف کند تا دیگر هیچ آدمِ ناباوری توی دنیا نماند که داستان مامان بزرگ را نشنیده باشد؛ زیرا فردا، روز چهارشنبه، رفتگرها می آیند و زباله‌های باقی مانده از تشییع جنازه را جارو می کنند، برای همیشه و همه وقت.

کسی به سرهنگ نامه نمی نویسد

سرهنگ در قوطی قهوه را برداشت، تنها یک قاشق کوچک قهوه به جا مانده بود. قهوه جوش را از روی اجاق بلند کرد، نیمی از آب آن را روی کف خاکی اتاق ریخت و با چاقو ته قوطی را تراشید و آخرین ذره های قهوه را مخلوط با زنگ زدگی ها توی قهوه جوش خالی کرد.

به انتظار جوش آمدن قهوه کنار بخاری سنگی نشسته بود و باحالی آمیخته به دلگرمی و ساده دلی احساس می کرد که در وجودش انگار قارچ و زنبق سمی ریشه می دواند. ماه اکتبر رسیده بود و صبح دشواری را می بایست بگذراند، حتی برای آدمی مثل او که صبح های زیادی را مثل آن روز صبح از سر گذرانده بود. تقریباً شصت سالی می شد، از پایان جنگ داخلی، که کارش تنها این بود که انتظار بکشد. زنش او را دید که فنجان قهوه به دست، پا به اتاق خواب گذاشت، پشه بند را کنار زد. شب پیش باز دچار حمله آسم شده بود و حالا

خواب‌آلود بود اما بلند شد نشست تا فنجان را بگیرد.

گفت: «خودت چی؟»

سرهنگ به دروغ گفت: «خورده‌م. یه قاشقِ بزرگِ دیگه مونده بود.»
در این لحظه صدای ناقوس بلند شد. سرهنگ تشییع جنازه را از یاد برده بود. در حالی که زنش قهوه می‌نوشت، یک سر‌نویس را از قلاب درآورد و تا سر دیگر تا کرد و پشت در آویخت. زن به یاد مرد مرده افتاد.

گفت: «سال ۱۹۲۲ به دنیا اومده بود، درست یه ماه بعد از تولدِ پسرِ مون، توی هفتم آوریل.»

زن در فواصلِ نفس‌های دشوارش خردخرد قهوه می‌نوشت. انگار پوست سفیدی بود که روی ستون فقرات خمیده و خشکی کشیده باشند. اختلالِ نفس‌هایش سبب می‌شد که سؤال‌هایش لحن پرسشی نداشته باشند. قهوه‌اش را که تمام کرد هنوز توی فکر مرده بود.

گفت: «وحشتناکه که آدمو تو ماهِ اکتبر خاک کنن.» اما شوهرش اعتنایی نکرد. پنجره را گشود. اکتبر از حیاط هم سر درآورده بود. سرهنگ به گیاه‌ها، که شاخ و برگ‌های انبوه‌شان همه جا را گرفته بود، چشم دوخت و به خاک‌پشته‌های ریزی که کرم‌ها توی گِل درست کرده بودند و اکتبرِ شوم را در وجودش احساس کرد.

گفت: «تا مغز استخوانِ هام خیسِه.»

زن گفت: «زمستونه دیگه. از وقتی بارون شروع شده به ت می‌گم با جوراب بخواب.»

«یه هفته‌س با جوراب می‌خوابم.»

باران، آرام اما بی‌وقفه، می‌بارید. سرهنگ بدش نمی‌آمد پتویی پشیمی دور خودش بیچد و توی نویش دراز بکشد. اما سماجتِ

ناقوس‌های شکسته تشییع جنازه را به یادش آورد. زیر لب گفت: «ماه اکتبر.» و تا وسط اتاق که پیش رفت یادش آمد خروس را به پایه تخت بسته. خروس جنگی بود.

فنجان را توی آشپزخانه برد و ساعت دیواری آونگ‌دارِ اتاق نشیمن را، که توی جعبه چوبی کنده‌کاری جا داشت، کوک کرد. اتاق نشیمن، به خلاف اتاق خواب، که برای آدمی مبتلا به آسم کوچک بود، جادار بود و در آن چهار صندلی گهواره‌ای کت و کلفت را دور میز کوچکی چیده بودند که رویش گربه‌ای گچی دیده می‌شد. بر دیوار روبه‌روی ساعت، عکس زنی بالباس توری ابریشمی دیده می‌شد که فرشته‌های خردسالِ عشق او را، درون قایقی انباشته از گل سرخ، در میان گرفته بودند.

کار کوک کردن که تمام شد ساعت هفت و بیست دقیقه بود. سپس خروس را توی آشپزخانه برد. پایش را به پایه اجاق بست، آب قوطی را عوض کرد و مستی دانه جلو رویش ریخت. چند بچه از سوراخ پرچین بیرون آمدند، اطراف خروس حلقه زدند و بیصدا به تماشا ایستادند.

سرهنگ گفت: «به این حیوون نگاه نکنین. به خروس‌ها که زیاد نگاه کنین کلافه می‌شن.»

بچه‌ها تکان نخوردند. یکی از آن‌ها آهنگ مشهوری را با ساز دهنی نواخت. سرهنگ گفت: «امروز وقت این آهنگ نیست. یه نفر توی شهر مرده.» پسر سازش را توی جیب شلوار گذاشت. سرهنگ به اتاق خواب رفت تا برای مراسم تدفین لباس بپوشد.

چون زن آسم داشت لباس سفیدش را اتو نکرده بود؛ بنابراین ناچار شد کت و شلوار مشکی‌اش را بپوشد که از جشن عروسی در

فرصت‌های مخصوص به تن می‌کرد. مدتی گشت تا توانست لباس را در ته چمدان پیدا کند. کت و شلوار لای روزنامه پیچیده شده بود و اطرافش نفتالین پر و پخش بود تا بید نزنند. زن هنوز توی رختخواب دراز کشیده بود و به مرده می‌اندیشید.

گفت: «تا حالا حتماً آگوستینو دیده. شاید از وضعی که بعد از مرگش پیدا کرده‌یم حرفی بهش نزنه.»

سرهنک گفت: «احتمالاً حالا دارن از خروس حرف می‌زنن.»

توی چمدان یک چتر قدیمی بزرگ پیدا کرد. زنش چتر را توی یک قرعه کشی، که به منظور جمع‌آوری پول برای حزب سرهنک راه انداخته بودند، برده بود. همان شب توی نمایشی دعوت داشتند که در هوای آزاد برگزار شده بود و با وجود باران ادامه پیدا کرده بود. سرهنک و زنش و پسرشان، آگوستین، که آن وقت‌ها هشت ساله بود، زیر همین چتر نشستند و جشن را تا پایان تماشا کردند. آگوستین حالا مرده بود و رویه ساتین براق چتر را بیدها خورده بودند.

سرهنک میله‌های کوچک سیمی پیچ در پیچ عجیب و غریب چتر را بالای سرش گشود و بالحنی که در گذشته به صدایش می‌داد گفت: «ببین، از چترِ دلکِ سیرکِ ما چی مونده. فقط به درد شمردن ستاره‌ها می‌خوره.»

لبخند زد؛ اما زن زحمت نگاه کردن به چتر را به خود نداد، زیر لب گفت: «همه چیز همین وضعو پیدا کرده. داریم زنده‌زنده می‌پوسیم.» و چشم‌هایش را بست تا فکرش را روی مرده متمرکز کند.

سرهنک مدت‌ها بود آینه نداشت؛ بنابراین صورتش را با لمس کردن تراشید. سپس به آرامی لباس پوشید. پاچه‌های شلوارش، که کمابیش به تنگی شلوار گرم بود، با تسمه باز و بسته شو محکم می‌شد

و دو نوار سگک دار، که از روی شانه‌ها می‌گذشت، کمرش را بالا نگه می‌داشت. پیراهنش به رنگ کاغذ بسته‌بندی و به همان خشنی بود و با دکمه‌ای مسی، که در عین حال یقه جداشدنی را نگه می‌داشت، بسته می‌شد. اما یقه پاره شده بود و بنابراین سرهنگ از بستن کراوات منصرف شد.

هرکاری را طوری انجام می‌داد که انگار به انجام مراسمی مشغول است. دست‌هایش را پوستی سفت و کدر پوشانده بود و جابه‌جا لکه‌های روشنی، مثل لکه‌های گردنش، روی‌شان دیده می‌شد. پیش از پوشیدن کفش‌ها گِل‌های خشکیده را از لابه‌لای درزها پاک کرد؛ زن در آن لحظه او را که لباس شب عروسی را پوشیده بود دید. تنها در این وقت بود که به صرافت افتاد شوهرش چقدر پیر شده است.

گفت: «طوری لباس پوشیده‌ی که انگار می‌خوای جای مهمی بری.»

سرهنگ گفت: «این تشییع جنازه جای مهمی‌یه. بعد از سال‌ها یه نفر به مرگ طبیعی مرده.»

آسمان بعد از ساعت نه صاف شد. سرهنگ آماده می‌شد بیرون برود که زن آستین کتش را گرفت.

گفت: «موتو شونه کن.»

سرهنگ سعی کرد موی خاکستری روشن و وز کرده‌اش را با شانه استخوانی شانه کند اما تلاش بیهوده‌ای بود.

گفت: «حتمأ سر و شکل طوطی‌ها رو پیدا کرده‌م.»

زن او را برانداز کرد. اندیشید که نه، سرهنگ شکل طوطی نیست. اندام شق و رقی داشت و استخوان‌های محکم‌ش را انگار با پیچ و مهره به هم متصل کرده بودند و تنها برق زنده چشم‌هایش مانع

می شد که آدم فکر کند او را توی فرمالین نخواستند باندازند.

زن سر تکان داد و گفت: «این طور بهتر شد.» و وقتی شوهرش از اتاق بیرون می رفت، افزود: «به دکتر بگو، مگه از ما بدی دیده‌ی که پاتو تو خونه ما نمی ذاری؟»

در حاشیه شهر، توی خانه‌ای که بامش از نخل پوشیده بود و سفیدکاری دیوارهایش پوسته پوسته شده بود زندگی می کردند. رطوبت هوا زیاد بود اما باران بند آمده بود. راه کوچه‌ای را در پیش گرفت که در دو سویش خانه‌ها را مثل قوطی کبریت بر هم چیده بودند و به طرف میدان راه افتاد. به خیابان اصلی که رسید لرزشی احساس کرد. تا آن جا که چشم کار می کرد شهر از گُل پوشانده شده بود. زن‌ها با لباس مشکی توی درگاه خانه‌ها به انتظار تشییع جنازه نشسته بودند.

توی میدان، باران ریز دوباره شروع شده بود. صاحب باشگاه بیلیارد از جلو درِ باشگاه چشمش به سرهنگ افتاد و با چهره خندان فریاد زد:

«جناب سرهنگ، صبر کنین براتون چتر بیارم.»

سرهنگ بی آن که رویش را برگرداند، گفت:

«ممنون، همین طور راحتم.»

دسته تشییع کننده‌ها هنوز از کلیسا بیرون نیامده بود. مردها با کت و شلوار سفید و کراوات مشکی توی درگاه کوتاه، چتر به سر، صحبت می کردند. یکی از آن‌ها سرهنگ را دید که از روی چاله چوله‌های میدان جست می زند.

فریاد زد: «آهای رفیق، بیا این زیر.»

وزیر چترش جا باز کرد.

سرهنگ گفت: «ممنون، رفیق.»

اما دعوت را نپذیرفت. یکراست وارد خانه شد تا به مادر مرده تسلیت بگوید. اولین چیزی که نظرش را جلب کرد عطرگل‌های گوناگون بود. سپس شدت گرما را احساس کرد. سعی کرد از لابه‌لای جمعیتی که اتاق خواب را انباشته بود بگذرد. ناگهان کسی دست به پشتش گذاشت و او را از میان گروهی چهره‌مبهوت به طرف انتهای اتاق هل داد. در آن‌جا دو سوراخ بینی مرده، عمیق و گشاد، پیدا بود. مادر مرده آن‌جا بود و با بادبزین خود که از برگِ نخل بافته شده بود مگس‌ها را از روی تابوت می‌پراند. زن‌های سیاه‌پوش دیگر با قیافه‌ای به مرده چشم دوخته بودند که انگار جریان رودخانه‌ای را تماشا کنند. ناگهان صدایی در انتهای اتاق بلند شد. سرهنگ زنی را کنار زد، با نیمرخ مادر مرده روبه‌رو شد و دست روی شانه‌ او گذاشت.

گفت: «تسلیت می‌گم.»

زن سر برنگرداند. دهان گشود و شیون سر داد. سرهنگ به خود لرزید. احساس کرد جمعیت به هم فشرده، که شیون وزاری‌اش اوج می‌گرفت، او را به روی نعش هل می‌دهد. به دنبال تکیه‌گاه محکمی برای دست‌هایش گشت اما دیواری پیدا نکرد و به جای آن با بدن دیگران روبه‌رو شد. کسی آهسته، با صدایی بسیار آرام، درگوشی گفت: «سرهنگ، مواظب باشین.» سر برگرداند و با چهره‌ی مرد مرده روبه‌رو شد. اما او را به‌جا نیاورد چون خشک و با صلابت بود و مثل خودش بهتزده به نظر می‌رسید و، شپور در دست، توی پارچه سفیدی پیچیده شده بود. وقتی سرهنگ در جست‌وجوی هوا سرش را بر فراز سرها بالا آورد تابوت در بسته را دید که به طرف در روان است و باران گل به رویش می‌بارد و گل‌ها به در و دیوار اطراف

می خورد. عرق کرد، مفاصلش درد گرفت و لحظه‌ای بعد پی برد که توی خیابان است؛ چون باران ریز پلک‌هایش را می‌آزرد. کسی بازویش را محکم گرفت و گفت:

«عجله کن، رفیق. منتظرت بودم.»

ساباس بود. پدر خواندهٔ فرزندش، تنها رهبر حزب او که از شکنجه جان به در برده بود و راست‌راست توی شهر راه می‌رفت. سرهنگ گفت: «متشکرم، رفیق.» و در سکوت زیر چتر به قدم زدن پرداخت. دستهٔ ارکستر آهنگ عزا می‌نواخت. سرهنگ به صرافت افتاد که جای یک شیپور خالی است و برای اولین بار مطمئن شد که مرد راستی راستی مرده است.

زیر لب گفت: «بیچاره!»

ساباس گلویش را صاف کرد. چتر را با دست چپ گرفته بود. چون قدش از سرهنگ کوتاه‌تر بود، دستهٔ چتر با سرش هم سطح بود. تشییع‌کننده‌ها که از میدان گذشتند، سر حرف را باز کردند. ساباس رویش را به سرهنگ کرد و با قیافهٔ گرفته گفت:

«رفیق، از خروس چه خبر؟»

سرهنگ جواب داد: «سر و مر و گنده.»

در این لحظه فریادی به گوش رسید.

سرهنگ سرش را بلند کرد. شهردار را، که غبغب گرفته بود، توی بالکنِ قرارگاه پلیس دید. زیرپوش پشمی پوشیده بود و گونهٔ اصلاح نشده‌اش ورم داشت. نوازنده‌ها از نواختن دست کشیدند. لحظه‌ای بعد سرهنگ صدای پدر آنخل را که بر سر شهردار نعره می‌زد به جا آورد. سرهنگ از پس صدای باران، که روی چتر ضرب گرفته بود، حرف‌های‌شان را می‌شنید.

ساباس گفت: «یعنی چه؟»

سرهنگ گفت: «یعنی چه نداره. مراسم تشییع نباید از جلو قرارگاه عبور کنه.»

ساباس شگفتزده گفت: «یادم رفته بود. همیشه فراموش می‌کنم توی حکومت نظامی هستیم.»

سرهنگ گفت: «آخه این که جسدِ یه آدمِ انقلابی نیس. یه نوازندهٔ بدبخته.»

تشییع‌کننده‌ها مسیرشان را تغییر دادند. توی محلهٔ فقیرنشین، زن‌ها در سکوت آن‌ها را تماشا می‌کردند و ناخن‌هایشان را می‌جویدند. سپس از خیابان سر در آوردند و مثل این که اعتقاد داشته باشند که مرده از توی تابوت صدای‌شان را می‌شنود با صدای بلند شروع کردند به تعریف و تمجید و خداحافظی. توی گورستان، سرهنگ احساس کرد حالش خوش نیست. وقتی ساباس او را به طرف دیوار هل داد تا برای مردهایی که جنازه را می‌بردند راه باز شود، با لبخند روبه او کرد اما با قیافهٔ گرفتهٔ سرهنگ روبه‌رو شد.

پرسید: «چی شده، رفیق؟»

سرهنگ آه کشید.

«آخه، ماه اکتبره.»

از همان خیابان برگشتند. خلوت شده بود. آسمان بی‌اندازه عمیق و آفتابی بود. سرهنگ اندیشید که دیگر باران نمی‌بارد و احساس کرد که حالش بهتر است، اما هنوز گرفته بود. ساباس رشتهٔ افکارش را گسیخت.

«برو پیش دکتر معاینه‌ت کنه.»

سرهنگ گفت: «چیزیم نیس. موضوع اینه که اکتبر که می‌شه حس

می‌کنم دل و بارم پر از حیوانه.»

سابر گفت: «باها!» و دمِ درِ خانه‌اش که ساختمان نو و دو طبقه بود و پنجره‌هایش زردۀ آهنی داشت خدا حافظی کرد. سرهنگ که نگران کت و شلوارش بود وارد خانه شد اما لحظه‌ای بعد بیرون آمد تا از مغازهٔ سرِ نبش یک قوطی قهوه و ربع کیلویی ذرت برای خروس بخرد.

سرهنگ با این‌که خوش داشت پنج‌شنبه‌ها توی ننویش دراز بکشد، به خروس رسید. هوا تا چندین روز باز نشد. در طول هفته گل و گیاه‌های شکمش شکوفه کردند. چندین شب از صدای عذاب‌آور سوت‌های سینهٔ آسم گرفته زن خواب به چشم‌هایش نرسید. اما سرانجام بعد از ظهر روز جمعه، ماه اکتبر آتش بس اعلام کرد. همقطارهای آگوستین، یعنی کارگرهای خیاط‌خانه، که خودش جزو آن‌ها بود و خروسبازها، از فرصت استفاده کردند و آمدند خروس را امتحان کردند و دیدند سر حال و قیافه است.

سرهنگ وقتی با زنش توی خانه تنها شد به اتاق خواب برگشت. حال زن بهتر شده بود.

پرسید: «نظرشون چی‌یه؟»

سرهنگ گفت: «عاشق خروس شده‌ن. همه دارن پول‌هاشون رو

هم می‌ذارن روش شرط‌بندی کنن.»

زن گفت: «سر در نمی‌آرم چه چیز این خروس اکبیری گیراس.

به نظر من که ناقص الخلقه‌س؛ کله‌ش نسبت به پاهاش خیلی کوچیکه.»

سرهنگ گفت: «می‌گن تو این محل رودست نداره. پنجاه پزو

می‌ارزه.»

یقین داشت که همین موضوع تصمیم او را در مورد نگهداری

خروس توجیه می‌کند. خروس یادگار پسرشان بود که نه ماه پیش، در یک جنگ خروس، به خاطر پخش اعلامیه باگلوله حسابش را رسیده بودند. زن گفت: «خیال‌بافیِ گرون‌قیمتی‌یه. وقتی نتونیم براش ذرت بخریم باید جگرهامونو در بیاریم بندازیم جلوش.» سرهنگ همان‌طور که توی کمد به دنبال شلوارِ نخِ سفیدش می‌گشت، توی فکر بود.

گفت: «این دو سه ماهو باید بسازیم. جنگ خروس که تو ماه ژانویه‌س. بعد می‌تونیم گرون‌تر بفروشیمش.»
شلوار چروک داشت و زن با اتوی زغالی رو به راهش کرد.
پرسید: «با این عجله کجا خیال داری بری؟»
«پستخونه.»

زن توضیح داد: «یادم رفته بود امروز جمعه‌س.» و به اتاق خواب برگشت.

سرهنگ لباس‌هایش را بجز شلوار پوشیده بود. زن چشمش به کفش‌های او افتاد.

گفت: «این کفش‌ها رو دیگه باید دور انداخت. همون ورنیها رو بپوش.» سرهنگ اخم‌هایش توی هم رفت.

گفت: «ورنیها حالِ کفش‌های آدمِ یتیمو دارن. پام که می‌کنم احساس می‌کنم از یتیم‌خونه فرار کرده‌م.»

زن گفت: «ما خودمون بعد از مرگ پسرمون یتیم شده‌یم.»
این بار نیز زن او را متقاعد کرد. پیش از آن‌که صدای سوت لنج‌ها بلند شود سرهنگ قدم‌زنان خودش را به بندرگاه رساند. کفش‌های ورنی، شلوارِ نخِ سفیدِ بی‌کمر بند و پیراهن بی‌یقه که با دکمه‌ی مسی بسته می‌شد به تن داشت. از مغازه‌ی موسی سوریه‌ای پهلو گرفتن لنج‌ها

را تماشا می‌کرد. همان آدم‌های همیشگی، همان فروشنده‌های سیار و همان آدم‌هایی که هفته پیش از شهر رفته بودند و مثل همیشه داشتند برمی‌گشتند.

آخرین لنچ نامه‌بر بود. سرهنگ با بیقراریِ حزن‌آوری لنچ را نگاه می‌کرد که پهلوی می‌گیرد. کیسه پُست روی سقف لنچ به دودکش‌ها بسته شده بود و روکش برزنتی را رویش کشیده بودند. پانزده سال آزارگار انتظار شَم او را تیز کرده بود و جنگ خروس دلشوره را در وجودش کاشته بود. از لحظه‌ای که رئیس پُستخانه پا به عرشه لنچ گذاشت و کیسه را باز کرد و روی شانه انداخت، سرهنگ چشم از او بر نمی‌داشت.

توی خیابان، در حاشیه بندرگاه، سیاهی به سیاهی او قدم می‌زد و از لابه‌لای مغازه‌ها و دکه‌های تمام‌نشدنی که جنس‌های‌شان را عرضه کرده بودند می‌گذشت. هر بار که به این کار دست می‌زد دلشوره‌ای متفاوت با ترس اما به همان اندازه شاق وجودش را می‌انباشت. دکتر توی پُستخانه منتظر روزنامه بود.

سرهنگ گفت: «زنم می‌گه از ما چه بدی دیده‌ی که پاتو تو خونه ما نمی‌ذاری.»

دکتر جوانی بود که موی براقِ پرپشتی داشت. باور کردنی نبود که ردیف بی‌نقص دندان‌هایش طبیعی باشد. حال بیمار آسم‌دار را پرسید. سرهنگ بی‌آن‌که چشم از رئیس پُستخانه، که نامه‌ها را توی جعبه‌های مکعب شکل جا می‌داد، بردارد گزارش مفصلی به اطلاع او رساند. سرهنگ از کندی حرکات رئیس پُستخانه کلافه بود.

دکتر نامه‌ها و بسته روزنامه‌اش را گرفت. جزوه‌های آگهی‌های طبی را در یک طرف گذاشت. سپس نامه‌های خصوصی را جدا کرد. در این

میان رئیس پُستخانه نامه حاضران را به دست‌شان می‌داد. سرهنگ به خانه‌های مکعب‌شکل چشم دوخته بود که، مطابق حروف الفبا، نامه‌اش می‌بایست در یکی از آن‌ها باشد. یک نامه پست هوایی با حاشیه آبی هیجان عصبی‌اش را تشدید کرد.

دکتر لاک روزنامه‌ها را جدا کرد و در آن حال که عنوان‌ها را می‌خواند؛ سرهنگ، چشم دوخته به جعبه کوچک، منتظر بود رئیس پُستخانه جلو آن درنگ کند. اما بی‌نتیجه بود. دکتر از خواندن روزنامه دست کشید. نگاهی به سرهنگ انداخت، سپس به رئیس پُستخانه، که جلو دستگاه تلگراف نشسته بود، چشم دوخت.

گفت: «ما داریم می‌ریم.»

رئیس پُستخانه سرش را بلند نکرد.

دکتر گفت: «برای سرهنگ چیزی نرسیده؟»

سرهنگ خجالت کشید.

به دروغ گفت: «من منتظر چیزی نبودم.» رو به دکتر کرد و با نگاهی

بچگانه گفت: «کسی برای من نامه نمی‌ده.»

ساکت بر می‌گشتند. دکتر حواسش جمع روزنامه‌ها بود. سرهنگ

به عادت همیشه راه رفتنش به آدمی می‌ماند که رد پایش را دنبال می‌کند تا سکه‌ای را که گم کرده بیابد. آسمان آن روز عصر صاف بود. آخرین برگ‌های پوسیده درختانِ بادام میدان به زمین می‌ریخت. وقتی به در مطب دکتر رسیدند هوا دیگر داشت تاریک می‌شد.

سرهنگ پرسید: «چه خبر هست؟»

دکتر چند روزنامه به دست سرهنگ داد.

گفت: «کسی نمی‌دونه. مشکل می‌شه از لابه‌لای سطرهایی که

سانسور اجازه چاپ داده به اصل خبرها پی برد.»

سرهنگ عنوان‌های اصلی را خواند. اخبار جهان. در بالا، در چهار ستون، گزارشی از کانال سوئز. تقریباً تمام صفحه اول را آگهی‌های درگذشت پر کرده بود.

سرهنگ گفت: «خبری از انتخابات نیست.»

دکتر گفت: «ساده نباش، سرهنگ. ما دیگه پیرتر از اونیم که چشم به راه مسیح باشیم.»

سرهنگ خواست به اصرار روزنامه را پس بدهد اما دکتر نگرفت. گفت: «با خودت ببر خونه. امشب می‌تونی بخونی و فردا پس بیاری.»

کمی از ساعت هفت گذشته، زنگِ برجِ ناقوس طبقه‌بندی فیلم‌ها را از نظر سانسور اعلام کرد. پدر آنخل، مطابق برنامه‌ای که همه ماهه با پست برایش می‌رسید، به این وسیله طبقه‌بندی فیلم‌ها را از نظر اخلاقی اعلام می‌کرد. زن سرهنگ دوازده ضربه شمرد.

گفت: «نامناسب برای همه. توی این یه ساله هر فیلمی آوردن برای همه نامناسب بوده.»

پشه‌بند را پایین کشید و زیر لب گفت: «دنیا فاسد شده.» اما سرهنگ اظهار نظری نکرد. پیش از دراز کشیدن خروس را به پایه تخت بست: درِ خانه را قفل کرد؛ کمی حشره کش توی اتاق پاشید؛ سپس چراغ را روی کف اتاق گذاشت، نویش را آویخت و دراز کشید تا روزنامه‌ها را بخواند.

به ترتیب تاریخ انتشار و از اول تا آخر روزنامه، حتی آگهی‌ها را، می‌خواند. ساعت یازده شیپور منع عبور و مرور نواخته شد. سرهنگ، نیم ساعت بعد، از خواندن دست کشید، درِ حیاط را به روی شبِ نفوذناپذیر گشود و در آن حال که پشه‌ها احاطه‌اش کرده بودند رو به

ساقه‌های دیواری ایستاد و خودش را خالی کرد. به اتاق خواب که برگشت زنش بیدار شده بود.

پرسید: «خبری از افسران بازنشسته نبود؟»

سرهنگ گفت: «نه.» چراغ را خاموش کرد و توی ننو دراز کشید. «اون اوایل دست کم فهرست بازنشسته‌های جدیدو منتشر می‌کردن اما الآن پنج ساله که دیگه خبری نیس.»

بعد از نیمه‌شب باران شروع شد. سرهنگ هر طور بود به خواب رفت اما لحظه‌ای بعد، هراسان از ناراحتی معده، بیدار شد. یک جای سقف چکه می‌کرد. سرهنگ همان طور که خود را لای پتوی پشمی پیچیده بود سعی کرد توی تاریکی جای چکه کردن را پیدا کند. قطره‌ای عرق سرد در امتداد تیره پشتش حرکت کرد. تب داشت. احساس می‌کرد درون مخزنی ژله فرو افتاده و در دل دایره‌های هم‌مرکز شناور است. کسی حرفی زد. سرهنگ در رؤیا از روی تخت متحرک خود در دورانی که انقلابی بود جواب داد.

زن گفت: «با کی حرف می‌زنی.»

سرهنگ گفت: «با این مردک انگلیسی که خودشو به شکل ببر درآورده و سر و کله‌ش توی اردوگاه سرهنگ اوره‌لیانو بوئندیا پیدا شده.» توی ننویش غلت زد، از تب می‌سوخت. «دوک مارلبرو رو می‌گم.»

در طلوع آفتاب آسمان صاف بود. با ناقوس دوم عشای ربانی سرهنگ از توی ننو بالا پرید و خودش را درون واقعیت آشفته‌ای دید که از صدای خروس آشفته‌تر شده بود. سرش همچنان توی دایره‌های هم‌مرکز چرخ می‌خورد. تهوع داشت. پا به حیاط گذاشت و به طرف مستراح رفت. هوای زمستان آکنده از نجواهای آرام و بوهای مبهم بود. هوای اتاقکِ چوبی شیروانی‌دار از بوی آمونیاک مستراح رقیق

شده بود. سرهنگ همین که سرپوش را بلند کرد دسته‌ای مگس به شکل ابری مثلث شکل از توی چاهک به بیرون هجوم آورد.

هشدار دروغی بود. روی سکوی چوبی ناصاف چنک زد و مثل این که انگیزه‌ای در او عقیم مانده باشد احساس بیقراری کرد. این بیقراری سپس جای خود را به دردی مبهم در دستگاه گوارش داد. زیر لب گفت: «شک ندارم. همون حالی‌یه که هر ماه اکتبر پیدا می‌کنم.» و دوباره انتظاری آمیخته به دلگرمی و ساده‌دلی در او پا گرفت. تا این که قارچ درونش آرام شد. آن وقت به اتاق خواب برگشت تا به خروس برسد.

زن گفت: «دیشب از شدت تب هذیون می‌گفتی.»

زن حالا به دنبال حمله‌ آسم که یک هفته‌ای طول کشیده بود به راست و ریس کردن اتاق مشغول بود. سرهنگ سعی کرد به یاد بیاورد.

به دروغ گفت: «تب نداشتم. باز خواب اون عنکبوت‌ها رو می‌دیدم.»

مثل همیشه زن این بار نیز بعد از حمله‌ آسم جنب و جوش عصبی پیدا کرده بود. آن روز صبح خانه را سامان داد. جای هر چیزی را، بجز ساعت و تابلو دختر جوان، تغییر داد. آن قدر لاغر و فعال شده بود که وقتی با سرپایی پارچه‌ای و پیراهن مشکی، که از بالا تا پایین دکمه می‌خورد، راه می‌رفت به نظر می‌رسید آن قدر نیرو دارد که می‌تواند از دیوار بگذرد. اما هنوز ساعت یازده نشده بود که، حجم خود، وزن انسانی خود را پیدا کرد. توی تخت حکم فضای تو خالی را داشت. اما حالا لابه‌لای گلدان‌های سرخس و بگونیا این طرف و آن طرف می‌رفت و با حضور خود خانه را سرشار می‌کرد. دیگی را که تویش

همه نوع گیاه گرمسیری خرد کرده بود هم زد و گفت: «اگه سال آگوستین تموم شده بود می‌زدم زیر آواز.»

سرهنگ گفت: «اگه دلت هوس آواز خوندن کرده بخون. دلت باز می‌شه.»

دکتر بعد از ناهار پیدایش شد. سرهنگ و زنش توی آشپزخانه قهوه می‌خوردند که دَرِ روبه خیابان را هل داد و باز کرد، بلند گفت: «اهل خونه مرده‌ن؟»

سرهنگ از جا بلند شد تا خوشامد بگوید.

گفت: «ظاهراً همین طوره، دکتر.» و وارد اتاق نشیمن شد. «همیشه گفته‌م، ساعت شما با لاشخورها تنظیم می‌شه.»

زن پا به اتاق خواب گذاشت تا برای معاینه آماده شود. دکتر با سرهنگ توی اتاق نشیمن ماندند. کت و شلوار دکتر با وجود گرما بوی تازگی می‌داد. وقتی زن صدا زد که آماده است، دکتر سه ورق کاغذ را که توی یک پاکت بود به دست سرهنگ داد. وارد اتاق که می‌شد، گفت: «این چیزی‌یه که روزنامه‌های دیروز چاپ نکردن.»

سرهنگ همین نظر را داشت. سه ورق خلاصه خبرهای کشور بود که به صورت اعلامیه تکثیر شده بود و توی آن‌ها موقعیت مسلحانه داخل کشور تشریح شده بود. سرهنگ احساس سرخوردگی پیدا کرد. ده سال مطالعه اعلامیه به او نیاموخته بود که اخبار ماه آینده حیرت همه را برخواهد انگیزخت. دکتر که به اتاق نشیمن برگشت. سرهنگ اعلامیه‌ها را تمام کرده بود.

گفت: «این بیمار از من سالمتره. من این آسم را دواشم صد سال عمر می‌کردم.»

سرهنگ به دکتر خیره شد و بی‌آن‌که حرفی بزند دستش را دراز

کرد اما دکتر پاکت را نگرفت.

زیر لب گفت: «رد کن به دیگران.»

سرهنگ پاکت را توی جیب شلوار گذاشت. زن از اتاق خواب بیرون آمد، گفت: «دکتر، همین روزها من می‌افتم می‌میرم و شما رو هم با خودم به جهنم می‌برم.» دکتر که مینای براق دندان‌هایش به چشم می‌خورد آرام جواب زن را داد. یک صندلی کنار میز کوچک کشید و چندین شیشه داروی نمونه و مجانی را از کیفش بیرون آورد. زن توی آشپزخانه رفت.

«صبر کن قهوه رو گرم کنم.»

دکتر گفت: «نه، خیلی ممنون.» توی نسخه مقدار داروها را نوشت.

«این خیالو از سرت بیرون کن که اجازه بدم مسمومم کنی.»

زن توی آشپزخانه خندید. دکتر نسخه را تمام کرد و به صدای بلند خواند چون می‌دانست که کسی از دست‌خطش سر در نمی‌آورد. سرهنگ سعی کرد تمرکز حواس پیدا کند. زن از آشپزخانه بیرون آمد. عوارض شب پیش را در چهره شوهرش دید.

به او اشاره کرد و گفت: «امروز صبح تب داشته. دو ساعت درباره جنگ داخلی چرندیات به هم می‌بافت.»

سرهنگ جا خورد.

با تأکید گفت: «تب نداشتیم.» سپس آرامشش را به دست آورد و گفت: «اینو بگم، اگه روزی احساس کنم بیمارم خودمو توی آشغال‌دونی می‌اندازم.»

و به اتاق خواب رفت تا روزنامه‌ها را بیاورد.

دکتر گفت: «از لطف‌تون ممنون.»

قدم زنان به طرف میدان رفتند. هوا خشک بود. گرما قیر اسفالت را

نرم کرده بود. وقتی دکتر خداحافظی کرد، سرهنگ با دندان‌های فشرده بر هم، آهسته گفت:

«دکتر، ما چقدر بدهکاریم؟»

دکتر گفت: «فعلاً هیچی.» و دستی به شانه‌اش زد. «خروس که برنده شد به صورت حساب بلندبالا برات می‌فرستم.»

سرهنگ به طرف دکان خیاطی رفت تا اعلامیه‌ها را به دوستان آگوستین برساند. از وقتی هم‌زمانش یا کشته شده بودند یا از شهر تبعید شده بودند و او به آدمی تبدیل شده بود که کاری نداشت جز این‌که به انتظار رسیدنِ پستِ روز جمعه لحظه شماری کند، این‌جا تنها پناهگاهش به شمار می‌آمد.

گرمای بعدازظهر به جنب و جوش زن دامن زد. او که در وسط بگونیاهای ایوان خانه، کنار جعبه‌ای انباشته از تکه پارچه‌های کهنه، نشسته بود مشغول معجزه‌همیشگی درست کردنِ رخت‌های نو از هیچ بود. از آستین یقه در می‌آورد و از پشت و تکه‌های چارگوش سرآستین درست می‌کرد و با این‌که هر کدام از تکه پارچه‌ها به یک رنگ بود، کارش نقص نداشت. صدای جیرجیرکی حیاط را انباشت. خورشید رنگ باخت. اما زن غروب خورشید را بر فراز بگونیاهاندید. فقط در تاریک و روشن غروب وقتی سر برداشت که سرهنگ پا به خانه گذاشت. آن وقت بود که گردنش را با دو دست گرفت، بند انگشت‌ها را شکست و گفت:

«گردنم مَث چوب خشک شده.»

سرهنگ گفت: «همیشه همین‌طور بوده‌ی.» اما بعد که دید سرپایش پوشیده از دم‌قیچی‌های رنگارنگ است، گفت: «مَث کلاغ جار شده‌ی.»

زن گفت: «آدم برای دوختن لباس تو باید هم کلاغ جار بشه.» و پیراهنی را بالا گرفت که بجز یقه و سردست‌هایش که هم‌رنگ بود از سه پارچه سه رنگ دوخته شده بود. «تو کارناوال فقط کافی یه کُتِ تو در بیاری.»

ضربه‌های ساعتِ شش حرف زن را قطع کرد. سپس زن به صدای بلند دعا خواند: «فرشته خدا برای مریم خبر آورد...». و به اتاق خواب رفت. سرهنگ با بچه‌ها که بعد از مدرسه به دیدن خروس آمده بودند سر حرف را باز کرد. سپس به یادش آمد که روز بعد ذرتی در کار نیست و پا به اتاق خواب گذاشت تا از زن پول بگیرد. زن گفت: «فکر می‌کنم فقط پنجاه سنتاو مونده باشه.»

پول‌ها را گوشه دستمالی گره زده و زیر دشتک گذاشته بود. پول فروش چرخ خیاطی آگوستین بود. نه ماه می‌شد که این پول را، هم برای نیازهای خودشان و هم خروس، یک سنتاو یک سنتاو خرج می‌کردند. حالا فقط دو سکه بیست سنتاوی و یک سکه ده سنتاوی برای‌شان مانده بود.

زن گفت: «با پول‌های خرد نیم کیلو ذرت، قهوه فردا و صد گرم پنیر بخر.»

سرهنگ دنباله حرف زن را گرفت: «و یه فیل طلایی تا توی درگاه آویزون کنیم. ذرت تنها چهل و دو سنتاو می‌شه.»

مدتی فکر کردند. آن وقت ابتدا زن گفت: «خروس حیوونه و می‌تونه صبر کنه.» اما قیافه شوهر را که دید، توی فکر رفت. سرهنگ روی تخت نشسته بود، آرنج‌ها را روی زانو گذاشته بود و سکه‌ها را به هم می‌زد. پس از لحظه‌ای گفت: «به خاطر خودم نیس. اگه دست خودم بود همین امشب یه غذای حسابی با خروس درست می‌کردم.»

یه سوء هاضمه پنجاه پزویی حالی به آدم می‌ده.» درنگ کرد تا پشه‌ای را پشت گردنش بکشد. سپس زن را با چشم‌هایش دور اتاق دنبال کرد. «چیزی که ناراحتم می‌کنه اینه که اون بیچاره‌ها دارن پول پس انداز می‌کنن.»

سپس زن توی فکر فرو رفت. حشره کش به دست یک چرخ کامل زد. سرهنگ در نگاهش چیزی غیر عادی می‌دید؛ گویی ارواح خانه را برای مشورت فرا می‌خواند. دست آخر حشره کش را روی تاقچه بخاری، کنار چند عکس، گذاشت و چشم‌های عسلی‌اش را به چشم‌های عسلی سرهنگ دوخت.

گفت: «ذرتو بخر. بعدش خدا بزرگه.»

□

□

در طول هفته بعد، هر وقت سر میز می‌نشستند، سرهنگ می‌گفت: «این همون معجزه نون‌هایی‌یه که مرتب زیاد می‌شن.» زن با استعدادش در کنار رفو و دوخت و دوز و وصله‌پینه، ظاهراً کلید درآوردن خرج خانه را، بدون داشتن پول، پیدا کرده بود. آتش بسی که اکبر داده بود ادامه پیدا کرد. رطوبت هوا جایش را به خواب‌آلودگی داد. زن که با آفتاب گداخته آرامش پیدا می‌کرد، سه بعدازظهر را به آرایش عجیب و غریب گیسوانش اختصاص داد. یک روز بعدازظهر که داشت گره گیسوان بلند بافته‌اش را با شانه‌ای که چند دندان‌اش شکسته بود باز می‌کرد، سرهنگ گفت: «عشای ربانی شروع شده.» زن بعدازظهر روز دوم، توی حیاط نشست، شمد سفیدی را روی دامن

انداخت و با شانه ظریفی شپش‌ها را که در طول شدت بیماری‌اش زیاد شده بودند از جانش دور می‌کرد. بعد از ظهرِ روزِ سوم گیسوانش را با آب اسطوخودس شست، گذاشت تا خشک شد و به صورت دو دسته بر هم لوله کرد و پشت گردنش سنجاق زد. اما سرهنگ انتظار می‌کشید. شب که می‌شد توی ننو خواب به چشم‌هایش نمی‌رسید و ساعت‌ها نگران سرنوشت خروس بود. روز چهارشنبه که خروس را وزن کردند سرحال بود.

همان روز بعد از ظهر، دوستان آگوستین که از خانه بیرون می‌رفتند پول‌های خیالی را که از پیروزی خروس به جیب می‌زدند می‌شمردند. سرهنگ هم سرحال بود. زن موی سر او را کوتاه کرد. سرهنگ سرش را با دست‌ها امتحان کرد و گفت: «بیست سال جوون‌ترم کردی.» زن فکر کرد که شوهرش راست می‌گوید.

گفت: «حالم که خوب باشه مرده رو هم زنده می‌کنم.» اما اعتماد به نفسش دو سه ساعتی بیشتر طول نکشید. بجز ساعت و تابلو، توی خانه چیزی برای فروش به هم نمی‌رسید. پنج‌شنبه شب، که دیگر همه چیز ته کشیده بود، زن نگرانی‌اش را از وضعی که داشتند نشان داد.

سرهنگ او را تسلی داد: «فکر شو نکن. فردا پست می‌رسه.» روز بعد جلو مطب دکتر چشم به راه آمدن لنج‌ها بود. سرهنگ که چشم‌ها را به کیسه‌نامه دوخته بود، گفت: «هواپیما وسیله محشری‌یه. می‌گن یه شبه آدمو می‌رسونه به اروپا.»

دکتر که خودش را با یک مجله مصور باد می‌زد، گفت: «همین طوره.» سرهنگ رئیس پستخانه را در میان گروهی دید که منتظر بودند لنج پهلوی بگیرد تا تویش جست بزنند. رئیس پستخانه اول پرید. از

دست ناخدا نامه‌ای را گرفت که مهر و موم شده بود. سپس از طاق بالا رفت. کیسه نامه میان دو بشکه نفت بسته شده بود.

سرهنگ گفت: «هنوز هم خطرهایی داره.» رئیس پستخانه از نظرش گم شد. اما دوباره سر و کله‌اش را در پشت بطری‌های رنگارنگ گاری نوشابه فروش دید. گفت: «بشر برای پیشرفت باید بهایی پردازه.»

دکتر گفت: «حتی در همین مرحله هم سالمتر از لنگه. آدم در فاصله بیست هزار پایی از سطح دریا پرواز می‌کنه.»

سرهنگ گیج و منگ، بی آن‌که تصور درستی از چنین رقمی داشته باشد، گفت: «بیست هزار پا.»

دکتر اشتیاق نشان داد. مجله را با هر دو دست کشید و در هوا گسترده تا این‌که کاملاً ثابت ماند. گفت: «تعدادی کامل برقراره.»

اما سرهنگ شش‌دانگ حواش جمع کارهای رئیس پستخانه بود. او را دید که یک نوشابه صورتی رنگ چهل سنتاوی می‌نوشد. لیوان را در دست چپ گرفته بود. در دست راستش کیسه نامه دیده می‌شد. دکتر دنباله حرفش را گرفت: «و همین طور توی اقیانوس‌ها کشتی‌هایی لنگر انداخته‌ن و دائم با پروازهای شبانه در تماس‌ن. بنابراین با این احتیاط‌کاری‌ها خیلی از لنج آمن‌تره.» سرهنگ نگاهی به او انداخت.

گفت: «طبیعی‌یه. حتماً حالِ قالی پهن شده رو داره.» رئیس پستخانه یکراست به طرف آن‌ها آمد. سرهنگ قدمی به عقب برداشت و به تأثیر اضطرابی مقاومت‌ناپذیر سعی کرد نوشته روی نامه مهر و موم شده را بخواند. رئیس پستخانه کیسه را گشود.

بسته روزنامه دکتر را به دستش داد. سپس پاکت نامه‌های شخصی را باز کرد، رسید را زیر و بالا کرد تا از درستی آن مطمئن شود و گیرنده نامه‌ها را خواند. دکتر روزنامه‌ها را گشود.

عنوان‌ها را خواند و گفت: «باز هم مسئله کانال سوئز. غرب داره زیر پاش خالی می‌شه.»

سرهنگ کاری به عنوان‌ها نداشت. سعی می‌کرد جلو قارقور شکمش را بگیرد. گفت: «از وقتی سانسور برقرار شده، روزنامه‌ها فقط درباره اروپا می‌نویسن. بهترین کار اینه که اروپایی‌ها بلند شن بیان این‌جا، ما هم پاشیم بریم اونجا. به این ترتیب هر کی می‌دونه تو کشورش چی می‌گذره.»

دکتر که روزنامه به دست می‌خندید، گفت: «در نظر اروپایی‌ها، آمریکای لاتینی آدمی‌یه که سبیلی پشت لب، گیتاری زیر بغل و تفنگی به دست داره. انگار نه انگار که ما مشکل داریم.»

رئیس پستخانه نامه‌های دکتر را تحویل داد، بقیه را توی کیسه گذاشت و بست. دکتر دو نامه شخصی را جدا کرد تا بخواند. اما پیش از این‌که در پاکت‌ها را باز کند نگاهی به سرهنگ انداخت. سپس به رئیس پستخانه نگاه کرد.

«برای سرهنگ چیزی نرسیده؟»

سرهنگ یکه خورد. رئیس پستخانه کیسه را روی دوش انداخت، از روی سکوی بارانداز پایین رفت و بی آن‌که سرش را برگرداند گفت: «کسی برا سرهنگ نامه نمی‌ده.»

سرهنگ، به‌خلاف همیشه، یکراست راهی خانه نشد. توی مغازه خیاطی یک فنجان قهوه خورد و دوستان آگوستین روزنامه‌ها را ورق زدند. سرهنگ احساس غبن می‌کرد. ترجیح می‌داد تا جمعه دیگر

همان جا بماند و شب با دستِ خالی با زنش روبه‌رو نشود. اما وقتی خیاط مغازه را بست ناگزیر با واقعیت روبه‌رو شد. زنش چشم به راهش بود.

پرسید: «هیچی؟»

سرهنگ گفت: «هیچی.»

جمعه بعد باز به طرف لنج‌ها راه افتاد و، مثل همه جمعه‌ها، بدون نامه‌ای که مشتاقانه منتظرش بود به خانه برگشت. آن شب زنش گفت: «خیلی وقته منتظریم. آدم باید خیلی پوستش کلفت باشه که پونزده سالِ آزگار، مَث تو، چشم به راه رسیدنِ یه نامه باشه.» سرهنگ توی نئو دراز کشید تا روزنامه‌ها را بخواند.

گفت: «آسیاب به نوبت. شماره ما هزار و هشتصد و بیست و سه‌س.»

زن گفت: «از وقتی ما منتظریم این شماره دوبار تو قرعه کشی برنده شده.»

سرهنگ، مثل همیشه، از صفحه اول تا آخر، حتی آگهی‌ها، را خواند. اما این بار تمرکز حواس نداشت. مطالعه که می‌کرد به مقرری بازنشستگی می‌اندیشید. نوزده سال پیش که مجلس قانونی در این باره گذراند، هشت سال طول کشید تا ثابت کرد مقرری شامل او هم می‌شود. بعد شش سال هم طول کشید تا اسمش را توی فهرست نوشتند. آخرین نامه‌ای که دریافت کرده بود مربوط به همین موضوع می‌شد.

منع عبور و مرور که اعلام شد سرهنگ روزنامه‌ها را تمام کرده بود. همین که پیش رفت چراغ را خاموش کند به صرافت افتاد که زنش بیدار است.

«آن بریده روزنامه رو هنوز داری؟»

زن فکری کرد.

«آره، حتماً بغل کاغذهای دیگه‌س.»

از پشه‌بند بیرون آمد و جعبه‌ای چوبی را از کمد بیرون آورد که تویش بسته‌ای نامه به ترتیب تاریخ چیده شده بود. دور بسته نوار لاستیکی دیده می‌شد.

«اگه همون روزها از من قبول کرده بودی که وکیلِ تو عوض کنی حالا پولو گرفته بودیم، خرج هم کرده بودیم. تا وقتی با ما مث سرخپوست‌ها رفتار می‌کنن و شکایت ما رو کنار می‌ذارن به هیچ جا نمی‌رسیم.»

سرهنگ بریده روزنامه را که تاریخ دوسال پیش را داشت خواند و توی جیب کتش که پشت در آویخته بود گذاشت.

«آخه، موضوع اینه که عوض کردنِ وکیل پول می‌خواد.»

زن با عزم جزم گفت: «خیر، تعهد کتبی بده که وقتی مقرری رو می‌گیری هر چی می‌خوان بردارن. این تنها راهی‌یه که دنبال کارِ تو می‌گیرن.»

این شد که بعد از ظهر شنبه به سراغ وکیلش رفت. وکیل کاهلانه توی ننو دراز کشیده بود. سیاهپوست غول‌پیکری بود که توی دهانش دو دندانِ نیشِ فک بالا را داشت. وکیل سرپایی‌های چوبی‌اش را به پا کرد و پنجره دفترش را که بالای پیانوی گردگرفته بود گشود. قفسه‌های پیانو که روزی جای نگهداری وکالتنامه بود حالا از کاغذ انباشته بود. گذشته از کاغذها که بریده روزنامه رسمی کشور بود و در یک دفتر کل حسابداری کهنه چسبانده بودند، تعدادی جزوه‌های حسابداری به هم ریخته هم دیده می‌شد. پیانوی بدونِ کلید، کار میز را هم انجام

می‌داد. وکیل روی صندلی گردان نشست. سرهنگ پیش از این‌که بگوید برای چه کاری آمده به درد دل پرداخت.

وقتی سکوت کرد وکیل گفت: «من هشدار دادم که این کار دو سه روزه سر نمی‌گیره.» از گرما خیس عرق شده بود. صندلی را رو به عقب تنظیم کرد و خود را با جزوه تبلیغاتی باد زد.

«نماینده‌های من مرتب می‌نویسن بیصبری نشون ندم.»

سرهنگ گفت: «پونزده ساله این حرفو می‌شنوم. ظاهراً باید دُم‌مو بذارم روی کول‌مو برم خونه.»

وکیل شرح مفصلی از پیچ و خم‌های اداری داد. کفل‌های افتاده‌اش از صندلی سر رفته بود. گفت: «پونزده سال پیش کارها راحت‌تر پیش می‌رفت. اون وقت‌ها قانون نظامی‌های سابق فعالیت داشت و افرادی از هر دو حزب تویش عضویت داشتن.» ریه‌هایش را از هوای دم کرده انباشت و گفت: «قدرت بسته به تعداد.» لحنش نشان می‌داد که گویی خود به این مفهوم رسیده.

سرهنگ که برای اولین بار به صرافت تنهایی خود می‌افتاد، گفت: «این موضوع در مورد ما صادق نبود. دوستان من همه به انتظار نامه چشم از دنیا بستن.»

وکیل در قیافه‌اش تغییری خوانده نشد.

گفت: «قانون دیر تصویب شد. هیچ‌کس بخت شما را نداشت که توی بیست سالگی به سرهنگی برسه. از این گذشته، اعتبار خاصی برای این در نظر گرفته نشد. بنابراین دولت مجبور شد بودجه رو دستکاری کنه.»

همان داستان همیشگی بود. هر بار سرهنگ به حرف‌هایش گوش می‌داد رنجش مبهمی احساس می‌کرد. گفت: «مسئله صدقه دادن

نیس. مسئله این نیس که کسی لطفی در حق ما بکنه. ما برای نجات جمهوری از جون مون مایه گذاشتیم.» وکیل به نشان مخالفت دست‌هایش را تکان داد.

گفت: «همینه دیگه، حق‌ناشناسی آدم‌ها حد و مرز نداره.» سرهنگ از ماجرای این داستان هم خبر داشت. از فردای روز معاهده نیرلاندیا، که دولت قول پرداخت هزینه سفر و غرامت را به دوستان افسر انقلابی داد، بارها داستان را شنیده بود.

یک گردان افراد انقلابی، که در پای درخت غول‌آسای ابریشم، توی نیرلاندیا، چادر زده بودند و بیشتر جوان‌هایی را تشکیل می‌دادند که از مدرسه گریخته بودند سه ماه منتظر ماندند. سپس به هزینه خود به خانه‌هایشان برگشتند و همان جا چشم به راه ماندند. تقریباً شصت سال بعد سرهنگ هنوز چشم به راه بود.

او که از یادآوری این خاطره‌ها به هیجان آمده بود، قیافه با صلابتی به خود گرفت. دستش را روی رانش گذاشت، رانی از پوست و استخوان، و زیر لب گفت:

«خوب، تصمیم گرفته‌م دست به عمل بزنم.»

وکیل منتظر ماند.

«مثلاً؟»

«وکیل‌م را عوض کنم.»

اردکی همراه یک دسته بچه‌اردک وارد دفتر شد. وکیل بلند شد ایستاد تا بیرون‌شان کند. گفت: «هر طور صلاح می‌دونین، سرهنگ.» و سر به دنبال اردک‌ها گذاشت. «می‌گم هر طور صلاح می‌دونین. من اگه می‌تونستم معجزه کنم تو این انباری زندگی نمی‌کردم.» شبکه‌ای چوبی جلو در حیاط گذاشت و برگشت روی صندلی نشست.

سرهنگ گفت: «پسرم یه عمر جون کند. خونه م رهنی یه. اون وقت این قانونِ بازنشستگی هم یه کارِ نون و آب‌دار برای وکیل‌ها شده.»
وکیل اعتراض کرد: «برای من که نشده. تا سنتا و آخری که داده‌ین خرج کارهای وکالت شده.»

سرهنگ از این‌که بی‌انصافی نشان داده بود شرمند شد.
گفته‌اش را تصحیح کرد: «منظورم همینه.» با آستین‌پیشانی‌اش را خشک کرد. «این گرما هم هوش و حواس برا آدم نمی‌ذاره.»
لحظه‌ای بعد وکیل داشت دفتر را به دنبال یافتن وکالت‌نامه زیر و رو می‌کرد. آفتاب تا وسط اتاق فسقلی که از تخته‌های رنده نشده ساخته شده بود پیش آمد. وکیل پس از این‌که بیهوده همه جای اتاق را گشت، چهار دست و پا و هین و هون کنان کاغذ لوله شده‌ای از زیر پیانو بیرون آورد.

«بفرمایین.»

یک برگ کاغذ را که رویش مهر خورده بود به دست سرهنگ داد و گفت: «باید به نماینده‌هام بنویسم که رونوشت‌ها رو باطل کنن.»
سرهنگ گرد و خاک کاغذ را تکاند و توی جیب پیراهن گذاشت.
وکیل گفت: «خودتون پاره‌ش کنین.»

سرهنگ گفت: «برای چی؟ این جا بیست سال خاطره خوابیده.» و منتظر وکیل ماند تا همچنان به نگاهش ادامه دهد. اما وکیل سر برگرداند. به طرف ننویش رفت تا عرقش را پاک کند. از آن جا و از پسِ هرم هوا به سرهنگ چشم دوخت.

سرهنگ گفت: «من مدارِکو هم می‌خوام.»

«کدوم مدارک؟»

«مدارک پرونده.»

وکیل دستش را به نشان مخالفت تکان داد.

«الآن این کار غیرممکنه، سرهنگ.»

سرهنگ یکه خورد. او به عنوان خزانهدار انقلاب، در ناحیه ماکوندو، سفر شش روزه دشواری را با دو چمدان وجوه جنگ داخلی که با طناب بر پشت قاطر بسته شده بود، پشت سر گذاشته بود و نیم ساعت پیش از امضای عهدنامه، قاطر را که از گرسنگی مرده بود، کشان‌کشان به اردوگاه نیرلاندیا رسانده بود. سرهنگ اوره‌لیانو بوئندیا، سر رشته دارِ کل نیروهای انقلابی ساحلِ اقیانوسِ اطلس، رسید وجوه را به دست خود به او داده بود و در فهرستِ اموالِ واگذاری دو چمدان را گنجانده بود.

سرهنگ گفت: «ارزش این مدارکو نمی‌شه تعیین کرد. رسیدی میون اون‌هاس که سرهنگ اوره‌لیانو بوئندیا به خط خودش نوشته.»
وکیل گفت: «قبول دارم. اما این مدارک توی هزارها هزار اداره، هزارها هزار دست گشته تا خدا می‌دونه از کدوم بخش از وزارت جنگ سر درآورده.»

سرهنگ گفت: «هیچ مقامی چنین مدارکی رونادیده نمی‌گیره.»
وکیل از روی تأکید گفت: «اما توی این پونزده سال مقامات بارها تغییر کرده‌ن. فکرشو بکنین، تا حالا هفت تا رئیس‌جمهور عوض شده، هر رئیس‌جمهور دست‌کم ده بار وزیرهاشو عوض کرده و هر وزیر دست‌کم صد بار کارمندهای ارشدشو جا به جا کرده.»

سرهنگ گفت: «اما کسی که این مدارکو برنداشته بیره خونه‌ش. مدارک باید دم دست هر مقام جدید توی بایگانی باشه.»
وکیل صبرش لبریز شد.

«تازه اگه بخواین این‌ها رو از وزارت جنگ تحویل بگیرین باید

اسم تونو برای گرفتن نوبت بنویسین.»

سرهنگ گفت: «عیبی نداره.»

«سال‌های سال طول می‌کشه.»

«طول بکشه. وقتی آدم منتظر چیزهای بزرگه، منتظر چیزهای

کوچیک هم می‌مونه.»

□

□

یک دفتر خط‌دار، قلم، دوات و یک خشک‌کن سرِ میزِ کوچکیِ اتاقِ نشیمن برد و درِ اتاق خواب را باز گذاشت تا اگر موضوعی پیش آمد از زن پرسد. زن مشغول دعا خواندن بود.

«امروز تاریخ چنده؟»

«بیست و هفتم اکتبر.»

دقت کرد تمیز بنویسد. دستی که قلم را گرفته بود روی کاغذ خشک‌کن قرار داشت و همان‌طور که توی مدرسه آموخته بود پشتش را راست نگه داشت تا راحت‌تر نفس بکشد. هوای اتاقِ نشیمنِ درسته تحمل ناپذیر شد. قطره‌ای عرق روی نامه چکید، سرهنگ با خشک‌کن خشک کرد. سپس حروفی را که لک شده بود سعی کرد پاک کند اما حروف سیاه شدند. کم‌حوصلگی نشان نداد. یک جا را با ستاره علامت زد و در حاشیه نوشت: «حقوق اکتسابی». آن وقت تمام بند را خواند.

«اسم منو کی تو فهرست نوشتن.»

زن بی آن‌که دعا خواندن را قطع کند و بیندیشد، گفت:

«دوازدهم اوت ۱۹۴۹».

مدتی بعد باران گرفت. یک صفحه را با خط درشت کج و معوج، که بیچگانه به نظر می‌رسید و توی مدرسه دولتی، در مانانوره، آموخته بود پر کرد، سپس صفحه دیگری را تا نیمه نوشت و امضا کرد. نامه را برای زنش خواند. زن با تکان دادن سر هر جمله را تأیید می‌کرد. سرهنگ نامه را که خواند و در پاکت را چسباند، چراغ را خاموش کرد.

«می‌خواستی بدی یه نفر برات ماشین کنه.»

سرهنگ گفت: «نه، دیگه خسته شدم برم پیش این و اون بگم در حقم لطفی بکنن.»

نیم ساعتی بعد به صدای باران پشت‌بام نخلپوش گوش داد. سیلاب شهر را فرا گرفت. بعد از شیپور منع عبور و مرور یک جای سقف شروع کرد به چکه کردن.

زن گفت: «مدت‌ها پیش باید این تصمیمو می‌گرفتی. آدم بهتره خودش دنبال کارشو بگیره.»

سرهنگ که به صدای چک‌چک گوش می‌داد، گفت: «هیچ وقت دیر نیست. شاید وقتی رهن خونه سر بیاد این کار هم حل بشه.» زن گفت: «تا دو سال دیگه.»

سرهنگ چراغ را روشن کرد تا جای چکه را توی اتاق نشیمن پیدا کند. قوطی آب خروس را زیر چک‌چک سقف گذاشت و همان‌طور که صدا توی قوطی می‌پیچید به طرف رختخوابش برگشت.

گفت: «شاید به خاطر صرفه‌جویی در سود پول هم شده تا پیش از ژانویه مسئله رو حل کنن.» و برای این‌که خود را قانع کرده باشد، گفت: «سال آگوستین تا اون وقت سر اومده و ما می‌تونیم بریم سینما.»

زن زیر لب خندید و گفت: «حتی دیگه کارتونها یادم نیس.» سرهنگ سعی کرد او را پشت تور پشه‌بند ببیند.

«آخرین باری که سینما رفتی کی بود؟»

زن گفت: «سال ۱۹۳۱. فیلم وصیت‌نامه مرده را نمایش می‌دادن.»

«بزن بزن هم داشت؟»

«نشد تا آخرشو تماشا کنیم. وقتی روح داشت گردنبند دختره رو بر

می‌داشت طوفان شروع شد.»

صدای باران آن‌ها را به خواب فرو برد. سرهنگ دل به هم خوردگی پیدا کرد. اما خود را نباخت. عزمش را جزم کرده بود که از یک ماه اکتبر دیگر جان به در ببرد. پتویی پشمی دور خود پیچید و برای لحظه‌ای صدای سنگین نفس‌های زن را، در دوردست‌ها، در رؤیایی دیگر شنید. سپس با هوشیاری کامل چیزی گفت. زن بیدار شد.

«با کی حرف می‌زنی؟»

سرهنگ گفت: «با هیچ کس. داشتم فکر می‌کردم که توی نشستِ ماکوندو حق با ما بود که به سرهنگ اوره‌لیانو بوئندیا گفتیم تسلیم نشه. کار از همون جا خراب شد.»

یک هفته تمام باران بارید. روز دوم ماه نوامبر، به خلاف میل سرهنگ، زن بر سرگور آگوستین گل برد. از گورستان که برگشت دچار حمله دیگری شد. هفته دشواری بود. دشوارتر از چهار هفته ماه اکتبر که سرهنگ خیال می‌کرد جان به در نمی‌برد. دکتر به عیادت زن بیمار آمد و به صدای بلند گفت: «با این آسم مردم یه شهرو می‌شه به قبرستون فرستاد.» و سپس درگوشی با سرهنگ حرف زد و پرهیز غذایی مخصوص تجویز کرد.

ناراحتی سرهنگ باز عود کرد. ساعت‌ها توی مستراح، با عرق سردی که بر تنش نشسته بود و با این احساس که رفته‌رفته می‌پوسد و گل و گیاه درونش از هم وا می‌رود، زور زد. با شکیبایی به خود می‌گفت: «جالا زمستونه. بارون که بند بیاد همه چیز تغییر می‌کنه.» و راستی‌راستی باورش آمده بود. یقین داشت که تا رسیدن نامه زنده می‌ماند.

این بار نوبت او بود که می‌بایست به خرج خانه برسد. بارها مجبور شد دندان بر هم بفشارد تا از مغازه‌های محله جنس نسیم بگیرد. بی‌آن‌که خودش باور داشته باشه، می‌گفت: «یه هفته بیشتر طول نمی‌کشه. پولی قرار بوده جمعه گذشته به دستم برسه.» وقتی زن بهبودی پیدا کرد وحشتزده مرد را برانداز کرد.

گفت: «تو که پوست و استخوان شده‌ی.»

سرهنگ گفت: «دارم به خودم می‌رسم تا بتونم خودمو بفروشم. یه کارخونه نی‌لبک‌سازی منو پیش خرید کرده.»

اما در واقع امید به رسیدن نامه بود که او را زنده نگه می‌داشت. با آن حال نزار و تنی که از بیخوابی درد می‌کرد نمی‌توانست هم به خودش برسد و هم به خروس. در نیمه دوم ماه نوامبر فکر کرد که تا دو روز دیگر خروس از بی‌ذرتی می‌میرد. آن وقت به یاد لوبیاسبزیایی افتاد که در ماه ژوئیه توی دودکش آویزان کرده بود. دانه‌های لوبیا را از غلاف جدا کرد و یک قوطی دانه خشک پیش خروس گذاشت.

زن صدا زد: «بیا این‌جا.»

سرهنگ که واکنش خروس را زیر نظر داشت، گفت: «یه دقه صبر کن. گداها حق انتخاب ندارن.»

بالای سرزن رفت و او را دید که سعی می‌کند توی رختخواب بلند

شود بنشینند. تن تحلیل رفته‌اش بوی خوش گیاهان طبی را می‌پراکند. زن با دقتی حسابشده و شمرده گفت:

«همین الآن خودتو از دست این خروس آسوده کن.»

سرهنگ این لحظه را پیش‌بینی کرده بود. از آن روز بعد از ظهر که پسرش کشته شد و او تصمیم گرفت خروس را نگه دارد منتظر این لحظه بود. مدت‌ها به این موضوع فکر کرده بود.

گفت: «حالا فایده نداره. دو ماه بیشتر به مسابقه خروسبازی نمونده. اون وقت به قیمت بهتری از ما می‌خرن.»

زن گفت: «حرف بر سر پول نیس. بچه‌ها که او مدن بگو خروسو بردارن ببرن و هرکاری می‌خوان باش بکنن.»

سرهنگ که از پیش جواب‌هایش را آماده کرد بود گفت: «خروس مال آگوستینه. وقتی او مد خبر برنده شدن خروسو به ما بده یادت هس؟»

زن راستی‌راستی به پسرش فکر می‌کرد.

فریاد کشید: «همین خروس‌های ملعون زمینش زدن. اگه روز سوم ژانویه تو خونه بند شده بود اجلش نمی‌رسید.» انگشت‌نشانش را که پوست و استخوان بود به طرف در گرفت و گفت:

«انگار همین دیروز بود. خروسو زیر بغل گذاشته بود و از در بیرون می‌رفت. بهش گفتم، دور خروسبازی رو خط بکش. دردسر برات درست می‌شه. خندید و گفت، بس کن، امروز بعد از ظهر یه عالم پول به جیب می‌زنم.»

بی‌حال به پشت افتاد. سرهنگ او را آرام به طرف بالش کشید. چشم‌هایش به چشم‌های زن افتاد که دقیقاً شبیه چشم‌های او بود، گفت: «سعی کن تکون نخوری.» صدای سوت نفس‌های او را توی

ریه‌های خودش احساس می‌کرد. زن دچار رخوت آنی شد و چشم هایش را بست. بعد که چشم‌ها را گشود نفس‌هایش آرام شده بود.

گفت: «این چیزها نتیجه وضعی‌یه که داریم. گناه می‌کنیم لقمه از دهن خودمون می‌گیریم می‌دیم به خروس.»

سرهنک پیشانی زن را با ملافه پاک کرد.

«سه ماهو می‌تونیم تاب بیاریم.»

زن گفت: «می‌فرمایین چی بخوریم؟»

سرهنک گفت: «نمی‌دونم. اما چیزی رو که می‌دونم اینه که اگه قرار بود بمیریم تا حالا مرده بودیم.»

خروس کنارِ قوطی خالی کاملاً سرحال بود. چشمش که به سرهنک افتاد سرش را عقب برد و صداهایی از گلویش بیرون داد که انگار آدمی بخواهد حرف بزد. سرهنک لبخندی به نشانه همدستی در جرم به اوزد.

«رفیق، زندگی سخته.»

سرهنک پا به خیابان گذاشت. بعد از ظهر را به پرسه زدن توی شهر گذراند، بی آن‌که به چیزی بیندیشد یا حتی سعی کند به خودش بفهماند که مشکلش راه حل ندارد. توی خیابان‌های پرت قدم می‌زد تا این‌که به صرافت افتاد دارد از پا می‌افتد. آن وقت راهی خانه شد. زن صدایش را شنید و توی اتاق خواب صدایش زد.

«چی‌یه؟»

زن بی آن‌که او را نگاه کند، گفت:

«ساعتو می‌فروشیم.»

سرهنک فکرش را کرده بود. زن گفت: «یقین دارم که آلواری درجا چهل پزو بهت می‌ده. یادت که هس چطور چرخ خیاطی رو خرید.»

زن به خیاطی اشاره می‌کرد که کارفرمای آگوستین بود.

سرهنگ گفت: «فردا صبح باهاش حرف می‌زنم.»

زن گفت: «فردا صبح بی‌فردا صبح. همین الآن ساعتو بر می‌داری می‌بری پیش اون، می‌ذاری روی پیشخون مغازه‌ش و می‌گی، آلوآرو، این ساعتو آورده‌م از من بخری. اون وقت فوری راهت می‌اندازه.»

سرهنگ احساس شرم کرد.

گفت: «مث این می‌مونه که مقبره مسیحو بردارم این طرف و اون طرف ببرم. اگه با این زلم‌زیمبو توی خیابون‌ها آفتابی بشم، رافائل اسکالونا توی یکی از ترانه‌هایش برام دست می‌گیره.»

اما زن سرهنگ این بار نیز او را متقاعد کرد. ساعت را خودش پایین آورد، لای روزنامه پیچید و توی دست‌هایش گذاشت، گفت: «بدون چهل پزو خونه نمی‌آی.»

سرهنگ، بسته زیر بغل، به طرف مغازه خیاطی راه افتاد. دوستان آگوستین توی درگاه نشسته بودند.

یکی‌شان تعارف کرد بنشیند. سرهنگ گفت: «ممنون، کار دارم.» آلوآرو از مغازه بیرون آمد. تکه‌ای گوشت تازه مرغابی از سیمی که با قلاب به دو سر راهرو وصل کرده بودند آویخته بود. آلوآرو جوانی چارشانه و قوی هیکل بود و نگاه خشنی داشت. او نیز سرهنگ را دعوت به نشستن کرد. سرهنگ احساس آرامش کرد. چارپایه را به چارچوب در تکیه داد و به انتظار نشست تا با آلوآرو تنها شود و معامله را مطرح کند. ناگهان به صرافت افتاد که نگاه‌هایی بی‌روح به او دوخته شده.

گفت: «مزاحم نشده باشم؟»

گفتند که نه. یک نفر به طرفش خم شد و با صدایی کمابیش آهسته

گفت:

«آگوستین نامه نوشته.»

سرهنک خیابان خلوت را برآنداز کرد.

«چی نوشته؟»

«مث همیشه.»

اعلامیه را به او دادند. سرهنک توی جیب شلوار گذاشت. سپس ساکت شد و روی بسته ضرب گرفت تا این که به صرافت افتاد یک نفر چشم به ساعت دوخته. با دلواپسی مکث کرد.

«سرهنک، این تو چی داری؟»

سرهنک از چشم‌های سبز و نافذ هرنان پرهیز کرد.

به دروغ گفت: «هیچی، دارم ساعت دیواری رو می‌برم پیش مرد آلمانی تعمیرش کنه.»

هرنان گفت: «سرهنک، مسخرگی رو کنار بذار.» سعی کرد بسته را بگیرد. «بده به من نگاهی بهش بندازم.»

سرهنک خودش را پس کشید. چیزی نگفت، صورتش سرخ شد. دیگران اصرار کردند:

«بده بهش، سرهنک. توی کارهای فنی وارده.»

«آخه، نمی‌خوام مزاحم بشم.»

هرنان گفت: «چه مزاحمی، بابا.» ساعت را قاپ زد. «این مردک آلمانی دو پزو از چنگت در می‌آره؛ تازه ساعتو همون‌طور خراب تحویل می‌ده.»

هرنان با ساعت دیواری پا به مغازه خیاطی گذاشت. آوارو چیزی چرخ می‌کرد. در انتهای مغازه، دختری زیرگیتاری که از میخی آویخته بود سرگرم دکمه دوختن بود. بالای گیتار نوشته‌ای را با پونز چسبانده

بودند: بحث سیاسی ممنوع. سرهنگ پشت مغازه احساس می‌کرد آدم زائدی است. پاهایش را روی میلهٔ عرضی چارپایه گذاشته بود.

«سرهنگ، بیصاحب شده رو ببین.»

سرهنگ جا خورد، گفت: «چرا بد و بیراه می‌گی؟»

آلفونسو عینکش را روی بینی میزان کرد تا کفش‌های سرهنگ را برآنداز کند.

گفت: «کفش‌هاتو می‌گم. کفش‌های بیصاحب شده‌ت نوآن.»
سرهنگ گفت: «دیگه بد و بیراه گفتن نداره.» و تخت کفش‌های ورنی‌اش را نشان داد، گفت: «این کفش‌های یُغرِ چهل سال‌شونه و اولین باری هم هس که بد و بیراه می‌شنون.»

هرنان همین که صدای ساعت بلند شد، گفت: «تموم شد.» زن همسایه به تیغهٔ دیوار زد و بلند گفت: «اون گیتار رو بذارین زمین، سال آگوستین هنوز تموم نشده.»

کسی قهقهه زد.

«ساعته، بابا.»

هرنان با بسته بیرون آمد.

گفت: «چیزیش نبود. اگه بخوای همراهات می‌آم خونه نصیب می‌کنم.»

سرهنگ پیشنهادش را رد کرد.

«چقدر باید بدم؟»

هرنان که سرجایش میان جمع می‌نشست، گفت: «حرفِ شو زن، سرهنگ. توی ژانویه خروس می‌پردازه.»

سرهنگ گفت: «باتون معامله‌ای می‌کنم.»

«چه معامله‌ای؟»

سرهنك حلقهٔ چهره‌ها را برانداز كرد: «خروسو مى دم به شما. خروسو مى دم به همهٔ شما.»

هرنان گيج و منگ نگاهش كرد.

سرهنك دنبالهٔ حرفش را گرفت: «من ديگه پير شده‌م و نمى‌تونم به‌ش برسم.» لحنى قاطع به صدايش داد: «براى من مسئوليتِ خيلى سنگينى‌يه. چند روزه كه فكر مى‌كنم خروس داره مى‌ميره.»

آلفونسو گفت: «سرهنك، فكرشو نكن. موضوع اينه كه خروس الآن داره پر مى‌ريزه. تب به جون پرهاى بلندش افتاده.»

هرنان گفت: «ماهِ ديگه حالش بهتر مى‌شه.»

سرهنك گفت: «به هر حال من ازش سير شده‌م.»

چشم‌هاى هرنان به چشم‌هاى او دوخته شد.

گفت: «سرهنك، موقعيتو درك كن. مسئله اينه كه شما خودت بايد خروس آگوستينو به ميدون مسابقه ببرى.»

سرهنك فكر كرد و گفت: «درك مى‌كنم. براى همينه كه تا حالا نگاهش داشته‌م.» دندان‌هايش را بر هم فشرد و احساس كرد كه مى‌تواند پيش برود.

«مشكل من اينه كه دو ماه ديگه مونده.»

هرنان موضوع دستگيرش شد.

گفت: «اگه موضوع اينه كه نگرانى نداره.»

وراه خودش را پيشنهاد كرد. طرف مقابل پذيرفت. در تاريخ و روشن غروب كه سرهنك، بسته زير بغل، پا به خانه گذاشت، زن دمغ شد.

پرسيد: «نشد؟»

سرهنك جواب داد: «نشد. اما مهم نيست. اون جوونها غذاى

خروسو به عهده گرفتن.»

□

□

«صبرکن تا چتر به ت بدم، رفیق.»

ساباس گنجۀ دیواریِ دفترش را گشود. اشیای توی گنجۀ به هم ریخته بود: «چکمه‌های سوارکاریِ تلنبار شده، رکاب‌ها و دهنه‌ها و سطلی آلومینیومی انباشته از مهمیز و، بالاتر، پنج شش چترِ مردانه و یک چترِ آفتابی زنانه آویخته از دیوار. سرهنگ به یاد اشیای در هم ریخته یک حادثۀ افتاد.

گفت: «ممنون، رفیق.» پشت به دیوار داد و گفت: «ترجیح می‌دم بمونم تا هوا صاف بشه.» ساباس گنجۀ را باز گذاشت. پشت میزی نشست که بادِ پنکه به آن می‌رسید. سپس از کشوِ میزِ سرنگی بیرون آورد که لای پنبه پیچیده بود. سرهنگ درختان بادام خاکستری را از پس باران می‌دید. توی آن بعد از ظهر پرندۀ پر نمی‌زد.

گفت: «از پشت پنجره بارون حال و هوای دیگه‌ای داره. انگار بارون داره تو شهر دیگه‌ای می‌باره.»

ساباس گفت: «بارونو از هر جا نگاه کنی بارونه.» سرنگ را روی شیشه میز گذاشت تا بجوشاند. «این شهره که بوی گه گرفته.»

سرهنگ شانه بالا انداخت. تا وسطِ دفتر رفت. اتاق کاشی‌های سبز داشت و رویۀ مبل‌ها از پارچۀ رنگارنگ بود. در انتهای اتاق گونی‌های نمک، شانه‌های غسل و زین‌های اسب را نامنظم روی هم چیده بودند. ساباس با نگاهی تهی سرهنگ را دنبال کرد.

سرهنگ گفت: «این حرف از شما بعیده.»

نشست و پاهایش را روی هم انداخت و نگاه آرامش را به سبابس، که روی میز خم شده بود، دوخت. سبابس مردی کوچک اندام و فربه بود اما گوشت و پوست پلاسیده‌ای داشت. توی چشم‌هایش غم موج می‌زد.

گفت: «رفیق، برو پیش دکتر نگاهی به ت بندازه. از تشییع جنازه تا حالا توی همی.»

سرهنگ سرش را بالا آورد.

گفت: «من کاملاً سرحالم.»

ساباس منتظر شد تا سرنگ بجوشد. آه و ناله کنان گفت: «کاش منم می‌تونسم همین حرفو بزنم. تو آدم خوشبختی هستی چون معده‌ت سنگو آب می‌کنه.» پشت دست پر مویش را که جا به جا لکه‌های تیره‌ای داشت برآنداز کرد. کنار حلقه ازدواج، انگشتی با نگین مشکی به چشم می‌خورد.

سرهنگ تأیید کرد: «همین طوره.»

ساباس، از درِ میانِ دفتر و حیاطِ خانه، زنش را صدا زد. سپس شرح داد که چه پرهیز غذایی دشواری دارد. شیشه کوچکی از جیب پیراهنش بیرون آورد و قرص سفیدی را به اندازه یک لوبیا روی میز گذاشت.

گفت: «بایه همچین چیزی این طرف و اون طرف رفتن شکنجه‌آوره. مث اینه که آدم مرگو توی جیبش گذاشته باشه.»

سرهنگ کنار میز رفت. قرص را کف دست گذاشت و آن قدر زیر و بالا کرد تا این که سبابس به او گفت که بجشد.

گفت: «قهوه رو شیرین می‌کنه. قنده اما قند نداره.»

سرهنگ گفت: «البته.» آب دهانش از شیرینی بیمزه‌ای آکنده شد.
«به جلنگ جلنگی می‌مونه که زنگ نداشته باشه.»

ساباس بعد از این‌که زنش آمپول او را زد آرنج‌هایش را روی میز گذاشت و چهره‌اش را توی دست‌ها گرفت. سرهنگ نمی‌دانست با خودش چه کند. زن سیم پنکه را از برق جدا کرد و روی گاوصندوق گذاشت و سپس به طرف گنجه رفت.

گفت: «چتر آدمو به یاد مردن می‌اندازه.»

سرهنگ به حرف زن اعتنایی نکرد. ساعت چهار از خانه بیرون آمده بود تا به اداره پست برود اما باران او را مجبور کرد توی خانه ساباس پناه بگیرد. سوت لنج‌ها که بلند شد هنوز باران می‌بارید.

زن دنباله حرفش را گرفت: «همه می‌گن مرگ زنه.» چاق بود. از شوهرش بلندتر بود و روی لب بالایش خالی پرمو داشت. حرف زدنش آدم را به یاد فریر پنکه می‌انداخت. گفت: «اما من خیال نمی‌کنم زن باشه.» در گنجه را بست و دوباره به چشم‌های سرهنگ نگاه کرد.

«خیال می‌کنم شکل حیوون پنجه دار باشه.»

سرهنگ تأیید کرد: «ممکنه. گاهی اتفاق‌های عجیب و غریب می‌افته.»

به یاد رئیس پستخانه افتاد که با پالتوی بارانی بلند و گشادش توی لنج جست می‌زد. از وقتی وکیلش را عوض کرده بود یک ماهی می‌گذشت. حق داشت منتظر نامه باشد. زن ساباس یکریز از مرگ حرف می‌زد تا این‌که به صرافت افتاد سرهنگ حواسش جای دیگری است.

گفت: «رفیق، حتماً نگرانی داری.»

سرهنگ راست نشست.

به دروغ گفت: «حق با شماست. توی این فکرم که الآن ساعت پنجه و هنوز آمپول خروسو نزده‌م.»
زن جا خورد.

بلند گفت: «به خروس آمپول بزنی؟ نکنه خیال می‌کنی خروس آدمه. این کار توهین به مقدساته.»
ساباس دیگر نتوانست تحمل کند. چهره‌اش را که سرخ شده بود بالا آورد.

آمرانه به زن گفت: «یه دقه اون دهن تو ببند.» و زن به راستی دهانش را با دست پوشاند. «نیم ساعته دوست منو با مزخرفات کلافه کرده‌ی.»

سرهنگ اعتراض کرد: «به هیچ وجه.»

زن در را پشت سرش به هم کوفت. ساباس گردنش را با دستمالی که در آب اسطوخودوس فرو برده بود پاک کرد. سرهنگ به طرف پنجره رفت. باران یکریز می‌بارید. مرغ پا درازی از میدان خلوت عبور می‌کرد.

«راستی راستی به خروس آمپول می‌زنی؟»

سرهنگ گفت: «آره. تمریناتش از هفته آینده شروع می‌شه.»

ساباس گفت: «دیوونگی یه. این کارها به تو نمی‌آد.»

سرهنگ گفت: «درست می‌گی. اما این دلیل نمی‌شه که بذارم گردن شو خرد کن.»

ساباس گفت: «اینو بهش می‌گن کله شقی احمقانه.» و رویش را به پنجره کرد. سرهنگ صدای آه کشیدن او را که به دم آهنگری می‌ماند شنید.

به چشم‌هایش که نگاه کرد دلش به حال او سوخت.

سرهنگ گفت: «برای هیچ کاری هیچ وقت دیر نیس.»

ساباس اصرار کرد: «بی عقلی نکن. این معامله یه تیر و دو نشونه هم از درد سرش راحت می‌شی هم نهصد پزو به جیب می‌زنی.»

سرهنگ با تعجب گفت: «نهصد پزو!»

«نهصد پزو.»

سرهنگ رقم را پیش خود مجسم کرد.

«خیال می‌کنی کسی چنین پولی بالای این خروس بده؟»

ساباس جواب داد: «خیال نمی‌کنم، یقین دارم.»

از وقتی وجوه انقلاب را تحویل داده بود، این بیشترین مبلغی بود که با آن سروکار پیدا می‌کرد. از دفتر ساباس که بیرون می‌رفت دل‌پیچک شدیدی احساس کرد اما می‌دانست که این بار علتش هوا نیست. در اداره پست یکراست پیش رئیس رفت.

گفت: «نامه فوری برام فرستاده‌ن. پست هوایی‌یه.»

رئیس پستخانه توی جعبه‌ها را نگاه کرد. اسم‌ها را خواند، نامه‌ها را سرجای‌شان توی جعبه‌ها گذاشت و چیزی نگفت. گرد و خاک دست‌هایش را تکاند و نگاه معنی‌داری به سرهنگ انداخت.

سرهنگ گفت: «قرار بود امروز حتماً برسه.»

رئیس پستخانه شانه بالا انداخت.

«سرهنگ، تنها چیزی که حتماً می‌رسه مرگه.»

□

□

زن سرهنگ با یک بشقاب خوراک ذرت از او پذیرایی کرد. در سکوت می خورد و بعد از هر قاشق مکث می کرد و توی فکر فرو می رفت. زن که روبه رویش نشسته بود دید که حالت چهره اش تغییر کرد.

پرسید: «چی شد؟»

سرهنگ به دروغ گفت: «توی فکر کارمندی هستم که به کار بازنشستگی من می رسه. پنجاه سال دیگه ما راحت گرفته ایم زیر خاک خوابیده ایم؛ اون وقت اون بابا هر جمعه به انتظار رسیدن حقوق بازنشستگی خواب و خوراک نداره.»

زن گفت: «این فکر و خیال ها عاقبت خوشی نداره. معنی این حرفت اینه که داری خودتو کنار می کشی.» زن به خوردن ادامه داد. اما لحظه ای بعد به صرافت افتاد که شوهرش هنوز توی فکر است.

«بیا از توش بیرون و از غذا لذت ببر.»

سرهنگ گفت: «خوب شده. کجا بوده؟»

زن گفت: «پیشکش خروسه. جوون ها انقدر ذرت آورده ن که خروس تصمیم گرفت سهم شو با ما قسمت کنه. زندگی یه دیگه.» سرهنگ آه کشید: «آره، زندگی بهترین چیزی یه که تا حالا اختراع شده.»

به خروس نگاه کرد که به پایه اجاق بسته شده بود اما این بار با همیشه فرق داشت. زن نیز به خروس نگاه کرد.

گفت: «امروز بعد از ظهر بچه ها رو با چوب بیرون کردم. آخه یه مرغ مافنگی آورده بودن با خروس جفتگیری کنن.»

سرهنگ گفت: «بار اول شون که نیس. این کارو توی اون شهرها با سرهنگ اوره لیاو بوئندیا هم کردن. دختر بچه هایی می آوردن تا باشون

جفتگیری کنه.»

زن از این شوخی غش غش خندید. خروس صداهایی از گلویش بیرون داد که توی سر سراپیچید، انگار آدمی آرام داشت حرف می‌زد. زن گفت: «گاهی احساس می‌کنم خروس داره حرف می‌زنه.» سرهنگ باز به او نگاه کرد.

گفت: «به اندازه طلای هموزنش ارزش داره.» و همان‌طور که یک قاشق خوراک ذرت را آرام‌آرام می‌خورد پیش خود حساب کرد و ادامه داد: «سه سال می‌تونه زندگی ما رو اداره کنه.»

زن گفت: «امید برای آدم غذا نمی‌شه.»

سرهنگ گفت: «غذا نمی‌شه، اما آدمو سر پا نگه می‌داره. حالِ قرص‌های دوست من، ساباسو، داره.»

آن شب خواب به چشم‌هایش نمی‌رسید، سعی کرد ارقام را از ذهنش پاک کند. روز بعد، سرِ ناهار، زن دوبشقاب خوراک ذرت کشید و با سری پایین انداخته، بی آن‌که لام تا کام حرفی بزند، غذای خود را می‌خورد. سرهنگ احساس کرد خلق و خوی گرفته او را پیدا کرده. «چی شده؟»

زن گفت: «هیچی.»

سرهنگ پیش خود مجسم کرد که این بار نوبت زن است که دروغ بگوید. سعی کرد زن را آرام کند. اما زن دست‌بردار نبود.

گفت: «چیزی نشده. توی این فکرم که توی محله به نفر مرده و من هنوز سری به خانواده‌ش نزده‌م.»

بنابراین آن شب به دیدن خانواده مرده رفت. سرهنگ او را تا درِ خانه همراهی کرد و سپس، به تأثیر آهنگی که از بلندگو پخش می‌شد، به طرف سینما راه افتاد. پدر آنجل، که پشت درِ دفترش نشسته بود به

دَرِ ورودی چشم دوخته بود تا ببیند با وجودِ اعلامِ دوازده ضربه ناقوس چه کسی پا به سینما می‌گذارد. چراغ‌های پرنور سینما، آهنگ گوشخراش بلندگو و سر و صدای بچه‌ها مقاومتی آشکار در برابر سینما رفتن بود. یکی از بچه‌ها با تفنگ چوبی به طرف سرهنگ نشانه رفت.

با لحنی آمرانه گفت: «جناب سرهنگ، از خروس چه خبر؟»
سرهنگ دست‌هایش را بالا برد.
«هنوز می‌پلکه.»

پوستر چهاررنگی سراسر سردر سینما را می‌پوشاند: باکره نیمه‌شب. پوستر تصویر زنی را با لباس شب نشان می‌داد که یک پایش تا ران عریان بود. سرهنگ توی محله به پرسه زدن پرداخت تا این‌که در دوردست‌ها رعد و برق برخاست. سپس به سراغ زنش رفت.
زن در خانه مرد مرده نبود. توی محله خودش هم نبود. ساعت خوابیده بود اما سرهنگ حدس می‌زد که چیزی به ساعت منع رفت و آمد نمانده. منتظر بود و احساس می‌کرد که طوفان رفته‌رفته به شهر نزدیک می‌شود. خودش را آماده می‌کرد باز بیرون برود که زن وارد شد.

سرهنگ خروس را توی اتاق خواب برد. زن لباسش را عوض کرد و در لحظه‌ای که سرهنگ ساعت را کوک کرده بود و منتظر بود صدای شیپور منع رفت و آمد بلند شود پا به اتاق نشیمن گذاشت تا آب بخورد.

سرهنگ پرسید: «کجا بودی؟»

زن گفت: «همین دور و برها.» لیوان را روی دستشویی گذاشت و بی‌آن‌که به شوهرش نگاه کند به اتاق خواب رفت. گفت: «کسی فکر

نمی‌کرد به این زودی بارون بیاد.» سرهنگ اظهار نظری نکرد. صدای شیپور که بلند شد ساعت را روی یازده میزان کرد، درِ ساعت را بست و صندلی را سر جایش گذاشت. زن را دید که مشغول دعا خواندن است.

سرهنگ گفت: «جواب مرا ندادی.»

«چه جوابی؟»

«کجا رفته بودی؟»

زن گفت: «ایستاده بودیم حرف می‌زدیم. آخه، خیلی وقت بود از خونه بیرون نرفته بودم.»

سرهنگ ننویش را آویخت. درِ خانه را قفل کرد و توی اتاق حشره کش پاشید. سپس چراغ را روی کف اتاق گذاشت و دراز کشید. با صدای گرفته گفت: «وقتی به هم دروغ بگیم، دیگه باید قبول کنیم که حالِ مون زاره.»

زن آه بلندی سر داد.

گفت: «پیش پدر آنجل بودم. رفته بودم با حلقه‌های عروسی وام بگیرم.»

«چی گفت؟»

«گفت که معامله با اشیای مقدس گناهه.»

زیر پشه‌بند دنباله حرفش را گرفت: «دو روز پیش سعی کردم ساعتو بفروشم. کسی حاضر نشد بخره، چون فروشنده‌ها الآن دیگه قسطی ساعتِ شب‌نما می‌فروشَن. توی تاریکی می‌شه دید ساعت چنده.» سرهنگ پیش خود اعتراف کرد که چهل سال زندگی مشترک، گرسنگیِ مشترک و رنجِ مشترک کافی نبوده تا همسرش را بشناسد. آن وقت احساس کرد که یک جای عشقِ شان پیر شده.

زن ادامه داد: «دیگه کسی تابلو رو هم نمی خره. تقریباً توی خونه همه یکی شبیه این آویزونه. حتی به مغازه آن تُرکه هم سر زدم.»
سرهنگ دلش گرفت، گفت:

«بنابراین حالا همه می دونن که ما گشنگی می کشیم.»

زن گفت: «دیگه خسته شده‌م. مردها سر از مشکلات خونه داری در نمی آرن. چندین بار سنگ توی دیگ گذاشتم بجوشه تا در و همسایه‌ها نفهمن ما دیر به دیر دیگ سر اجاق می داریم.»
سرهنگ احساس شرمندگی کرد.

گفت: «خواری از این بدتر نمی شه.»

زن از توی پشه‌بند بیرون آمد و کنار نور رفت. «دیگه تحمل تظاهر و آبروداری رو تو این خونه ندارم.» صدایش رفته‌رفته از خشم بم می شد. «دیگه حالم از بردباری و افتخار به هم می خوره.»
سرهنگ لام تا کام حرفی نزد.

زن ادامه داد: «بیست سال آژگاره، بعد از هر انتخابات وعده سرخرمن بهت داده‌ن، اون وقت چیزی که نصیب مون شده یه پسر مرده بوده. فقط یه پسر مرده.»

سرهنگ به این بدگویی‌ها عادت داشت.

«ما وظیفه مونو انجام داده‌یم.»

زن گفت: «اون‌ها هم وظیفه شونو انجام داده‌ن که بیست ساله توی مجلس جا خوش کرده‌ن و ماهانه هزار پزو به جیب می‌زنن. اون سبابسو بگو که روزی که پا به این شهر گذاشت ماری دورگردنش پیچیده بود و گُل و گیاه جوشونده می‌فروخت؛ اما الآن خونه دو طبقه‌ش گنجایش همه پول‌هاشو نداره.»

سرهنگ گفت: «اما حالا داره از بیماری قند می‌میره.»

زن گفت: «تو هم داری از گشنگی می‌میری. کی می‌خواهی بفهمی که افتخار شکم آدمو سیر نمی‌کنه.»

برق آسمان حرف زن را قطع کرد. صدای رعد خیابان را انباشت، به اتاق خواب رسید و مثل توده‌ای سنگ تا زیر تخت غلتید. زن به طرف پشه‌بند جست زد تا تسبیحش را بردارد. سرهنگ خندید.

گفت: «وقتی آدم جلوِ زبونِ شو‌نگیره، ازین اتفاق‌ها براش می‌افته. همیشه گفته‌م، خدا طرف منو می‌گیره.»

اما او در واقع دماغ بود. لحظه‌ای بعد چراغ را خاموش کرد و توی تاریکی، که گهگاه برق آسمان آن را خط‌خط می‌کرد، در فکر فرو رفت. به یاد ماکوندو افتاد. سرهنگ ده سال منتظر مانده بود تا قول‌های عهدنامهٔ نیرلاندیا عملی شود. در حالتِ رخوتِ یک روز بعدازظهر، قطارِ زردِ خاک‌آلودی را دید، که انباشته از مرد و زن و حیوان که حتی روی بام واگن‌ها را پر کرده بودند و از گرما کلافه بودند، وارد ایستگاه می‌شد. تبِ موز همه جا رسیده بود.

توی بیست و چهار ساعتِ چهرهٔ شهر را عوض کردند. آن وقت سرهنگ گفت: «این‌جا موندن نداره. بوی موز دل و رودهٔ منو بالا آورده.» و با قطاری که برمی‌گشت، در ساعت دو و هجده دقیقهٔ بعدازظهر روز چهارشنبه، بیست و هفتم ژوئن ۱۹۰۶ ماکوندو را پشت سر گذاشت. تقریباً نیم قرنِ طول کشیده بود تا پی ببرد که از وقتی توی نیرلاندیا تسلیم شده بودند یک لحظه آرامش نداشته. چشم‌هایش را گشود.

گفت: «پس لزومی نداره به‌ش فکر کنم.»

«چی؟»

سرهنگ گفت: «مشکل خروسو می‌گم. فردا به قیمت نهصد پزو به رفیق، ساباس، می‌فروشمش.»

□

□

سروصدای حیوان‌های اخته، آمیخته با داد و قال ساباس، از پنجره دفتر شنیده می‌شد. سرهنگ بعد از دو ساعت انتظار با خودش عهد بست که اگر تا دو دقیقه دیگر نیاید راه بیفتد برود. اما بیست دقیقه دیگر هم منتظر ماند. عزمش را جزم کرد برود که ساباس پیشاپیش عده‌ای کارگر وارد شد و بی‌آن‌که به سرهنگ نگاه کند چند بار جلو او رفت و آمد.

گفت: «رفیق، منتظر منی؟»

سرهنگ گفت: «بله، رفیق. اما اگه خیلی کار داری بعد خدمت

می‌رسم.»

ساباس صدایش را از پشت در نشنید.

سرهنگ گفت: «الآن برمی‌گردم.»

هوای ظهر دم کرده بود. دفتر از هرم خیابان می‌درخشید. سرهنگ که از گرما بیحال شده بود بی‌اختیار چشم‌هایش را بست و بیدرنگ زنش را به خواب دید. زن ساباس پاورچین پاورچین وارد شد.

گفت: «دوست من، چشم‌هاتو باز نکن. این دفتر حال جهنمو پیدا کرده. می‌خوام کرکره‌ها رو بکشم.»

سرهنگ با نگاهی تهی او را دنبال کرد. زن پنجره را بست و توی تاریکی گفت:

«خیلی خواب می‌بینی؟»

سرهنگ شرمنده از این‌که به خواب رفته، گفت: «گاهی، تقریباً همیشه خواب می‌بینم توی تار عنکبوت افتاده‌م.»
زن گفت: «من هر شب کابوس می‌بینم. خیلی دلم می‌خواد بدونم آدم‌های ناشناسی که آدم توی خواب‌هاش می‌بینه کی هستن.»
سیم پنکه را به برق متصل کرد و گفت: «هفته پیش بالای سر تخت من زنی ظاهر شد. پرسیدم، کی هستی و اون گفت، زنی که دوازده سال پیش توی این اتاق مرد.»

سرهنگ گفت: «اما این خونه که دو سال نیس ساخته شده.»
زن گفت: «همین طوره. معلوم می‌شه مرده‌ها هم اشتباه می‌کنن.»
فریر پنکه حالت رخوتی به تاریکی اتاق می‌بخشید. زن موضوع حرف را از خواب به حلول روح کشاند و سرهنگ که از خواب‌آلودگی خود و پرچانگی زن کلافه شده بود صبرش لبریز شد. منتظر بود زن یک لحظه زبان به دهن بگیرد تا خدا حافظی کند؛ اما سبابس با مباشرش وارد شد.

زن گفت: «چهار بار سوپ تو گرم کرده‌م.»

سابس گفت: «حالا که دوست داری ده بار گرم کن اما موی دماغ من نشو.»

گاوصندوق را باز کرد و یک بسته اسکناس و فهرست کارهایی را که می‌بایست انجام گیرد به دست مباشر داد. مباشر کرکره را گشود تا پول را بشمارد. سبابس در انتهای دفتر چشمش به سرهنگ افتاد اما واکنشی نشان نداد. به گفت‌وگو با مباشر ادامه داد. سرهنگ در لحظه‌ای که دو مرد می‌خواستند از در بیرون بروند قد راست کرد. سبابس پیش از باز کردن در درنگ کرد.

«رفیق، چه کار داری؟»

سرهنگ مباشر را دید که به او نگاه می‌کند.

گفت: «هیچی، رفیق. فقط می‌خواستم باهات حرف بزنم.»

ساباس گفت: «هر چی هست زود بگو که فرصت سر خاروندن

ندارم.»

همان‌طور که دستگیره در را گرفته بود منتظر ماند. سرهنگ طولانی‌ترین پنج ثانیه عمرش داشت می‌گذشت. دندان‌هایش را بر هم فشرد.

آهسته گفت: «درباره خروسه.»

ساباس در را گشود و با خنده گفت: «درباره خروس!» مباشر را به طرف راهرو هل داد و گفت: «سیلاب بارون داره همه جارو می‌گیره اون وقت رفیق من نگران خروسه.» و سپس خطاب به سرهنگ گفت: «بسیار خوب، رفیق، الآن برمی‌گردم.»

سرهنگ بی‌حرکت وسط اتاق ایستاد تا این‌که صدای قدم‌های دو مرد در انتهای راهرو محو شد. سپس بیرون رفت تا توی شهر، که با خواب نیمروز روز یکشنبه بی‌حال افتاده بود، گردش می‌کند. کسی در مغازه خیاطی نبود. مطب دکتر بسته بود. کسی از اجناس سوره‌ای‌ها، که توی دکه‌ها چیده بودند، مواظبت نمی‌کرد. رودخانه گویی ورقه‌ای پولاد بود. توی بارانداز مردی کنار چهار بشکه نفت دراز کشیده بود و کلاهش را روی چهره کشیده بود تا از آفتاب در امان باشد. سرهنگ که مطمئن شد تنها جنبنده‌ای است که توی شهر پرسه می‌زند راه خانه را در پیش گرفت.

زنش با ناهار مفصلی چشم به راهش بود.

گفت: «نسیه خریدم و قول دادم فردا اول صبح بپردازم.»

مرد سر ناهار گزارش اتفاق‌های سه ساعت آخر را می‌داد. زن سراپا گوش بود.

سرانجام گفت: «مشکل تو اینه که شخصیت نداری. رفتارت طوری‌یه که انگار می‌خوای صدقه بگیری، در صورتی که وقتی می‌ری اونجا باید سینه‌تو پیش بدی، رفیق‌مونو کنار بکشی و بگی، رفیق، تصمیم گرفته‌م خروس مو به تو بفروشم.»

سرهنگ گفت: «خیال می‌کنی زندگی به همین سادگی‌یه؟»

زن حالت فعالی به خود گرفت. آن روز صبح خانه را مرتب کرد. لباس عجیب و غریبی پوشید. کفش‌های کهنه شوهرش را به پا کرد، پیشبند مشمع آویخت، کهنه پارچه‌ای دور سرش بست و دو گره در بالای گوش‌ها به آن زد. به شوهرش گفت: «تو بویی از کار و کاسبی نبرده‌ی. وقتی می‌خوای چیزی بفروشی، قیافه‌ای بگیر که انگار می‌خوای چیزی بخری.»

سرهنگ به صرافت افتاد که زنش سر و وضع خنده‌آوری پیدا کرده. توی حرف او رفت و با خنده گفت: «همون طور که هستی سر جات وایسا، شکل دلقک‌ها رو پیدا کرده‌ی.» زن کهنه پارچه را از دور سرش برداشت.

گفت: «جدی می‌گم، همین الان خروسو می‌برم پیش دوست‌مون و سر هر چی خواسته باشی شرط می‌بندم که نیم ساعت نشده با نهصد پزو بر می‌گردم.»

سرهنگ گفت: «به سرت زده؟ از همین حالا داری با پول خروس شرط‌بندی می‌کنی.»

سرهنگ پوستش کنده شد تا توانست زن را منصرف کند. زن از صبح تا ظهر پیش خود، فارغ از عذاب روزهای جمعه، خرج و دخل

سه سال آینده را تنظیم کرد. فهرستی از چیزهای ضروری که نیاز داشتند نوشته بود، بی آنکه یک جفت کفش نو را برای سرهنگ از قلم بیندازد. جایی را برای آینه اتاق خواب در نظر گرفته بود و حالا که نقشه‌هایش، در یک چشم به هم زدن، نقش بر آب شده بود، شرم و آزرده‌گی خاطر در وجودش به هم آمیخته بود.

چرتی زد. بیدار که شد سرهنگ توی حیاط نشسته بود.

زن پرسید: «حالا می‌خواهی چه کار کنی؟»

سرهنگ گفت: «دارم فکر می‌کنم.»

«پس مشکل حل شد. پنجاه سال دیگه پول دستِ مونو می‌گیره.»

اما سرهنگ به راستی تصمیم گرفته بود که همان روز بعد از ظهر خروس را بفروشد. سابس را تنها توی دفترش در نظر آورد که، جلو پنکه، خودش را برای تزریق هر روزه آماده می‌کند.

همان‌طور که سرهنگ بیرون می‌رفت، زن از روی نصیحت گفت:

«خروسو با خودت ببر. اونو که با چشم‌هاش ببینه دیگه مسئله حله.»

سرهنگ نپذیرفت. زن با نگرانیِ نومیدانه تا پشت درِ خانه به دنبالش رفت.

گفت: «اگه یه لشکر آدم هم تو دفترش جمع باشن باکی نداشته باش. دستِ شو محکم بگیر و تا وقتی نهصد پزورو نگرفته‌ی ول نکن.»

«اون وقت خیال می‌کنه رفته‌م اونو بچاپم.»

زن گوش نداد.

اصرار کرد: «یادت باشه این تویی که صاحب خروسی؛ یادت باشه

این تویی که رفته‌ی در حقش لطف کنی.»

«بسیار خوب.»

ساباس با دکتر توی اتاق خواب بود. زن ساباس به سرهنگ گفت: «بخت باهات یار بوده، رفیق. دکتر داره اونو برا رفتن به باغ آماده می‌کنه و تا پنج‌شنبه بر نمی‌گرده.» سرهنگ با دو نیروی متضاد دست به گریبان شد؛ یعنی با وجود این‌که تصمیم داشت خروس را بفروشد آرزو کرد کاش یک ساعتی دیرتر آمده بود تا ساباس را نمی‌دید.

گفت: «صبر می‌کنم.»

اما زن اصرار کرد. او را به اتاق خواب برد که شوهرش، زیرپیراهن به تن، روی تختی اشرافی نشسته بود و چشم‌های بیحالش به دکتر دوخته شده بود. سرهنگ صبر کرد تا دکتر لوله آزمایش ادرار بیمار را حرارت داد، بویید و با اشاره به ساباس گفت که جای نگرانی نیست. دکتر رویش را به سرهنگ کرد و گفت: «باید با گلوله خدمتش برسیم. با دیابت که نمی‌شه شرّ ثروتمندها رو فوری از سرمون کم کنیم.»

ساباس گفت: «تو قبلاً با اون انسولین‌های مزخرفت تلاش تو کرده‌ی.» کفل‌های پلاستیده‌اش را از تخت پایین کشید و گفت: «اما من بیدی نیستم که از این بادها بلرزم.» سپس رو به سرهنگ کرد و گفت: «بیا تو، رفیق، امروز بعد از ظهر که رفتم بیرون دنبالت گشتم، حتی اثری از کلاهت نبود.»

«من کلاه سر نمی‌ذارم تا مجبور نشم برای کسی از سر بر دارم.» ساباس شروع کرد به لباس پوشیدن. دکتر لوله آزمایش محتوی خون را توی جیب کتش گذاشت. وسایل کیفش را مرتب کرد. سرهنگ فکر کرد که دارد آماده می‌شود بیرون برود.

گفت: «دکتر، اگه جای شما بودم یه صورت حساب صد هزار پزویی براش می‌نوشتم تا نگرانی‌هاش کم بشه.»

دکتر گفت: «من قبلاً این موضوعو به اطلاعش رسونده‌م، البته به مبلغ یه میلیون. فقر بهترین درمانِ دیابته.»

ساباس که سعی می‌کرد شکم گنده‌اش را توی شلواری سوارکاری جا بدهد، گفت: «از تجویزت ممنون، اما قبول نمی‌کنم، تا تو رو از بدبختی ثروتمند بودن نجات داده باشم.» دکتر دندان‌هایش را توی قفلِ براقِ کیفش دید. بی‌آن‌که بی‌صبری نشان بدهد به ساعت دیواری نگاه کرد. ساباس که چکمه‌هایش را می‌پوشید ناگهان رو به سرهنگ کرد.

«خوب، رفیق، از خروس چه خبر؟»

سرهنگ به صرافت افتاد که دکتر نیز منتظر جواب اوست. دندان‌هایش را بر هم فشرد.

آهسته گفت: «هیچی، رفیق، اومده‌م به تو بفروشمش.» ساباس که دیگر چکمه‌هایش را پوشیده بود، بدون هیجان گفت: «کار خوبی می‌کنی، رفیق، این عاقلانه‌ترین کاری‌یه که ممکنه ازت سر بزنه.»

سرهنگ، برای توجیه کارش جلو قیافهٔ نفوذناپذیر دکتر، گفت: «من پیرمرد حریف مشکلاتش نیستم. اگه بیست سال جَوون‌تر بودم فرق می‌کرد.»

دکتر گفت: «تو همیشه بیست سال جَوون‌تری.»

سرهنگ نفس تازه کرد. منتظر شد تا ساباس حرف بزند اما او چیزی نگفت. ساباس کتِ چرمی زیب‌داری پوشید و آمادهٔ بیرون رفتن از اتاق خواب شد.

سرهنگ گفت: «رفیق، اگه دوست داشته باشی هفتهٔ آینده درباره‌ش حرف می‌زنیم.»

ساباس گفت: «منم همینو می‌خواستم بگم، یه مشتری دارم که ممکنه چهارصد پزو بخره. اما باید تا پنج‌شنبه صبر کنیم.»

دکتر گفت: «چقدر؟»

«چهار صد پزو.»

دکتر گفت: «شنیده‌م بیش از این‌ها ارزش داره.»

سرهنگ که از تعجب دکتر پر و بال پیدا کرده بود، گفت: «تو که حرف نهصد پزو رو می‌زدی! این خروس تو سرتاسر استان لنگه نداره.»

ساباس برای دکتر توضیح داد: «اگه یه وقت دیگه بود هرکسی حاضر بود هزار پزو بپردازه، اما الآن کسی جرئت نمی‌کنه یه خروس حسابی رو ول کنه تو میدون مسابقه. چون همیشه این خطر هس که مغزشو با گلوله داغون کنن.» رویش را به سرهنگ کرد، حالت نومیدانه‌ای به خود گرفت و گفت:

«رفیق، این حرفی‌یه که می‌خواستم به‌ت بزنم.»

سرهنگ سر تکان داد.

گفت: «درسته.»

و به دنبال ساباس به انتهای راهرو رفت. دکتر توی اتاق پذیرایی ماند تا جواب زن ساباس را بدهد که جلو او را گرفته بود و درمان چیزهایی را می‌خواست که «ناگهان جلو آدم سبز می‌شن و آدم نمی‌دونه چی‌آن.» سرهنگ به انتظار دکتر توی دفتر ماند. ساباس گاوصندوق را گشود، توی همهٔ جیب‌هایش پول چپاند و چهار اسکناس به طرف سرهنگ دراز کرد.

«رفیق، این شصت پزو رو بگیر. خروس که فروش رفت حساب

می‌کنیم.»

سرهنگ و دکتر قدم زنان از جلو دکه‌های بارانداز، که در هوای خنکِ بعد از ظهر کم‌کم جنب و جوش پیدا می‌کردند، می‌گذشتند. یک کرجی با بار نیشکر در جریان رودخانه پیش می‌رفت. سرهنگ به‌صرافت افتاد که دکتر توی لاک خودش فرو رفته.

«دکتر، می‌خوام ببینم حال خودت چطوره؟»

دکتر شانه بالا انداخت.

گفت: «مث همیشه. فکر می‌کنم باید برم پیش یه دکتر.»

سرهنگ گفت: «علتش هوای زمستونه. دل و روده‌ منو که متلاشی

کرده.»

دکتر او را با نگاهی به کلی عاری از هرگونه علاقه حرفه‌ای برانداز کرد. آن وقت به سلامِ تک‌تک سوریه‌ای‌ها، که جلو درِ دکه‌های‌شان نشسته بودند، جواب داد. سرهنگ جلو در مطب دکتر نظر خودش را درباره‌ فروش خروس به زبان آورد.

گفت: «چاره‌ دیگه‌ای ندارم. این پرنده گوشت آدم می‌خوره.»

دکتر گفت: «تنها کسی که گوشت آدم می‌خوره این ساباسه. من

یقین دارم که خروسو از تو می‌خره و به قیمت نهصد پزو می‌فروشه.»

«واقعاً این طور فکر می‌کنی؟»

دکتر گفت: «یقین دارم. این معامله به اندازه‌ اون قراردادِ

میهن‌پرستانه معروفش با شهردار براش نون و آب داره.»

سرهنگ باور نکرد، گفت: «رفیق من برای نجات جونش این

قراردادو بست. با همین قرارداد بود که توی شهر موندگار می‌شد.»

دکتر گفت: «و به همین وسیله بود که دار و ندار دوستانِ

انقلابی شو، که شهردار با لگد از شهر بیرون انداخته بود، به نصف

قیمت بالا کشید.» توی جیبش دست فرو برد و چون کلید را پیدا نکرد

در زد و بعد که با ناباوری سرهنگ روبه‌رو شد، گفت:
«این قدر ساده نباش. سابس از اون آدم‌هایی‌یه که می‌گن جون‌مو
بگیر پول‌مو بگیر.»

زن سرهنگ آن شب برای خرید بیرون رفت. سرهنگ که غرق در
اندیشه افشاگری دکتر بود زن را تا دکه‌های سوریه‌ای‌ها همراهی کرد.
زن گفت: «یه راست برو سراغ اون جَوون‌ها و بگو خروسو
فروخته‌ی. نباید امیدوار نگه شون داریم.»

سرهنگ گفت: «تا دوستم سابس برنگرده خروسو نمی‌فروشم.»
آلوارو را در سالن بلیارد سرگرم بازی رولت پیدا کرد. آن شب
یکشنبه توی سالن دم‌کرده ماند. انگار گرمای هوا با لرزش رادیو، که
پیچش را تا ته باز کرده بودند، شدت پیدا کرده بود. سرهنگ خودش
را با ارقام رنگارنگِ روشنی سرگرم کرد که روی پارچه سیاه بزرگ نقش
شده بود و با یک چراغ نفتی، که روی جعبه‌ای در وسط میز گذاشته
بودند، روشن می‌شد. آلوارو مرتب روی شماره بیست و سه می‌باخت.
سرهنگ که از بالای شانه او بازی را دنبال می‌کرد به صرافت افتاد که
شماره یازده، توی نه دور بازی، چهار بار برنده شد.

توی گوش آلوارو آهسته گفت: «روی یازده شرط ببند. بیشتر این
شماره برنده می‌شه.»

آلوارو میز را از نظر گذراند. دور بعد شرکت نکرد. مقداری پول و
یک ورق کاغذ از جیب شلوار بیرون آورد و کاغذ را از زیر میز به
سرهنگ رد کرد.

گفت: «آگوستین فرستاده.»

سرهنگ اعلامیه را در جیب گذاشت. آلوارو روی یازده پول زیادی
کاشت.

سرهنگ گفت: «با کم شروع کن.»

آلوارو گفت: «شاید بخت به من رو کرده باشه.» همین که چرخ بزرگ رنگارنگ به حرکت درآمد عده‌ای از بازیکنانِ دو طرفِ او پول‌های‌شان را از روی شماره‌های دیگر برداشتند و روی شمارهٔ یازده گذاشتند. سرهنگ دچار دلهره شد. برای اولین بار افسون و تشویش و تلخی قمار را احساس کرد.

پنج برنده شد.

سرهنگ با شرمندگی گفت: «متأسفم.» و، با احساسِ مقاومت‌ناپذیرِ گناه، حرکتِ چنگیِ چوبی را که پول‌های آلوارو را می‌کشید با چشم دنبال کرد. «نتیجهٔ دخالت توی کاری که دخلی به آدم نداره همینه.»

آلوارو بی‌آن‌که به او نگاه کند خندید.

«سرهنگ، ناراحت نباش. میون دوستان این حرف‌ها نیس.»

ترومپت‌هایی که آهنگ مامبو می‌نواختند ناگهان از صدا افتادند. قمارکننده‌ها که دست‌های‌شان را بالا گرفته بودند پراکنده شدند. سرهنگ صدای تَقّه خشک و سرد و واضح بلندشدنِ چخماقِ تفنگ را در پشت سر شنید. دانست که پلیس او را به محاصرهٔ مرگبار خود درآورده و اعلامیه‌ای در جیب دارد. بی‌آن‌که دست‌هایش را بالا بگیرد پشتش را برگرداند. و آن‌وقت برای اولین بار در عمرش از نزدیک مردی را دید که پسرش را با تیر کشته بود. مرد لولهٔ تفنگش را یگراست به طرف شکم او گرفته بود و رو در روی او بود. کوچک اندام و گنده‌گون بود، به سرخپوست‌ها می‌ماند و حالت بچه‌ها را داشت. سرهنگ دندان‌هایش را بر هم فشرد و به آرامی لولهٔ تفنگ را با سر انگشت‌ها کنار زد.

گفت: «معذرت می‌خوام.»

و با دو چشم ریز و گرد و خفاش مانند رویه‌رو شد. در یک لحظه احساس کرد که آن چشم‌ها او را بلعیدند، خرد کردند و از هضم گذراندند.

«سرهنگ، شما اجازه دارین برین.»

□

□

نیازی نبود پنجره را باز کند تا ببیند که ماه دسامبر از راه رسیده. توی آشپزخانه که برای صبحانه خروس میوه ریزریز می‌کرد این را احساس کرده بود. سپس در را گشود و منظره حیاط درستی احساسش را نشان داد. حیاط با آن درخت‌ها و علف‌ها و اتاق مستراح، که توی هوای پاک انگار در هوا شناور بود، تماشایی بود. زنش تا ساعت نه از تخت پایین نیامد. وقتی پا به آشپزخانه گذاشت، سرهنگ خانه را مرتب کرده بود و با بچه‌ها که اطراف خروس حلقه زده بودند گفت‌وگو می‌کرد. زن برای رسیدن به اجاق مجبور شد راهش را کج کند.

داد زد: «از سر راه برین کنارا!» نگاه اخم‌آلودی به خروس انداخت. «نمی‌دونم کی از شر این خروس بدشگون آسوده می‌شم.»

سرهنگ به خلق و خوی زنش دقت کرد. هیچ چیز خروس سزاوار سرزنش نبود. خروس برای تمرین آماده بود. با آن گردن و ران‌های ارغوانی پردار و تاج دندانه‌دندانه و تنِ موزون حالت بیدفاعی پیدا کرده بود.

بچه‌ها که رفتند سرهنگ گفت: «سرتو از پنجره بیرون ببر و خروسو فراموش کن. آدم تو همچین صبحی دلش می‌خواد عکس بگیره.» زن سرش را از پنجره بیرون کرد اما در چهره‌اش هیچ هیجانی دیده نشد. به طرف اجاق برگشت و گفت: «دلم می‌خواد گل سرخ بکارم.» سرهنگ آینه را از قلاب آویخت تا صورتش را بتراشد.

گفت: «اگه دلت می‌خواد گل سرخ بکاری دست به کارشو.» سعی کرد حرکات دست و صورتش را توی آینه هماهنگ کند. زن گفت: «اون وقت خوراکِ خوک‌ها می‌شن.» سرهنگ گفت: «چه بهتر! خوک‌هایی که با گل سرخ پرواری بشن خیلی خوشمزه‌ن.»

توی آینه زنش را جست‌وجو کرد و چهره‌اش را دید که هنوز تغییری نکرده. آن چهره در پناه آتش اجاق انگار از همان جنس اجاق ساخته شده بود. سرهنگ همان‌طور که توی نخ زن بود، به عادت سال‌ها، بی‌آن‌که نگاه کند به کمک انگشت‌ها به اصلاح صورتش ادامه داد. زن با سکوتی طولانی توی فکر بود.

سرانجام گفت: «اما دلم نمی‌خواد گل سرخ بکارم.» سرهنگ گفت: «خب، نکار.»

سرحال بود. دسامبر گل و گیاه درونش را خشکانده بود. آن روز صبح خواسته بود کفش‌های نو را بپوشد اما از دل و دماغ افتاده بود. چند بار که امتحان کرده بود و دیده بود بیفایده است همان کفش‌های ورنی خودش را به پا کرده بود. زن که دید کفش‌ها را عوض کرده، گفت:

«اگه کفش‌های نو رو پات نکنی اندازه نمی‌شن.»

سرهنگ اعتراض کرد: «اون کفش‌ها به درد چلاق‌ها می‌خورن.

کفاش‌ها باید کفش‌هایی بفروشن که یه ماهی اون‌ها رو پوشیده باشن.» به دلش افتاده بود که نامه آن روز بعد از ظهر می‌رسد و بنابراین راهی خیابان شد. چون وقت آمدن لنج‌ها نبود توی دفتر ساپاس به انتظار او ماند. اما گفتند که ساپاس تا دوشنبه سر و کله‌اش پیدا نمی‌شود. با این‌که فکر این بدببیری را نکرده بود از کوره در نرفت. با خود گفت: «دیر یا زود مجبوره برگرده بیاد.» و به طرف بندرگاه راه افتاد. لحظه پرشکوهی بود، لحظه‌ای که شفافیتش از جلانیفتاده بود. سرهنگ که توی دکان موسی سوری نشسته بود، زیر لب گفت: «سرتاسر سال باید دسامبر باشه. توی این ماه آدم احساس می‌کنه که انگار از بلور ساخته شده.»

موسی سوری سعی زیادی کرد تا توانست با آن زبان عربی که کمابیش از یاد برده بود مطلب را بگیرد. شرقی آرامی بود، پوست صاف و یکدستی داشت و حرکات ناشیانه‌اش به آدمی می‌ماند که دارد غرق می‌شود. در واقع انگار تازه او را از توی آب نجات داده بودند.

گفت: «اون قدیم‌ها این طور بود. اگه حالا مٹ گذشته بود من عمر زیادی می‌کردم، شما چی؟»

سرهنگ گفت: «شاید من هم عمر زیادی می‌کردم.» و با چشم رئیس پستخانه را دنبال کرد. در این وقت بود که به صرافت حضور سیرک افتاد. در میان انبوهی اشیای رنگی، چادرِ وصله‌دار را روی سقفِ لنج پست تشخیص داد. در آن حال که میانِ انبوهِ جعبه‌های لنج‌های دیگر به دنبال جانوران وحشی سیرک می‌گشت، رئیس پست را گم کرد. از جانور خبری نبود.

گفت: «سیرکه. بعد از ده سال سر و کله سیرک پیدا شده.»

موسی سوری حرفش را تأیید کرد. به عربی و اسپانیایی دست و پا شکسته با زنش حرف زد. زن از پشت مغازه جواب داد. سوری با خودش چیزهایی گفت و بعد نگرانی اش را برای سرهنگ ترجمه کرد. «سرهنگ، گربه تو قایم کن. پسر بچه ها گربه ها رو می دزدن می برن به این سیرک می فروشن.»

سرهنگ بلند شد تا دنبال رئیس پستخانه برود.

گفت: «این سیرک که حیوون وحشی نداره.»

سوری گفت: «فرقی نمی کنه. بندهاها گربه می خورن تا مهره های پشت شون نشکنه.»

رئیس پستخانه را از لابه لای دکه های کنار بارانداز تا میدان دنبال کرد. در آن جا جنجال جنگ خروس غافلگیرش کرد. رهگذری درباره خروشن چیزی گفت. در این وقت بود که به صرافت افتاد آن روز برای امتحان خروس ها در نظر گرفته شده.

از جلو اداره پست گذشت. اندکی بعد در هیاهوی پیرامون گودال جنگ خروس فرورفته بود. خروشن را دید که، در وسط گودال، تنها و بی دفاع ایستاده و سیخک پاهایش را کهنه پیچ کرده اند. در لرزش پاهایش چیزی مثل ترس دیده می شد. حریفش خروسی خاکستری و بیحال بود.

سرهنگ هیچانی در وجودش احساس کرد. خروس ها پشت سرهم با حمله های یکسان به هم می پریدند.

در یک لحظه درگیری، پرها و پاها و گردن ها به هم آویخت. حریف خروس سرهنگ به تخته های نرده خورد، پشتکی زد و آماده حمله شد. خروس به حمله دست نمی زد. هر حمله را دفع می کرد و باز سر جایش فرود می آمد. حالا پاهایش نمی لرزید.

هرنان از روی نرده جست زد، خروس را با هر دو دست گرفت و به جمعیتی که روی سکوها نشسته بودند نشان داد. غریو کرکننده هلهله و فریاد بلند شد. سرهنگ میان شدت کشمکش و شور و شوق هلهله تناسبی نمی‌دید. انگار نمایش خنده‌آوری راه افتاده بود که خروس‌ها نیز، داوطلبانه و آگاهانه، به خدمت آن در آمده بودند.

با کنجکاو متکبرانه‌ای آدم‌ها را که دور تا دور گودال دیده می‌شدند از نظر گذراند. جمعیت به هیجان آمده برای رسیدن به گودال از سکوها پایین می‌آمد. سرهنگ چهره‌های برافروخته، نگران و فوق‌العاده زنده را می‌دید که در هم می‌لولید. همه تازه‌وارد بودند؛ همه آدم‌های تازه‌وارد شهر. لحظه شومی را به یاد آورد که از خاطرش محو شده بود. در این‌جا از روی نرده پرید، راهش را از میان جمعیت چپیده توی گودال گشود و چشم در چشم آرام هرنان انداخت. بی آن‌که مژه بزنند به هم نگاه می‌کردند.

«سلام، جناب سرهنگ.»

سرهنگ خروس را از دستش گرفت و زیر لب گفت: «سلام.» و چیز دیگری نگفت، چون دل زدن گرم و عمیق خروس سرپایش را لرزاند. فکر کرد که در عمرش چنین چیز زنده‌ای توی دست‌هایش نگرفته. هرنان گیج و منگ گفت: «شما خونه نبودین.»

غریو هلهله صدایش را قطع کرد. سرهنگ ترسید. او که از صدای کف‌زدن و هورا دست و پایش را گم کرده بود، بی آن‌که به کسی نگاه کند، راه آمده را برگشت و، خروس زیر بغل، پا به خیابان گذاشت. همه مردم شهر، مردم کوچه و خیابان، بیرون آمدند تا او را که بچه مدرسه‌ای‌ها دنبالش راه افتاده بودند تماشا کنند. سیاهپوست گول‌پیکری در گوشه میدان روی میزی ایستاده بود، ماری دور

گردنش پیچیده و گل و گیاه طبی می فروخت. انبوه مردم که از بندرگاه بر می گشتند ایستاده بودند و به زبان بازی او گوش می دادند. اما وقتی سرهنگ از آن جا می گذشت مردم همه رو به او کردند. راه خانه هیچ گاه تا این اندازه دور و دراز نبود.

تأسف نمی خورد. مدت ها بود که شهر به دنبال یک دوره ده ساله خفقان در حالت سر درگمی دست و پا می زد. آن روز عصر - یک جمعه بدون نامه دیگر - که مردم سر از خواب نیمروز برداشتند، سرهنگ دوران دیگری را به یاد آورد. خود را کنار زن و پسرش دید که زیر چتری به تماشای نمایشی مشغول است و نمایش با وجود باران ادامه پیدا کرد. رهبران حزب را به یاد آورد که در حیاط خانه اش، با سر و وضعی تا حد وسواس آراسته، خود را هماهنگ با نوای موسیقی باد می زدند. کمابیش همان ارتعاش دردناک طبل را در درونش احساس کرد.

در طول خیابان کنار بارانداز قدم می زد و همان جمعیتِ انبوه سالیان پیش را که توی انتخابات همه می کردند می دید که خالی شدن بارهای سیرک را تماشا می کردند. از توی یک چادر زنی به صدای بلند چیزی خطاب به خروس گفت. سرهنگ غرق در فکر به طرف خانه می رفت و هنوز صداهای پراکنده ای به گوشش می رسید، انگار هلهله درون گودال هنوز بدرقه راهش بود.

جلو درِ خانه رو به بچه ها کرد.

گفت: «راه تونو بکشین برین خونه هاتون. هرکی بیاد تو حسابی خدمتش می رسم.»

در را بست و یگراست توی آشپزخانه رفت. زنش در حالی که نفسش داشت بند می آمد از اتاق خواب بیرون آمد.

حق‌هق‌کنان گفت: «خروسو به زور گرفتن بردن. گفتم مگه این‌که اونو از رو جنازه من ببرین.» سرهنگ پای خروس را به پایه اجاق بست. در آن حال که صدای عصبانی زن را از پشت سر می‌شنید آب قوطی را عوض کرد.

زن گفت: «گفتن از روی جنازه تو هم شده می‌بریمش. گفتن خروس مال شما نیست، مال همه مردم.»

فقط وقتی به خروس آب و دانه داد رو به چهره برافروخته زن کرد. بی آن‌که تعجب کند پی برد که چهره زن نه پشیمانی او را برمی‌انگیزد و نه دلسوزی او را.

آرام گفت: «کار درستی کردن.» سپس توی جیب‌هایش را گشت و با خوش خلقی ظاهری اضافه کرد:
«خروس فروشی نیست.»

زن تا توی اتاق خواب به دنبال او رفت. احساس می‌کرد که مرد سراپا انسان است اما نمی‌شود به او دست گذاشت. گویی او را بر پرده سینما می‌دید. سرهنگ یک بسته اسکناس از توی گنجی بیرون آورد، پول‌های جیبش را روی‌شان گذاشت، همه را شمرد و توی گنجی جا داد.

گفت: «بیست و نه پزو مونده که به دوستم پس بدم. مقرری که رسید بقیه رو می‌گیره.»

زن پرسید: «اگه نرسید چی؟»

«می‌رسه.»

«اما اگه نرسید.»

«خب، پس طلب شو نمی‌گیره.»

کفش‌های نو خود را زیر تخت پیدا کرد. به طرف گنجی برگشت،

جعبه را برداشت، تخت کفش‌ها را با کهنه‌ای پاک کرد و درست همان‌طور که زن یکشنبه شب آن‌ها را آورده بود توی جعبه قرار داد. زن تکان نخورد.

سرهنگ گفت: «کفش‌ها رو پس می‌دم، خودش سیزده پزو دست دوست‌مو می‌گیره.»

زن گفت: «پس نمی‌گیرن.»

سرهنگ گفت: «باید پس بگیرن. دوبار که بیشتر نپوشیده‌م.»

زن گفت: «تُرک‌ها این چیزها سَرِشون نمی‌شه.»

«باید سَرِشون بشه.»

«و اگه سَرِشون نشد؟»

«خب، نشه.»

بدون شام توی رختخواب رفتند. سرهنگ مستظر ماند تا زن دعایش را خواند و سپس چراغ را خاموش کرد. اما خواب به چشم‌هایش نمی‌رسید. سه ساعت بعد، صدای ناقوس طبقه‌بندی فیلم و، تقریباً هم‌زمان، شیپور منع رفت و آمد را شنید. نفس‌های عمیق زن آمیخته با هوای سرد شب اضطراب‌آور شد. وقتی زن با لحن آرام و آشتی‌جویانه حرف زد، سرهنگ هنوز بیدار بود.

«بیداری؟»

«آره.»

زن گفت: «سعی کن منطقی فکر کنی. فردا با دوست‌مون، سبابس،

حرف بزن.»

«تا دوشنبه بر نمی‌گرده.»

زن گفت: «چه بهتر! پس سه روز وقت داری فکر کنی چه چیزهایی

بگی.»

سرهنگ گفت: «چیزی نیست که درباره‌ش فکر کنم.»

جای هوای چسبناکِ اکبر را خنکی مطبوعی گرفته بود. سرهنگ ماه دسامبر را از آوازهای مرغ باران شناخت. وقتی ساعت دو ضربه نواخت هنوز به خواب نرفته بود. اما می‌دانست که زن نیز بیدار است. سعی کرد توی نو این پهلوی آن پهلوی شود.

زن گفت: «خوابت نمی‌بره؟»

«آره.»

زن لحظه‌ای فکر کرد.

گفت: «ما تو موقعیتی نیستیم که دست به این کار بزنیم. فکر شو بکن که با چار صد پزو چه کارها که نمی‌شه کرد.»

سرهنگ گفت: «دیگه چیزی تا رسیدن مستمری نمونده.»

«پونزده ساله همینو می‌گی.»

سرهنگ گفت: «برای همینه که می‌گم دیگه زیاد طول نمی‌کشه.»

زن ساکت شد. اما وقتی دنباله حرفش را گرفت به نظر سرهنگ انگار نه انگار که زن مکث کرده باشد.

زن گفت: «من این طور دستگیرم شده که این پول هیچ وقت نمی‌رسه.»

«می‌رسه.»

«واگه نرسید چی؟»

سرهنگ جوابی به نظرش نرسید. اولین صدای خروس که بلند شد به واقعیت پیرامونش پی برد. آن وقت به خوابی عمیق توأم با بیخیالی و احساس امنیت فرو رفت. بیدار که شد آفتاب دیگر همه جا را گرفته بود. زن در خواب بود. سرهنگ فعالیت‌های هر روزه را با دو ساعت تأخیر به‌طور خودکار از سر گرفت و برای خوردن صبحانه به انتظار زن نشست.

زن وقتی سر از بالش بلند کرد، حال و حوصله حرف زدن نداشت. زن و شوهر صبح بخیری گفتند و در سکوت به خوردن صبحانه نشستند. سرهنگ خردخرد فنجانی قهوه نوشید و نان شیرین و پنیر خورد. صبح تا ظهر را توی مغازه خیاطی گذراند. ساعت یک بعد از ظهر که به خانه برگشت زن در میان گل های بگونیا سرگرم وصله کردن لباس بود.

سرهنگ گفت: «وقت ناهاره.»

«ناهارى در کار نیس.»

سرهنگ شانه بالا انداخت. مشغول مسدود کردن سوراخ های پرچین حیاط شد تا بچه ها نتوانند پا به آشپزخانه بگذارند. وقتی وارد سرسرا شد ناهار روی میز بود.

سرهنگ سر ناهار به صرافت افتاد که زن سعی می کند جلوه گریه اش را بگیرد. این واقعیت زنگ خطر بود. خلق و خوی زن را می شناخت. زن ذاتاً سرسخت بود و حتی چهل سال تحمل سختی او را سرسخت تر کرده بود. در مرگ فرزندش قطره ای اشک نریخته بود. سرهنگ نگاه سرزنش آمیزش را به چشم های زن دوخت. زن لب گزید، پلک هایش را با آستین پاک کرد و به خوردن ناهار ادامه داد.

گفت: «برای من ارزش قائل نیسی.»

سرهنگ حرفی نزد.

زن دنباله حرفش را گرفت: «آدم خود سر و کله شق و بیخیالی شده ی.» کارد و چنگالش را صلیب دار توی بشقاب گذاشت اما بیدرنگ از روی خرافه پرستی جای شان را تغییر داد. «به عمر گشنگی کشیده ام اون وقت ارزشم از یه خروس کمتره.»

سرهنگ گفت: «موضوع فرق می کنه.»

زن گفت: «چه فرقی می‌کنه. باید درک کنی که من دارم می‌میرم. این چیزی که من دارم ناخوشی نیست، مرگ تدریجی یه.»
سرهنگ تا تمام شدن ناهار لام تا کام حرفی نزد.
آن وقت گفت: «اگه دکتر تضمین بکنه که با فروش خروس آسم تو درمون می‌شه من تو فروش خروس درنگ نمی‌کنم، اما اگه تضمین نکنه که خیر.»

آن روز بعد از ظهر خروس را با خود به گودال برد. وقتی برگشت زن در شرف حمله بیماری بود. با گیسوان ریخته در پشت سر و دست‌های گشوده در راستای تن، توی راهرو می‌رفت و می‌آمد و سعی می‌کرد با نگه داشتن نفس‌هایش جلو سوت‌های ریه‌اش را بگیرد. تا اوایل شب همان جا می‌رفت و می‌آمد. سپس بی‌آن‌که چیزی به شوهرش بگوید توی رختخواب رفت.

تا اندکی پس از وقت شیپور منع رفت و آمد زیر لب دعا خواند. آن وقت سرهنگ دست دراز کرد چراغ را خاموش کند اما زن مخالفت کرد.

گفت: «دلم نمی‌خواد توی تاریکی بنخوابم.»
سرهنگ چراغ را روی کف اتاق گذاشت و احساس کرد دارد از حال می‌رود. با خود گفت که ای کاش همه چیز را فراموش می‌کردم، چهل و چهار روز پیایی می‌خوابیدم و ساعت سه بعد از ظهر روز بیستم ژانویه توی گودال جنگ خروس پیدا می‌شدم و سر بزنگاه خروس را رها می‌کردم. اما احساس کرد که بیخوابی زنش آرامش او را برهم می‌زند.

لحظه‌ای بعد زن دوباره شروع کرد: «تا بوده همین بوده. ما باید گشنگی بکشیم تا دیگرون شکم‌شون سیر باشه. چهل سال آژگاره

همین آشه، همین کاسه.»

زن به صرافت سکوت سرهنگ افتاد، درنگ کرد و سپس از او پرسید که بیدارست یا نه. سرهنگ جواب داد که بیدارست. زن سپس بالحنی آرام و روان و کین‌توزانه دنباله حرف‌هایش را گرفت:

«همه با این خروس به نوایی می‌رسن جز خودمون. فقط ما هستیم که به سنتاو پول نداریم شرط‌بندی کنیم.»

«قراره بیست درصد از درآمد به مالک خروس برسه.»

زن گفت: «وقتی هم توی انتخابات تو پدرِ خودتو درآوردی قرار بود شغلی به‌ت بدن. وقتی هم تو جنگِ داخلی جونِ تو به خطر انداختی قرار بود مقرری به‌ت بدن. اون وقت حالا آینده همه تأمین و تنها تویی که داری از گشنگی می‌میری.»

سرهنگ گفت: «من تنها نیستم.»

سعی کرد توضیح بدهد اما خواب چشم‌هایش را پر کرد. حرف‌های کسالت‌بار زن ادامه یافت تا این‌که به صرافت افتاد سرهنگ به خواب رفته. آن وقت از پشه‌بند بیرون آمد و توی تاریکی، در اتاقِ نشیمن، شروع به قدم زدن کرد. در آن جا هم به گفته‌هایش ادامه داد. سرهنگ در طلوع صبح صدایش زد.

زن در آن حال که نور چراغ، که دیگر داشت پت‌پت می‌کرد، چهره‌اش را از پایین روشن کرده بود مثل شب‌جی در آستانه در پیدا شد. چراغ را خاموش کرد و توی پشه‌بند رفت اما همچنان حرف می‌زد.

سرهنگ حرفش را قطع کرد: «یه کاری می‌کنیم.»

زن گفت: «تنها کاری که از دستِ مون بر می‌آد اینه که خروسو

بفروشیم.»

«ساعتو هم می‌تونیم بفروشیم.»

«کسی نگاهش نمی‌کنه.»

«سعی می‌کنم ساعتو چهل پزو به آلواری بفروشم.»

«چنین پولی به تو نمی‌ده.»

«پس تابلو رو می‌فروشیم.»

وقتی زن لب به حرف گشود از پشه‌بند بیرون آمده بود. سرهنگ احساس کرد دهن زن بوی گیاهان طبی می‌دهد.

زن گفت: «کسی تابلو رو نمی‌خره.»

سرهنگ بی‌آن‌که در لحنش کوچکترین تغییری احساس شود، آرام گفت: «خواهیم دید. حالا سعی کن بخوابی. اگه نتونسیم چیزی بفروشیم، فکر دیگه‌ای می‌کنیم.»

سعی کرد چشم‌هایش را باز نگه دارد اما خواب بر اراده‌اش غلبه کرد. در اعماق ماده‌ای بی‌زمان و مکان فرو افتاد و پی‌برد که در آن‌جا حرف‌های زنش مفهوم دیگری دارد. اما لحظه‌ای بعد احساس کرد کسی شانه‌اش را تکان می‌دهد.

«جواب منو بده.»

سرهنگ نمی‌دانست این گفته را پیش از خواب شنیده یا بعد از آن. هوا داشت روشن می‌شد. در روشنی سبزرنگ روز یکشنبه، پنجره به خوبی دیده می‌شد. احساس کرد تب دارد. چشم‌هایش ملتهب بود و سعی زیادی کرد تا توانست افکارش را متمرکز کند.

زن گفت: «اون وقت اگه نتونسیم چیزی بفروشیم چه خاکی به سر کنیم؟»

سرهنگ که دیگر کاملاً بیدار شده بود، گفت: «تا اون وقت دیگه بیستم ژانویه رسیده و، بعد از ظهر همون روز، بیست در صدو می‌گیریم.»

زن گفت: «در صورتی که خروس برنده بشه، و اگه ببازه؟ به فکر
 رسیده که خروس ممکنه بازنده بشه؟»
 «این خروسی نیس که بازنده بشه.»
 «اما بگیریم که شد.»
 سرهنگ گفت: «چهل و چهار روز فرصت داریم بهش فکر کنیم.»
 زن صبرش لبریز شد.
 گفت: «بگو ببینم این مدت چی بخوریم؟» و یقه پیژامه پشمی
 سرهنگ را محکم گرفت. به سختی تکانش داد.
 هفتاد و پنج سال، هفتاد و پنج سال آژگار، طول کشیده بود تا
 سرهنگ به این لحظه رسید، به این لحظه که رک و راست جلو زنش
 درآمد و گفت: «گه.»

تسلیم سوم

باز همان صدا بود، همان صدای بیروح و گزنده که از فراز سر می آمد و او خوب می شناخت. اما حالا واضح و دردناک بود، انگار یکشبه برایش غیرعادی شده بود.

صدا، خفه و گزنده، درون کاسه سرخالی او می پیچید. کندویی در چار دیوارِ جمجمه اش اوج گرفته بود و با حرکت مداوم مارپیچی هر دم بزرگتر می شد و به اطراف می خورد و نخاعش را با ارتعاش های منظم به لرزه درمی آورد، لرزشی که با حرکت آرام تنش تا هماهنگ بود. در ساختمان مادی انسانی اش چیزی ناسازگار پیدا شده بود، چیزی که در «وقت های دیگر» وظیفه اش را به طور عادی انجام می داد و حالا استخوان های بی گوشتِ دستی اسکلت مانند، ضربه های خشک و سخت از درون به سرش فرود می آورد و تمامی احساسات تلخ زندگی را به یادش می آورد. از روی غریزه حیوانی می خواست

دست‌هایش را مشت کند و شقیقه‌هایش را بفشارد، شقیقه‌هایی که رگ‌های آبی و ارغوانی آن از فشار بی‌امان دردِ توانفرسا بیرون زده بود. می‌خواست صدا را، که با نوکِ تیزِ الماسِ خود، لحظه را سوراخ می‌کرد، در کف دست‌های حساسش بگیرد. تصور می‌کرد گریه‌ای خانگی در گوشه‌های رنج‌دیده سرِ داغِ تبارش جست و خیز می‌کند و عضلاتش منقبض می‌شود. الآن بود که او را می‌گرفت. خیر، او خزهایی لغزنده داشت و کمابیش دست‌نیافتنی بود. اما آماده بود با طرحی حساب شده او را بگیرد و مدتی طولانی با همه توانِ نومیدش محکم نگه دارد. آن وقت دیگر نمی‌توانست از راه‌گوش وارد شود یا از راه دهان، یا از راه هریک از سوراخ‌ها یا چشم‌هایش؛ چشم‌هایی که با عبور از آن نابینا می‌شدند و از اعماق تاریکی از هم گسسته پرواز صدا را می‌نگریستند. و نیز نمی‌گذاشت بلورهای تراشِ آن، ستاره‌های یخزده آن، به دیواره داخلی کاسه سرش برخورد کند. صدا این گونه بود: پایان‌ناپذیر، مثل کودکی که سربه دیوار سیمانی بکوبد، یا مثل هر ضربه سختی که با چیزی سخت برخورد کند. اما اگر می‌توانست احاطه‌اش کند، منزوی‌اش سازد، آن وقت دیگر آزارش نمی‌داد. پیش برو و آن اندام بیقرار را از سایه خود جدا کن. در چنگ بگیر، بفشار، آری، مرگ یک بار شیون یک بار. با همه توان خود او را توی پیاده‌رو بینداز و با بیرحمی لگدمال کن تا این که نفس نفس زنان بگویی صدایی که تو را شکنجه می‌کرد، دیوانه می‌کرد، مثل یک شیء معمولی پخش زمین شده و به صورت مرگی کامل درآمده است.

اما فشردنِ شقیقه‌هایش ناممکن بود، دست‌هایش در راستای تن کوتاه شده بودند و حالا حکم دست‌های کوتوله‌ای را داشتند، کوتاه، گوش‌تالو و پیه‌دار. سعی کرد سرش را تکان دهد. تکان هم داد. آن وقت

صدا با نیروی بیشتری درون جمجمه اش، که سخت تر شده بود، بزرگتر شده بود، ظاهر شد و احساس کرد جاذبه آن را محکمتر به طرف خود کشید. صدا سنگین و سخت بود، آن قدر سنگین و سخت که اگر آن را می گرفت و از میان می برد، انگار گلبزرگ های گلی سربی را پرپر کرده باشد.

صدارا «در وقت های دیگر» با همین سماجت شنیده بود. مثلاً روز اولی که مرده بود شنیده بود. آن بار که - به دیدن جسد - پی برد جسد خود اوست و به آن چشم دوخت و دست گذاشت. خود را لمس ناپذیر، بدون حجم، بدون وجود احساس کرد. به راستی جسد بود و عبور مرگ را از روی تن جوان و بیماراش حس کرد. فضای خانه در همه جا سخت شده بود، گویی آن را از سیمان انباشته بودند و در دل آن حجم سیمانی - که اشیا همان حالی را داشتند که درون هوا داشتند - او دراز کشیده بود، درون تابوتی از سیمان سخت اما شفاف. آن بار نیز «همان صدا» درون سرش بود. کف پاهایش را در سر دیگر تابوت چقدر دور و سرد احساس کرده بود، در آن جا که بالشی گذاشته بودند؛ چون جعبه هنوز برای او بسیار بزرگ بود و مجبور شده بودند آن را تنظیم کنند و آخرین لباس نو را به قد و قواره او درآورند. آن وقت رویش پارچه سفیدی کشیدند و دستمالی اطراف فک او پیچیدند تا زیبایی مرده ها را پیدا کرد.

توی تابوت آماده بود به خاکش بسپارند اما می دانست که نمرده. می دانست که اگر سعی می کرد از جا بلند شود - دست کم از نظر روحی - کاری برایش نداشت. اما به درد سرش نمی ارزید. بهتر بود همان جا بمیرد؛ از «مرگ»، که بیماری اش بود، بمیرد. مدتی پیش، دکتر با لحن خشکی به مادرش گفته بود:

«خانم، بچه‌تون بیماری سختی گرفته؛ مرده. اما ما هرکاری از دست‌مون ساخته باشه انجام می‌دیم تا بعد از مرگ زنده نگه‌ش داریم. ما از طریقِ یه شیوهٔ تغذیهٔ پیچیده کاری می‌کنیم که وظایف داخلی بدنش ادامه پیدا کنه. فقط کارکردِ منبعِ نیرو و حرکاتِ درونیش متفاوت می‌شه. ما از طریقِ رشدِ بدنش، که مطابق معمول ادامه پیدامی‌کنه، زندگی‌شو نظارت می‌کنیم. مرگش یه مرگ زنده‌س، یه مرگ حقیقی و واقعی ...»

این حرف‌ها را به یاد آورد، آن هم به‌طور مغشوش. شاید اصلاً آن‌ها را نشنیده و به دنبالِ بالا رفتنِ گرمای بدن و بحرانِ بیماریِ حصبه زائیدهٔ ذهنش بوده.

بعد از مطالعهٔ قصه‌های فرعون‌های مومیایی شده بود که وقتی تبش بالا می‌رفت و به هذیان‌گویی می‌افتاد، خود را قهرمان قصه‌ها می‌دید. خلأ زندگی‌اش از همین جا شروع شده بود. از این به بعد بود که نمی‌توانست تشخیص بدهد، نمی‌توانست به یاد بیاورد که کدام اتفاق‌ها حاصل هذیان‌هایش بوده و کدام رخدادها از زندگی حقیقی‌اش مایه می‌گرفت، و از همین رو بود که تردید داشت. شاید دکتر عبارتِ غریبِ «مرگ زنده» را بر زبان نیاورده بود. این گفته غیرمنطقی، متناقض و به‌راستی ضد و نقیض بود و او را دچار تردید می‌کرد که مرده است یا نه، که هجده سال است مرده است یا نه.

همان وقت بود — هنگام مرگش در هفت سالگی — که مادرش داده بود تابوت کوچکی از چوب سبز برایش درست کردند؛ تابوتی بچگانه، اما دکتر به آن‌ها دستور داده بود جعبهٔ بزرگتری بسازند، جعبه‌ای برای یک آدم بزرگ، چون آن تابوت ممکن بود جلوِ رشدِ پسر را بگیرد و او را به صورتِ مرده‌ای بدریخت یا آدمِ زنده‌ای

غیرعادی درآورَد. با جلوگیری از رشد، او را از درک این نکته که دارد بهبودی پیدا می‌کند باز دارد. با توجه به این اخطار بود که مادرش دستور داد تابوتِ بزرگی برایش درست کردند، تابوتی برای یک جسدِ بزرگ و توی آن، پایینِ پایش، سه بالش گذارد تا جسد توی چشم نزنند. چیزی نگذشت که توی تابوت شروع به رشد کرد. به طوری که هر سال قسمتی از پشم‌های بالشِ آخری را کم می‌کردند تا جا برای رشد باز شود. به این ترتیب، نیمی از عمرش سپری شد و به هجده سالگی رسید. (حالا بیست و پنج ساله بود) و قد معمول و همیشگی‌اش را پیدا کرد. نجار و دکتر در محاسباتِ شان اشتباه کرده بودند و تابوت را شصت سانتیمتری بزرگ گرفته بودند. فکر کرده بودند که قد و قامتِ پدرش را پیدا می‌کند که آدمِ غول‌پیکر و نیمه وحشی بود. اما این طورها نشد. تنها چیزی که از او به ارث برد ریش پُرتوپش بود. ریشی پرپشت و آبی که مادرش پیوسته مرتب می‌کرد تا توی تابوت ظاهر آبرومندی داشته باشد. همین ریش بود که در روزهای گرم اسباب زحمتش می‌شد.

اما چیزی هم بود که بیش از «آن صدا» نگران‌ش می‌کرد. و آن حضور موش‌ها بود. در دوران بچگی هیچ چیزی توی دنیا به اندازه موش ناراحتش نکرده بود و او را نترسانده بود. این جاندارانِ نفرت‌انگیز را بوی شمع‌هایی که پایین پایش می‌سوختند جذب کرده بود. دیگر لباسش را جویده بودند و می‌دانست که چیزی نمی‌گذرد به جویدنِ خودش می‌پردازند و تنش را می‌خورند. یک روز چشمش به آن‌ها افتاد؛ پنج شش موش کوچک و براق و لغزنده پایه میز را گرفته و بالا آمده بودند و سر از جعبه درآورده بودند و داشتند او را می‌بلعیدند. مادرش وقتی به صرافت می‌افتاد که دیگر چیزی جز

مشتی آشغال و استخوان‌های سخت و سرد نمی‌ماند. آنچه بیشتر سبب وحشت او می‌شد دقیقاً این موضوع نبود که موش‌ها او را می‌خوردند. آخر، او با اسکلت هم می‌توانست به زندگی ادامه دهد. بلکه آنچه برایش دردآور بود وحشتی ذاتی بود که این جاندارانِ کوچک در او برمی‌انگیختند. وقتی به این جاندارانِ مخملی فکر می‌کرد که از سر و کولش بالا می‌رفتند، توی چین‌های پوستش راه پیدا می‌کردند و چنگال‌های سردشان را به لب‌هایش می‌مالیدند. موش‌ها تنش را ست می‌شد. یکی از موش‌ها از پلک‌هایش بالا رفت و سعی کرد قرنیه‌اش را بجود. جانور را می‌دید که درشت و هیولوار سخت تلاش می‌کند تا شبکیه چشمش را از هم بدرد. فکر کرد با مرگ تازه‌ای رویه‌روست و خودش را به دستِ سرگیجه‌ای که شروع شده بود سپرد.

به یاد آورد که پا به دوران بزرگسالی گذاشته. بیست و پنج سال داشت، یعنی دیگر رشد نمی‌کرد و اسباب چهره‌اش قرص و محکم شده بود. اما چون سالم بود دیگر نمی‌توانست از دوران بچگی حرفی بزند. از دوران بچگی خبری نبود؛ چون در مرگ سپری شده بود. در فاصله کودکی تا بلوغ، مادرش به دقت از او مراقبت کرده بود. زن به‌طور کلی نگران بهداشت کامل تابوت و اتاق او بود. گل‌های گلدان را مرتب عوض می‌کرد و هرروز پنجره‌ها را می‌گشود تا هوای تازه وارد اتاق شود. آن روزها وقتی قدش را اندازه می‌گرفت و مطمئن می‌شد که چندین سانتیمتر رشد کرده، با شور و شوق زیادی متر پارچه‌ای را برآنداز می‌کرد. از این‌که می‌دید زننده است به رضایت مادرانه می‌رسید. با وجود این، مراقبت می‌کرد تا بیگانه‌ای توی خانه پا نگذارد. آخر، وجود جسد در محیط خانواده، توی این همه سال،

ناخوشایند و مرموز بود. زن فداکار بود. اما چیزی نگذشت که خوشبینی زن رنگ باخت. او، در این سال‌های آخر، زن را می‌دید که با نگاهی غمگین به متر پارچه‌ای خیره می‌شود. فرزندش دیگر رشد نمی‌کرد. در چند ماه گذشته قدش حتی یک میلیمتر رشد نکرده بود. مادر می‌دانست که حالا به سختی می‌تواند وجود حیات را در جسد عزیزش مشاهده کند. ترسید که نکند یک روز صبح ببیند «به‌راستی» او مرده و شاید به همین دلیل بود که آن روز زن را دید که با احتیاط به طرف جعبه آمد و تنش را بو کرد. زن بدبینی عمیقی پیدا کرده بود. تازگی‌ها از مراقبت‌ها چشم‌پوشی می‌کرد و دیگر متر پارچه‌ای را از روی دوراندیشی همراه نداشت. به‌صرافت افتاد که دیگر قرار نیست رشد کند.

به‌صرافت افتاد که حالا «به‌راستی» مرده. از آن‌جا به‌صرافت افتاد مرده که آرامش ملایمی ساز و کار تنش را همراه برده بود. همه چیز بی‌موقع تغییر کرده بود. حالا ضربان غیرمحسوسی که تنها او می‌توانست درک کند از نبضش ناپدید شده بود. احساس سنگینی می‌کرد و ماده‌اولیه زمین او را با نیرویی پرتوان و بازگرداننده به طرف خود می‌کشید. حالا نیروی جاذبه ظاهراً با قدرتی مقاومت‌ناپذیر او را جذب می‌کرد. مثل جسدی واقعی و انکارناپذیر سنگین بود. اما حالا آرامش بیشتری داشت و حتی ناچار نبود نفس بکشد تا مرگش را زندگی کند.

بی‌آن‌که به خود دست بگذارد، در خیال تک‌تک اعضای تنش را از نظر گذراند. سرش آن‌جا، روی بالشی سخت اندکی به طرف چپ قرار داشت. دهانش را، به دلیل باریکه‌ای سرما که با صدا گلایش را می‌انباشت، اندکی باز تصور کرد. حکم درخت بیست و پنج ساله‌ای

را داشت که قطعه قطعه‌اش کرده باشند. شاید سعی کرده بود دهانش را ببندد. چون دستمالی که فکش را نگه داشته بود شل شده بود. نمی‌توانست به خود سر و صورتی بدهد، خودش را جمع و جور کند، حتی خودش را بگیرد تا جسد آبرومندی به نظر برسد. عضلاتش، اعضای تنش دیگر مثل گذشته، که در برابر ندای سلسله اعصاب وقت شناس بودند، واکنش نشان نمی‌دادند. دیگر مثل هجده سال پیش نبود که چون بچه‌ای معمولی هر طور می‌خواست حرکت می‌کرد. دست‌های رها شده‌اش را حس می‌کرد، دست‌هایی که برای همیشه رها شده بود و در دو طرفِ تابوتِ مزین به بالش خِفْتُ افتاده بود. شکمش مثل پوستِ درختِ گردو سخت بود. و آن طرف‌تر، پاهایش قرار داشت که کالبدِ تمام و بالغش را، درست و دقیق، کامل می‌کردند. تنش، سنگین اما آسوده، بدون هیچ ناراحتی دراز کشیده بود، گویی دنیا ناگهان از حرکت باز ایستاده بود و هیچ‌کس سکوت را نمی‌شکست، گویی همهٔ شش‌های مردم دنیا دیگر نفس نمی‌کشیدند تا آن سکوتِ آرامِ هوا شکسته نشود. احساس شادی می‌کرد، شادی بچه‌ای که طاقباز روی علف‌های پرتوپ و خنک دراز کشیده و توی نخ ابر بلندی رفته باشد که در آسمانِ بعد از ظهر تا دوردست‌ها در پرواز است. شاد بود، حتی با این‌که می‌دانست مرده، می‌دانست توی آن جعبهٔ مزین به پارچهٔ ابریشم مصنوعی تا ابد خواهد آرمید. بیش از هر وقتِ دیگر هوشیار بود، نه مثل گذشته، مثل مرگِ اولش که احساس دلمردگی و زدگی می‌کرد. چهار شمعی که در اطرافش گذاشته بودند و هر سه ماه یک بار عوض می‌کردند، باز کم‌کم داشت خاموش می‌شد، درست در وقتی که وجودشان ضروری بود. نزدیکی آن بنفشه‌های تر و تازه را که مادرش آن روز صبح آورده بود احساس

می‌کرد؛ در زنبق‌ها و گل‌های سرخ احساس می‌کرد. اما همه آن واقعیت تلخ ذره‌ای او را دچار اضطراب نمی‌کرد؛ کاملاً به عکس، در آن‌جا خوشبخت بود، تنها در انزوای خود. آیا بعدها دچار ترس می‌شد؟

که می‌دانست؟ چه دشوار بود اندیشیدن به لحظه‌ای که چکش میخ‌ها را درونِ چوب سبز فرو می‌برد و تابوت با اطمینانی قاطع از این‌که بار دیگر به درختی تبدیل می‌شد صدای غرغرش برمی‌خاست. تنش، که حالا با نیروی بیشتری به فرمان زمین کشیده می‌شد، یک بر در اعماق مرطوب، گل‌مانند و نرم باقی می‌ماند و در آن بالا، با چهار متر مکعب فاصله، آخرین ضربه‌های گورکن رنگ می‌باخت. نه، در آن‌جا نیز ترس به دل راه نمی‌داد. آن هم ادامه مرگ بود، ادامه طبیعیِ موقعیت تازه.

بدنش هیچ گرمایی نخواهد داشت، مغزش برای همیشه منجمد خواهد شد و ستاره‌های کوچک یخزده تا مغز استخوان‌هایش نفوذ خواهند کرد. چه خوب با زندگی مرده‌اش به عنوان یک آدم مرده خو خواهد گرفت! اما روزی احساس خواهد کرد که زره محکم‌ش از هم گسسته و وقتی سعی کند هر کدام از اعضایش را نام ببرد و مرور کند اثری از آثار آن‌ها نخواهد دید. احساس خواهد کرد که هیچ شکل قطعی و دقیقی ندارد و با رضایت در خواهد یافت که کالبد کامل بیست و پنج ساله‌اش را از دست داده و به شکل مشتی خاکِ بی‌شکل تبدیل شده که هیچ تعریفی هندسی برایش پیدا نمی‌شود.

همان خاک مرگی که در کتاب مقدس آمده. شاید در آن وقت تاحدودی احساس دلتنگی کند، احساس دلتنگی که چرا دیگر جسدی دارای شکل و کالبد نیست، بلکه جسدی خیالی و مجرد

است که تنها در خاطرهٔ محوِ خویشانش گرد آمده است. در آن وقت خواهد دانست که از آوندهای موینِ درخت سیبی بالا خواهد رفت، و در یک روزِ پاییزی با احساسِ گرسنگیِ یک کودک از خواب بیدار خواهد شد. خواهد دانست — و غمگین خواهد شد — که وحدتش را از دست داده و دیگر آدمِ مردهٔ معمولی، آن جسدِ عادی، نیست.

آن شبِ آخر را در جمعِ تنهاییِ جسدِ خودش سپری کرده بود. اما با آمدنِ روزِ جدید، با نفوذِ اولینِ پرتوهای آفتابِ نیمگرم از پنجرهٔ باز، احساسِ کردِ پوستش نرم می‌شود. برای لحظه‌ای به صرافت افتاد. آرام، خشن. گذاشت تا هوا از فرازِ تنش عبور کرد. دیگر تردیدی نبود: «بو» حضور داشت. در طول شب، تلاشیِ جسدِ تأثیر خود را شروع کرده بود. ساز و کارِ تنش شروع به تلاشی کرده بود، شروع به پوسیدن. مثل تنِ همهٔ مرده‌ها. «بو» تردیدناپذیر بود، اشتباه‌ناپذیر، بوی گوشتِ بویناک ناپدید می‌شد و باز پرنفوذتر خود را نشان می‌داد. تنش از گرمایِ شبِ گذشته داشت متلاشی می‌شد. آری، داشت می‌پوسید. یکی دو ساعتی نمی‌گذشت که مادرش می‌آمد تا گل‌ها را عوض کند و بوی گوشتِ متلاشی شده را از آستانهٔ در می‌شنید. آن وقت او را می‌بردند تا مرگِ دوش را میانِ مرده‌های دیگر بخوابد.

اما ترسِ ناگهانی مثل دشنه‌ای بر پشتش فرود می‌آمد. ترس! چنین واژه‌ای عمیق، این همه پرمعنی! حالا به راستی می‌ترسید، ترسی واقعی، «جسمانی». علتش چه بود؟ کاملاً دریافت و به لرزه افتاد: احتمالاً نمرده بود. او را آن‌جا گذاشته بودند، توی جعبه، که حالا کاملاً نرم بود، دوشک دوزی شده، این همه راحت، و تصورِ ترس، پنجرهٔ واقعیت را به رویش گشود: خیال داشتند زنده به گورش کنند.

نمرده بود چون آگاهی درستی از همه چیز داشت: از زندگی که در پیرامونش ادامه داشت و نجوایش شنیده می شد؛ از بوی ملایم گل آفتابگردان که از پنجره باز تو می آمد و با «بوی» دیگر می آمیخت؛ از چک چک آرام آب درون مخزن؛ و از صدای جیرجیرک که در آن گوشه اتاق مانده بود و به این خیال که هنوز اوایل صبح است همچنان جیرجیر می کرد.

همه چیز از نفی مرگش حکایت می کرد. همه چیز بجز آن «بو». اما از کجا معلوم بود که بو از خودش باشد؟ شاید روز پیش مادرش فراموش کرده بود آب گلدان ها را عوض کند و ساقه ها داشتند می پوسیدند. یا شاید موشی که گربه به درون اتاق او کشیده بود از گرما داشت می گندید. نه، «بو» از تنش بلند نمی شد.

همین چند لحظه پیش بود که از این که مرده بود شاد بود چون فکر کرده بود مرده است. چون آدم مرده از داشتن موقعیتی چاره ناپذیر شاد است. اما آدم زنده خودش را رها نمی کند تا زنده به گورش کنند. با این همه، اعضای او به ندای اعضایش پاسخ نمی دادند. نمی توانست افکارش را بیان کند و همین موضوع سبب وحشتش می شد، وحشت بزرگ زندگی و مرگش. خیال داشتند زنده به گورش کنند. ممکن بود احساس کند، ممکن بود از لحظه ای که در جعبه را با میخ می کوبیدند آگاه باشد. تهی بودن تن را، همان طور که روی شانه دوستانش قرار داشت و با هر گام تشییع کننده ها اندوه و نومییدی اش بیشتر می شد، احساس می کرد.

بیهوده سعی خواهد کرد از جا برخیزد، با همه توان ضعیفش صدا بزند، به در و دیوار تاریک و باریک مشتش بکوبد تا بدانند که هنوز زنده است، که می خواهند زنده به گورش کنند. بیهوده بود. حتی اعضای

تنش به آن ندای آخرین و ضروری سلسلهٔ اعصابش پاسخ نمی دادند. سر و صداهایی را از اتاق بغل شنید. آیا خوابیده بود؟ آیا سراسر این زندگی آدم مرده کابوس بود؟ اما سر و صدای ظرف‌ها ادامه پیدا نکرد. دلش گرفت و شاید از این موضوع خشمگین شد. دلش می خواست همهٔ ظرف‌های دنیا یکجا در کنارش خرد می شدند تا او با علتی بیرونی بیدار می شد، چون ارادهٔ خودش ناتوان مانده بود.

اما نه. رؤیا نبود. یقین داشت که اگر رؤیا بود نقشهٔ آخرش برای بازگشت به واقعیت ناکام نمی ماند. دوباره بیدار نمی شد. راحتی تابوت را احساس کرد، و «بو» حالا با شدت زیاد دوباره آمده بود، با شدتی که دیگر تردید داشت بوی خودش باشد. دلش می خواست پیش از آن که بندبندش از هم جدا شود و منظرهٔ گوشتِ بویناک، خویشانش را دچار چندش کند آن‌ها را ببیند. همسایه‌ها در دهان‌شان را با دستمال می گرفتند و وحشتزده از کنار تابوت می گریختند. تف می انداختند. نه، نه، این کار درست نبود. بهتر بود او را به خاک می سپردند. بهتر بود هر چه زودتر از شرِ «او» راحت می شدند. حتی خودش می خواست حالا از دستِ جسدِ خود آسوده شود. حالا به راستی می دانست که مرده، یا دست‌کم به طور نامحسوسی زنده است. چه تفاوتی می کرد؟ به هر حال، بو ادامه داشت.

با حالت تسلیم، آخرین دعاها، آخرین وردهای لاتین و پاسخ سرسری دستیار کشیش را می شنید. سرمای گورستان، آکنده از گرد و خاک و استخوان، تا اعماق استخوان‌هایش نفوذ می کرد و «بو» را، اندکی شاید، از میان می برد. شاید کسی چه می داند؟ — نزدیکی آن لحظه او را از آن مرگی کاذب بیرون می آورد. و در آن وقت او

احساس می‌کرد که درون عرق تنش شنا می‌کند، درون آبی لزج و غلیظ، مثل وقتی که در زهدانِ مادر، پیش از به دنیا آمدن، شنا کرده بود. پس شاید زنده است.

اما احتمالاً حالا آن قدر تسلیمِ مردن شده که ممکن است از تسلیم جان بدهد.

روی دیگر مرگ

از خواب پرید بی آن که علتش را بداند. بوی تندِ فرمالدئید و بنفشه، نفوذکننده و فراگیر، از اتاق دیگر می آمد و با عطرِ گل های تازه شکفته، که در طلوع آفتاب از باغچه بلند بود، در می آمیخت. سعی کرد آرام شود و روحیه ای را که ناگهان در خواب از دست داده بود باز یابد. حالا دیگر آفتاب طلوع کرده بود، چون بیرون توی باغچه نغمه آبپاش در میان سبزی ها به گوش می رسید و آسمان آبی از پنجره باز دیده می شد. به دور و بر اتاق، که تاریک بود، نگاهی انداخت و سعی کرد دلیل این بیداری ناگهانی و نامنتظر را پیدا کند. احساس کرد، احساسی به یقین جسمانی، که کسی وقتی او در خواب بوده توی اتاق آمده. اما او تنها بود و در، که از تو قفل بود، خشونت را نشان نمی داد. آن بالا، بر فراز پنجره، ستاره صبحگاهی چشم می گشود. لحظه ای ساکت شد، انگار سعی می کرد تنش عصبی را، که او را بیدار کرده بود، از

جانش دور کند، در حال طاقباز چشم‌هایش را بر هم گذاشت و در جست‌وجوی آن نخ گسیخته آرامش برآمد. خونی که راه گلویش را بسته بود جریان پیدا کرد، جلو رفت و راه سینه‌اش را در پیش گرفت و راه قلبش را که آن همه نومید بود و ضرباهنگی را نشان می‌داد، ضرباهنگی شدید و سریع را، انگار با شتاب دویده باشد. لحظه‌های پیش را در ذهن مرور کرد. شاید خواب عجیبی دیده بود. شاید کابوس دیده بود. نه، چیز به‌خصوصی نبود، هیچ دلیلی برای این بیداری در میان نبود.

با قطار سفر می‌کردند - حالا دارد یادم می‌آید - که از دل یک روستا می‌گذشت - این خواب را بارها دیده‌ام - به تابلو طبیعت بیجان شبیه بود با درختان کاذب و مصنوعی که میوه‌هایش تیغ و قیچی و ابزارهای گوناگون بود - حالا یادم آمد که باید بروم سرم را اصلاح کنم - و لوازم آرایشگاه. این خواب را بارها دیده بود؛ اما این طور ترس در دلش نیفتاده بود. آن‌جا، پشت یک درخت، برادرش ایستاده بود، آن یکی برادرش، برادر دوقلو، و دست تکان می‌داد - این اتفاق توی زندگی برای من پیش آمده - تا او قطار را نگه دارد. و وقتی به صرافت افتاد که کسی به او گوش نمی‌دهد، دنبال واگون بنای دویدن را گذاشت تا این‌که زمین خورد، نفس نفس می‌زد، دهنش کف کرده بود. البته، همین خواب بی‌معنی و غیرمنطقی علت اصلی بود، اما دلیلی نداشت که سبب این بیداری بیقرار و آرام شده باشد. دوباره چشم‌هایش را بر هم گذاشت، شقیقه‌هایش هنوز با جریان خونی که اوج می‌گرفت، مثل مشتی که هر دم فروود بیاید، دل می‌زد. قطار به زمینی بی‌حاصل، بایر و ملال‌آور وارد شد، درد پای چپ نمی‌گذاشت آن چشم‌انداز را زیر نظر داشته باشد. روی انگشت میانی پا - نباید

همه‌اش این کفش‌های تنگ را بپوشم - غده‌ای برآمده را دید. غده طبیعی می‌زد، انگار به آن عادت کرده بود، از جیش یک پیچ گوشتی بیرون آورد و سرِ غده را کند و به دقت توی یک جعبه کوچک آبی گذاشت - خواب‌های تو رنگی است؟ - و نگاه کرد، سزشته‌ای چرب و زرد از زخم بیرون زده بود. بی آن‌که دل به هم خوردگی پیدا کند، انگار انتظار داشت که رشته آن جا باشد، با دقتی موشکافانه رشته را آهسته بیرون کشید. نوار دراز، نوار بسیار درازی بود که خود به خود بیرون می‌آمد، بی آن‌که ناراحتی درست کند یا درد داشته باشد. لحظه‌ای بعد سرش را بلند کرد و واگون را دید که خالی شده و تنها کسی که توی آن، در کوبه دیگر، مانده برادرش است، مثل زن‌ها لباس پوشیده بود و جلو آینه سعی می‌کرد بایک قیچی چشم چپش را دریاورد.

به راستی، از این خواب ناخرسند بود، اما توضیحی پیدا نمی‌کرد که چرا حالش تغییر کرده، زیرا در گذشته که کابوس‌هایش ترسناک می‌شد می‌توانست آرامش خود را حفظ کند. دست‌هایش سرد بود. بوی بنفشه‌ها و فرمالدئید ادامه پیدا کرد و نامطبوع شد، تقریباً آزاردهنده شد. با چشم‌های بسته سعی کرد صدای نفس‌هایش را، که هر دم بلندتر می‌شد، آرام کند، سعی کرد موضوعی بی‌اهمیت پیدا کند و توی رؤیایی که چند ثانیه پیش گسیخته شده بود فرو رود. مثلاً فکر کند که ظرف سه ساعت باید به سالن تشریح بروم و پرداختِ مخارج را به عهده بگیرم. در گوشه‌ای جیرجیرکِ شب‌زننده‌داری صدایش را بلند کرده بود و اتاق را با حنجره تیز و برنده‌اش می‌انباشت. تیشِ عصبی رفته‌رفته اما قاطعانه فروکش می‌کرد و بار دیگر بی‌حالی و سستی ماهیچه‌هایش را می‌دید. احساس می‌کرد که

روی بالشی نرم و ضخیم فرو افتاده و در آن حال تنش را، سبک و بی وزن، احساس لذتبخش شادی و خستگی می‌انباشت و آگاهی خود را از ساختمان مادی خود رفته‌رفته از دست می‌داد، همان ماده سنگین و خاکی که تعریفی از جسمش ارائه می‌کرد، از نظر دانش جانورشناسی جایی اشتباه‌ناپذیر و دقیق در جهان داشت و مجموعه‌ای کامل از قوانین پیچیده بر آن حاکم بود و از نظر هندسی اندام‌های مشخصی داشت که او را تا حد مطلق جانداران باشعور بالا می‌برد. پلک‌هایش، که حالا رام بودند، روی قرنیه فرو افتادند، به همان حال طبیعی که دست‌ها و پاهایش با اعضای درمی‌آمیختند که رفته‌رفته استقلال خود را از دست می‌دادند، گویی تمامی ساختمان تنش به یک عضو واحد، بزرگ و کلی تبدیل شده بود، و او — این انسان — ریشه‌های فانی خود را رها کرده بود تا به ریشه‌های دیگر، عمیقتر و محکمتری دست پیدا کند، ریشه‌های جاوید خوابی بی نقص و کامل. بیرون، در آن سوی دنیا، آوای جیرجیرک را می‌شنید که ضعیفتر می‌شد تا این‌که از دسترس احساساتش بیرون رفت، احساساتی که درونی شده بودند و او را در ادراک تازه و ساده‌ای از زمان و مکان فرو برده بودند، و حضور آن دنیای مادی، جسمانی و توأم با درد، انباشته از حشره و بوهای تند بنفشه و فرمالدئید، زُدوده می‌شد.

او، که درون آب و هوای گرم آرامشی رشک‌انگیز احاطه شده بود، سبکی مرگ مصنوعی و روزانه‌اش را احساس می‌کرد. درون جغرافیایی دوست داشتنی فرو می‌رفت، درون دنیای ساده و آرمانی، دنیایی که کودکی کشیده باشد، عاری از معادلات جبری، عاری از بدروهای عاشقانه، عاری از نیروی جاذبه.

به طور دقیق نمی دانست که چه مدتی به این حال بوده، میان مرز باشکوه خواب و واقعیت، اما ناگهان به یاد آورد (انگار گلویش با ضربه سریع چاقویی زخم خورده بود) که توی رختخواب از خواب پریده و احساس کرد که برادر دو قلویش، برادر مرده اش، روی لبه تخت نشسته است.

باز هم مثل پیش، قلبش مشتی بود که از دهانش بیرون می آمد و او را از جا می پراند. نور صبحگاهی، جیرجیرکی که با آکاردئون نامیزانش تنهایی را می نواخت، هوای خنکی که از دنیای باغچه می آمد، همه چیز دست به دست هم دادند تا او را بار دیگر به دنیای واقعی برگردانند. اما این بار پی برد که چه چیزی او را از خواب پرانده. در طول آن لحظه های کوتاه چرت زدن و — حالا می توانم ببینم — در سراسر شب، که فکر کرده بود به خوابی آرام و ساکت فرو رفته، و بدون فکر، یک تصویر منفرد، ثابت و تغییرناپذیر از جلو حافظه اش کنار نمی رفت، یک تصویر مستقل که، با وجود اراده و مقاومتِ فکرهایش، خود را بر ذهن او تحمیل می کرد. آری، کمابیش بی آن که بوبیرد، «این» فکر او را از پا درآورده بود، انباشته بود، کاملاً در او رسوخ کرده بود، و با حضورِ همیشگیِ خود به موقعیتِ پیچیده ذهنیِ روز و شبِ او دامن می زد. فکرِ جسدِ برادرِ دوقلویش همه حواس او را به خود جلب کرده بود. و حالا که او را در آن جا گذاشته و رفته بودند، حالا در آن قطعه زمین، که پلک هایش در زیر باران پرپر می زد، حالا از او می ترسید.

هرگز فکر نمی کرد که ضربه تا این حد کاری باشد. از لای پنجره ای که اندکی باز بود، بو دوباره تو آمد، با بوی دیگر درآمیخت، با بوی خاکی مرطوب، استخوان های غوطه ور در آب، و حسی بویایی او با شادمانی، با خوشبختی بی حد و مرز انسانی ددمنش، به پیشباز او

می آمد. ساعت ها از لحظه ای می گذشت که دیده بود مثل سگی سراپا زخمی زیر ملافه ها پیچ و تاب می خورد، زوزه می کشید، آخرین فریادی که گلویش را از نمک می انباشت خفه می کرد، سعی داشت با ناخن هایش دردی را که از او بالا می رفت بگسلد، دردی که از پشتش بالا می رفت تا به ریشه های غده برسد. دست و پا زدن های او را، چون جانوری محتضر، از یاد نمی برد، تمرّد او را در برابر این واقعیت که رویه روی او ایستاده بود، و تنش را با سماجت چنگ می زد، با پایداری تزلزل ناپذیر، با قاطعیت، چون مرگ. او را در آن واپسین لحظه های احتضار درد آور دید، در آن وقت که با ناخن هایش دیوارها را چنگ می زد، به آن آخرین تکه حیاتی که از لابه لای انگشت هایش می لغزید چنگ می زد، و در آن حال که قانقرا یا، مثل زنی سنگدل، از پهلوی به درونش راه می یافت، خون از او می چکید. سپس او را دید که روی تخت به هم ریخته فرو افتاد، با خستگی صبورانه، عرق ریزان، همان طور که دهان کف کرده اش به لبخندی هیولاوار به روی جهان گشوده می شد و مرگ چون رودی از خاکستر درون کالبدش جریان پیدا کرد.

آن وقت بود که به غده ای فکر کردم که درون شکمش دیگر دردی نداشت. آن را گرد و متورم مثل خورشیدی درونی - حالا او هم همین احساس را داشت - مجسم کردم، مثل حشره زردی که تارهای آلوده و کثیفش را به اعماق روده ها دراز کند، تحمل ناپذیر بود. (احساس می کرد که امعا و احشایش، مثل وقتی که اجابت مزاج می خواهد شروع شود، از جا در آمده اند) شاید من هم روزی مثل او غده دریاورم. ابتدا کوچک است، بعد گوی کوچکی می شود که جوانه می زند و توی معده ام مثل جنین رشد می کند. وقتی شروع به تکان

خوردن می‌کند احتمالاً وجودش را احساس می‌کنم که در درونم با
 خشم کودکی خوابگرد حرکت می‌کند، کورکورانه لابه‌لای روده‌هایم
 راه می‌افتد - دست‌هایش را روی شکم گذاشت تا جلو درد شدید را
 بگیرد - دست‌های نگرانش توی تاریکی دراز شده و به دنبال زهدان
 گرم می‌گردد، به دنبال رحمِ مهمان‌نوازی که هیچ‌گاه پیدایش نمی‌کند؛
 و در آن حال صد پای جانور خیالی‌اش پیش می‌روند، به هم تاب
 می‌خورند و به شکل بند ناف زرد و طولی در می‌آیند. آری، شاید من
 - شکمم را می‌گیرم - مثل این برادری که تازه درگذشته، غده‌ای در
 انتهای احشایم داشته باشم. بویی که باغچه پراکنده بود حالا دوباره
 می‌آمد، تند، مشمژکننده با تعفنی تهوع‌آور. زمان انگار بر حاشیه
 طلوع صبح از حرکت باز مانده بود. ستاره صبحگاهی بر شیشه دلمه
 بسته بود و، در آن حال، اتاق مجاور که شب تا صبح جسد تویش
 بوده، هنوز پیام فرمالدئیدِ تندِ خود را می‌پراکند. به یقین این بو با بوی
 باغچه تفاوت داشت. بویی بود دل‌تنگی‌آورتر و خاص‌تر از آن بوی
 آمیخته گل‌های گوناگون. بویی که همیشه، وقتی مشخص می‌شد، با
 جسد ارتباط پیدا می‌کرد. به یاد آزمایشگاه افتاد. احشایی را به یاد
 آورد که درون الکلی خالص نگهداری می‌شد؛ به یاد پرنده‌های تشریح
 شده افتاد. خرگوشی که از فرمالدئید اشباع شده باشد گوشتش سفت
 می‌شود، آبش گرفته می‌شود و حالت نرمی دلخواه خود را پیدا
 می‌کند تا این‌که به خرگوشی دائمی و فناپذیر تبدیل می‌شود.
 فرمالدئید. این بو از کجا می‌آید؟ تنها راه جلوگیری از پوسیدن. اگر درون
 رگ‌های ما آدم‌ها فرمالدئید بود مثل نمونه‌های تشریحی بودیم که توی
 الکلی خالص غوطه‌ورند.

از بیرون، صدای ضربه فزاینده قطره‌های باران را بر شیشه پنجره

کماییش باز می شنید. هوایی خنک، فرحبخش و تازه، انباشته از رطوبت، تو می آمد. سردی دستش شدت پیدا کرد، و سبب شد که حضورِ فرمالید را در شریان هایش احساس کند. انگار رطوبت حیاط تا مغز استخوان هایش رسوخ کرده بود. رطوبت. «آن جا» رطوبت زیادی هست. با ناخرسندی به شب های زمستان فکر کرد که باران علف ها را خیس می کند و رطوبت در کنار برادرش می آرمَد و مثل جریان سیمان در بدنش به گردش درمی آید. به گمانش مرده ها به گردشِ خونِ متفاوتی نیاز دارند تا آن ها را به طرفِ مرگِ درمان ناپذیر و نهاییِ دیگر سوق دهد. در آن لحظه دیگر دلش نمی خواست باران ببارد، می خواست تابستان فصلِ غالب و همیشگی باشد. با این افکار از تداومِ تق تقِ رطوبت بر جامِ پنجره ناراحت بود. دلش می خواست گِلِ گورستان ها خشک باشد، همیشه خشک باشد، چون این فکر قرار و آرام او را گرفت که، پس از دو هفته، وقتی رطوبت به مغز استخوان رسوخ پیدا می کند، دیگر انسانِ دیگری شبیه او، دقیقاً شبیه او، زیر خاک وجود ندارد.

آری، دو برادر دوقلو بودند، به طور دقیق، که در نگاه اول کسی تشخیص نمی داد. پیشتر، که هر یک زندگی جداگانه ای داشت، فقط دو برادر دوقلو بودند، همین و بس، مثل دو آدم متفاوت. از نظر روحی وجه مشترکی میانِ شان نبود. اما حالا، که جمود یعنی واقعیت ترسناک، مثل حیوانی بی مهره، از پشتش بالا می رفت، چیزی در فضای درونش از هم گسسته بود، چیزی که به خلأ می ماند، انگار پرتگاهی در کنارش دهان گشوده باشد، یا این که تنش ناگهان با تبر دو نیم شده باشد؛ نه به طور دقیق، بلکه تنی که با معیارهای دقیقِ هندسی تشریح شده باشد، و نه این تنِ جسمانی که حالا احساس

ترس می‌کرد؛ بلکه یک تنِ دیگر که از ماورای او می‌آمد، تنی که با او درونِ شبِ سیالِ زهدانِ مادر فرو رفته بود و همراه او از لابه‌لای شاخه‌های نسب‌نامه‌ای کهن بالا می‌آمد؛ نسب‌نامه‌ای که با خون چهار زوج از اجدادش تداوم پیدا کرده و از آن پشت‌ها، از ابتدای جهان، پا گرفته بود و با وزن خود، با حضور مرموز خود، توازنِ تمامی جهان را برقرار می‌کرد. شاید او در خون اسحاق و ربه‌کا بوده، شاید برادرش بوده که چسبیده به پاشنه‌ او به دنیا آمده و از نسلی به نسلی غلتیده، شبی به دنبال شبی دیگر، از بوسه‌ای به بوسه‌ای، از عشقی به عشقی، از راه شریان‌ها و بیضه‌ها فرود آمده تا این‌که در سفری شبانه به زهدانِ مادرِ اخیرش وارد شده. و حالا سفرنامه‌ مرموزِ اجدادی، دردناک و واقعی، به او ارائه شده، حالا که تعادل از میان رفته و معادله به‌طور دقیق حل شده. می‌دانست که تعادلِ وجود او، تمامیتِ ظاهری و هرروزه‌ او، چیزی کم دارد: یعقوب ناگزیر از توزک‌های پای او آزاد شده بود.

وقتی بی‌حرکت شد و بر مرگِ کاملِ خود دراز کشید، سلمانی را فرا خواندند تا جسد را «بیاراید». او حضور داشت، محکم به دیوار پشت داده بود که مرد سفیدپوش با ابزارآلاتِ تمیز حرفه‌اش وارد شد ... سلمانی، با دقتِ یک استاد، ریش مرده را با کف پوشاند - دهنِ کف‌آلود، پیش از مرگ او را این‌گونه دیده بودم - و آهسته، مثل کسی که بخواهد راز بزرگی را فاش کند، شروع به اصلاح او کرد. در این جا بود که «آن» فکرِ وحشتناک به ذهنش خطور کرد. همان‌طور که چهره‌ پریده‌رنگ و خاکی برادر دوقلویش از زیر حرکت تیغ بیرون می‌آمد، احساس می‌کرد که جسد چیزی نیست که با او بیگانه باشد بلکه از همان ماده‌ خاکیِ او ساخته شده، و تکرار خود او بود. این احساس

عجیب به او دست داده بود که خویشاوندش تصویر خودش را از آینه بیرون کشیده، همان تصویری که وقتی ریش می تراشید در آینه می دید. حالا آن تصویر، که روزی به هر حرکتش پاسخ می داد، استقلال پیدا کرده بود. آن را، در وقت های دیگر، هر روز صبح دیده بود که اصلاح می شد. اما حالا شاهد این تجربه تماشایی بود که مرد دیگری ریش او را در آینه اش می تراشید، و درعین حال به حضور جسمانی خودش نیازی نبود. اطمینان داشت، یقین داشت که اگر در آن لحظه به طرف آینه ای می رفت، چیزی در آن نمی دید، حتی اگر فیزیک توضیح دقیقی برای این پدیده نداشته باشد. این موضوع از دو نیمه شدن حکایت می کرد! نیمه دیگر او جسد بود! نومیدانه سعی کرد واکنش نشان دهد، به دیوار محکمی که درون او قد برافراشته بود دست گذاشت، به نوعی جریان امنیت. سلمانی کارش را تمام کرد و با نوک قیچی پلک های جسد را بست. شب او را، که از درون می لرزید، همراه با انزوای ناگزیر جسد ریش و موی کوتاه شده، تنها گذاشت. دو برادر یک شکل که با آشفتگی تکرار شده بودند.

وقتی دید که چگونه این دو موجود صمیمانه به هم پیوسته اند، به نظرش رسید که چیزی خارق العاده، چیزی نامنتظر، در شرف روی دادن است. مجسم کرد که جدایی این دو تن در محیط عادی تنها جنبه ظاهری دارد، در حالی که، در حقیقت، این دو سرشتی واحد و کلی دارند. شاید وقتی پوسیدگی مواد آلی به مرده برسد، او، این موجود زنده، نیز در دنیای حیاتی اش شروع به پوسیدن کند.

صدای باران را می شنید که محکم تر به جام های پنجره برمی خورد و جیرجیرک ناگهان صدای سازش را قطع کرد. دست هایش حالا با سرمای طولانی و غیرانسانی به شدت سرد شده بود. بوی فرمالدئید،

که حالا شدیدتر شده بود، سبب شد که فکر کند امکان دارد پوسیدگی برادرش از آن جا، از حفرهٔ یخزده‌اش درون زمین، به او برسد. چه ابلهانه! شاید این پدیده معکوس باشد؛ یعنی کسی تأثیرگذار باشد که زنده است، دارای نیروست و سلول زنده دارد! شاید - اصولاً - او و برادرش دست نخورده بمانند، و همان طور که در برابر پوسیدگی دفاع می‌کنند، تعادلی میان مرگ و زندگی برقرار سازند. اما چه کسی اطمینان دارد؟ آیا امکان نیز ندارد که برادر دفن شده فسادناپذیر بماند و، در آن حال، فساد با همهٔ اختاپوس‌های آبی‌اش به برادر زنده هجوم بیاورد؟

اندیشید که احتمالِ تحققِ آخرین فرضیه بیشتر است و راضی شد به انتظارِ ورودِ ساعتِ مرگِ ترسناکش بماند. گوشتِ تنش نرم و چربی دار شده بود و فکر کرد حس می‌کند که مادهٔ آبی‌رنگی سرپایش را می‌پوشاند. از پایین بوهای تن خود را بوید اما تنها فرمالدئید اتاقِ مجاور غشاهای بویایی او را با لرزش یخزده و اشتباه‌ناپذیر تحریک کرد. از آن پس چیزی نگرانش نمی‌کرد. جیرجیرک از گوشهٔ خود سعی کرد آوازش را از سر بگیرد و، در آن حال، قطرهٔ درشت و کاملی روی سقف و در وسط اتاق شروع به حرکت کرد. بی‌آن‌که تعجب کند صدای افتادنِ قطره را شنید، چون می‌دانست که چوب در آن نقطه پوسیده است، اما پیش خود مجسم کرد که آن قطره از آبیِ خنک، پاک و آشنا تشکیل شده، آبی از آسمان، از یک زندگی بهتر، وسیعتر و نه انباشته از پدیده‌های ابلهانه‌ای مثل عشق یا هضم کردن یا دوقلو بودن. شاید این قطره، در فاصلهٔ یک ساعت یا یک هزار سال، اتاق را می‌انباشت و آن زره فانی را حل می‌کرد، آن مادهٔ عبث را، که شاید - و چرا حل نکند؟ - در لحظه‌های کوتاه چیزی جز مخلوطی از آلبومین و

سِرْم نمی بود. حالا همه چیز یکسان بود. تنها مرگ خودش میان او و گورش حایل بود. به حالِ تسلیم به آن قطره گوش سپرد: درشت، سنگین و کامل، همان طور که در دنیای دیگر فرو می چکید، در دنیای خطاآلوده و رعبتِ جاندارانِ باشعور.

۱۹۳۸

□ □ □

اوادرون گربه خود

زن ناگهان به صرافت افتاد که زیباییِش، که تازگیِها مثل غده‌ای سرطانی به جانش افتاده و دردناک شده، به کلی از هم پاشیده است. هنوز هم بار امتیازی را که در دورانِ بلوغ بر شانه‌هایش احساس می‌کرد به یاد داشت، باری که حالا، با خستگیِ تسلیم، با آخرین حرکتِ موجودی رو به زوال، زمین گذاشته بود. چه کسی می‌داند در کجا؟ - تحمل این بار دیگر ناممکن بود. باید این افتخارِ بی‌حاصلِ شخصیتش را جایی، سرِ یک پیچ، در دامنه‌های شهر، دور می‌انداخت. یا مثل نیم‌تنه‌ای کهنه، آویخته از رخت‌آویزی در یک رستوران درجه دوم، جا می‌گذاشت. دیگر از این‌که کانونِ توجه دیگران باشد و نگاهِ مردها به او دوخته شود خسته شده بود. شب‌ها که بیخوابی سوزن‌هایش را توی چشم‌های او فرو می‌برد، آرزو می‌کرد زنی معمولی بود و ذره‌ای گیرایی نداشت. در چهار دیوارِ اتاقش همه

چیز با او سرِ جنگ داشت. نومیدانه احساس می‌کرد بیخوابی زیر پوستش پخش می‌شود، به سرش راه پیدا می‌کند و تب را به ریشه‌های مو، روبه بالا، پیش می‌برد. شریان‌هایش گویی از حشرات ریز و داغ‌آکنده شده بود که هر روز با نزدیک شدنِ طلوع آفتاب، بیدار می‌شدند و با آن پاهای تند و تیزشان به هر طرف می‌دویدند و در آن جای گل‌آلود، که زیباییِ تشریحی‌اش خانهٔ خود را یافته بود، به تولید مثل مشغول می‌شدند. بیهوده سعی می‌کرد آن موجودات وحشتناک را بتاراند. کاری از دستش ساخته نبود. قسمتی از وجودش شده بودند، خیلی پیش از وجود جسمانی‌اش زنده بودند و حضور داشتند. از درونِ پدرش مایه گرفته بودند و او، در طول شب‌های تنهاییِ دلتنگی‌آور، دردمندانه این‌ها را غذا داده بود. یا شاید، از آغاز جهان، از راهِ بندی که او را به مادرش پیوند می‌داد به رگ‌هایش راه پیدا کرده بودند. تردیدی نبود که این حشرات خودبه‌خود در بدنش به وجود نیامده بودند. می‌دانست که از آن دوره‌های دور آمده بودند، می‌دانست که همهٔ آدم‌هایی که نام خانوادگیِ او را داشتند می‌بایست این‌ها را تحمل کنند، می‌بایست از این‌ها رنج ببرند، همان‌طور که او، وقتی بیخوابی تا طلوع صبح بی‌وقفه او را به غلت و واغلت واداشت، رنج برده بود. همین حشرات بودند که این حالت را، این اندوه تسلی‌ناپذیر را، بر چهرهٔ اجدادش نقش کردند. آن‌ها را، قربانیان همین اندوه را، دیده بود که از هستیِ زوال پذیرفته‌شان، از درون تابلوهای کهن‌شان نگاه می‌کردند. هنوز هم چهرهٔ نگرانِ جدِده‌اش را به یاد داشت که از دست این حشراتی که آن‌جا، در مجراهای خونس، مدام مثله‌اش می‌کردند، بیرحمانه به زیبایی‌اش می‌افزودند، از روی بومِ سالخورده‌اش لحظه‌ای آسایش، لحظه‌ای آرامش، تمنا می‌کرد. نه،

این حشرات از آنِ او نبودند، این‌ها نسل به نسل منتقل می‌شدند و با زره کوچک‌شان همه اعتبار یک نسل برگزیده، یک گروه برگزیده دردمند، را با خود داشتند. این حشرات از زهدانِ اولین زنی بیرون آمده بودند که دختر زیبایی به دنیا آورده بود. اما لازم بود، ضروری بود، به این میراث پایان داده شود. کسی می‌بایست جلو انتقال همیشگی این زیبایی مصنوعی را می‌گرفت. چه حاصل که زن‌هایی از نسل او از جلو آینه خود برمی‌خاستند و لب به تحسین خود می‌گشودند اما در طول شب این حشرات، آرام، مؤثر و بی‌وقفه کار خود را با مداومتِ قرن‌ها از سر می‌گرفتند. این دیگر زیبایی نبود، نوعی بیماری بود که می‌بایست توقف پیدا می‌کرد و به شیوه‌ای جسورانه و اساسی ریشه‌اش قطع می‌شد.

هنوز آن ساعت‌های بی‌پایانی را که روی آن تختِ انباشته از سوزن گذرانده بود به یاد می‌آورد. آن شب‌ها را که سعی می‌کرد هر چه زودتر بگذرند تا، با آمدن آفتاب، این جانورها دست از آزارش بردارند. این چنین زیبایی به چه کار می‌آمد؟ او شب‌های پیاپی، غرق در نومی‌دی، به این فکر فرو می‌رفت که کاش زنی معمولی بود. مرد بود. اما این فضیلتِ بی‌حاصل که با این حشرات تغذیه می‌شد دست از سرش برمی‌داشت، حشراتی از تباری نامعلوم که فرار سیدنِ گریزناپذیرِ مرگش را شتاب می‌بخشیدند. شاید اگر مثل آن دوستِ اهل چکسلواکی که اسم سگ‌ها را داشت، زشت و زمخت بود خوش‌بخت‌تر بود. اگر زشت بود زندگی‌اش بهتر می‌گذشت و می‌توانست مثل هر مسیحی دیگری با خیال راحت سر بر بالش بگذارد.

نیاکانش را نفرین کرد. آن‌ها به خاطر بیخوابی‌های او در خور

سرزنش بودند. آن‌ها بودند که این زیباییِ دقیق و تغییرناپذیر را منتقل کرده بودند، گویی مادرها، پس از مرگ، سرشان را تکان می‌دادند و نو می‌کردند و آن‌ها را به تنه دخترهای شان پیوند می‌زدند. گویی یک سر بود، تنها یک سر که پیوسته منتقل می‌شد، با همان گوش‌ها، همان بینی، همان دهان، با هوشی فوق‌العاده، برای تمام زن‌هایی که قرار بود آن را، مثل میراث زیباییِ دردمندی، چاره‌ناپذیرانه، دریافت کنند. در همین بود، در انتقال سر بود که آن میکرب همیشگی که نسل به نسل منتقل شده بود، دو چندان شده بود، شخصیت پیدا کرده بود، قدرت به هم زده بود، تا این‌که به یک موجود شکست‌ناپذیر تبدیل شده بود، به یک بیماری درمان‌ناپذیر، که پس از گذر از فرایند پیچیده‌ای از داوری، به او که رسیده بود دیگر تحمل‌ناپذیر بود، تلخ بود و دردناک... مثل یک غده، مثل سرطان.

در طول آن ساعت‌های بیداری چیزهایی را به یاد آورد که با احساساتِ ظریفش ناهم‌ساز بود. اشیایی را به یاد آورد که دنیای احساساتش را می‌ساختند و تویش، مثل ظرف آزمایشگاه، میکرب‌های نومیدی کشت شده بود. در طول آن شب‌ها، با چشم‌های گرد و درشت و باز و وحشتزده‌اش، سنگینی تاریکی را که مثل سربِ مذاب بر شقیقه‌هایش ریخته می‌شد تحمل می‌کرد. چیزهای پیرامونش همه در خواب بودند. و او از گوشه خود برای آن‌که به خواب رود سعی می‌کرد خاطرات کودکی‌اش را مرور کند.

اما این خاطرات همیشه به وحشت از ناشناخته‌ها منتهی می‌شد. افکارش، پس از پرسه زدن در گوشه‌های تاریک خانه، همیشه با ترس رودررو می‌شدند. آن وقت تلاش شروع می‌شد. تلاش واقعی در برابر سه دشمنِ تکان‌ناخوردنی. هیچ‌گاه - نه، هیچ‌گاه - نمی‌توانست ترس

را از جاناش دور کند و همان‌طور که گلویش را چنگ زده بود تحمل می‌کرد. و این همه به خاطر زندگی در آن خانه مجلل قدیمی بود، به خاطر خواب تنها در آن گوشه و دور از دیگران.

افکارش همیشه در طول آن دالان‌های نمور و تاریک پیش می‌رفت و گرد و غبارِ تار عنکبوت‌بسته را از روی تابلوها می‌تکاند. آن گرد و غبارِ آزار دهنده و ترسناک را که از بالا فرو می‌ریخت، از جایی که استخوان‌های اجدادش از هم جدا می‌شدند. «پسر» را پیوسته به یاد می‌آورد. او را در آن‌جا تصور می‌کرد که زیر علف‌های حیاط، کنار درخت پرتقال، با مشتی خاک مرطوب در دهان، توی خواب راه می‌رفت. ظاهراً او را می‌دید که در اعماقِ گِل‌ها با چنگ و دندان راهی به سوی بالا می‌گشود. و از دالان کوچکی که او را تویش، کنار حلزون‌ها، جا داده بودند به دنبال راه خروجی می‌گشت تا از حیاط سر دریاورد. زمستان‌ها، سراپا گِل‌آلود و خیس از باران، صدای گریه‌اش را با آن حق‌های کوچک می‌شنید. او را مثل روز اول مجسم می‌کرد. درست همان‌طور که پنج سال پیش در آن گودالِ آب‌گرفته رهایش کرده بودند. فکر نمی‌کرد پوسیده باشد. به عکس، او را زیباتر از هر وقت دیگر می‌دید که همچون عازمِ سفرِ دریایی گریزن‌ناپذیر، آن آب غلیظ را می‌پیمود. یا شاید او را زنده اما وحشتزده می‌دید، وحشتزده از احساس تنهایی و مدفون در چنین حیاطی دلگیر. او خود، بارها کردن پسر در آن‌جا، زیر درخت پرتقال، چسبیده به خانه، مخالفت کرده بود. از او می‌ترسید. می‌دانست در شب‌هایی که بیخوابی به سراغش می‌آید پسر احساس می‌کند. آن راهروهای عریض را زیر پا می‌گذاشت و از او می‌خواست تا در کنارش بماند، می‌خواست تا او را در برابر حشرات دیگر، که ریشهٔ بنفشه‌هایش را

می خوردند، محافظت کند. برمی گشت تا زن بگذارد، مثل وقتی زنده بود، درکنارش دراز بکشد. وزن از این که او را، بعد از پریدن از دیوار مرگ، دوباره کنار خود احساس می کرد، در هراس بود. از ریودن آن دست هایی که «پسر» پیوسته بسته نگه می داشت تا قطعه یخ کوچکش را گرم کند، در هراس بود. زن وقتی او را می دید، که مثل تکه ای سنگ شده، مثل مجسمه ترس توی گِل ها افتاده، دلش می خواست او را به دوردست ها می بردند تا شب ها به یادش نیفتد. اما او را همان جا رها کرده بودند، جایی که حالا بی سر و صدا بود، درمانده بود و خونسش از گِل کرم های خاکی تغذیه می کرد وزن ناگزیر بود شاهد باشد که پسر از اعماق تاریکی اش بیرون بیاید. زیرا او، بی رد خور، همین که دراز می کشید به «پسر» فکر می کرد که به یقین او را از اعماق قطعه خاکش صدا می زد تا او را یاری کند ازین مرگ بیهوده رهایی یابد.

اما زن حالا در زندگی تازه اش، که گذرا و بی مکان بوده، آرامش بیشتری داشت. می دانست که، بیرون از دنیای او، همه چیز با همان آهنگ پیش ادامه دارد، اتاقش مثل گذشته در تاریکی ابتدای بامداد فرو می رفت و اشیای او، اثاثش، سیزده کتاب دلخواهش همه و همه سر جای شان بودند. و روی تخت خالی اش، بوی عطرتنی که فضای تهی چیزی را آکنده بود و روزی زن کاملی بوده، حالا داشت تبخیر می شد. اما چطور چنین «چیزی» ممکن بود؟ چطور او، که زن زیبایی بوده، خونسش از حشرات آکنده شده، و هراس تمامی شب قرار و آرام برایش نگذاشته، حالا این کابوس بیخوابی او را به دنیای عجیب و ناشناخته ای کشانده باشد که همه بعد هایش از میان رفته است. به یاد آورد، آن شب را — شب عبور خود را — که سردتر از شب های دیگر

بود و توی خانه تنها بود و بیخوابی مُثله‌اش می‌کرد. هیچ کس سکوت را بر هم نمی‌زد و بویی که از باغچه می‌آمد بوی ترس بود. عرق تنش را پوشاند، گویی خونِ رگ‌هایش بارِ حشراتِ خود را بیرون می‌ریختند. دلش می‌خواست کسی از توی خیابان می‌گذشت، کسی که فریاد می‌کشید و آن فضای ساکن را بر هم می‌زد. چیزی در طبیعت به حرکت در می‌آمد، زمین بار دیگر به دور خورشید می‌گشت. اما بیفایده بود. از بیدار شدن خبری نبود، حتی آن مردهای ابلهی که زیر گوشش، درون بالش، به خواب رفته بودند. خودش هم بیحرکت بود. دیوارها بوی تندِ رنگِ تازه می‌دادند، آن بوی غلیظ و قوی که نه با بینی بلکه با شکم باید شنید. و روی میز، آن ساعتِ تنها که با چرخ و دنده‌های میرایش بر در و دیوار سکوت می‌کوفت. «زمان ... ای وای، زمان!» آه کشید، به یاد مرگ افتاد. و آن‌جا، توی حیاط، زیر درخت پرتقال، «پسر» هنوز با حق‌های کوچکش، از دنیای دیگر، گریه می‌کرد.

به عقایدش پناه برد. چرا در همان جا و همان ساعت آفتاب طلوع نمی‌کرد یا چرا نمی‌مرد تا قال قضیه‌کنده شود؟ هیچ‌گاه فکر نکرده بود که زیباییِ برایش به بهای این همه قربانی تمام شود. درد در آن لحظه، مثل همیشه، او را دچار وحشت کرده بود و حشراتِ رام‌نشدنی در همین حال پیوسته مثله‌اش می‌کردند. مرگ مثل عنکبوتی او را درون زندگی فشرده بود، خشماگین نیش زده بود و آماده بود تا او را از پا درآورد. اما لحظه‌نهایی شتاب نشان نمی‌داد. دست‌هایش، آن دست‌ها که مردها ابلهانه، با خشم حیوانی روشنی فشرده بودند، بیحرکت بودند، از ترس فلج شده بودند، از آن ترس غیرعقلانی که از درون بزمی‌خاست، بی‌آن‌که انگیزه‌ای داشته باشد و

تنها از این آگاهی مایه می‌گرفت که در آن خانه باستانی تنها مانده است. سعی کرد واکنش نشان دهد اما نتوانست. ترس او را کاملاً مجذوب کرده بود و همان جا باقی ماند، ثابت، میخکوب شده، کمابیش لمس‌پذیر، انگار آدمی بود که تصمیم گرفته باشد از اتاقش پا بیرون نگذارد. ناراحت‌کننده‌تر از همه این بود که برای این ترس هیچ توجیهی وجود نداشت، ترسی منحصر به فرد بود، بدون کوچکترین دلیلی، ترسی به دلیل خود ترس.

بزاق روی زبانش غلیظ شده بود. صمغ سفتی بود که به سق دهانش می‌چسبید و جریان پیدا می‌کرد چون نمی‌توانست در دهان نگه دارد و لابه‌لای دندان‌هایش آزار دهنده شده بود. هوسی بود کاملاً متفاوت با تشنگی. هوسی متعالی که برای اولین بار در زندگی‌اش احساس می‌کرد. لحظه‌ای زیبایی‌اش را از یاد برد، بیخوابی‌اش را و ترس غیرعقلانی‌اش را. خودش را به‌جا نیاورد. لحظه‌ای فکر کرد که میکرب‌ها از تنش بیرون رفته‌اند. احساس کرد همراه بزاق از دهانش بیرون آمده‌اند. های، چه حال خوبی داشت! چه حال خوبی داشت که حشرات دیگر در تنش نبودند و حالا می‌توانست چشم برهم بگذارد، اما ناگزیر بود راهی پیدا کند تا آن صمغ را، که زبانش را سنگین کرده بود، حل کند. اگر می‌توانست خودش را به آبدارخانه برساند و ... اما به چه چیزهایی فکر می‌کرد؟ یکه خورد. هیچ‌گاه «این هوس» به دلش نیفتاده بود. ضرورت اسیدی شدن ناتوانش کرده بود، نظمی را که این همه سال، از روزی که «پسر» را دفن کرده بودند، با وفاداری حفظ کرده بود داشت از میان می‌رفت. کار ابلهانه‌ای بود، اما از یاد خوردنِ پرتقالِ چهره‌اش درهم رفت. می‌دانست که «پسر» خودش را تا شکوفه‌های گیلان بالا کشیده و

میوه‌های پاییز آینده با گوشت او درشت می‌شوند و با سرمای مرگش رو به سردی می‌گذارند. نه، دلش نمی‌آمد آن‌ها را بخورد. می‌دانست که توی دنیا زیر هر درخت پرتقال پسری خاک کرده‌اند و پرتقال‌ها از آهکی استخوان‌های تک‌تک آن‌ها شیرین می‌شوند. باین همه، حالا لازم بود پرتقال بخورد. تنها چیزی که جلو آن صمغی را می‌گرفت که داشت خفه‌اش می‌کرد همین بود. کار ابلهانه‌ای بود که فکر کند «پسر» درون میوه است. باید از آن لحظه‌ای که زیبایی دست از آزارش برداشته بود تا خود را به آبدارخانه برساند استفاده می‌کرد. اما آیا جای تعجب نبود؟ اولین باری بود که در زندگی‌اش واقعاً احساس می‌کرد که به پرتقال نیاز دارد. خوشحال شد، خوشحال. وای، چه لذتی! خوردن یک پرتقال. علتش را نمی‌دانست، اما هیچ‌گاه چنین هوسی نکرده بود. از جا برمی‌خاست، خرسند از این‌که دوباره زنی معمولی بود، شادمان آواز می‌خواند تا این‌که به آبدارخانه می‌رسید، شادمان، مثل زنی تازه، آواز می‌خواند، زنی تازه متولد شده. حتی به حیاط پا گذاشت و ...

خاطره‌اش ناگهان گسسته شد. به یاد آورد که سعی کرده برخیزد و دیگر توی رختخواب نیست، تنش ناپدید شده، سیزده کتاب مورد علاقه‌اش آن‌جا نیست، و او دیگر او نیست، تن ندارد، شناورست، بر فراز تهی مطلق در پرواز است، به لکه‌بی‌شکلی تبدیل شده، کوچک و فاقد جهت. نمی‌توانست علت این‌ها را پیدا کند. آشفته‌خاطر شد. فقط این احساس را داشت که کسی او را از بالای پرتگاهی به فضا پرتاب کرده. احساس کرد به موجودی مجرد و خیالی تبدیل شده، به زنی غیرعادی، به کسی که ناگهان به آن دنیای مرتفع و ناشناخته ارواح پاک پا گذاشته است.

باز ترسید. اما متفاوت با ترسی که لحظه‌ای پیش دچار شده بود. دیگر ترس از حق‌هی «پسر» در کار نبود. هراس از چیزهای عجیب بود، از چیزهایی که در دنیای جدیدش مرموز و ناشناخته بود و فکر این که این همه چقدر معصومانه روی داده و او چقدر سادگی نشان داده است. وقتی مادرش به خانه می‌آمد از اتفاق‌هایی که پیش آمده بود چه جوابی داشت بدهد؟ به این فکر فرو رفت که وقتی همسایه‌ها در اتاق خوابش را باز می‌کنند و می‌فهمند که تخت خالی است، کسی به قفل‌ها دست نزده، کسی نمی‌توانسته وارد یا خارج شود و با این همه اثری از او نیست، چقدر یکه می‌خوردند! حرکات مضطربانه مادرش را مجسم کرد، همان‌طور که اتاق را می‌گردد، حدس‌ها می‌زند و با خود می‌گوید، «چه بلایی سر این دختر اومده؟» صحنه برایش روشن بود. همسایه‌ها وارد می‌شوند و درباره ناپدید شدنش - بعضی‌ها بدخواهانه - به لیچارگویی می‌پردازند. هرکدام بسته به فکر خاص خود. هرکدام سعی می‌کنند منطقی‌ترین توضیح را ارائه دهند. دست‌کم قابل قبول‌ترین توضیح را، و در آن حال مادرش نومیدانه تمام راهروهای خانه درندشت را زیر پا می‌گذارد و اسمش را صدا می‌زند. و او در آن جاست. از گوشه‌ای تک‌تک جزئیات را زیر نظر دارد، از جانب سقف، از شکاف‌های دیوار، از همه جا، از بهترین زاویه، در پناه حالت بی‌تنش، در حالت بی‌مکانی‌اش. آزارش می‌داد، این فکرها آزارش می‌داد. حالا به اشتباهش پی می‌برد. نمی‌توانست هیچ توضیحی بدهد، چیزی را روشن کند، کسی را تسلی بدهد. هیچ موجود زنده‌ای از تغییر ماهیتش باخبر نمی‌شد. حالا که دهان نداشت، دست نداشت - آن‌هم تنها وقتی که به این‌ها نیاز داشت - تا همه بفهمند که او این جاست، در این گوشه، جدا شده از دنیای سه

بعدی، با مسافتی ارتباط ناپذیر. در زندگی جدیدش منزوی شده بود، به کلی از دسترسی به احساسات محروم شده بود. اما در هر لحظه چیزی در درونش به ارتعاش درمی آمد، لرزشی که در سرپایش جریان می یافت، او را در اختیار می گرفت و از آن جهان جسمانی دیگر، که بیرون از دنیای او در حرکت بود، آگاه می کرد. نمی شنید، نمی دید، اما از حضور آن صدا، آن منظره آگاه بود. و آن جا، در مکان های مرتفع دنیای برتر کم کم پی برد که محیطی حاکی از اندوه احاطه اش کرده است.

درست یک لحظه پیش - مطابق دنیای جسمانی ما - عبور کرده بود، ازین رو تنها حالا بود که کم کم داشت چیزهای عجیب دنیای جدیدش را، ویژگی هایش را، درمی یافت. پیرامونش را تاریکی بنیادی و مطلق فرا گرفته بود. این تاریکی تا چه وقت طول می کشید؟ تا ابد باید با آن خو می گرفت؟ اندوهش از این آگاهی مایه پیدا می کرد که خود را می دید در آن مه غلیظ نفوذناپذیر فرو می رود. آیا درون برزخ بود؟ به خود لرزید. آنچه را درباره برزخ شنیده بود به یاد آورد. اگر به راستی آن جاست، پس در کنارش ارواح پاک دیگر شناورند، ارواح بچه هایی که بدون غسل تعمید مرده اند، که هزار سال است در حال مرگ اند. توی تاریکی سعی کرد کنار خود موجوداتی را پیدا کند که به یقین پاک تر بوده اند، بسیار ساده تر از خودش. موجوداتی که به کلی از دنیای جسمانی جدا شده اند و به راه رفتن در خواب و زندگی ابدی محکوم شده اند. شاید «پسر» در آن جا به دنبال دری خروجی می گشت که به تنش منتهی می شد.

اما نه. چرا باید توی برزخ باشد؟ نکند مرده است؟ نه، صرفاً تغییر حالت است، عبور عادی از دنیای جسمانی به دنیای ساده تر و

غیرپیچیده، حالتی که در آن همه بعدها از میان رفته‌اند.

حالا مجبور نبود آن حشرات زیرزمینی را تحمل کند. زیبایی اش از هم پاشیده. حالا، توی این وضع ابتدایی خوشبخت بود. هرچند - وای! - آن قدرها خوشبخت نبود، چون حالا تمایل بی اندازه اش به خوردن پرتقال غیرممکن شده بود. این تنها چیزی بود که سبب شده هنوز هم بخواهد در زندگی اولش باقی بماند. ضرورت اسیدی شدن، هنوز هم پس از عبور، ارضا نشده باقی بود. سعی کرد به خودش جهت بدهد تا به آبدارخانه برسد و اگر، نه چیزهای دیگر، دست کم مصاحبت خنک و ترش پرتقال‌ها را احساس کند. آن وقت بود که یک ویژگی تازه دنیایش را کشف کرد: همه جای خانه بود، توی حیاط، روی بام، حتی توی درخت پرتقال «پسر». در تمام دنیای جسمانی آن سو بود. و با این همه، هیچ جا نبود. باز نگران شد. اختیار خودش را نداشت. حالا زیر اراده برتری بود، موجودی بی ارزش شده بود، بیهوده، به درد نخور. بی آن که علتش را بدانند دلش گرفت. کمابیش برای زیبایی اش احساس دل‌تنگی کرد، برای آن زیبایی که ابلهانه نابود کرده بود.

اما یک فکر متعالی گل از گلش شکفت. مگر نشنیده بود که ارواح پاک، بسته به اراده خود، می‌توانند درون هر تنی نفوذ کنند؟ هرچه بود امتحانش چه ضرری داشت؟ سعی کرد به یاد بیاورد که کدام یک از ساکنان خانه را می‌تواند آزمایش کند. اگر هدفش را عملی می‌کرد خرسند می‌شد: می‌توانست پرتقال بخورد. فکر کرد. در آن وقت پیشخدمت‌ها معمولاً آن جا نبودند. مادرش هنوز برنگشته بود. اما حالا نیاز به خوردن پرتقال همراه با حس کنجکاوی دیدن خود که در بدن دیگری، متفاوت با خود، حلول پیدا کند ناگزیرش کرد بیدرنگ

دست به عمل بزنند. اما کسی آن جا نبود تا در او تجسد پیدا کند. چه دلیل غم انگیزی که کسی در خانه نباشد، تا ابد ناگزیر باشد جدا از جهان بیرون زندگی کند، توی دنیای بدون بعد، ناتوان از خوردن اولین پرتقال. و این همه به خاطر یک چیز ابلهانه. بهتر بود چند سال دیگر با همان زیبایی خصمانه سر کند و خود را برای همیشه محو نسازد و مثل حیوان از پا در آمده ای دور انداختنی نباشد. اما دیگر خیلی دیر شده بود.

می خواست با نومیادی به ناحیه دوردستی از کیهان عقب نشینی کند، به جایی که همه آرزوهای کره خاکی را فراموش می کرد. اما ناگهان چیزی جلو او را گرفت. نوید آینده بهتری در ناحیه ای ناشناخته دری را به رویش گشود. آری، کسی در خانه بود که می توانست در او تجسد یابد و آن کس گربه بود! آن وقت دچار تردید شد. دشوار بود به خود بقبولاند که درون یک حیوان زندگی کند. مویی نرم و سفید می داشت و احتمالاً انرژی زیادی برای پریدن در ماهیچه هایش ذخیره می شد. احساس می کرد که چشم هایش توی تاریکی مثل دو زغال سبز می درخشند. و دندان های تیز و سفیدی می داشت و با آن لبخند حیوانی گوش تا گوش دهان و آن قلب گربه وار به مادرش لبخند می زد. اما نه! نمی شد. به سرعت خود را درون تن گربه تصور کرد که در طول راهروهای خانه می دود، چهار پا نا آرام در اختیار دارد و دمش، بدون هماهنگی، بیگانه با اراده اش، به دلخواه حرکت می کند. زندگی از پشت آن چشم های سبز و براق چه حال و هوایی می داشت؟ شب ها رو به آسمان میومو می کرد تا آسمان سیمان مهتابش را روی چهره «پسر»، که به پشت دراز کشیده و شبنم می نوشد، نریزد. نکند حالا هم که گربه می شد باز بترسد. و نکند

دست آخر، با آن دهان گوستخوارش نتواند پرتقال بخورد. سرمایی که همان جا و همان ساعت از طرف راست وزید و از پایانه روحش برخاست، در حافظه اش به ارتعاش درآمد. نه. ناممکن بود خودش را درون گربه ای متجسد کند. ترسید نکند روزی در سق دهانش، در گلویش، در تمام آن وجود چهارپایش هوس سیری ناپذیری به خوردن یک موش احساس کند. احتمالاً وقتی روحش کم کم در تن گربه ساکن می شد دیگر تمایل به خوردن پرتقال را احساس نمی کرد بلکه هوس ضروری و چندان آور خوردن موشی به دلش می افتاد. از این فکر که موشی را بعد از تعقیب به دندان گرفته مورمورش شد. احساس کرد موش، برای فرار، آخرین جست و خیزها را به کار می گیرد و سعی می کند خود را آزاد کند و به سوراخش برگردد. نه، هر چیزی بجز این کار. ترجیح می داد در همان جا بماند، در آن دنیای دور و مرموز ارواح پاک.

اما دشوار بود خود را برای همیشه تسلیم زندگی فراموش شده کند. چه دلیلی داشت که هوس خوردن موش به دلش بیفتد؟ در آن قلمروی که از ترکیب زن و گربه به وجود می آید چه کسی فرمان می راند؟ آیا غریزه حیوان اولیه بدن فرمان می راند یا اراده صرف زن؟ جواب مثل روز روشن بود. دلیلی برای ترس وجود نداشت. در وجود گربه تجسد پیدا می کرد و پرتقال را که هوس کرده بود می خورد. از این گذشته، موجود عجیبی می شد، گربه ای با هوش زنی زیبا. مورد توجه همه قرار می گرفت ... آن وقت برای اولین بار بود که به صرافت افتاد، در ورای همه فضائل او، زن مابعدالطبیعی غروری متفاوت به او می بخشید.

مثل حشره گوش به زنگی که شاخک هایش را تیز کند با تمام

توانش در سراسر خانه به جست و جوی گربه پرداخت. به یقین روی بخاری است، دارد خواب می بیند که شاخه سنبل الطیبی را با دندان گرفته. اما آن جا نبود. دوباره نگاهی انداخت، اما دیگر بخاری سرجایش نبود. آشپزخانه همان آشپزخانه نبود. گربه هیچ جا نبود. روی بام به دنبالش گشت، لابه لای درخت ها، توی جوی ها، زیر تخت، توی آبدارخانه. همه جا در نظرش به هم ریخته بود. جایی که انتظار داشت تابلوهای اجدادش را پیدا کند تنها یک بطری آرسنیک بود. از آن جا به بعد همه جای خانه انباشته از آرسنیک بود، اما گربه ناپدید شده بود. خانه دیگر آن خانه نبود. بر سر چیزهایش چه آمده بود؟ چرا سیزده کتاب مورد علاقه اش حالا از یک ورقه ضخیم آرسنیک پوشیده شده بود. به یاد درخت پرتقال حیاط افتاد. به دنبالش گشت و سعی کرد «پسر» را توی گودال آبش پیدا کند. اما درخت پرتقال سر جایش نبود و «پسر» حالا چیزی جز مستی آرسنیک مخلوط با خاکستر در زیر یک سکوی سیمانی سنگین نبود. حالا واقعاً داشت به خواب می رفت. همه چیز فرق کرده بود. خانه را بوی تند آرسنیک گرفته بود و بینی اش را طوری می آزد که انگار از اعماق داروخانه ای برمی خاست.

تنها در این وقت بود که پی برد سه هزار سال از روزی گذشته که هوس کرده بود اولین پرتقال را بخورد.

افدوه سه خوابگرد

حالا مال ما بود، طرد شده در آن گوشه خانه پیش از آن که چیزهایش را بیاوریم، یعنی لباس‌هایش را که بوی هیزم تازه شکسته می‌داد و کفش‌هایش را که از زیادی گِل سنگین بود، کسی به ما گفت که زن به این زندگی بی‌روح خو نمی‌گیرد، به این زندگی که شیرین نیست، هیچ کششی ندارد جز همان تنهاییِ خشن و محصور که همیشه بر دوشش سنگینی می‌کند. کسی به ما گفت، و مدت درازی گذشت تا یادمان آمد که او هم دوران بچگی داشته. شاید آن وقت باور نکردیم. اما حالا، که او را می‌دیدیم، با چشم‌های هراسان و انگشت بر لب، نشسته در آن گوشه، پذیرفتیم که او احتمالاً روزی دوران بچگی داشته، پذیرفتیم که او روزی از قدرتی برخوردار بوده که خنکی پیش از موقع باران را احساس می‌کرده، پذیرفتیم که همیشه سایه نیم‌رخ نامنتظر همراهش بوده.....

این‌ها، و بسیار بیش از این‌ها، را آن روز بعد از ظهر که دانستیم در ورای دنیای زیرین ترسناکش کاملاً انسان است، باور کردیم. این‌ها را ناگهان فهمیدیم، وقتی که فریادهای غم‌آورش را سر داد، انگار شیشه‌ای از درون شکسته باشد؛ ما را یکی یکی صدا زد، می‌گریست و حرف می‌زد تا این‌که کنارش نشستیم؛ شروع کردیم به آواز خواندن و کف زدن، انگار با سر و صدای ما تکه‌های پراکنده شیشه به هم می‌چسبید. تنها آن وقت بود که باور کردیم او دوران بچگی داشته. فریادهایش انگار تا حدودی حکم مکاشفه را داشتند، انگار اطراف‌شان را تعداد زیادی خاطره درخت و رودهای عمیق فرا گرفته بود، وقتی از جا برخاست اندکی به جلو خم شد، و همان‌طوری که آن‌چه چهره‌اش را با پیشبند بپوشاند، بی آن‌که بینی‌اش را بگیرد به ما گفت: «دیگر هیچ وقت نمی‌خندم.»

توی حیاط رفتیم، هرسه نفر، حرف نمی‌زدیم؛ شاید خیال می‌کردیم مثل هم فکر می‌کنیم. شاید خیال می‌کردیم بهتر است توی خانه چراغی روشن نکنیم. زن می‌خواست تنها باشد — شاید — در آن گوشه تاریک نشسته بود و آخرین بافه گیشش را می‌بافت، انگار تنها چیزی بود که پس از عبورش به طبیعت حیوانی زنده می‌ماند. بیرون، توی حیاط، ما غرق در دریای عمیق حشره‌ها نشستیم تا درباره او فکر کنیم. کاری که بارها کرده بودیم.

اما آن شب فرق می‌کرد: گفته بود که دیگر هیچ وقت نمی‌خندد، و ما، که او را خوب می‌شناختیم، یقین داشتیم که کابوس تحقق پیدا کرده. مثلث وار نشسته بودیم و او را در آن میان تصور می‌کردیم، مجرد، مهجور، ناتوان حتی از شنیدن صدای ساعت‌های بیشمار که آهنگ مشخص و دقیقی را می‌شمردند که همراه آن زن به غبار تبدیل

می شد. ما به صدای بلند فکر کردیم: «کاش جرئت داشتیم دست کم مرگی او را آرزو کنیم.» اما ما او را همان طور که بود می خواستیم: زشت و یخزده، مثل هدیه ای ناچیز در پای نقص های پنهان مان.

دیگر بالغ شده بودیم، از مدت ها پیش. او به هر حال توی خانه از همه مسن تر بود. همان شب خودش را به آن جا رسانده بود، کنار ما نشسته بود، و محصور میانِ پسرانِ تندرست، تپشِ منظمِ ستاره ها را حس می کرد. اگر زنِ شهروندی سرشناس یا صیغهٔ مردی آداب دان بود، توی خانه پیش همه عزیز بود. اما به زندگی یک بعدی خو کرده بود، مثل خطی راست، شاید از این فکر که بدی ها یا خوبی هایش از نیمرخ دیده نشود. سال ها بود این را می دانستیم. حتی یک روز صبح وقتی از خواب بیدار شدیم، او را دمر توی حیاط پیدا کردیم، که وحشیانه و با حالی وجدآمیز زمین را گاز می زد. بعد لبخند زد، باز نگاهی به ما انداخت، از پنجرهٔ طبقهٔ سوم روی گِل های سفید حیاط افتاده بود و همان جا، خشک و سخت، روی گِل ها دمر مانده بود. اما بعد پی بردیم که تنها چیز او که دست نخورده باقی مانده ترس او از ارتفاع است، یعنی ترسی طبیعی در مواجهه با فضا. شانه هایش را گرفتیم و بلند کردیم. ابتدا آن قدرها که تصور کرده بودیم سخت نبود. به عکس، اندام هایش وارفته بود و، مثل جسدِ ولرمی که هنوز سفت نشده باشد، در اختیار اراده اش نبود.

چشم هایش باز بود، دهانش از گِلی که به یقین طعم خاکِ گور را برایش داشت، کثیف شده بود. چهره اش را که رو به آفتاب برگردانیم، انگار او را رویه روی آینه ای گذاشته باشیم. با چهره گرفته و بی جنس به همهٔ ما نگاهی انداخت، نگاهی که — حالا او را میان بازوانم گرفته بودم — از اندازۀ غیبتِ او حکایت می کرد. کسی به ما

گفت که مرده، و بعد اولبختند به لب ماند، با همان لبخندِ سرد و بیحالِ شبی که بیدار دور خانه می‌گشت. می‌گفت که نفهمیده چطور از حیاط سر در آورده، می‌گفت که احساس می‌کرده گرمش بوده و به صدای نافذ و تیزِ جیرجیرکی گوش می‌داده که انگار - به گفته او - چیزی نمانده بود دیوار اتاقش را خراب کند و سعی می‌کرده، همان‌طور که گونه‌اش روی کف سیمانی بوده، دعای روز یکشنبه را به یاد بیاورد. اما می‌دانستیم که زن نمی‌تواند دعایی به یاد بیاورد، چون بعدها پی بردیم که مفهوم زمان را از دست داده، بعدها که گفت دیوار را بغل کرده و خوابیده چون جیرجیرک دیوار را از بیرون هل می‌داده و وقتی هفت‌کله خواب بوده کسی شانه‌هایش را گرفته و بلند کرده و بعد دیوار را کنار کشانده و او را رو به آفتاب روی زمین گذاشته.

آن شب که توی حیاط نشسته بودیم پی بردیم که دیگر هیچ‌گاه نمی‌خندد. شاید قیافه جدی‌اش که چیزی را در آن نمی‌شد خواند و زندگیِ دلگیرش در آن گوشه که خود خواسته بود ما را پیشاپیش ناراحت کرد، عمیقاً ناراحت کرد، همان‌طور که آن روز ناراحت شدیم که او را دیدیم در گوشه‌ای نشسته بود که حالا نشسته و شنیدیم که می‌گفت دیگر توی خانه پرسه نمی‌زند. ابتدا حرفش را باور نکردیم. آخر ماه‌های پیاپی او را دیده بودیم که در تمامی ساعات، با چهره‌ای عبوس و شانه‌های فرو افتاده، اتاق‌ها را زیر پا می‌گذارد، بی‌آن‌که درنگ کند، بی‌آن‌که خسته شود. شب‌ها صدای تنِ زمختِ او را می‌شنیدیم که در میان دو تاریکی می‌رفت و می‌آمد، ساعت‌ها توی رختخواب بیدار می‌ماندیم و صدای راه رفتن‌های دزدانه‌اش را می‌شنیدیم و با گوش‌هایمان او را در همه جای خانه دنبال می‌کردیم. یک بار به ما گفت که جیرجیرک را توی آینه دیده که توی آن شفافیتِ

جامد فرورفته و غوطه ور بوده و سپس از سطح آینه عبور کرده تا به او برسد. واقعاً نمی دانستیم که سعی می کرد چه چیزی به ما بگوید اما ما همه می دیدیم که لباسش خیس است و به تنش چسبیده، انگار تازه از آب انباری بیرون آمده باشد. ما بی آن که سعی کنیم این پدیده را توضیح بدهیم تصمیم گرفتیم از شرّ حشرات خانه آسوده شویم و چیزهایی را که ذهنش را رها نمی کردند از میان ببریم.

گفتیم دیوارها را تمیز کردند؛ دستور دادیم گل و گیاه حیاط را ریزریز کردند، به طوری که انگار داشتیم سکوت شب را از آت و آشغال می زدودیم. اما دیگر صدای قدم هایش را نشنیدیم و دیگر نشنیدیم از جیرجیرک ها حرفی بزند، تا آن روز که، بعد از آخرین شام، به ما خیره شد، روی کف سیمانی نشست و همان طور به ما چشم دوخت و گفت: «تصمیم دارم این جا بمونم، بشینم.» و ما لرزیدیم، چون می دیدیم که کم کم دارد شبیه چیزی می شود که دیگر کمابیش کاملاً حال مرگ را پیدا کرده است.

این موضوع به مدت ها قبل مربوط می شد. و ما حتی دیگر عادت کرده بودیم او را آن جا ببینیم، نشسته، بافه گیس نیمه بافته بر شانه، انگار در انزوای خود محو شده باشد، حتی با این که او را می شد آن جا دید، استعداد طبیعی حضور داشتن را از دست داده بود. از همین رو بود که حالا می دانستیم دیگر هیچ گاه لبخند نمی زند؛ چون این را با همان لحن متقاعدکننده و قاطعی به زبان آورده بود که یک بار گفته بود دیگر هیچ گاه قدم نمی زند. به طوری که انگار یقین داشتیم بعدها بگوید: «دیگر هیچ گاه نمی بینم» یا شاید بگوید «دیگر هیچ گاه نمی شنوم.» و ما می دانستیم که او تا این حد انسان هست که حذف وظایف حیاتی اش را با علاقه به گردن بگیرد و نیز برای پایان دادن به

خود، حسی پس از حسی دیگر، دست به کار شود تا این که روزی او را تکیه داده به دیوار پیدا کردیم طوری که انگار برای اولین بار در عمرش به خواب رفته بود. شاید برای این کار زمان درازی لازم بود، اما ما، هر سه نفر، نشسته توی حیاط، می خواستیم آن شب صدای ناگهانی و تیز شکستن شیشه گریه اش را بشنویم، دست کم به این خاطر که تصور کنیم که بچه ای ... دختر بچه ای در خانه متولد شده. تا باور کنیم که زن دوباره به دنیا آمده.

زنی که ساعت شش می آمد

در متحرک باز شد. در آن ساعت کسی توی رستوران غوزه نبود. ساعت تازه شش ضربه نواخته بود و مرد می دانست که مشتری های همیشگی تا پیش از ساعت شش و نیم پیدای شان نمی شود. زن، به خلاف مشتری های هر روزه و منظم، هنوز آخرین ضربه ساعت شش نواخته نشده وارد شد و، مثل هر روز در آن ساعت، بی آن که لب از لب بردارد روی چارپایه نشست. سیگار روشن نشده ای را محکم زیر لب گرفته بود.

غوزه وقتی زن را دید که نشست، گفت: «سلام، شازده.» به سر دیگر پیشخان رفت و با کهنه خشکی روی میز رگه دار را پاک کرد. هر وقت کسی پا به مغازه می گذاشت غوزه همین کار را می کرد. صاحب چاق و چله و سرخ و سفید رستوران حتی با حضور این زن که با او کمابیش خودمانی بود قیافه هر روزه و ابلهانه آدمی فعال را به خود

می گرفت. از آن سوی پیشخان سَرِ حرف را گشود.

گفت: «امروز چی می خوری؟»

زن گفت: «اولاً می خوام یادت بدم چطور رفتارت آقاوار باشه.» زن در انتهای ردیف چارپایه ها نشسته بود، آرنج هایش به پیشخان تکیه داشت و سیگار خاموش زیر لبش بود. حرف که می زد لب هایش را جمع می کرد تا خوزه چشمش سیگار خاموش را ببیند.

خوزه گفت: «متوجه نشدم.»

زن گفت: «هنوز یاد نگرفته ی متوجه چیزی بشی.»

مرد کهنه را روی پیشخان گذاشت، به طرف قفسه های سیاه شده ای رفت که بوی دوده و چوب پوسیده می داد و بیدرنگ با قوطی کبریت برگشت. زن خم شد تا به شعله ای که میان دست های زمخت و پرموی مرد می سوخت برسد. خوزه گیسوان پر پشت زن را دید که با پارافین غلیظ و ارزان قیمتی چرب شده بود. سپس چشمش به شانه زن افتاد که در بالای سینه بند گلدار پیدا بود و وقتی زن، که حالا سیگار روشن زیر لبش بود، سر برداشت انحنای تاریک و روشن سینه را دید.

خوزه گفت: «امشب خوشگل شده ی، شازده.»

زن گفت: «دَرِشو بذار، خیال نکن با این حرف ها پول تو جیبیت

می کنم.»

خوزه گفت: «منظوری نداشتم، شازده. امروز حتماً ناهار به ت

نساخته.»

زن اولین پکی دود غلیظ را فرو برد، دست هایش را بر هم تا کرد، آرنج هایش هنوز روی میز بود و از پشت پنجره عریض رستوران چشم به بیرون دوخت. چهره اش را غم گرفته بود، غمی ملال آور و معمولی.

خوزه گفت: «یه استیک حسابی برات درست می کنم.»

زن گفت: «هنوز که پولی پیدا نکرده‌م.»

خوزه گفت: «تو سه ماهه پولی به جیب نزده‌ی، اما من مرتب برات
یه چیز حسابی رو به راه کرده‌م.»
زن که هنوز چشمش به خیابان بود با لحن غمگینی گفت: «امروز
فرق می‌کنه.»

خوزه گفت: «روزها همه مث همه‌ن. هر روز، ساعت شش تا ضربه
می‌زنه، اون وقت تو سر و کله‌ت پیدا می‌شه و می‌گی، دلم از گشنگی
ضعف می‌ره. بعد من یه چیز حسابی برات درست می‌کنم. تنها فرقی
که امروز کرده اینه که نکفتی دلم از گشنگی ضعف می‌ره. از این نظر
فرق کرده.»

زن گفت: «همین طوره.» رویش را برگرداند و به مرد، که در انتهای
پیشخان داشت چیزهای یخچال را واری می‌کرد، نگاه کرد.
زن دو سه ثانیه‌ای مرد را برآنداز کرد. سپس به ساعت بالای
قفسه‌ها نگاهی انداخت. سه دقیقه از شش گذشته بود. گفت: «آره،
دیگه. امروز فرق می‌کنه.» دود را بیرون داد و با لوندی و لحنی روشن
دنباله حرفش را گرفت: «من امروز ساعت شیش نیومدم. برای اینه که
می‌گم فرق کرده، خوزه.»

مرد نگاهی به ساعت انداخت.

گفت: «اگه این ساعت یه دقیقه عقب باشه من دست‌مو می‌زنم.»
زن گفت: منظورم این نیست، خوزه. می‌خوام بگم من امروز ساعت
شیش پا به این جا نذاشتم.»

خوزه گفت: «ساعت درست شیش ضربه زد، شازده. وقتی اومدی
تو ضربه آخری داشت می‌خورد.»
زن گفت: «الآن ربع ساعته من این جام.»

خوزه به طرف زن رفت. همان طور که یکی از پلک‌هایش را با انگشت نشان می‌مالید چهرهٔ پف کرده‌اش را به چهرهٔ زن نزدیک کرد.

گفت: «هاکن ببینم.»

زن سرش را پس کشید. جدی، عصبانی و رام بود و رگه‌ای از اندوه و خستگی چهره‌اش را زیبا کرده بود.

«خوزه، دست از حماقت بردار. خودت می‌دونی که من شیش ماهه

لب به مشروب زده‌م.»

مرد گفت: «اینو برو به یکی دیگه بگو، نه به من. من یکی مطمئنم

که تو یکی دو گیللاس زده‌ی.»

زن گفت: «با یکی از رفقا یکی دو پیک زده‌م.»

خوزه گفت: «آهان، حالا معلوم شد.»

زن گفت: «هیچی معلوم نشده، من ربع ساعته این جام.»

مرد شانه بالا انداخت.

گفت: «خب، اگه تو این طور می‌خوای، پس باشه. تو از یه ربع به

شیش این جا بوده‌ی. آخه چه فرقی می‌کنه، ده دقیقه کمتر یا ده دقیقه

بیشتر.»

زن گفت: «فرق می‌کنه، خوزه.» و دستش را با حالت تسلیم و

بیخیالی روی پیشخان شیشه‌ای دراز کرد و گفت: «موضوع خواستن

نیس، موضوع اینه که من از یه ربع به شیش این جا بوده‌م.» باز به

ساعت دیواری نگاهی انداخت و گفتهٔ خودش را تصحیح کرد: «چی

دارم می‌گم — از بیست دقیقه پیش.»

مرد گفت: «باشه، شازده. یه شبانه‌روز تموم تو این جا بوده‌ی، حالا

ببینم خوشحال می‌شی.»

در تمام این مدت خوزه پشت پیشخان به این طرف و آن طرف رفته

بود، جای چیزها را تغییر داده بود، چیزی را از این جا برداشته و جای دیگر گذاشته بود. نقش خود را بازی می کرد.

باز گفت: «حالا ببینم خوشحال می شی.» ناگهان ایستاد، روبه زن کرد: «می دونی که من برات می میرم.» زن بی اعتنا نگاهش کرد.

«نه، بابا! بگو این تن بمیره، خوزه. خیال می کنی با یه میلیون پزو هم باهات می آم.»

خوزه گفت: «منظورم این نیست، شازده. باز هم می گم، باور کن ناهار بهت نساخته.»

زن گفت: «کاری به این چیزها نداره.» در لحنش بیخیالی کمتری احساس می شد. «هیچ زنی نمی تونه وزنِ تورو تحمل کنه، حتی با یه میلیون پزو.»

خوزه سرخ شد. پشت به زن کرد و به گردگیری بطری های قفسه ها پرداخت. بی آن که سرش را برگرداند، گفت:

«امروز نمی شه تحملت کرد، شازده. خیال می کنم بهتر باشه استیکِ تو بخوری و پاشی بری لالا کنی.»

زن گفت: «گشتم نیس.» باز نگاهش را به خیابان دوخت و به تماشای عابران شهری که داشت تاریک می شد مشغول شد. برای مدتی سکوتی آرام رستوران را انباشت.

این آرامش را تنها سر و صدای ورود رفتنِ خوزه به قفسه ها بر هم می زد. زن ناگهان از تماشای خیابان چشم برداشت و بالحنی لطیف، ملایم و متفاوت گفت:

«په پی یو، راستی راستی دوستم داری؟»

خوزه بی آن که به او نگاه کند با خونسردی گفت: «آره.»

زن گفت: «با وجود این حرف‌هایی که بهت زددم؟»
خوزه بی آن‌که لحن صدایش را تغییر دهد و بی آن‌که به او نگاه کند،
گفت: «کدوم حرف‌ها؟»

زن گفت: «همین موضوعِ یه میلیون پزو.»

خوزه گفت: «از دلم بیرون کردم.»

زن گفت: «پس، دوستم داری؟»

خوزه گفت: «آره.»

سکوتی برقرار شد. خوزه به طرف قفسه‌ها می‌رفت و می‌آمد، و همان‌طور به زن نگاه می‌کرد. زن دود دهانش را بیرون فرستاد، بالاتنه‌اش را به پیشخان تکیه داد و سپس با احتیاط و شیطنت‌آمیز، پیش از آن‌که حرفی بزند، لبش را گاز گرفت، انگار خواسته باشد درگوشی چیزی بگوید، پرسید:

«حتی اگه باهات نیام؟»

تنها در این وقت بود که خوزه برگشت نگاهش کرد.

گفت: «انقدر دوستت دارم که با من هم نیایی نیومدی.» بعد به طرفش رفت. دست‌های نیرومندش را، روبه‌روی زن، به پیشخان تکیه داد و به چهره‌اش، به چشم‌هایش خیره شد، گفت: «انقدر دوستت دارم که هر شب دلم می‌خواد مردی رو که باهات می‌آد آش و لاش کنم.»

زن در نگاه اول به نظر رسید که هاج و واج شده. سپس به دقت به مرد چشم دوخت، دودل بود، نمی‌دانست دلسوزی نشان بدهد یا تمسخر. سپس برای لحظه‌ای با حالی مشوش سکوت کرد. بعد غش غش خندید.

«خوزه، حسودی می‌کنی، حسودی می‌کنی، این کار دیوونگی‌یه.»

خوزه سپس مثل بچه‌ای که ناگهان تمام اسرارش را فاش کرده باشد،

با ترسی آشکار و حاکی از شرم، سرخ شد، گفت:
«امروز انگار سیم‌هات قاطی کرده، شازده.» و چهره‌اش را با
کهنه‌اش پاک کرد، گفت:

«این زندگی سگی تو رو از این روبه اون رو کرده.»
اما حالت چهره زن حالا تغییر کرده بود.
گفت: «می‌خوای بگی،» و با برقی غریب در نگاهش و با حالی گیج
و منگ و مبارزجویانه به چشم‌های مرد نگاه کرد.
«می‌خوای بگی، حسود نیستی؟»

خوزه گفت: «از یه نظر هستم. اما نه اون طور که تو خیال می‌کنی.»
یقه‌اش را شل کرد و به پاک کردن گِل و گردنِ خود با کهنه خشک
ادامه داد. زن با دست دیگر ته‌سیگار را دور انداخت. «پس جُربزه
آدمکشی داری.»

خوزه گفت: «به خاطر اون چیزی که گفتم بله.» و صدایش لحنی
کمابیش تئاتری پیدا کرد.

زن با حالتی آشکارا تمسخرآمیز زیر خنده زد.
همان‌طور که می‌خندید، گفت: «چه وحشتناک، خوزه، چه
وحشتناک! خوزه و آدمکشی! کی می‌دونست پشتِ اون صورتِ چاق
و خشکه مقدس یه آدمکش کمین کرده، اون هم کسی که هیچ وقت
پولی از من نمی‌گیره، روزی یه استیک برام می‌پزه و سَرَمو گرم می‌کنه
تا یه نفر به تورم بخوره. چه وحشتناک، خوزه! زهره منو آب می‌کنی.»
خوزه دست و پایش را گم کرد. شاید اندکی آزرده‌خاطر شده بود.
شاید وقتی زن زیر خنده زده بود احساس غبن کرده بود.

مرد گفت: «تو رو پات بند نیستی، جونم. برو بگیر بخواب. گمونم
حال و حوصله چیز خوردن نداشته باشی.»

اما زن حالا از خندیدن دست کشیده بود، باز قیافه جدی به خود گرفته بود، و با حالتی گرفته به پیشخان تکیه داده بود. مرد را تماشا می کرد که از کنارش دور شد، درِ یخچال را گشود و بی آن که چیزی بردارد بست. به انتهای پیشخان رفت و شیشه را مثل اول برق انداخت. زن سپس با همان لحن لطیف و آرامی که گفته بود، «به بی بی، راستی راستی دوستم داری.» سر حرف را باز کرد.

گفت: «خوزه.»

مرد به او نگاه نکرد.

«با تو آم، خوزه!»

خوزه گفت: «برو خونه بگیر بخواب. پیش از خواب هم حمام کن تا

از سرت بپره.»

زن گفت: «جدی می گم، خوزه. من مست نیستم.»

خوزه گفت: «پس خل شده ی.»

زن گفت: «بیا این جا، می خوام باهات حرف بزنم.»

مرد حاج و واج با حالی میان وجد و بی اعتمادی پیش آمد.

«بیا جلوتر.»

مرد جلو زن ایستاد. زن به جلو خم شد و موهای او را چنگ زد اما

در حرکاتش آشکارا محبت خوانده می شد.

گفت: «حرفی رو که اول گفتی تکرار کن.»

خوزه گفت: «منظورت چی یه؟» سعی می کرد با سر عقب رفته و

موهای کشیده شده به زن نگاه کند.

زن گفت: «که گفتی مردی رو که با من رفته باشه می کشم.»

خوزه گفت: «من مردی رو که با تو رفته باشه می کشم، شازده. همینه

که می گم.»

زن رهایش کرد.

گفت: «در این صورت اگر من کسی روکشته باشم ازم دفاع می کنی دیگه، هان؟» و سر خوک مانند و بزرگ خوزه را با عشوه گری خشونت آمیزی هل داد. مرد حرفی نزد. خندید.

زن گفت: «جواب منو بده، خوزه، اگر کشته باشم ازم دفاع می کنی؟» خوزه گفت: «بستگی داره. خودت می دونی که به این آسونی ها که می گی نیست.»

زن گفت: «پلیس حرف هیچ کسی رو به اندازه تو نمی خونه.» خوزه با احساس افتخار و رضایت لبخند زد. زن باز به طرف او روی پیشخان خم شد.

گفت: «راست می گم، خوزه. من حاضرم قسم بخورم که تو ی عمرت یه دروغ هم نگفته ی.»

خوزه گفت: «با این چاخان بازی ها به جایی نمی رسی.» زن گفت: «همینه که می گم، پلیس تو رو می شناسه، یعنی می گم هر چی بگی چون و چرا نمی کنه.»

خوزه که نمی دانست چه بگوید، روی پیشخان، روبه روی زن ضرب گرفت. زن باز به جانب خیابان نگاه کرد. سپس نگاهی به ساعت دیواری انداخت و لحن صدایش را تغییر داد، انگار دلش می خواست پیش از ورود اولین مشتری گفت وگو را تمام کند.

گفت: «خوزه، یه دروغ به خاطر من می گی؟ جدی می گم.» خوزه نگاهی عمیق و حاکی از خشونت به او کرد، گویی فکری ترسناک به ذهنش رسیده بود؛ فکری که از یک طرف آمده، لحظه ای گیج و منگ چرخشی زده و رفته بود و از خود نشانی از وحشت جا گذاشته بود.

خوزه گفت: «خودتو تو چه دردسری انداخته‌ی، شازده؟»
دست‌هایش را باز تا کرده و به جلو پیشخان تکیه داده بود. زن بوی
تند آمونیاک را از نفس‌هایش شنید، نفس‌هایی که حالا با فشاری که
پیشخان بر شکم او وارد می‌کرد به سختی بالا می‌آمد.

گفت: «شوخی نمی‌کنم، شازده. خودتو تو چه دردسری
انداخته‌ی، شازده؟»

زن رویش را به طرف دیگر کرد.

گفت: «چیزی نیست، بابا. این حرف‌ها رو برا وقت‌گذرونی می‌زنم.»
سپس چشم به او دوخت.

«اینو بدون که دیگه لازم نیست کسی رو بکشی.»

خوزه مضطربانه گفت: «من هیچ وقت خیال نداشتم کسی رو بکشم.»

زن گفت: «نه، جونم. می‌خوام بگم دیگه کسی با من نمی‌ره.»

خوزه گفت: «آهان: حالا داری رک حرف می‌زنی. حرف من همیشه

اینه که لازم نیست این در و اون در بزنی. باور کن اگه این کارو زمین

بذاری هر روز به استیک‌کننده می‌ذارم جلوت، مجانی.»

زن گفت: «ممنونم ازت، خوزه. اما علتش این نیست. علتش اینه که

دیگه با کسی نمی‌رم.»

خوزه گفت: «باز که داری قاطی می‌کنی.» صبرش داشت لبریز

می‌شد.

زن گفت: «قاطی نمی‌کنم.» روی چارپایه کش و قوس آمد و خوزه

سینه‌های پهن و وارفته‌اش را از زیر سینه‌بند دید.

«فردا راه می‌افتم می‌رم و بهت قول می‌دم که دیگه برنگردم این‌جا

مزاحمت بشم. بهت قول می‌دم با کسی نرم.»

خوزه گفت: «از کجا به این فکر افتاده‌ی؟»

زن گفت: «همین یه دقیقه پیش تصمیم گرفتم. همین یه دقیقه پیش به صرافت افتادم که کار کثیفی یه.»

خوزه کهنه را برداشت و شروع به تمیز کردن شیشه جلو زن کرد. بی آن که به زن نگاه کند، گفت:

«البته این کاری که پیش گرفته ی کثیفه. خیلی وقت پیش باید بو می بردی.»

زن گفت: «خیلی وقت پیش بو برده بودم، اما همین چند لحظه پیش یقین پیدا کردم. به صرافت افتادم مردها حال شون از من به هم می خوره.»

خوزه لبخند زد. سرش را بلند کرد تا به او نگاه کند، لبخند هنوز بر لبش بود، اما زن را، که سر میان شانها فرو برده بود، با آن دانه هایی که نابهنگام چهره اش را پر کرده بود، گیج و منگ و غرق در فکر، دید. زن گفت:

«فکر نمی کنی زنی مث من، که مردی رو می کشه، کاری به کارش نداشته باشن؟ اون هم زنی که حالش از اون مرد و همه مردهایی که باهاش بوده ن به هم می خوره؟»

خوزه هیجانزده و با رگه ای از دلسوزی در صدا، گفت: «لازم نیس کارو به جاهای باریک بکشونی.»

«وقتی زن به صرافت بیفته که از ظهر تا غروب با مرد غلت و واغلت زده و هیچ لیف و صابونی بوی مردو از تنش پاک نمی کنه و همون طور که مرد داره لباس می پوشه در بیاد بگه، تو حالت از من به هم می خوره، اون وقت چی می گی؟»

خوزه که حالا اندکی بی تفاوت شده بود و پیشخان را پاک می کرد، گفت: «این ها همه می گذره، سازده. یعنی می گم این ها دلیل نمی شه

که طرفو سر به نیس کنی. فقط باید ولش کنی بره.»

اما زن دنباله حرف هایش را گرفت و صدایش لحن یکدست، روان و پرشور داشت: «آره، اگه زن در بیاد بگه مرد حالش از اون به هم می خوره و اون وقت مرد از لباس پوشیدن دست بکشه، خودشو به زن برسونه و باز بخواد از سر بگیره، اون وقت چی؟»

خوزه گفت: «هیچ مردی که سرش به تنش بیرزه، دست به همچین کاری نمی زنه.»

زن با اضطرابی توأم با خشم گفت: «اگه دست بزنه چی؟ اگه مردی سرش به تنش نیرزه و دست به همچین کاری بزنه و بعد زن احساس کنه که مرد با همه وجود حالش از اون به هم می خوره و زن به صرافت بیفته که تنها کاری که می تونه به همه این ها خاتمه بده اینه که چاقویی تو پشت مرد فرو کنه، اون وقت چی می گی؟»

خوزه گفت: «وحشتناکه. خوشبختانه مردی که دست به همچین کاری بزنه پیدا نمی شه.»

زن که سراپا خشمگین بود، گفت: «اگه زد چی؟ بگیریم زد.»
خوزه گفت: «خب، بابا، این کار انقدرها هم که می گی بد نیس.» و بی آن که از جایش تکان بخورد به پاک کردن پیشخان ادامه داد. حالا به گفت و گو کمتر اعتنا نشان می داد.

زن با پشت بند انگشت ها روی میز کوفت. حالا منطقی شده بود و اطمینان خاطر داشت.

گفت: «خوزه، آدم بیخودی هستی، چیزی حالت نیس.» آستین او را گرفت: «زود باش، بگو که زن حق داره بزنه دخل طرفو بیاره.»
خوزه با تمایلی آستی جوانه گفت: «باشه، شاید همین طوره که می گی.»

زن، که همچنان آستینِ خوزه را در چنگ داشت، گفت: «اینو به ش نمی‌گن دفاع از خود؟»

در این جا خوزه نگاهی گرم و صمیمانه به او انداخت.

گفت: «تقریباً، تقریباً.» و با نگاهی حاکی از تفاهم دوستانه و درعین حال با احساسِ همدردی و سازشِ ترسناک به او چشمک زد. اما زن جدی بود، مرد را رها کرد.

گفت: «برا دفاع از چنین زنی حاضری دروغ بگی؟»

خوزه گفت: «بستگی داره.»

زن گفت: «به چی؟»

خوزه گفت: «به زن.»

زن گفت: «بگیریم این زنی باشه که تو براش می‌میری. نه زنی که باهاش می‌ری، زنی که به قول خودت براش می‌میری.»

خوزه بیخیال و بیحوصله گفت: «باشه، هر چی تو بگی، شازده.»

مرد باز دور شد. نگاهی به ساعت دیواری انداخت و دید که ساعت دارد به شش و نیم نزدیک می‌شود. فکر کرد که چند دقیقه دیگر رستوران پر از آدم است و شاید به این دلیل از پنجره چشم به خیابان دوخت و با تلاش بیشتری به برق انداختنِ شیشه پرداخت. زن ساکت و متفکر روی چارپایه نشسته بود و با غمی که هر دم کمتر می‌شد توی نخِ حرکاتِ مرد بود. مثل چراغی رو به خاموشی که احتمالاً به آدمی نگاه کند به خوزه چشم دوخته بود. ناگهان بدون واکنش با لحنِ مُداهنه‌آمیزِ آدمی زیر دست شروع به حرف زدن کرد.

«خوزه.»

مرد با محبتی عمیق و توأم با اندوه، مثل گاوی ماده، نگاهی به زن انداخت. نه به این منظور که صدایش را بشنود، بلکه می‌خواست او را

ببیند، می‌خواست بداند که حضور دارد و منتظر نگاهی است که دلیلی نداشت حاکی از حمایت و همدردی باشد. نگاهی عاری از احساس.

زن گفت: «به‌ت گفتم که فردا دارم می‌رم و تو چیزی نگفتی.»
خوزه گفت: «آخه، نگفتی کجا می‌ری.»

زن گفت: «دور از این‌جا. جایی که از مردهایی که می‌خوان با آدم
برن خبری نیس.»
خوزه لبخند زد.

پرسید: «راستی راستی داری می‌ری؟» و مثل این‌که به صرافت
موقعیت افتاده باشد حالت چهره‌اش تغییر کرد.

زن گفت: «بستگی به تو داره. اگه تو بدونی که من چه ساعتی پا به
این‌جا گذاشته‌م، دور این کارو خط می‌کشم و فردا صبح می‌ذارم
می‌رم. خوش‌ت می‌آد؟»

خوزه خوددار و خندان با سر جواب مثبت داد. زن به طرف او خم
شد، گفت:

«اگه یه روز برگشتم این‌جا و یه زن دیگه رو دیدم باهات حرف
می‌زنه، همین ساعت و رو همین چارپایه، اون وقت حسادت می‌کنم.»
خوزه گفت: «اگه برگشتی این‌جا باید برای من سر و سوغات
بیاری.»

زن گفت: «به‌ت قول می‌دم همه جارو به دنبال یه خرس رام برات
بگردم.»

خوزه لبخند زد و کهنه را در فضایی که آن دورا از هم جدا می‌کرد
تکان داد، انگار شیشه نامرئی پنجره‌ای را پاک می‌کرد. زن نیز حالا با
قیافه‌ای دوستانه و عشوهِ گرانه لبخند زد. مرد که شیشه پیشخان را تا

انتها پاک می کرد دور شد.

بی آن که به او نگاه کند، گفت: «دیگه چی؟»

زن گفت: «راستی راستی اگه کسی ازت بپرسه، می گی من شیش ربع کم این جا بودم؟»

خوزه، که همچنان نگاهش نمی کرد، و گویی صدایش را به سختی می شنید، گفت: «برای چی؟»

زن گفت: «اونش مهم نیس. فقط باید به زبون بیاری.»

در این وقت خوزه اولین مشتری را دید که از درِ متحرک وارد شد و به طرف میزی در گوشه سالن رفت. خوزه ساعت دیواری را نگاه کرد، دقیقاً ساعت شش و نیم بود.

با حواس پرتی گفت: «باشه، شازده. هر چی تو بگی. من همیشه مطابق میل تو رفتار کرده ام.»

زن گفت: «خب، پس استیکِ منو بپز.»

مرد به طرف یخچال رفت، بشقابی را با تکه ای گوشت بیرون آورد و روی میز گذاشت. سپس اجاق را روشن کرد.

گفت: «یه استیکِ خداحافظی حسابی برات می پزم، شازده.»

زن گفت: «ممنونم، به به یی یو.»

و مثل این که توی دنیای نهانی عجیبی فرو رفته باشد که انباشته از شکل های گِل آلود و ناشناس است، ناگهان توی فکر فرو رفت. صدای جلزولزِ گوشتِ خام را که در آن طرفِ پیشخان توی روغنِ داغ افتاد نشنید و نیز صدای جلزولزِ خشک و جوشانِ پشت و رو کردنِ گوشت را در ماهیتابه و بوی مطبوعِ گوشتِ خوابانده در نمک و ادویه را، که لحظه به لحظه هوای رستوران را می آکند. همان طور غرق در فکر نشسته بود تا این که سرش را بالا کرد و، انگار که از مرگی آنی باز گشته

باشد، پلک زد. آن وقت مرد را کنار اجاق دید که از آتش تابان و شاد روشن شده بود.

«په پی لی بو.»

«چی به؟»

زن گفت: «تو چه فکری هستی؟»

خوزه گفت: «توی این فکرم که تو اون خرس دست آموز و جایی پیدا می کنی یا نه.»

زن گفت: «البته که پیدا می کنم. اما چیزی که من می خوام اینه که تو هم سوغاتِ خدا حافظیِ منو بدی.»
خوزه از روی اجاق به او نگاه کرد.

گفت: «چند بار بگم؟ مگه غیر از بهترین استیکی که دارم چیز دیگه ای هم می خوای؟»
زن گفت: «آره.»

خوزه گفت: «چی؟»

«یه ربع ساعتِ دیگه.»

خوزه خود را عقب کشید به ساعت نگاه کرد. سپس نگاهی به مشتری، که هنوز ساکت در آن گوشه نشسته بود، انداخت و سرانجام به گوشتی که توی ماهیتابه سرخ می شد چشم دوخت و در این وقت لب به حرف گشود.

گفت: «راستش، سر در نمی آرم، شازده.»

زن گفت: «خنک بازی در نیار، خوزه. می خوام بگم یادت باشه که من از ساعت پنج و نیم این جا بوده ام.»

چشم‌های سگ آبی رنگ

آن وقت نگاهی به من انداخت. فکر کردم اول زن به من نگاه می‌کرده. اما بعد که پشت چراغ رویش را برگرداند و من نگاه لغزنده و سنج او را، از روی شانه‌ام، در پشت سر احساس کردم، فهمیدم که این من بوده‌ام که ابتدا به او نگاه می‌کرده‌ام. سیگاری روشن کردم. پیش از آن‌که صندلی را بچرخانم و تعادلم را روی یکی از پایه‌های عقب حفظ کنم دود تند و غلیظ را فرو بردم. آن وقت به او چشم دوختم، انگار تمام آن شب‌ها کنار چراغ می‌ایستاده و مرا نگاه می‌کرده. کارمان این بود که چند دقیقه‌ای به هم خیره می‌شدیم. من تعادلم را روی یک پایه صندلی حفظ کرده بودم و نگاه می‌کردم. او ایستاده بود، دست دراز و آرامش را روی چراغ گرفته بود و مرا نگاه می‌کرد. پلک‌هایش را که مثل هر شب روشن بود نگاه می‌کردم. همان وقت بود که آن موضوع همیشگی یادم آمد و خطاب به او گفتم: «چشم‌های سگ

آبی» و او بی آن که دستش را از روی چراغ کنار بکشد، گفت: «اینو، اینو هیچ وقت فراموش نمی‌کنم.» از زیر شعاع نور چراغ دور شد و گفت: «چشم‌های سگ آبی. اینو همه جا نوشته‌م.»

به طرف دمیز آرایش رفت. او را نگاه می‌کردم که باز در قابِ گردِ آینه پیدایش شد که حالا در انتهای پس و پیش شده دقیق نور نگاهم می‌کرد. او را نگاه می‌کردم که با آن چشم‌های درشتِ آتشین چشم از من برنمی‌داشت. نگاهم می‌کرد و درِ جعبه کوچکی را که از صدف مرواریدِ صورتی بود گشود. بینی‌اش را پودر زد. کارش که تمام شد، درِ جعبه را بست، بلند شد و به طرف چراغ برگشت و گفت: «می‌ترسم کسی خواب این اتاقو ببینه و اسرارم فاش بشه.» و همان دستِ دراز و لرزان را روی شعله گرفت که پیش از نشستن جلو آینه گرم کرده بود. و گفت: «تو سرما رو حس نمی‌کنی؟» و من به او گفتم: «گاهی.» و او به من گفت: «حالا حتماً حس می‌کنی.» و آن وقت فهمیدم که چرا من روی آن صندلی تنها بوده‌ام. سرما بود که به تنهایی من قاطعیت می‌بخشید. گفتم: «الآن حس می‌کنم. و عجیبه چون شب آرومی‌یه. شاید ملاقه پس رفته باشه.» جواب نداد. باز به طرف آینه راه افتاد و من باز روی صندلی چرخیدم و پشت به او کردم. بی آن‌که او را ببینم، می‌دانستم چه می‌کند. می‌دانستم که باز جلو آینه نشسته، پشت مرا می‌بیند، پشت من که فرصت بوده تا اعماق آینه برود و با نگاهش تلاقی کند، گاهی که باز فرصت بوده تا اعماق برود و برگردد تا این‌که لب‌هایش — پیش از آن‌که دست فرصت داشته باشد باز حرکت کند — با چرخش اول دست، جلو آینه، به رنگ لاکی درآمد. روبه‌رویم دیوارِ صاف را می‌دیدم، که آینه کور دیگری بود و تویش می‌توانستم او را — نشسته، پشت به من — ببینم، اما می‌توانستم او را جایی که احتمالاً بود

تصور کنم، انگار آینه‌ای به جای دیوار آویخته باشند. به او گفتم: «تو رومی بینم.» و روی دیوار چیزی را دیدم که انگار او سر بالا کرده و مرا که روی صندلی، پشت به او، کرده بودم و چهره‌ام روبه دیوار بود، در اعماق آینه دیده بود. سپس دیدم که سرش را پایین برد و چشم‌هایش را مثل همیشه، بی آن‌که چیزی بگوید، به سینه‌بند دوخت. و من به او گفتم: «تو رومی بینم.» و او نگاه از سینه‌بند برداشت و گفت: «غیرممکنه.» پرسیدم که چرا. و او آرام با چشم‌های دوخته به سینه‌بند گفت: «چون صورتت روبه دیواره.» آن وقت صندلی را چرخاندم. سیگار لای دندان‌هایم فشرده شده بود. وقتی روبه‌روی آینه قرار گرفتم پشت چراغ ایستاده بود. حالا دست‌هایش را باز کرده و چون دو بال مرغ روی شعله گرفته بود و خود را برشته می‌کرد، سایه دو انگشت روی صورتش افتاده بود. گفت: «فکر می‌کنم دارم سرما می‌خورم. این شهر حتماً یخ بسته.» چهره‌اش را برگرداند و من نیم‌رخش را دیدم و پوستش را که از رنگ مس به رنگ سرخ درآمد و ناگهان غمگین شد. گفت: «یه کاری بکن.» و شروع کرد، از بالا، تکه‌تکه، از سینه‌بند شروع کرد. به او گفتم: «من رویم را به دیوار می‌کنم.» گفت: «نه، به هر حال مرا می‌بینی، همان‌طور که وقتی پشت کرده بودی می‌دیدی.» و هنوز این گفته از دهانش بیرون نیامده بود که دیگر کمابیش همه را درآورده بود، و شعله پوست مسی‌رنگ را می‌لیسید. «همیشه دلم می‌خواسته تو رو این‌طور ببینم. با آن چال‌های عمیق روی شکم که انگار کتک خورده باشی.» و پیش از آن‌که به صرافت بیفتم که به دیدن آن تن حرف ناروایی زده‌ام او ایستاده بود و خودش را با حباب چراغ گرم می‌کرد، گفت: «گاهی فکر می‌کنم از فلز ساخته شده‌م.» لحظه‌ای سکوت کرد. حالت

دست‌هایش روی شعله اندکی فرق کرده بود. گفتم: «گاهی، توی بعضی خواب‌ها دیده‌م تو فقط یه مجسمهٔ مفرغی کوچولو گوشهٔ یه موزه‌ای. شاید برای همینه که سرده.» و او گفت: «گاهی که رو قلبم می‌خوابم جس می‌کنم بدنم خالی می‌شه و پوستم حال حلبی رو پیدا می‌کنه. بعد که خون توی بدنم به تپش می‌افته، انگار کسی به شکمم می‌کوبه و منو صدا می‌زنه و من صدای مسی خودمو تو رختخواب می‌شنوم. انگار—چی می‌گن؟—فلزِ متورقه.» به چراغِ نزدیکتر شد. من گفتم: «دلم می‌خواد صدای بدنِ تو بشنوم.» و او گفت: «اگه یه روز همدیگه رو پیدا کردیم، روی دندهٔ چپ می‌خوابم و تو گوشِ تو بذار رو دنده‌ها تا صدا رو که توی دلم می‌پیچه بشنوی. همیشه دلم می‌خواسته یه روز این کارو بکنی.» حرف که می‌زد صدای هن‌هن‌هایش را می‌شنیدم. گفت که سال‌هاست کارش همین بوده. زندگی‌اش را وقف این کرده که مرا با این عبارتِ رمز، یعنی چشم‌های سگ آبی، توی واقعیت پیدا کند. توی خیابان راه می‌رفته و این عبارت را به صدای بلند می‌گفته، انگار با تنها آدمی که گفته‌هایش را درک می‌کرده حرف می‌زده:

«من همون کسی‌ام که هر شب به خوابت می‌آم و بهت می‌گم: چشم‌های سگ آبی.» و گفت که توی رستوران‌ها می‌رفته و پیش از سفارش غذا به پیشخدمت‌ها می‌گفته: «چشم‌های سگ آبی.» اما پیشخدمت‌ها، بی‌آن‌که یادشان بیاید که هیچ‌گاه توی خواب چنین حرفی زده‌اند، مؤدبانه سر خم می‌کرده‌اند. آن وقت او روی دستمال‌ها می‌نوشته، یا با چاقو روی رنگِ روغن میزها می‌کنده: «چشم‌های سگ آبی.» یا روی شیشه‌های بخارآلودِ هتل‌ها، ایستگاه‌های قطار و همهٔ ساختمان‌های عمومی با انگشت نشان می‌نوشته: «چشم‌های

سگ‌آبی.» گفت که یک بار توی داروخانه‌ای رفته و همان بویی را شنیده که شبی بعد از آن‌که خواب مرا دیده شنیده، و به دیدن کاشی‌های تمیز و نو داروخانه فکر کرده: «همین نزدیکی هاس.» بعد به طرف فروشنده رفته و به او گفته: «من همه‌ش خواب مردی رو می‌بینم که به من می‌گه، چشم‌های سگ آبی.» و گفت که فروشنده به چشم‌هایش نگاه کرده و گفته: «راستش، دختر خانوم، یه همچین چشم‌هایی هم دارین.» و زن گفته: «من باید کسی رو که این حرفو تو خواب به‌م گفته پیدا کنم.» و فروشنده زیر خنده زده و رفته آن سر پیشخان. زن همان‌طور به کاشی‌ها زل زده و آن‌بو را حس کرده. بعد درِ کِیفش را باز کرده و روی کاشی‌ها با رُژ لبِ لاکی رنگش به خط قرمز نوشته: «چشم‌های سگ آبی.» فروشنده از سر جایش برگشته. به او گفته: «خانوم، کاشی‌ها رو کثیف کردین.» کهنه مرطوبی به دستش داده و گفته: «تمیز کنین.» و زن که آرام کنار چراغ ایستاده بود، گفت که از ظهر تا عصر چهار دست و پا کاشی‌ها را می‌شسته و می‌گفته: «چشم‌های سگ آبی.» تا این‌که مردم دم در جمع شده‌اند و گفته‌اند که او به سرش زده.

حالا که حرف‌هایش تمام شد، من همان‌طور روی صندلی نشسته بودم و تاب می‌خوردم. گفتم: «هر روز سعی می‌کنم این عبارتی رو که قراره باهاش تو رو پیدا کنم یادم بیاد. حالا خیال نمی‌کنم که فردا دیگه یادم بره و با این‌که همه‌ش همینو تکرار کرده‌م، همیشه وقتی بیدار می‌شم عبارتی رو که باهش می‌شه تو رو پیدا کرد فراموش می‌کنم.» و او گفت: «روزِ اول از خودت درآوردی.» من گفتم: «از خودم درآوردم چون چشم‌های خاکستری تو رو دیدم. اما صبح روز بعد پاک یادم رفت.» او با مشت‌های گره‌کرده، کنار چراغ نفس عمیقی کشید و گفت: «کاش

دست‌کم اسم شهری که من توش اون جمله رو نوشتم یادت می‌اومد.»

دندان‌های به هم فشرده‌اش بالای شعله برق می‌زد. گفتم: «دلم می‌خواد الآن بهت دست بذارم.» چهره‌اش را که روبه چراغ بود بالا آورد، نگاهش را، که مثل خودش، مثل دست‌هایش، سوزان و برشته بود بالا آورد و من احساس کردم که مرا نگاه می‌کند که در آن گوشه نشسته بودم و روی صندلی تاب می‌خوردم. گفتم: «هیچ وقت نگفته بودی.» گفتم: «حالا می‌گم و حقیقت هم داره.» از پشت چراغ گفتم که سیگار می‌خواهد. ته‌سیگار لای انگشت‌هایم ناپدید شده بود. فراموش کرده بودم سیگار می‌کشم. گفتم: «نمی‌دونم چرا یادم نمی‌آد این عبارتو کجا نوشتم.» و من گفتم: «به همون دلیل که من فردا یادم نمی‌آد.» و او غمزده گفت: «نه، علتش فقط اینه که گاهی خیال می‌کنم اینو هم خواب دیده‌م.» از جا بلند شدم و به طرف چراغ رفتم. اندکی آن طرف‌تر بود و من با سیگار و کبریت، که آن سوی چراغ نمی‌رسید، پیش رفتم. سیگار را به طرفش دراز کردم. لای لب‌هایش گذاشت و پیش از آن‌که فرصت کنم کبریت بکشم، سرش را پیش برد تا به شعله برسد. گفتم: «روی همه دیوارهای شهرهای دنیا باید این عبارت نوشته بشه: چشم‌های سگ آبی. اگه فردا یادم بیاد، پیدات می‌کنم.» سرش را باز بالا آورد و حالا زغال روشن لای لب‌هایش بود. و با سیگار خم شده روی چانه و یک چشم نیمه باز آه کشید و یادش آمد: «چشم‌های سگ آبی.» آن وقت به سیگار لای انگشت‌ها پک زد و بلند گفت: «این شد یه چیزی. دارم گرم می‌شم.» صدایش بی‌حال و گذرا بود، انگار این را واقعاً به زبان نیاورده بود، بلکه انگار روی تکه کاغذی نوشته بود و کاغذ را به شعله نزدیک کرده بود و من خوانده

بودم: «دارم گرم...» و کاغذ را لای انگشت گرفته بود، گردانده بود و همین‌که شروع به سوختن کرده بود و من خوانده بودم «... می‌شم.» کاغذ به کلی سوخته بود و ورچروکیده روی زمین افتاده بود، و به خاکستر سبکی تبدیل شده و از میان رفته بود. گفتم: «بهرتر شد. گاهی که تو رو با این حال می‌بینم وحشت می‌کنم. وقتی لرزان کنار چراغ ایستاده‌ی.»

سال‌ها بود همدیگر را می‌دیدیم. گاهی که دیگر کنار هم بودیم، کسی در بیرون قاشقی از دستش می‌افتاد و ما بیدار می‌شدیم. رفته‌رفته بو برده بودیم که دوستی ما به اشیا وابسته است، به ساده‌ترین اتفاق‌ها. دیدارهای ما همیشه همین‌طور به آخر می‌رسید، با افتادن قاشقی در اوایل صبح.

حالا، کنار چراغ، مرا نگاه می‌کرد. یادم آمد که در گذشته هم همین‌طور به من نگاه کرده، از آن خوابِ دوری که تویش صندلی را روی پایه‌های عقب چرخاندم و رودرروی زنی غریب، با چشم‌های خاکستری، قرار گرفتم. توی آن خواب بود که برای اولین بار باز از او پرسیدم: «کی هستی؟» و او به من گفت: «یادم نمی‌آد.» به او گفتم: «اما به گمونم ما پیشتر همدیگر رو دیده‌یم.» و او بی تفاوت گفت: «خیال می‌کنم یه بار خواب تو رو دیده باشم، خواب همین اتاقو.» و من به او گفتم: «درسته. داره یادم می‌آد.» و او گفت: «عجیبه، ما حتماً توی خواب‌های دیگه همدیگر رو دیده‌یم.»

دوپک به سیگار زد. هنوز ایستاده بودم، رو به چراغ، که ناگهان به او نگاه کردم. سرپایش را نگاه کردم و او هنوز به رنگ مس بود؛ دیگر فلزِ سخت و سرد نبود، بلکه مسِ زرد و نرم و چکش‌خور بود. باز گفتم: «دلم می‌خواد بهت دست بزنم.» و او گفت: «همه چیزو خراب

می‌کنی.» گفتم: «حالا اهمیتی نداره. تنها کاری که باید بکنیم اینه که بالشو برگردونیم اون وقت همدیگه رو می‌بینیم.» و دستم را پیش بردم روی چراغ گرفتم. تکان نخورد. پیش از این‌که به او دست بزنم باز گفت: «همه چیزو خراب می‌کنی. شاید اگه دور بزنی بیایی پشت چراغ، معلوم نیس وحشتزده کجای این دنیا از خواب بیدار بشیم.» اما من مُصْرَّانه گفتم: «اهمیتی نداره.» و او گفت: «اگه بالشو برگردونیم دوباره همدیگه رو می‌بینیم. اما وقتی بیدار می‌شی چیزی یادت نمونده.» کم‌کم به گوشه اتاق برگشتم. او پشت سرم ماند و خودش را گرم می‌کرد. هنوز به صندلی نرسیده بودم که از پشت سر شنیدم گفت: «نصف شب که بیدار می‌شم مرتب تو رختخواب غلت می‌زنی، شرابه‌های بالش زانومو می‌سوزونه و تا صبح یه ریز می‌گم: چشم‌های سگ آبی.»

سپس همان‌طور رو به دیوار ماندم. بی‌آن‌که به او نگاه کنم، گفتم: «دیگه داره صبح می‌شه. وقتی ساعت دو ضربه زد بیدار شدم و حالا خیلی گذشته.» به طرف در رفتم. دستگیره را که گرفتم دوباره صدایش را شنیدم، همان صدا را، تغییرناپذیر. گفت: «اون درو باز نکن. راهرو پر از خواب‌های آشفته‌س.» پرسیدم: «از کجا می‌دونی؟» و او به من گفت: «چون یه لحظه پیش اون‌جا بودم و وقتی فهمیدم روی قلبم خوابیده‌م مجبور شدم برگردم.» در را تا نیمه باز کرده بودم، اندکی حرکت دادم، نسیم خنک و ملایمی بوی تازه کرب سبزیجات و مزرعه‌های مرطوب را به بینی‌ام رساند. زن باز حرف زد. من که هنوز در را حرکت می‌دادم که روی لولاهای آرامی سوار بود، برگشتم و گفتم: «خیال نمی‌کنم این بیرون راهرویی باشه. من بوی روستا می‌شنوم.» و او، که اندکی دور بود، گفت: «من بهتر از تو می‌دونم.

موضوع اینه که اون بیرون یه زن داره خواب روستا می‌بینه. دست‌هایش را صلیب‌وار روی شعله گرفت. در دنباله حرفش گفت: «همون زنی‌یه که همیشه می‌خواسته خونه‌ای توی روستا داشته باشه و نتونسته از شهر پا بیرون بذاره.» یادم آمد که زن را پیشتر توی خوابی دیده‌ام. اما حالا که در تا نیمه باز شده بود به صرافت افتادم که تا نیم ساعت دیگر باید برای خوردن صبحانه پایین بروم و گفتم: «به هر حال، برای این‌که از خواب بیدار بشم باید از این جا برم.»

باد برای لحظه‌ای در بیرون وزید و بعد آرام شد و صدای خرناس کسی که تازه توی رختخواب غلت زده بود شنیده شد. بادی که از روی مزرعه‌ها می‌آمد قطع شد. دیگر بویی شنیده نمی‌شد. من گفتم: «فردا تو رو از روی همین به جا می‌آرم. وقتی زنی را می‌بینم که داره روی دیوارهای خیابون می‌نویسه: چشم‌های سگ آبی، تو رو به جا می‌آرم.» و او با لبخند غمگینی — که دیگر لبخند تسلیم در برابر ناممکن، در برابر دست نیافتنی بود — گفت: «با وجود این، روز که می‌شه چیزی یادت نمی‌آد.» و باز چهره‌اش را ابری تلخ پوشاند و دست‌هایش را روی چراغ گرفت، «تو تنها مردی هستی که وقتی بیدار می‌شه چیزی از خواب‌هایی که دیده یادش نمی‌آد.»

کسی این گل‌های سرخ را به هم می‌ریخته

امروز که یکشنبه است و باران بند آمده، فکر می‌کنم یک دسته گل سرخ بردارم و بر سرِ گورم ببرم. گل‌های سرخ و سفید، از آن گل‌هایی که آن زن برای تزیین محراب و تاج‌های گل پرورش می‌دهد. امروز صبح، با این زمستانِ خاموش و ستوه‌آور، غم‌انگیز شده و من به یاد تپه‌ای افتاده‌ام که مردم شهر مرده‌هایِ شان را آن جا می‌گذارند و می‌روند. جای عریان و بی‌درختی است که تنها خاشاک محتاط، پس از عبور باد، دوباره می‌آید و آن جا را می‌پوشاند. حالا که باران بند آمده و آفتاب ظهر احتمالاً آن سربالاییِ لغزنده را خشک کرده شاید بتوانم خودم را به آن گوری برسانم که تنِ کودکم تویش دراز کشیده و حالا تجزیه شده و با حلزون‌ها و ریشه‌ها در آمیخته.

زن در پیشگاهِ قدسی‌ها زانو زده. از وقتی توی اتاق رفت و آمد نمی‌کنم، یعنی از وقتی بار اول دست پیش بردم و سعی کردم

شاداب‌ترین و تازه‌ترین گل‌های سرخ را از روی محراب بردارم و ناکام ماندم، زن خاطرش پریشان شده. شاید امروز این کار سر بگیرد، اما چراغ کوچک سوسوزد و زن، که از حالت جذبه بیرون آمده بود، سر بلند کرد و به آن گوشه که صندلی جا دارد چشم انداخت. حتماً فکر کرده: «کار باد است.» چون راستی راستی چیزی در کنار محراب غرغر کرد و اتاق لحظه‌ای لرزید. انگار سطحِ خاطراتِ توی آن، که این همه سال را کد مانده، لرزش برداشت. بعد دانستم که برای برداشتن گل‌ها ناگیرم به انتظار فرصت دیگری بمانم، چون هنوز بیدار بود، چشم به صندلی دوخته بود و حتماً صدای دست‌های مرا کنار چهره‌اش شنیده بود. حالا مجبورم منتظر بمانم تا لحظه‌ای از اتاق پا بیرون بگذارد و برای خوابِ نیمروز، که ردخور نداشت، به اتاق کناری برود. شاید آن وقت بتوانم گل‌ها را بردارم و بروم و پیش از آن‌که به این اتاق برگردد و چشم به صندلی بدوزد برگشته باشم.

یکشنبه پیش کار دشوارتر بود مجبور شدم دو ساعتی منتظر بمانم تا به حال جذبه فرو برود. انگار آرام نداشت، توی لاک خودش بود، انگار بو برده بود که انزوایش توی خانه ناگهان خدشه برداشته و دچار عذاب شد. پیش از آن‌که دسته گل را روی محراب بگذارد، چندین بار دور اتاق گشت زد. بعد بیرون رفت و پا به راهرو گذاشت. آن وقت برگشت و به اتاق کناری رفت و من او را، با آن ژاکتِ کوچکیِ مشکی و جورابِ صورتی، زیر نور راهرو دیدم و به نظرم همان دختر کوچکی آمد که چهل سال پیش، در همان اتاق، روی تخت من خم شده و گفته بود: «حالا که خلال‌های دندان را حایل پلک‌هایت گذاشته‌ن چشم‌هات خشن و بازن.» تغییر نکرده بود، انگار زمان از آن بعد از ظهر ماهِ اوتِ سال‌ها پیش جلوتر نرفته بود، از آن وقت که زن‌ها او را توی

اتاق بردند و جنازه را نشان دادند و گفتند: «اشک بریز، اون برای تو مَثِ برادر بود.» و زن حرف‌شان را شنید، به دیوار پشت داد و همان‌طور که از آب باران خیس بود اشک ریخت.

حالا سه یا چهار یکشنبه است که سعی کرده‌ام خودم را به گل‌ها برسانم، اما زن جلوِ محراب گوش به زنگ نشسته و، با پشت‌کاری توأم با ترس که در طول بیست سالی که در این خانه زندگی کرده در او ندیده‌ام، گل‌ها را پاییده. یکشنبه گذشته که پا از اتاق بیرون گذاشت تا چراغ را بیاورد، پیش رفتم، گل‌ها را جدا کردم تا یک دسته درست کنم. هیچ وقت تا این حد به انجام آرزویم نزدیک نشده بودم. اما وقتی می‌خواستم به طرف صندلی برگردم، صدای قدم‌هایش را از توی راهرو شنیدم. گل‌ها را به سرعت سر جای‌شان روی محراب چیدم و آن وقت او را که چراغ را بالا گرفته بود توی درگاه دیدم.

ژاکتِ کوچکِ مشکی و جوراب‌های صورتی خود را پوشیده بود، اما توی چهره‌اش چیزی مثل درخشش الهام دیده می‌شد. ظاهراً دیگر آن زنی نبود که بیست سال آژگار، توی باغچه، گل سرخ پرورش داده بود، بلکه همان بچه‌ای بود که در آن بعدازظهر ماهِ اوت او را به اتاق کناری برده بودند تا لباسش را عوض کنند و حالا پس از چهل سال، چاق و سالخورده و چراغ به دست، داشت به اتاق وارد می‌شد. کفش‌هایم را هنوز همان قشرِ گِلِ خشکیده پوشانده که آن روز بعدازظهر رویش نشست و چهل سال است کنارِ اجاقِ خاموش دارد خشک می‌شود. روزی رفتم آن‌ها را بردارم؛ روزی که دیگر درها را تخته کرده بودند و نان و شاخه خوشبو را از درِ خانه برداشته بودند و اثاث خانه را برده بودند. همهٔ اثاث را، بجز آن صندلی گوشهٔ اتاق که شب و روز جای من رویش بود. می‌دانستم که کفش‌ها را گذاشته‌اند

خشک شود و وقتی خانه را گذاشتند و رفتند، حتی به صرافتِ آنها نیفتادند. برای همین بود که رفتم آنها را بردارم.

زن سال‌ها بعد برگشت. آن قدر سال گذشته بود که بوی مُشکِ اتاق با بوی گرد و غبار و بوی نفسِ کوچکِ حشره‌ها در آمیخته بود. من توی خانه تنها بودم. در آن گوشه نشسته بودم و انتظار می‌کشیدم. و یاد گرفته بودم صدای چوب‌های پوسیده را تشخیص بدهم. صدای بال زدنِ هوا را که در اتاق‌های خوابِ در بسته داشت کهنه می‌شد. همان وقت بود که زن پیدایش شد. توی درگاه ایستاده بود، چمدانی توی دستش بود، کلاه سبزی سر گذاشته بود و همان ژاکتِ نخِ کوچک را، که از آن زمان هیچ وقت در نیاورده بود، به تن داشت. هنوز دختر کوچکی بود. تن و اندامش رو به چاقی نگذاشته بود و قوزک پاهایش هنوز، مثل حالا، زیر جوراب‌هایش ورم نکرده بود. وقتی در را باز کرد من از گرد و غبار و تار عنکبوت پوشیده شده بودم، و جایی توی اتاق، جیرجیرکی که بیست سال بود می‌خواند ساکت شد. اما با وجود تارهای عنکبوت و گرد و غبار، ناخشنودیِ ناگهانیِ جیرجیرک و سن و سالِ اندکِ تازه‌وارد، با دیدن او دختری را به جا آوردم که در آن بعد از ظهر طوفانیِ ماهِ اوت با من توی اصطبل آمده بود تا لانهٔ پرنده جمع کند. با همان حال آن روز، چمدان به دست و کلاه سبز به سر، توی درگاه ایستاده بود، انگار ناگهان می‌خواست فریاد بزند، می‌خواست همان چیزی را بگوید که وقتی مرا طاقباز، چنگ زده به نردهٔ پلکانِ زهوار در رفته، روی کفِ پوشیده از کاهِ اصطبل پیدا کردند، به زبان آورده بود. وقتی در را چهارطاق باز کرد غُرغُر لولاها بلند شد و گرد و غبارِ سقفِ اتاق تکه تکه فرو ریخت، انگار کسی چکش برداشته بود و داشت به لبهٔ بام می‌زد، آن وقت در

آستانه در درنگ کرد، تا وسط اتاق پیش آمد، و با لحن آدمی که بخواهد کسی را بیدار کند، گفت: «پسر! پسر!» و من سیخ شده و با پاهای دراز شده، روی صندلی بیحرکت ماندم.

فکر کردم آمده سری به اتاق بزنند، اما توی خانه ماندگار شد. هوای اتاق را تازه کرد. انگار چمدانش را باز کرده بود و عطرِ مُشکِ قدیمی از آن بیرون تراویده بود. دیگران اثاث و لباس‌ها را توی چمدان‌ها گذاشته و برده بودند. او تنها بوهای اتاق را برده بود، و بیست سال بعد دوباره آن‌ها را برگرداند، سرِ جای‌شان گذاشت و محراب کوچک را، درست مثل اول، دوباره ساخت. تنها حضورش کافی بود تا چیزهایی را که صنعتِ تحمل‌ناشدنیِ زمان سر به نیست کرده بود به جای خود برگرداند. از آن وقت تا حالا توی اتاقِ کناری خورده و خوابیده، اما روزها را در این اتاق می‌گذراند و با قدیس‌ها گفت‌وگو می‌کند. بعد از ظهرها روی صندلیِ گهواره‌ای، کنار در، می‌نشیند و لباس وصله‌پینه می‌کند. و وقتی کسی برای خرید یک دسته گل سرخ می‌آید، پولش را در گوشهٔ دستمالی می‌پیچد که به کمرش بسته و همیشه می‌گوید: «گل‌های طرفِ راستو بردارین، گل‌های طرفِ چپ مال قدیس‌هاس.»

بیست سال آزگار است کارش همین است، روی صندلیِ گهواره‌ای می‌نشیند، وصله‌پینه می‌کند، و به جلو و عقب تاب می‌خورد، به صندلی چشم می‌دوزد، انگار نه انگار حالا از پسری نگهداری می‌کند که سراسر بعد از ظهرهای دورانِ کوچکی‌اش را با او گذرانده بلکه با نوهٔ پسری زمینگیری سر می‌کند که از وقتی مادر بزرگش پنج سال داشته این‌جا در کنج این اتاق نشسته است.

شاید حالا وقتی سرش را دوباره زیر بیندازد، بتوانم خود را به

گل‌های سرخ برسانم. اگر موفق شوم، روی تپه می‌روم، گل‌ها را روی گور می‌گذارم و برمی‌گردم روی صندلی می‌نشینم و به انتظار روزی می‌مانم که او به اتاق بر نمی‌گردد و صداها توی همهٔ اتاق‌ها خاموش می‌شود.

در آن روز همهٔ این چیزها تغییر می‌کند، چون مجبور می‌شوم دوباره پا از این خانه بیرون بگذارم تا به یک نفر خبر بدهم که زنِ گلفروش، زنی که توی این خانهٔ خرابه زندگی می‌کند، نیازمند چهار مرد است تا او را به روی تپه ببرند، آن وقت من برای همیشه توی این اتاق تنها می‌شوم و او هم خشنود می‌شود. چون در آن روز پی می‌برد که بادِ نامرئی نبوده که روزهای یکشنبه به محرابش می‌وزیده و گل‌های سرخ را به هم می‌ریخته.

شب تلپله‌ها

نشسته بودیم، هر سه نفر، گردِ میز، که یک نفر سکه‌ای در جاسکه‌ای انداخت و دستگاهِ ترانه‌پخش‌کن صفحه‌ای را که از شب تا صبح کار کرده بود باز به صدا درآورد. باقی ماجرا با چنان سرعتی اتفاق افتاد که مجال فکر کردن به ما نداد. یعنی پیش از آن‌که یادمาน بیاید کجا هستیم، پیش از آن‌که حسِ جهت‌یابی ما بیدار شود، اتفاق روی داد. یکی از ما از روی پیشخان دست دراز کرد و کورمال‌کورمال (دست را نمی‌دیدیم، صدایش را می‌شنیدیم) لیوانی را انداخت، و بی‌حرکت ماند، هر دو دست روی سطح سخت قرار داشت. آن وقت ما سه نفر توی تاریکی به جست‌وجوی همدیگر پرداختیم و با پیوندِ سی‌انگشت که روی پیشخان در هم قفل شده بود همدیگر را یافتیم. یکی از ما گفت:

«بریم.»

و ما از جا بلند شدیم، انگار که اتفاقی نیفتاده باشد. هنوز جای نگرانی نبود.

از راهرو که می‌گذشتیم نوای موسیقی را از نزدیک می‌شنیدیم که همچنان ادامه داشت. بوی زن‌های غمگینی را می‌شنیدیم که نشسته بودند و انتظار می‌کشیدند. به سوی در راه افتادیم و پیش از آن‌که آن‌ها به پیشواز ما بیایند، آن بوی ترش زنی که در کنار در نشسته بود، خلاط طولانی راهرو را جلو خود احساس کردیم. گفتیم:

«داریم می‌ریم.»

زن جوابی نداد. صدای غرغر صندلی گهواره‌ای را، که با برخاستن زن بلند شده، شنیدیم. صدای قدم‌ها را روی تخته‌های تق‌تق، و باز صدای برگشتن زن را، وقتی دژ پشت سر ما با بلند شدن غرغر لولاها بسته شد.

سر برگردانیدیم. درست همان جا، پشت سر ما، نسیم خشن و بُرنده سپیده دمی ناپیدا می‌وزید و صدایی گفت:

«از سر راه برین کناره، با این دایم از در بیرون می‌آم.»

عقب رفتیم و صدا باز گفت:

«هنوز که جلو در ایستاده‌ین.»

و وقتی به هر طرف رو کردیم و احساس کردیم صدا از همه سو می‌آید، گفتیم:

«از این جا راه فرار نداریم. تلیله‌ها چشم‌هامونو در آورده‌ن.»

بعد صدای باز شدن چندین در را شنیدیم. یکی از ما دستش را از دست‌های دیگران بیرون کشید و صدای پایش را شنیدیم که روی زمین کشیده می‌شد، جلو و عقب می‌رفت و به چیزهای دور و اطراف ما برمی‌خورد. از جایی توی تاریکی صدایش را شنیدیم:

گفت: «حتماً نزدیک شده‌یم. بوی صندوق‌هایی روکه روهم چیده شدن می‌شنوم.»

دوباره تماس دست‌هایش را احساس کردیم. به دیوار تکیه دادیم و در این وقت صدای دیگری بلند شد، این بار از جهت روبه‌رو. یکی از ما گفت: «ممکنه تابوت باشن.»

کسی که خود را به آن گوشه کشانده بود و حالا نفس نفس می‌زد، گفت:

«صندوق‌آن. از بچگی بوی لباس‌های روی هم چیده رو می‌شناسم.»

آن وقت به همان طرف راه افتادیم. زمین صاف و هموار بود، خاک نرمی داشت که دیگران از رویش گذشته بودند. کسی دستش را پیش برد. ما پوستِ طویل و زنده را لمس کردیم، اما دیگر دیوار روبه‌رو را احساس نمی‌کردیم.

گفتیم: «این که زنه.»

آن یکی، همان کسی که حرفِ صندوق را پیش کشیده بود، گفت: «خیال می‌کنم خواب باشه.»

تن زیر دست‌های ما تکان خورد، لرزید، احساس کردیم زیر دست ما لغزید، نه این‌که از دسترس ما دور شده باشد، بلکه انگار دیگر نفس نمی‌کشید. سپس، پس از لحظه‌ای که بی‌حرکت ایستاده بودیم، سرِ جای‌مان خشک شده بودیم، و به شانه‌های همدیگر تکیه داده بودیم، صدای زن را شنیدیم.

گفت: «کی هستین؟»

بدون این‌که حرکت کنیم گفتیم: «ماییم.»

«حرکتِ تخت به گوش رسید، صدای غرغر بلند شد و سایش

پاهایی که در تاریکی به دنبالِ سرپایی می‌گشتند. آن وقت ما زن را که نشسته بود مجسم کردیم، نگاه‌مان می‌کرد، مثل وقتی که هنوز کاملاً چشم باز نکرده بود.

پرسید: «این جا چه کار می‌کنین؟»

و ما جواب دادیم:

«نمی‌دونیم، تلیله‌ها چشم‌های ما رو در آورده‌ن.»

صدا گفت که چیزهایی شنیده. گفت، روزنامه‌ها نوشته‌اند که سه مرد توی حیاطی مشروب می‌خورده‌اند که پنج شش تلیله داشته، یعنی هفت تلیله. آن وقت یکی از مردها مثل تلیله‌ها زیر آواز می‌زند، تقلید صدای‌شان را در می‌آورد.

زن گفت: «بدی کار این بود که یه ساعتی از وقت آواز خوندنِ تلیله‌ها گذشته بود. برای همین، پرنده‌ها پریده‌ن روی میز و چشمِ مردها رو در آورده‌ن.»

زن گفت: «این چیزهایی‌یه که روزنومه‌ها نوشته‌ن، اما کسی حرفِ شونو باور نکرده.»
ما گفتیم:

«اگه مردم راه می‌افتادن می‌رفتن اونجا، تلیله‌ها رو با چشم خودشون می‌دیدن.»

وزن گفت: «رفتن. روز بعد، حیاط از آدم غلغله بود، اما زن تلیله‌ها رو برده بود جای دیگه.»

وقتی او سر برگرداند، زن حرفش را قطع کرد. دیوار باز آن جا بود. کافی بود سر برگردانیم تا حضورِ دیوار را احساس کنیم. دور و برِ ما، گرداگردِ ما، همیشه دیوار بوده. کسی باز دستش را از دست‌های ما بیرون کشید. باز شنیدیم که روی زمین می‌خزد، زمین را بو می‌کشد،

گفت:

«حالا نمی‌دونم صندوق‌ها کجان. گمون می‌کنم یه جای دیگه هستیم.»

و ما گفتیم:

«بیا این‌جا. یه نفر این‌جا کنار ماست.»

شنیدیم به ما نزدیک شد. احساس کردیم کنار ما ایستاد و باز نفس گرمش به صورت ما می‌خورد.

به او گفتیم: «خودتو به اون طرف برسون. کسی رو که ما می‌شناسیم اون جاس.»

به یقین آن‌جا رفت، به یقین خودش را به آن‌جا که اشاره کردیم رساند، چون لحظه‌ای بعد برگشت و به ما گفت:

«گمونم یه پسر بچه باشه.»

و ما به او گفتیم:

«خیلی خب. پیرس بین ما رو می‌شناسه یا نه.»

پرسید. ما صدای خونسرد و ساده‌ی پسر بچه را شنیدیم، می‌گفت:

«آره، می‌شناسم. شما همون سه نفری هستین که تلپله‌ها

چشم‌هاتونو در آورده‌ن.»

بعد صدای آدمِ بزرگسالی شنیده شد، صدای زنی که ظاهراً پشتِ

دَر بسته بود، گفت:

«باز که داری با خودت حرف می‌زنی.»

و صدای پسر بچه، بی‌اعتنا، گفت:

«نه، مردهایی که تلپله‌ها چشم‌هاتونو در آورده‌ن اومده‌ن این‌جا.»

صدای لولاها شنیده شد و بعد صدای آدمِ بزرگسال.

زن گفت: «پیرشون خونه.»

و پسر بچه گفت:

«نمی دونم خونه شون کجاس.»

و صدای آدم بزرگسال گفت:

«چرند نگو. از وقتی تلیله ها چشم هاشونو در آوردهن همه می دونن

خونه شون کجاس.»

سپس زن لحن دیگری به صدایش داد، انگار رویش به جانب ما

بود.

«موضوع اینه که هیچ کس این حرفو باور نمی کنه، مردم می گن خبر

ساختگی یه و روزنومه ها از خود شون در آوردهن تا فروش شون بالا

بره. کسی تلیله ها رو ندیده.»

و پسر بچه گفت:

«آخه، اگه من دست شونو بگیرم و از توی خیابون ببرم کسی حرف

منو باور نمی کنه.»

ما تکان نخوردیم. به دیوار تکیه داده بودیم، گوش مان به

حرف های زن بود و ساکت بودیم. زن گفت:

«اگه این بچه بخواد شما رو بیره موضوع فرق می کنه. تازه، کسی به

یه الف بچه اعتنایی نمی کنه.»

پسر بچه توی حرفش رفت.

«اگه من با این ها توی خیابون پیدام بشه و بگم این ها همون

آدم هایی آن که تلیله ها چشم هاشونو در آوردهن، بچه ها سنگم می زنن.

کسی تو خیابون این حرفو باور نمی کنه.»

لحظه ای سکوت بود. بعد باز در بسته شد و پسر بچه گفت:

«تازه، من الآن دارم کتاب تری و دزدان دریایی رو می خونم.»

کسی توی گوش ما گفت:

«من راضیش می‌کنم.»

کشان‌کشان خودش را به جایی رساند که صدا شنیده می‌شد.
گفت: «من از این کتاب خوشم می‌آد. برای من تعریف کن ببینم این هفته چه اتفاقی برای تری افتاده.»

فکر کردیم دارد سعی می‌کند دل بچه را به دست بیاورد، اما پسر بچه گفت:

«من کاری به کار این چیزها ندارم. فقط از رنگ‌های کتاب خوشم می‌آد.»

ما گفتیم: «تری توی دردسر افتاده.»

و پسر بچه گفت:

«این ماجرا مالِ روز جمعه بود. امروز یکشنبه‌س و من دوست دارم رنگ‌ها رو تماشا کنم.» لحنش سرد، خالی از شور و شوق و بی تفاوت بود.

وقتی که آن دیگری برگشت، گفتیم:

«ما سه روزه گم و گور شده‌یم و یه ذره استراحت نکرده‌یم.»

و کسی گفت:

«خیلی خب. پس یه کم استراحت کنیم، اما دست همدیگه رو ول

نکنیم.»

نشستیم. آفتابِ ناپیدا بر شانه‌های ما می‌تابید و کم‌کم گرم‌مان می‌کرد. اما حتی حضورِ آفتابِ چنگی به دل نمی‌زد. آن را احساس می‌کردیم، در همه جا، دیگر ادراکِ فاصله و زمان و جهت را از دست داده بودیم. چندین صدا گذشتند.

گفتیم: «تللیله‌ها چشم ما رو در آورده‌ن.»

و یکی از صداها گفت:

«این‌ها رو ببینین که روزنومه‌ها رو جدی گرفته‌ن.»
 صداها خاموش شدند و ما همان‌طور نشستیم، شانه به شانه،
 چشم به راه، در آن گذرگاه صداها، در آن گذرگاه تصویرها، تا بویی یا
 صدای آشنایی احساس شود. آفتاب بالای سر ما بود، هنوز گرم‌مان
 می‌کرد. آن وقت کسی گفت:

«خوبه باز بریم طرف دیوار.»

و دیگران، بی‌حرکت، سرهای‌شان را به طرف روشنایی ناپیدا بالا
 بردند.

«هنوز زوده. اول صبر کنیم آفتاب صورتِ مونو بسوزونه.»

زیباترین غریق جهان

اولین بچه‌هایی که برآمدگی تیره و موج را دیدند که از جانب دریا نزدیک می‌شود، فکر کردند کشتی دشمن است. سپس دیدند که پرچم و دکلی در کار نیست و فکر کردند نهنگ است. اما همین که روی ساحل شنی به زمین نشست و رشته‌های علف دریایی، شرابه‌های عروس دریایی و بقایای ماهی و تخم صدف را کنار زدند، آن وقت بود که دیدند مرد غرقی است.

سراسر بعد از ظهر سرگرم بازی با او بودند. او را توی شن‌ها دفن می‌کردند و باز بیرون می‌آوردند. تا این که مردی به تصادف آن‌ها را دید و مردم روستا را از خطر آگاه کرد. مردهایی که او را به نزدیکترین خانه بردند دانستند که از همه مرده‌هایی که دیده‌اند سنگینتر است. تقریباً به وزن اسب بود و آن‌ها به هم گفتند که شاید مدت درازی شناور بوده و آب به استخوان‌هایش نشت کرده. وقتی او را روی زمین

گذاشتند و تن و اندام‌هایش همه جای خانه را گرفت، گفتند که از همه مردها بلندقدترست، اما پیش خود گفتند که شاید یکی از ویژگی‌های غریق‌ها این باشد که پس از مرگ رشد می‌کنند. همه جایش بوی دریا می‌داد و تنها شکل ظاهرش نشان می‌داد که جسد آدم است؛ چون قشری از گِل و فلس پوست تنش را پوشانده بود.

حتی نیازی نبود چهره‌اش را پاک کنند تا روشن شود که مرده آدم غربیه‌ای است. روستا تنها از بیست و چند خانهٔ چوبی درست شده بود که حیاط‌های‌شان سنگی و بدون گُل و گیاه بود و در انتهای دماغهٔ بیابان‌مانندی بنا شده بود. زمین به اندازه‌ای کم بود که مادرها پیوسته نگران بودند مبادا باد بچه‌های‌شان را ببرد و ناگزیر شده بودند چند تایی از آن‌ها را که در طول سال‌های دراز مرده بودند از صخره‌ها پایین بیندازند. اما دریا آرام و بخشنده بود و مردها همه توی هفت قایق جا می‌گرفتند؛ بنابراین وقتی غریق را پیدا کردند کافی بود همدیگر را نگاه کنند تا دریابند کسی ناپدید نشده.

آن شب برای کار به دریا نرفتند. مردها که راهی روستاهای مجاور شدند تا ببینند کسی گم نشده باشد، زن‌ها ماندند تا از غریق مراقبت کنند. گِل‌های تنش را با جارو پاک کردند؛ خرده سنگ‌ها را که لابه‌لای موهایش مانده بود بیرون آوردند و با تیغهٔ ماهی پوست‌کنی جرم‌ها را از پوستش پاک کردند. سرگرم این کارها که بودند پی بردند لباسش ریش‌ریش شده و گیاه‌هایی که بر تنش نشسته از اقیانوس‌های دوردست و آب‌های ژرف آمده. انگار از لابه‌لای هزارتوهای مرجانی گذشته بود. همچنین پی بردند که مرگ را با غرور پذیرفته؛ زیرا چهره‌اش آن حالت افسردهٔ غریق‌های دیگری را نداشت که دریا پس می‌دهد یا آن حالتِ تکیده و درماندهٔ کسانی را که توی رودخانه‌ها

غرق می‌شوند. اما تنها وقتی کار تمیز کردن او را به آخر رساندند فهمیدند که او چه مردی بوده و نفس در سینه‌های‌شان بند آمد. نه تنها از همه مردهایی که در عمر خود دیده بودند بلندقدتر، نیرومندتر و چارشانه‌تر بود، بلکه هرچند جلو روی آن‌ها بود اما وجودش در تخیل‌شان نمی‌گنجید.

توی روستا تختی پیدا نکردند تا او را رویش بخوابانند و میزی پیدا نشد تا در مراسم شب‌زنده‌داری تابِ سنگینی او را داشته باشد. نه شلوارِ مهمانیِ قدبلندترین مرد اندازه‌اش بود، نه پیراهن‌های روز تعطیلِ چاق‌ترین مرد و نه کفش‌های مردی که پایش از همه بزرگتر بود. زن‌ها که مسحورِ بزرگی و زیبایی‌اش شده بودند تصمیم گرفتند از پارچهٔ بادبانِ بزرگی برایش شلوار بدوزند و با پیراهنِ کتانِ عروسی یکی از زن‌ها پیراهن درست کنند تا موقع مردن نیز وقارش حفظ شود. زن‌ها که پیرامون مرده حلقه زده بودند و سرگرم خیاطی بودند و وسایلِ دوخت و دوزشان را در دو طرفِ مرده ریخته بودند حس کردند که هیچ شبی مثل آن شب، باد آن طور پیایی نوزیده و دریا آن قدر ناآرام نبوده و پیش خود نتیجه گرفتند که تغییرِ پیش آمده با مرده ارتباطی دارد. فکر کردند که اگر آن مردِ با شکوه توی روستای‌شان زندگی کرده بود، خانه‌اش بزرگترین و بلندترین سقف و محکم‌ترین کف را داشت؛ تختش از چارچوب دهانهٔ کشتی و مهره‌های آهنی درست شده بود؛ و زنش از همه زن‌های دنیا خوشبخت‌تر بود. فکر کردند که مرد چنان نفوذی داشته که کافی بوده ماهی‌های دریا را صدا بزند تا هر چه ماهی می‌خواست به چنگ بیاورد؛ و روی زمینِ خود طوری کار می‌کرده که از دل سنگ‌ها چشمه‌ها می‌جوشیده و او می‌توانسته روی صخره‌ها گُل برویاند.

پیش خود او را با مردهایِ شان مقایسه کردند و فکر کردند کارهایی که آن‌ها در سراسر عمر کرده‌اند به پای کارِ یک شبِ او نمی‌رسد و دستِ آخر آن‌ها را، که در نظرشان از همهٔ موجوداتِ دنیا ضعیف‌تر و حقیرتر و بیکاره‌تر بودند، از دل بیرون کردند. غرق این خیال‌ها که بودند پیرترین زن، که چون پیرترین زن بود، غریق را بیشتر از سرِ دلسوزی نگاه کرده بود تا از روی احساسات، آه کشید و گفت:

«سر و شکلش به کسی به اسم استیان رفته.»

راست بود. کافی بود بیشترشان یک بار دیگر چهره‌اش را نگاه کنند تا ببینند که نام دیگری نداشته. در میانِ شان، جوانترین زن‌ها که از همه لجوج‌تر بودند، چند ساعتی را با این خیال گذراندند که وقتی لباسش را بپوشانند و با کفش‌های چرمیِ براق میان گل‌ها بخوابانند شاید بشود گفت نامش لاوتاروست. اما خیال بیهوده‌ای بود. پارچه کم آمد و شلوار، که برش بدی داشت و دوختی بسیار بدتر، بسیار تنگ از کار درآمد و نیروی پنهانیِ قلبش دکمه‌های پیراهن را از جا کند. صفر باد پس از نیمه شب فرونشست و دریا به خواب روز چهارشنبه فرورفت. سکوت به آخرین تردیدها پایان داد؛ او استیان بود. زن‌ها که لباس تنش کردند، مویش را شانه زدند، ناخن‌هایش را گرفتند و ریشش را تراشیدند، وقتی ناگزیر شدند تنِ سنگینش را روی زمین بکشند، نتوانستند جلو لرزش خود را بگیرند، لرزشی که در نتیجهٔ احساس دلسوزی به آن‌ها دست داده بود. آن وقت بود که پی بردند مرد با آن تنِ سنگین، که حتی بعد از مرگ اسباب زحمتش شده بود، چقدر بدبخت بوده. او را موقع زنده بودن مجسم کردند که ناچار بوده از پهلوی از درها بگذرد، سرش به چارچوب درها بخورد، توی مهمانی‌ها سر پا بایستد، با دست‌های نرم و سرخرنگش، که به خوک دریایی می‌ماند،

نداند چه کند و بانوی خانه دنبال محکمترین صندلی خود بگردد و ترسان از او خواهش کند که این جا بشین، استبان، بفرماین، و او تکیه داده به دیوار، با لبخند بگوید، مزاحم نمی‌شم، خانوم، همین جا که هستم خوبه، و با پاشنه پاهای کرخت شده و کمر درد گرفته از کارهای مکرری که در هر مهمانی انجام داده، مزاحم نمی‌شم، خانوم، همین جا که هستم خوبه، تا مبادا صندلی را بشکند و شرمنده شود و شاید هیچ وقت بو نبرد که همان کسانی که می‌گفتند، تشریف نبرین، استبان، دست کم به فنجون قهوه بخورین و برین، همان کسانی بودند که بعداً درگوشی می‌گفتند، بالاخره خیک گنده زحمتکم کرد، چه خوب شد، بالاخره احمق خوشگل گودشو کم کرد. این چیزهایی بود که زن‌ها، اندکی پیش از طلوع آفتاب، کنار جسد فکر کردند. کمی بعد که چهره‌اش را با دستمال پوشاندند تا نور آزارش ندهد، آن چنان حالت همیشگی مرده‌ها را داشت، آن چنان بیدفاع بود و آن چنان به مرده‌ای خودشان می‌مانست که کم‌کم بغض گلویشان را گرفت. ابتدا یکی از زن‌های جوانتر بود که زیر گریه زد. دیگران هم او را همراهی کردند، و هق‌هق آن‌ها به شیون تبدیل شد و هر چه بیشتر زاری کردند بیشتر دل‌شان می‌خواست اشک بریزند. زیرا غریق هر چه بیشتر استبان آن‌ها می‌شد و بنابراین تا می‌توانستند اشک ریختند؛ چون استبان بیچاره از همه مرده‌های روی زمین بینواتر، بی‌آزارتر و مهربانتر بود. به این ترتیب، وقتی مرده‌ها برگشتند و خبر آوردند که غریق اهل روستاهای اطراف هم نبوده، زن‌ها در میان گریه‌زاری شاد شدند.

آه کشیدند و گفتند: «خدا رو شکر، او از ماست.»

مرده‌ها گمان کردند که هیاهو از سبکسری زن‌ها مایه می‌گیرد. آن‌ها که پس از پرس و جوهای دشوار شبانه خسته شده بودند، تنها چیزی که دل‌شان می‌خواست این بود که در آن روز خشک و بدون باد، پیش

از آن که گرمای آفتاب شدت پیدا کند، برای همیشه از شر این تازه وارد آسوده شوند. با بقایای دکل ها و دیرک های کشتی تخت روانی درست کردند و آن را با طناب کشتی محکم کردند تا سنگینی جسد را تحمل کند و به صخره ها برساند. می خواستند لنگر یک کشتی باری را به او ببندند تا خیلی راحت میان ژرفترین موج ها فرو رود، جایی که ماهی ها کورند و غواص ها از غم غربت می میرند و جریان های نامساعد او را، مثل جسد های دیگر، به ساحل بر نمی گردانند. اما هر چه بیشتر عجله می کردند، زن ها بیشتر دست به کارهایی می زدند تا وقت تلف شود. آن ها مثل مرغ های وحش زده نوک در هر جا فرو می کردند، بازو را آلات دریایی آویخته بر سینه، این جا دنبال ردای باد موافق می گشتند تا به تن او پیوشانند و آن جا به دنبال قطب نمای مچی بودند تا به دست او ببندند. پس از آن که بارها گفتند، از این جا کنار برو، زن، از سر راه کنار برو، مواظب باش، نزدیک بود منور و مرده بندازی، کم کم بدگمان شدند و بنای غرغر کردن را گذاشتند که این همه تزیین برای دفن یک غریبه چه معنی می دهد؟ زیرا با وجود آن همه میخ و تئنگ آب مقدس، کوسه ها او را می خوردند، اما زن ها یکریز اشیای عتیق بنجل را روی هم تلنبار می کردند، این طرف و آن طرف می دویدند، سکندری می خوردند و در آن حال آنچه را نتوانسته بودند با اشک نشان بدهند با آه های خود بروز می دادند. به طوری که دست آخر مردها از کوره در رفتند که چه کسی تا حالا این همه هیاهو بر سر مرده ای دیده که دریا پس داده، بر سر یه غریق بی کس و کار، بر سر یه تکه گوشت سرد روز چهارشنبه؟ یکی از زن ها، که از این همه بی اعتنائی آزرده شده بود، دستمال را از روی چهره مرد پس زد و در این وقت بود که مردها هم نفس در سینه هاشان بند آمد.

او استیاب بود. نیازی نبود در حضور آن‌ها نامش را ببرند تا او را به جا بیاورند، اگر نام سِر والترالی را هم پیش آن‌ها بر زبان می‌آوردند و او را با آن لهجهٔ فرنگی و طوطی دم شمشیری نوک برگشته روی شانه و تفنگ لوله کوتاه و قطور آدمخوارکش می‌دیدند تا این اندازه یقین پیدا نمی‌کردند. چون تنها یک استیاب در همهٔ دنیا وجود داشت که جلوی چشمانِ شان دراز به دراز افتاده بود، مثل نهنگی دراز سر، بدون کفش، شلوار تنگ کودکی به پا و با ناخن‌هایی به سختی سنگ که تنها با چاقو می‌شد کوتاه‌شان کرد. تنها می‌بایست دستمال را از روی چهره‌اش پس بزنند تا ببینند که او شرمنده است، که گناه او نیست که آن قدر بزرگ یا آن قدر سنگین یا آن قدر زیباست، و اگر خبر داشت که این اتفاق‌ها پیش می‌آید، برای غرق شدن دنبال جای دنجتری گشته بود، راستش، اگر دست خودم بود لنگر به کشتی بادبانی رو به گردنم می‌بستم و مث آدمی که از جوش سیر شده باشه خودمو از رو به صخره پرتاب می‌کردم و حالِ این مردمو، که به گفته شما، گرفتار جسد روز چهارشنبه شده‌ن به هم نمی‌زد، و با این تکه گوشتِ سردِ پلید که هیچ ارتباطی با من نداره مزاحم کسی نمی‌شدم. رفتارِش چنان صادقانه بود که بدگمان‌ترین مردها، یعنی کسانی که تلخی شب‌های تمام نشدنی را در کنار دریا احساس می‌کردند که مبادا زن‌هایِ شان از دست آن‌ها خسته شوند و کم‌کم خوابِ غریق را ببینند، حتی آن‌ها و نیز مردهای سرسخت‌تر، از دیدنِ صمیمتِ استیاب خشک‌شان زد.

به این ترتیب، باشکوه‌ترین تشییع جنازه‌ای که برای مرد غریق و رها شده‌ای به فکرشان می‌رسید ترتیب دادند. چند زنی که برای آوردن گل به روستاهای اطراف رفته بودند، همراه زن‌هایی که شنیده‌ها را باور نکرده بودند، برگشتند و آن زن‌ها نیز پس از دیدن مرده، رفتند و گل آوردند و آن‌ها نیز رفتند و زن‌های دیگر را آوردند تا

این که آن قدر گل و آن قدر آدم جمع شد که دیگر جای سوزن انداز نبود. در لحظه آخر دریغ شان آمد که او را مثل آدمی یتیم به دریا پس بدهند و از میان بهترین آدم ها، پدر و مادری برایش انتخاب کردند و نیز عمه و خاله و عمو و دایی و عمه زاده و عموزاده و دایی زاده و خاله زاده، به طوری که به واسطه او ساکنان روستا همه با هم نسبت پیدا کردند. بعضی از دریانوردها که صدای گریه را از راه دور شنیدند راه شان را کج کردند و مردم شنیدند که یکی از آن ها به یاد قصه های قدیمی پریان دریایی خودش را به دکل اصلی بسته است. مردها و زن ها بر سر حمل او بر دوش خود، در طول پرتگاه سراسیمه کنار صخره ها، به کشمکش پرداختند و در این وقت بود که با دیدن شکوه و زیبایی غریق خود، برای اولین بار، به صرافت افتادند که کوچه های شان دور افتاده، حیاط خانه های شان برهوت و رؤیاهای شان حقیر است. او را بدون لنگر روانه دریا کردند تا اگر خواست و هر وقت خواست، برگردد و آن ها همه برای کسری از قرن ها سال نفس در سینه نگه داشتند تا جسد در دریا فرو رفت. نیازی نبود همدیگر را نگاه کنند تا دریابند که دیگر همه آن ها حضور ندارند، که هرگز حضور نخواهند داشت. اما همچنین دریافتند که از آن لحظه به بعد همه چیز فرق خواهد کرد، درهای خانه های شان بزرگتر خواهد بود، سقف های شان بلندتر و کف اتاق های شان محکمتر، تا خاطره استیاب بی آن که به چارچوب درها بخورد از هر جا سر در بیاورد و در آینده کسی هیچگاه جرئت نکند درگوشی بگوید، بالاخره خیک گنده مرد، حیف شد، بالاخره احمق خوشگل مرد. چون می خواستند نمای خانه های شان را با رنگ های شاد رنگ بزنند تا خاطره استیاب ماندگار شود و می خواستند آن قدر چشمه از دل سنگ ها بیرون بیاورند و روی صخره ها گل برویانند تا دیگر

کمرشان راست نشود، تا آن جا که در سال های آینده، در طلوع صبح، مسافران کشتی های بزرگ بخاری، مست از بوی باغچه های دریا های آزاد، از خواب بیدار شوند و ناخدا، با لباس ناخدایی، به ناگزیر از سکوی عرشه پایین بیاید و اُسْطِراب به دست، ستاره قطبی بر فراز سر، و ردیفِ مدال های جنگی بر سینه، در دوردستِ افق به دماغه بلند گل های سرخ اشاره کند و به چهارده زبان بگوید، آن جا را نگاه کنید، آن جا که باد آن قدر آرام است که زیر تخت خواب ها به خواب رفته، آن جا، آن جا که آفتاب آن قدر درخشان است که گل های آفتابگردان نمی دانند به کدام سمت روگردانند، آری، آن جا روستای استیان است.

پیرمرد فرتوت بابال‌های عظیم

روز سوم بارندگی، آن قدر خرچنگ توی خانه کشتند که پلایو ناگزیر شد از حیاط لبالب از آبِ خانه‌اش بگذرد و خرچنگ‌ها را به دریا بریزد، چون کودک نوزادش شب تا صبح تب داشت و آن‌ها خیال می‌کردند علتش بوی گندِ خرچنگ‌هاست. از روز سه‌شنبه دنیا را غم گرفته بود. دریا و آسمان به شکل چیزی یکدست و خاکستری در آمده بود و ماسه‌های ساحل، که در شب‌های ماه مارس مثل بُراده‌های نور می‌درخشید، به صورت معجونی از گِل و حلزونِ گندیده در آمده بود. هنگام ظهر روشنی هوا آن قدر کم شد که پلایو پس از دور ریختنِ خرچنگ‌ها و برگشتن به خانه، به زحمت توانست چیزی را ببیند که در پشت حیاط خانه‌اش تکان می‌خورد. پلایو مجبور شد آن قدر نزدیک برود تا به چشم ببیند که پیرمردی، پیرمرد فرتوتی، دمر توی گِل‌ها دراز کشیده و با همه تلاشی که می‌کند بال‌های بسیار بزرگش نمی‌گذارند از جا برخیزد.

پلایو، که از این کابوس دچار هراس شده بود، دوان دوان به سراغ زنش، الیزندا، رفت که حوله مرطوب بر پیشانی کودک بیمارش گذاشته بود. پلایو زن را به پشت حیاط خانه برد و آن‌ها هر دو بهتزده به تن دراز به دراز افتاده نگاه کردند. پیرمرد لباسی شبیه خرت و پرت فروش‌ها به تن داشت، بر سر طاسش تنها چند تار موی رنگ‌باخته دیده می‌شد، در دهانش دو سه دندان بیشتر نداشت و وضع رقت‌بار جسد سراپا خیزی را پیدا کرده بود که هر نوع وقاری را که احتمالاً داشته از دست داده باشد. بال‌های بزرگی کرکس‌وارش، که کثیف بود و نیمی از پرهایش ریخته بود، با گِل‌های کف زمین یکسان شده بود. پلایو و الیزندا آن قدر از نزدیک او را برانداز کردند که چیزی نگذشت تعجب‌شان از میان رفت و پی بردند که آشناست. آن وقت بود که جرئت کردند با او حرف بزنند و او با صدای ملوانِ قدرتمندی به لهجه نامفهومی پاسخ داد. این بود که بال‌های بی‌تناسبش را نادیده گرفتند و بسیار عاقلانه به این نتیجه رسیدند که طوفان کشتی بیگانه‌ای را غرق کرده و تنها او را به ساحل انداخته است. با این همه، یکی از زن‌های همسایه را، که دنیا دیده بود، صدا کردند تا بیاید و او را ببیند و او با یک نگاه به آن‌ها فهماند که در اشتباهند.

زن به آن‌ها گفت: «این فرشته‌س. شاید به خاطر بچه این‌جا اومده باشه، اما مردک درمونده انقدر پیره که بارون نقش زمینش کرده.»

روز بعد همه با خبر شدند که توی خانه پلایو فرشته‌ای واقعی را زندانی کرده‌اند. زن و شوهر، به خلاف قضاوتِ زنِ گیس سفید همسایه، که آن روزها فرشته‌ها را بازمانده‌های یک توطئه آسمانی می‌دانست که به زمین پناه آورده بودند، جرئت نکردند با چماق آن قدر او را بزنند تا جان‌ش گرفته شود. پلایو سراسر بعد از ظهر، چماق

نگهبانی به دست، او را از توی آشپزخانه می‌پایید و سرانجام، پیش از خواب، او را از توی گِل‌ها بیرون کشید و توی مرغدانی سیمی، کنار مرغ‌ها، در به رویش قفل کرد. باران که بند آمد، پلایو و الیزندا هنوز خرچنگ می‌کشتند. چیزی نگذشت که بچه بدون تب و با احساس گرسنگی از خواب بیدار شد. آن وقت بود که بزرگواری نشان دادند و پیش خود تصمیم گرفتند که فرشته را روی کلکی سوار کنند و همراه با آب شیرین و آذوقه سه روزه، به سوی سرنوشت خود، به دریا‌های آزاد روانه کنند. اما وقتی با اولین روشنی صبحگاهی پا به حیاط گذاشتند، دیدند که مردم محل همه جلو مرغدانی جمع شده‌اند و سر به سر فرشته می‌گذارند و بی‌هیچ احترامی، انگار که با یکی از جانوران سیرک روبه‌رو باشند و نه با یک موجود فوق طبیعی، از سوراخ‌های حصار سیمی خوردنی به طرفش پرتاب می‌کردند.

پدر گونساگا، که از شنیدن این خبر عجیب احساس خطر کرده بود، پیش از ساعت هفت وارد شد. در آن وقت تماشاچیان از راه رسیده بودند که سبکسری تماشاچیان صبحگاه را نداشتند و درباره آینده اسیر انواع حدس‌ها را می‌زدند. در میان آن‌ها تماشاچیان که ساده‌لوح‌تر از دیگران بودند فکر کردند که باید او را به سمت شهردار جهان انتخاب کرد. کسان دیگری که سختگیرتر بودند می‌گفتند که مقام او را باید تا حد یک ژنرال پنج ستاره ارتقا داد تا در همه جنگ‌ها پیروز شود. بعضی آدم‌های خیالباف اظهار امیدواری کردند که او بتواند جفتگیری کند و روی زمین یک نژاد عاقل بالدار به وجود بیاورد تا اداره امور کیهان را به دست بگیرند. اما پدر گونساگا پیش از کشیش شدن هیزم‌شکن نیرومندی بود. او که در کنار حصار سیمی ایستاده بود. در یک لحظه کتاب تعلیمات خود را مرور کرد و از آن‌ها

خواست در را باز کنند تا آن مرد درمانده را از نزدیک ببیند. مرد در میان پوست‌های میوه و بقایای صبحانه که سحرخیزها به طرفش پرتاب کرده بودند، در گوشه‌ای دراز کشیده بود و بال‌های گشوده‌اش را زیر آفتاب خشک می‌کرد. وقتی پدر گونساگ وارد مرغدانی شد و به زبان لاتینی به او سلام کرد، مرد که با گستاخی‌های مردم بیگانه بود، چشم‌های باستانی‌اش را بالا آورد و به لهجه خود چیزی زمزمه کرد. کشیش بخش که دید او نه با زبان خدا آشناست و نه می‌داند که با خادمان او چگونه سلام کند، دچار تردید شد که نکند با موجود شیادی روبه‌روست. سپس وقتی از نزدیک برآندازش کرد پی برد که شباهت زیادی با انسان دارد؛ زیرا بوی تحمل‌ناپذیر خانه به دوش‌ها را داشت، پشت بال‌هایش مالا مال از انگل بود و پره‌های اصلی بال‌ش را بادهای زمینی به هم ریخته بود و چیزی که نشانی از وقار فرشته‌ها باشد در او دیده نمی‌شد. آن وقت بود که از مرغدانی بیرون آمد و با خطابه‌ای مختصر به آدم‌های کنج‌کاو خطرِ صاف و ساده بودن را گوشزد کرد. یادآور شد که یکی از عادت‌های پلید شیطان این است که خود را به شکل‌های عجیب و غریب در می‌آورد تا آدم‌های ساده‌دل را گمراه کند و این طور استدلال کرد که همان‌طور که نوع بال وجه تمایز شاهین و هواپیما نیست، در شناخت فرشته‌ها نیز وجود بال آن قدرها نقشی ندارد. اما قول داد که نامه‌ای به اسقف خود بنویسد تا اسقف نامه‌ای به سر‌اسقف بنویسد و سر‌اسقف نامه‌ای به پاپ بنویسد تا رأی نهایی دادگاه‌های عالی را درین باره دریافت کند.

دوراندیشی کشیش قلب‌های بی‌ایمان را تسخیر کرد. دو سه ساعتی نگذشته بود که خبر فرشته اسیر با چنان سرعتی در همه جا پخش شد که حیاط خانه هیاوی بازار را پیدا کرد و زن و شوهر ناگزیر

شدند سربازها را خبر کنند تا آن‌ها با سرنیزه‌های آخته مردم را که نزدیک بود خانه را به ویرانی بکشانند متفرق کنند. *الیزندا*، که از بس آت و آشغال‌های این بازار را جارو کرده بود دیگر پشتش راست نمی‌شد، به این فکر افتاد که دور تا دور حیاط را حصار بکشند و از هرکس که بخواهد فرشته را ببیند پنج سنتاو پول بگیرند.

آدم‌های کنجکاو از جاهای دوردست آمدند. کارناوال سیاری از راه دور رسید و بندباز پرنده آن وزوزکنان چندین بار از روی سر مردم پرواز کرد اما هیچ‌کس توجهی به او نکرد، چون بال‌هایش شباهتی به بال‌های فرشته نداشت و به بال‌های خفلش شوم شبیه بود. درمانده‌ترین علیل‌های روی زمین برای درمان به آن جا رو آوردند: پیرزنی که از دوران کودکی ضربان قلبش را شمرده بود و دیگر عدد کم آورده بود؛ مردی اهل پرتغال که سر و صدای ستاره‌ها ناراحتش می‌کرد و خوابش نمی‌برد؛ آدم خوابگردی که شب‌ها بیدار می‌شد و کارهایی که در بیداری انجام داده بود خراب می‌کرد و خیلی آدم‌های دیگری که بیماری‌شان کمتر وخیم بود. در میان همه‌ای که زمین و زمان را به تکان وا داشته بود، *پلایو و الیزندا* با همه خستگی خوشحال بودند چون در کمتر از یک هفته اتاق‌هایشان را از پول انباشتند و باز صف زیارت‌کننده‌ها، که در انتظار ورود به خانه بودند، تا آن سوی افق کشیده می‌شد.

تنها فرشته بود که در کار خود هیچ نقشی نداشت. گنج و منگ از گرمای سوزان چراغ‌های نفتی و شمع‌های نذری، که در کنار حصار سیمی ردیف شده بود، توی قفس عاریه‌ای خود جا خوش کرده بود و وقت می‌گذراند. ابتدا سعی کردند به او گلوله نفتالین بخورانند که، بنا بر تجویز زن گیس سفید همسایه، غذای مخصوص فرشته‌ها بود. اما آن‌ها را پس زد همان‌طور که ناهار مخصوص پاپ را که توبه‌کاران

برایش آورده بودند پس زد و هرگز در نیافتند که به دلیل فرشته بودن بود یا مسن بودن که سرانجام چیزی جز پوره بادمجان نخورد. ظاهراً تنها خصلت فوق طبیعی او شکیبایی بود، به ویژه روزهای اول که مرغ‌ها به دنبال یافتن انگل‌های نورانی که لابه‌لای پرهایش را انباشته بود به او نوک می‌زدند و زمین‌گیرها پرهایش را می‌کنند تا به اعضای مفلوج خود بمالند و حتی ترحم‌انگیزترین آدم‌ها به طرفش سنگ پرتاب می‌کردند و او می‌داشتند بایستد تا او را سر پا تماشا کنند. تنها وقتی موفق شدند او را سر پا نگه دارند که با میله مخصوص داغ زدن گوساله پهلویش را سوزانند، زیرا ساعت‌ها بود بی‌حرکت مانده بود و تصور می‌کردند که مرده است. فرشته از خواب پرید و در آن حال که اشک در چشم‌هایش حلقه زده بود به زبان جادویی خود دشنام داد و یکی دوبار بال‌هایش را بر هم زد و چنان گردبادی از فضله مرغ و گرد و خاک به پا کرد که تنها توی کره ماه ایجاد می‌شود و چنان باد وحشتی راه انداخت که ظاهراً چشم هیچ آفریده‌ای ندیده بود. هر چند خیلی‌ها فکر کردند که عکس‌العمل او نه از روی خشم بلکه از درد بوده. از آن به بعد بود که مواظب بودند آزارش ندهند، زیرا بیشتر آن‌ها پی‌بردند که بی‌اعتنایی او بی‌اعتنایی قهرمانی نیست که در حال استراحت باشد بلکه بی‌اعتنایی سیلابی است که فرونشسته.

پدر گونسالا در آن حال که به انتظار رسیدن قضاوت‌نهایی درباره ماهیت زندانی بود سعی می‌کرد با افکار به‌جگانه جلو حماقت مردم را بگیرد. اما در نامه‌هایی که از رم می‌رسید هیچ شتابی خوانده نمی‌شد. آن‌ها وقت‌شان را بر سر این کار می‌گذراندند که زندانی ناف دارد یا نه؛ لهجه او با لهجه آرامی ارتباطی دارد یا نه؟ چند فرشته مانند او در سر یک سوزن جا می‌گیرند؟ و آیا او تنها یک نروژی بالدار نیست؟ اگر

واقعۀ ای آسمانی رنج‌های کشیش را پایان نمی‌داد، این نامه‌های بی‌حاصل ممکن بود تا پایان جهان رد و بدل شود.

اتفاقاً در آن روزها، میان آن همه کارناوال‌های تماشایی، اسباب و اثاث نمایش سیارِ زنی به شهر وارد شد که به سبب نافرمانی از پدر و مادر به عنکبوت تبدیل شده بود. ورودیۀ تماشای زن نه تنها از ورودیۀ تماشای فرشته کمتر بود بلکه مردم اجازه داشتند هر نوع سؤالی را درباره وضع نامعقول او مطرح کنند و همه جای او را از نزدیک ببینند تا کسی درباره حقیقت وحشتناک او تردید نکند. تن زن رطیلِ ترسناکی بود به اندازه یک قوچ با سر دختری غمگین. اما آنچه بیش از همه دلخراش بود شکل عجیب و غریب او نبود بلکه صمیمیت اندوه‌باری بود که موقع بیان جزئیات بدبختی در لحن او خوانده می‌شد. زن در بچگی دزدانه از خانه پدر و مادرش گریخته و به یک مجلس رقص رفته و شب تا صبح بدون اجازه رقصیده بود و موقع برگشتن به خانه، توی جنگل، غرش ترسناکِ رعدی آسمان را دو نیم کرده و از شکاف آن گلولۀ گوگردِ شعله‌وری بیرون جهیده و او را به عنکبوت تبدیل کرده بود. غذایش تنها نفتالین‌هایی بود که آدم‌های بخشنده دست‌چین می‌کردند و توی دهانش می‌انداختند. چنین نمایشی که از احساساتِ انسانی و درسِ عبرت ترسناک آکنده بود، بی‌هیچ تلاشی، نمایش فرشته مغرور را که به ندرت این رحمت را به خود می‌داد تا نگاهی به انسان‌های فانی بیندازد، از سکه انداخت. از این گذشته، چند معجزه‌ای که به فرشته نسبت داده بودند از اختلال روحی او حکایت می‌کرد؛ مثل نابینایی که نه تنها چشم‌هایش بینا نشد بلکه سه دندان تازه هم در آورد؛ یا آدم افلیجی که توانایی راه رفتن پیدا نکرد اما نزدیک بود توی مسابقۀ بخت‌آزمایی برنده شود؛ و

مردی جذامی که از زخم‌هایش گلِ آفتابگردان روید. این معجزه‌های تسلی‌بخش، که بیشتر به شوخی‌های ریشخندآمیز شباهت داشت، خود به خود شهرت فرشته را از رونق انداخت و آن وقت حضور زنی که به عنکبوت تبدیل شده بود سرانجام فرشته را به کلی از یادها زدود. به این ترتیب بود که بیخوابی پدر گونساگا برای همیشه درمان شد و حیاط خانه پلایو مثل آن سه روزی که باران بارید و خرچنگ‌ها به اتاق‌های خواب خانه راه پیدا کردند خلوت شد.

صاحبان خانه دلیلی برای آه و ناله نداشتند. با پولی که پس‌انداز کردند خانه‌ای دو طبقه با مهتابی و باغچه ساختند که توری‌های بلند آن در زمستان جلو ورود خرچنگ‌ها را می‌گرفت و میله‌های آهنی پنجره‌های آن از ورود فرشته‌ها جلوگیری می‌کرد. پلایو همچنین در نزدیکی شهر به پرورش خرگوش مشغول شد و شغل نگهبانی خود را برای همیشه کنار گذاشت و *الیزندا* چندین کفش ساتن پاشنه‌بلند و تعداد زیادی پیراهن ابریشمی رنگین‌کمانی خرید که، در آن زمان، روزهای یکشنبه زن‌هایی می‌پوشیدند که مایه رشک دیگران بودند. مرغدانی تنها چیزی بود که کسی نگاهی هم به آن نمی‌انداخت. اگر مرغدانی را با کرونلین می‌شستند و هرچند وقت یک بار تویش صمغ خوشبو می‌سوزاندند به پاس احترام فرشته نبود بلکه می‌خواستند بوی بدی را از میان ببرند که از فضله‌ها برمی‌خاست و وجودش هنوز در همه جا مثل روح احساس می‌شد و خانه جدید را به شکل خانه‌ای قدیمی در می‌آورد. در ابتدا که بچه راه افتاد مواظب بودند که زیاد به مرغدانی نزدیک نشود اما پس از آن ترس‌شان ریخت و به آن بو خو گرفتند و بچه هنوز دندان دومش را در نیاورده بود که از جایی که سیم‌ها پاره شده بود توی مرغدانی می‌رفت و بازی می‌کرد. فرشته

از بچه نیز مثل آدم‌های فانی دیگر فاصله می‌گرفت و با صبر و حوصله سگی که از تخیل بی‌بهره باشد زیرکانه‌ترین آزارها را از جانب او تحمل می‌کرد. آن‌ها هر دو با هم آبله‌مرغان گرفتند. دکتري که درمان بچه را بر عهده گرفت نتوانست جلوِ وسوسهٔ خود را بگیرد و به ضریان قلب فرشته گوش ندهد. دکتر آن قدر صغیر سوت در قلب و سر و صدا در کلیه‌های فرشته شنید که زنده بودن او در نظرش امری ناممکن رسید. اما آنچه او را بیش از هر چیزی شگفتزده کرد منطقی بودنِ بال‌های او بود. بال‌ها آن قدر بر اسلوبِ تنِ انسانی فرشته طبیعی می‌زد که دکتر به این فکر فرو رفت که چرا انسان‌های دیگر بال ندارند. وقتی بچه دوران مدرسه را شروع کرد مدت‌ها بود که آفتاب و باران مرغدانی را فرو ریخته بود. فرشته مثل آدم سرگردانِ مشرف به مرگ خودش را کشان‌کشان به این سو و آن سو می‌برد. او را با چوب از اتاق خواب بیرون می‌رانند اما لحظه‌ای بعد سر و کله‌اش توی آشپزخانه پیدا می‌شد. ظاهراً حضورش در عین حال چنان در جاهای مختلفِ خانه احساس می‌شد که کم‌کم نتیجه گرفتند که وجودی دوگانه پیدا کرده و سراسر خانه را با تولید مثل پر می‌کند و الیزندا برآفروخته و آشفته‌خاطر فریاد می‌زد که زندگی توی این جهنمی که پر از فرشته است وحشتناک است. فرشته به زحمت غذا می‌خورد و چشمان باستانی‌اش نیز آن قدر تار شده بود که به چارچوب درها برخورد می‌کرد. تنها چیزی که بر تنش دیده می‌شد آخرین نی‌های پرهایش بود که تک و توکی پر بر آن‌ها دیده می‌شد. پلایو ملافه‌ای رویش می‌انداخت و از روی ترحم اجازه می‌داد توی انباری بخوابد و تنها در این وقت بود که پی‌بردند شب‌ها تب می‌کند و به زبان دشوار نروژی باستان هذیان می‌گوید. این بار یکی از موارد انگشت‌شماری

بود که احساس خطر کردند، چون فکر کردند که دارد می میرد و حتی زنِ گیس سفید همسایه نمی دانست که با فرشته مرده چه باید کرد. اما فرشته نه تنها از بدترین زمستان جان سالم به در برد بلکه ظاهراً با اولین روزهای آفتابی بهبودی پیدا کرد. روزهای پیاپی در دورترین گوشه حیاط خانه، دور از چشم اغیار، بی حرکت می ماند و با شروع ماه دسامبر چند پر محکم و بزرگ، مثل پرهای مترسک، از بال هایش بیرون زد که گواه ناتوانی بیشتر او بود. اما خودش به یقین دلیل این تغییر حالت ها را دریافته بود، چون مواظب بود که کسی به وجودشان پی نبرد و هیچ کس آوازهای ملوان ها را که گهگاه زیر ستاره ها سر می داد نشنود. روزی که الیزندا برای ناهار چند پیاز خرد می کرد بادی به درون آشپزخانه وزید که ظاهراً از جانب دریا های آزاد می آمد. آن وقت بود که به کنار پنجره رفت و فرشته را که می کوشید پرواز کند غافلگیر کرد. تلاش های او آن قدر ناشیانه بود که ناخن هایش شیاری در کُرت سبزی درست کرد و نزدیک بود با بال زدن های بی حاصلش، که خطا می کرد و نمی توانست مهار هوا را در اختیار بگیرد، انباری را فرو بریزد. اما هر طور بود اوج گرفت. وقتی الیزندا او را دید که بر فراز آخرین خانه ها پرواز می کرد و با بال زدن های کرکس وار و فرتوتش، که خطر تهدیدش می کرد، خودش را بالا می کشید، هم برای خود و هم برای او، آهی از سرِ آسودگی سر داد. زن با این که کار خرد کردن پیازها را تمام کرده بود چشم از فرشته بر نمی داشت و آن قدر به تماشای او ادامه داد که دیگر از چشم رس او دور شد، چون دیگر نمی توانست اسباب زحمتش بشود و در زندگی اش چیزی جز نقطه ای خیالی در افق دریا نبود.

بلاکامان نیکِ جادو جنبل‌کار

همان اولین یکشنبه‌ای که او را دیدم به یاد قاطر میدان گاویازی افتادم، با آن شلوار سفیدِ مليله دوزی؛ ردیفِ نگین‌های رنگارنگِ انگشترهای دست‌ها؛ گیس‌باف‌های زنگوله‌دار، کنارِ باراندازِ سائتا ماریا دل‌دارین روی میزی ایستاده بود و دور تا دروش را شیشه‌های داروهای کمیاب و گل و گیاه‌های آرامبخشی چیده بود که خودش تهیه می‌کرد و در کنارِ دریای کارائیب از این شهر به آن شهر می‌برد و با فریادهای گوشخراش می‌فروخت. چیزی که بود در آن وقت در پی فروش آن معجون‌های سرخپوستی نبود بلکه از مردم می‌خواست که مار زنده‌ای برایش بیاورند تا با پوست خود پادزهری را امتحان کند که با دست خود ساخته بود؛ پادزهری که تأثیرش، خانم‌ها و آقایان، برای نیش افعی، رتیل و هزارپا و همین‌طور انواع پستاندارهای سمی روی دست نداره. یک نفر که ظاهراً سخت تحت تأثیر عزم جزم او قرار گرفته بود، دست

به کار شد و از جایی خطرناکترین مارِ سمی سه متری را گرفت (ماری که دستگاه تنفس را مسموم می‌کند و می‌کشد) و توی یک بطری کرد و به دستش داد و او با چنان شور و شوقی چوب‌پنبه را از درِ شیشه بیرون کشید که ما همه خیال کردیم خیالِ خوردنِ آن را دارد، اما جانور همین‌که خودش را آزاد حس کرد از بطری بیرون پرید و گردن مرد را نیش زد و کاری کرد که نفس او جابه‌جا بند آمد و جلو بلبل‌زبانی‌اش گرفته شد و او همین قدر فرصت پیدا کرد که پادزهر را سر بکشد و آن وقت دارو فروش ترگل ورگل ناگهان روی سر جمعیت افتاد و روی زمین غلبت و واغلت خورد، تن و اندام تنومندش طوری تحلیل رفت که انگار پوک بوده، اما در همه این مدت می‌خندید و دندان‌های طلایش دیده می‌شد. چنان جنجالی به پا شد که رزمناوی که از جانب شمال آمده بود و بیست سالی بود به قصد انجام مأموریتی توأم با حسن نیت در آن جالنگر انداخته بود، حالت قرنطینه اعلام کرد تا سم مار به کشتی منتقل نشود، آدم‌هایی که سرگرم اجرای مراسم تقدیس یکشنبه نخل بودند با شاخه‌های نخلِ متبرک خود از کلیسا بیرون آمدند، چون کسی نمی‌خواست از تماشای نمایش مرد مسموم، که دیگر داشت از هوای مرگ باد می‌کرد و چاقی‌اش دو برابر شده بود، محروم بماند. مرد زردآب بالا می‌آورد و با روزنه‌های پوستش نفس نفس می‌زد؛ اما در عین حال چنان زیر خنده زده بود که جرینگ جرینگ زنگوله‌ها در همه جای تنش شنیده می‌شد. تورم بند ساق پیچ‌ها و درز لباسش را از هم شکافت، انگشت‌هایش از فشار انگشترها کبود شد، رنگ چهره‌اش حال گوشت گوزن نمک‌سود شده را پیدا کرد و از ماتحت او نشانه لحظه‌های آخر حیات به گوش رسید، به طوری که کسانی که آدم مارگزیده دیده بودند فهمیدند که مرد

مرحله پوسیدگی پیش از مرگ را می‌گذرانند و طوری آتش و لاش می‌شود که ناگزیر می‌شوند او را با بیل توی گونی بریزند، اما همچنین فکر کردند که حتی وقتی هم به شکل خاک‌آره درآید به خنده‌هایش ادامه می‌دهد. صحنه چنان باورنکردنی بود که تفنگدارهای دریایی روی عرشه آمدند تا با لنزهای مخصوص فاصله دور از او عکس بگیرند، اما زن‌هایی که از کلیسا بیرون آمده بودند، مرد محضر را با پتویی پوشاندند و شاخه نخل متبرک رویش گذاشتند و جلو مقاصد آن‌ها را گرفتند. بعضی‌ها به این دلیل که نمی‌خواستند تفنگدارها با آن ابزارهای آخر زمانِ خودشان نسبت به تن او بی‌احترامی کنند؛ عده‌ای به این دلیل که می‌ترسیدند شاهد مرگ بت‌پرستی بشوند که حاضر شده با قهقار خنده از دنیا برود؛ و دیگران به این دلیل که می‌گفتند، با این کار دست‌کم روحش مسموم نمی‌شود. دیگر همه دست از جان او شسته بودند که ناگهان با یک دست شاخه‌های نخل را پس زد و همان‌طور که تا حدودی گیج و منگ بود و از لحظه بحرانی که بر او گذشته بود هنوز حالش کاملاً جا نیامده بود، بدون یاری کسی میز را راست کرد، دوباره مثل خرچنگی از آن بالا رفت، باز آن‌جا ایستاده بود و فریاد می‌زد که پادزهر او چیزی جز دست خدا درون بطری نیست، همون‌طور که همه به چشم خود دیدیم، اما قیمتش فقط دو کوارتیله، چون او دارو را نه برای خودش بلکه به خاطر انسانیت ساخته، و همین که این مطلب را به زیان آورد، خانم‌ها و آقایان، فقط تمنا می‌کنم دور و اطراف من حلقه نزنین چون به همه می‌رسه.

آن‌ها البته حلقه زدند و کار درستی کردند که حلقه زدند، چون دست آخر به همه نرسید. حتی دریا سالارِ رزمناو یک شیشه خرید، چون او را متقاعد کرد که برای جای گلوله زهرآگینِ آنارشیست‌ها هم

خوب است، و تفنگدارها تنها به این کار راضی نشدند که از او در روی میز عکس رنگی بگیرند، عکس‌هایی که نتوانسته بودند از او هنگام مردن بگیرند، بلکه آن قدر از او امضا گرفتند که دستش در نتیجه انقباض عضله رگ به رگ شد. رفته رفته شب می شد و تنها کسانی که بیش از همه مات و مبهوت بودیم، کنار بارانداز ماندیم، که ناگهان مرد با چشمانش دنبال کسی گشت که چهره ابلهانه‌ای داشته باشد و او را در جمع کردن شیشه‌ها کمک کند و طبیعی بود که نظرش مرا گرفت. انگار دست تقدیر بود که نگاه من و او باز به یکدیگر بیفتد، چون بیش از یک قرن گذشته بود و ما هر دو آن روز را به یاد آوردیم، انگار یکشنبه پیش بود. ماجرا از این قرار بود که ما داشتیم داروخانه سیار او را در آن صندوق تسمه‌ارغوانی، که بیشتر به تابوت دانشمندا می‌مانست، جا می‌دادیم که متوجه بارقه‌ای در وجود من شد، بارقه‌ای که قبلاً ندیده بود، چون با اطمینان از من پرسید که کی هستی و من پاسخ دادم، یتیمی هم از جانب پدر و هم از جانب مادر، که پدرم نمرده. و او طوری زیر قهقهه خنده زد که از قهقهه‌هایش موقع مسموم شدن بلندتر بود و سپس از من پرسید که از چه راهی گذران می‌کنم و من پاسخ دادم که کاری جز زنده ماندن نمی‌کنم، چون هیچ کاری به زحمتش نمی‌ارزد و او که خنده اشک به چشم‌هایش آورده بود پرسید که توی دنیا بیشتر دوست دارم چه کاری یاد بگیرم و آن موقع تنها وقتی بود که بدون هیچ مسخرگی حقیقت را گفتم که می‌خواهم طالع‌بین بشوم، و آن وقت بود که دیگر نخندید بلکه مثل این که بلندبلند فکر کند به من گفت که چیز زیادی نیاز ندارم چون دشوارترین جنبه کار را، که همان چهره ابلهانه است، کسب کرده‌ام. همان شب با پدرم صحبت کرد و در برابر یک رئال و دو کوارتیل پول

نقد و یک دسته ورق، که زنا را پیشگویی می‌کرد، برای همیشه مرا از پدرم خرید.

بلاکامان چنین آدمی بود، بلاکامانِ شیر، چون من بلاکامانِ نیکم. او این قدرت را داشت که منجمی را متقاعد کند که ماه فوریه چیزی جز گله‌ای فیل نامرئی نیست، اما وقتی خوش اقبالی به او رو می‌آورد حال حیوان بیرحمی را پیدا می‌کرد. در روزگاری که کیابیا داشت کارش مومیایی فرمانرواها بود و می‌گویند چنان اقتداری به چهره آن‌ها می‌بخشیده که تا سال‌های سال بهتر از موقع زنده بودن به فرمانروایی ادامه می‌دادند و کسی جرئت نمی‌کرد آن‌ها را به خاک بسپارد تا این که او حالت مرده را به چهره‌شان برمی‌گرداند، اما شهرتش با اختراع یک بازی شطرنج بی‌پایان که کشیشی را دیوانه کرد و سبب دو خودکشی مشهور گردید خدشه دار شد و به این ترتیب رو به افول گذاشت، و کسی که روزی خواب‌گزار بود به صورت کسی درآمد که، روزهای جشن تولد، آدم‌ها را به خواب مصنوعی فرو می‌برد و آدمی که روزی با تلقین دندان آسیا می‌کشید، شفا دهنده بازاری شد؛ بنابراین روزی که با هم آشنا شدیم، مردم و حتی راهزن‌ها مدت‌ها بود به او چپ‌چپ نگاه می‌کردند. ما با بساط چشم‌بندی این طرف و آن طرف می‌رفتیم و زندگی پا در هوای ما تمامی نداشت، سعی می‌کردیم شیاف فرار بفروشیم که قاچاقچی‌ها با آن خودشان را به صورت شفاف در می‌آوردند، یا قطره مرموز می‌فروختیم که زن‌های تعمید شده توی سوپ می‌چکاندند تا ترس از خدا در دلِ شوهرهای هلندی‌شان راه پیدا کند، و هر چیزی که شما به اختیار خود هوس خریدش به سرتون بزنه، خانم‌ها و آقایان، چون دستور صادر نمی‌کنیم، اندرز می‌دهیم و، از این گذشته، خوشبختی رو نمی‌شه

به اجبار کف دستی گذاشت. اما با این که ما از شنیدن بذله هایش از خنده روده بر می شدیم، حقیقت ماجرا این است که هرکاری می کردیم نمی توانستیم شکم خود را سیر کنیم و او تنها به کار من به عنوان طالع بین امید بسته بود. از این رو مرا با لباس مبدل ژاپنی در صندوق گورمانند خود زندانی کرد و با زنجیر کشتی بست تا سعی کنم آنچه می توانم پیشگویی کنم و در آن حال در کتاب راهنمایش می گشت تا بهترین شیوه را برای قبولاندن دانش جدید من به مردم پیدا کند، و بفرمایین، خانم ها و آقایان، این بچه ای که کرم های شبتاب حزقیل پیامبر زجرش داده اند، جلو روی شماست، و آن عده از شما که ناباورانه آن جا ایستاده یین، بفرمایین ببینم این جرثوق دارین که ساعت مرگ تونو از اون بپرسین، اما مرا بگوئید که حتی نمی توانستم حدس بزنم که آن روز چند شنبه است، بنابراین امیدش ناامید شد که طالع بین بشوم، چون خواب رفتگی هاضمه در غده پیشگویی آدم اخلاص می کند و پس از تو سری هایی که برای تحریک خوش اقبالی به من زد تصمیم گرفت مرا پیش پدرم ببرد و پولش را پس بگیرد. اما در آن وقت، به طور اتفاقی، کاربردی برای خاصیت الکتریکی درد به نظرش رسید و ساختن یک ماشین خیاطی را شروع کرد که با شیشه های حجامت به جایی از تن آدم که درد داشته باشد متصل می شد و کار می کرد. شب ها از درد تو سری هایی که نثار من می کرد تا بد اقبالی را از جانم دور کند ناله می کردم و او از این فرصت استفاده کرد تا اختراعش را آزمایش کند. این بود که بازگشت ما به تأخیر افتاد و رفته رفته خلق و خوی خوش او به حال اول برگشت تا این که ماشین خیاطی طوری به کار افتاد که نه تنها از راهبه ای نوآموز بهتر می دوخت بلکه، با توجه به حالت و شدت درد، پرنده یا صورت های فلکی

برودری دوزی می‌کرد. ما هم همین را می‌خواستیم و درست وقتی فهمیدیم که بد اقبالی دست از سرمان برداشته ناگهان خبر رسید که در بیلاولیا فرمانده رزمنان و سعی کرده پادزهر را امتحان کند آن وقت جلوی افرادش به شکل دریا سالار فسقلی ژله‌ای درآمده.

مدت خیلی زیادی دیگر نخندید. ما از گذرگاه‌های سرخپوست‌ها می‌گریختیم و هرچه بیشتر خودمان را گم و گور می‌کردیم، خبرها روشن‌تر می‌رسید که تنگدارها به بهانه ریشه کن کردن تب زرد به کشور حمله کرده‌اند و در سراسر راه‌شان هرچه شکارچی، قدیمی یا اتفاقی، دیده‌اند گردن زده‌اند و نه تنها بومی‌ها را، از روی احتیاط، بلکه چینی‌ها را، برای رد گم کردن، سیاه‌ها را، از روی عادت، و سرخپوست‌ها را به سبب افسون کردن مار، و سپس همه جاندارها و گیاه‌ها و تمام ثروت‌های معدنی را که دست‌شان رسیده نابود کرده‌اند؛ چون متخصصان آن‌ها، در امور مربوط به ما، به آن‌ها آموخته بودند که مردم جزایر کارائیب برای گیج کردن فرنگی‌ها تغییر ماهیت می‌دهند. سر در نمی‌آوردیم که خشم آن‌ها از کجا آب می‌خورد یا ما چرا تا این اندازه می‌ترسیدیم، تا این‌که خود را صحیح و سالم در دلِ بادهای همیشگی لاگواخیرا یافتیم، و تنها در این وقت بود که او جرئت کرد پیش من اقرار کند که پادزهرش چیزی جز ساقه ریواس و تربانتین نبوده و دوکوارتیل به دوره‌گردی داده تا آن مار سمی را برایش بیاورد که همه زهرهایش را کشیده بودند. ما توی خرابه‌های یک مرکز تبلیغ مذهبی مستعمراتی اقامت کردیم و به این امید دلخوش بودیم که قاچاقچی‌هایی از آن‌جا بگذرند، چون آن‌ها آدم‌هایی بودند که می‌شد به‌شان اعتماد کرد و تنها کسانی بودند که جرئت داشتند زیر آفتاب نقره‌گون آن دشت‌های نم‌کزار آفتابی شوند. ابتدا سمندر دودی و گل

و گیاه از توی خرابه گیر می آوردیم و می خوردیم و هنوز آن روحیه خود را حفظ کرده بودیم که وقتی ساق پیچ های آب پز او را خوردیم نخندیم اما دست آخر کارمان به آن جا کشید که تارهای عنکبوت آب انبار می خوردیم و تنها در این وقت بود که فهمیدیم چقدر دل مان برای آدم ها تنگ شده. از آن جا که در برابر مرگ هیچ چاره ای به نظر نمی رسید، همین قدر دراز کشیدم تا از در وارد شود و آزارش به حداقل برسد و او به یاد زنی که از بس لطیف بود از دیوار عبور می کرد، شروع کرد به هذیان گفتن، اما همین خاطره ساختگی هم از حيله های نبوغش بود تا مرگ را با تظاهر به دل باختگی فریب بدهد. حتی در آستانه مردن هم سرزنده تر از همیشه پیش من آمد و شب تا صبح به من، که درد می کشیدم، رسید و با چنان نیروی زیادی فکر می کرد که هنوز نفهمیده ام صغیری که توی خرابه می پیچید از باد بود یا از فکرهای او و، پیش از سپیده دم، با همان صدا و همان عزم همیشگی به من گفت که حقیقت را یافته و من کسی هستم که بخت او را بسته ام، بنابراین کمربت باز کن چون همون طور که بخت مرا بسته ای می تونی باز کنی.

در این وقت بود که همان محبت اندکی که به او پیدا کرده بودم از دلم بیرون رفت. آخرین تکه های لباس ژنده ای را که تنم بود بیرون آرود، مرا با سیم خاردار پیچید، نمک کوهی روی زخم هایم مالید، مرا در پیشاب خودم خیساند و از مچ پاها آویخت تا آفتاب پوستم را از تن جدا کند و پیایی فریاد می زد که این همه ریاضت برای آرام کردن شکنجه گرانش کافی نیست. دست آخر مرا توی سیاه چال توبه، که مُبَلَّغانِ مستعمراتی برای تهذیب اخلاق مرده ها ساخته بودند، انداخت تا با نکبت خودم بپوسم و با سنگدلی آدم هایی که بدون

حرکت لب‌ها می‌توانند حرف بزنند (و در آن وقت بیش از همیشه سنگدل بود) صدای حیوان‌های خوردنی، چغندر پخته و زمزمه چشمه‌های زلال را تقلید کرد تا مرا با این توهم که در دل بهشت دارم از بدبختی می‌میرم شکنجه دهد. دست آخر وقتی قاچاقچی‌ها برایش جنس آوردند توی سیاهچال آمد و چیزی به من داد تا بخورم و از گرسنگی نمیرم، اما بعد با انبردست ناخن‌هایم را کشید و با سنگ سنباده دندان‌هایم را سایید تا ب‌های صدقه‌اش را بپردازم. در این میان تنها دلخوشی من این امید بود که زندگی به من فرصت و خوش اقبالی بدهد تا، با تحمل زجرهای بیشتر، از این همه شرارت‌رهایی پیدا کنم. من خودم از این‌که می‌توانستم ادبارِ عفونتِ تنم را تحمل کنم متعجب بودم و او مرتب نیم‌خورده غذایش را به سر و رویم پرتاب می‌کرد و تکه‌های گندیده مارمولک و قوش را در گوشه و کناره‌ها می‌انداخت تا هوای سیاهچال رفته‌رفته مرا مسموم کند. نمی‌دانم چه مدتی گذشته بود که لاشه خرگوشی را برایم آورد تا نشان دهد که ترجیح می‌دهد آن را دور بیندازد تا بگندد اما به دست من ندهد تا بخورم، در این وقت بود که صبرم لبریز شد و سراپا کینه شدم، گوش‌های خرگوش را گرفتم و با این تصور که این اوست و نه خرگوش که از هم دریده می‌شود، به دیوار کوبیدم و انگار که در خواب باشم همین اتفاق افتاد. خرگوش نه تنها زنده شد و از ترس جیغ کشید بلکه توی هوا جست‌زنان برگشت و دوباره توی دست‌هایم جا گرفت.

به این ترتیب، زندگی باشکوه من شروع شد. از آن وقت تا کنون دنیا را زیر پا کرده‌ام، با دو پزوتب مالاریا را از جون مبتلایان دور می‌کنم؛ با چهار پزو و نیم نابنیاها رو بینا می‌کنم؛ با هجده پزو آب مفاصل ورم کرده رو می‌خشکونم؛ و با بیست پزو چلاق‌های

مادرزادو؛ با بیست و دو پزو آدم‌هایی رو که تو تصادف یا دعوا چلاق شده‌ن و با بیست و پنج پزو کسانی رو که تو جنگ یا زمین‌لرزه یا موقع هجوم پیاده‌نظام چلاق شده‌ن و خلاصه هر جور آفت عمومی دیگه رو درمون می‌کنم، بیماران معمولی رو به طور عمده و با توافق مخصوص، دیوونه‌ها رو با توجه به وضع شون، بچه‌ها رو به نصف قیمت، خل وضع‌ها رو از روی لطف، و چه کسی جرئت داره در بیاد بگه، من خیرخواه بشر نیستم. خانم‌ها و آقایان، و حالا، جنابِ فرماندهِ ناوگانِ بیستم، به افرادتون فرمون بدین راه‌بند‌ها رو برچینن و بگذارن بشر دردمند بگذره، جذامی‌ها از طرف چپ، صرعی‌ها از طرف راست، چلاق‌ها جایی که راهو بند نیارن و کسانی که بیماری شون شدید نیست پشت سر دیگرون، فقط تمنا می‌کنم شلوغ نکنین، چون اون وقت اگه بیماری‌ها قاطی شد و بیماری‌هایی درمون شد که دچارش نبوده‌ین من مسئول نیستم، و حالا انقدر موزیک بزنین که آلات موسیقی داغ بشه، انقدر فشفشه درکنین که فرشته‌ها جزغاله بشن و انقدر بطری لیکور باز کنین که عقل‌ها زایل بشه و نشمه‌ها و بندبازها و قصاب‌ها و عکاس‌ها رو خبرکنین، و همه رو به حساب من، خانم‌ها و آقایان، چون این جا بدنامیِ بلاکامان‌ها به آخر می‌رسه و هرج و مرج شروع می‌شه. به این ترتیب، اگر تشخیص من غلط از کار درآمد و حال عده‌ای بدتر از وقتی شد که به سراغم آمده بودند دست به کار می‌شوم و آن‌ها را با ترفندهای نمایندگانِ کنگره به خواب فرو می‌برم. تنها کاری که زیر بارش نمی‌روم زنده کردن مرده‌هاست، چون همین که چشم باز می‌کنند عصبانی می‌شوند و می‌خواهند کسی را که آرامش آن‌ها را برهم زده لت و پار کنند. وبعد از این کار، کسانی که خودکشی نکنند از فرط سرخوردگی می‌میرند. در شروع کار گروهی ریش سفید

به سراغم آمدند تا قانونی بودن کارم را ارزیابی کنند و وقتی جریان برای شان روشن شد تهدیدم کردند که مرا به جهنم سیمون ساگوس می فرستند و سفارش کردند که بقیه عمر را توبه کنم تا بتوانم قدیس بشوم، اما من بی آن که به مقام شان بی احترامی کنم گفتم که کارم را درست از همین جاها شروع کرده ام. حقیقت ماجرا این است که قدیس شدن پس از مرگ حاصلی برایم ندارد. من هنرمندم و تنها چیزی که دلم می خواهد این است که زنده بمانم و توی این ماشین شش سیلندر سفری، که از نماینده تفنگدارها خریده ام، به سرعت الاغ حرکت می کنم، با این راننده نرینده ای که در اپرای دزدان دریایی نیوآرلینز آوازه خوان بود، با پیراهن هایم از ابریشم اصل، با عطرهاى مشرق زمینم، دندان های یاقوتم، کلاه لبه پهن حصیری ام و دکمه های دورنگم، بدون حضور ساعت شماطه می خوابم، با ملکه های زیبای می رقصم، با فصاحت فرهنگ لغت وار خودم همه را شگفتزده می کنم، و اگر روز چهارشنبه خاکستر استعدادم ته بکشد روحیه ام را از دست نمی دهم، چون برای ادامه این زندگی اشرافی به تنها چیزهایی که نیاز دارم این چهره ابلهانه و همین فروشگاه های زنجیره ای است که از این جا تا آن سوی افق کشیده شده و درآمدش سر به جنهم می زند، و توی آن ها همان جهانگردهایی که روزی می گشتند تا برای دریا سالار شیء جمع کنند، حالا به دنبال عکس های امضا شده من، سالنامه های حاوی اشعار عاشقانه من، مدال هایی با نیمرخ من و تکه های لباس من به هر سوراخی سر می کشند، بی آن که این افتخار را داشته باشم که، مثل پدران میهن، سر و کول مجسمه مرمرین من روزها و شب های متوالی از فضله پرستوها پوشیده شود.

دریغ که بلاکامان شیرین این داستان را تعریف نمی کند تا مردم بفهمند

که در آن هیچ چیز ساختگی نیست. بار آخری که او را در این دنیا دیده‌اند وقتی بوده که حتی دیگر نشانی از جاه و جلال گذشته در او نبوده و خشونت بیابان روحش رالت و پار کرده و استخوان‌هایش را به هم ریخته بود اما هنوز آن قدر زنگوله برایش مانده بود تا آن روز یکشنبه در باراندازِ سانتا ماریا دل دارین با صندوقِ تابوتِ مانندِ همیشگی سر و کله‌اش پیدا شود، اما این بار، به خلاف همیشه، سعی نمی‌کرد پادزهر بفروشد بلکه با صدایی آکنده از هیجان از تفنگدارها می‌خواست تا، جلوِ روی مردم، او را به رگبار ببندند تا بتواند با تن خود استعداد این موجود خارق‌العاده را که می‌تواند مرده را زنده کند به نمایش بگذارد، خانم‌ها و آقایان، و حتی بعد از اون همه رنجی که از حیل‌های شیطانیِ من در لباسِ یه آدمِ فریبکار و متقلب برده‌ین راستی‌راستی حق دارین حرف‌هامو باور نکنین، به استخوان‌های مادرم سوگند که مدرکِ امروز هیچ ارتباطی با اون دنیا نداره و تمام و کمال حقیقت محضه، و اگه باز هم شک دارین، توجه کنین که الآن، به خلاف گذشته، نمی‌خندم بلکه جلوِ حق‌حق خودمو هم می‌گیرم و او چقدر خاطر جمع بود که دکمه‌های پیراهنش را باز می‌کرد و با چشم‌های غرقه در اشک مشت‌های محکمی بر قلبش می‌کوفت تا بهترین نقطه را برای مردن نشان دهد، و با وجود این تفنگدارها جرئت تیراندازی نداشتند، چون می‌ترسیدند که جمعیتِ روز یکشنبه بی‌آبرویی آن‌ها را کشف کند. یک نفر که ظاهراً بلاکامان‌بازی‌های روزهای گذشته او را از یاد نبرده بود، معلوم نبود از کجا یک قوطی لبالب از ریشهٔ باریاسکو به چنگ آورد و به دست او داد که کافی بود در دریای کارائیب بریزند تا همهٔ ماهی‌های سفید آن را به سطح آب بیاورد، و او درِ قوطی را با اشتیاقی زیاد گشود، انگار راستی‌راستی

می خواست آن‌ها را بخورد و واقعاً هم خورد، خانم‌ها و آقایان، اما خواهش می‌کنم دلسوزی نکنین و برای آمرزشِ روحم دست به دعا بر ندارین، چون این مردن چیزی جز دیدار نیست. این بار کارش چنان صادقانه بود که دچار لرزش‌های اُپرامانندِ مرگ نشد، بلکه مثل خرچنگ از روی میز به پایین جست زد، پس از مدتی دودلی، بهترین جا را برای دراز کشیدن پیدا کرد، و مثل کودکی که به مادرش چشم بدوزد، از همان جا به من خیره شد و همان‌طور که جلوِ اشک‌های مردانه‌اش را گرفته بود و تشنج‌های زندگی ابدی اندامش را منقبض کرده بود، در آغوش خود نفس آخر را کشید. البته این تنها باری بود که از دانش من کاری ساخته نبود. او را توی آن صندوقی که اندازه‌ای هراس‌آور داشت و می‌شد او را دراز به دراز بخوابانم گذاشتم. مجلسی سوگواری برایش گرفتم که پنجاه و چهار پزو سکه طلا برایم آب خورد، چون کشیش رسمی لباس طلایی پوشیده بود و سه اسقف عالی مقام هم حضور داشتند. روی تپه‌ای که بهترین هوای دریا بر آن می‌وزید مقبره‌ای در خورِ یک امپراتور برایش ساختم با عبادتگاه مخصوص و یک لوحه آهنی رویش نصب کردم که رویش با حروف گوتیک نوشته شده بود: این جا آرامگاه مرحوم بلاکامان است که، به نادرست، لقب فریر و فریب‌دهنده تفنگدارها و قربانی دانش به او داده‌اند. و وقتی تشریفات رسیدگی به فضائلش کامل شد انتقام خود را از کارهای زشت او شروع کردم و بعد او را توی آن آرامگاه بتون مسلح زنده کردم و گذاشتم در آن جا با احساس وحشت غلت بزند. این جریان مدت‌ها پیش از آن اتفاق افتاد که مورچه‌های همه چیز خوار، سانتا ماریا دل دارین را بخورند، اما آرامگاه هنوز هم روی آن تپه و در سایه اژدهاهایی که بالا می‌خزند تا در گذرِ بادهای اقیانوسِ اطلس بخوابند، دست نخورده مانده، و هر

بار که من از آن جا می‌گذرم یک اتومبیل انباشته از گل سرخ برایش می‌برم و قلبم از احساس ترحم نسبت به فضایل او فشرده می‌شود، اما بعد گوشم را به لوحه می‌گذارم تا صدای حق‌هقیِ او را از درون تکه پاره‌های آن صندوقِ فروریخته بشنوم، و اگر اتفاقاً مرده او را زنده کنم، چون شیرینی مجازات در این است که تا وقتی من زنده‌ام، یعنی تا ابد، توی گورش به زندگی ادامه دهد.

۱۹۶۸

□ □ □

آخرین سفر کشتی اشباح

با آن صدای پر قدرتی که تازگی‌ها دورگه شده بود با خود گفت، حالا به همه نشون می‌دم که من کی‌آم، این حرف را سالیان سال بعد از اولین باری به زبان آورد که آن کشتی عظیم اقیانوس‌پیما را دید؛ کشتی اقیانوس‌پیمایی که از سرتاسر روستا بزرگتر و از برج کلیسا بلندتر بود و یک شب، بی سرو صدا، با چراغ‌های خاموش، مثل کاخ بزرگ متروکی، از کنار روستا گذشت و راهی شهر مستعمره‌نشین آن سوی خلیج شد، شهری که برای مقابله با دزدان دریایی برج و بازو داشت و بندرگاه قدیمی برده‌فروشی و فانوس دریایی چرخان، که نور دلگیرش هر پانزده ثانیه یک بار روستا را به خیمه‌گاهی نقره‌گون از خانه‌های درخشان و کوچه‌هایی از دشت‌های آتشفشانی تبدیل می‌کرد، و گرچه در آن وقت پسر بچه‌ای بود که هنوز صدای پر قدرت مردانه‌ای پیدا نکرده بود، اما مادرش اجازه داده بود تا دیروقت در ساحل بماند

و به چنگِ شبانه باد گوش بدهد، هنوز به یاد داشت، انگار جلو رویش باشد، که چگونه آن کشتی وقتی نور فانوس دریایی به پهلویش می تابید ناپدید می شد و وقتی نور می گذشت دوباره پیدا می شد، به این ترتیب کشتی، با پیدا و ناپیدا شدنش، کشتی متناوبی بود که به سوی دهانه خلیج در حرکت بود، و کورمال کورمال مثل خوابگردها به جانب شناورهای که مدخل بندرگاه را نشان کرده بودند پیش رفت تا این که سوزن قطب نما به یقین آسیب دید، چون کشتی به طرف جاهای کم عمق روان شد، چرخ می زد، درهم شکست و بی هیچ صدایی غرق شد و هر چند برخورد با چنان صخره هایی می بایست صدای در هم شکستن فلزها را به گوش ها رسانده باشد و انفجار موتورخانه خوش خواب ترین سوسمارهای بالدار را در جنگل ماقبل تاریخی، که از آخرین کوچه های روستا شروع می شد و در طرف دیگر دنیا به آخر می رسید، از ترس منجمد کرده باشد، پیش خود فکر کرد که خواب دیده، به خصوص روز بعد، وقتی ظرف ماهی درخشان خلیج؛ و ظاهر در هم ریخته آلونک های سرخپوست ها را بر تپه های مشرف بر بندرگاه؛ و قایق های بادبانی قاچاقچیان گویان را که طوطی های بیگانه را با آن چینه دان های انباشته از الماس بار می زدند دید، اندیشید که حتماً وقتی ستاره ها را می شمردم خوابم برده و آن کشتی غول پیکر را به خواب دیده ام، آن قدر برایش مسلم بود که نه با کسی چیزی گفت و نه دیگر آن صحنه را به یاد آورد تا این که در ماه مارس سال بعد، در همان شب، وقتی به دنبال درخشش دلفین ها در دریا می گشت آن کشتی خیالی را پیدا کرد، سیاه، پیدا و ناپیدا، با همان مسیر نادرستی که بار اول در پیش گرفته بود، با این فرق که این بار آن قدر مطمئن بود بیدارست که دوان دوان رفت تا مادرش را خبر کند

وزن سه هفته آه و ناله کرد، چون با این کارهای وارونه‌ای که می‌کنی، روزها می‌خوابی و شب‌ها مثل دزدها بیرون می‌ری عقلت کم می‌شه، و از آن‌جا که زن در همان وقت‌ها ناگزیر بود راهی شهر بشود تا یک چیز راحتی پیدا کند رویش بنشیند و به شوهر مرحومش بیندیشد، چون با گذشت یازده سال دوران بیوه‌ساری، غلتانکِ صندلی گهواره‌ای‌اش دیگر پوسیده بود، این بود که از فرصت استفاده کرد و قایقران را وا داشت به طرف آب‌های کم‌عمق برود تا فرزندش آنچه را راستی‌راستی درآینه دریا دیده با چشم ببیند، یعنی عشقبازیِ اختاپوت را در فصلِ بهارِ اسفنج‌ها؛ ماهی‌های گوشتخوارِ صورتی‌رنگ و ماهی‌های آبی‌رنگ را که توی چاه‌های آب‌های آرام‌تر جست می‌زدند؛ و حتی موهای سرگردانِ غرق‌شدگانِ یک کشتی مستعمراتی را، بی‌آن‌که هیچ اثری از کشتی‌های اقیانوس‌پیمای غرق شده یا چیزی شبیه آن‌ها دیده شود، و با وجود این، پسر آن‌قدر کله‌شقی کرد که مادر قول داد ماهِ مارس سال بعد با او به تماشا بیاید، حتماً، بیخبر از این‌که تنها چیزی که حالا در آینده‌اش حتمی بود وجود یک صندلی راحتی از دورانِ سِر فرانیس دریک بود که در یک حراج از مغازه‌ترکی خریده بود، و همان شب رویش نشست تا استراحت کند، آه‌کشان، وای، اولوفرنوس بیچاره‌من، کاش می‌دید که نشستن روی این آسترِ مخمل و پارچه‌زریافتِ صندوقچه‌ی یک ملکه و فکرکردن به تو چه عالمی داره، اما هر چه خاطره شوهرِ مرحومش بیشتر زنده می‌شد، خون در قلبش بیشتر غلیان می‌کرد و به مایع سیاه تبدیل می‌شد، انگار به جای نشستن در حال دویدن باشد، سرپایش از تب و لرز خیس بود و نفس‌هایش آکنده از خاک، تا این‌که پسر در طلوع آفتاب برگشت و مادرش را دید که روی صندلی جان داده، تنش

هنوز گرم بود، و مثل مارگزیده‌ها تا نیمه پوسیده بود، همان بلایی که پس از آن بر سر چهارزنِ دیگر آمد پیش از آن که صندلیِ جنایتکار را به دریا بیندازند، به دوردست‌های دریا تا نحسی‌اش دامن کسی را نگیرد، چون در طول قرن‌ها آن قدر رویش نشسته بودند که خاصیت استراحت‌بخشی‌اش از میان رفته بود، و این بود که پسر ناگزیر به سرنوشتِ فلاکت‌بارش، که همان یتیمِ انگشت‌نمای مردم باشد خو کرد، فرزندِ بیوه‌زنی که سریر بدبختی را به روستا آورده بود، و پسر بیشتر از راه ماهی‌هایی که از قایق‌ها کش می‌رفت گذران می‌کرد تا از راه صدقه، و در همین وقت‌ها بود که صدایش دورگه شد، و دیگر خاطره‌های گذشته به یادش نمی‌آمد تا این که شبی دیگر در ماه مارس که تصادفاً به دریا چشم دوخته بود و ناگهان، خدایا، خودشه، همون نهنگِ نسوز، بهیموتِ جانور، دیوانه‌وار فریاد کشید، بیابینِ بیابین، بیابینِ بیابین، چنان غوغایی از عوعوی سگ‌ها و قیل و قالِ زن‌ها به راه انداخت که حتی سالخورده‌ترین مردها وحشت‌های آبااجدادی خود را به یاد آوردند و از ترس این‌که مبادا ویلیام دامپیر برگشته باشد زیر تخت‌هایِ شان خیزند، اما کسانی که به کوچه‌ها دویدند این زحمت را به خود ندادند که آن دم و دستگاهِ محال را ببینند، که در آن لحظه در طرف مشرق گم و گور شد و با فاجعه‌هرساله‌اش بخار شد و به هوا رفت، بلکه او را به باد کتک گرفتند و با چنان حالِ زاری رهایش کردند که، سراپا خشم، با خود گفت، حالا نشونِ شون می‌دم من کی‌آم، اما دقت کرد که تصمیم خود را با کسی در میان نگذارد، و در سراسر سال این فکر را پیش خود نگه دارد، حالا نشونِ شون می‌دم من کی‌آم، و منتظر ماند تا بار دیگر آن شبح ظاهر شود و آنچه را می‌خواهد انجام دهد، قایقی بدزدد، از خلیج بگذرد و شب را به انتظار آن لحظه بزرگ

در مدخل آن بندرگاه برده فروشی، روی شورابِ انسانی دریای کارائیب بگذراند، اما چنان در ماجراجویی خود غرق بود که، به خلاف همیشه، نه جلو مغازه‌های هندی‌ها درنگ کرد تا آدمک‌های تراشیده از عاج فیل را تماشا کند، نه سیاهپوست‌های هلندی نشسته بر صندلی‌های چرخدار را دست انداخت، و نه از مالایایی‌های مسین‌پوستی ترسید که به خیال خود به دنبال یافتن میخانه‌ای مخفی که در آن فیله کبابِ زنانِ برزیلی می‌فروشدند، دنیا را زیر پا کرده بودند، به هیچ چیز توجهی نداشت، تا این‌که شب با همه سنگینی ستاره‌ها او را در برگرفت و جنگل بوی خوشِ یاسمن و سمندرِ پوسیده پراکند، و او در آن جا، توی قایقی که دزدیده بود به طرف دهانه خلیج روان بود، با فانوس خاموش تا از دید مأمورانِ گمرک در امان باشد، هرچند هر پانزده ثانیه یک بار با پرشِ بالِ سبزِ فانوس دریایی حالتِ اثیری پیدا می‌کرد و باز در تاریکی به صورت انسان در می‌آمد، می‌دانست که رفته‌رفته به شناورهای که گذرگاه بندر را نشان کرده‌اند نزدیک می‌شود، نه فقط ازین‌رو که درخششِ آزار دهنده‌اش شدت بیشتری پیدا می‌کرد، بلکه ازین‌رو که نفس‌های آب غمناک می‌شد و او همچنان پارو می‌زد، چنان غرق خیال بود که پی نبرد نفسِ کوسه ترسناکی که ناگهان به او خورد از کجا آمد یا چرا ظلمت شب را فرا گرفت، انگار ستاره‌ها ناگهان از میان رفته باشند، و علتش حضور کشتی اقیانوس پیما بود، با آن جثه تصورناپذیرش، خدایا، از هر چیز بزرگِ دیگه‌ای بزرگتر و از هر چیز سیاه دیگه‌ای روی زمین یا توی دریا سیاه‌تره، بوی سیصد هزار تن کوسه ماهی در چنان فاصله نزدیکی از قایق می‌گذشت که او حتی درزهای بدنه عمودی فولادی را به چشم دید، بی آن‌که توی دریچه‌های بیشمارِ کشتی حتی یک نور دیده شود،

بی آن‌که از موتورخانه کوچکترین صدایی به گوش برسد، بی آن‌که جاننداری به چشم بخورد، حلقه سکوتش را با خود می‌برد، هوای مرده‌اش را، زمان متوقف شده‌اش را و دریای ترسناکش را که تویش یک دنیا جانوران غریق شناور بودند، و ناگهان این‌ها همه برای لحظه‌ای با برق فانوس دریایی ناپدید شدند و باز همان دریای شفاف کارائیب بود، همان شب ماه مارس، و همان هوای هرروژه پلیکان‌ها، این گونه تنها در میان شناورها ماند، بی آن‌که بداند چه کند، با ترس و لرز از خود می‌پرسید، نکنه تو بیداری خواب می‌بینم، نه فقط الآن بلکه دفعه‌های پیش، اما هنوز این جمله را نپرسیده بود که نفسی رازآمیز شناورها را خاموش کرد، از اولین تا آخرین شناور را، به‌طوری که وقتی نور فانوس دریایی گذشت، کشتی بخاری دوباره پدیدار شد و حالا قطب‌نماهایش کار نمی‌کردند، شاید همان‌طور که کشتی کورمال کورمال به طرف گذرگاه نامریی پیش می‌رفت، نه فقط نمی‌دانست که در کدام قسمت از دریای اقیانوسی قرار داشت، بلکه به طرف جاهای کم عمق روان بود، تا این‌که این مکاشفه کلافه‌کننده به او دست داد که در ماندگی شناورها آخرین کلید گشودن طلسم است و فانوس قایق را روشن کرد، چراغ قرمز کوچک را که دلیلی نداشت کسی را در برج‌های دیده‌بانی بترساند، به عکس، مثل خورشید راهنمای سکاندار شد، چون، در پرتو آن، کشتی بخاری مسیرش را تصحیح کرد و با حرکتی به چپ و راست، که نشان از تجدید فعالیت و بخت بیدار می‌داد، از دروازه اصلی گذرگاه گذشت، و آن وقت تمام چراغ‌ها با هم روشن شدند به‌طوری که دیگ‌های بخار دوباره به خُر خُر افتادند، ستاره‌ها در جای‌شان ثابت شدند، لاشه جانوران به اعماق دریا فرو رفتند، و صدای به هم خوردن بشقاب‌ها به گوش

رسید و عطرِ سُسِ برگِ بو در آشپزخانه‌ها بلند شد، و آدم نبضِ ارکستر را در عرشه‌های مهتابی و ضربانِ شریان‌هایِ عشاقِ دریا‌هایِ آزاد را در تاریکیِ اتاقک‌های کشتی می‌شنید، اما پسر هنوز چنان از بقایای خشم انباشته بود که نمی‌گذاشت احساسات گمراهش کند یا معجزه او را بترساند، اما مصمم‌تر از همیشه با خود گفت، حالا نشون‌شون می‌دم من کی‌آم، ترسوها، حالا با چشم خودشون می‌بینن، و به جای این‌که کنار بکشد تا آن ماشین غول‌پیکر به او برخورد نکند، پیشاپیش آن شروع به پارو زدن کرد، چون حالا راستی‌راستی نشون‌شون می‌دم، من کی‌آم و با فانوس شروع به هدایت کشتی کرد تا این‌که چنان از اطاعتِ کشتی مطمئن شد که وادارش کرد بار دیگر مسیرش را از جهت بارانداز تغییر داد، از گذرگاهِ نامریی بیرون برد، و مثل این‌که با گوسفندِ دریایی روبه‌رو باشد افسارش را به طرفِ چراغ‌های روستای خواب‌آلود کشید، یک کشتی زنده، آسیب‌ناپذیر در برابرِ مشعل‌های فانوسِ دریایی که دیگر هر پانزده ثانیه یک بار ناپدیدش نمی‌کردند بلکه به رنگ مهتابی در می‌آوردند، و صلیب‌های کلیسا، فلاکتِ خانه‌ها، و آن خیال که رفته‌رفته تحقق می‌یافت و کشتی بخاری اقیانوس‌پیما همچنان او را دنبال می‌کرد، به اراده‌ او گردن می‌گذاشت با هر چه در آن بود، ناخدایش که برپهلوی چپ در خواب بود، و رؤیای گاوهای میدانِ گاوبازی در سرمایِ آبدارخانه‌هایش، بیمارِ تنهای درمانگاهش، آب‌هایِ راکدِ مخزن‌های آبش، و سکاندارِ اسیرش که صخره‌ها را به جای بارانداز گرفته بود، چون در آن لحظه غرش عظیم سوت کشتی بلند شد، غرش اول، و با بارشِ بخاری که بر سر و رویش فرو ریخت سراپا خیس شد، غرشی دیگر، و قایقی که از آن دیگری بود در آستانه‌ واژگون شدن بود، و غرشی دیگر، اما دیگر خیلی دیر

شده بود، چون صدف‌های خطِ ساحل پیش رویش بود، و سنگفرشِ کوچه‌ها و درهای خانه‌های ناباورها، و سراسرِ روستا با نورِ چراغ‌های کشتی بخاری ترسناک روشن شد، و او تنها فرصت پیدا کرد تا از سر راه کنار برود و برای آن طوفان راه باز کند، و در میان آن آشوب فریاد می‌زد، بفرمایین، ترسوها، ولحظه‌ای بعد آن تابوتِ عظیم فولادی زمین را شکافت و صدای خرد شدن گوشنوازِ نود هزار و پانصد لیوان شامپانی، که تک‌تک می‌شکستند، از این سر تا آن سرِ کشتی، به گوش رسید، و بعد نور بیرون زد و دیگر صبحگاهِ ماهِ مارس نبود بلکه ظهرِ روشنِ یک روزِ چهارشنبه بود، و او از شادی تماشای ناباورهایی که به‌تَزده کشتی بزرگِ اقیانوس پیمای این دنیا را برآنداز می‌کردند، در پوست نمی‌گنجید و کشتی روی خشکی، جلو کلیسا، سفیدتر از هر چیز، بیست برابر بلندتر از برج کلیسا و کمابیش نود و هفت بار بزرگتر از روستا، با نام *مالانسیلا*، که با حروف آهنی نقش شده بود، و آب‌های راكد و باستانیِ دریاهاى مرگ از پهلوهایش فرو می‌چکید.

مرگ مدام در فراسوی عشق

سناتور اونه سیمو سانچز شش ماه و یازده روز به مردنش مانده بود که زن زندگی اش را پیدا کرد. یعنی توی روستای رِزالِ دِل ویری به او برخورد، روستای پرتی که شب‌ها بارانداز مخفی کشتی قاچاقچی‌ها بود و پروژها به مدخل بیابانی می‌مانست رو به دریایی بی‌حاصل و بی‌نام و نشان و آن قدر متروک که هیچ‌کس خیال نمی‌کرد آفریده‌ای که شایستگی تغییر سرنوشت کسی را داشته باشد تویش زندگی کند. حتی نامش نوعی شوخی به حساب می‌آمد، چون تنها گلِ سرخِ آن‌جا را سناتور، بعد از ظهرِ دیدار با لورا فارینا، به سینه زده بود.

سناتور هر چهار سال یک بار توی فعالیت‌های انتخاباتی ناچار بود آن‌جا توقیفی بکند. واگون‌های کارناوال صبح وارد شده بودند. سپس کامیون‌های سرخپوست‌ها از راه رسیدند که آن‌ها را برای زیاد جلوه دادن جمعیت در جشن‌های عمومی اجیر می‌کردند و به شهرها می‌آوردند.

اندکی به ساعتِ یازده مانده اتومبیلِ زرشکیِ تشریفات همراه با نوای موسیقی و فشفشه و جیپ‌های همراهان وارد شد. سناتور اونه سیمو سانچز توی اتومبیلِ مجهز به تهویه مطبوع آرام و بیخیال نشسته بود، اما همین که در را گشود موجی از هوای داغ او را تکان داد و پیراهنِ ابریشمِ خالصش گویی از نوعی سوپِ کم‌رنگ خیس شد، احساس کرد سال‌ها پیرتر شده و از همیشه تنهاترست؛ گو این‌که تازه پا توی چهل و دو سالگی گذاشته بود. از دانشگاهِ گوتینگن مهندسیِ افتخاریِ متالورژی گرفته بود. به ترجمهٔ آثارِ کلاسیکِ لاتین علاقه زیادی نشان می‌داد بی‌آن‌که از خواندن آن‌ها چیز زیادی دستگیرش شود. با زنِ آلمانیِ جذابی که پنج بچه برایش آورده بود ازدواج کرده بود، و همه در محیطِ خانه احساسِ خوشبختی می‌کردند و مرد از همه خوشبخت‌تر بود تا این‌که سه ماه پیش به او خبر دادند که تا کریسمس بیشتر زنده نیست.

درحالی‌که مقدماتِ تظاهراتِ فراهم می‌شد سناتور توانست یک ساعتی را توی خانه‌ای که برایش در نظر گرفته بودند به تنهایی استراحت کند. پیش از دراز کشیدن گلِ سرخی را که در سرتاسرِ بیابان تر و تازه نگه داشته بود توی یک لیوان آب گذاشت. ناهارش را که کنسرو لوبیا بود تا از خوردنِ گوشتِ سرخ کردهٔ بز که تا شب انتظارش را می‌کشید در امان باشد، نوش جان کرد. و چندین قرص مسکن بالا انداخت تا جلو درد را بگیرد. سپس پنکه را کنار نو گذاشت و در سایهٔ گلِ سرخ ربع ساعتی را برهنه دراز کشید و با حواسِ پرتی سعی کرد در مدتی که چرت می‌زد به مرگ فکر نکند. بجز پزشک‌ها کسی خبر نداشت که او محکوم است مدتِ ثابتی را انتظار بکشد، چون تصمیم گرفته بود رازش را، بی‌آن‌که تغییری در زندگی‌اش بدهد، نه از روی

غرور بلکه از روی شرم به تنهایی تحمل کند.

وقتی دوباره، در ساعت سه بعد از ظهر، جلو مردم ظاهر شد، بر اراده‌اش کاملاً تسلط داشت، آرام و تمیز بود، شلوار ضخیم کتانی و پیراهن گلدار به تن داشت و روحش با قرص‌های مسکن آرامش پیدا کرده بود. اما فساد تدریجی مرگ ویرانگرتر از آن بود که تصور کرده بود، چون همین‌که از سکوی سخنرانی بالا رفت، با نظر حقارت به کسانی نگریست که برای خوش اقبالی تلاش می‌کردند با او دست بدهند. او، به خلاف دفعه‌های پیش، برای سرخپوست‌های پابرنه‌ای که سنگ‌های شوره گرفته داغ کف میدان کوچک و دلمرده را به سختی می‌توانستند تحمل کنند، دل‌نسوزاند، با حرکت کمابیش خشماگین دستش صدای کف زدن مردم را خاموش کرد و چشم‌هایش را به دریا که از گرما آه می‌کشید، دوخت و بسیار عادی شروع به صحبت کرد. لحن بم و شمرده‌اش به آب آرامی می‌مانست اما سخنانی را که بارها تکرار کرده و به خاطر سپرده بود، به نظرش نمی‌آمد که مایه‌ای از حقیقت داشته باشد، بلکه آن را بیشتر در حکم مخالفت با نظر جبری مارکوس اورلیوس، در کتاب چهارم تفکرات، می‌دانست.

به خلاف عقایدی که خود داشت، گفت: «ما در این جا برای شکست دادن طبیعت گرد آمده‌ایم. ما دیگر در کشور خودمان بچه‌های سرراهی نخواهیم بود، دیگر در قلمرو تشنگی و آب و هوای نامساعد، آدم‌های مافنگی و، در سرزمین خودمان، آدم‌های تبعیدی نخواهیم بود. خانم‌ها و آقایان، ما ملت دیگری خواهیم بود، ملتی بزرگ و خوشبخت.»

سیرک او نظم خود را داشت. همان‌طور که صحبت می‌کرد

همراهانش انبوهی پرنده‌های کاغذی به هوا ریختند. این موجودات مصنوعی جان پیدا کردند، چرخشی دور سکوی چوبی زدند و راه دریا را در پیش گرفتند. در همین وقت افراد دیگری درخت‌هایی مصنوعی را که برگ‌های نمدی داشتند از واگون‌ها بیرون کشیدند، و پشت سر مردم، توی خاکی شوره‌بسته کاشتند. و دست آخر با نصب نمای مقوایی خانه‌های مصنوعی آجرقرمز، که پنجره‌های شیشه‌ای داشتند، آلونک‌های محقر واقعی را از نظر پوشاندند.

سناتور سخنانش را با دو نقل قول لاتینی کش داد تا به جنغولک‌بازی بیشتر میدان داده شود. قول داد ماشین‌های باران‌ساز وارد کند؛ قول داد برای پروار کردن حیوان‌ها، پرورش دهنده‌های جمع و جور سفارش دهد؛ قول داد روغن‌های خوشبختی بیاورد تا مردم بتوانند توی زمین‌های شوره‌زار سبزی برویاند و توی گلدان‌های مخصوص پنجره بنفشه بکارند. و وقتی دید که دنیای خیالی‌اش ساخته شده، با دست اشاره کرد و به صدای بلند گفت: «خانم‌ها و آقایان، این همان دنیای آینده ماست، نگاه کنید، این همان دنیای آینده ماست.»

جمعیت رو برگرداند، در پشت خانه‌ها، کشتی اقیانوس‌پیمایی از کاغذ رنگی می‌گذشت که از بلندترین خانه‌های شهر مصنوعی بلندتر بود. تنها سناتور بود که می‌دید شهر قوطی‌های مقوایی، از آن‌جا که بارها برپا شده و به این‌جا و آن‌جا برده شده بود، توی آن هوای تحمل‌ناپذیر از ریخت افتاده بود و کمابیش حال زارِ زوال و ویرانی فلاکت‌بار و خاک‌آلود را پیدا کرده بود.

نلسون مارینا اولین بار بود که در مدت دوازده سال به پیشباز سناتور نمی‌رفت. توی ننوی خود، زیر سایبان خنک خانه‌اش، با آن

دیوارهای تخته‌ای رنده نشده، دراز کشیده بود. این خانه با همان دست‌هایی ساخته شده بود که در کار فروش دارو مهارت داشت و زنِ اولش را کشان‌کشان آورده بود و در آن جا قیمه قیمه کرده بود. از جزیره شیطان نیز گریخته بود و بایک کشتی که بارش طوطی‌های بی‌آزارِ ماکا بود، همراه زنِ زیبا و کفرگویی، که توی پاراماریو پیدایش کرده بود و دختری از او داشت، به *رُزال دِل ویری* وارد شده بود. زن اندکی بعد به مرگ طبیعی مرده بود و به سرنوشتِ آن زنِ دیگر دچار نشده بود که تکه‌های وجودش باغچه گل کلم خانه‌اش را حاصلخیز کرده بود، بلکه تمام و کمال با نام هلندی‌اش توی گورستانِ محلی دفن شده بود. دخترش رنگِ پوست و تن و اندام را از مادر و رنگِ عسلی و شگفتزدگی چشم‌ها را از پدر به ارث برده بود و تصورِ بار آوردنِ زیباترین زنِ دنیا برای پدر آن قدرها بی‌دلیل نبود.

نلسون فاریتا در اولین فعالیتِ انتخاباتی که چشمش به سناتور افتاده بود یک شناسنامه جعلی از او خواسته بود تا از چنگِ قانون در امان بماند. سناتور با لحنی دوستانه اما قاطع رد کرده بود. اما *نلسون فاریتا* هیچ وقت دست برنداشته بود و، چندین سال، هر بار که فرصت پا داده بود درخواستش را با عبارت دیگری به زبان آورده بود. اما این بار که می‌دید محکوم است توی آن لانه سوزانِ دزدانِ دریایی بیوسد و از توی *ننو جُم* نخورد به شنیدن صدای آخرین کف‌زدن سرش را بلند کرد و از بالای تخته‌های نرده‌خانه نگاه کرد. پشتِ نمایشِ مسخره، یعنی حائلِ ساختمان‌ها، چارچوبِ درخت‌ها و شعبده‌بازانِ مخفی را دید که کشتی اقیانوس‌پیما را به جلو هل می‌دادند و بدون احساسِ کینه تف انداخت.

گفت: «گه، این بابا بلاکامانِ سیاسته*».

سناتور بعد از سخنرانی، مطابق مرسوم، همراه با نوای موسیقی و در کردنِ فشفسه، همان‌طور که مردم دوره‌اش کرده بودند و مشکلاتِ شان را با او در میان می‌گذاشتند، خیابان‌های شهر را زیر پا می‌گذاشت. سناتور با خوش‌خلقی به مردم جواب می‌داد و همیشه راهی پیدا می‌کرد تا تک‌تکِ آن‌ها را دل‌داری دهد بی‌آن‌که مجبور شود زحمتی به گردن بگیرد. زنی که با شش بچهٔ قد و نیم قد از روی پشتِ بامِ خانه‌ای سعی می‌کرد صدایش را از پسِ آن همه قشقرق و آتش‌بازی به گوش سناتور برساند، گفت:

«سناتور، من چیز زیادی نمی‌خوام. فقط یه الاغ می‌خوام تا از چاهِ مردِ حلق‌آویز شده آب بکشم.»

سناتور نگاهی به آن شش بچهٔ لاغر انداخت و گفت: «به سر پدرشون چی اومده؟»

زن از روی بذله‌گویی گفت: «دنبال بخت و اقبال راه افتاد رفت جزیرهٔ آرویا، اما یه زنِ خارجی سرِ راهش سبز شد، از اون زن‌هایی که مردها رو به روز سیاه می‌شونن.»

از این جواب مردم زیر خنده زدند.

سناتور گفت: «بسیار خوب، به الاغ می‌رسی.»

چیزی نگذشت که یکی از همراهانِ سناتور الاغِ بارکشِ خوبی را به در خانهٔ زن آورد که روی کفلش یک شعارِ انتخاباتیِ پاک‌نشدنی نوشته شده بود تا کسی هدیهٔ سناتور را فراموش نکند.

سناتور در طولِ خیابانِ کوتاه کارهای خودنمایانهٔ دیگری نیز کرد و

حتی یک قاشقِ دارو به مرد بیماری داد که تختش را به در خانه آورده بود تا او را هنگام عبور تماشا کند. سناتور در سرِ آخرین نبش و از پشتِ تخته‌های نرده چشمش به نلسون لارینا افتاد که گرفته و رنگپریده توی ننویش دراز کشیده بود. سناتور بی آن‌که محبتی نشان دهد سلام و احوالپرسی کرد.

«سلام، حال تون چطوره؟»

نلسون لارینا توی ننو غلتی زد و او را در کهربای چشم‌هایش غرق کرد.

گفت: «منم، به یادم باشین*».

دخترش که سلام و احوالپرسی را شنید توی حیاط آمد. پیراهنِ ارزان‌قیمت و رنگ و رو رفته سرخیوست‌های گواخیرو را پوشیده بود، به گیسوانش گل‌های پایونِ رنگارنگ زده بود و کرمِ ضد آفتاب به چهره‌اش مالیده بود، اما حتی با این سر و وضعِ فلاکت‌بار هرکس می‌توانست تصور کند که توی دنیا کسی به زیبایی او پیدا نمی‌شود. دهان سناتور از تعجب باز ماند، گفت: «چه سر و شکلی! خدا چه کارها که نمی‌کنه!»

آن شب نلسون لارینا زیباترین پیراهنِ دختر را تن او کرد و پیشِ سناتور فرستاد. دو نگهبانِ تفنگ به دست که توی خانه اجاره‌ای از گرما کلافه بودند به دختر امر کردند که روی تنها صندلی راهرو بنشیند و منتظر بماند.

سناتور توی اتاقِ مجاور با آدم‌های سرشناسِ رُزالِ دل ویری جلسه داشت. آن‌ها را جمع کرده بود تا حقایقی را به گوش‌شان بخواند که

توی سخنانش نگنجانده بود. آدم‌هایی که در کنارشان نشسته بود شبیه کسانی بودند که توی تک‌تک شهرهای بیابان دیده بود، ازین‌رو آن جلسهٔ شبانهٔ تمام نشدنی ذله‌اش می‌کرد و حالش را به هم می‌زد. پیراهنش خیس عرق بود و سعی داشت با نسیم داغ پنکه، که مثل خرمگس در گرمای سنگین اتاق وزوز می‌کرد، خشک کند.

گفت: «روشنه که ما نمی‌تونیم پرندهٔ کاغذی بخوریم. من و شما می‌دونیم روزی که توی این کپهٔ پشکل گل و سبزه کاشته بشه، روزی که توی چاله‌ها، به جای کرم، ماهی حرکت کنه، اون روز من و شما دیگه این جا کاری نداریم، منظورمو روشن بیان کردم؟»

صدا از کسی درنیامد. در مدتی که صحبت می‌کرد ورقی از تقویم کنده بود و با آن یک پروانهٔ کاغذی درست کرده بود. پروانه را بیهدف توی جریانِ هوای پنکه پرتاب کرد. پروانه دوراتاق چرخ می‌زد و سپس از درِ نیمه‌باز بیرون رفت. سناتور با قدرتی که حضور مرگ به او بخشیده بود صحبت می‌کرد.

گفت: «بنابرین لازم نیس چیزی رو که خودتون خوب می‌دونین براتون بازگو کنم. یعنی می‌خوام بگم انتخابِ مجددِ من بیشتر برای شما نون و آب داره تا برای من، چون آبِ متعفن این‌جا و عرقِ سرخپوست‌ها دیگه حال منو به هم می‌زنن، در حالی که، راست‌شو بخواین، روزی شما از همین‌ها تأمین می‌شه.»

چشم لورا فارینا به پروانهٔ کاغذی افتاد که از در بیرون آمد. تنها او بود که پروانه را دید، چون نگهبان‌های توی راهرو، تفنگ به بغل، روی پله‌ها به خواب رفته بودند. پروانهٔ بزرگِ کاغذی کاملاً باز شد، روی دیوار گسترده شد و همان جا چسبید. لورا فارینا سعی کرد پروانه را با ناخن‌هایش وریاورد. یکی از نگهبان‌ها، که از سر و صدای کف زدن

در اتاق مجاور بیدار شده بود، تلاشِ بیهودهٔ دختر را دید.

خواب‌آلود گفت: «کنده نمی‌شه، روی دیوار نقاشی شده.»

همین که لورا فارینا نشست مردها از اتاق جلسه بیرون آمدند. سناتور توی درگاهِ اتاق ایستاده بود و چفت در را در دست گرفته بود و تنها وقتی چشمش به لورا فارینا افتاد که کسی توی راهرو نبود.

«تو این جا چه کار می‌کنی؟»

دختر گفت: «پدرم منو فرستاده.»

سناتور به صرافتِ موضوع افتاد. به نگهبان‌های خواب‌آلود نگاهی انداخت، سپس لورا فارینا را برآنداز کرد که زیباییِ خارق‌العاده‌اش حتی از دردِ او اهمیتِ بیشتری پیدا کرد و آن وقت به این نتیجه رسید که مرگ به جای او تصمیم گرفته.

به دختر گفت: «بیا تو.»

لورا فارینا توی درگاه ایستاده بود و همان جا خشکش زده بود: هزارها اسکناس، مثل پروانه، در هوا رها بود. سناتور پتکه را خاموش کرد و اسکناس‌ها، که بدون جریان هوا ماندند، روی اشیای اتاق فرود آمدند.

سناتور لبخند به لب به دختر گفت: «می‌بینی، حتی که هم پرواز می‌کنه.»

لورا فارینا روی یک عسلی نشست. پوستش نرم و محکم بود و رنگ و غلظتِ آفتاب‌گونِ نفتِ خام را داشت. گیسوانش به یالِ مادیانِ جوانی می‌مانست و درخشش چشم‌های درشتش از نور بیشتر بود. سناتور خطِ نگاه دختر را دنبال کرد و سرانجام به گلِ سرخ رسید که رنگش را شوره کدر کرده بود.

گفت: «گل سرخه.»

دختر اندکی گیج و منگ گفت: «آره، تو ریوچاما فهمیدم گل سرخ چی یه.»

سناتور روی یک تختِ سفریِ نظامی نشست و همان‌طور که دکمه‌های پیراهنش را باز می‌کرد حرف می‌زد. در طرفی از سینه‌اش که خیال می‌کرد قلب جا دارد، به رسم دزدان دریایی، قلبی خال‌کوبی شده بود و تیری از آن گذشته بود. پیراهنِ خیس را روی زمین انداخت و از لورا خواست که کمک کند تا پوتین‌هایش را در بیاورد.

دختر جلوِ تخت زانو زد. سناتور متفکرانه برآندازش می‌کرد و در آن حال که دختر بندهای پوتین را باز می‌کرد در این فکر بود که بداقبالی آن لحظه دامنِ کدام یک از آن‌ها را می‌گیرد.

گفت: «تو که بچه‌ای.»

دختر گفت: «اصلاً این طور نیست. ماه آوریل می‌رم تو نوزده سالگی.»

سناتور علاقه نشان داد.

«چه روزی؟»

دختر گفت: «یازدهم.»

سناتور آرام‌تر شد، گفت: «ما هر دو توی ماه حَمَل به دنیا اومده‌یم.» لبخند زد و اضافه کرد:

«علامتِ تنهایی یه.»

لورا فارینا اعتنایی به حرف‌هایی او نداشت؛ چون نمی‌دانست با پوتین‌ها چه کند و سناتور نیز، در جای خود، نمی‌دانست با لورا فارینا چه کند؛ چون با رابطه‌ی ناگهانی میانه‌ای نداشت. ازین گذشته، می‌دانست که این رابطه از اهانت آب می‌خورد. و صرفاً برای این‌که فرصتِ فکر کردن داشته باشد، به پشت، روی تختِ سفری دراز

کشید. آن وقت به صرافت افتاد که او زیر پیراهنش چیزی نپوشیده؛ چون تنش عطرِ مبهمِ جانورانِ جنگل را داشت اما قلبش متلاطم بود و عرقِ سردی پوستش را می آزد.

لورا فارینا سعی کرد حرفی بزند اما با هوایی که آن جا بود تنها می توانست نفس بکشد. سناتور به دختر نگرست و خواست به او کمک کند، چراغ را خاموش کرد و اتاق در سایه گل سرخ آرمید. دختر خود را در دستِ شفقتِ سرنوشت رها کرد. سناتور که آهسته او را نوازش می کرد به چیزی آهنی برخورد.

«این دیگه چی یه؟»

دختر گفت: «قفله.»

سناتور با اوقات تلخی گفت: «چه معنی می ده؟» و چیزی را که خود به خوبی خبر داشت به زبان آورد: «کلیدش کجاست؟»
دختر گفت: «پیش بابامه. گفت، به شما بگم که یکی از افرادتونو بفرستین بگیره. یه تعهدنامه کتبی هم براش بفرستین که کارشو راه می اندازین.»

سناتور برافروخته شد، زیر لب با اوقات تلخی گفت: «کله شقی حرومزاده.» سپس چشم هایش را بست تا آرامش پیدا کند و در تاریکی با خود روبه رو شد: یادت باشه، چه تو چه کس دیگه، چیزی نمی گذره که می میری و چیزی نمی گذره که حتی اسمی ازت باقی نمی مونه.

منتظر ماند لرزش تنش فروکش کرد.

آن وقت گفت: «یه چیزی روبه من بگو، پشت سر من چی می گن؟»

«راست شو می خواین بدونین؟»

«راست شو می خوام بدونم.»

لورا فارینا دل به دریا زد: «خب، می گن شما از دیگرون

پدر سوخته‌ترین، چون از قماش دیگه‌این.»

سناتور منقلب شد. مدت زیادی با چشم‌های بسته سکوت کرد و وقتی چشم‌هایش را گشود انگار از پنهانی‌ترین زوایای غریزه‌اش بازگشته بود.

تصمیم خود را گرفت: «باشه، به جهنم. به آن پدرِ پدر سوخته‌ت بگو که کارشو راه می‌اندازم.»

لورا فارینا گفت: «اگه دلِ تون بخواد خودم می‌رم می‌آرم.»
سناتور جلو او را گرفت.

گفت: «بی خیالش، یه مدتی دراز بکش. وقتی آدم خیلی تنهاس، بودنِ کسی حالِ شو جا می‌آره.»

آن وقت سرش را روی شانه دختر گذاشت، چشم‌هایش را به گل سرخ دوخت و خود را تسلیم وحشت کرد. شش ماه و یازده روز دیگر، تحقیر شده و مطرود، با همین وضع و به دلیل داشتن رابطه با لورا فارینا می‌مرد و از این‌که بدون او جان می‌داده‌ای‌های گریه را سر داد.

رَدِ خون تو بر برف

بِنا داگته با فرا رسیدن شب، همین‌که به سَرِ مرز رسیدند، انگشتش را، با آن حلقهٔ ازدواج، دید که هنوز خونریزی دارد. نگهبانِ مرزی، که با پتویی سر و کلاه سه‌گوشِ ورنیِ خود را پوشانده بود و سعی می‌کرد توی آن باد شدیدی که از کوه‌های پیرنه می‌وزید خود را محکم نگه دارد، گذرنامه‌های آن‌ها را در پرتو نورِ فانوسِ کاربیدسوز واری کرد. و هر چند دو گذرنامهٔ سیاسی بی‌نقص بود، نگهبانِ فانوس را بالا گرفت تا یقین حاصل کند که عکس‌ها با چهره‌ها شباهت دارد. بِنّا داگته، توی آن تاریکیِ غم‌انگیزِ ماهِ ژانویه، با آن چشمانِ شادِ پرنده‌وار و پوستِ عسلی‌رنگ که هنوز درخششِ آفتابِ تابانِ کارائیب بر آن دیده می‌شد و خود را تا چانه توی کُتِ پوستِ مینک، که قیمت آن از دستمزد سالانهٔ تمامی نگهبانانِ پادگانِ مرزی بیشتر بود، پیچیده بود، کمابیش سر و شکل بچه‌ها را داشت. شوهرش، بیلی سانچز دِ آویلا، که

پشت فرمان بود، یک سالی جوانتر بود و تقریباً همان زیبایی زن را داشت. بلی کت پیچازی پوشیده بود و کلاه پیسبال به سر گذاشته بود و، به خلاف زن، بلندقد و خوش‌بنیه بود و فک‌های آهنین آدم‌های شریر کم‌رور را داشت. اما آنچه موقعیت اجتماعی آن‌ها را بهتر از هر چیزی نشان می‌داد، اتومبیل نقره‌ای رنگ آن‌ها بود که تویش بویی دلاویز داشت و در آن ناحیه فقیرنشین کسی شبیه آن را به چشم ندیده بود. صندلی عقب انباشته از چمدان‌های نو‌توار و هدیه‌های زیادی بود که هنوز باز نشده بود. ساکسوفونِ تئری نیز در گوشه آن دیده می‌شد که گویای شور و نشاط بی‌حدِ نِنا داگته بود پیش از آن‌که خود را به عشقِ دلهره‌آورِ آن آدمِ شریرِ ساحل‌نشین ظریف تسلیم کند.

وقتی نگهبان گذرنامه‌های مهر شده را پس داد، بلی سانچز از او پرسید که کجا داروخانه پیدا می‌شود تا انگشت زنش را پانسمان کند و نگهبان توی باد به صدای بلند گفت که در هائیدی، توی خاک فرانسه، سراغ بگیرند. اما نگهبانانِ هائیدی توی اتاقِ گرمِ شیشه‌ای و روشن با پیراهنِ آستین‌کوتاه پشت میز نشسته بودند و ورق‌بازی می‌کردند و داشتند نانِ توی لیوان‌های بزرگ شراب خیس می‌کردند و با می‌خوردند؛ تنها کاری که کردند اندازه و نوع اتومبیل را نگاه کردند و با اشاره دست خاک فرانسه را نشان دادند. بلی سانچز چند بار بوق زد، اما آن‌ها گوش‌شان بدهکار نبود. یکی شان پنجره را گشود و با صدایی خشن‌تر از وزش باد گفت:

«برین گم‌شین، کثافت‌ها!»*

آن وقت نِنا داگته، که کتش را تا بالای گوش‌ها دور خود گرفته بود، از

اتومبیل پیاده شد و به زبان فرانسوی سلیس پرسید که داروخانه کجا پیدا می‌شود. نگهبان، به عادت همیشگی، با دهن پرگفت که این کار به او دخلی ندارد، به خصوص که هوا طوفانی هم باشد و پنجره را بست. اما بعد که با دقت بیشتری به دختر نگریست و او را دید که انگشت زخمی‌اش را می‌مکد و کت پوست‌مینکش چشم را خیره می‌کند، انگار که تصویر دلخواهش، در آن شب تاریک، پیش رویش جان گرفته باشد، ناگهان خلق و خویش تغییر کرد. توضیح داد که نزدیکترین شهر بیارتر است، اما در دل زمستان و توی آن بادی که گرگ‌وار زوزه می‌کشد، شاید تا بیون، که اندکی دورتر است، داروخانه پیدا نکنند.

پرسید: «خیلی وخیمه؟»

ننا داگته گفت: «چیزی نیست.» و با لبخند انگشتش را با حلقه الماس و زخم کمابیش ناپیدا، که گل سرخ به جا گذاشته بود، نشان داد، گفت: «یه خار کوچولو بوده.»

پیش از آن‌که به بیون برسند، باز برف گرفت. هنوز ساعت هفت نشده بود، اما، توی آن خشم طوفان، خیابان‌ها متروک و درهای خانه‌ها بسته بود و پس از گذشتن از چندین پیچ، که به داروخانه برنخوردند، تصمیم گرفتند به رفتن ادامه دهند. بلی سانچز از این تصمیم خوشحال شد. او نسبت به اتومبیل‌های کمیاب اشتیاقی سیری‌ناپذیر نشان می‌داد؛ پدری داشت که در موارد متعددی احساس گناه می‌کرد؛ و خود برای فرو نشاندن هوس‌هایش از امکان‌های کافی برخوردار بود و تا آن وقت هیچ‌گاه پشت اتومبیلی مثل پتلی‌کروکی، که هدیه عروسی‌اش بود، ننشسته بود. در پشت فرمان به اندازه‌ای ذوق‌زده بود که هرچه بیشتر رانندگی می‌کرد کمتر

احساس خستگی به او دست می داد. می خواست همان شب به بومو برسد. آن ها سوئیت عروسی هتل اسپلندید را ذخیره کرده بودند و تمام بادهای مخالف و برف های آسمان نمی توانست جلوشان را بگیرد. در حالی که بنا داشت، به خصوص به دنبال عبور از قسمت آخر بزرگراه مادرید، آن هم زیر طوفان تگرگ، آن جا که در حاشیه پرتگاهش تنها بزه های کوهی می توانند بگذرند، دیگر نا برایش نمانده بود. ازین رو بعد از بیون دستمالی دور انگشتش بست، جایش را محکم فشار داد تا خونی که همچنان از آن می ریخت بند بیاید و به خواب عمیقی فرو رفت. خیلی سانسز تنها وقتی به صرافت این موضوع افتاد که نیمه شب شده بود و ناگهان برف بند آمده بود و دیگر باد توی کاج هانمی وزید و آسمان بر فراز چراگاه ها از ستاره های یخزده انباشته شده بود. از چراغ های خواب آلود بومو و گذشت و تنها، توی پمپ بنزین بزرگراه، اتومبیل را متوقف کرد تا مخزن را پر کند؛ چون آن قدر نیرو داشت که بدون توقف تا پاریس براند. از اسباب بازی بزرگ ۲۵۰۰۰ لیره ای خود به اندازه ای خوشحال بود که حتی از خود نپرسید آن موجود با طراوت کنار دستش نیز همان احساس او را دارد یا نه؛ چون دستمالی که دختر به انگشت زخمی اش بسته بود به خون آغشته بود و برای اولین بار رویای بچگانه اش از جرقه های شعله بی اطمینانی آسیب دیده بود.

سه روز پیش و ده هزار کیلومتر دورتر، توی کارتاخنا ایبنداس، در برابر چشمان شگفتزده پدر و مادر مرد و سرخوردگی پدر و مادر دختر و در پناه دعاهای خیر شخصی اسقف ازدواج کرده بودند. هیچ کس جز خودشان از پایه اصولی یا ریشه عشق پیشگویی ناپذیر آن ها خبر نداشت. ماجرا سه ماه پیش از ازدواج، در یک روز یکشنبه و در کنار

دریا وقتی اتفاق افتاد که دار و دسته ییلی سانچز، در سواحل مارلیا به اتاقک‌های رختکن حمله کردند. ننا تازه پایش را توی هیجده سالگی گذاشته و از مدرسه شاتلنی، توی سن پترزبورگ، به خانه آمده بود. او، که چهار زبان را بدون لهجه صحبت می‌کرد و در نواختن ساکسوفون نیز مهارت پیدا کرده بود، اولین یکشنبه‌ای بود که از هنگام بازگشت به خانه، به کنار دریا آمده بود. داشت لباس شنا به تن می‌کرد که سر و صدای فرار و وحشتزده و نعره دزدها را، که توی اتاقک‌ها پیچید، شنید. نمی‌دانست چه اتفاقی افتاده تا این‌که چفت در اتاقک او شکست و زیباترین دزدی را که در تخیل بگنجد پیش روی خود دید. تن مرد پوست لطیف و انعطاف‌پذیر و رنگ طلایی کسانی را داشت که در کنار اقیانوس زندگی می‌کنند. دستبند فلزی گلابیاتورهای رومی در مچ دست راست او دیده می‌شد و زنجیری فولادی، که حکم سلاح کشنده‌ای را داشت، دور مشبک دست راستش حلقه شده بود. مدالی، بی‌آن‌که تصویر قدیسی بر آن باشد، از گردن آویخته بود که در سکوت ضربان قلب او را منعکس می‌کرد. هر دو به یک مدرسه ابتدایی رفته بودند و، توی جشن‌های تولد واحدی، کوزه‌های زیادی را، انباشته از هدیه، شکسته بودند؛ زیرا به خانواده‌های شهری تعلق داشتند که از دوران مستعمره‌نشینی سرنوشت آن شهر را، مستبدانه، در اختیار داشتند؛ اما سال‌ها بود همدیگر را ندیده بودند و ازین رو در برخورد اول یکدیگر را به جا نیاوردند. ننا داغته همان‌طور بی‌حرکت ایستاده بود و برای پوشاندن خود کاری نمی‌کرد.

دختر، که بر وحشت خود غلبه می‌کرد، گفت: «کاری که می‌خواهی بکنی دربارمش باز فکر کن، چون رفتار تو با من باید بهتر از یه آدم سیاهپوست باشه.»

در واقع، ننا داکته هر چند در سراسر عمر مردی عریان ندیده بود؛ با این همه، بی آن که جا بزند در مقابل یلی سانچز ایستاد. یلی تنها کاری که برایش ماند این بود که مشتش را، با زنجیر حلقه شده در اطرافش، به دیوار اتاقک بکوبد. دختر مرد را، که دستش شکسته بود، با اتومبیل خود به بیمارستان رساند. به او در دوران نقاهت کمک کرد و سرانجام راه درست با هم بودن را یاد گرفتند. آن‌ها بعد از ظهرهای داغ ماه ژوئن را در مهتابی اندرونی خانه‌ای سپری کردند که شش نسل اجداد سرشناس ننا داکته تویش در گذشته بودند؛ زن با ساکسوفون ترانه‌های مشهور را می‌نواخت و مرد، با دست گچ گرفته و حیرتی که همچنان پایدار مانده بود، از روی نوتوی نخ زن بود. خانه با تعداد بیشماری پنجره‌های کف تا سقف، که روبه آب بدبو و بی حرکتِ خلیج داشتند، یکی از بزرگترین و قدیمیترین خانه‌های لامانگا و بی تردید زشت‌ترین آن‌ها بود. اما مهتابی با آن کاشی‌های شطرنجی و حضور ننا داکته که تویش ساکسوفون می‌نواخت، در آن گرمای ساعت چهار بعد از ظهر، حکم واحه‌ای در دل دشت سوزان را داشت و روبه حیاطی گشوده می‌شد که بیشتر جاهایش را سایه گرفته بود و زیر درختان انبه و نهال‌های موزش گوری با سنگی بی‌نام دیده می‌شد که قدمتی بیش از خانه و حافظه خانواده داشت. حتی کسانی که چیزی از صدای ساکسوفون نمی‌دانستند این را درک می‌کردند که ساکسوفون در خانه‌ای به آن جاه و جلال چیز ناسازی است. مادر بزرگ ننا داکته وقتی برای اولین بار صدای ساکسوفون را شنیده بود، گفته بود: «انگار صدای سوت کشتی‌یه.» مادر ننا داکته بیهوده سعی کرده بود دختر را وادارد تا ساز را، به خاطر ایجاد آرامش، با حالت دیگری بنوازد و نه با دامن بالازده و پاهای جدا از هم و آن حالت دریدگی که تناسبی با

صدای موسیقی نداشت. می‌گفت: «هر سازی دلت می‌خواد بزن، فقط موقع ساز زدن پاهاتو جمع کن.»

اما آن آهنگ‌های خدا حافظیِ سوتِ کشتی‌مانند و آن جشن و سرور چیزهایی بودند که به نِنا داگته اجازه دادند پوسته تلخی که گرداگرد بیلِ سانچز را گرفته بود بشکند. نِنا در زیر آن شهرتِ غم‌انگیز «وحشی نفهم» که مرد، با وجودِ تلاقیِ دو نام خانوادگی مشهور، توانسته بود قرص و محکم پشتش بایستد، کودکی ترسو و خوش‌قلب کشف کرده بود. در حالی که استخوان‌های دست بیلِ سانچز جوش می‌خورد، او و نِنا یاد گرفتند یکدیگر را آن قدر خوب بشناسند که مرد از انعطافی که در سایه‌اش عشق رخ نشان داد و دختر، بعد از ظهرِ یک روزِ بارانی که توی خانه تنها بودند، او را به حجله‌گاه برد، بهتزه شد. کمابیش دو هفته‌ای، هر روز در همان ساعت، آن‌ها پر شر و شور و در زیر نگاه شگفتزدهٔ تصویرهای جنگجویان و مادرِ بزرگ‌های ارضانا شدنی، که پیش از آن‌ها در بهشتِ آن تخت تاریخی به سر برده بودند، به شادخواری پرداختند. حتی، در فاصلهٔ آرمیدن‌ها، پنجره‌ها را باز می‌گذاشتند و بوی زیاله‌های کشتی‌ها را، که از سوی خلیج می‌وزید و نیز بوی آزاردهندهٔ خلیج را تنفس می‌کردند و در سکوتی که از پسِ نواختنِ ساکسوفون همه جا را می‌آکند، به صداهایی که از حیاط برمی‌خاست گوش می‌دادند؛ به تک‌آهنگِ قورباغه در زیر نهال‌های موز؛ به افتادنِ قطرهٔ آبی بر گوری که به هیچ‌کس تعلق نداشت؛ و به جوش و خروش‌های طبیعیِ زندگی که قبلاً هیچ‌گاه فرصت نکرده بودند بیاموزند. وقتی پدر و مادر زن به خانه آمدند، او و سانچز در کار مهرورزیِ آن قدر پیش رفته بودند که دنیا جای هیچ کار دیگری نبود و هر وقت و هر جا که پیش می‌آمد سعی می‌کردند هر بار

شکل دیگری به آن بدهند. ابتدا توی اتومبیل های شکاری پدر بیلی سانچز که سعی کرده بود با آن ها احساس گناه خود را فرو نیندازد. سپس وقتی آن اتومبیل ها برای شان دیگر بیش از حد راحت شده بود؛ شب ها به اتاقک های متروک ماریلا می رفتند که دست سرنوشت ابتدا آن ها را کنار هم آورده بود؛ و در طول کارناوال ماه نوامبر حتی با لباس مبدل به اتاق های کرایه ای محله کهنه گت سه مانی می رفتند که ساکنانش، تا دو سه ماه پیش از آن، ناچار بودند بیلی سانچز و دار و دسته زنجیر به دستش را تحمل کنند. نانا داگته با همان شیفتگی پر تب و تاب که وقت خود را بر سر نواختن ساکسوفون تلف کرده بود این جانیز خود را رها کرده بود؛ تا این که سرانجام دزد رام شده اش به صرافت افتاد که وقتی دختر گفته بود رفتارش می بایست بهتر از سیاه پوست ها باشد منظورش چه بوده است. بیلی سانچز همیشه با مهارت و اشتیاقی همانند زن به او پاسخ می داد.

بنابراین وقتی به مادرید رسیدند از شر و شور افتاده بودند و دیگر معقول شده بودند و رفتار تازه عروس و دامادهای عفیف را داشتند. پدر و مادرهای شان ترتیب کارها را داده بودند. پیش از آن که از هواپیما پیاده شوند، مسئول تشریفات پا به کابین درجه یک گذاشت و کت مینک سفیدی را به نانا داگته تقدیم کرد، که حاشیه مشکی براقی داشت و هدیه عروسی از طرف پدر و مادرش بود. و پوستینی را، که سراسر آن زمستان مد روز بود، به دست بیلی سانچز داد و نیز کلیدهای بدون نشان اتومبیلی را، به عنوان هدیه غافلگیرانه، که در فرودگاه انتظارش را می کشید.

هیئت نمایندگی سیاسی کشورشان در اتاق پذیرایی رسمی به آن ها خوشامد گفت. سفیر و همسرش نه تنها از دوستان هر دو خانواده

بودند بلکه سفیر خود دکتری بود که نِنا دِگتته را به دنیا آورده بود و حالا با دسته گل سرخی چشم به راهِ نِنا بود. گل های سرخ به اندازه ای لطیف و باطراوت بودند که حتی قطره های شبنم روی شان مصنوعی به نظر می رسید. نِنا، ناراحت از موقعیتی که به عنوان عروس پیش از موقع، پیدا کرده بود با بوسه های ظاهری به آن ها سلام کرد و گل ها را پذیرفت. گل ها را که می گرفت خاری توی انگشتش رفت اما از این اتفاق ناراحت کننده با ترفندی جذاب گذشت، گفت:

«عمداً این کارو کردم، می خواستم انگشتمو نشون بدم.»

در واقع، همه اعضای هیئت سیاسی از درخشش انگشتر، که قیمت زیادی داشت، متعجب شدند و این تعجب نه به دلیل کیفیت الماس ها بلکه به علت قدمت آن ها بود که سالم مانده بودند. اما هیچ کس پی نبرد که خونریزی انگشت او ادامه پیدا کرد. این اندیشه سرگرم کننده سفیر بود که گفته بود اتومبیل را به فرودگاه بیاورند و توی کاغذ سلوفون بپیچند و یک نوارِ بزرگِ طلایی دور تا دورش ببندند. یلی سانچز حتی به صرافت ابتکار سفیر نیفتاد. به اندازه ای مشتاق دیدن اتومبیل بود که کاغذ سلوفون را یکجا پاره کرد و بهترده بر جای ماند. اتومبیلِ کروکی مدلی همان سال بود با تودوزی خیره کننده. آسمان به پتویی خاکستری می ماند و بادی سرد و بُرنده از کوه های گواداراما می وزید، و وقت خوبی برای ماندن در هوای آزاد نبود؛ با این همه، یلی سانچز توجهی به سرما نداشت. او هیئت سیاسی را در زمینِ پارکینگِ هوای آزاد نگه داشته بود و نمی دانست که آن ها به خاطر رعایت ادب دارند از سرما یخ می زنند، تا این که تک تک جزئیات اتومبیل را از نظر گذرانند. سپس سفیر کنارش نشست تا او را به طرف اقامتگاه رسمی، که ضیافت ناهاری انتظارشان را می کشید، راهنمایی

کند. سفیر توی راه به مشهورترین جاهای دیدنی شهر اشاره کرد، اما بیلی سانچز ظاهراً تنها مسحور جادوی اتومبیل بود.

اولین باری بود که به خارج از کشور سفر می کرد. به همه مدرسه های ملی و دولتی رفته بود و درس های واحدی را بارها خوانده بود و سرانجام با بی اعتنایی کامل مدرسه را رها کرده بود. منظره ابتدای آن شهر، که با شهر خودش متفاوت بود؛ ردیف های خانه های تیره رنگ، که چراغ های شان در دل روز روشن بود؛ درختان عربان؛ و اقیانوس دوردست، همه و همه احساس غمی را، که سعی کرد در گوشه قلبش پنهان کند، در او تشدید کردند. اما خیلی زود، بی آن که به صرافت بیفتد، در اولین دام فراموشی گرفتار شد. طوفانی ناگهانی و خاموش، اولین طوفان فصل، در بالای سرش آغاز شد؛ و وقتی اقامتگاه سفیر را، پس از صرف ناهار، ترک گفتند تا سفرشان را به فرانسه شروع کنند، شهر را دیدند که در برفی درخشان پوشیده شده است. سپس بیلی سانچز اتومبیل را از یاد برد، و، در برابر چشم همه، فریاد شادی سر داد؛ مشتش برف بر سر و روی خود ریخت؛ و با آن کت نو که پوشیده بود، در وسط خیابان، روی زمین غلت و واغلت زد.

ننا داگته به صرافت نیفتاد که انگشتش خونریزی دارد تا این که در آن بعد از ظهری که هوا، پس از فرونشستن طوفان، شفاف شده بود مادرید را پشت سر گذاشتند. در این وقت بود که تعجب کرد؛ چون وقتی زن سفیر را، که علاقه داشت پس از ضیافت های ناهار رسمی به ایتالیایی آواز بخواند، با ساکسوفون خود همراهی کرده بود انگشتش هیچ دردی نداشت. سپس همان طور که راه های میان بر را به طرف مرز به شوهرش نشان می داد، ناخود آگاه انگشتش را، هر بار که خونریزی

می‌کرد، می‌مکید؛ و تنها وقتی به کوه‌های پیرنه رسیدند به فکر افتاد داروخانه‌ای پیدا کنند. آن وقت تسلیم رؤیاهایی شد که دو سه روز بود به تأخیر افتاده بود. وقتی با کابوسی از خواب پرید که در آن اتومبیل‌شان را درون سیلاب دیده بود، به یاد دستمالی افتاد که مدت‌ها پیش دور انگشتش پیچیده بود. به ساعت درخشان پیشخان اتومبیل که نگاه کرد و دید ساعت از سه گذشته است، پیش خود گفت که از بُردو و نیز از آنگولم و پوانبه گذشته‌اند و از کنار سد سیلاب گرفته لوار می‌گذرند. مهتاب از خلال مه می‌تابید و شب قصرها از لابه‌لای کاج‌ها، انگار از درون افسانه‌های پریان، دیده می‌شدند. بنا داکته، که محل را به خوبی می‌شناخت، تخمین زد که سه ساعتی با پاریس فاصله دارند و یلی سانچز متهورانه همچنان پشت فرمان بود. زن گفت: «تو دیوونه‌ای. بیشتر از یازده ساعت پشت فرمونی و به چیزی لب نزده‌ی.»

شور و شوقِ اتومبیلِ نو مرد را به رفتن وامی داشت. توی هواپیما هم خیلی زیاد نخواایده بود، اما خود را آن قدر هوشیار و سَرِ حال حس می‌کرد که می‌خواست طلوع آفتاب توی پاریس باشد. گفت: «از اون همه غذایی که توی سفارت خورده‌م هنوز سیرم.» و بدون منطقی ظاهری اضافه کرد، «و ازین گذشته، مردم الآن توی کارتاخنا دارن از سینما می‌آن بیرون. حتماً ساعت دهه.»

با این همه، بنا داکته می‌ترسید که او پشت فرمان خوابش بگیرد. یکی از هدیه‌های زیادی را که توی مادرید گرفته بودند گشود و سعی کرد یک شیرینی پرتقال‌زده را توی دهن او بگذارد. اما مرد سرش را برگرداند. گفت: «مردهای واقعی شیرینی نمی‌خورن.»

اندکی مانده به اُرتان مه از میان رفت و ماه بسیار بزرگی مزارع

برفپوش را روشن کرد، اما رفت و آمد ماشین‌ها دشوارتر شد چون کامیون‌های غول‌پیکر مواد غذایی و تانکرهای شراب که با هم وارد بزرگراه می‌شدند همه عازم پاریس بودند. نانا داکته میل داشت به شوهرش در کار رانندگی کمک کند، اما حتی جرئت پیشنهاد نداشت؛ چون بار اولی که با هم به گردش رفته بودند، مرد صریحاً به او گفته بود که هیچ چیزی برای مرد تحقیرآمیزتر از این نیست که زنش اتومبیل را براند. زن پس از کمابیش پنج ساعت خواب راحت احساس می‌کرد سر حال است و خوشحال نیز بود که توی هیچ یک از هتل‌های شهرستان‌های فرانسه نمانده بودند؛ هتل‌هایی که به دلیل سفرهای زیادی که در کودکی با پدر و مادر خود به آن‌جا کرده بود خوب می‌شناخت. گفت: «توی دنیا بیلاق‌هایی زیباتر از این‌ها پیدا نمی‌شه؛ اما اگه آدم از تشنگی بمیره کسی یه لیوان آب مفتی دستش نمی‌ده.» زن به اندازه‌ای به این موضوع اطمینان داشت که در آخرین لحظه یک قالب صابون و یک کاغذ توالت در کیف شب خود جا داد، و با خود گفت که هتل‌های فرانسه هیچ وقت صابون ندارند و کاغذ دستشویی‌ها روزنامه‌های هفته پیش‌اند که به شکل مربع‌های کوچک چیده و از میخی آویخته‌اند. تنها چیزی که حسرتش را می‌خورد این بود که یک شب تمام را بدون مهرورزی هدر داده بودند.

مرد گفت: «همین الآن داشتم فکر می‌کردم که اگه توی این برف یه هتل گیر می‌آوردیم چقدر عالی بود!»

نانا داکته به راستی توی فکر رفت. برف مهتاب‌گرفته در حاشیه بزرگراه به نظر کرک‌دار و گرم می‌رسید، اما همین‌که به حومه پاریس رسیدند رفت و آمد ماشین‌ها سنگین‌تر شد، و ردیف کارخانه‌ها که چراغ‌های‌شان روشن بود و کارگران زیادی که سوار بر دوچرخه بودند

همه جا به چشم می خورد. اگر زمستان نبود حالا روشنایی روز همه جا را گرفته بود.

نِنا داگته گفت: «بهتره تا پاریس صبر کنیم. گرم و مطبوع با ملافه های تر و تمیز، مَث زن و شوهر.»

مرد گفت: «بار اولی به که روی منو زمین می ذاری.»

زن جواب داد: «معلومه، انگار بار اولی به که ازدواج کردیم.»

انسدکی پیش از طلوع آفتاب توی رستوران کنار جاده صورت های شان را شستند و دستشویی رفتند و، پشت پیشخان، قهوه و نان شیرینی خوردند. راننده های کامیون کنارشان با صبحانه های خود شراب قرمز می نوشیدند. نِنا داگته توی دستشویی لکه های خون را روی بلوز و دامنش دید، اما سعی نکرد آن ها را تمیز کند. دستمال خیس از خون را توی آشغال دانی انداخت، حلقه ازدواجش را به انگشت دست چپ کرد و انگشت زخمی را با آب و صابون شست. خراش تقریباً ناپدید شده بود؛ اما همین که توی اتومبیل سوار شدند، دوباره خونریزی کرد، و نِنا داگته دستش را از پنجره به بیرون آویخت، با اطمینان به این که هوای سرد دشت ها خاصیت زخم سوزاندن دارد. این راه هم به نتیجه نرسید اما زن هنوز بی خیال بود. باگیریایی طبیعی خود گفت: «اگه کسی بخواد ما رو پیدا کنه خیلی آسونه؛ تنها کاری که باید بکنه اینه که رَدّ خون منو روی برف دنبال کنه.» سپس درباره آنچه گفته بود بیشتر اندیشید و چهره اش در روشنی آغاز بامداد از هم شکفت.

گفت: «فکر شو بکن، به رَدّ خون روی برف، سراسر راه، از مادرید

تا پاریس. با این عنوان نمی شه به ترانه محشر ساخت؟»

فرصت پیدا نکرد باز درین باره بیندیشد. در حومه پاریس سیلاب

خون، که نمی شد جلو آن را گرفت، از انگشتش روان شد؛ احساس کرد که روحش از جای آن خراشِ خار بیرون می رود. سعی کرد با کاغذ توالت که توی کیفش داشت جلو خونریزی را بگیرد؛ اما بستن انگشت بیش از آن وقت می گرفت که تکه های کاغذ خون آلود را از پنجره بیرون بیندازد. لباس هایی را که به تن داشت، کتش، صندلی های اتومبیل، همه با روندی پیاپی و ترمیم ناپذیر از خون خیس می شد. بیل سانچز راستی راستی دچار وحشت شد و اصرار کرد که دنبال داروخانه بگردند؛ اما زن دیگر می دانست که در این مورد متصدی داروخانه کاری از دستش بر نمی آید.

گفت: «تقریباً به دروازه اُرتلان رسیده ایم. یکر است برو جلو، به خیابون لُکیر می رسی، خیابون بزرگی که سرتاسرش درخت داره، بعد به ت می گم چه کار کن.»

این جا دشوارترین بخش سفر بود. خیابان ژنرال لُکیر از هر دو طرف بند آمده بود، گرمی بود آزاردهنده از اتومبیل های کوچک و موتورسیکلت و کامیون های غول پیکر که سعی می کردند خود را به بازارهای اصلی برسانند. بوق بی جای اتومبیل ها بیل سانچز را طوری مضطرب کرد که خطاب به چندین راننده، به زبان زنجیر به دست ها و به صدای بلند، دشنام داد و حتی سعی کرد از اتومبیل پایین بیاید و یکی از آن ها را به باد کتک بگیرد؛ اما بنا دهنده موفق شد او را قانع کند که هر چند فرانسوی ها از همه مردم دنیا وقیح ترند، اما به هیچ وجه اهل مشت و مشت کاری نیستند. همین موضوع نیز یکی دیگر از دلایل قضاوت درست زن بود؛ چون در همین وقت داشت تلاش می کرد بیهوش نشود.

بیش از یک ساعتی طول کشید تا آن ها دایره ترافیک لئون دو پلُرت را

دور زدند. کافه ها و فروشگاه ها، مثل این که نیمه شب باشد، روشن بودند؛ چون یک روز سه شنبه معمولی در هوای ابری ژانویه کثیف پاریس بود که باران مداومش به صورت برف در نمی آید. اما ازدحام اتومبیل ها در خیابان دانتیر روشه رو کمتر بود و، بعد از دو سه بلوک، ننا داگته به شوهرش گفت که به طرف راست بپیچد، و او جلو در ورودی بخش اورژانس یک بیمارستان بسیار بزرگ و دلگیر توقف کرد.

می بایست به زن کمک کنند تا از اتومبیل پایین بیاید؛ با این همه، آرامش یا هوشیاری خود را از دست نداد. همان طور که، دراز کشیده روی برانکار پایه دار، به انتظار دکتر کشیک بود، به سؤال های معمول پرستار درباره اسم و رسم و سابقه بیماری خود جواب می داد. بلی سانچز کیف زن را به دست داشت و دست چپ او را، که حلقه ازدواجش در آن بود، محکم گرفته بود؛ دست بی رمق و سرد بود و لب هایش رنگ نداشت. مرد کنار او ایستاده بود، دستش را در دست داشت تا این که دکتر رسید و دست زخمی را خیلی گذرا معاینه کرد. دکتر جوانی بود با سری تراشیده و پوستی مسی رنگ. ننا داگته به او اعتنایی نداشت و با لبخندی بی حال رویش را به طرف شوهرش برگردانده بود.

زن با شوخ طبعی مصرانه خود گفت: «نترس، تنها اتفاقی که ممکنه بیفته اینه که این آدمخور دست منو بیره و بخوره.»

دکتر معاینه اش را تمام کرد، سپس آن دورا با زبان اسپانیایی بی غلط و لهجه آسیایی عجیب خود شگفتزده کرد.

گفت: «خیر، بچه کوچولوها، این آدمخور ترجیح می ده از گرسنگی بمیره اما دستی به این زیبایی رونبره.»

هر دو خودشان را باختند، اما دکتر با اشاره ای حاکی از

خوش خلقی آرام‌شان کرد. سپس دستور دارد تا برانکار چرخ‌دار را ببرند، و بیلی سانچز سعی کرد، همان‌طور که دست زنش را محکم گرفته بود، دنبال او برود. دکتر دستش را گرفت و نگاهش داشت.

گفت: «شما نه، اونو می‌برن بخش مراقبت‌های ویژه.»

نِنا داگته دوباره به شوهرش لبخند زد و همان‌طور دست تکان داد تا، در انتهای راهرو، از نظر ناپدید شد. دکتر همان عقب ماند و اطلاعاتی را که پرستار روی تخته اطلاعات نوشته بود مطالعه می‌کرد. بیلی سانچز او را صدا زد.

گفت: «دکتر، آبستنه.»

«چند ماه‌شه؟»

«دو ماه.»

دکتر این موضوع را، آن‌طور که بیلی سانچز انتظار داشت، مهم نگرفت، گفت: «شما حق داشتن منو در جریان بذارین.» و به دنبال برانکار رفت. بیلی سانچز در آن اتاق غم‌انگیز، که بوی عرق آدم‌های بیمار را داشت، تنها ایستاده بود؛ ایستاده بود و همان‌طور که انتهای راهرو خلوت را، که نِنا داگته را برده بودند، نگاه می‌کرد نمی‌دانست چه کند؛ سپس روی نیمکت چوبی که آدم‌های دیگر هم چشم به راه بودند نشست. نمی‌دانست چه مدتی آن‌جا نشسته است، اما وقتی تصمیم به رفتن گرفت باز شب بود و باران هنوز می‌بارید و همان‌طور که از سنگینی بار دنیا پریشان بود هنوز نمی‌دانست چه کند.

آن‌طور که من، سال‌ها بعد، از اسناد بیمارستان دریافتم، نِنا داگته در ساعت نه و نیم روز سه‌شنبه، هفتم ژانویه در بیمارستان پذیرفته شد. بیلی سانچز آن شب اول را توی اتومبیل، که در محوطه در ورودی بخش اورژانس نگه داشته بود، خوابید و صبح خیلی زود روز بعد، توی

نزدیکترین غذاخوری، شش تخم مرغ آب پز و دو فنجان شیر و قهوه خورد؛ چون از وقتی توی مادرید بودند غذای درست و حسابی نخورده بود. سپس به اتاق اورژانس برگشت تا *ینا* داگته را ببیند، اما آدم‌های آن‌جا موفق شدند به او بفهمانند که باید از در اصلی وارد شود. در آن‌جا، سرانجام، یک مرد نگهبان اتریشی به او کمک کرد تا با متصدی پذیرش تماس بگیرد و متصدی پذیرش، در واقع، تأیید کرد که *ینا* داگته در بیمارستان پذیرفته شده اما ساعت ملاقات از ساعت نه تا چهار روزهای سه‌شنبه است؛ یعنی شش روز دیگر. *بیلی سانچز* سعی کرد با دکتری تماس بگیرد که اسپانیایی صحبت می‌کرد و شرح داد که سیاهپوست است و سرش را تراشیده اما هیچ‌کس نتوانست بر اساس این دو جزئیات ساده اطلاعاتی به او بدهد.

بیلی سانچز مطمئن از این‌که *ینا* داگته نامش توی بایگانی است برگشت سوار اتومبیل شد. یک افسر راهنمایی او را واداشت اتومبیل را دو بلوک دورتر، توی خیابان بسیار باریکی، در طرف شماره‌های زوج پارک کند. آن‌دستِ خیابان یک ساختمان نو سازی شده با نام هتل *نیکول* دیده می‌شد. هتل تنها یک ستاره داشت و محوطه پذیرش آن، با یک کاناپه و یک پیانوی قدیمی، خیلی کوچک بود؛ اما صاحبش، که صدایی رسا و صاف داشت، زبان مشتریان را، هر زبانی بود، در صورت داشتن پول می‌فهمید. *بیلی سانچز* با یازده چمدان و نه جعبه هدیه، تنها اتاق خالی را که اتاق زیرشیروانی سه‌گوشی در طبقه نهم بود گرفت و بعد از بالا رفتن از یک پلکان مدور، که بوی گل کلم پخته می‌داد، نفس نفس زنان پا به آن گذاشت. دیوارها با کاغذ دیواری دلگیری پوشیده شده بود و پشت تک‌پنجره‌اش اتاقی نبود و فقط نور ضعیفی از حیاط اندرونی به چشم می‌خورد. و در آن یک تخت دو

نفره، یک گنجۀ بزرگ، یک صندلی پشت صاف، یک بیدۀ دستی، یک دستشویی و یک پارچ و لیوان دیده می شد؛ به طوری که تنها راهی که می شد توی اتاق ماند دراز کشیدن روی تخت بود. ازین گذشته، همه چیز غمبار اما بسیار تمیز بود و بوی سلامت بخش داروی تازه را داشت.

بیلی سانچز اگر باقی عمرش را تلاش می کرد نمی توانست معمای آن دنیایی را بگشاید که تویش نبوغ در خدمت خست قرار گرفته بود. اما هیچ وقت نتوانست راز چراغ پلکان را دریابد که پیش از پا گذاشتن به اتاق خاموش می شد و نیز کشف نکرد که چطور می بایست دوباره آن را روشن کرد. یک روز صبح دو سه ساعتی را صرف کرد تا پی برد که در پاگرد هر طبقه اتاقکی است که توالت سیفون دارش (که دیگر تصمیم گرفته بود در تاریکی از آن استفاده کند) زنجیر دارد و وقتی در را از تو قفل کنند چراغ روشن می شود؛ به این علت که هیچ کس موقع بیرون رفتن فراموش نکند چراغ روشن را خاموش کند. برای دوش حمام، که در انتهای سرسرا بود و اصرار داشت روزی دو بار از آن استفاده کند، همان طور که توی کشورش عادت داشت، باید جداگانه و به طور نقد پول می پرداخت، و آب گرم آن، که شیرش توی دفتر هتل بود پس از سه دقیقه قطع می شد. با این همه، بیلی سانچز کلاه خود را قاضی کرد و به این نتیجه رسید که این شیوۀ انجام کار، که با کارهای خودش متفاوت بود، بهتر از آن است که توی ماه ژانویه در هوای آزاد به سر برد، و آن قدر گیج و منگ و تنها بود که به صرافت نیفتاد بدون کمک و حمایت بنا دامنۀ چطور زندگی کرده است.

صبح چهارشنبه، که از پله ها بالا رفت و پا به اتاقش گذاشت، خود را باکت دمر روی تخت انداخت و در فکر آن موجود شگفت انگیزی

فرورفت که دو بلوک دورتر هنوز دستش خونریزی داشت و چیزی نگذشت که به طور طبیعی به خوابی چنان عمیق فرو رفت که وقتی چشم گشود ساعت مچی اش ساعت پنج را نشان می داد، اما، با آن باد و بارانی که شلاق وار به پنجره می خورد، تشخیص نمی داد که بعد از ظهر است یا صبح، یا اصلاً چه روز هفته است، یا در چه شهری است. بیدار روی تخت ماند و همچنان توی فکرِ نَنا داکتِه بود تا این که یقین پیدا کرد که در واقع آفتاب دارد طلوع می کند. سپس راه افتاد برود توی همان غذاخوریِ روز گذشته صبحانه بخورد و آن جا بود که پی برد پنج شنبه است. چراغ های بیمارستان روشن بود و باران بند آمده بود و بنابراین جلو در ورودی اصلی به درخت گردویی تکیه داد و دکترها و پرستارها را نگاه کرد که با روپوش سفید می رفتند و می آمدند و امیدوار بود پزشک آسیایی، که نَنا داکتِه را راه داده بود، ببیند. در آن وقت او را پیدا نکرد و نیز بعد از ظهر آن روز پس از صرف ناهار، که ناگزیر بود به بیداری شبانه پایان بدهد چون از سرما یخ می زد. ساعت هفت، بعد از دو روز که در یک جا و یک نوع غذا خورده بود، یک شیر و قهوه دیگر و دو تخم مرغ آب پز سفت که با دست خود از پیشخان غذا برداشت، نوش جان کرد. وقتی برای خوابیدن به هتل برگشت اتومبیلش را دید که در یک طرف خیابان پارک شده و برگه جریمه ای روی شیشه جلو قرار دارد، در حالی که اتومبیل های دیگر همه در طرف مقابل پارک شده بود. برای دربان مثل نیکول وظیفه دشواری بود که برای او توضیح بدهد که در روزهای فرد آدم باید اتومبیلش را در طرف پلاک های فرد پارک کند و در روزهای زوج در طرف مقابل. چنین ترفندی اندیشمندانه ای در نظر سانچز دآویلا، فردی از خانواده ای اصیل، قابل درک نبود؛ سانچزی که در حدود دو

سالِ پیش اتومبیلِ دولتی شهردار را سوار شده وزیر چشم پلیس پر دل و جرئت، توی سینماتئاتر محله رانده بود و خسارت زیادی به بار آورده بود. و وقتی هم دربان به او اندرز داد که جریمه را بپردازد اما اتومبیلش را در آن ساعت جابه‌جا نکند؛ چون باز ناچار است نصف شب جایش را تغییر دهد، دیگر پاک گیج شد. همان‌طور که روی تخت غلت و واغلت می‌زد و خوابش نمی‌برد، برای اولین بار تنها به ننا داگته نیندیشید بلکه به شب‌های تلخ خود توی نوشگاه‌های بازار عمومی کارناخنای کارانب فکر کرد. به یاد طعم خوش ماهی سرخ‌کرده و نارگیل پلو در رستوران‌های حاشیه بارانداز افتاد که کشتی‌های بادبانی اروپا کنارش لنگر می‌انداختند. به یاد خانه‌اش افتاد، که دیوارهایش از بنفشه‌فرنگی پوشیده بود. آن‌جا ساعت هفت شب بود، پدرش را می‌دید که، پیژامه ابریشمی به تن، در محیطِ خنکِ مهتابی روزنامه می‌خواند. به یاد مادرش افتاد - ظاهراً هیچ‌گاه و هیچ‌کس خبر نداشت که در کجاست، هر ساعتی از شبانه‌روز که بود - به یاد مادر جذاب و پرچانه‌اش که وقتی شب می‌شد پیراهنِ روزهای یکشنبه‌اش را می‌پوشید و گل سرخی پشت گوشش می‌گذاشت، هر چند توی پارچه پر زرق و برقِ آن پیراهن خفت می‌افتاد و از گرما احساس خفگی می‌کرد. یک روز بعد از ظهر، توی هفت‌سالگی، بی آن‌که در بزند پا به اتاق مادرش گذاشته بود و او را کنار یکی از عشاق اتفاقی‌اش دیده بود. این رویدادِ ناگوار، که هیچ‌گاه به میان کشیده نشده بود، رشته‌ای حاکی از همدستی در جرم و محکم‌تر از محبت میان‌شان به وجود آورده بود؛ اما از ذهن خود آگاه بلی سانچز بیرون رفته بود و نیز رویدادهای وحشتناک دیگری که در تنهایی دورانِ کودکی تک‌فرزند خانواده پیش آمده بود تا شبی که، توی اتاق زیرشیروانی غم‌انگیز

پاریس، خود را دید که غلت و واغلت می‌زند و کسی را ندارد تا غم‌هایش را به او بگوید و از دست خود خشمگین بود چون تحمل تمایلی را که به گریه پیدا کرده بود نداشت.

این بیخوابی نتیجه‌بخش بود. روز جمعه، آزرده‌خاطر از سپری کردنِ شبی وحشتناک اما مصمم به سر و سامان دادن به زندگی خود، از تخت پایین آمد. چون چیزهای ضروری آن‌ها توی کیفِ شبِ نِنا داکتِه بود؛ یعنی کلیدها، بیشتر پولی که آورده بودند و دفترِ نشانی افراد که احتمالاً می‌توانست نشانیِ آشنایی را توی پاریس در آن پیدا کند. قاطعانه قفل چمدان خود را شکست و لباس عوض کرد. توی غذاخوری هر روزه پی برد که یاد گرفته است به فرانسوی سلام بکند و ساندویچ ژامبون و شیر و قهوه سفارش بدهد. دانست که سفارش کره یا هر نوع تخم مرغی به دلیل این‌که هیچ‌گاه تلفظ این کلمه‌ها را یاد نمی‌گیرد کار غیرممکنی است، اما کره را همیشه با نان سر میزها می‌آوردند و تخم مرغ آب‌پز روی پیشخان آماده بود و او می‌توانست، بی‌آن‌که سفارش بدهد، بردارد. ازین گذشته، روز سوم پیشخدمت‌ها دیگر با او آشنا شده بودند و وقتی سعی می‌کرد چیزی را بفهماند کمکش می‌کردند. و بنابراین، ظهر جمعه، موقع ناهار خوردن، همان‌طور که سعی می‌کرد عزم خود را جزم کند، فیلهٔ گوساله و سیب‌زمینی سرخ‌کرده و یک شیشه شراب سفارش داد. چنان نشاطی احساس کرد که شیشهٔ دیگری سفارش داد و تقریباً نصف آن را نوشید، و با این تصمیم که به زور وارد بیمارستان شود از خیابان گذشت. نمی‌دانست کجا باید نِنا داکتِه را پیدا کند، اما چهرهٔ پزشک آسیایی در ذهنش نقش بست و یقین حاصل کرد که او را پیدا می‌کند. از در اصلی وارد نشد بلکه راهِ دَرِ ورودیِ اورژانس را در پیش گرفت که

در نظر او به آن خوبی محافظت نمی‌شد، اما نتوانست از راهرویی بگذرد که بنا داکته دستش را به عنوان خداحافظی تکان داده بود. از جلو نگهبانی که پشنگه‌های خون بر روپوشش دیده می‌شد گذشت. نگهبان چیزی پرسید اما بیلی سانچز بی‌اعتنایی نشان داد. مرد او را دنبال کرد و همان سؤال را چند بار به فرانسوی پرسید، و سرانجام با چنان قدرتی بازوی او را گرفت که سر جایش میخکوب ماند. بیلی سانچز سعی کرد با یکی از ترفندهای زنجیر به دست‌ها بازویش را رها کند و آن وقت نگهبان، به فرانسوی، مادرش را به باد دشنام گرفت، دستش را از پشت سر پیچاند و بالا برد بی‌آن‌که از یاد ببرد که صد بار دیگر دشنام نثار مادرش کند؛ و او را، خشمگین از احساس درد، کمابیش تا پشت در بلند کرد و مثل یک گونی سیب‌زمینی به وسط خیابان انداخت.

آن روز بعد از ظهر، بیلی سانچز، با تنی دردناک از مجازاتی که دیده بود، رفته‌رفته مرد شد. تصمیم گرفت کاری را انجام دهد که بنا داکته به آن دست می‌زد و به سفیر کشور خود رو آورد. دربان هتل، با وجود ظاهر مردم‌گريزانه‌اش آدم خیرخواهی بود و در مورد زبان حوصله نشان داد؛ شماره و نشانی سفارت را در دفتر تلفن پیدا کرد و روی یک کارت نوشت. زنی بسیار خوش خلق به تلفن جواب داد، و بیلی سانچز با همان دو سه کلمه اول تلفظ آندنشین‌ها را در صدای آهسته و بی‌روح زن شناخت. بیلی سانچز ابتدا خودش را معرفی کرد و نام کامل خود را به زبان آورد، اطمینان داشت که شهرت دو خانواده بزرگ، زن را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ اما لحن زن از پشت تلفن تغییر نکرد. درسش را که از بر بود بیان کرد: جناب سفیر الآن در دفترشان نیستند و تا فردا انتظار نمی‌رود که حضور پیدا کنند. اما، در هر حال، او را با تعیین وقت

می‌توان دید و آن هم در شرایط استثنایی. بیلی سانچز دانست که از این راه نمی‌تواند بنا داکته را پیدا کند و از زن به خاطر اطلاعاتی که داده بود، با همان خوش خلقی او، تشکر کرد. سپس تاکسی گرفت و راهی سفارتخانه شد.

سفارت در خیابان شانزلیزه بود، در یکی از ساکت‌ترین بخش‌های پاریس، ساختمان شماره ۲۲؛ اما تنها چیزی که بیلی سانچز را تحت تأثیر قرار داد، آن بود که برای اولین بار از هنگام ورودش به فرانسه، آفتاب را دید که مثل منطقه کارائیب درخشان بود و برج ایفل در متن آسمان تابناک بر فراز شهر قد برافراشته بود. کارمندی که او را در غیاب سفیر به حضور پذیرفت انگار تازگی‌ها از بیماری کشنده‌ای برخاسته باشد؛ نه تنها به دلیل کت و شلوار مشکی، یقه شق ورق، و کراوات سوگواری؛ بلکه به علت حرکات معقول و صدای گرفته‌اش. او نگرانی بیلی سانچز را درک کرد اما، بی آن‌که جانب احتیاط را از دست بدهد، به او یادآوری کرد که آن‌ها در کشور متمدنی هستند که ضوابط دقیقش بر کهن‌ترین معیارهای علمی بنا شده و با کشورهای آمریکای لاتین وحشی، که تنها راه ورود به بیمارستان‌های آن‌جا رشوه دادن است، زمین تا آسمان تفاوت دارد. و افزود: «خیر، فرزند عزیزم.» تنها راه چاره آن است که تسلیم مقررات منطقی بشود و تا سه‌شنبه صبر کند.

و نتیجه گرفت: «آخه، چهار روز بیشتر نمونده. اصلاً بیا برو موزه لوور. به دیدنش می‌ارزه.»

وقتی بیلی سانچز بیرون رفت خود را در میدان کنکور دید بی آن‌که بداند برای چه کاری آمده. برج ایفل را بر فراز بام‌ها دید؛ برج آن قدر نزدیک به نظر می‌رسید که از کنار باراندازها به طرف آن‌جا شروع به

قدم زدن کرد. اما خیلی زود پی برد که دورتر از آن است که به نظر می‌رسد و همان‌طور که دنبالش می‌گشت پیوسته مسیرش را تغییر می‌داد. و وقتی کنار رود سین روی نیمکتی نشست توی فکر بنا داشت رفت. قایق‌های یدک‌کش را دید که از زیر پل‌ها می‌گذرند و به نظرش رسید که آن‌ها قایق نیستند بلکه خانه‌های سیارند چون بام‌های قرمز داشتند، لب پنجره‌های‌شان کوزه‌های گل گذاشته بودند و بند رخت توی عرشه بسته بودند. مدتی طولانی به ماهیگیری حرکتی نگاه کرد که چوبی بی حرکت و نخی بی حرکت روی جریان آب داشت و خسته از انتظار برای چیزی که حرکت کند، با تاریک شدن هوا، تصمیم گرفت با تاکسی به هتل برگردد. در این وقت بود که به صرافت افتاد نام و نشانی‌اش را نمی‌داند و نمی‌داند که هتل در چه جای پاریس قرار دارد.

بیلی سانچز، گیج و منگ از وحشتی که دچارش شده بود، پا به اولین کافه‌ای گذاشت که سرراهش قرار گرفت و یک شیشه کنیاک خواست. همان‌طور که توی فکر بود خود را دید که بارها از زاویه‌های مختلف توی آینه‌های متعدد روی دیوار تکرار شده است، خود را دید که ترسان و تنهاست و برای اولین بار از روز تولد به واقعیت مرگ اندیشید. اما با گیلان دوم کنیاک حال بهتری پیدا کرد و به موقع به صرافت افتاد که سری به سفارتخانه بزند. توی جیبش به دنبال کارت و نشانی آن جاگشت و دریافت که نام و نشانی هتل در روی دیگر کارت چاپ شده. از این اتفاق طوری به خود لرزید که تا پایان هفته، جز برای غذا خوردن و جابه‌جا کردن اتومبیل از یک طرف خیابان به طرف دیگر، از اتاقش پا بیرون نمی‌گذاشت. مدت سه روز همان باران کثیفی که روز ورودشان می‌بارید ادامه پیدا کرد. بیلی سانچز،

که هیچ‌گاه کتابی را تا آخر نخوانده بود، هوس کرد کتابی پیدا کند تا، همان‌طور که روی تخت دراز کشیده، بی‌حوصلگی را از خود دور کند، اما تنها کتاب‌هایی که توی چمدان‌های زنش یافت به زبان‌هایی جز زبان اسپانیایی بود. و بنابراین، به انتظار روز سه‌شنبه، توی نخ طاووس‌هایی رفت که در سرتاسر کاغذیواری‌های اتاقش تکرار شده بود و از فکرِ نِنا داگته بیرون نمی‌آمد. روز دوشنبه که اتاق را مرتب می‌کرد از خود پرسید که اگر نِنا اتاق را به این وضع ببیند چه می‌گوید، و تنها درین وقت بود که پی برد کتِ مینکِ نِنا از خونِ خشکیده لک پیدا کرده است. بعد از ظهر را به شستن آن با صابون عطری که توی کیف شب نِنا پیدا کرد گذراند تا این‌که موفق شد کت را به همان صورتی درآورد که در مادرید توی هواپیما آوردند.

روز سه‌شنبه با آسمان ابری و یخزده طلوع کرد. یلی سانهز ساعت شش از خواب بیدار شد و همراه با گروهی از بستگانِ بیماران، که هدیه و دسته‌های گل آورده بودند، جلو در ورودی به انتظار ایستاد. او همراه با جمعیت و کت مینکی که روی دست انداخته بود، و بی آن‌که چیزی بپرسد و بداند که نِنا داگته در کجاست، اما با اطمینان خاطر از این‌که دکتر آسیایی را می‌بیند، پا به بیمارستان گذاشت. از حیاط اندرونی بزرگی گذشت که انباشته از گل و پرندگان وحشی بود و در دو طرفش بخش‌های مختلف دیده می‌شد؛ زن‌ها در طرف راست و مردها طرف چپ. به دنبال ملاقات‌کنندگان دیگر وارد بخش زنان شد. ردیف طولانیِ بیماران زن را در لباس بیمارستان دید که روی تخت‌های‌شان نشسته‌اند و نور زیاد پنجره‌ها به آن‌ها می‌تابد. و حتی پیش خود فکر کرد که فضا نشاط‌انگیزتر از آن است که در بیرون تصور می‌کرد. به انتهای راهرو رسید و سپس برگشت تا این‌که مطمئن شد

هیچ کدام از بیمارانِ نِنا داگته نیستند. آن وقت به سرسرای بیرونی رفت و از پشتِ پنجره‌های بخشِ مردان به دقت نگاه کرد تا این که اندیشید دکتری را که به دنبالش می‌گردد پیدا کرده است.

و در واقع خودش بود. دکتر همراه با چند دکتر دیگر و چندین پرستار مشغول معاینهٔ بیماری بود. یلی سانچز وارد بخش شد، یکی از پرستارها را کنار زد، و رو در روی دکتر آسیایی، که بالای سر بیمار ایستاده بود، قرار گرفت. خطاب به او صحبتی کرد. دکتر چشمان اندوهگینش را به او دوخت. لحظه‌ای اندیشید، سپس او را به جا آورد.

پرسید: «شما کدام گوری بوده‌ین؟»

یلی سانچز هاج و واج شد.

گفت: «توی هتل، همین جا سر پیچ.»

در این وقت بود که از ماجرا آگاه شد. نِنا داگته به دنبال خونریزی که بند نمی‌آمده، در ساعت هفت و ده دقیقهٔ شب پنج شنبه، نهم ژانویه، پس از شصت ساعت تلاش ناموفقِ متخصصانِ صاحبِ صلاحیتِ فرانسوی مرده. تا لحظهٔ آخر سر حال و آرام بوده، و به آن‌ها دستور داده تا شوهرش را در میدان آتِنه، یعنی جایی که او و یلی سانچز اتاق ذخیره کرده بودند، پیدا کنند و اطلاعات لازم را پیرامون آمدنِ پدر و مادرش داده. سفارت، پس از حرکت پدر و مادر نِنا داگته با هواپیما به پاریس، از طریقِ تلگرام فوری، که وزات امور خارجه در روز جمعه فرستاده، از ماجرا اطلاع پیدا کرده. سفیر خود نظارت بر مراسم مومیای و تشییع جنازه را به عهده گرفته و با رئیس پلیس پاریس، در مدت تلاش برای یافتن او، در تماس بوده. اطلاعیه‌ای اضطراری همراه با شرح حال او، از جمعه شب تا بعد از ظهر یکشنبه، از رادیو و

تلویزیون پخش شده و، در مدت این چهل ساعت، او توی فرانسه تنها کسی بوده که همه جا در به در دنبالش بوده‌اند. عکس او، که توی کیف دستیِ نانا داگته بوده، همه جا پخش شده. سه اتومبیلِ کروکی بتلی شناسایی شده که هیچ کدام به او تعلق نداشته است.

پدر و مادر نانا داگته ظهر شنبه وارد شده‌اند و توی نمازخانه بیمارستان کنار جسد نشسته‌اند، به این امید که تا آخرین لحظه بیلی سانچز پیدا شود. پدر و مادر بیلی سانچز نیز خبر پیدا کرده‌اند و آماده شده‌اند که با هواپیما به پاریس بیایند، اما دست آخر به دلیل مغشوش بودن متن تلگراف‌ها منصرف شده‌اند. تشییع جنازه در ساعت دو بعد از ظهر روز یکشنبه، تنها در فاصله دویست متریِ اتاقِ هتلِ زهوار در رفته‌ای که بیلی سانچز از دردِ فراقِ نانا داگته در آن دراز کشیده بود، انجام گرفته. کارمندی که او را در سفارتخانه به حضور پذیرفته بود، سال‌ها بعد، به من گفت که یک ساعت بعد از بیرون رفتنِ بیلی سانچز از سفارت، تلگرام وزارت امور خارجه رسیده و توی نوشگاه‌های معمولی خیابانِ فوبور سن آنوره به دنبال او گشته است. پیش من اقرار کرد که وقتی بیلی سانچز را دیده آن قدرها به او اعتماد نکرده، چون در تصورش نمی‌گنجیده که پسری ساحل‌نشین، که شیفته زرق و برق پاریس شده و پوستین جلف به تن داشته، بتواند از چنین اصل و نسب سرشناسی برخوردار باشد.

همان شبی که بیلی سانچز جلو گریه ناشی از خشم خود را گرفت، پدر و مادر نانا داگته جسد و جو را متوقف کردند و جسد مومیایی را با تابوت فلزی بردند و کسانی که جسد را دیدند سال‌های سال بارها تعریف کردند که هیچ‌گاه زنی، چه مرده و چه زنده، به زیبایی او ندیده‌اند. و بنابراین، وقتی بیلی سانچز سرانجام صبح روز سه‌شنبه وارد

بیمارستان شد دیگر مراسم تدفین در گورستان غمزده لمانگا، و در فاصله چند متری خانه‌ای که عروس و داماد اولین کلیدهای خوشبختی‌شان را کشف کرده بودند، به پایان رسیده بود. دکتر آسیایی، که این تراژدی را برای بیل سانچز بازگو کرد می‌خواست در اتاق انتظار قرص‌های آرامبخش به او بدهد اما او نپذیرفت. و آن وقت بیل سانچز بی آن‌که خدا حافظی کند و بی آن‌که جایی برای تشکر کردن دیده باشد و با این اندیشه که تنها چیزی که بی‌درنگ نیاز دارد این است که کسی را بیابد و به تلافی بدبختی خود مغزش را با زنجیر بیرون بریزد، از پیش او رفت. وقتی از بیمارستان پا بیرون گذاشت حتی نمی‌دانست که برف، بی آن‌که اثری از خون بر آن باشد، به شکل دانه‌های لطیف و درخشان از آسمان می‌بارید، دانه‌ها که به پَرهای کرک‌مانند کبوتر می‌ماند گویی حال و هوایی سرور انگیز به خیابان‌های پاریس می‌بخشید؛ چون نخستین ریزش برف در طول ده سال بود.

نور مثل آب است

گریسمس که آمد باز بچه‌ها گفتند قایق پارویی می‌خواهیم.
پدرشان گفت: «باشه، وقتی برمی‌گردیم کارتاخنا می‌خریم.»
توتو، که نه ساله بود و جوئل هفت ساله، مصمم‌تر از آن بودند که
پدر و مادرشان گمان می‌کردند.

یک‌صد اگفتند: «خیر، ما همین الآن و همین جا می‌خوایم.»
مادرشان گفت: «اولاً، تنها آب قابل کشتیرانی توی این جا همونه که
از دوش بیرون می‌آد.»

او و شوهرش هر دو حق داشتند. خانه‌شان توی کارتاخناي ایندایس
حیاطی داشت با باراندازی مشرف بر خلیج و یک انباری که دو قایق
بادبانی تویش جا می‌گرفت. به عکس، این‌جا توی مادرید، توی
آپارتمان شماره ۴۷ خیابان پائس‌نوی لا کاسته‌لیانا تنگ هم چپیده بودند.
اما دست آخر هیچ‌کدام جواب رد ندادند؛ چون به بچه‌ها قول داده

بودند که اگر توی کلاس دبستان جایزه گرفتند یک قایق پارویی کامل با زاویه یاب و قطب نما دست خوش می گیرند و آن ها جایزه را گرفته بودند. بنابراین پدرشان همه را خرید و به زنش، که بیش از خود اوزیر بار پرداخت بدهی شرط بندی نمی رفت، چیزی نگفت. قایق آلومینیومی زیبایی بود که روی بدنه اش، در سطح آب، یک نوار طلایی داشت.

پدرشان سرناهار اعلام کرد: «قایق توی گاراژه. مشکل اینه که قایقو نه با آسانسور می شه بالا آورد، نه از راه پله. توی گاراژ هم جای چیزهای دیگه رو گرفته.»

اما بعد از ظهر شنبه بعد، بچه ها هم کلاسی های شان را دعوت کردند تا قایق را از پله ها بالا بیاورند و آن ها موفق شدند قایق را به اتاق پیش خدمت برسانند.

پدرشان گفت: «تبریک می گم، حالا چه کار می کنین؟»
پسرها گفتند: «هیچ کار، چیزی که می خواستیم این بود که قایقو بیاریم تو اتاق و حالا تو اتاقه.»

چهارشنبه شب، مثل همه چهارشنبه ها، پدر و مادرشان راهی سینما شدند. پسرها، ارباب و صاحب اختیار خانه، درها و پنجره ها را بستند و لامپ روشن یکی از لوسترهای اتاق نشیمن را شکستند. فواره ای از نور طلایی به سردی آب از لامپ شکسته بیرون ریخت و گذاشتند نور تا ارتفاع کمابیش یک متری اتاق را انباشت. آن وقت برق را قطع کردند، قایق پارویی را بیرون آوردند و لابه لای جزیره های خانه، آن طور که دل شان می خواست، به دریانوردی پرداختند.

این ماجرای باورنکردنی حاصل نظری سطحی بود که من هنگام

شرکت در یک سمینارِ بررسیِ شعرِ اشیایِ خانگی اظهار کرده بودم. یک بار توتو از من پرسید که به چه دلیل چراغ، تنها با دست گذاشتن به یک کلید، روشن می شود و من که حال و حوصله آن را نداشتم که باز به این موضوع فکر کنم، گفتم:

«نور مِثِ آب، شیرِ آبِو می چرخونی و آب راه می افته.»

و به این ترتیب، آن ها که یاد گرفته بودند چطور از زاویه یاب و قطب نما استفاده کنند چهارشنبه شب ها قایقرانی می کردند تا این که پدر و مادرشان از سینما به خانه می آمدند و آن ها را می دیدند که مثل فرشته ها روی زمین خشک به خواب رفته اند. ماه ها بعد، که شوق پیدا کردند پیشتر بروند، لوازمِ کاملِ غواصی، یعنی ماسک، کفشِ غواصی، مخزن اکسیژن و تپانچه بادی درخواست کردند.

پدرشان گفت: «شما به کار بدی کردین، به قایق پارویی خریدین و بدون استفاده انداختین تو اتاق پیشخدمت، و حالا اومده این لوازم غواصی می خواین. اینو نمی گن قوز بالا قوز؟»

جوئل گفت: «اگه ما جایزه یاسِ طلاییِ نیمسالِ اولو بردیم چی می گین؟»

مادرشان هشدار داد: «خیر، تا همین جاش کافی یه.»

پدرشان زن را به خاطر سرسختی سرزنش کرد.

زن گفت: «این بچه ها اگه پاشون روی مار باشه برنمی دارن، اما وقتی پایِ خواستن یه چیزی پیش می آد هر جوری هست به چنگ می آرن، حتی اگه صندلی معلم باشه.»

سرانجام پدر و مادر نه آره گفتند نه نه. اما توی ماه ژوئیه، توتو و جوئل هر کدام یک یاسِ طلاییِ جایزه گرفتند و تقدیرنامه ای از طرف مدیر مدرسه دریافت کردند. همان روز بعد از ظهر، بی آن که

درخواستِ شان را تکرار کرده باشند، لوازمِ غواصی را، با بسته‌بندی کارخانه، توی اتاقِ خوابِ شان دیدند. و بنابراین چهارشنبه بعد، که پدر و مادرشان توی سینما داشتند فیلمِ آخرین تانگو در پاریس را می‌دیدند، آپارتمان را تا ارتفاع سه متر ونیم پر کردند و مثل کوسه‌های تربیت شده زیر مبل و اثاث خانه و از جمله زیر تخت‌ها به شنا پرداختند و از اعماق آن‌جا چیزهای سبکی که سال‌ها بود توی تاریکی گم و گور شده بود بالا آوردند.

در مراسمِ جشنِ آخرِ سال، دو برادر به عنوان دو شاگرد نمونه مدرسه شناخته شدند و گواهینامه شاگردان ممتاز را دریافت داشتند. این بار، با این‌که پدر و مادرشان پرسیدند چه چیزی می‌خواهند، چیزی درخواست نکردند. به اندازه‌ای معقول شده بودند که تنها چیزی که خواستند جشنی در خانه بود تا از هم‌کلاسی‌های خود پذیرایی کنند.

پدرشان وقتی بازنش تنها شد، نیشش را تا بناگوش باز کرد.

گفت: «معلوم می‌شه دیگه بالغ شده‌ن.»

مادرشان گفت: «خدا از زبونت بشنوه.»

چهارشنبه بعد، که پدر و مادرشان داشتند فیلمِ نبرد الجزایر را تماشا می‌کردند، آدم‌هایی که از خیابانِ پاستورِ لا کاستلیانا عبور می‌کردند آبشاری از نور را دیدند که از یک ساختمانِ قدیمی، پنهان در لابه‌لای درخت‌ها، روان است. نور، که از بالای بالکون‌ها سرازیر بود، سیلاب‌وار از نمای ساختمان فرو می‌ریخت و در امتدادِ خیابانِ بزرگ به صورتِ سیلابیِ طلایی روان بود و شهر را تا گواه‌اراما روشن کرده بود.

آتش‌نشان‌ها، در پاسخ به وضع اضطراری، در طبقه پنجم را به زور

گشودند و آپارتمان را دیدند که تا سقف لبریز از نور است. کاناپه و مبیل‌های پوشیده از پوستِ پلنگ، توی اتاقِ نشیمن، در سطح‌های مختلف و در میان بطری‌های نوشگاه و پیانوی سلطنتی با آن رویهٔ مانیلی نیمه‌غوطه‌ور، که مثل شیطان‌ماهی پرپر می‌زد، شناور بودند. اشیای خانگی با تمامیتِ شعرشان، در دلِ آسمانِ آشپزخانه، با بال‌های خود در پرواز بودند. آلاتِ موسیقیِ برنجی، که بچه‌ها برای رقص از آن‌ها استفاده می‌کردند، در میان ماهی‌های رنگارنگ آزاد شده از آکواریوم مادرشان، که تنها جاندارانِ زنده و شاد در آن باتلاقِ پهناورِ نور بودند، به هر سو تاب می‌خوردند. توی حمام، مسواک‌های افراد خانواده همراه با کاندوم‌های پدر و شیشه‌های کرم و پُلِ دندانِ یدکی مادر شناور بودند و تلویزیون در اتاق خوابِ اصلی به پهلو غوطه‌ور بود و هنوز روی آخرین صحنهٔ فیلمِ نیمه‌شب، مخصوصِ بزرگسالان، تنظیم بود.

توتو، در انتهای سرسرا، نشسته در عقب قایق، پارو در دست، ماسک بر چهره، و با هوایی که فقط تا بندر می‌کشید همراه با جریان در حرکت بود و چراغ دریایی را جست‌وجو می‌کرد؛ و جوئل، شناور در جلوی قایق، با زاویه‌یابش هنوز به دنبال ستارهٔ قطبی می‌گشت؛ و سی و هفت نفر هم‌کلاسی‌های‌شان، شناور در همه جای خانه، جاوید شده در لحظهٔ شاشیدن در گلدان‌های شمعدانی، سرود مدرسه را، که واژه‌هایش را در هجو مدیر مدرسه تغییر داده بودند، می‌خواندند و دزدانه یک لیوان براندی از بطری پدر سر می‌کشیدند. چون آن‌ها یکجا آن قدر چراغ روشن کرده بودند که آپارتمان را سیلاب گرفته بود؛ و همهٔ افرادِ دوکلاسِ دبستانِ سنِ خولیانِ مهمان‌نواز، در طبقهٔ پنجم خانهٔ شمارهٔ ۴۷ خیابانِ پاستور لا کاسته‌لیانا، در مادرید اسپانیا،

شهری دورافتاده با تابستان‌های سوزان و بادهای یخزده، بدون
 اقیانوس و بدون رودخانه، که ساکنان بومی خشکی نشین آن هیچ‌گاه
 در صنعت قایقرانی روی نور مهارت پیدا نکرده بودند، غرق بودند.

دسامبر ۱۹۷۸

□ □ □

فقط اومدم به تلفن بکنم

بعد از ظهر یک روز بهاری بارانی، ماریا د لالوز سروانیتس که به تنهایی رانندگی می کرد، اتومبیل کرایه ای اش در راه بارسلون توی بیابان مونه گروس خراب شد. زن بیست و هفت سالی داشت، اهل مکزیک و زیبا و متفکر بود که چند سال پیش، در نقش بازیگر تئاتر، اندک شهرتی به هم زده بود. او با یک شعبده باز کاباره ازدواج کرده بود و قرار بود به دیدن چند نفر از بستگانش در ساراگوسا برود و اوایل شب، پیش او برگردد. یک ساعتی وحشتزده به اتومبیل ها و کامیون ها علامت می داد و آن ها توی آن طوفان به سرعت از کنارش می گذشتند. تا این که سرانجام راننده یک اتوبوس قراضه دلش به حال او سوخت. اما هشدار داد که راه خیلی دوری نمی رود.

ماریا گفت: «اهمیتی نداره. فقط می خوام به تلفن پیدا کنم.»
واقعیت داشت و تلفن را هم ازین رو ضروری می دانست که

شوهرش بداند قبل از ساعت هفت نمی تواند پیش او باشد. او با آن کت دانشجویی و کفش های کتانی در ماه آوریل به پرنده کوچک ژولیده ای شباهت داشت و، به دنبال آن بدیاری، خاطرش آن قدر آشفته شد که فراموش کرد کلید اتومبیل را بردارد. زنی با سر و وضعی نظامی کنار راننده نشسته بود و به ماریا حوله و پتویی داد و روی صندلی برای او جا باز کرد. ماریا سر و صورت بارانی اش را پاک کرد و سپس نشست، پتو را دور خود پیچید و سعی کرد سیگاری روشن کند، اما کبریت ها مرطوب بود. زنی که با او روی یک صندلی نشسته بود سیگارش را روشن کرد و خواست که یکی از سیگارهایش را که هنوز خشک بود به او بدهد. سیگار که می کشیدند، ماریا هوس کرد در دلش را باز کند و صدایش را از صدای باران و سر و صدای اتوبوس بلندتر کرد. زن انگشتش را روی لب ها گذاشت و حرفش را قطع کرد. زیر لب گفت: «خوابن».

ماریا پشت سرش را نگاه کرد و دید که اتوبوس پر از زن هایی است با سن های نامشخص و موقعیت های متفاوت که لای پتو هایی، درست مثل پتوی خودش، به خواب رفته اند. آرامش آن ها به او سرایت کرد، روی صندلی کز کرد و با صدای باران از هوش رفت. وقتی بیدار شد هوا تاریک بود و طوفان به صورت نم باران یخزده ای درآمده بود. نمی دانست که چقدر خوابیده یا توی این دنیا به کجا رسیده. همسایه اش گوش به زنگ بود.

ماریا پرسید: «کجا هستیم؟»

زن گفت: «رسیده ایم»

اتوبوس داشت وارد حیات سنگفرش ساختمان عظیم و غمزده ای می شد که ظاهراً صومعه ای در دل جنگلی از درختان غول پیکر بود.

مسافران، که نورِ ضعیفِ چراغِ حیاط آن‌ها را روشن کرده بود، سر جای‌شان ماندند تا زنی که سر و وضع نظامی‌ها را داشت با تحکم مرسومِ تویِ کودکستان‌ها، که دیگر ور افتاده بود، گفت که از اتوبوس پیاده شوند. همه زن‌هایی مسن بودند و حرکاتِ شان در نور پریده‌رنگِ حیاط آن‌قدر با بی‌حالی توأم بود که به اشباحِ تویِ خواب شباهت داشتند. ماریا، که پشت سر همه پیاده شد، پیش خود فکر کرد که راهبه‌اند. اما وقتی چندین زن را با لباس یک‌شکل دید که دمِ درِ اتوبوس از آن‌ها استقبال کردند دچار تردید شد. زن‌ها پتوها را روی سر آن‌ها کشیدند تا تر نشوند، آن وقت همه را به ستون یک به خط کردند و، نه با حرف، بلکه با کف‌زدن‌های موزون و آمرانه هدایت کردند. ماریا خداحافظی کرد و دست دراز کرد پتو را به زنی که با هم روی یک صندلی نشسته بودند بدهد، اما زن به او گفت که تا وقتی دارد از حیاط می‌گذرد سرش را با آن بپوشاند و سپس به دفتر نگهبانی بدهد.

ماریا پرسید: «این جا تلفن پیدا می‌شه؟»

زن گفت: «البته، جاشو به ت نشون می‌دن.»

سیگار دیگری خواست و ماریا بقیهٔ جعبهٔ مرطوب را به او داد، گفت: «تو راه خشک می‌شن.» زن از روی رکاب با تکان دادن دست خداحافظی کرد و با صدایی که به فریاد می‌ماند، گفت: «خدا به همراه.» اتوبوس پیش از آن‌که به او فرصت بدهد چیز دیگری بگوید به راه افتاد.

ماریا دوان‌دوان به طرف راهرو ساختمان راه افتاد. پرستاری سعی کرد با کف‌زدن‌های سریع جلو او را بگیرد اما ناگزیر شد به فریادی آمرانه متوسل شود: «می‌گم، بایست!» ماریا از زیر پتو به‌ترده نگاه کرد و

یک جفت چشم سرد و انگشت اشاره‌ای گریزناپذیر دید که او را به سوی صف می‌خواند. اطاعت کرد. وقتی پا به راهرو گذاشت از گروه جدا شد و از دربان سراغ تلفن را گرفت. یکی از پرستارها چند بار آرام روی شانه‌اش زد و او را به صف برگرداند. آن وقت با صدای شیرینی گفت:

«از این طرف، خوشگله، تلفن از این طرفه.»

ماریا همراه زن‌های دیگر به طرفِ انتهای راهرو تاریک راه افتاد تا به خوابگاه دسته‌جمعی رسید. پرستارها در آن جا پتوها را جمع کردند و شروع کردند هر تختی را به یک نفر بدهند. پرستار دیگری، که در نظر ماریا انسان‌تر بود و مقام بالاتری داشت، تا انتهای صف رفت و فهرست نامی را با اسم‌هایی که روی تکه‌های مقوا به بالاتنه تازه واردها دوخته شده بود مقابله می‌کرد، به ماریا که رسید از این‌که او کارت شناسایی به سینه نداشت متعجب شد.

ماریا گفت: «من فقط اومدم یه تلفن بکنم.»

با تأکید زیادی توضیح داد که اتومبیلش توی بزرگراه خراب شده. شوهرش، که توی جشن‌ها کارش چشم‌بندی است، در بارسلون چشم به راه اوست؛ چون تا پیش از نیمه‌شب سه برنامه باید اجرا کنند و او می‌خواهد شوهرش بداند که نمی‌تواند سر وقت برسد. و افزود که حالا تقریباً ساعت هفت است و شوهرش می‌بایست تا ده دقیقه دیگر راه بیفتد و او می‌ترسد که، چون دیر کرده، شوهرش برنامه‌ها را به هم بزند. پرستار که ظاهراً به دقت به او گوش می‌داد.

پرسید: «اسمت چی یه؟»

ماریا با آهی از سرِ آسودگی خیال اسمش را گفت، اما زن پس از چند بار مرور کردن فهرست، اسمش را پیدا نکرد. با اندکی دلهره از پرستار

دیگری پرسشی کرد که او چیزی به نظرش نرسید و شانه بالا انداخت.
 ماریا گفت: «اما من فقط اومدم به تلفن بکنم.»

سرپرست گفت: «البته، جونم.» و او را با ملایمتی آن قدر ظاهری تا کنار تختش برد که به نظر واقعی نمی رسید. «اگه آدم خوبی باشی با هر کی می تونی تماس بگیری، اما الان نه، باشه فردا.»

سپس در ذهن ماریا جرقه ای زده شد و به صرافت افتاد که چرا زن ها توی اتوبوس حرکات شان طوری بود که انگار در ته یک آکواریم باشند. آن ها را در واقع با داروی آرامبخش بی حال کرده بودند و آن کاخ تاریک با دیوارهای سنگی ضخیم و پلکان های یخزده در واقع بیمارستان زنان بیمار روانی است. با دلهره دوان دوان از خوابگاه بیرون رفت اما پیش از آن که به در اصلی برسد، پرستار غول پیکری که لباس کار تعمیرکارها را به تن داشت با ضربه محکم دستش جلو او را گرفت، دست او را پیچاند و بیحرکت نگه داشت. ماریا، که از وحشت منگ شده بود، زیر چشمی به او نگاه می کرد.

گفت: «به خاطر خدا، به مرگ مادرم قسم می خورم من فقط اومدم به تلفن بکنم.»

تنها یک نگاه گذرا به چهره آن زن کافی بود که ماریا دریابد هیچ التماسی هر چقدر دامنه داشته باشد آن دیوانه لباس کار پوش را، که به دلیل قدرت غیرعادی اش هرکولینا صدایش می کردند، نرم نمی کند. او مسئول موارد دشوار بود و دو بیمار آسایشگاه را با دستش، که به دست خرس های قطبی می ماند و در کار کشتن اشتباهی مهارت پیدا کرده بود، خفه کرده بود. مشخص شده بود که مورد اول تصادفی بوده. مورد دوم آن قدرها روشن نشد و به هرکولینا گوشزد کردند و اخطار دادند که بار سوم با یک بازجویی درست و حسابی

رویه‌روست. واقعیت ماجرا از این قرار بود که این بُرگر یک خانواده قدیمی و نازنین، تاریخچه حادثه‌های مشکوکی در بیمارستان‌های روانی گوناگونِ سراسر اروپا داشت.

شب اولِ ناگزیر شدند ماریا را با تزریق آرامبخش بخوابانند. وقتی تمایل به کشیدنِ سیگار، او را پیش از طلوع آفتاب بیدار کرد، میج دست‌ها و پاهایش را دید که به میله‌های فلزی تخت بسته‌اند. داد و بیداد کرد اما سر و کله کسی پیدا نشد. صبح در آن حال که شوهرش هنوز اثری از او در بارسلون پیدا نکرده بود، ماریا را ناگزیر به درمانگاه بردند چون او، غوطه‌ور در درد ورنج خود، بیهوش افتاده بود.

وقتی به هوش آمد نمی‌دانست وقت چقدر گذشته. اما حالا دنیا در نظرش چهره مطبوعی نیافته بود. در کنار تختش، پیرمردی غول‌پیکر، با رفتاری مصمم و دوبار نوازش استادانه دست، شادی زنده بودن را به او بازگرداند. مرد رئیس آسایشگاه بود.

ماریا پیش از آن‌که چیزی بگوید و حتی پیش از آن‌که سلام کند، درخواست سیگار کرد. مرد یکی روشن کرد و، همراه با پاکت سیگار که تقریباً پر بود، به دست او داد. ماریا نتوانست جلو اشک‌هایش را بگیرد.

دکتر با لحنی آرامبخش گفت: «حالا وقت‌شه که گریه کنی تا دلت آروم بگیره. اشک ریختن بهترین داروست.»

ماریا، بدون شرم سفره دلش را گشود، و این کاری بود که هیچ‌گاه نتوانسته بود در لحظه‌های تهی پس از بودن با عشاق اتفاقی از عهده انجامش برآید. دکتر، همان‌طور که گوش می‌داد، با انگشت‌ها گیسوان او را صاف می‌کرد، بالشش را مرتب می‌کرد تا او راحت‌تر نفس بکشد، با درایت و نوعی شیرینی که زن هیچ‌گاه در خواب هم

نمی توانست حس کند او را در مخمصه بی اطمینانی یاری اش می داد. برای اولین بار در زندگی به این معجزه دست یافته بود که مردی او را درک می کند و با تمامی قلب به حرف هایش گوش می سپارد و انتظار ندارد به عنوان پاداش با او به خلوت برود. در پایانِ ساعتی طولانی، وقتی دیگر اعماق روحش را عریان کرده بود، اجازه خواست که تلفنی با شوهرش حرف بزند.

دکتر با آن حالت شاهانه موقعیتش از جا برخاست، گفت: «حالا زوده، شازده.» و با لطافتی که زن هیچگاه تجربه نکرده بود گونه اش را نوازش کرد و گفت: «هر کاری به موقع خودش.» از دم در به شیوه کشیش ها با دست هایش طلب رحمت کرد، و گفت که به او اعتماد کند و برای همیشه ناپدید شد.

ماریا را همان روز بعد از ظهر، با یک شماره مسلسل و شرحی سرسری درباره معمای محلی که از آنجا آمده و تردید پیرامون هویتش، در بخش آسایشگاه، پذیرفتند. رئیس در حاشیه پرونده به خط خود ارزیابی شخصی اش را آورده بود، نوشته بود: مضطرب.

همان طور که ماریا پیش بینی کرده بود، شوهرش نیم ساعت دیرتر از وقت برنامه قراری که داشتند از آپارتمان شان در محله مورتا بیرون آمد. اولین بار بود که، در طول تقریباً دو سال پیوند آزاد و سازگار، ماریا دیر کرده بود و مرد گمان کرد علتش سیلاب بارانی است که، در آن دو روزِ پایانِ هفته، همه استان را به هم ریخته بود. پیش از بیرون رفتن با سنجاق یادداشتی به در چسباند که در آن مسیرش را مشخص کرده بود.

در جشن اول که تویش بچه ها همه لباس کانگارووار پوشیده بودند، او بهترین تردستی اش، ماهی نامرئی، را از برنامه حذف کرد؛ چون

نمی توانست بدون یاری زن اجرا کند. برنامه نمایش دوم در خانه زنی نود و سه ساله بود که روی صندلی چرخ دار نشسته بود و به خود می بالید که در هر کدام از جشن های تولد سی سال گذشته اش یک شعبده باز تازه برنامه اجرا کرده. مرد از غیبت ماریا آن قدر ناراحت بود که در اجرای ساده ترین تردستی ها تمرکز پیدا نمی کرد. در برنامه سوم، یعنی برنامه ای که هر شب در کافه ای در خیابان رامبلاس اجرا می کرد برای گروهی جهانگرد فرانسوی نمایشی کسالت بار به اجرا درآورد که آنچه را می دیدند باور نمی کردند؛ چون به تردستی اعتقاد نداشتند. بعد از هر نمایش به خانه اش تلفن می زد و منتظر می ماند تا ماریا گوشی را بردارد. بعد از آخرین تلفن دیگر نگران شد و یقین کرد که اتفاقی افتاده است.

در راه خانه، توی وانتی که برای نمایش عمومی راست و ریس کرده بود، شکوه بهار را در درختان نخل کنار پاشه نو دگرسیا دید و این فکر شوم که شهر، بدون وجود ماریا، چه حالی برایش خواهد داشت به خود لرزید. وقتی یادداشت را که هنوز به در سنجاق شده بود دید آخرین امیدش را از دست داد. آن قدر ناراحت بود که فراموش کرد غذای گربه را بدهد.

حالا که دارم این را می نویسم یادم می آید که هیچ وقت به اسم حقیقی مرد پی نبردم، اما توی بارسلون ما همه او را به اسم حرفه ای یش، ساتورنوی جادوگر، می شناختیم. شخصیت عجیبی داشت و در کارها به راستی شلختگی نشان می داد. اما ماریا از ظرافت و جذابیتی برخوردار بود که مرد بهره ای نبرده بود. این او بود که توی این جامعه انباشته از اسرار بزرگ دست مرد را می گرفت و راهنمایی می کرد؛ جامعه ای که در آن هیچ مردی خواب آن را نمی دید که بعد از

نیمه شب مجبور شود با تلفن همسرش را جست وجو کند. ساتورنو ماجرا را دنبال نکرد و ترجیح داد فکر حادثه را از سر بیرون کند و تنها کاری که کرد این بود که به ساراگوسا تلفن زد، و از آن جا مادر بزرگی خواب آلود بدون دلوایسی گفت که ماریا بعد از ناهار خدا حافظی کرده و راه افتاده. مرد فقط یک ساعتی در طلوع آفتاب به خواب رفت و خواب آشفته ای دید که در آن ماریا لباس عروسی ژنده آغشته به خونی پوشیده و با این اطمینان ترسناک از خواب پرید که زن این بار برای همیشه رفته تا او بدون وجود ماریا با این دنیای درندشت رویه رو شود.

زن در پنج سال گذشته سه مرد متفاوت، از جمله او را، ترک گفته بود. در شهر مکزیکو، شش ماه پس از دیدارشان، در گرما گرم عشقی جنون آسا او را گذاشت و رفت. یک روز صبح نیز، پس از یک شب زنده داری جانانه او را ترک گفت. هر چیزی هم داشت جا گذاشت، حتی حلقه ازدواج قبلی خود را. در نامه ای هم نوشته بود که تاب تحمل بار عذاب این عشق مجنون وار را ندارد. ساتورنو پس از این درو آن در زدن پی برد که ماریا به خانه پدر و مادرش رفته است و پیش آن ها رفت تا او را به هر بهایی شده برگرداند. خواهش و تمناهایش بی قید و شرط بود، قول های زیادی هم داد که آن قدرها نمی توانست پای بندشان باشد، اما با تصمیم راسخ زن رویه رو شد. زن به او گفت: «هم عشق کوتاه داریم هم بلند.» و با بیرحمی نتیجه گرفت: «این یکی کوتاه بود.» یکدندگی ماریا او را ناگزیر کرد که تن به شکست بدهد. اما در ساعت های اول صبح روز جشنِ اولیا، پس از کمابیش یک سال فراموشی عمدی، وقتی پا به اتاق سوت و کور خود گذاشت، زن را دید که با تاج شکوفه های نارنج به سر و لباس تور دنباله دار عروسی،

مخصوص عروس‌های باکره، به تن، روی کاناپه اتاق پذیرایی دراز کشیده است.

ماریا واقعیت ماجرا را برایش بازگو کرد و گفت که نامزد تازه‌اش با داشتن یک زندگی آبرومند و با نیت ازدواج همیشگی در کلیسای کاتولیک، او را با لباس عروسی و جلو محراب کلیسا رها می‌کند و می‌رود. پدر و مادرش تصمیم می‌گیرند که در هر حال جشن را برگزار کنند و زن تظاهر می‌کند که اتفاقی نیفتاده و با گروه نوازنده سنتی به پایکوبی سرگرم می‌شود و بیش از اندازه گلو تر می‌کند. آن وقت، با حال زار و پشیمان از کرده‌ها، نیمه شب به سراغ ساتورنو می‌آید.

ساتورنو خانه نبود، اما زن کلیدها را توی گلدان راهرو، جای همیشگی، پیدا کرد. و حالا این او بود که بی قید و شرط تسلیم شده بود. مرد پرسید: «این بار چند وقت طول می‌کشد؟» و زن با سطری از شعر وینی‌سیوس دِ موراِس جواب او را داد، گفت: «عشق تا هر وقت طول بکشد همیشگی به.» و حالا بعد از دو سال هنوز همیشگی بود.

ماریا ظاهراً عاقل شده بود. رؤیای هنرپیشه شدن را کنار گذاشته و خود را، هم در کار و هم در بستر، وقف ساتورنو کرد. در پایان سال گذشته توی گردهمایی شعبده‌بازان در پریگنان شرکت کرده بودند و موقع برگشتن، برای اولین بار، سری به بارسلون زدند. این شهر را آن قدر دوست داشتند که هشت ماهی را در آن جا گذراندند و وقتی دیگر جا افتادند آپارتمانی را در محله مورتا، یعنی کاتالونای واقعی، خریدند. آپارتمان پر سر و صدا و بدون نگهبان بود اما گنجایش پنج بچه را هم داشت. خوشبختی آن‌ها رشک‌انگیز بود، تا آن روز تعطیل آخر هفته که زن اتومبیلی کرایه کرد و به دیدن اقوامش در ساراگوسا رفت و قول داد ساعت هفت شب دوشنبه برگردد. در طلوع آفتاب روز پنج‌شنبه

هنوز از او خبری نبود.

دوشنبه هفته بعد، از شرکتی که اتومبیل را بیمه کرده بود تلفن شد و سراغ ماریا را گرفتند. ساتورنو گفت: «من چیزی نمی‌دونم. توی ساراگوسا دنبالش بگردین.» و گوشی را گذاشت. یک هفته بعد افسر پلیسی به در خانه آمد و گزارش داد که اتومبیل، اوراق شده، توی جاده فرعی کادیس، در فاصله نهصد کیلومتری جایی که ماریا آن را رها کرده بود، پیدا شده است. افسر می‌خواست بداند که زن جزئیات بیشتری پیرامون ارتباط با دزدی اتومبیل می‌داند یا نه. ساتورنو داشت گریه‌اش را غذا می‌داد و وقتی ماجرا را صادقانه برای پلیس تعریف می‌کرد سرش را هم بلند نکرد، گفت که افسر نباید وقتش را تلف کند چون زنش او را ترک کرده و او خبر ندارد که کجا رفته و با چه کسی رفته. این حرف‌ها را آن‌قدر با اطمینان بر زبان آورد که افسر ناراحت شد و از پرسش‌هایی که مطرح کرده بود پوزش خواست. پلیس پرونده را پایان یافته اعلام کرد.

این بدگمانی که ماریا باز ممکن است او را ترک کند، در جشن عید پاک، توی کادیس به جانش نیش زد. کادیس جایی بود که رُسا رگاس آن‌ها را برای قایقرانی دعوت کرده بود. در مارتیم توی نوشگاه شلوغ ملکوت چپ، در آن وقتی که آفتاب فاشیسم داشت غروب می‌کرد، بیست نفر از ما دور یکی از آن میزهای آهنی خوش ساخت، که فقط جا برای شش نفر دارد، تنگ هم چیده بودیم. ماریا بعد از آن‌که پاکت دوم سیگاراش را در آن روز تمام کرد، جعبه کبریتش ته کشید. دستی لاغر و ظریف که دستبند برنزی رُمی در آن دیده می‌شد از وسط آن گروه شلوغ دراز شد و سیگار زن را روشن کرد. ماریا تشکر کرد، بی آن‌که کسی را که از او تشکر می‌کرد نگاه کند؛ اما ساتورنو شعبده باز او را

دید، نوجوانی پوست و استخوان بود با چهره‌ای برق انداخته و رنگ‌پریده و موی دم‌اسبی بسیار مشکی که تا کمرش می‌رسید. و در آن حال که شیشه‌های پنجره نوشگاه به زحمت می‌توانستند شدت باد سرد و خشک بهاری را تحمل کنند او شلوارنخی ساده‌ای پوشیده بود و صندل دهاتی‌ها را به پا داشت.

ماریا و ساتورنو دیگر او را ندیدند تا اواخر پاییز، توی نوشگاهی در بارسلونه‌تا، که غذاهای دریایی می‌پخت. مرد همان لباس نخی ساده را پوشیده بود و به جای موی دم‌اسبی، این بار، گیس باف داشت. به هر دوی آن‌ها سلام کرد، انگار که سال‌هاست همدیگر را می‌شناسند و آن‌طور که ماریا را بوسید و طوری که ماریا در مقابل او را بوسید، ساتورنو بدگمان شد که نکند آن‌ها پنهانی همدیگر را می‌بینند. چند روز بعد ساتورنو تصادفی به نام و شماره تلفن جدیدی برخورد که ماریا توی دفتر نشانی‌های خانوادگی نوشته بود و حسادت بیرحمانه، آشکارا، برای مرد روشن کرد که قضیه از چه قرار است. سابقه کار و بار آن مزاحم مدرک نهایی بود: بیست و دو سال داشت، تنها فرزند یک خانواده ثروتمند بود و کارش تزیین و تیرین مغازه‌های شیک بود. بدنامی‌اش همه جا پیچیده بود که از زن‌ها اخاذی می‌کند و مشکلات عاطفی‌شان را حل می‌کند. اما ساتورنو موفق شد جلو خود را بگیرد تا شبی که ماریا خانه نیامد. آن وقت شروع کرد به تلفن کردن، از ساعت شش صبح تا تقریباً طلوع آفتاب روز بعد، ابتدا هر دو یا سه ساعت یک بار و سپس هر وقت که نزدیک تلفن بود. این واقعیت که کسی گوشی را برنمی‌داشت به عذابش دامن می‌زد.

روز چهارم زنی از اهالی اندلس که برای رفت و روب به خانه‌اش می‌آمد، گوشی را برداشت. گفت: «آقا رفته‌ن بیرون.» لحن مبهمش

ساتورنو را عصبی کرد. نتوانست جلو و سوسه خود را بگیرد و نپرسد که ماریا خانم تصادفاً آن جا هستند یا نه.

زن گفت: «کسی به اسم ماریا این جا زندگی نمی کنه، آقا زن ندارن.» ساتورنو گفت: «می دونم. خانم اونجا زندگی نمی کنن، اما انگار گاهی سری می زنن، هان؟»
زن از کوه در رفت.

«تو دیگه چه زهرماری هستی؟»

ساتورنو گوشی را گذاشت. انکار زن تأیید دیگری بر چیزی بود که دیگر بدگمانی به حساب نمی آمد بلکه قاطعیتی جگرسوز بود. از خود بیخود شد. در روزهای بعد به هر کسی که توی بارسلون می شناخت، به ترتیب الفبا، تلفن زد. هیچ کس خبری نداشت، اما هر تلفن رنج او را عمیق تر می کرد، چون دیوانگی هایش که از حسادت مایه می گرفت ورد زبان شب زنده داران توبه ناپذیر ملکوت چپ بود. و آن ها با انواع لطیفه هایی که می ساختند او را می آزرדند. تنها در این وقت بود که به صرافت افتاد که توی آن شهر زیبا و دیوانه و نفوذناپذیر تنهاست و هیچ گاه رنگ خوشبختی را نمی بیند. در طلوع آفتاب بعد از آن که غذای گربه را داد، به خود می زد که قرص و محکم باشد و تصمیم گرفت که فکر ماریا را نکند.

پس از گذشت دو ماه ماریا هنوز با زندگی آسایشگاه خو نگرفته بود. با قاشق و چنگالی که با زنجیر به میز چوبی دراز و یغُر متصل بود اندکی از جیره غذای زندان را می خورد تا زنده بماند و در آن حال از تصویر ژنرال فرانسسکو فرانکو، که بر آن اتاق غذاخوری تاریک قرون وسطایی سایه افکنده بود، چشم بر نمی داشت. روزهای اول در برابر مراسم هر روزه کسالت بار و نیز مراسم دیگر کلیسا، که وقت را تلف

می کرد، مقاومت نشان می داد؛ حاضر نبود توی حیاط تفریح توپ بازی کند؛ حاضر نبود توی کارگاهی پا بگذارد که همبندهایش با پشتکاری پرتب و تاب حضور پیدا می کردند تا گل کاغذی درست کنند اما بعد از هفته سوم رفته رفته توی زندگی صومعه جا افتاد. دکترها می گفتند، هر کدام از این ها همین طورها شروع کرده اند و جزو جامعه شده اند.

بی سیگاری، که دوسه روز اول به دست پرستاری که سیگار را به قیمت طلا می فروخت، حل شده بود، با ته کشیدن پول کمی که ماربا داشت دوباره حکم شکنجه را برایش پیدا کرد. بعد که چند تا از همبندها با روزنامه و ته سیگارهای آشغال دانی ها سیگار درست کردند آرامشی پیدا کرد، و علاقه و سوسه انگیزش به سیگار به اندازه زل زدن به تلفن شدت پیدا کرده بود و بعدها که با ساختن گل کاغذی چند پرتا پول به جیب می زد تسلی خاطری موقتی پیدا کرد.

تنهایی شب ها از هر چیزی شاق تر بود. خیلی از هم بندها، مثل خود او، در آن فضای نیمه تاریک بیدار می ماندند و جرئت نمی کردند کاری بکنند چون پرستاران شب نیز، کنار درِ سنگینی که با قفل و زنجیر محکم شده بود، بیدار بودند. اما یک شب که غم ماربا را از پا درآورده بود، با صدایی آن قدر بلند که زن کنار تخت او بشنود، گفت: «ما کجاییم؟»

صدای واضح و جدی زن کنار او جواب داد:

«وسط جهنم.»

زن دیگری، در دوردست، که صدایش در تمام آسایشگاه می پیچید، گفت: «می گن این جاکشور عرب های مغربی یه. درست هم می گن، چون توی تابستون، که ماه پیداش می شه، آدم صدای

سگ‌ها رو می‌شنوه که به رویه دریا پارس می‌کنن.»

زن‌جیر قفل‌ها مثل لنگر کشتی بادبانی به صدا درآمد و در باز شد. نگهبان سنگدل آن‌جا، که در آن سکوت سمج تنها موجود زنده بود، در طول آسایشگاه شروع به قدم زدن کرد، می‌رفت و می‌آمد. ماریا دچار وحشت شد چون می‌دانست که چه خبر است.

از همان هفتهٔ اولی که ماریا پا به آسایشگاه گذاشت پرستار شب‌رک و راست از او خواست که در اتاق نگهبانی به او نزدیک بشود. بالحنی روشن و کاسبکارانه از سیگار، از شکلات و «هرچه او بخواهد» یاد کرد و هرسان گفت: «همه چیز در اختیارت قرار می‌گیره.» و وقتی ماریا نپذیرفت، شیوه‌اش را تغییر داد. آن شب که در آسایشگاه باز شده بود یک ماهی از وقتی گذشته بود که پرستار شب‌خود را شکست خورده دیده بود.

وقتی یقین پیدا کرد که همهٔ ساکنان آسایشگاه در خوابند به تخت ماریا نزدیک شد. در همین وقت بود که ماریا با پشت دست به پرستار زد به طوری که محکم به تخت کناری خورد. پرستار که از کوره در رفته بود از جا برخاست و در میان سر و صداهایی که ساکنان مضطرب آسایشگاه به راه انداخته بودند، فریاد زد: «کثافت، کاری می‌کنم که توی این جهنم بیوسی.»

تابستان، در روز یکشنبهٔ اول ژوئن، بدون خبر از راه رسید و لازم بود کارهایی انجام بگیرد؛ چون در طول مراسم عشای ربانی، ساکنان آسایشگاه که عرق از سر و روی‌شان می‌ریخت شروع کردند پیراهن‌های پشمی از ریخت افتاده‌شان را در بیاورند. ماریا، بالبخند، منظرهٔ مضحک بیماران لخت را تماشا می‌کرد که پرستارها توی راهروها سر به دنبال‌شان کرده بودند و او که توی آن شلوغی دلش

نمی خواست کسی شوخی خوشنی با او بکند تک و تنها به یک دفتر خلوت پناه برد که تویش تلفن بی وقفه زنگ می زد و او صدای ملتئمسانه کسی را در پشت آن احساس می کرد. ماریا بی آن که فکر کند گوشی را برداشت و صدای خندان و دوردستی را شنید که، بالذتِ زیادی، صدای گوینده اعلام ساعت را تقلید می کرد:

«ساعت چهل و پنج و نود و دو دقیقه و صد و هفت ثانیه.»

ماریا که انبساط خاطری پیدا کرده بود، گوشی را گذاشت. می خواست از اتاق بیرون برود که به صرافت افتاد فرصتی استثنایی به چنگ آورده تا از آن جا فرار کند. شش شماره را طوری عجولانه و با هیجان زیاد گرفت که یقین نداشت تلفن خانه اش را گرفته باشد. درنگ کرد، قلبش داشت از جا کنده می شد، صدای مشتاق و غم انگیز زنگ آشنا را می شنید، یک بار، دو بار، سه بار و سرانجام صدای مردی را شنید که دوستش می داشت، در خانه ای بدون حضور او.

«آلو؟»

صبر کرد تا بزاقی که راه گلویش را بسته بود کنار برود.

آهی کشید: «سلام، عزیزم.»

اشک هایش را فرو خورد. در آن طرف خط سکوتی کوتاه و گزنده که از حسادت می سوخت سرانجام دق دلش را خالی کرد:

«لگوری!»

و گوشی را محکم روی تلفن زد.

ماریا آن شب، ناگهان خشمش فوران کرد، تصویر فرمانده کل را توی اتاق غذاخوری پایین کشید و با همه توانش توی پنجره کثیف شیشه ای که به باغ منتهی می شد پرتاب کرد و با سر و روی خون آلود خود را روی زمین انداخت. آن قدر عصبی بود که ضربه های پرستارها

که سعی می کردند جلو او را بگیرند به جایی نمی رسید تا این که مرکولینا را با دست های درهم انداخته توی درگاه دید که به او خیره شده است. ماریا تسلیم شد. اما او را کشان کشان به بخش بیماران خطرناک بودند و با شیلنگ آب سرد آرامش کردند و به هر دو پایش تربانتین تزریق کردند. تورم پاها مانع از راه رفتن او می شد. با این همه، ماریا به این نتیجه رسید که از هیچ کاری نباید فروگذار کند تا از آن جهنم رهایی یابد. هفته بعد، وقتی او را به آسایشگاه برگرداندند، نوک پا نوک پا به طرف اتاق پرستار شب رفت و در زد.

قیمیتی که ماریا پیشنهاد کرد و از پیش هم می خواست این بود که پرستار پیغامی برای شوهرش بفرستد. پرستار پذیرفت، به این شرط که معامله آن ها کاملاً مخفی بماند و انگشت اشاره اش را تحکم آمیز پیش آورد و گفت:

«اگه بو بیرن لاشه تو روزمین می اندازم.»

و به این ترتیب، شنبه بعد، ساتورنوی شعبده باز با وانت خود که برای پیشواز از ماریا آماده کرده بود، به طرف آسایشگاه زنان راه افتاد. رئیس آزمایشگاه ساتورنو را توی دفترش، که مثل محوطه رزمناو تمیز و مرتب بود، پذیرفت و گزارش محبت آمیزی از حال زنش به او داد. کسی خبر نداشت که ماریا از کجا، چگونه یا چگونه به آن جا وارد شده چون اولین اطلاع پیرامون ورودش به آسایشگاه همان برگه پذیرش رسمی بود که رئیس پس از گفت و گو با ماریا تنظیم کرده بود. تحقیقی که همان روز انجام گرفته بود به جایی نرسید. اما آنچه کنجکاوی رئیس را بیش از هر چیزی برانگیخت این بود که ساتورنو از کجا بو برده که همسرش کجاست. ساتورنو حرفی از پرستار نزد.

گفت: «شرکت بیمه به من خبر داد.»

رئیس که قانع شده بود سری تکان داد و گفت: «نمی‌دونم این شرکت‌های بیمه چطور از همه چیز اطلاع پیدا می‌کنن.» و با نگاهی سرسری به پرونده، که روی میز زاهدانه‌اش جا داشت، نتیجه‌گیری کرد که:

«تنها چیزی رو که با قاطعیت می‌تونم بگم اینه که وضعش وخیمه.»

رئیس اجازه داد با رعایت احتیاط کاری‌های لازم ترتیب ملاقاتی را بدهد به این شرط که ساتورنوی شعبده‌باز قول بدهد به خاطر رعایت حال زنش، بدون چون و چرا، مقرراتی را که او اعلام می‌کند بپذیرد. به‌خصوص بر رفتار با ماریا تأکید کرد تا از عود کردن حمله‌های عصبی او، که پیوسته تکرار و خطرناک می‌شد، جلوگیری شود.

ساتورنو گفت: «خیلی عجیبه، چون درسته که اخلاق تندی داره اما جلو خودش می‌گیره.»

دکتر با نگاهی عاقل اندر سفیه وار گفت: «رفتار بعضی‌ها تا سال‌ها نهفته می‌مونه و اون وقت یه روز بروز می‌کنه. روی هم رفته، جای شکرش باقی‌یه که تصادفاً به این‌جا راه پیدا کرده، چون تخصص ما توی مواردی‌یه که مهارت لازم داره.» سپس او را از وسواس عجیبی که ماریا نسبت به تلفن نشان می‌داد آگاه کرد.

گفت: «کاری‌کنین که نشاط پیدا کنه.»

ساتورنو با قیافه خندانی گفت: «نگران نباشین، دکتر. من تو این کار تخصص دارم.»

اتاق ملاقات که ترکیبی از سلول زندان و اقرارگاه بود، سالن پذیرایی سابق صومعه بود. ورود ساتورنو آن غلیان شادی را که زن و شوهر انتظار داشتند به پا نکرد. ماریا در وسط اتاق، کنار میز کوچکی با

دو صندلی کوچک و گلدانی بدون گل، ایستاده بود. واضح بود که با آن کت ارغوانی که به تنش زار می زد و کفش های بدترکیبی که به عنوان صدقه به او بخشیده بودند، آماده بیرون رفتن است. مرکولینا، دست ها تا کرده بر هم، در گوشه ای ایستاده بود و کمابیش ناپیدا بود. ماریا با دیدن شوهرش که پا به اتاق گذاشت از جا تکان نخورد و چهره اش، که هنوز جای زخم های شیشه ریزش شده پنجره بر آن دیده می شد، هیجانی نشان نداد. برگونه هم بوسه ای عادی رد و بدل کردند.

ساتورنو پرسید: «چه احساسی داری؟»

زن گفت: «خوشحالم که بالاخره اومدی این جا عزیزم، بارها مرگو پیش چشمم دیده ام.»

فرصت نشستن نداشتند. ماریا با چشمان غرقه در اشک از رنج های صومعه گفت، از وحشیگری پرستارها؛ از غذایی که باید پیش سگ ها انداخت؛ و از شب های تمام نشدنی وحشتی که نمی گذاشتند چشم بر هم بگذارد.

«حتی نمی دونم چند روزه این جام، یا چند ماه یا حتی چند سال، چیزی که می دونم اینه که هر کدوم از قبلی بدتره.» و از ته دل آه کشید: «خیال نمی کنم به حال اولم برگردم.»

ساتورنو گفت: «دیگه حالا تموم شد.» با سرانگشتانش بر جای زخم های چهره دست می کشید. «شنبه ها می آم به دیدنت، واگه دکتر اجازه بده حتی بیشتر می آم، خواهی دید، همه چیز به خوبی و خوشی تموم می شه.»

زن چشم های از حدقه درآمده اش را به مرد دوخته بود. ساتورنو سعی می کرد افسونش را، در اجرای تردستی ها، در این جا به کار

بگیرد. با لحن ابلهانه دروغگوهای ماهر، که نسخه بدل چاشنی زده هشدارهای دکتر بود، با زن حرف می زد و سرانجام نتیجه گرفت: «منظورم اینه که چند روز دیگه لازمه این جا باشی تا بهبودی کامل پیدا کنی.» ماریا به صرافت موضوع افتاد.

بهتره گفت: «به خاطر خدا، عزیزم، تو دیگه نگو که من دیوونه‌م.» ساتورنو که سعی می کرد بخندد، گفت: «به چه چیزهایی فکر می کنی! آخه، به صلاح همه ست که یه مدتی دیگه این جا باشی. البته، با شرایط بهتر.»

ماریا گفت: «اما من بهت گفتم که فقط اومدم یه تلفن بکنم.» ساتورنو نمی دانست در برابر وسواس های ترسناک زن چه واکنشی نشان بدهد. به مرکولینا نگرست. او از فرصت استفاده کرد و به ساعتش اشاره کرد تا بگوید که وقت ملاقات تمام است. ماریا اشاره را گرفت، به پشت سرش نگاهی انداخت و مرکولینا را دید که آماده حمله است و دارد خیز می گیرد. سپس به گردن شوهرش آویخت و مثل یک زن دیوانه واقعی شروع کردن به جیغ کشیدن. ساتورنو تا آن جا که می توانست با محبت تمام خود را از چنگ او رها کرد و به الطاف مرکولینا، که او را از پشت سر گرفت، سپرد. مرکولینا بی آن که فرصت واکنش به ماریا بدهد، با دست چپ دست او را پیچاند، دست آهین دیگرش را اطراف گلوی زن حلقه کرد و بر سر ساتورنوی شعبده باز داد کشید:

«برو دیگه!»

ساتورنو وحشتزده پا به فرار گذاشت.

اما شبیه بعد که وحشت ملاقات گذشته را از سر گذرانده بود همراه گریه، که لباسی همانند لباس خود به او پوشانده بود، یعنی

شلوار چسبانِ زرد و قرمزِ لئوتاردوی بزرگ، به آسایشگاه رفت. کلاه سیلندر سر گذاشته بود و ششل چرخانی که ظاهراً به درد پرواز می‌خورد. با وانتِ سیرکِ خود وارد حیاط شد و در آن‌جا نمایش جذابی اجرا کرد که سه ساعتی طول کشید و ساکنان آسایشگاه از بالکن‌ها، با فریادهای گوشخراش و کف‌زدن‌های بی‌موقع، حالی کردند. همه حضور داشتند به جز ماریا که، نه تنها حاضر نشد او را ملاقات کند بلکه برای تماشا هم پا به بالکن نگذاشت. ساتورنو رنجید.

رئیس او را تسلی داد: «این واکنش عادی‌یه، فراموش می‌شه.»

اما هیچ‌گاه فراموش نشد. ساتورنو بعد از آن‌که بیهوده سعی کرد ماریا را ببیند همه تلاش خود را به کار برد تا نامه‌ای به دست او برساند، اما بی‌نتیجه بود. زن چهار بار نامه را باز نکرده و بدون اظهار نظر پس فرستاد. ساتورنو دیگر دنبال نکرد اما مرتب توی دفتر نگهبان سیگار می‌گذاشت بی‌آن‌که پی جویی کند که به دست ماریا می‌رسد یا نه تا این‌که سرانجام واقعیت او را شکست داد.

کسی از عاقبت کار ساتورنو خبری پیدا نکرد، جز این‌که دوباره ازدواج کرد و راهی زادگاهش شد. پیش از ترک بارسلون گریه نیمه گرسنه را به دست یکی از دوستانِ دختر سر به هوایش سپرد؛ که او نیز قول داد برای ماریا سیگار ببرد. اما دختر هم پس از مدتی دیگر پیدایش نشد. رُسا رگاس تعریف می‌کرد که دوازده سال پیش او را، به سبکِ یه فرقه شرقی، با سری تراشیده و خرقه بلند نارنجی رنگ، توی فروشگاه بزرگ کورته اینگلس، با شکم پیش آمده، دیده است. رُسا تعریف کرده که هر چند وقت یک بار برای ماریا سیگار می‌برده و چند مشکل ضروری او را حل کرده، تا این‌که روزی تنها با خرابه‌های بیمارستان روبه‌رو می‌شود که، مثل خاطره ناخوشایندی از زمان‌های

مصیبت‌بار، درهم کوبیده شده. ماریا ظاهراً در آخرین ملاقات خیلی معقول بوده؛ فقط کمی چاق بوده و از آرامش صومعه رضایت داشته و این همان روزی بود که او گربه را برای ماریا برد؛ چون پولی که ساتورنو برای غذایش گذاشته بود ته کشیده بود.

آوریل ۱۹۷۸

□□□

سفر خوش*، آقای رئیس جمهور

روی نیمکتی چوبی، زیر برگ‌های زرد پارکی متروک، نشسته بود و، دست‌ها نهاده بر دسته نقره‌ای عصا، غرق تماشای قوهای گردآلود بود و به مرگ می‌اندیشید. در اولین دیدارش از ژنو، دریاچه آرام و شفاف بود، پرندگان دست‌آموز از دست آدم‌ها دانه برمی‌چیدند و نشمه‌ها با آن چترهای آفتابی ابریشمی و چین‌های تور پیراهن‌شان، که به انتظار مشتری بودند، در غروب آفتاب به شبح می‌ماندند. حالا، روی بارآنداز متروک، تنها زنی که می‌دید گلفروش دوره‌گرد بود. برایش دشوار بود که بپذیرد زمان نه تنها در زندگی او بلکه در دنیا آن همه خسارت به بار آورده باشد.

ناشناس دیگری بود در شهر افراد ناشناس مشهور. کت و شلوار

مشکی گران قیمت و جلیقه ابریشمی پوشیده بود؛ کلاه شق ورق قاضی‌های بازنشسته بر سر گذاشته بود. سبیل تکبرآمیزش به تفنگدارهای دریایی می ماند؛ موی پرپشت سرش، با آن فرهای چشم‌نواز، از سیاهی آبی می زد؛ دست‌های چنگ‌نواها را داشت و، در انگشت سوم دست چپش، حلقه ازدواج مردهایی بود که زن از دست داده‌اند. تنها وارفتگی پوست موقعیت سلامتی او را برملا می کرد. با وجود این در سن هفتاد و سه سالگی ظرافتش هنوز قابل توجه بود. و، با این همه، در آن روز هیچ غروری احساس نمی کرد. سال‌های افتخار و قدرت برای همیشه سپری شده بود و حالا تنها سال‌های مرگ بر جا مانده بود.

پس از دو جنگ جهانی، در جست‌وجوی پاسخی قطعی به دردی که پزشکان مارتینیک نتوانسته بودند تشخیص دهند به ژنو برگشته بود. تصمیم گرفته بود دو هفته‌ای بیشتر نماند اما کمابیش شش هفته‌ای را با آزمایش‌های ستوه‌آور و نتایج مبهم سپری کرده بود و پایان کار هنوز روشن نبود. آن‌ها درد را در کبد، کلیه‌ها، لوزالمعده، پرستات و هر جای دیگر پی جویی کرده بودند. تا آن پنج‌شنبه تلخ که در ساعت نه صبح در بخش اعصاب با پزشکی قرار ملاقات گذاشته بود که از پزشکان بسیاری که او را دیده بودند شهرت کمتری داشت.

مطب به سلول راهب‌ها شباهت داشت و دکتر کوتاه‌قد و موقر بود و شست شکسته‌اش را گچ گرفته بود. چراغ که خاموش شد اشعه ایکس تصویر ستون فقراتی را روی صفحه نشان داد اما او آن را به جا نیاورد تا این که دکتر با خط‌کش بلندی به محل اتصال دو مهره در پایین کمرش اشاره کرد.

گفت: «دردتون این جاس.»

برای او به این سادگی‌ها نبود. درد نامحتمل و پرت بود؛ گاهی به نظر می‌رسید که در راستای دنده‌های طرف راست باشد و گاهی در قسمت تحتانی شکم، و بیشتر اوقات ضربه‌ای ناگهان در کشاله‌ران غافلگیرش می‌کرد. دکتر، بی‌حرکت و با خط‌کش ثابت بر صفحه، به دقت نگریست و گفت: «برای همین که این همه وقت از چشم‌مون پنهان مونده. اما حالا می‌دونیم جاش کجاس.» سپس انگشت سبابه‌اش را روی شقیقه گذاشت و با لحن شمرده‌ای گفت:

«هر چند راست شو بخواین، آقای رئیس‌جمهور، درد این جاس.» شیوه معاینه‌اش به قدری تماشایی بود که قضاوت‌ن‌هایی ترحم‌انگیز به نظر آمد: رئیس‌جمهور می‌بایست یک جراحی خطرناک و بی‌چون و چرا را گردن بگیرد. حدود خطر را پرسید و پزشک مسن او را در هاله‌ای از ابهام فرو برد.

جواب داد: «با اطمینان نمی‌تونیم بگیم.»

توضیح داد که مدت کوتاهی پیش خطر پیشامدهای کشنده زیاد بود و، بدتر از آن، خطر انواع گوناگون فلج با درجات مختلف. اما با پیشرفت‌های طب که در طول دو جنگ حاصل شده بود چنین ترس‌هایی دیگر به روزهای گذشته مربوط می‌شد.

دکتر نتیجه گرفت: «نگران نباشین. کارها تونو راست و ریس کنین و بعد با ما تماس بگیرین. اما فراموش نکنین که هرچه زودتر بهتر.»

آن روز وقت خوبی برای هضم چنین خبر بدی نبود، به خصوص که این خبر از چهاردیواری او بیرون باشد. صبح زود از هتل بیرون آمده و به دلیل آفتاب درخشانی که از پنجره دیده بود پالتو تن نکرده بود، آن وقت با قدم‌های آهسته از شومَن دو بوسولی، یعنی محل بیمارستان، به ژاردَن آنکله، پناهگاه عشاق پنهانکار، آمده بود. بیش از

یک ساعتی آن جا بود، و به چیزی جز مرگ نمی اندیشید، که پاییز از راه رسید. دریاچه چون دریای خشمگینی طوفانی شد و باد طغیانگری پرنده ها را ترساند و آخرین برگ ها را فرو ریخت. رئیس جمهور از جا بلند شد و به جای آن که یک گل داوودی از گلفروش دوره گرد بخرد، گلی از باغ عمومی چید و در جادکمه ای یقه کت جا داد. زن او را غافلگیر کرد.

با عصبانیت گفت: «آقا، این گل ها مال خدا نیستن، مال شهرداری آن.»

اعتنایی نکرد و دور شد. گهگاه وسط چوب عصا را در چنگ می گرفت و با بی خیالی تاب می داد. روی پُلِ مون بلان پرچم های کنفدراسیون سوئیس را، که با وزش بادی ناگهانی به شدت تکان می خورد، با سرعت پایین می کشیدند. فواره باشکوه را با آن قله کف آلودش پیش از موقع بسته بودند. رئیس جمهور کافه پاتوقش را در روی بار آنداز به جا نیاورد؛ به این دلیل که سایبان سبز سر در ورودی اش را پایین کشیده بودند و تراس های تابستانی انباشته از گلی آن را تازه بسته بودند. توی کافه چراغ ها در وسط روز روشن بود و گروه نوازنده سازهای زهی قطعه دلشوره آوری را از آثار مومسارت می نواخت. رئیس جمهور از روی پیشخان یک نسخه از روزنامه های مخصوص مشتریان را برداشت؛ کلاه و عصایش را از چوب رخت آویخت؛ عینک دوره طلایی اش را زد و در پشت منزوی ترین میز سرگرم مطالعه شد. تنها در این وقت بود که به صرافت افتاد پاییز از راه رسیده است. از صفحه خبرهای خارجی شروع کرد که جابه جا به خبرهای عجیبی از کشورهای امریکای لاتین برمی خورد. به مطالعه ادامه داد و از آخرین صفحه شروع کرد تا به صفحه اول رسید. آن وقت

پیشخدمت بطری هر روزه آب معدنی اویان او را آورد. بیش از سی سال بود، طبق دستور دکتر، عادت به خوردن قهوه را کنار گذاشته بود. گفته بود: «اگه یقین پیدا کنم که می‌میرم، خوردن قهوه رو از سر می‌گیرم.» احتمالاً وقتش رسیده بود.

به فرانسوی سلیس سفارش داد: «یه قهوه بیارین.» و بدون توجه به معنی دوپهلو، با صراحت گفت: «به سبک ایتالیایی، اون قدر غلیظ که مرده رو هم زنده کنه.»

قهوه را بدون شکر و خرد خرد نوشید و سپس فنجان را، پس از آن همه سال، وارونه روی نعلبکی گذاشت تا قهوه نقش ببندد و فرصت کند سرنوشتش را بخواند. طعم مطبوع قهوه لحظه‌ای او را از افکار اندوهبار رها نید. لحظه‌ای بعد، که آن هم گویی بخشی از همان حالت جادویی بود، احساس کرد کسی توی نخ اوست. با حرکتی سرسری صفحه روزنامه را برگرداند و آن وقت از بالای عینک نگاهی انداخت و مرد پریده‌رنگی را با صورتی اصلاح نکرده و کلاه کپی ورزشی و کتی مزین به حاشیه‌های پوستین دید. مرد بیدرنگ رو برگرداند تا نگاه‌شان تلاقی نکند.

چهره آشنا بود. چندین بار توی راهرو بیمارستان از کنار هم گذشته بودند؛ در گردشگاه دولای، همان‌طور که غرق در تماشای قوها بود، او را سوار بر موتورسیکلت گازی دیده بود. اما هیچ‌گاه احساس نکرده بود که کسی او را به‌جا آورده باشد. با این همه، این فکر را از سر بیرون نکرد که این موضوع نیز یکی از خیالات آزاردهنده تبعید است.

غرق در آهنگ ویلن‌سل‌های مجلل موسیقی برامس، با فراغ بال روزنامه را تمام کرد تا این‌که درد بر مُسکِن موسیقی غلبه کرد. سپس به ساعت طلای کوچک و زنجیردار جیب جلیقه‌اش نگاه کرد و دو قرص

آرامبخشِ وسطِ روز را با آخرین جرعه آب معدنیِ ایوان خورد. پیش از برداشتن عینک، سرنوشتش را در نقش‌های قهوه خواند و لرزشی سرد سرپایش را فراگرفت. عدم اطمینان را در آن دیده بود. سرانجام صورت حساب را پرداخت، انعامی جزئی داد، عصا و کلاهش را از جارختی برداشت و بی آن‌که به مردی که توی نخ او بود نگاهی بیندازد راه خیابان را در پیش گرفت. با گام‌هایی که گویی عازم جشن باشند دور شد. در اطراف باغچه‌هایی که باد به هم ریخته بود قدم می‌زد و می‌اندیشید که از افسون‌رهایی یافته است. اما بعد صدای قدم‌هایی را در پشت سر شنید، درنگ کرد، همان‌طور که پیچی را دور می‌زد ایستاد و آرام سر چرخاند. مردی که او را تعقیب می‌کرد ناگزیر درنگ کرد تا با او برخورد نکند و با چشم‌های گرد شده‌اش، از فاصله چند سانتیمتری، او را می‌نگریست.

به‌نجوا گفت: «آقای رئیس‌جمهور*».

رئیس‌جمهور بی آن‌که لبخند یا گیرایی صدایش رنگ ببازد، گفت: «به اون‌هایی که براشون کار می‌کنی بگو امیدشون ناامید نشه. من کاملاً تندرستم.»

مرد، که وقار‌گیرای رئیس‌جمهور او را منکوب کرده بود، گفت: «هیچ‌کس بهتر از من خبر نداره. من توی بیمارستان کار می‌کنم.»
لحن، آهنگ صدا و حتی بزدلی‌اش او را آدمی اهل جزایر کارائیب نشان می‌دادند.

رئیس‌جمهور گفت: «نگین دکتر بیمارستانین.»

«کاش بودم، قربان. من راننده آمبولانسم.»

رئیس جمهور که به اشتباه خود پی برده بود، گفت: «عذر می‌خوام. شغل مشکلی دارین.»

«نه به مشکلی شغل شما.»

یکراست به او نگریست، با هر دو دست به عصا تکیه داد و با علاقه‌ای عاری از تظاهر پرسید:

«اهل کجایین؟»

«کارائیب»

رئیس جمهور گفت: «این را که دستگیرم شد، منظورم کدوم کشوره.»

مرد گفت: «همون کشور شما، قربان.» دستش را پیش برد «هومرو ری‌آم.»

رئیس جمهور شگفتزده توی حرفش رفت و بی‌آن‌که دست او را رها کند گفت:

«او هوم، چه اسم قشنگی!»

هومرو نفسی به آسودگی کشید.

گفت: «تازه همه شو نشنیده‌ین، هومرو ری دِلاکاسا، من هومرو سلطانِ خانه‌ام.»

سوزی زمستانی در وسط خیابان آن‌ها را در میان گرفت. رئیس جمهور سراپا لرزید و دانست که بدون پالتو نمی‌تواند قدم‌زنان تارستوران ارزان‌قیمتی که معمولاً ناهار می‌خورد برود.

پرسید: «ناهار خورده‌ین؟»

هومرو گفت: «من ناهار نمی‌خورم. من یه وعده غذا می‌خورم اون هم توی خونه‌م.»

رئیس جمهور از همه جذابیتش مایه گذاشت و گفت: «امروزو

استثنا کنین، بیابین همراه من ناهار بخورین.»

دست او را گرفت، از خیابان گذشتند و به رستوران آن دست خیابان رفتند. نام رستوران با حروف زر بر سایبان نوشته شده بود: لو تیف کورونه. رستوران باریک و گرم بود و ظاهراً در آن صندلی خالی پیدا نمی‌شد. مومرو ری، شگفتزده از این‌که کسی رئیس‌جمهور را به‌جا نمی‌آورد، به انتهای رستوران رفت تا درخواست کمک کند.

صاحب رستوران گفت: «ایشون رئیس‌جمهور شاغل آن؟»

مومرو گفت: «خیر، برکنار شده‌ن.»

صاحب رستوران لبخندی به نشانه موافقت زد.

گفت: «برای این طور افراد من همیشه صندلی مخصوص دارم.» آن‌ها را سر میزی تنها، در انتهای سالن، هدایت کرد که در آن‌جا می‌توانستند هرچه دل‌شان بخواهد گپ بزنند. رئیس‌جمهور از او تشکر کرد.

گفت: «کسی مثل شما از قدر و منزلت تبعید خبر نداره.»

غذای مخصوص آن‌جا سینه‌گاو بود که روی زغال کباب می‌شد. رئیس‌جمهور و مهمانش نگاهی به اطراف انداختند و تکه‌های بزرگ گوشت سرخ شده را با حاشیه باریکی از چربی روی میزهای دیگر دیدند. رئیس‌جمهور به‌نجوا گفت: «گوشت محشری‌یه. اما من اجازه خوردنِ شو ندارم.» با چشمانی شیطنت‌آمیز نگاهی به مومرو انداخت و لحنش را تغییر داد.

«راست‌شو بخواین، من اصلاً اجازه خوردن هیچ چیز ندارم.»

مومرو گفت: «شما اجازه خوردن قهوه رو هم ندارین، اما به هر حال

می‌خورین.»

رئیس‌جمهور گفت: «شما متوجه شدین؟ اما این کاری استثنایی در

به روز استثنایی بود.»

خوردن قهوه تنها کار استثنایی در آن روز نبود. کباب سینه گاو و سالاد سبزی تازه و سیس روغن زیتون سفارش داد. مهمانش همین را با نیم بطر شراب سفارش داد.

به انتظار آوردن گوشت که نشسته بودند مومروکیف چرمی خالی از پولی همراه با تعداد زیادی کاغذ از جیب کتش بیرون آورد و عکس رنگ و رو رفته‌ای را به رئیس جمهور نشان داد. رئیس جمهور خود را با پیراهن آستین بلند و چند کیلو لاغرتر با مو و سبیلی پر پشت شناخت. گروهی جوان پیرامونش را گرفته بودند و روی پنجه‌های پا بلند شده بودند تا دیده شوند. با یک نگاه محل را شناخت، شعارهای انتخاباتی چندش آور را به جا آورد و آن زمان مصیبت بار در نظرش مجسم شد. زیر لب گفت: «تکان دهنده‌س. همیشه گفته‌م، سن و سال آدم توی عکس سریعتر از زندگی واقعی بالا می‌ره.» و با حرکتی قاطعانه عکس را پس داد.

گفت: «خوب یادم می‌آد. به زمان‌های خیلی دور برمی‌گرده، توی میدون خروسبازی سان کریستوبال دلاکاساس بود.»
مومرو گفت: «این‌جا شهر منه.» و به خودش توی عکس اشاره کرد:
«این منم.»

رئیس جمهور او را به جا آورد.

«اون وقت‌ها بچه شیرخوری بوده‌ین.»

مومرو گفت: «تقریباً. من سرتاسر انتخابات جنوب، به عنوان سردهسته تشکیلات دانشگاه، همراه شما بودم.»
رئیس جمهور سرزنش او را پیش‌بینی کرد.
گفت: «من البته توجهی حتی به شما نداشتم.»

مومرو گفت: «این طور نبود، شما خیلی مهربون بودین. اما ما عده مون انقدر زیاد بود که شما یادتون نمونده.»

«بعد چی؟»

مومرو گفت: «خودتون بهتر از هرکسی می دونین. بعد از کودتای نظامی معجزه شده و ما هر دو این جاییم، سر و مر و گنده. خیلی ها این اقبالو نداشتن.»

در این وقت غذایِ شان روی میز گذاشته شد. رئیس جمهور دستمالش را، مثل سینه بند بچه های شیرخوار، دور گردن بست و وقتی به شگفتی آمیخته به سکوتِ مهمانش دقت کرد، گفت: «اگه این کارو نکنم با هر وعده غذا یه کراوات کثیف می کنم.» پیش از خوردن، مزه گوشت را چشید تا ادویه جاتش را امتحان کند، سرش را به نشانه رضامندی تکان داد و موضوع را دنبال کرد.

گفت: «چیزی رو که سر در نمی آرم اینه که شما چرا زودتر پیش من نیومدین و این طور مٹ سگ شکاری تعقیب نمی کردین.»

مومرو گفت، همان وقتی که چشمش به او افتاده که از درِ مخصوصِ بیماری های خاص وارد بیمارستان می شده او را به جا آورده. وسطِ تابستان بوده و او کت و شلوار کتانی آنتیلی سه تکه پوشیده بوده، کفش های سفید و مشکی به پا داشته، یک گل داوودی به یقه زده بوده و موهای زیبایش دستخوش باد بوده. مومرو پی برد که او در ژنو تنهاست و کسی به او کمک نمی کند، چون شهری را که تحصیلاتش را در آن تمام کرده مثل کف دستش می شناسد. مقامات بیمارستان، به درخواست او، برای تضمین کامل ناشناس ماندنش آزمایش ها را در محوطه بیمارستان انجام می دادند. مومرو و زنش همان شب موافقت کردند که با او تماس برقرار کنند و با این همه او پنج هفته ای، به انتظار

فرصتی مناسب، زاغ سیاهش را چوب زد و چنانچه رئیس جمهور با او رودرو نشده بود سر صحبت را با او نمی‌گشود.

«خوشحالم که سر حرفو باز کردم، گو این که راست شو بخواین من از تنهایی باکی ندارم.»
«کار درستی نیست.»

رئیس جمهور با صمیمیت پرسید: «برای چی؟ موفقیت بزرگ زندگی من این بوده که کاری کرده‌م که همه فراموشم کنن.»
مومرو که هیجانش را پنهان نمی‌کرد، گفت: «بیشتر از اونکه فکرشو بکنین ما به یاد شما بوده‌یم. باعث خوشوقتی‌یه که شما رو این طور می‌بینم، جوون و سرِ حال.»

رئیس جمهور بدون آه و ناله گفت: «و با این حال، همه چیز گواهی می‌ده که من خیلی زود زحمتو کم می‌کنم.»

مومرو گفت: «شانس خوب شدن شما خیلی زیاده.»
رئیس جمهور شگفتزده یکه خورد اما بذله‌گویی خود را از دست نداد.

بلند گفت: «عجب! نکنه توی سوئیس زیبا پنهانکاری طبی ور افتاده؟»

مومرو گفت: «برای یه رانندهٔ آمبولانس در هر جای دنیا هیچ رازِ سر بسته‌ای وجود نداره.»

«راستش، چیزی رو که می‌دونم، همین دو ساعت پیش، از زیون تنها مردی که از ماجرا خبر داره شنیدم.»

مومرو گفت: «به هر حال، بی‌کس و تنها نمی‌مردین، یه نفر از شما، به عنوان سمبل بزرگ افتخار، تجلیل می‌کرد.»
رئیس جمهور حالت تعجبی آمیخته به طنز به خود گرفت.

گفت: «از اعلام خطرتون ممنون.»

بدون شتاب و با دقت زیاد غذایش را همراه با کارهای دیگر صرف می‌کرد. توی چشم‌های مومرو نیز می‌نگریست و جوان این‌طور دستگیرش شده بود که آنچه را پیرمرد می‌اندیشد می‌تواند بخواند. لبخند رئیس‌جمهور به دنبال گفت‌وگویی طولانی پیرامون گذشته‌های خاطره‌انگیز حالتی شیطننت‌آمیز به خود گرفت.

گفت: «تصمیم گرفته بودم نگران جنازهم نشم، اما حالا می‌بینم برای مخفی نگه داشتنش باید به احتیاط‌کاری‌هایی رو بیارم که در خورِ رمان‌های جنایی‌یه.»

مومرو نیز در جای خود به لطیفه متوسل شد، گفت: «بی‌فایده‌س، توی بیمارستان هیچ رازی بیش از یه ساعت دوام نمی‌آره.»

قهوه‌شان را که تمام کردند رئیس‌جمهور فنجانش را خواند و باز تنش لرزید: پیام همان بود. حالت چهره‌اش باز هم تغییری نکرد. صورت حساب را نقدی پرداخت اما پیش‌از آن، جمع کل را چند بار واریسی کرد و با دقتی وسواس‌آمیز پول را چندین بار شمرد و انعامی اضافه کرد که حاصلش غر و لندی از طرف پیشخدمت بود.

با مومرو که خداحافظی می‌کرد نتیجه گرفت: «خیلی خوش گذشت. این را هم بگویم که من هنوز تاریخی برای جراحی تعیین نکرده‌م، تصمیم هم نگرفته‌م که جراحی بکنم یا نکنم. اما اگه کارها بر وفق مراد پیش رفت بار دیگه همدیگه رو می‌بینیم.»

مومرو گفت: «چرا زودتر نبینیم، لاسارا، زن من، کارش پخت و پز برای آدم‌های پولداره. هیچ‌کس بهتر از اون میگوپلو درست نمی‌کنه و ما دوست داریم شما رو برای یه شب به خونه‌مون دعوت کنیم.»

رئیس‌جمهور گفت: «من اجازه ندارم خرچنگ خوراکی بخورم، اما

بدم نمی آد لب بزنم. فعلاً وقت شو بگین.»

هومرو گفت: «پنج شنبه روز تعطیل منه.»

رئیس جمهور گفت: «عالی یه. پنج شنبه ساعت هفت خونه شمام.

باعث مسرت خاطر منه.»

هومرو گفت: «می آم دنبال تون. هتل دام، خیابون کن دوستری، شماره

چهارده. پشت ایستگاه قطار. درسته؟»

رئیس جمهور گفت: «درسته.» و گیراتر از همیشه شق ورق ایستاد.

«ظاهراً شماره کفش منو هم می دونین.»

هومرو با انبساط خاطر گفت: «البته، قربان، چهل و یک.»

□

□

آنچه را هومروی به رئیس جمهور نگفت، اما سال ها بعد برای هر آدمی که مشتاق شنیدن بود تعریف کرد، این بود که نیت واقعی او آن قدرها بی غل و غش نبود. او، مثل راننده های آمبولانس های دیگر، با بنگاه های کفن و دفن و شرکت های بیمه ساخت و پاخت می کرد تا خدمات آن ها را توی بیمارستان، به خصوص به خارجی ها و بیماران دست و بال بسته، قالب کند. سود حاصل اندک بود و به ناگزیر با کارمندان دیگری قسمت می شد که پرونده محرمانه بیماران رویه مرگ دست شان بود. اما هر چه بود برای یک آدم تبعیدی که، آینده اش تأمین نبود و با داشتن زن و دو بچه، با درآمدی خنده آور گذران می کرد، تسلی خاطر بود.

لاسا را دبویس، زن هومرو، واقع بین تر بود. زنی بود دورگه اهل سان خوان

پورتوریکو، کوتاه‌قد و تنومند که پوستی به رنگ کارامل پخته داشت و چشم‌هایش به ماده‌روپاه رفته بود و با خُلق و خواش هماهنگی داشت. آن‌ها در بخش خیریه بیمارستان با هم آشنا شده بودند، جایی که لاسار کارهای آدمی سرمایه‌دار را اهل کشور خود راست و ریس کرده بود و با این‌که او را به عنوان پرستار بچه به ژنو آورده بود در آن‌جا بی‌سرپرست رهایش کرده بود. لاسار هرچند خود را شاهزاده‌خانمی از نژاد یوروبان می‌دانست، در مراسمی ویژه کاتولیک‌ها با هومرو ازدواج کرده بود. آن‌ها در آپارتمانی دو اتاقه در طبقه هشتم ساختمانی بدون آسانسور زندگی می‌کردند که مهاجران افریقایی تویش سکونت داشتند. دخترشان، باربارا، نه ساله بود و پسرشان، لاسارو، با هفت سال سن بیش و کم علائم بچه‌های عقب افتاده را داشت.

لاسار دیویس باهوش و تندخو بود، اما قلب مهربانی داشت. خود را کسی می‌دانست که در قلب برج ثور به دنیا آمده و با ایمانی کورکورانه به پیشگویی‌های نجومی‌اش اعتقاد داشت. با این همه، نتوانسته بود به رؤیایش تحقق ببخشد و از راه طالع‌بینی برای میلیونرها زندگی کند. از طرف دیگر، گهگاه پول قابل توجهی به درآمد خانواده می‌افزود و، به این منظور، برای کدبانوان ثروتمندی که می‌خواستند مهمانان‌شان را با آوردن غذاهای هیجان‌انگیز آتیلی بر سر میز شام شگفتزده کنند و وانمود سازند که خودشان پخته‌اند غذا تدارک می‌دید. بزدلی هومرو دردناک بود و به آنچه درمی‌آورد قانع بود؛ با این همه لاسار، به دلیل ساده‌دلی و خلق و خوی هومرو، تصور زندگی بدون او را به ذهن راه نمی‌داد. روزگار بر وفق مرادشان بود اما وضع هر سال بدتر می‌شد و بچه‌ها داشتند قد می‌کشیدند. سر و کله رئیس‌جمهور که پیدا شد داشتند ذخیره پنج سال پس‌اندازشان را خرج می‌کردند و بنابراین

وقتی مومروی، در میان بیماران ناشناس، او را کشف کرد جان گرفتند. خودشان هم نمی دانستند به طور دقیق از او چه می خواهند یا به چه حقی می خواهند. در ابتدا نقشه کشیدند که دستمزد همه کارهای کفن و دفن، از جمله مراسم تدفین و برگرداندن جنازه، را از او بگیرند. اما رفته رفته پی بردند که مرگ او آن طور که ابتدا خیال کرده بودند به این زودی ها سر نمی گیرد و در آن مهمانی ناهار دیگر هر تردیدی هم داشتند از دست دادند.

واقعیت آن بود که مومرو سردهسته تشکیلات انتخاباتی دانشگاه یا جای دیگر نبود و تنها نقشی که در مبارزات انتخاباتی داشت حضور در آن عکسی بود که موفق شده بودند به طور معجزه آسا زیر انبوه کاغذهای گنجه شان پیدا کنند. اما هواخواهی مومرو واقعیت داشت. این موضوع نیز واقعیت داشت که به علت شرکت در تظاهرات خیابانی بر ضد کودتای نظامی از کشور گریخته بود، هر چند دلیلش برای ادامه زندگی در ژنو، بعد از آن همه سال، تنها فقر روحی بود. و به این ترتیب یک دروغ کم یا زیاد مانعی برای جلب علاقه رئیس جمهور به شمار نمی آمد.

اولین چیزی که باعث شگفتی زن و شوهر شد این بود که این تبعیدی اسم و رسم دار در یک هتل درجه چهار در ناحیه ملال آور لیکروت، در میان مهاجران آسیایی و زنان شبگرد، زندگی می کرد و در رستوران ارزان قیمت غذا می خورد، آن هم در وقتی که ژنو انباشته از محل های مناسبی برای سیاستمداران خوار و خفیف شده بود. مومرو هر روز او را می دید که کارهای آن روز ملاقات را تکرار می کند. گاهی حتی به فاصله ای که از حد احتیاط بیرون بود، او را در گردش های شبانه اش، در کنار دیوارهای ملال آور و گل های استکانی زرد به هم

ریخته شهر قدیمی، همراهی کرده بود. او را دیده بود که ساعت‌ها جلو مجسمه کالتون غرق تفکر ایستاده. و با این‌که بوی تند گل‌های یاسمن بینی‌اش را آزار می‌داده قدم به قدم به دنبال رئیس‌جمهور از پلکان سنگی بالا می‌رفته و او را تماشا می‌کرده که از بالای پور دو نور مسحور‌روشنایی دیرگذر شفیق تابستان می‌شده. شبی او را در اولین باران فصل دید، که بدون پالتو و چتر، برای دیدن کنسرت روبنشان در کنار دانشجویان توی صف ایستاده است. هومرو بعدها به زنش گفت: «نمی‌دونم چرا سینه پهلونکرد.» یکشنبه پیش از آن، که هوارو به تغییر گذاشت، او را مشغول خرید یک کت پاییزی دیده بود که یقه خرز مصنوعی داشت؛ اما نه از مغازه‌های استثنایی خیابان زون که چشم‌ها را خیره می‌کردند بلکه از بازار دستفروش‌ها که کله‌گنده‌های تبعیدی خرید می‌کردند.

لاسا را به دنبال شنیدن حرف‌های او، بلند گفت: «پس ما چه خاکی به سر کنیم! این بابا ناخن خشکی‌یه که کفن و دفن شو انجمن خیره به عهده می‌گیره و تو قبریه گداگشنه هم دفن می‌شه. ما چیزی از توی چنگش نمی‌تونیم در بیاریم.»

هومرو گفت: «بعد از این همه وقت بیکاری، شاید هم راستی راستی بی پول باشه.»

لاسا را گفت: «خیلی بچه‌ای! این که آدم تو برج حوت به دنیا بیاد و پله‌های ترقی رو طی کنه یه چیزه، و این که خودشو به حماقت بزنه یه چیز دیگه. همه خبر دارن که با طلاهای مملکت فلنگو بسته و خرپول‌ترین تبعیدی مارتینکه.»

هومرو که ده سالی بزرگتر بود با این خبرها بزرگ شده بود که رئیس‌جمهور توی زانو از راه عملگی پول در می‌آورده و درس

می خوانده. لاسارا، از طرف دیگر، پیوسته شایعه های مطبوعات مخالف توی گوشش بوده و این شایعه ها به خصوص توی خانه یکی از مخالفان رئیس جمهور، که او از دوران جوانی در آن جا پرستار بچه بوده، شاخ و برگ به هم زده بود. در نتیجه، شبی که مورو به خانه آمد و از شادی روی پاهایش بند نبود که با رئیس جمهور ناهار خورده، لاسارا نمی خواست بپذیرد که رئیس جمهور شوهرش را به یک رستوران گران قیمت دعوت کرده است. عصبانی هم شد که چرا مورو یکی از چیزهای بیشمار را که خوابش را دیده بودند درخواست نکرده: از بورس تحصیلی برای بچه ها گرفته تا یک شغل بهتر در بیمارستان. تصمیم رئیس جمهور در خصوص وانهادن تنش برای لاشخورها به جای خرج کردنِ فرانک هایش و گرفتن مراسم تشییع جنازه ای شایسته و انتقالِ شکوهمندِ جسد، ظاهراً بدگمانی اش را دامن زد. اما خبری که مورو برای دست آخر نگه داشته بود و آن این بود که رئیس جمهور را برای پنج شب به شب به غذای میگوپلو دعوت کرده دیگر قوز بالا قوز بود.

لاسارا بلند گفت: «فقط همینو کم داشتیم که کنسرو میگو بهش بدیم، مسموم بشه بمیره، اون وقت مجبور بشیم با پول پس انداز بچه هامون دفنش کنیم.»

سرانجام، آنچه سبب شد لاسارا دست به عمل بزند وفاداری زن و شوهری آنها بود. زن سه دست ظرف نقره و یک ظرف سالادخوری کریستال از یکی از همسایه ها قرض کرد؛ یک قهوه جوش برقی از همسایه دیگر و یک رومیزی برودری دوزی و سرویس قهوه خوری چینی از همسایه سوم. پرده های کهنه را گشود و پرده های نوی، مخصوصِ روزهای تعطیل، آویخت و روانداز مبل ها را جمع کرد. یک

روز تمام را صرف ساییدن کف اتاق‌ها، گردگیری و جابه‌جا کردن اثاث کرد و به، هر حال، به جای آن‌که خود را آدم‌های آبرودار دست به دهانی نشان دهند و تأثر مهمان‌شان را برانگیزند، چیزی تدارک دیدند که خلاف منافع آن‌ها بود.

پنج‌شنبه شب رئیس‌جمهور پس از بالا آمدن از هشت طبقه، که دیگر رمقی برایش نمانده بود، با کت قدیمی نو نوار و کلاه شاپو مانند فرسوده پا به آستانه در آپارتمان گذاشت و گل سرخی به دست خانم لاسارو داد. زن از چهره زیبای مردانه و رفتار شاهزاده‌وارش به وجد آمد. اما جدا از آنچه می‌دید، نکته‌ای که انتظارش را هم داشت این بود که با مردی شیاد و حریص رویه‌رو شد. با این همه، از خاطرش گذشت که آدم گستاخی است چون با این‌که پنجره‌ها را باز گذاشته بود تا خانه از بوی میگو آکنده نشود، رئیس‌جمهور همین‌که پا به خانه گذاشت، انگار که ناگهان دچار خلسه شده باشد اولین کارش این بود که نفسی عمیق کشید و با چشمان بسته و دست‌های گشاده به صدای بلند گفت: «به، بوی اقیانوس ماست!» زن او را ناخن خشک‌تر از آن‌که فکر کرده بود دید؛ چون تنها یک گل سرخ آورده بود که بی‌تردید از باغ عمومی کش رفته بود. و وقتی او را دید که با تفرعن به بریده روزنامه‌هایی می‌نگرد که کیاییای روزهای ریاست جمهوری او را نشان می‌داد و نیز به پرچم‌های سه‌گوش و انتخاباتی دوران او که مورو با علاقه‌ای بی‌حد به دیوار اتاق پذیرایی چسبانده بود، او را آدمی از خود راضی تصور کرد. و چون به باریار و لاسارو، که هدیه‌ای برایش تدارک دیده بودند سلامی نکرد و در جریان شام خوردن به دو چیز، یعنی سگ‌ها و بچه‌ها، اشاره کرد و گفت که تحمل‌شان را ندارد، زن او را آدمی سنگدل به حساب آورد. با این همه، مهمان‌نوازی کارائیبی زن

نظریات منفی او را کم‌رنگ کرد. پیراهنِ افریقایی خود را که در جشن‌های مخصوص می‌پوشید به تن داشت و گردنبند و دستبندِ ساتن‌ریش را بسته بود و در سر میز شام هیچ حرکت غیرضروری از او سر نزد و حرف زائدی به زبان نیاورد. بیش از حد خود را مظلوم نشان داد و در این کار سنگ تمام گذاشت.

واقعیت آن بود که زن در کار پخت و پزِ میگوپلو مهارتی نداشت اما نهایت سعی خود را کرد و غذای خیلی خوبی از کار درآورد. رئیس‌جمهور دو بار برای خود کشید و در تعریف و تمجید کوتاهی نکرد، و از برش‌های بارهنگِ رسیدهٔ سرخ شده و سالادِ آووکادو خیلی خوشش آمد، هرچند با حسرت‌های زن و شوهر نسبت به چیزهای دور از میهن همدلی نشان نداد. لامارا صرفاً سراپا گوش بود تا این‌که وقت خوردن دسر رسید و مومرو بدوینِ دلیلِ واضحی بحثِ دور و دراز وجود خدا را پیش کشید.

رئیس‌جمهور گفت: «من راستی راستی به وجود خدا ایمان دارم اما این را بگم که اون کاری به کار آدم‌ها نداره. درگیر کارهای مهمتری‌یه.» لامارا گفت: «من به ستاره‌ها اعتقاد دارم.» و به واکنش رئیس‌جمهور دقیق شد. «چه روزی به دنیا اومده‌ین؟»

«یازدهم مارس.»

لامارا، با یکه‌ای توأم با احساس پیروزی، گفت: «می‌دونستم.» و با لحن خوشایندی پرسید: «تصور نمی‌کنین که وجودِ دو نفر متولدِ برجِ حوت، سرِ یه میز، خیلی زیاد باشه؟»

مردها هنوز دربارهٔ وجود خدا بحث می‌کردند که زن برای درست کردن قهوه توی آشپزخانه رفت. میز را خلوت کرده بود و از ته قلب امیدوار بود که شب به‌خوبی و خوشی تمام شود. با قهوه به

اتاق پذیرایی برمی گشت که اظهار نظر رئیس جمهور را شنید و بهت زده شد.

«دوست عزیز، تردیدی نداشته باش که اگر من رئیس جمهور بودم کشور بخت برگشته ما الآن روزگار سیاهی داشت.»
 مومرو لاسارا را دید که، سینی فنجان و قهوه جوش چینی به دست، توی درگاه ایستاده و نزدیک است از حال برود. رئیس جمهور نیز به صرافت افتاد. آن وقت با خوش خلقی گفت: «خانم، این طور مرا نگاه نکنین. من از ته قلب حرف می زنم.» و سپس رو به مومرو کرد و نتیجه گرفت:

«من فقط دارم تاوان حماقت مو پس می دم.»

لاسارا قهوه را تعارف کرد و چراغ بالای میز را خاموش کرد چون نور زننده مناسبتی با گفت و گو نداشت. سپس، اتاق در تاریکی صمیمانه ای فرو رفت. زن برای اولین بار به مهمان، که بذله گویی اش غم او را پنهان نمی کرد، علاقه مند شد. کنجکاوی لاسارا وقتی به اوج رسید که رئیس جمهور قهوه اش را نوشید و فنجان را واژگون توی نعلبکی گذاشت تا لرد قهوه نقش ببندد.

رئیس جمهور برای آن ها تعریف کرد که به دلیل دوستی اش با *ایمیه بیزر شاعر*، که در آن وقت تازه کتابش، گزارش بازگشت به زادگاه*، را منتشر کرده بود، جزیره مارتینیک را برای تبعید خود در نظر گرفته و او کمک کرده تا زندگی تازه ای را شروع کند. رئیس جمهور با میراث همسرش در تپه های *لورت دو فرانس* خانه ای از چوب اشرافی خریده بود که پنجره هایش توری سیمی داشت و مهتابی اش، که انباشته از گل های

باستانی بود، مشرف به دریا بود و خوابیدن در آن با آوای زنجره‌ها و نسیمی که، از جانب کارخانه نیشکر، رایحهٔ مُلاس و عرق نیشکر می‌آورد، عالمی داشت. در آن جا با همسرش که چهارده سالی از او بزرگتر بود و از هنگام تولد تنها فرزندشان زمینگیر شده بود زندگی می‌کرد و خود با مطالعهٔ ادبیات لاتین به زبان لاتینی و با این اعتقاد که مطالعهٔ آخرین کار زندگی اوست با سرنوشت در جدال بود. سال‌ها در برابر وسوسهٔ دست زدن به انواع ماجراجویی‌ها، که هواداران شکست خورده‌اش به او پیشنهاد کردند، مقاومت کرده بود.

گفت: «اما من دیگه هیچ وقت نامه‌ای رو باز نکردم، هیچ وقت، آن هم وقتی به این نتیجه رسیدم که فوری‌ترین نامه بعد از یه هفته فوریت‌شو از دست می‌ده و دو ماه نگذشته آدم نامه و نویسنده‌شو از یاد می‌بره.»

در آن محیط نیمه تاریک به لاسارا که سیگاری روشن می‌کرد نگاهی انداخت و با حرکت حریصانهٔ انگشتانش سیگار را گرفت. پک محکمی زد و دودش را در گلو نگه داشت. لاسارا، که یکه خورده بود، پاکت سیگار و جعبه کبریت را برداشت تا سیگار دیگری روشن کند اما رئیس‌جمهور سیگار روشن را به او برگرداند و گفت: «شما بالذتی سیگار می‌کشین که من نمی‌تونم مقاومت کنم.» سپس ناگزیر شد دود را بیرون بدهد چون سرفه‌اش گرفت.

گفت: «سال‌ها پیش سیگارو ترک کردم، اما اون منو به کلی ترک نکرده. گاهی شکستم می‌ده، مث الان.»

سرفه دوبار دیگر او را تکان داد. درد باز شروع شد. رئیس‌جمهور نگاهی به ساعت جیبی کوچکش انداخت و دو قرص شامگاهی‌اش را بیرون آورد. سپس نگاهی به ته فنجان‌ش انداخت: چیزی

تغییر نکرده بود، اما این بار لرزشی احساس نکرد.

گفت: «بعضی از حامیان من بعد از من رئیس جمهور شدن.»

مومرو گفت: «سایاگو.»

رئیس جمهور گفت: «سایاگو و دیگران. همه ما افتخاری رو غصب کرده بودیم که شایستگی شو نداشتیم و اداره‌ای رو تصاحب کرده بودیم که نمی‌دونسیم چطور اداره‌اش کنیم. بعضی‌ها فقط به دنبال کسب قدرت آن، اما اکثراً دنبال چیز کمتری هستن، یعنی دنبال به شغل.»

لا سارا عصبانی شد، پرسید:

«خبر دارین پشت سر شما چی می‌گن؟»

مومرو با احساس خطر دخالت کرد.

«این حرف‌ها دروغه.»

رئیس جمهور با آرامشی ملکوتی گفت: «هم دروغ آن هم دروغ نیستن. وقتی پای به رئیس جمهور به میون می‌آد بدترین رسوایی‌ها ممکنه در عین حال هم راست باشه هم دروغ.»

سراسر روزهای تبعیدش را در مارتینیک به سر برده بود، تنها تماسش با جهان خارج دوسه خبری بود که در روزنامه رسمی چاپ می‌شد. زندگی‌اش از راه تدریس زبان اسپانیایی و لاتین در یک دبیرستان* دولتی می‌گذشت و همین‌طور با کمک ترجمه‌هایی که به نیر گهگاه به عهده او می‌گذاشت. گرمای ماه اوت تحمل‌ناپذیر می‌شد و او تا ظهر توی نو می‌ماند و در کنار صدای فر فر پنکه اتاق خوابش مطالعه می‌کرد. حتی در گرمترین وقت‌های روز زنش به پرنده‌هایی

می‌رسید که آزادانه و در هوای آزاد پرورش می‌داد و با کلاه حصیری لبه‌پهنی که به میوه مصنوعی و گل‌های کاغذی مزین بود خود را از تابش آفتاب حفظ می‌کرد. اما وقتی از گرمای آفتاب کاسته می‌شد جان می‌داد که آدم در هوای خنک روی مهتابی بنشیند، او تا تاریک شدن هوا چشم به اقیانوس می‌دوخت و زن، کلاه پاره بر سر و حلقه‌های جواهرنشان در تمام انگشت‌ها، توی صندلی گهواره‌ای حصیری می‌نشست و کشتی‌های دنیا را تماشا می‌کرد که می‌گذشتند. می‌گفت: «اون یکی عازم پورتو سانتوست.» می‌گفت: «اون یکی خیلی جم نمی‌خوره از بس توی پورتو سانتو موز بارش کرده‌ن.» چون برایش باور نکردنی بود که کشتی‌هایی از آن‌جا بگذرند که مال کشورش نباشند. مرد وانمود می‌کرد که گوشش سنگین شده، هر چند زن به مرور زمان موفق شد بهتر از او چیزها را فراموش کند؛ چون حافظه‌اش را از دست داد. به این ترتیب تا وقتی که غروب پر سر و صدا به آخر می‌رسید آن‌جا می‌نشستند و آن وقت از ترس پشه‌ها به درون خانه پناه می‌بردند. در طول یکی از آن ماه‌های اوت متعدد، رئیس‌جمهور همان طور که روی مهتابی مشغول مطالعه روزنامه بود شگفتزده یکه‌ای خورد.

گفت: «ای داد و بیداد! من توی استوریل مرده‌م.»

زنش، غرق چرت زدن، از شنیدن خبر جا خورد. مطلب شش سطر از صفحه پنجم روزنامه‌ای را تشکیل می‌داد که در همان دور و اطراف چاپ می‌شد و گهگاه ترجمه‌هایش در آن انتشار می‌یافت و مدیرش گهگاه به سراغش می‌آمد. و حالا در آن آمده بود که او در استوریل لیبون، پاتوق و پناهگاه اروپایی‌های منحط، درگذشته، آن هم جایی که نه رنگش را دیده و نه شاید تنها جایی توی دنیا بود که دلش

می خواسته در آن جا سرش را زمین بگذارد. زنش، در واقع، یک سال بعد، از شکنجه آخرین خاطره‌ای که در ذهنش مانده بود، درگذشت: خاطره تنها فرزندش که در سرنگونی پدرش شرکت داشت و بعدها با گلوله همدستانش کشته شد.

رئیس جمهور آهی کشید: «این سرنوشت ماست و کسی نمی‌تونه ما رو نجات بده. قاره‌ای انباشته از وازده‌های زمین، بدون ذره‌ای عشق: بچه‌های آدم‌ریاها، زنازاده‌ها، پیمان‌شکنی‌ها، رابطه‌های رسوا، دغلکاری‌ها، اتحاد دشمن‌ها با دشمن‌ها.» با چشم‌های افریقایی لاسارا رویه‌رو شد که خصمانه به او خیره شده بود و سعی کرد با زبان فصیح استادی قدیمی او را تحت تأثیر قرار دهد.

«آمیختگی نژادها یعنی آمیختگی اشک با خون‌های ریخته. انسان از چنین ملغمه‌ای چه انتظاری می‌تونه داشته باشه؟»

لاسارا با سکوتی کشنده به او در سر جاییش خیره شده بود. اما اندکی پیش از نیمه‌شب به خود آمد و با بوسه‌ای رسمی شب‌خوش گفت. رئیس‌جمهور نگذاشت مومرو او را تا هتل همراهی کند، گواين‌که نتوانست جلو مومرو را بگیرد و او کمک کرد و یک تاکسی برایش گرفت. مومرو که برگشت، زنش از خشم می‌سوخت.

گفت: «یه همچین رئیس‌جمهوری راستی‌راستی که حقی‌شه سرنگون بشه. چه پدر سوخته‌ای!»

با این‌که مومرو تلاش کرد زن را آرام کند، شب وحشتناکی را با بیخوابی سپری کردند. لاسارا تصدیق کرد که رئیس‌جمهور یکی از خوش‌چهره‌ترین مردانی است که در عمرش دیده و دیگر این‌که در فریبکاری دست همه را از پشت می‌بندد و حالت مردانه‌اش چشم‌ها را خیره می‌کند. گفت: «با این حال، یعنی با این‌که پیر و مافنگی‌یه

به طور یقین توی تختخواب مِت ببر می مونه.» اما اندیشید که او این استعدادهای خداداد را در خدمت خودنمایی به باد داده. لاف و گزاف های او برایش تحمل ناپذیر بود که خود را بدترین رئیس جمهور کشورش می دانست؛ یا داد سخن دادنش درباره ریاضت هایی که کشیده، وقتی که لاسارا یقین داشت مالک نیمی از مزارع نیشکر مارتینیک است؛ یا ریاکاری اش در خصوص تحقیر قدرت، وقتی که روشن بود برای بازگشت به قدرت و مالیدن پوزۀ مخالفان به خاک حاضر بود دست به هرکاری بزند.

لاسارا آن وقت نتیجه گرفت: «و همه این اداها برای آن بود که به پایش بیفتیم.»

مورو پرسید: «این کارها چه حاصلی برایش داره؟»
زن گفت: «هیچ حاصلی. آخه واقعیت اینه که فریبکاری عادتیه به که هیچ وقت ارضاشدنی نیست.»

طوری عصبانی شده بود که مورو نتوانست کنارش توی تخت بماند، این بود که روی کاناپۀ اتاق پذیرایی دراز کشید و پتویی روی خود انداخت و تا صبح همان جا خوابید. لاسارا نیز نیمۀ شب از خواب بیدار شد و سراپا برهنه - به عادت همیشگی خوابیدن یا در خانه ماندن - موضوعی را پیش کشید و با خود شروع به حرف زدن کرد. با یک ضربه همه آثار آن شام نفرت انگیز را از حافظۀ انسانیت زدود. در طلوع آفتاب، آنچه را قرض کرده بود پس داد، پرده های قدیمی را به جای پرده های نو آویخت و اثاث را سر جای شان گذاشت به طوری که خانه همان حالت فقیرانه و آراستگی خود را که تا شب پیش داشت پیدا کرد. سپس بریده روزنامه و عکس ها، پرچم های سه گوش و پرچم های ملی، یادگار مبارزات انتخاباتی

منفور، را پاره پاره کرد و همه را توی آشغالدانی ریخت و فریاد زد:
«بروگم شو، خاک بر سرا!»

□

□

یک هفته‌ای پس از شام آن شب، مومرو موقع بیرون آمدن از بیمارستان رئیس جمهور را منتظر خود دید که درخواست کرد او را تا هتلش همراهی کند. آن‌ها از سه ردیف پلکان سراشیب بالا رفتند و به یک اتاق زیرشیروانی رسیدند که تک دریچه‌اش رو به آسمان خاکستری گشوده می‌شد. روی بندی که توی اتاق بسته شده بود رخت‌هایی آویخته بود تا خشک شود. تختی دونفری نیز بود که نیمی از اتاق را اشغال کرده بود، همچنین یک صندلی زمخت، یک دستشویی، یک بیده دستی و یک گنجبه با آینه رنگ و رو رفته. رئیس جمهور به واکنش مومرو دقت کرد.

آن وقت بالحنی به ظاهر عذرخواهانه گفت: «این جا دخمه‌ای به که تو دوران دانشجویی تویش زندگی می‌کردم. از فورث دو فرانس سفارش کردم برام نگهش دارن.»

از یک کیف مخملی آخرین بقایای ثروت خود را بیرون آورد و روی تخت به نمایش گذاشت. چندین دستبند طلا مزین به انواع سنگ‌های قیمتی؛ یک گردنبند مروارید سه رشته‌ای؛ دو گردنبند طلای دیگر با سنگ‌های قیمتی؛ سه زنجیر طلا با مدال‌های قدیس‌ها؛ یک جفت گوشواره طلا و زمرد، یک جفت گوشواره دیگر از طلا و الماس و یک جفت گوشواره دیگر از طلا و یاقوت؛ دو مجری عتیقه و

یک جعبه مینیاتوری آویخته از گردنبندها؛ یازده انگشتر با انواع نگین های قیمتی؛ و یک نیمتاج الماس برازنده یک ملکه. از جعبه ای سه جفت دکمه سردست نقره و دو جفت طلا بیرون آورد که همه سنجاق کراوات مشابه داشتند؛ و یک ساعت جیبی با جلد طلای سفید. رئیس جمهور سپس از توی یک جعبه کفش شش نشان بیرون آورد، دو نشان طلا، یک نشان نقره و چند مدال و نشان بی ارزش.

گفت: «این ها چیزهایی آن که تو زندگی برام مونده.»

چاره ای نداشت جز این که آن ها را بفرودشد تا هزینه های بیمارستان پرداخت شود و از مومرو خواست که با احتیاط تمام این کار را برایش انجام دهد. اما مومرو گفت که چنانچه کاغذ خرید معتبر نداشته باشد خودش را موظف به این کار نمی داند.

رئیس جمهور توضیح داد که این ها جواهرآلات زن اوست که از مادر بزرگش به ارث برده و در دوران مستعمره نشینی زندگی می کرده و میراثش یک پاکت انباشته از سهام شرکت معادن طلای کلمبیا بوده. ساعت مچی، دکمه سردست ها و سنجاق های کراوات از آن خود او بودند. مدال و نشان ها البته به کسی پیش از او تعلق نداشت.

گفت: «گمان نمی کنم کسی برای این طور چیزها کاغذ خرید داشته باشه.»

مومرو انعطاف ناپذیر بود.

رئیس جمهور اندیشید: «در این صورت چاره ای ندارم جز این که خودم به عهده بگیرم.» و شروع کرد، با دست به دست کردن، جواهرات را جمع کند. گفت: «مومروی عزیز، مرا می بخشی، آخه فقری از فقر رئیس جمهور بی پول بدتر نیست. حتی جون سالم به در بردن حقارت آمیزه.» مومرو در این جا دلش به رحم آمد.

لاسا را آن شب دیر پایش به خانه رسید. از آستانه در، برق جواهرات زیر نور مهتابی چشمش رازد، انگار عقربی توی رختخواب دیده باشد.

ترسان گفت: «این حماقت چی یه، جونم. این چیزها این جا چه کار می کنن؟»

توضیح مومرو به نگرانی او بیشتر دامن زد. نشست و، با دقت یک زرگر، تک تک قطعه ها را برآنداز کرد، آن وقت آهی کشید و گفت: «ثروت هنگفتی یه.» سرانجام پشت داد، به مومرو چشم دوخت و برای خروج از سر درگمی راهی به نظرش نمی رسید.

گفت: «عجب اوضاعی، از کجا می شه فهمید که این مردک هر چی می گه راسته؟»

مومرو گفت: «چرا راست نباشه؟ با چشم خودم دیدم که رخت ها شو شسته و رویه بند تو اتاقش پهن کرده تا خشک بشه، درست مٹ خود ما.»

لاسا را گفت: «چون ناخن خشکه.»

مومرو گفت: «یا شاید نداره.»

لاسا باز جواهرات را بررسی کرد اما این بار توجه کمتری نشان می داد چون او هم تحت تأثیر قرار گرفته بود.

بنابراین، صبح روز بعد بهترین لباسش را پوشید، جواهراتی را که ظاهراً ارزش بیشتری داشتند به خود آویخت، تا آن جا که می توانست در هر انگشت، حتی در شست خود انگشت کرد و دستبندهایی که خوشنماتر بود به دست کرد و برای فروش آن ها از خانه بیرون رفت. لبخند به لب و خرامان که می رفت، گفت: «می خوام ببینم کی جرئت می کنه از لاسا برگ خرید بخواد.» مغازه جواهرفروشی مناسبی پیدا

کرد، یعنی مغازه‌ای که دنگ و فنگش بیش از اعتبارش بود و می‌دانست که صاحبش بی‌آن‌که چیزهای زیادی بپرسد هوش و حواسش جمع خرید و فروش است. آن وقت ترسان اما با قدم‌های محکم وارد شد.

فروشنده‌ای لاغر و رنگ‌پریده، لباس شب به تن، دست خانم را که می‌بوسید تعظیم بلندبالایی کرد و پرسید چه خدمتی از او برمی‌آید. حضور آینه‌ها و چراغ‌ها آن‌جا را از روزروشنتر کرده بود. انگار سراسر مغازه از الماس درست شده باشد. لاسار در حالی که از ترس لو رفتن حالتِ ظاهرش چندان نگاهی به فروشنده نمی‌کرد، با او به انتهای مغازه رفت.

مرد او را دعوت کرد تا پشت یکی از سه میز لویی پانزدهم، که حکم پیشخان‌های تکی را داشتند، بنشیند و رویش پارچه‌ای یکدست پهن کرد. سپس روبه‌روی لاسار نشست و منتظر ماند.

«چه خدمتی از من برمی‌آد؟»

زن حلقه‌ها، دستبندها، گردنبندها، گوشواره‌ها و چیزهایی را که توی چشم می‌زد بیرون آورد و باز کرد و تک‌تک، شطرنج وار، روی میز چید. گفت تنها چیزی که می‌خواهد بداند قیمت آن‌هاست.

جواهر فروش عینکی به چشم چپ گذاشت و با سکوتی سنگدلانه به واری قطعه‌ها پرداخت. پس از مدتی طولانی، بی‌آن‌که واری خود را قطع کند، پرسید:

«کجایی هستین؟»

لاسار این پرسش را پیش‌بینی نکرده بود.

آهی کشید: «افسوس، آقا*، از این جا خیلی دوره.»

مرد گفت: «حدس می‌زنم.»

باز ساکت شد، و در آن حال چشمان طلایی وحشزدهٔ لاسارا بدون ترحم او را برآنداز می‌کرد. جواهر فروش شش‌دانگ حواسش را جمع نیمتاج الماس نشان کرد و آن را از بقیه جدا گذاشت. لاسارا آهی کشید.

گفت: «شما بی برو برگرد متولد برج سنبله‌این.»

جواهر فروش کار واریسی‌اش را قطع نکرد.

«از کجا می‌دونین؟»

لاسارا گفت: «از حرکاتِ تون.»

مرد اظهار نظری نکرد تا این‌که کارش تمام شد و با همان احتیاط کاری ابتدای کار خطاب به زن گفت:

«این‌ها همه رو از کجا آورده‌ین؟»

لاسارا با صدایی گرفته گفت: «ارث مادر بزرگ‌مه. پارسال توی

پاراماریمو تو نود و هفت سالگی عمرشو داد به شما.»

جواهر فروش توی چشم‌های زن نگاه کرد، گفت: «خیلی متأسفم.

یاید بگم که ارزش این‌ها همون ارزش طلاشونه.» نیمتاج را با

دوانگشت گرفت و بلند کرد، نیمتاج زیر نور خیره‌کننده تلتلتو

داشت.

گفت: «بجز این یکی. خیلی قدیمی‌یه، شاید مصری باشه و اگه به

خاطر وضع این الماس‌ها نبود ارزشی نمی‌شد براش تعیین کرد. به هر

حال، یه جور ارزش تاریخی داره.»

اما سنگ‌های جواهرهای دیگر، یاقوت‌های ارغوانی، زمردها،

یاقوت‌های سرخ، عین‌الشمس‌ها - همه، بدون ردخور - بدلی بودند. جواهرفروش همان‌طور که آن‌ها را جمع می‌کرد تا به دست زن بدهد، گفت: «بدون شک این‌ها اصل بوده‌ن، اما انقدر نسل به نسل گشته‌ن که سنگ‌های اصلی شون گم شده و به جاشون شیشه کار گذاشته‌ن.» لاسارا زیر دلش زد، نفس عمیقی کشید و جلو وحشت خود را گرفت. فروشنده او را تسلی داد.

«از این اتفاق‌ها پیش می‌آد، خانوم.»

لاسارا خود را جمع و جور کرد، گفت: «می‌دونم. برای همینه که می‌خوام از دستِ شون راحت بشم.»

احساس کرد که دیگر نقش بازی نمی‌کند و مجدداً به خود آمد. بدون درنگ بیشتر دکمه‌های سردست، ساعت جیبی، سنجاق‌های کراوات، مدال و نشان‌های طلا و نقره و بقیهٔ جواهراتِ کم‌بهای رئیس‌جمهور را از کیف دستی‌اش بیرون آورد و روی میز چید.

جواهرفروش گفت: «این‌ها هم هست؟»

لاسارا گفت: «تمام شون.»

بهای جواهرات را به فرانک سوئیس دریافت کرد. پول‌ها آنقدر نبود که زن ترسید انگشتانش از مرکب تازه لک شود. اسکناس‌ها را گرفت بی‌آن‌که بشمارد. خدا حافظی جواهرفروش در آستانهٔ در همچون سلام او با آب و تاب بود. مرد همان‌طور که در شیشه‌ای را برای او نگه داشته بود برای لحظه‌ای جلو زن را گرفت. گفت:

«خانوم، به عرضِ تون برسونم که من تو برج دلو به دنیا اومده‌م.»

اوایل آن شب سومرو و لاسارا پول را به هتل بردند. بعد از حساب‌های بیشتر متوجه شدند که به مقدار کمی پول دیگر نیاز دارند. و این بود که رئیس‌جمهور حلقهٔ ازدواج، ساعت و زنجیر و

دکمه‌های سردست و گیره کراواتش را تکتک باز کرد و روی تخت گذاشت.

لاسارا حلقه را پس داد.

گفت: «این یکی رونه. یه همچین یادگاری فروشی نیست.»
رئیس جمهور حرف او را زمین نگذاشت و حلقه را به انگشت کرد.
لاسارا ساعت و زنجیر را نیز پس داد. گفت: «این‌ها هم همین طور.»
رئیس جمهور نپذیرفت اما زن سر جایش گذاشت.

«توی سوئیس کی ساعت فروخته؟»

رئیس جمهور گفت: «ما که فروخته‌یم.»

«بله، اما نه ساعت. ما طلا فروخته‌یم.»

رئیس جمهور گفت: «این هم طلاست.»

لاسارا گفت: «بله، شما ممکنه بدون جراحی زنده بمونین اما به

ساعت همیشه نیاز دارین.»

زن عینک دوره طلایی‌اش را نیز نگرفت؛ هر چند عینک دیگری با دسته لاکپشتی داشت. زن قطعه‌ها را توی دست گرفت و به همه تردیدهای رئیس جمهور پایان داد.

گفت: «راستش، همین‌ها کافی‌یه.»

پیش از رفتن لباس‌های مرطوب را، بی آن‌که با مرد مشورت کند، از روی بند برداشت تا توی خانه خشک کند و اتو بزند. سوار موتور گازی شدند، مومرو می‌راند و لاسارا پشت سر او نشسته بود و دست‌هایش را اطراف کمر او حلقه کرده بود. چراغ‌های خیابان در روشنایی ارغوانی رنگ شفق تازه روشن شده بود. باد آخرین برگ‌ها را فرو ریخته بود و درخت‌ها به فسیل‌های عریان شبیه بودند. کامیون یدک‌کشی از کنار زون می‌گذشت، صدای رادیو را، تا آن‌جا که می‌شد

بلند کرده بود و خیابان‌ها را با جویباری از موسیقی می‌آکند. ژرژ برانس می‌خواند:

نرده را خوب نگه‌دار، ای یار
که زمان درگذرست، ای دلدار
آن زمانی که چنانچون آتیلاست،
آتیلا وحشی و هار؛
که به هر خطّه که اسبش نازید،
دیگرش عشق نخواهد رویید.*

مومرو و لاسارا مسحور از نوای ترانه و تداعی عطرِ سنبل، بی‌آن‌که چیزی بگویند، در سکوت می‌رفتند. پس از مدتی، زن ظاهراً از خوابی طولانی بیدار شد.

گفت: «مرده شوی این دنیا رو بیرن.»
«چی شده؟»

لاسارا گفت: «پیرمردو می‌گم، چه زندگی سگی داره؟»

□

□

جمعه بعد، هفتم اکتبر، رئیس‌جمهور پنج ساعت زیر عمل جراحی بود، و به دنبال آن، موضوع همچنان، مثل گذشته، مشکوک

باقی ماند. با همه این‌ها، تنها تسلی خاطر این بود که هنوز زنده است. پس از ده روز، او را به اتاقی در کنار بیماران دیگر منتقل کردند و مومرو و لاسارا به عیادتش رفتند. آدم دیگری شده بود: گیج و منگ و تکیده، موهایش که آن قدرها از آن باقی نمانده بود با هر تماس بالش ریزش پیدا می‌کرد. تنها چیزی که یادآور حضور گذشته او بود ظرافت و نرمی دست‌هایش بود. اولین تلاش او برای راه رفتن آن هم به کمک دو عصای طبی غم به دل آدم می‌نشاند. لاسارا به عنوان همراه کنارش ماند و شب‌ها کنار تختش خوابید تا هزینه یک پرستار خصوصی صرفه‌جویی شود. یکی از بیماران اتاق، شب اول را از وحشت مرگ با جیغ و داد سپری کرد. این شب‌های بی‌پایان آخرین ذخیره‌های مالی لاسارا را به انتها رساندند.

رئیس‌جمهور چهارماه پس از ورودش به ژنو از بیمارستان مرخص شد. مومرو، مسئولِ موشکافِ وجوه اندکِ رئیس‌جمهور، صورت حساب بیمارستان را پرداخت و، با آمبولانس خود و به یاری کارکنان دیگر، بیمار را به طبقه هشتم برد. او را در اتاق بچه‌ها خواباندند که به هیچ وجه به رضایت او نبود. رفته‌رفته به دنیای واقعیت پا گذاشت. با سختگیریِ نظامی وار به نرمش پرداخت تا توان از دست رفته را برگرداند و تنها با کمکِ عصای خود راه می‌رفت. اما حتی باکت و شلوار قدیمی خود، نه از نظر ظاهر و نه رفتار، آن آدم سابق نبود. از ترس زمستانی که گفته می‌شد بسیار سرد است و در واقع دشوارترین زمستان سرتاسر قرن بود، و برخلاف اندرز پزشکان، که می‌خواستند مدت بیشتری او را زیر نظر داشته باشند، تصمیم گرفت روز سیزدهم دسامبر با کشتی از ماری حرکت کند. در آخرین لحظه معلوم شد که پول کافی برای سفر ندارد و لاسارا، بی‌آن‌که به شوهرش بروز دهد،

سعی کرد کمبود را با ناخنک دیگری به پس‌انداز بچه‌ها کامل کند. اما مبلغ از حد انتظارش کمتر بود. در این وقت بود که مومرو اقرار کرد، بدون مشورت با او و با استفاده از پس‌انداز، صورت حساب بیمارستان را تسویه کرده است.

لاسا را که حرفی نداشت، گفت: «خب، پس این طور بگیریم که پسر بزرگ مونه.»

یازدهم دسامبر، توی بوران شدید، او را بر قطار ماری سوار کردند و وقتی به خانه رسیدند نامه خداحافظی او را روی میز پاتختی اتاق بچه‌ها دیدند، که در کنارش حلقه از دواج خود را برای باربار گذاشته بود، همراه با دستبند جشن عروسی همسرش، که هیچ‌گاه سعی نکرده بود بفروشد، و نیز ساعت و زنجیرش را برای لاسارو. از آن جا که روز یکشنبه بود، عده‌ای از همسایه‌های کارائیبی که از راز باخبر شده بودند همراه با یک ارکستر چنگ‌نواز اهل واکروز به ایستگاه کورناتون آمدند. رئیس‌جمهور با وجود شال چند رنگ لاسارا و آن پالتو که برایش گشاد شده بود سرفه می‌کرد؛ اما با وجود این در فضای باز آخرین واگون ایستاد و با تکان دادن کلاهش توی بادی که به شدت می‌وزید خداحافظی کرد. قطار تازه داشت سرعت می‌گرفت که مومرو به صرافت افتاد عصای رئیس‌جمهور هنوز در دست اوست. تا انتهای سکو دوید و عصا را محکم پرتاب کرد تا بگیرد؛ اما عصا زیر چرخ‌ها رفت و خرد شد. لحظه وحشتناکی بود. آخرین چیزی که لاسارا دید دست لرزان رئیس‌جمهور بود که دراز شد عصا را بگیرد و به آن نرسید و نیز چالاکی ممیز قطار که موفق شد شال پیرمرد برپوش را بگیرد و او را توی هوا نجات بدهد. لاسارا وحشتزده به طرف شوهرش دوید و سعی کرد با وجود چشمان اشک‌آلود بخندد.

بلند گفت: «خدایا، هیچ چیزی نمی‌تونه جون این پیرمردو بگیره.» طبق تلگرام تشکرآمیز بالابلندش صحیح و سالم به خانه رسیده بود. یک سالی خبری از او نرسید. سرانجام زن و شوهر نامه دست‌نویس شش صفحه‌ای دریافت کردند که خبر از تغییر حال او می‌داد. درد باز، باشدت گذشته و در وقت‌های معین، شروع شده بود اما او بر آن شده بود که اعتنایی نکند و با زندگی بسازد. *ایمیزر* شاعر عصای دیگری، که مروارید نشان بود، به او داده بود، اما او تصمیم گرفته بود دست نگیرد. شش ماه بود گوشت و انواع جانداران صدف‌دار می‌خورد و این توان را پیدا کرده بود که روزانه تا بیست فنجان از تلخترین قهوه‌ها را بنوشد. اما دیگر از خواندن فنجان‌ها دست برداشته بود چون پیش‌بینی‌ها درست از آب در نیامده بود. روزی که پا به هفتاد و پنج سالگی گذاشته بود دو سه گیلانی مشروب برنج ناب مارتینیک نوشیده بود که به حالش ساخته بود و کشیدن سیگار را از سر گرفته بود. البته حالش بهتر نشده بود اما احساس هم نمی‌کرد که بدتر شده باشد. با همه این‌ها، علت نگارش نامه این بود که احساس کرده بود وسوسه می‌شود به عنوان رهبر یک نهضت اصلاحگر به میهنش برگردد - صرفاً با هدف اعتلای کشور - حتی اگر تنها چیزی که به دست آورد افتخارِ ناچیزِ جان‌ندادن در بستر باشد. و نامه با این جمله به پایان رسیده بود که: به این ترتیب، سفرم به ژنو مآل اندیشانه بوده است.

ماریا دوس پراسه رس

مأمور بنگاه کفن و دفن آن قدر سر وقت آمده بود که ماریا دوس پراسه رس هنوز حوله پالتویی اش را در نیاورده و بیگودی های سرش را باز نکرده بود و تنها فرصت کرد گل سرخی پشت گوشش بگذارد تا از ظاهر زشتش اندکی کاسته شود. وقتی در را گشود، برخلاف تصورش که همه کاسبکارهای کفن و دفن را آدم های مفلوکی می دانست، با جوان کمرویی روبه رو شد که کت پیچازی پوشیده بود و کراواتش نقش و نگار پرنده های رنگارنگ را داشت، و بنابراین از ظاهر خوکش بیشتر بدش آمد. مرد با وجود بهار پیش بینی ناپذیر بارسلون و باد و باران اربیش، که از هوای زمستان کمتر قابل تحمل است، پالتو نپوشیده بود. ماریا دوس پراسه رس، که بدون توجه به وقت و ساعت، از مردهای زیادی پذیرایی کرده بود، بسیار به ندرت مثل امروز دست و پایش را گم کرده بود. تازه پا توی هفتاد و شش سالگی گذاشته بود و به دلش افتاده بود

که پیش از عید کریسمس می‌میرد، اما با وجود این چیزی نمانده بود در را ببندد و از مأمور بنگاه کفن و دفن بخواهد که یک لحظه‌ای صبر کند تا او لباس بپوشد و آن طور که برازندهٔ مرد است از او پذیرایی کند. اما فکر کرد که مرد توی پاگردِ تاریکِ پلکان از سرما یخ می‌زند و بنابراین گذاشت وارد خانه شود.

گفت: «می‌بخشین که سر و وضع آشفته‌ای دارم. آخه، من بیش از پنجاه ساله توی کاتالونیا زندگی می‌کنم و اولین باره که می‌بینم کسی به موقع سر قرار اومده.»

زن به زیان فصیح کاتالانی صحبت می‌کرد که کمابیش از واژه‌های کهن مایه داشت؛ هر چند آدم آهنگِ زبانِ پرتغالیِ او را، که از یاد برده بود، احساس می‌کرد. با همهٔ سن و سال و آن بیگودی‌های فلزی، هنوز زنِ دورگهٔ سرزنده و باریک‌اندامی بود با گیسوان افشان و چشمانِ عسلیِ عاری از ترحمی که مدت‌ها بود دیگر برای هیچ مردی دل نمی‌سوزاند. مأمور بنگاه کفن و دفن، که روشنایی خیابان چشمش را زده بود، حرفی نزد، تنها تخت کفش‌هایش را با پادری کنفِ هندی پاک کرد و دست زن را بوسید و تعظیم کرد.

ماریا دوس پراسه‌رس با خندهٔ گستاخانه‌ای که به ریش تگرگ می‌ماند، گفت: «شما سر و شکل مرده‌های روزگار جوانیِ منو دارین، بفرمایین بشینین.»

مرد هر چند توی این شغل تازه کار بود، آن قدر سر رشته داشت که در ساعت هشت صبح انتظار چنین برخورد گشاده‌روییانه‌ای را نداشته باشد، به خصوص از جانبِ پیرزنِ سنگدلی که انگار از دیوانه‌خانه‌ای در کشورهای امریکای لاتین گریخته باشد. این بود که در فاصلهٔ یک قدمی در مانده بود و نمی‌دانست چه چیزی بگوید. ماریا دوس پراسه‌رس

پرده‌های مخملی سنگین پنجره‌ها را کنار زد. روشنایی ضعیف ماه آوریل تا گوشه‌های اتاق، که با دقت چیده شده بود و بیشتر به ویرین عتیقه‌فروشی شبیه بود تا اتاق پذیرایی، می‌رسید. اشیای اتاق برای استفاده کارهای روزانه چیده شده بود - تعدادشان نه آن قدرها زیاد بود و نه کم - و هر کدام را با چنان سلیقه‌ای در جای طبیعی خود گذاشته بودند که به سختی می‌شد در شهری به قدمت و مرموزی بارسلون خانه‌ای به آن راحتی پیدا کرد.

مرد گفت: «عذر می‌خوام، من اشتباهی در این خونه روزه‌م.»

زن گفت: «کاش این طور بود، اما مرگ اشتباه نمی‌کنه.»

مأمور نموداری را روی میز اتاق ناهارخوری پهن کرد که با آن تاهای زیادش به نقشه دریانوردی شبیه بود. قطعه‌های نمودار به رنگ‌های مختلف بود و در هر قطعه رنگی ضربدرهای متعدد و ارقامی به چشم می‌خورد. ماریا دوس پراسه رس نقشه کامل گورستان وسیع مونت خوئیچ را جلو روی خود دید و با وحشتی که از زمان‌های دور مایه می‌گرفت به یاد گورستان مانائوس افتاد که، زیر باران ماه اکتبر، خوک‌ها در میان گورهای گمنام و آرامگاه‌های آدم‌های حادثه‌جویش، با آن شیشه‌های رنگی فلورانس، شلپ‌شلپ می‌کردند. یک روز، وقتی دختر کوچکی بود، رودخانه آمازون سیلاب گرفته به صورت باتلاق تهوع‌آوری درآمده بود و توی حیاط خانه‌شان تابوت‌های شکسته‌ای را دیده بود که تکه‌کهنه‌ها و موهای مرده‌ها از شکاف‌های‌شان پیدا بود. این خاطره سبب شده بود که تپه مونت خوئیچ را به عنوان آرامگاه نهایی‌اش انتخاب کند و نه گورستان کوچک سان گرواسیو را که نزدیکتر و آشناتر بود.

زن گفت: «من به جایی رو می‌خوام که سیلاب‌گیر نباشه.»

مأمور با چوب اشاره تاشو، که مثل خود نویس همه جا توی جیبش بود، به جایی روی نقشه اشاره کرد: «هیچ اقیانوسی توی این دنیا تا این ارتفاع بالا نمی‌آد.»

زن قاب‌بندی‌های رنگارنگ را به دقت کاوید تا در ورودی اصلی و سه گورکنار هم، یک شکل و گمنامی را پیدا کرد که بونه‌ناوتورا دوروتی، که توی جنگ داخلی کشته شده بود، و دورهبر دیگر آنارشئیست توی شان دفن شده بودند. هر شب یک نفر با مداد، بارنگ، بازغال، با مداد ابرو و یا با لاک ناخن، نام آن‌ها را روی سنگ گورهای بدون اسم می‌نوشت و هر روز صبح نگهبان‌ها اسم‌ها را پاک می‌کردند تا کسی بو نبرد که چه کسی زیر کدام سنگ گور خاموش دراز کشیده. ماریا دوس پرایس‌رس توی تشییع جنازه دوروتی، که غم‌انگیزترین و پرهیاهوترین تشییع جنازه‌ای بود که بارسلون به خود دیده بود، حضور پیدا کرده بود و دلش می‌خواست توی گوری نزدیک او دفن شود. اما جای خالی نبود و به هر جای ممکن رضایت داد و گفت: «به این شرط که نخوابم. من تو یکی از این قطعه زمین‌های پنجساله‌ای که، مث صندوق‌های اداره پست، خونه خونه‌س روی دیگرون چال‌کنین.» سپس، با یادآوری خواسته اصلی‌اش، گفت: «و مهمتر از همه، من می‌خوام خوابیده دفن بشم.» چون در مقابل آگهی تبلیغاتی گورهای پیش‌فروش شده، که همه جا را پر کرده بود، شایعه‌ای بر سر زبان‌ها بود که حاکی بود آدم‌ها را، به خاطر صرفه‌جویی در جا، توی این گورها به صورت عمودی دفن می‌کنند. مأمور، با دقت کسی که یک سخنرانی را به خاطر سپرده و بارها تکرار کرده، توضیح داد که این داستان دروغ‌شاخداری است که بنگاه‌های کفن و دفن قدیمی از خودشان درآورده‌اند تا فروش گورهای اقساطی بی‌سابقه را بی‌اعتبار

کنند. همان‌طور که حرف می‌زد، سه تکهٔ محتاط خفیف به در خورد و مرد با کمی تردید درنگ کرد، اما ماریا دوس پرایه‌رس اشاره کرد که ادامه بدهد و با صدای آهسته گفت: «نگران نباشین، نویی یه.»

مأمور حرفش را از جایی که قطع کرده بود از سرگرفت و ماریا دوس پرایه‌رس از توضیح او احساس رضایت کرد. اما پیش از گشودن در، می‌خواست مجموعهٔ تفکراتی را که در طول سال‌ها، از زمان سیلاب مشهور مانائوس، در ذهن پرورانده بود با تمام جزئیات یکجا بر زبان بیاورد و بنابراین گفت: «منظورم اینه که من جایی می‌خوام سَرَموزمین بذارم که در خطر سیل نباشه و، در صورت امکان، تابستون‌ها زیر سایهٔ درخت باشه و جایی باشه که بعد از یه چند وقت نیان منو دریارن بندازن توی آشغال‌ها.»

زن درِ جلو را گشود و سگ کوچکی، خیس از باران، وارد خانه شد که ظاهری بند و بارش با بقیهٔ خانه مناسبتی نداشت. سگ از گردش صبحگاهی‌اش توی محله برگشته بود و همین که پا به خانه گذاشت ناگهان دچار هیجان و دل‌آشوبه شد. روی میز پرید، دیوانه‌وار شروع کرد به پارس کردن و چیزی نمانده بود نقشهٔ گورستان را با پنجه‌های گل‌آلودش از میان ببرد. یک نگاه چپ از طرف صاحبش کافی بود تا جلو کار ناسنجیده‌اش گرفته شود. زن، بی‌آن‌که صدایش را بالا ببرد، گفت: «نویی! بیا پایین از اون بالا!*

حیوان خود را پس کشید، به‌تزده به زن نگریست و دو قطره اشک درخشان از پوزه‌اش فرو غلتید. سپس ماریا دوس پرایه‌رس باز شش‌دانگ حواسش را جمع مأمور کرد و او را دید که ماتش برده.

مرد با تعجب گفت: «عجب*، گریه کرد!»

ماریا دوس پرایه‌رس با صدای آهسته‌ای عذرخواهی کرد، گفت: «علتش اینه که وقتی این وقتِ روز کسی رو توی خونه می‌بینه عصبانی می‌شه. اینو هم بگم که وقتی پا تو خونه می‌ذاره بیشتر از مردها علاقه نشون می‌ده. به استثنای شما که رفتارتون فرق می‌کنه.»

مأمور گفت: «صاحب‌مرده، گریه کرد!» سپس به صرافت افتاد که ادب را رعایت نکرده، بنابراین سرخ شد و عذرخواهی کرد: «منو ببخشین، آخه تا حالا همچنین چیزی ندیده بودم، حتی توی فیلم‌ها.»

زن گفت: «هر سگی آموزش ببینه از عهده این کار برمی‌آد. اما صاحبان سگ‌ها به جای این کارها یه عمر وقت صرف می‌کنن چیزهایی به سگ‌ها یاد بدن که ذله‌شون می‌کنه؛ مث چیز خوردن از توی بشقاب یا انجام دادن اون کارشون در وقت و جای معین. اما کارهای طبیعی رو به شون یاد نمی‌دن تا اون‌ها لذت ببرن؛ مث خندیدن یا گریه کردن. کجا بودیم؟»

کارشان کمابیش تمام شده بود. ماریا دوس پرایه‌رس به تابستان‌های بدون درخت نیز رضایت داد، چون سایه تنها درختان گورستان به مقامات دولتی اختصاص داشت. از طرف دیگر، شرایط و مفاد قرارداد با هم همخوانی نداشتند؛ چون زن می‌خواست در ازای پرداخت نقدی از تخفیف استفاده کند.

تنها وقتی که کاسبکار کارش تمام شد و مدارکش را توی کیف جا داد دقیق‌تر به اتاق نگاه کرد و از محیط افسونگر و دل‌ویز اتاق مسحور شد. نگاهی دوباره به ماریا دوس پرایه‌رس انداخت، گویی برای اولین بار

بود که به او می‌نگریست.

گفت: «اجازه می‌دین یه سؤال نامعقول ازتون بکنم؟»

زن همراه او تا دم در رفت.

گفت: «البته، در صورتی که به سن و سال من مربوط نباشه.»

مرد گفت: «من عادت کرده‌م حرفه افرادو از روی وسایل

خونه‌شون حدس بزنم. می‌خواستم ببینم شما چه کاره‌این؟»

ماریا دوس پراسه‌رس که جلو خنده‌اش را می‌گرفت، گفت: «پسرم، من

نشمه‌م. نکنه حالا دیگه از سر و شکلم نمی‌شه اینو فهمید؟»

مأمور سرخ شد، گفت: «متأسفم.»

زن که دست او را می‌گرفت تا با در برخورد نکند، گفت: «من بیشتر

متأسفم. و مواظب باشین پیش از اونکه منو آبرومندانه دفن کنین

سرتونو نشکنین.»

زن همین که در را بست سگ کوچک را بلند کرد و به نوازش او

پرداخت و، با صدای زیبای افریقایی‌اش، با سرود بچه‌هایی که

صدای‌شان از مهد کودکی همجوار خانه او بلند بود هماواز شد. سه ماه

پیش در خواب برایش روشن شده بود که می‌میرد و از آن وقت به بعد

احساس می‌کرد که به این بچه ساکن انزوایش نزدیکتر شده. تقسیم

اموال و تعیین محل جسدش را، که باید پس از مرگ انجام می‌شد، با

چنان دقتی راست و ریس کرده بود که می‌توانست در آن لحظه بمیرد

بی آن‌که اسباب ناراحتی کسی را فراهم کند. او به اختیار خود، با

ثروتی که ذره‌ذره بر هم نهاده بود بی آن‌که چیزهای زیادی را قربانی

کند، خودش را بازنشسته کرده و خانه نهایی‌اش را همان شهرک

قدیمی و تحسین‌انگیز گراسا تعیین کرده بود که دیگر مدت‌ها بود

بارسلون روبه گسترش آن را بلعیده بود. آپارتمان طبقه دوم مخروبه را با

آن بوی تمام نشدنی ماهی دودی و دیوارهایی که همه جایش را شوره زده بود و جای گلوله‌های جنگی گمنام هنوز بر آن‌ها دیده می‌شد، خودش خریده بود. ساختمان دربان نداشت و با این‌که همه آپارتمان‌هایش مسکونی بود تعدادی از سنگ‌های پلکان تاریک و نمورش افتاده بود. ماریا دوس پراسه‌رس فضای حمام و آشپزخانه را بازسازی کرده بود، دیوارها را با مصالح براق پوشانده بود. به پنجره‌ها شیشه پَخ‌دار زده بود و توی اتاق‌ها پرده‌های مخمل آویخته بود. سپس اسباب و اثاثی بی‌نظیر به خانه آورده بود — اشیایی تزیینی و سودمند و صندوق‌هایی انباشته از پارچه‌های ابریشمی و زربفتی که فاشیست‌ها از خانه‌هایی چپاول کرده بودند که جمهوریخواه‌ها، به دنبال شکست، دسته‌جمعی جا گذاشته بودند و نیز اشیایی که زن، در طول سال‌ها، به قیمت ارزان توی حراج‌های مخفی خریده بود. تنها ارتباطش با گذشته دوستی‌اش با گنت کاردونا بود که آخرین جمعه هر ماه به دیدنش می‌آمد؛ با هم شامی می‌خوردند و مدتی را پس از شام با حرکاتی کاهلانه کنار هم می‌آرمیدند. اما حتی این دوستی یادگار جوانی پنهان نگه داشته می‌شد؛ چون گنت اتومبیل خود را، که آرْمَش بر آن نصب شده بود، در فاصله‌ای دورتر از حد احتیاط پارک می‌کرد و توی تاریکی به آپارتمان طبقه دوم او وارد می‌شد تا هم آبروی خود و هم آبروی زن را حفظ کرده باشد. ماریا دوس پراسه‌رس جز افراد آپارتمان روبه‌رویش کسی دیگر را در آن ساختمان نمی‌شناخت. توی آن آپارتمان زوج جوانی با دختر نه ساله‌شان زندگی می‌کردند که مدت کوتاهی پیش به آن‌جا اسباب‌کشی کرده بودند. چیز عجیب برای او آن بود که هیچ‌گاه توی پلکان با کسی برنخورده بود.

با این همه، تقسیم میراثش ثابت کرد که او در آن جامعه

کاتالونیا‌های اصیل، که فضیلت فروتنی از افتخارات ملی شمرده می‌شد، ریشه‌دارتر از آن بود که تصور می‌کرد. ماریا دوس پرایه رس حتی ناچیزترین زیورآلات ارزان‌قیمتش را برای آدم‌هایی که به قلبش نزدیکتر بودند گذاشته بود که تصادفاً به خانه‌اش از همه نزدیکتر بودند. وقتی کار تقسیم میراث تمام شد آن‌قدرها اطمینان نداشت که جانب انصاف را گرفته باشد اما یقین داشت که هیچ‌کس را که شایستگی این کار را داشته فراموش نکرده است. او میراثش را با چنان دقتی آماده کرده بود که وقتی سردفتر خیابان کاله دل آروبال، که به خیال خود دنیا دیده بود، زن را دید به زبان کاتالانی قرون وسطایی فهرست اموالش را، همراه با نام دقیق هر فقره، و فهرست کامل وارث‌ها با حرفه و نشانی هر کدام و جایی که هر یک در قلبش داشتند، از بر برای منشی‌هایش دیکته می‌کند، باورش نمی‌شد که چشم‌هایش درست می‌بینند.

زن بعد از دیدار با مأمور کفن و دفن، یکی از آدم‌های بیشماری شد که یکشنبه از گورستان دیدار می‌کردند. مثل همسایه‌های گورش، گل‌های سراسر سال را توی گلدان می‌کاشت، چمن‌های تازه را آب می‌داد، با قیچی باغبانی مرتب می‌کرد تا این‌که به شکل قالی‌های دفتر شهردار درمی‌آمد و دست آخر آن‌قدر با آن‌جا خو گرفت که به این فکر فرو رفت که چرا در ابتدا آن‌قدر به نظرش متروک آمده بود. در اولین دیدار، وقتی آن سه گور بی‌نام را نزدیک دروازه گورستان دید نزدیک بود قلبش از جا کنده شود اما حتی درنگ نکرد تا نگاهی به آن‌ها بیندازد؛ چون نگهبانان مراقب در چند قدمی او بودند. اما روز یکشنبه سوم، از یک لحظه غفلت آن‌ها استفاده کرد و یکی از رؤیا‌های بزرگش را برآورده ساخت. روی سنگ گور اول، که با آب باران شسته

بود، با ماتیک نوشت: دوروتی. از آن به بعد، هر وقت فرصت پیش می‌آمد به این کار دست می‌زد، گاهی روی یک سنگ، گاهی روی دو و گاهی روی هر سه سنگ و همیشه با تمام وجود، که از حسرت‌های گذشته مایه می‌گرفت، اسم صاحبان گور را می‌نوشت.

یک روز یکشنبه، در اواخر سپتامبر، شاهد اولین تدفین روی تپه بود. سه هفته بعد، در یک بعدازظهر سرد که باد هم می‌وزید عروس جوانی را توی گور کنار گور او دفن کردند. آخر سال که رسید، هفت گور اشغال شد. اما زمستان کوتاه گذشت بی آن‌که خم به ابروی دوس پراسه‌رس بیاید. دچار هیچ ناخوشی نشد و با گرم‌تر شدن هوا صدای سیل آسای زندگی از پنجره‌های باز به آپارتمانش سرازیر شد و بیشتر احساس کرد مصمم است راز رؤیاهایش را کشف کند. کنت کاردونا، که داغ‌ترین ماه‌ها را توی کوهستان سپری کرده بود؛ پس از برگشتن، زن را دید که حتی از آن حالت جوانی غیر معمول پنج‌هفتمین سال تولدش جذاب‌تر شده است.

ماریا دوس پراسه‌رس بعد از تلاش‌های مایوسانه زیادی موفق شد به نوبی یاد بدهد که گورش را روی تپه وسیع گورهای یک‌شکل پیدا کند. سپس وقتش را یکسره صرف آموزش سگ کرد تا بر سر گور خالی اشک بریزد؛ به طوری که، بعد از مرگش، این کار برایش به صورت عادی در بیاید. چندین بار همراه سگ از خانه تا گورستان را قدم‌زنان پیمود و علامت‌هایی را به او نشان داد تا راه اتوبوس را سبلاس را به خاطر بسپارد و دست آخر وقتی احساس کرد که سگ مهارت کافی پیدا کرده او را تنها به طرف گورستان فرستاد.

روز یکشنبه‌ای که قرار بود آخرین آزمایش سر بگیرد، زن در ساعت سه بعدازظهر جلیقه بهاری سگ را گشود، هم به دلیل

تابستانی که در هوا احساس می شد و هم به این دلیل که کمتر توی چشم بزند، و آزادش کرد. زن او را می دید که طرف سایه دار خیابان را گرفته و با گام های سریع پیش می رود، کفل کوچکش در زیر دمی که شادمانه تکان می خورد قرص و محکم بود؛ همچنان توی نخ سگ بود تا اشکش جاری نشود - اشکی که برای خودش، برای او و برای آن همه سال های بسیار تلخی که با خیال های مشترک سپری کرده بودند باید می ریخت - تا این که زن او را دید که پیچ کاله مایور را دور زد و راه دریا را در پیش گرفت. پانزده دقیقه بعد در نزدیکی میدان لسه پس سوار اتوبوس رامبلز شد و سعی کرد بی آن که دیده شود او را از پشت پنجره زیر نظر داشته باشد و، در واقع، سگ را می دید که در فاصله دوری از او و با حالتی جدی در میان گروه بچه های روز یکشنبه در پاشه نو دیگر اسباب به انتظار سبز شدن چراغ خطر ایستاده است.

زن آه کشید: «خدایا، چقدر تنهاست!»

ناچار شد دو ساعتی زیر آفتاب سوزانِ مونت خویچ چشم به راه بایستد. با چندین نفر از آدم های سوگوارِ یکشنبه های گذشته و کمابیش از یاد رفته سلام و احوالپرسی کرد هر چند آن قدرها آن ها را به جانیاورد چون از وقتی آن ها را دیده بود آن قدر گذشته بود که دیگر نه لباس سوگواری به تن داشتند و نه اشک می ریختند و، بی آن که به مرده شان فکر کنند، گل روی گورش می گذاشتند. مدت کوتاهی بعد که همه رفته بودند، فریاد سوگوارانه ای شنید که مرغان دریایی را وحشتزده کرد و روی دریای پهناور، کشتی اقیانوس پیمای سفیدی دید که پرچم برزیل بر آن در اهتزاز بود و او با همه وجود آرزو کرد که یک نفر از دل باختگانش نامه ای از زندان پرنامبوکو برایش فرستاده باشد. کمی از ساعت پنج گذشته، یعنی دوازده دقیقه پیش از وقت، سر و

کله نوی روی تپه پیدا شد که خستگی و گرما او را از پا درآورده بود اما حالت بچه‌هایی را داشت که در کاری پیروز شده باشند. در این لحظه ماریا دوس پراسه‌رس وحشت این‌که کسی را نداشته باشد بر سر گورش اشک بریزد از جانش دور شد.

پاییز سال بعد رفته‌رفته به صرافت نشانه‌های شومی افتاد که از آن‌ها سر در نمی‌آورد اما روی قلبش سنگینی می‌کردند. باز زیر اقایاهای طلایی میدان رلوخ ایستاده بود و قهوه می‌نوشید. کتی را به تن داشت که یقه‌اش از پوست خنز روپاه بود و کلاهی بر سر گذاشته بود که گل‌های مصنوعی داشت و آن قدر کهنه شده بود که به صورت مد روز درآمده بود. شمّ خود را تیز کرد و سعی کرد علت بیکراری‌اش را پیدا کند، به وراجی‌های زن‌های پرنده‌فروش رامبلاس؛ به شایعه پراکنی مردها توی کتابفروشی‌ها، که برای اولین بار در طول سال‌ها دیگر از فوت‌بال بحث نمی‌کردند؛ و به سکوت عمیق معلول‌های جنگ، که خرده نان پیش کبوترها می‌ریختند، دقت کرد و همه جا نشانه‌های اشتباه‌ناپذیر مرگ را دید. عید کریسمس، نورهای رنگارنگ در لابه‌لای اقایاها چشم را خیره می‌کرد؛ نوای موسیقی و آواز شادی‌بخش از مهتابی‌ها شنیده می‌شد و انبوه جهانگردها کافه‌های پیاده‌روها را انباشته بودند، اما در میان همه این جشن و سرورها، آدم همان تنش و اخورده‌ای را حس می‌کرد که پیش درآمده روزهایی بود که آنارشویست‌ها خیابان‌ها را به اشغال خود درآورده بودند. ماریا دوس پراسه‌رس، که در آن دوران هیجان‌های بزرگ زندگی کرده بود، نمی‌توانست جلو بیکراری‌اش را بگیرد و برای اولین بار چنگال ترس او را از خواب بیدار می‌کرد. شبی، در پشت پنجره‌اش، مقامات امنیتی حکومت دانشجویی را که روی دیوار نوشته بود:

زنده باد کاتالونیای آزاد*، با گلوله کشتند.

وحشترده با خود گفت: «خدایا، انگار همه چیز داره با من می میره.»

اولین بار توی مانائوس که دختر خردسالی بود این نگرانی را احساس کرده بود، در آن زمان، پیش از طلوع آفتاب، صداها ی بیشمار شب ناگهان متوقف شد، آب ها از حرکت ایستاد، زمان درنگ کرد و جنگل آمازون در سکوت وحشتناکی که به سکوت مرگ شبیه بود فرو رفت. در میان این دل آشوبه مقاومت ناپذیر، روز جمعه آخر ماه آوریل، گنت کاردونا مثل همیشه برای شام به خانه اش آمد.

این دیدار حال اجرای مراسم را پیدا کرده بود. گنت وقت شناس، در فاصله ساعت هفت تا نه شب، با یک جعبه شیرینی تر و یک بطری شامپانی که لای روزنامه پیچیده بود تا کمتر توی چشم بزند، وارد می شد. پرایه رس کانه لیونی برشته و مرغ بریان می پخت که، در روزهای آرام گذشته، غذاها ی دلخواه کاتالونیاها ی اصیل و قدیمی بود، و ظرفی را هم از میوه های فصل پر می کرد. زن که مشغول پخت و پز بود، گنت قطعه های منتخب ابراهای تاریخ ایتالیا را از گرامافون گوش می داد و خرد خرد گیللاس شراب پورت خود را، که تا تمام شدن صفحه ها طول می کشید، سر می کشید.

پس از شام و گفت و گو، که با تأنی صورت گرفت، از روی خاطره به مهرورزی خالی از تحرکی دست زدند که هر دورا دچار تلخکامی کرد. گنت، پیش از ترک آن جا، که همیشه با نزدیک شدن نیمه شب بیقراری نشان می داد، بیست و پنج پرتا زیر زیر سیگاری اتاق خواب گذاشت.

این مبلغ قیمت ماریا دوس پراسه‌رس بود. همان وقتی که اولین بار او را توی مسافرخانه‌ای در پاراله‌لو ملاقات کرده بود و نیز تنها چیزی بود که از زنگ زمانه برکنار مانده بود.

هیچ‌کدام از آن‌ها به صرافت این موضوع نیفتاده بودند که دوستی‌شان بر چه چیزی بنا شده. ماریا دوس پراسه‌رس لطف‌های ناچیزی به مرد مدیون بود. مرد به او اندرز داده بود که برای خودش پس‌انداز داشته باشد؛ یاد داده بود ارزش واقعی چیزهایش را بدانند و طوری از آن‌ها نگهداری کند که هیچ‌کس بو نبرد آن‌ها اشیای دزدی هستند؛ و مهم‌تر از همه، در محله گراسیا به ماریا راه رسیدن به دوران کهنسالی آبرومندانه را نشان داده بود. زن برای کُنت تعریف کرده بود که مادرش او را در چهارده سالگی در بندر مائانوس فروخته و فرمانده دوم یکی از کشتی‌های ترکیه موقع عبور از اقیانوس اطلس بی‌رحمانه از او کام گرفته و بعد توی منطقه باتلاقی پاراله‌لو او را بدون پول رها کرده است. هر دو می‌دانستند که دل‌بستگی‌های مشترک‌شان به اندازه‌ای اندک است که هیچ‌گاه بیش از وقتی که با هم هستند احساس تنهایی نمی‌کنند. اما هیچ‌کدام دل و جرئت پیدا نکرده بودند دور لذت‌های عادت را خط بکشند. تنها به دنبال یک شورش ملی بود که هر دو به صرافت افتادند که سال‌های سال است تا چه حد و با چه ظرافتی از همه بیزار بوده‌اند.

جدایی ناگهانی پیش آمد. کنت کاردونا به آواز دو نفره لابه‌ویم، که لیویا آلبایس و بنیامینو جیلی خوانده بودند، گوش می‌داد که به‌طوری اتفاقی خبرهایی که ماریا دوس پراسه‌رس توی آشپزخانه از رادیو می‌شنید به گوشش رسید. پاورچین پاورچین پیش رفت و گوش داد. ژنرال فرانسیسکو فرانکو، دیکتاتور جاویدان اسپانیا، مسئولیت تصمیم‌گیری در

مورد سرنوشت سه جدایی طلب باسک را، که به تازگی محکوم به مرگ شده بودند بر عهده گرفته بود. کُنت نفسی از سرِ آسودگی خیال کشید. گفت: «پس بی برو برگرد تیربارون می‌شن؛ چون رهبر مرد عادلِ یه.»

ماریا دوس پرایه‌رس با چشمان سوزندهٔ مار کبرا به او خیره شد. مردمک‌های عاری از احساس را در پسِ شیشه‌های عینکِ دسته‌طلایی؛ دندان‌های حریص؛ و دست‌های خشن حیوانی را که به رطوبت و تاریکی عادت کرده باشد دید و کُنت واقعی را شناخت. گفت: «پس دعاکن که این کارو نکنه، چون حتی اگه یکی از اون‌ها تیربارون بشن من سوپِ تو مسموم می‌کنم.»

کُنت بهت‌زده گفت: «چرا این کارو می‌کنی؟»

«چون من نشمهٔ عادلِ آم.»

کُنت کاردونا دیگر هیچ‌گاه پایش را آن‌جا نگذاشت و ماریا دوس پرایه‌رس یقین پیدا کرد که دور آخر زندگی‌اش به پایان رسیده. در واقع، تا همین چند لحظه پیش، اگر کسی توی اتوبوس می‌خواست جایش را به او بدهد؛ یا سعی می‌کرد او را در عبور از خیابان یاری کند؛ یا دستش را موقع بالا رفتن از پلکان بگیرد، از کوره در می‌رفت؛ اما نه فقط به این نتیجه رسید که می‌بایست به این کارها تن در دهد بلکه آن‌ها را به عنوان ضرورتی نفرت‌انگیز طلب کند. در این وقت بود که مثل آنارشئیست‌ها سنگ‌گوری بدون اسم و بدون تاریخ سفارش داد و تصمیم گرفت که شب‌ها دیگر پیش از خوابیدن در را قفل نکند تا اگر توی خواب مرگ به سراغش آمد نومی‌تواند خبر را به بیرون برساند.

یک روز یکشنبه، که از گورستان بر می‌گشت، با دخترِ کوچکی آپارتمانِ پاگردِ رویه‌رو برخورد کرد. زن چند ردیف ساختمان را همراه

دختر قدم زد، با مهربانیِ مادر بزرگ‌ها دربارهٔ همه چیز با دختر صحبت کرد و در عین حال توی نخ او و نوئی بود که با هم بازی می‌کردند. در میدان دیاماته، همان‌طور که از پیش عزمش را جزم کرده بود، برای دختر بستنی خرید و پرسید: «دوست داری سگ داشته باشی؟»

دختر گفت: «خیلی دوست دارم.»

در این وقت ماریا دوس پرایه‌رس پیشنهادی را که مدت‌ها بود آماده کرده بود مطرح کرد، گفت: «اگه یه وقت بلایی سر من اومد دلم می‌خواد تو نوئی رو برای خودت برداری؛ به این شرط که روزهای یکشنبه آزادش کنی و کاری به کارش نداشته باشی. اون می‌دونه چه کارکنه.»

دختر خیلی خوشحال شد. و ماریا دوس پرایه‌رس شاد از این‌که یکی از آرزوهایش، که سالیان سال در دل پرورانده، عملی شده پا به خانه گذاشت. اما این‌که رؤیایش واقعیت پیدا نمی‌کند خستگی کهنسالی یا رسیدن دیر هنگام مرگ نبود، حتی ارتباطی به تصمیم او هم نداشت؛ تا این‌که در یک بعد از ظهر ماه نوامبر، موقع بیرون آمدن از گورستان که ناگهان طوفان در گرفت، زندگی خود رؤیای او را عملی کرد. اسم‌ها را روی سه سنگ گور نوشته بود و راه ایستگاه اتوبوس را در پیش گرفته بود که رگبار باران سراپایش را خیس کرد. تنها فرصت پیدا کرد توی درگاه خانه‌ای، در یک محلهٔ دور افتاده که انگار در شهر دیگری بود، پناه بگیرد. انبارهای مخروبه، کارخانه‌های گرد و خاک گرفته و تریلرهای عظیم آن‌جا سر و صدای ترسناک طوفان را وحشتناک‌تر کرد.

ماریا دوس پرایه‌رس همان‌طور که سعی می‌کرد سگ خیس از باران را با تن خود گرم کند، اتوبوس‌های انباشته از مسافر را می‌دید که از کنارش می‌گذرند، تاکسی‌های بدون مسافر را می‌دید که پرچم‌هایشان را به

نشانه خالی بودن بالا زده اند اما هیچ کس به علامت های مضطربانه او توجهی نمی کرد. سپس در آن وقت که دیگر حتی معجزه هم کار ناممکنی به نظر می آمد، یک اتومبیل مجلل و کمابیش بی صدا، به رنگ فولاد تیره رنگ، که از خیابان سیلاب گرفته می گذشت، ناگهان سر پیچ توقف کرد و خود را عقب عقب به جایی که زن ایستاده بود رساند. شیشه ها انگار با نیروی جادو پایین کشیده شدند و راننده تعارف کرد که زن سوار شود.

ماریا دوس پراسیه رس با صمیمیت گفت: «راه من خیلی دوره اما اگه منو تا به مسافتی بیرین خیلی ممنون می شم.»
مرد به اصرار گفت: «مقصدتونو به من بگین.»
زن گفت: «گراسیا.»

در بی آن که دست مرد به آن بخورد، گشوده شد.

مرد گفت: «به راه من می خوره، سوار شین.»

توی اتومبیل بوی دارویی را می داد که در یخچال نگهداری شده باشد، و وقتی زن روی صندلی جا گرفت، باران حادثه ناگواری غیر واقعی بود، شهر چهره عوض کرده بود وزن احساس می کرد در دنیای عجیب و شادی است که همه چیز از زمان جلوتر است. راننده راهش را با سهولتی که انگار دستی جادویی در کار باشد، از میان بی نظمی اتومبیل ها می کشود. ماریا دوس پراسیه رس احساس ترس می کرد نه فقط به دلیل بینوایی خود بلکه به علت حضور سگی ترحم انگیزی که توی دامنش به خواب رفته بود.

زن چون احساس می کرد که باید چیزی در خور موقعیت بگوید، گفت: «این مٹ کشتی اقیانوس پیماست، تو عمرم همچین چیزی ندیده ام، حتی تو خواب هام.»

مرد به زبان کاتالانی دست و پا شکسته گفت: «راستش، تنها چیز غلط‌انداز این ماشین راننده‌شه که من باشم.» و پس از مکث، به زبان کاستیلی اضافه کرد: «اگه یه عمر درآمدمو جمع کنم نمی‌تونم اینو بخرم.»

زن آه کشید: «تصورش آسونه.»

زن از گوشه چشم مرد را در نور سبز پیشخان اتومبیل برانداز کرد، و او را دید که دوران نوجوانی را پشت سر گذاشته، موهایی مجعد و نیم‌رخ از برنز زُمی دارد. فکر کرد که زیبا نیست اما نوعی گیرایی خاصی دارد؛ کت فرسوده و چرمی ارزان قیمتش به او می‌آید؛ و مادرش به یقین به شنیدن صدای پای او که پا به خانه می‌گذارد گل از گلش می‌شکفت. تنها دست‌های کارگرم‌مانندش نشان می‌داد که صاحب اتومبیل نیست.

در طول راه دیگر صحبتی نکردند، اما ماریا دوس پرایه‌رس احساس کرد که مرد چندین بار او را از گوشه چشم برانداز کرد و زن یک‌بار دیگر از این‌که با آن سن و سال زنده است تأسف خورد. احساس کرد با آن شال کلفت‌ها که موقع ریزش باران روی سر انداخته؛ و با آن کت از ریخت افتاده پاییزی که به دلیل غرق بودن در فکر مردن عوض نکرده، زشت و ترحم‌انگیز شده است. به محله گراسیا که رسیدند هوا کم‌کم باز می‌شد، شب شده بود و چراغ‌های خیابان را روشن کرده بودند. ماریا دوس پرایه‌رس به راننده گفت که او را سَرِ یک پیچ نزدیک پیاده کند، اما مرد اصرار داشت که او را جلو خانه‌اش برساند، و نه تنها این کار را کرد بلکه اتومبیل را توی پیاده‌رو برد تا زن بی‌آن‌که خیس شود از اتومبیل پایین برود. زن سگ را رها کرد، سعی کرد تا آن‌جا که تنش اجازه می‌داد با وقار پا روی پلکان بگذارد. و وقتی رو برگرداند تا

تشکر کند با چشمان خیره مردانه‌ای رویه‌رو شد که نفس در سینه‌اش حبس کرد. زن بی آن‌که آن قدرها سر در بیاورد که چه کسی برای چه چیزی یا از طرف چه کسی منتظر است، برای لحظه‌ای آن نگاه خیره را تحمل کرد، و آن وقت مرد بالحنی مصمم گفت: «اجازه می‌فرمایین پیام بالا؟»

ماریا دوس پرایه‌رس احساس کرد تحقیر شده است، گفت: «خیلی متشکرم که لطف کردین منو آوردین این‌جا، اما اجازه نمی‌دم منو دست بندازین.»

مرد بالحنی کاملاً جدی به کاستیلی گفت: «من دلیلی نداره کسی رو دست بندازم، چه رسد به زنی مثل شما.»

ماریا دوس پرایه‌رس با مردهای زیادی مثل او آشنا شده بود، مردهایی جسورتر از او را نیز از خودکشی نجات داده بود، اما در زندگی درازش هیچ‌گاه در گرفتن تصمیم تا این حد خود را نباخته بود. صدای مرد را، بدون کوچکترین تغییری در لحن، دوباره شنید: «اجازه می‌فرمایین پیام بالا.»

زن بی آن‌که در اتومبیل را ببندد راه افتاد و به زبان کاستیلی که یقین داشت مرد می‌فهمد، گفت: «هر کاری می‌خواین بکنین.»

زن وارد راهرو شد که از روشنائیِ اریب وارِ خیابان، نیمه تاریک بود و بازانوهای لرزان و احساسِ حالتِ خفگی ناشی از ترسی که، به گمان او، تنها در لحظه مرگ به آدم دست می‌دهد، از ردیف اول پلکان بالا رفت. وقتی در طبقه دوم پشت در ایستاد و توی کیفش به دنبال کلیدهایش گشت، همان‌طور که از درماندگی می‌لرزید، از توی خیابان صدای بسته شدن دو در را، یکی پس از دیگری، شنید. نوی که پیشاپیش او آمده بود سعی کرد پارس کند. زن با نجوایی دردآلود

گفت: «ساکت باش.» سپس صدای اولین قدم‌ها را روی سنگ‌های تق و لقی پلکان شنید و از این‌که قلبش از جا کنده شود دچار وحشت شد. چند لحظه‌ای رؤیای شومی که زندگی‌اش را در طول سه سال گذشته تغییر داده بود با یک مرور کلی از نظر گذراند و به اشتباه تعبیر خود پی برد.

شگفتزده به خود گفت: «خدایا، پس مرگ نبوده!»

سرانجام قفل را یافت و در آن حال به صدای شمرده درون تاریکی گوش می‌داد، به صدای نفس‌های تشدید شونده کسی که توی تاریکی، با تعجیبی همانند تعجب او، نزدیک می‌شد. و سپس به صرافت افتاد ارزش آن را داشته که این همه سال انتظار بکشد، ارزش آن را داشته که توی تاریکی این همه رنج ببرد، وقتی تنها این لحظه را زیسته باشد.

رؤیاهایم را می‌فروشم

یک روز صبح، ساعت نه، که روی تراسِ هتلِ ریویرایِ ماوانا، زیر آفتاب درخشان داشتیم صبحانه می‌خوردیم، موجی عظیم چندین اتومبیل را، که آن پایین در امتداد دیوار ساحلی، در حرکت بودند یا توی پیاده‌رو توقف کرده بودند، بلند کرد و یکی از آن‌ها را با خود تا کنار هتل آورد. موجِ حالتِ انفجارِ دینامیت را داشت و همهٔ آدم‌های آن بیست طبقه ساختمان را وحشتزده کرد و دَرِ شیشه‌ایِ بزرگِ ورودی را به صورت گرد درآورد. انبوه جهانگردانِ سرسرایِ هتل با مبل‌ها به هوا پرتاب شدند و عده‌ای از طوفانِ تگرگِ شیشه زخم برداشتند. موج به‌یقین بسیار بزرگ بود، چون از روی خیابانِ دوطرفهٔ میان دیوار ساحلی و هتل گذشت و، با آن قدرت، شیشه را از هم پاشید.

داوطلبان بشاش کوبایی، به کمک افراد ادارهٔ آتش‌نشانی، آت و آشفال‌ها را در کمتر از شش ساعت جمع کردند و دروازهٔ روبه دریا را

گشودند و دروازه دیگری کار گذاشتند و همه چیز را به صورت اول درآوردند. صبح کسی نگران اتومبیلی که با دیوار جفت شده بود نبود، چون مردم خیال می کردند یکی از اتومبیل هایی است که توی پیاده رو توقف کرده بودند. اما وقتی که جرثقیل آن را از جایش بلند کرد، جسد زنی دیده شد که کمر بند ایمنی او را، پشت فرمان، نگه داشته بود. ضربه آن قدر شدید بود که زن حتی یک استخوان سالم برایش نمانده بود. چهره اش داغان شده بود، چکمه هایش دریده بود و لباسش تکه پاره شده بود. یک حلقه طلا به شکل مار با چشمانی از زمرد در انگشت دستش دیده می شد. پلیس به اثبات رساند که زن خدمتکارِ سفیرِ جدیدِ پرتغال و زنش بوده. او دو هفته پیش همراه آن ها به *ماوانا* آمده بود و آن روز صبح، سوار بر اتومبیلی نو، راهی بازار بوده. وقتی این موضوع را توی روزنامه خواندم نام زن چیزی را به خاطر نمی آوردم، اما حلقه مارمانند و چشمان زمردش کنجکاوی مرا برانگیخت؛ چون دستگیرم نشد که حلقه در کدام یک از انگشتانش بوده.

این خبر برای من بسیار با اهمیت بود چون می ترسیدم همان زن فراموش نشدنی باشد که اسمش را هیچگاه در نیافتم و حلقه ای شبیه همین حلقه در انگشت اشاره دست راستش داشت که حتی در آن روزها از حالا غیر عادی تر بود. این زن را سی و چهار سال پیش در وین، توی میخانه ای که محل رفت و آمد دانشجویان امریکای لاتینی بود، دیده بودم که سوسیس و سیب زمینی آب پز و آبجوشکه می خورد. من آن روز صبح از رم رسیده بودم و هنوز که هنوز است واکنش سریع خود را در برابر سینه باشکوه او که حالت سینه خوانندگان اپرا را داشت؛ دُم های وارفته پوست رویاهی که روی یقه کتش آویخته بود؛ و آن حلقه مصری مارمانند را به یاد دارم. زبان

اسپانیایی را که تعریفی نداشت با لحنی طنین‌دار و بدون مکث صحبت می‌کرد و من خیال می‌کردم که او تنها زن اتریشی در پشت آن میز طولانی چوبی است. اما اشتباه می‌کردم، او توی کلمبیا متولد شده بود، و در دوران بچگی و در فاصله دو جنگ به اتریش آمده بود تا در رشته موسیقی و آواز درس بخواند. سی سالی داشت اما خوب نمانده بود چون چهره‌اش چنگی به دل نمی‌زد و پیش از موقع شکسته شده بود. اما انسان جذابی بود و حیرت همه را برمی‌انگیخت.

وین هنوز شهر سلطنتی کهنی بود که موقعیت جغرافیایی‌اش در میان دو دنیای آشتی‌ناپذیر، پس از جنگ جهانی دوم، آن را به صورت بهشت معاملات بازار سیاه و جاسوسی بین‌المللی درآورده بود. من جایی دنج‌تر برای هم‌میهن‌فراری‌ام، که هنوز توی میخانه سرنبش دانشجویان غذا می‌خورد، سراغ نداشتم. او صرفاً به خاطر پای‌بندی به ریشه‌هایش آن‌جا می‌آمد چون آن‌قدر پول داشت که غذای همه دوستان پشت میزش را حساب کند. هیچ‌گاه اسم حقیقی‌اش را نمی‌گفت و ما همیشه او را با نامی آلمانی، که راحت نمی‌شد تلفظ کرد، می‌شناختیم؛ نامی که ما آمریکای لاتینی‌ها در وین برایش ساخته بودیم؛ یعنی *فروریدا*. من تازه به او معرفی شده بودم که با گستاخی بی‌شائبه‌ای از او پرسیدم، چطور پا به دنیایی گذاشته که این همه با تپه‌های بادخیز کیندیو متفاوت و دور است و او این جمله بهت‌انگیز را پاسخ داد:

«من رؤیاهامو می‌فروشم.»

در واقع همین تنها حرفه او بود. او فرزند سوم از یازده فرزند مغازه‌دار مرفهی در کالداس سابق بود و همین‌که زبان باز کرد، این عادت

زیبا را در خسانواده‌اش تعمیم داد که همه، پیش از صبحانه، خواب‌های‌شان را تعریف کنند؛ یعنی وقتی که کیفیت الهامبخشی در انسان به ناب‌ترین شکلی در حال پا گرفتن است. در هفت سالگی خواب دید که یکی از برادرهایش را سیلاب برده. مادرش، صرفاً از روی خرافه پرستی قدغن کرد که پسرش توی آب‌کند شنا نکند با این‌که او عاشق این کار بود. اما *فررو فریدا* از قبل به شیوه خود پیش‌بینی‌اش را اعلام کرده بود.

گفته بود: «معنی این خواب این نیست که برادرم غرق می‌شه بلکه منظور اینه که نباید لب به شیرینی بزنه.»

تعبیر او برای پسر پنج‌ساله ظاهراً روسیاهی به دنبال داشت؛ چون او نمی‌توانست روزهای یکشنبه را بدون قاقالی‌لی به شب برساند. مادر که به استعداد غیبگویی دخترش اطمینان داشت اخطار را جدی گرفت. اما در اولین لحظه‌ای که از پسر غافل ماند او با یک تکه شیرینی کارامل که پنهانی مشغول خوردنش بود خفه شد و راهی برای نجاتش نبود.

فررو فریدا گمان نمی‌کرد که از راه استعدادش بتواند زندگی کند تا این‌که زمستان‌های طاقت‌فرسای وین عرصه را بر او تنگ کرد. آن وقت بود که او در اولین خانه‌ای که علاقه پیدا کرد زندگی کند به دنبال کار برآمد و وقتی که از او پرسیدند چه کاری از دستش برمی‌آید فقط این نکته را به زبان آورد که: «من خواب می‌بینم.» به تنها کاری که نیاز داشت توضیحی مختصر برای خانم خانه بود و آن وقت با دستمزدی که تنها مخارج جزئی او را برمی‌آورد استخدام شد، اما یک اتاق قشنگ و سه وعده غذا در اختیار داشت، به‌خصوص صبحانه که خانواده می‌نشستند تا از آینده نزدیک تک‌تک اعضا خبر پیدا کنند:

پدر کارشناس امور مالی بود؛ مادر زن بشاشی بود و به موسیقی مجلسی عشق می‌ورزید؛ و دو بچه یازده و نه ساله. آن‌ها همه مذهبی بودند و به خرافات تمایل داشتند و با علاقه به گفته‌های فرو فریدا دل می‌دادند که تنها وظیفه‌اش کشف سرنوشت روزانه خانواده از طریق رؤیاهای آن‌ها بود.

فرو فریدا برای مدتی طولانی و به‌خصوص در طول سال‌های جنگ، که واقعیّت شرارت‌بارتر از کابوس بود، کارش را به‌خوبی انجام می‌داد. تنها او بود که در سر صبحانه تصمیم می‌گرفت که هرکس در هر روز دست به چه کاری بزند و چگونه بزند تا این‌که پیشگویی‌هایش به صورت قدرت مطلق خانه درآمد. سلطه‌اش بر خانواده بی‌چون و چرا بود. جزئی‌ترین آه به اجازه او از دهان برمی‌آمد. ارباب خانه در همان وقت‌هایی که من در وین بودم درگذشت و این بزرگواری را نشان داد که قسمتی از دارایی‌اش را برای آن زن به‌جا گذاشت به این شرط که فرو فریدا به دیدن خواب‌هایش برای خانواده ادامه بدهد تا به انتها برسند.

من برای مدتی بیش از یک ماه در وین ماندگار شدم و در شرایط طاقت‌فرسای دانشجویان دیگر سهم بودم و به انتظار پولی لحظه‌شماری می‌کردم که هیچ‌وقت به دستم نرسید. دیدارهای فرو فریدا که با دست و دلبازی توأم بود با آن غذاهای بخور و نمیر برای ما جشن به حساب می‌آمد. یک شب که آبجو مرا به وجد آورده بود، توی گوش من با قاطعیت زمزمه کرد:

«فقط او دم به‌ت بگم که دیشب خواب تو دیدم. باید فوری از این جابری و تا پنج سال این طرف‌ها پیدات نشه.» و جای درنگ باقی نگذاشت. گفته‌اش با چنان قاطعیتی همراه بود که من همان شب سوار

آخرین قطار رم شدم.

گفته‌اش آن قدر بر من تأثیر گذاشت که از آن وقت به بعد خود را آدمی دانسته‌ام که از فاجعه‌ای که قرار بوده دامگیرش شود جان به در برده و هنوز که هنوز است پایم به وین نرسیده.

پیش از آن واقعه ناگوارِ ماوانا، فروریدا را یک بار طوری نامنتظرانه و تصادفی دیدم که برایم رازآمیز بود. این اتفاق در روزی پیش آمد که پابلو نیرودا در طول یک سفر دور و دراز، برای یک اقامت موقتی، برای اولین بار از هنگام جنگ داخلی، پا به اسپانیا گذاشت. نیرودا یک روز صبح را به قصدِ شکارِ کتاب‌های نابِ دستِ دوم با ما گذراند و توی پورتر یک جلد کتابِ قدیمی از ریخت افتاده را، که شیرازه‌اش از هم پاشیده بود، خرید و درِ افزایشِ قیمتی پرداخت که دو برابر حقوق ماهانه‌اش در سفارتخانهٔ رانگون می‌شد. در لابه‌لای جمعیت مثل فیل معلولی حرکت می‌کرد و هر چیزی را که می‌دید با کنجکاوی بی‌چگانه به دنبال طرز کارش بود، چون دنیا در نظرش اسباب‌بازی کوکی گنده‌ای می‌آمد که زندگی از آن ساخته می‌شد.

من کسی را ندیده‌ام که به اندازهٔ او به یکی از پاپ‌های رُناسنس شبیه باشد، چون آدمی شکمباره و ظریف بود و حتی، به رغم میلش، در صدر میز می‌نشست. همسرش، ماتیلده، پیشبندی دورگردنش می‌آویخت که بیشتر به درد آرایشگاه می‌خورد تا سر میز غذا، اما این تنها راهی بود که سرپایش غرق سُس نمی‌شد. آن روز در رستوران کارولِریاس یکی از روزهای معمولِ زندگی او بود. سه خرچنگ درسته را با مهارت یک جراح از هم جدا کرد و خورد و در عین حال بشقاب‌های دیگران را با چشمِ بلعید و از هر کدام با لذتی چشید که انگار خواسته باشد صدف‌های خوراکیِ معمولِ گالیسیا؛ صدف‌های

پوسته سیاه کانتابریا؛ میگوهای آلکاته و خیارهای دریایی کوستا براوا را، که خواستاران زیادی دارد، بخورد. و درین میان مثل فرانسوی‌ها از چیز دیگری بجز غذاهای لذیذ آشپزخانه صحبت نمی‌کرد، به‌خصوص خرچنگِ ماقبلِ تاریخی شیلی که توی قلبش جا داشت. ناگهان از خوردن دست کشید، شاخک‌های خرچنگ‌وارش را تنظیم کرد و بالحنی بسیار آرام به من گفت:

«یه نفر پشت سر منه که چشم از من بر نمی‌داره.»

از روی شانه‌اش نگاه کردم و دیدم درست می‌گوید. سه میز آن طرف‌تر زنی جسور با کلاه قدیمی و اشارپی ارغوانی بدون شتاب غذا می‌خورد و به او خیره شده بود. بیدرنگ او را به جا آوردم. پیر و چاق شده بود اما همان فرو فریدا بود با حلقهٔ مارمانند در انگشت اشاره.

فرو فریدا با نیرودا و همسرش سوار یک کشتی بود که از ناپل راه افتاده بود. اما توی کشتی همدیگر را ندیده بودند. او را دعوت کردیم تا سر میز ما قهوه بنوشد و من تشویقش کردم تا از رویاهایش بگوید و شاعر را شگفتزده کند. نیرودا اعتنایی نکرد، چون از همان ابتدا اعلام کرد که به رویاهای پیشگویانه اعتقادی ندارد.

گفت: «فقط شعره که غیبگوست.»

پس از صرف ناهار و در طولِ قدم زدنِ اجباری در طول رامپلاس، من و فرو فریدا خود را عقب کشیدیم تا خاطراتِ مان را تعریف کنیم بی آن‌که گوش کسی بشنود. فرو فریدا گفت که اموالش را در اتریش فروخته و در اپورتوی پرتغال جای دنجی پیدا کرده و توی خانه‌ای که توضیح داد کاخی قلابی بر روی تپه است زندگی می‌کند که از آن‌جا چشم‌انداز سراسر اقیانوس تا کشورهای امریکای جنوبی پیدا است. هر چند صریحاً نگفت اما از گفته‌هایش این موضوع روشن بود که با

خواب‌های پیاپی، دار و ندار مشتریان پر و پا قرصش را در وین بالا کشیده. اما این موضوع تعجب مرا برنینگخت، چون نظرم همیشه این بوده که رؤیاهای او چیزی بیش از ترفندی برای گذران زندگی نیست و این موضوع را با او در میان گذاشتم.

غش غش زیر خنده زد و گفت: «مث همیشه پررویی.» و چیز دیگری نگفت، چون بقیه افراد به انتظار نرود ایستاده بودند تا او صحبت‌هایش را به زبان عامیانه شیلیایی با طوطی‌های رام‌بلدوس پاخاروس تمام کند. وقتی گفت وگویی مان را از سر گرفتیم نرو نرودا موضوع را عوض کرد.

گفت: «راستی، می‌تونی برگردی وین.»

تنها در این وقت بود که به صرافت افتادم سیزده سال از اولین ملاقات ما گذشته.

گفتم: «حتی اگه رؤیاهات نادرست باشه به هیچ وجه برنمی‌گردم، اینو گفته باشم.»

در ساعت سه ما او را به حال خود گذاشتیم تا نرودا را برای رفتن به محل خواب نیمروز مقدس او همراهی کند، که در خانه ما پس از تدارک مفصل آماده کرده بود و از جهتی آدم را به یاد مراسم چای ژاپنی‌ها می‌انداخت. بعضی پنجره‌ها می‌بایست باز باشند و بعضی دیگر بسته باشند تا میزان کامل گرما حاصل شود و نوع خاصی نور از جهتی خاص می‌بایست بتابد و سکوت کامل برقرار باشد. نرودا بیدرنگ به خواب رفت و، مثل بچه‌ها، ده دقیقه بعد بیدار شد که اصلاً انتظارش را نداشتیم. سر و کله‌اش در اتاق پذیرایی پیدا شد، سر حال و با نقشی که بال‌ش بر گونه‌اش جا گذاشته بود.

گفت: «من خواب اون زنی رو دیدم که خواب می‌بینه.»

ماتیلده از او خواست که خوابش را برایش تعریف کند.

گفت: «خواب دیدم که اون زن داره خواب منو می‌بینه.»

من گفتم: «این موضوع از داستان‌های بورخسه.»

با ناراحتی نگاهی به من انداخت.

«مگه اون این موضوعو نوشته؟»

گفتم: «اگه هم ننوشته باشه یه روزی می‌نویسه. این یکی از

مخمصه‌های اونه.»

همین‌که نروء در ساعتِ ششِ غروبِ آن روز سوار کشتی شد با ما خداحافظی کرد، به تنهایی پشت یک میز تنها نشست و با جوهر سبز شروع به نوشتن شعرهای روانی کرد که معمولاً موقع اهدای کتاب هایش با آن گل و ماهی و پرنده می‌کشید. با اولین اخطار «بدرقه‌کننده‌ها پیاده شوند»، به دنبال فرو فریدا گشتم و سرانجام همان‌طور که خداحافظی نکرده داشتیم می‌رفتیم، در عرشه جهانگردها پیدایش کردیم. او هم چرتی زده بود.

گفت: «من خواب شاعرو دیدم.»

شگفتزده از او خواستم که خوابش را برایم تعریف کند.

گفت: «خواب دیدم شاعر داره خواب منو می‌بینه.» و نگاه به‌ترزده

من اوقات او را تلخ کرد. «چه انتظاری داشتی؟ گاهی، میون اون همه خواب، آدم خوابی می‌بینه که هیچ ارتباطی با زندگی واقعی نداره.»

دیگر او را ندیدم یا حتی به فکرش هم نیفتادم تا وقتی که خبر آن زنِ انگشترِ مارمانند به دست را توی آن فاجعهٔ ریویرای هاوانا شنیدم که جانش را از دست داده. چند ماه بعد که، در یک مهمانی سیاسی، تصادفی با سفیر پرتغال برخوردم نتوانستم جلو و سوسهٔ خود را بگیرم و از او سؤال‌هایی کردم. سفیر با علاقهٔ زیاد و تحسین فوق‌العاده‌ای

درباره او داد سخن داد، گفت: «شما نمی‌دونین چقدر این زن خارق‌العاده بود. اگه می‌دونسین یه داستان درباره‌ش می‌نوشتین.» و با همین لحن و جزئیات بهت‌انگیز به گفته‌هایش ادامه داد، بی‌آن‌که سرنخی به دست من بدهد تا به نتیجه‌ای برسم.

سرانجام با لحنی بسیار عینی پرسیدم: «آخر چه کار می‌کرد؟»
آن وقت او مایوسانه گفت: «هیچی، خواب می‌دید.»

مارس ۱۹۸۰

□ □ □

ارواح ماه اوت

اندکی پیش از ظهر به آرسو رسیدیم، و بیش از دو ساعتی را به دنبال قصر رنسانس می‌گشتیم که میگل اوترو سیلوا، نویسندهٔ ونزوئلایی، در گوشه‌ای دنج، در منطقهٔ روستاییِ توسکان خریده بود. یک روز یکشنبه سوزان و شلوغی در اوایلِ ماهِ اوت بود و توی خیابان‌های انباشته از جهانگرد پیدا کردن آدمی که از همه چیز سر دریاورد کار آسانی نبود. پس از تلاش‌های بیهودهٔ زیادی برگشتیم سوار اتومبیل شدیم و از راه جاده‌ای که دو سویش سرو کاشته بودند، اما تابلویی نداشت، از شهر بیرون رفتیم. پیرزن غازچرانی جای قصر را به طور دقیق برایمان گفت. پیش از خدا حافظی پرسید که می‌خواهیم آن‌جا بخواهیم یا نه و ما جواب دادیم که فقط برای ناهار، که هدف اصلی ما بود، راهی آن‌جا هستیم.

او گفت: «چه بهتر، چون اون خونه محل زندگی ارواحه.»

من و زخم که به روح، آن هم در وسط روز، اعتقاد نداریم، به ساده لوحی آن زن خندیدیم. اما دو پسرمان، که نه ساله و هفت ساله بودند، از فکر روبه رو شدن با روح درست و حسابی سر از پا نمی شناختند.

میگل اوترو سیلوا، که علاوه بر نویسنده بودن، میزبان بی نظیر و آدم خبره و ظریفی در کار پخت و پز بود، با ناهاری فراموش نشدنی چشم به راه ما بود. از آن جا که دیر رسیدیم فرصت دیدن قصر را پیش از نشستن پشت میز پیدا نکردیم؛ اما نمای بیرونی آن چیز ترسناکی نداشت و منظرهٔ تمامی شهر از مهتابی پرگلی که تویش ناهار می خوردیم ناراحتی های راه را از تن مان بیرون آورد. صحبت به نابغه های آن جا کشید؛ باور کردن این موضوع دشوار بود که آن همه آدم نابغه فراموش نشدنی در آن تپه انباشته از خانه و اتاق هایی به دنیا آمده باشند که به زحمت گنجایش نهصد هزار آدم را داشتند. اما میگل اوترو سیلوا با بذله گویی کارائیبی خود گفت که آن ها کجا و نابغه آرسویی کجا.

و با صدای بلند گفت: «از میون این نابغه ها لئویکویه سر و گردن از همه بزرگتر بود.»

و ادامه داد و از او که نام خانوادگی نداشت و به لئویکوی مشوق هنر و جنگ مشهور بود گفت و از قصر که ساختنش موجب تلخکامی او شد و در تمام مدت ناهار دربارهٔ او داد سخن داد. از قدرت بی حد و حصر او گفت، از عشق غم انگیزش و از مرگ دردناکش. برای ما تعریف کرد که در یک لحظهٔ جنون محض، معشوق خود را در رختخواب، به دنبال مهرورزی، با خنجر کشته و آن وقت سگ های وحشی و درندهٔ خود را رو به خود شورانده و تکه تکه شده. میگل

بسیار جدی و با اطمینان خاطر گفت که، بعد از نیمه شب، روح لُدویکو در تاریکیِ خانه قدم می‌زند و سعی می‌کند در برزخِ عشق خود آرامش پیدا کند.

قصر راستی‌راستی بزرگ و تاریک بود. اما در روشنایی روز، با آن حال خوش و شکم سیر، قصه میگل ظاهراً یکی دیگر از سرگرمی‌های زیادی بود که میگل با آن‌ها سر مهمانانش را گرم می‌کرد. بعد از خواب نیمروز، ما بدون دلهره توی هشتاد و دو اتاقی که مالک‌های پیاپیِ قصر انواع تغییرها را در آن داده بودند گشتی زدیم. میگل تمام طبقه اول را بازسازی کرده بود؛ یک اتاق خواب جدید با کف مرمر ساخته بود، یک حمام سونا و وسایل ورزشی؛ و نیز یک مهتابی انباشته از گل‌های تماشایی که ما تویش غذا خورده بودیم. طبقه دوم، یعنی طبقه‌ای که در طول قرن‌ها بیش از همه مورد استفاده قرار گرفته بود، شامل اتاق‌هایی می‌شد که سال‌ها بار با اسباب و اثاثیه‌ای از دوران‌های مختلف که به حال خود رها شده بودند. در طبقه بالا اتاقی دیدیم که دست نخورده حفظ شده بود و از دسترس زمان به دور مانده بود و آن‌جا خوابگاه لُدویکو بود.

لحظه دل‌انگیزی بود. در یک جاتخت قرار داشت با پرده‌هایی که با نخ‌های طلایی برودری دوزی شده بود؛ روتختی با گلابتون‌دوزی های نادری که هنوز با خونِ خشک شده معشوقِ قربانی شده سفت و سخت بود؛ در جای دیگر بخاری قرار داشت با خاکسترهای یخزده و آخرین‌کننده هیزمی که به صورت سنگ درآمده بود. در طرف دیگر، گنجه دیده می‌شد با اسلحه‌های آماده شلیک و، در قابی مطلا، تصویر رنگ و روغنِ سلحشورِ غمگین، که به دست استادی از اهالی فلورانس نقاشی شده بود، نقاشی که بخت آن را نداشت که نامش

باقی بماند. اما چیزی که بیش از همه بر من تأثیر گذاشت رایحه توضیح ناپذیر توت‌فرنگی‌های تازه‌ای بود که تمام اتاق را آکنده بود. روزهای تابستان نوسکانی طولانی و کاهلانه‌اند و افق تا ساعت نه شب همچنان خودنمایی می‌کند. وقتی گردش ما در تمام قصر به آخر رسید ساعت از پنج گذشته بود اما میگل اصرار ورزید که ما را به دیدن نقاشی‌های دیواری پیرو دلا فرانچسکا در کلیسای سان فرانچسکو ببرد. بعد از آن‌جا، زیر آلاچیق میدان، سر فرصت به خوردن قهوه پرداختیم و وقتی برگشتیم تا چمدان‌های خود را برداریم با غذایی روبه‌رو شدیم که انتظارمان را می‌کشید. و بنابراین برای شام ماندیم. در آن حال که زیر آسمان ارغوانی روشن و تک ستاره‌ای در آن به خوردن مشغول بودیم، پسران من چراغ‌قوه‌ها را از توی آشپزخانه برداشتند و راه طبقه‌های بالا را در پیش گرفتند تا توی تاریکی چیزهایی کشف کنند. ما، از همان پشت میز، صدای گروپ‌گروپ اسب‌های وحشی را روی پلکان‌ها می‌شنیدیم، و صدای ناله درها، و فریادهای سرخوشانه‌ای که لُدویکو را توی اتاق‌های تاریک صدا می‌زدند. این‌ها کسانی بودند که فکر شیطننت‌آمیز خوابیدن در آن‌جا به سرشان زده بود. میگل اوترو سیلوا که به وجد آمده بود آن‌ها را حمایت می‌کرد و ما از نظر رعایت نزاکت جرئت نداشتیم جلو آن‌ها را بگیریم. برخلاف ترسی که در دل من افتاده بود، خیلی خوب خوابیدم، من و همسرم توی اتاق خوابی در طبقه اول خوابیدیم و بچه‌ها در اتاق کنار ما. هر دو اتاق به صورت جدید ساخته شده بود و چیز ناراحت کننده‌ای نداشت. همان‌طور که به انتظار خواب بودم، دوازده ضربه بیخوابی آور ساعت پاندول دار اتاق پذیرایی را شمردم و به یاد هشدار ترس آور زن غازچران افتادم. اما آن قدر خسته بودیم که خیلی زود به

خوابی عمیق و ناگسسته فرورفتیم، و من بعد از ساعت هفت چشم به روی آفتاب باشکوهی گشودم که از لابه لای تاک‌های آویخته از پنجره می‌درخشید. در کنارم همسر من دریای آرام بیگناهی را درمی‌نوردید. به خودم گفتم: «چقدر ابلهانه‌س که توی این سال و زمانه آدم به ارواح اعتقاد داشته باشه.» تنها در این وقت بود که از رایحهٔ توت‌فرنگی‌های تازه به خود لرزیدم و بخاری را با آن خاکستر سرد و آخرین‌کننده هیزم سنگ شده دیدم و تصویر آن سلحشورِ غمگین را در قاب طلایی که از فراز سه قرن چشم به من دوخته بود. چون ما در اتاق خواب طبقهٔ اول که شب پیش تویش خوابیده بودیم نبودیم، بلکه در خوابگاه لُدویکو، زیر سایبان و پرده‌های گردآلود و شمدهایی بودیم که از خونِ همچنانِ گرمِ تختِ نفرین شده‌اش خیس بود.

اکتبر ۱۹۸۰

قدیس

مارگاریتو دوراته را، بعد از بیست و دو سال، در یکی از خیابان‌های باریک و مرموز تراسته‌وره دیدم و در ابتدا به سختی او را به جا آوردم؛ چون زبان اسپانیایی را نارسا صحبت می‌کرد و سر و شکل پیرمردهای رومی را پیدا کرده بود. موهایش سفید و کم‌پشت شده بود و از آن رفتار موقر و روشنفکر آندی در او اثری نبود و همان لباس سوگواری را به تن داشت که در ابتدای ورودش به رم پوشیده بود. در جریان گفت‌وگو، رفته‌رفته، تلخی سال‌هایی را که بر او گذشته بود از ذهنش زدودم و باز او را به همان حال گذشته، یعنی تودار، پیشگویی ناپذیر و قرص و محکم دیدم. پیش از نوشیدن فنجان دوم قهوه در یکی از نوشگاه‌های دوران جوانی، دل به دریا زدم و پرسشی را مطرح کردم که بی‌تابم کرده بود.

«کار قدیس به کجا کشید؟»

جواب داد: «قدیس هنوز هست. منتظره.»

تنها من و رافائل ری پرو سیلوا، خوانندهٔ تِتر، بار سنگینِ انسانیِ پاسخِ او را می توانستیم درک کنیم. ما از موقعیت غم انگیزش خبر داشتیم و من سال ها گمان می کردم مارگاریتو دورانه شخصیتی است در جست و جوی نویسنده که ما، رمان نویس ها، همهٔ عمر چشم به راهش هستیم و اگر هیچ گاه اجازه نمی دادم به من دسترسی پیدا کند ازین رو بود که پایان داستان تصورناپذیر بود.

در آن بهار با طراوتی به رم آمده بود که پیوس هفتم به سکسکه دچار شده بود و نه هنر شرافتمندانهٔ پزشکان و نه ترفندهای جادوگرها نمی توانستند درمانش کنند. مارگاریتو اولین باری بود که از تولیما، روستایش در ارتفاعات سلسله کوه های آندِ کلمبیا، دور شده بود و این واقعیتی بود که از طرز خوابیدنش می شد فهمید. یک روز صبح با یک جعبهٔ ظریف از چوب کاج، که شکل و اندازهٔ جعبهٔ ویلن سل را داشت، خودش را به سفارتخانهٔ ما معرفی کرد و دلیل تعجب آور سفرش را برای سفیر توضیح داد و سپس سفیر به هم میهنش، رافائل ری پرو سیلوا، خوانندهٔ تِتر، تلفن کرد و از او خواست در پانسیون که ما زندگی می کردیم اتاقی برایش پیدا کند. به این ترتیب بود که من او را ملاقات کردم.

مارگاریتو دورانه فقط مدرسهٔ ابتدایی را تمام کرده بود، اما علاقه اش به نامه نگاری سبب شده بود که با مطالعهٔ پر شور هر چیز جالبی که به دستش می رسید دانش وسیعی کسب کند. در هجده سالگی، که توی روستا کارمند شده بود، با دختر زیبایی از دواج کرد که مدت کوتاهی پس از به دنیا آوردن اولین فرزندشان، که دختر بود، درگذشت. دختر هم که از مادرش زیباتر بود در هفت سالگی به دنبال تب شدیدی جان

داد. اما زندگی واقعی مارگاریتو دورانه شش ماه پیش از ورودش به رم شروع شد، یعنی از وقتی که ساختمان یک سد سبب شد گورستان روستایش جابه‌جا شود. مارگاریتو، مثل همه ساکنان آن ناحیه، می‌بایست استخوان‌های مرده‌هایش را از گور بیرون بیاورد و به گورستان تازه منتقل کند. استخوان‌های زنش خاک شده بود، اما دختر، در گور کنار او پس از یازده سال هنوز دست نخورده مانده بود. در واقع، وقتی دَر تابوت را با زور باز کردند عطرِ گل‌های سرخ تازه چیده که با آن‌ها دفن شده بود فضا را آکند. اما از همه عجیب‌تر این بود که تن مرده وزن نداشت.

صدها آدم، که دنبال چیزهای عجیب و غریب‌اند، به شنیدنِ خبرِ پر سر و صدای معجزه، به روستا هجوم آوردند. فسادناپذیری بدن، بی‌چون و چرا، علامت این بود که زن قدیس است و حتی اسقف ناحیه تصدیق کرد که چنین پدیده‌ی شگفت‌انگیزی را می‌بایست به قضاوت واتیکان وا گذاشت. و این بود که به جمع‌آوری اعانه پرداختند تا مارگاریتو دورانه راه سفر رم را در پیش بگیرد و برای هدفی بجنگد که دیگر منحصر به او یا مرزهای محدود و حقیر روستایش نمی‌شد بلکه به صورت مسئله‌ای همگانی درآمده بود.

مارگاریتو دورانه توی پانسیونِ محله‌ آرام پاربولی، به دنبال تعریف کردنِ داستان، قفل را باز کرد و دَر صندوق زیبا رو را گشود. به این ترتیب بود که من و ری‌پرو سیلوا، خواننده‌ی تِر، پای‌مان به معجزه کشیده شد. دختر شبیه آن جسدهای چروکیده‌ی مومیایی شده که توی آن همه موزه‌های دنیا دیده می‌شوند نبود. بلکه دختر خردسالی بود در لباس عروسی که بعد از آن همه ماندن در زیرزمین هنوز در خواب بود. پوستش نرم و گرم بود و چشمان گشوده‌اش برق می‌زد و این احساس

تحمل ناپذیر را به آدم می داد که از دنیای مرگ به ما می نگرَد. ساتن و شکوفه های نارنج مصنوعی تاج او به خوبی پوستش خشونتِ زمان را تحمل نکرده بودند و در واقع این موضوع درست بود که وقتی او را بلند کردیم وزن جعبه تغییر نکرد.

مارگاریتو دورانه مذاکراتش را روز بعد از ورود شروع کرد، در ابتدا با معاون سفیر که بیشتر دلسوز بود تا کارآمد صحبت کرد و سپس با هر ترفندی که عقلش می رسید مانع های بیشماری را که واتیکان بر سر راهش قرار می داد کنار می زد. اقداماتی را که دنبال می کرد بروز نمی داد اما ما می دانستیم که یکی دو تا نیستند و به جایی هم نمی رسند. با همه گروه های مذهبی و بنیادهای بشردوستانه تماس برقرار کرد و آن ها با علاقه اما بدون تعجب حرف هایش را شنیدند و قول دادند قدم های فوری بردارند، که هیچ گاه برنداشتند. واقعیت آن بود که زمان مناسب نبود و کارهایی که به دفتر پاپ ارجاع شده بود تا هنگام از میان رفتن سکسکه پاپ به تعویق افتاده بود؛ سکسکه ای که ثابت شده بود نه تنها در برابر ظریف ترین شیوه های طب دانشگاهی بلکه در مقابل هر نوع جادو جنبلی که از سراسر دنیا فرستاده می شد مقاوم است.

سرانجام، در ماه ژوئیه، پیوس هفتم بهبودی پیدا کرد و برای تعطیلات تابستانی راهی کاستیل گاندولفو شد. مارگاریتو قدیس را به اولین شرفیابی هفتگی بعد از بهبودی برد، به این امید که او را به پاپ نشان بدهد. پاپ در حیاط اندرونی روی بالکنی آن قدر کوتاه ظاهر شد که مارگاریتو نتوانست ناخن های صیقل شده اش را ببیند و عطر اسطوخودس او را بشنود. پاپ، به خلاف پیش بینی مارگاریتو، در میان جهانگردانی که از ملیت های گوناگون آمده بودند دور نگشت تا او را

ببیند، بلکه مطلب واحدی را به شش زبان بیان کرد و با یک دعای همگانی سر و ته شرفیابی را به هم آورد.

مارگاریتو بعد از این همه تأخیر تصمیم گرفت خود مهار کار را به دست بگیرد. نامه‌ای کمابیش شش صفحه‌ای به دبیرخانه واتیکان نوشت اما جوابی دریافت نکرد. این موضوع را پیش‌بینی کرده بود، چون کارمندی که دستخط او را با تشریفات لازم دریافت کرده بود، جز نگاهی رسمی به دختر مرده لطف دیگری در حق او نکرده بود و کارمندانی که از کنارش گذشته بودند بی هیچ علاقه‌ای نگاهی به دختر انداخته بودند و یکی از آن‌ها گفته بود که سال گذشته بیش از هشتصد نامه دریافت کرده‌اند که همه برای جسد‌های دست‌نخورده در قسمت‌های مختلف کره زمین درخواست قدیس بودن کرده‌اند. سرانجام مارگاریتو درخواست کرد که دربارهٔ صحت بی‌وزنی جسد تحقیق شود. کارمند تحقیق کرد اما حاضر نشد تصدیق کند.

گفت: «این موضوع به اجماع نیاز دارد.»

مارگاریتو دوسه ساعت وقت فراغت را که داشت و نیز یکشنبه‌های کسالت‌بار تابستان را توی اتاقش می‌ماند و هر کتابی که ظاهراً به موضوع مربوط می‌شد با وَّلَع می‌خواند. در پایان هر ماه، به‌استکار خود، صورت ریز هزینه‌ها را توی دفتری می‌نوشت و برای این کار دستخط پخته منشی‌های با تجربه را به کار می‌گرفت و برای افراد روستایی که هزینه‌ها را تأمین کرده بودند گزارش روزانه و دقیق آماده می‌کرد. پیش از آن‌که سال به آخر برسد همهٔ سوراخ‌سنه‌های رم را طوری می‌شناخت که انگار توی آن‌جا به دنیا آمده باشد. ایتالیایی را روان و با ایجاز اسپانیایی آندی خود صحبت می‌کرد و مثل هر فرد دیگری دربارهٔ بخشیدن مقام قدیسی اطلاعات داشت. اما وقت

بیشتری سپری شد تا لباس سوگواری، جلیقه و کلاه قاضی مآبی را کنار بگذارد که در رم آن روزگار به بعضی گروه‌های سِری، که هدف‌های پنهانی داشتند، اختصاص داشت. صبح خیلی زود با جعبهٔ حاوی قدیس از خانه بیرون می‌رفت و گاهی شب دیروقت، از پا افتاده و دلمرده، برمی‌گشت اما همیشه انباشته از شور و شوقی بود که روز بعد شهامتی تازه به او می‌بخشید.

می‌گفت: «قدیس‌ها در دوران خودشون زندگی می‌کنن.»

من بار اولی بود که به رم آمده بودم؛ در مرکز سینمای تجربی درس می‌خواندم، و همان رنج‌های مارگاریتو را با شدتی فراموش‌ناشدنی تجربه می‌کردم. پانسیون ما، در واقع، آپارتمان نوی بود در فاصلهٔ چند قدمی ویلا بورگز. مالک توی دو اتاق نشسته بود و چهار اتاق دیگر را به دانشجویان خارجی اجاره داده بود. اسمش را ما ماریا خوشگل گذاشته بودیم. که در دوران پختگی و خزان عمرش زنی خوش‌چهره، تندخو و همیشه نسبت به این قانون مقدس که هر انسان سلطان خودکامهٔ اتاق خویش است وفادار بود. کسی که به‌راستی بار زندگی روزانهٔ آن‌جا را به دوش داشت خواهر بزرگش، عمه آنتونیه‌تا، بود، فرشتهٔ بی‌بال و پری که ساعت‌های پیاپی برای او کار می‌کرد و با آن سطل و جاروی دسته‌بلند توی آپارتمان گشت می‌زد و کف مرمری آن‌جا را، بیش از حد انتظار، برق می‌انداخت. همین زن بود که راه و رسم خوردن پرنده‌های کوچکِ چهچه‌زن را که شوهرش، بارتولینو، می‌گرفت به ما آموخت - و این عادت بدی بود که از زمان جنگ مانده بود - و سرانجام هم مارگاریتو را وقتی دیگر از عهدهٔ پرداخت قیمت‌های ماریا خوشگل برنیامد، به خانهٔ خودش برد.

هیچ چیز به اندازهٔ آن خانهٔ بی‌قرار و قانون‌فریاد مارگاریتو را به

آسمان نمی‌رساند. هر ساعت چیز شگفت‌آوری برای ما توی آستین داشت و حتی صبح نشده غرش ترسناکِ شیرِ باغ وحشِ ویلا بورگز ما را از خواب می‌پراند. رُمی‌ها از تمرینِ آوازِ صبحگاهی بدشان نمی‌آید و این امتیازی برای ری‌پرو سیلوا، خوانندهٔ تَنر، به حساب می‌آمد. ساعت شش از خواب بیدار می‌شد، حمامِ طَبی آبِ سردِ خود را می‌گرفت. سیل و ابروانِ مِفِستافِلس‌وارِ خود را مرتب می‌کرد و وقتی کاملاً آماده می‌شد، یعنی لباس حمامِ پیچازی خود را تن می‌کرد؛ شالِ ابریشمیِ چینیِ خود را دورِ گردن می‌انداخت و ادوکلنِ اختصاصیِ خودش را می‌زد، خود را از نظر روحی و جسمی وقف تمرینِ آواز می‌کرد. پنجرهٔ اتاقش را، آن هم وقتی ستارگانِ زمستانی هنوز در آسمان بودند، می‌گشود و رفته‌رفته با عبارت‌های عاشقانهٔ تک‌خوانی گرم می‌شد تا این‌که شش‌دانگِ صدایش را رها می‌کرد. وقتی او نُتِ «دو» را به صدای بلند می‌خواند، دیگر همه می‌دانستند که شیر ویلا بورگز با غرشی زمین لرزه‌وار جوابش را می‌دهد.

عمه آنتونیه‌تا، با شگفتی تمام، بلند می‌گفت: «روحِ مَرْقِیسِ مقدس توی وجود تو حلول کرده، پسرَم*، چون فقط اون با شیرها حرف می‌زد.»

یک روز صبح این شیر نبود که جواب داد. خوانندهٔ تَنر ابتدایِ آوازِ عاشقانهٔ دو نفرهٔ [نمایشنامه] اتللو را شروع کرد:

در شب ساکنی که تار بود / هر صدا دیگر آشکار بود.**

(*) در متن به زبان ایتالیایی - م.

(**) برگردان به شعر فارسی از محمد حقوقی - م. / متن شعر به زبان ایتالیایی - م.

و ما از انتهای حیاط جواب را، با صدای سوپرانوی زیبا، شنیدیم. خوانندهٔ تِرِ ادامِه داد و هر دو خواننده قطعه را تا آخر خواندند و همسایه‌ها که پنجره‌ها را گشوده بودند تا خانه‌های‌شان با سیلاب آن عشق مقاومت‌ناپذیر تقدیس شود، لذت بردند. خوانندهٔ تِرِ وقتی به صرافت افتاد که دزد موناِ نامرئیِ او کسی جز ماریا کانینگهام نیست چیزی نمانده بود از حال برود.

تصور می‌کنم که این ماجرا به مارگاریتو دورانه عذر موجهی داد تا به زندگی در آن خانه بپیوندد. از آن وقت به بعد بود که او کنار ما پشت میزِ همیشگی می‌نشست و دیگر، بر خلاف اوایل، توی آشپزخانه نمی‌رفت که در آن جا عمه آنتونیه تا تقریباً هر روز صبح با دست و دلبازی خوراک لذیذ مرغ آوازخوان برایش می‌کشید. غذا که تمام می‌شد، ماریا خوشگله به صدای بلند روزنامهٔ صبح را برای ما می‌خواند و تلفظ واژه‌های ایتالیایی را می‌آموخت و دربارهٔ خبرها بذله‌گویی می‌کرد و تفسیرهایی از خودش درمی‌آورد و روحیه‌ای شاد به ما می‌بخشید. ماریا خوشگله یک روز، با اشاره به آن قدیس، برای ما تعریف کرد که توی شهر پالرمو موزهٔ عریض و طویلی است که جسدهای فسادناپذیر مردها، زنها، بچه‌ها و حتی چندین اسقف را تویش نگهداری می‌کنند که همه را از یک گورستان کاپوچین درآورده‌اند. این خبر طوری مارگاریتو را دچار تشویش کرد که لحظه‌ای آرام نداشت تا وقتی که راهی پالرمو شدیم. اما یک نگاه گذرا به آن تالارهای تأثرآور که آن جسدهای مسخره را تویش جا داده بودند کافی بود تا او قضاوت تسلی‌بخش خودش را ابراز کند.

گفت: «این‌ها فرق می‌کنن. با یه نگاه می‌شه فهمید که این‌ها مرده‌ن.»
ناهار که تمام می‌شد منگی و بی‌حالیِ ماهِ اوتِ رم را از پا

در می آورد، آفتاب بعد از ظهر در وسط آسمان بی حرکت می ماند، در سکوت ساعت دو جز صدای آب، که صدای طبیعی رم است، چیزی به گوش نمی رسید. اما نزدیکی های ساعت هفت پنجره ها باز می شد تا هوای خنک که شروع به چرخ زدن می کرد به درون فراخوانده شود و آدم های شادی به خیابان ها می ریختند که در میان تق تقِ موتورِ موتورسیکلت ها و فریاد خربزه فروش های دوره گرد و آوازهای عاشقانه لابه لای گل های بالکن ها، هدف دیگری جز زندگی کردن نداشتند.

من و خواننده یثر بعد از ظهرها نمی خوابیدیم، سوارِ موتورسیکلتِ وسپای او می شدیم، یعنی او می راند و من پشت سرش سوار بودم و توی ویلا بورگز برای زن های ولگرد تابستان بستنی و شکلات می بردیم. زن ها زیر درختان غار که عمر صدساله داشتند پرسه می زدند و توی آفتاب روشن دنبال جهانگردهایی می گشتند که بعد از ظهرها خواب شان نمی برد. آن ها، مثل بیشتر زن های آن روزها در رم، زیبا، دست به دهان و مهربان بودند و پارچه های اورگاندی آبی، پوپلین صورتی، کتان سبز تن می کردند و برای محافظت از آفتاب چترهای آفتابی روی سرشان می گرفتند که از باران گلوله های جنگ اخیر آسیب دیده بودند. زندگی در کنار آن ها خیلی صفا داشت؛ چون آن ها، بی اعتنا به کسب و کار، مشتری خوبی را که به تورشان می خورد دست به سر می کردند تا با ما توی نوشگاه سر نبش قهوه بخورند و شیر و وِر بگویند یا سوار درشکه بشوند و توی پارک دور بزنند یا به شاهان مخلوع و معشوقه های غمزده شان، که در میدان اسبدوانی*، توی

غروب آفتاب، اسب سواری می‌کردند اشاره کنند و ترحم ما را برانگیزند. یکی دوبار هم برای آن‌ها نقش مترجم را با خارجیانی بازی کردیم که راه‌شان را گم کرده بودند.

ما به این دلیل‌ها نبود که مارگاریتو دوراته را به ویلا بورگز بردیم؛ بلکه خیال داشتیم شیر را به او نشان بدهیم. شیر بدون قفس در جزیره بیابان‌مانند کوچکی، در وسط خندقی عمیق، زندگی می‌کرد و همین که چشمش به ما، در آن ساحل دوردست، افتاد با تشویش غرشی سر داد که نگاهیانش را متعجب کرد. کسانی که به دیدن پارک آمده بودند یکجا جمع شدند. خواننده تتر سعی کرد با خواندنِ تترِ «دو»ی صبحگاهی خودش را معرفی کند اما شیر اعتنایی نکرد. ظاهراً غرش او، بدون تمایز، خطاب به همه ما بود، اما نگهبان بیدرنگ به صرافت افتاد که غرش او تنها برای مارگاریتو بوده است. واقعیت هم همین بود؛ مارگاریتو به هر طرفی می‌رفت شیر هم راهی همان طرف می‌شد. و همین‌که از نظر پنهان می‌شد شیر از غریدن دست می‌کشید. نگهبان شیر، که از دانشگاه سِپتا دکترای ادبیات کلاسیک داشت، خیال کرد که مارگاریتو آن روز صبح کنار شیرهای دیگر بوده و بوی آن‌ها را به این طرف و آن طرف می‌برد. نگهبان گذشته ازین دلیل، که موجه نبود، توضیح دیگری به نظرش نمی‌رسید.

گفت: «هر چی باشه، این غرش‌ها حاکی از دلسوزی‌یه نه دشمنی.» و با این همه، چیزی که ری‌پرو سیلوا، خواننده تتر، را بیش از هر چیزی تحت تأثیر قرار داد این ماجرای خارق‌العاده نبود، بلکه وقتی بود که دوستان ایستادند و با زن‌های پارک گرم اختلاط شدند و مارگاریتو دست و پایش را گم کرد. وقتی پشت میز نشستیم مارگاریتو به این موضوع اشاره کرد و ما همه توافق کردیم که — بعضی‌ها از روی

شیطنت و دیگران برای ابراز همدردی — دست به دست هم بدهیم و مارگاریتو را از تنهایی بیرون بیاوریم.

ماریا خوشگله که خوش قلبی ما به هیجانش آورده بود دست هایش را با آن نگین های بدلی انگشترهایش، مثل زنان شیفته انجیل، به سینه فشرد.

گفت: «من هم از روی خیرخواهی کمک می کنم با این که از مردهایی که حلیقه به تن می کنن خوشم نمی آد.»

به این ترتیب بود که خوانندهٔ نثر ساعت دو بعد از ظهر با وسپای خود راهی ویلا بورگز شد و با پروانه کوچکی برگشت که خیال می کرد از هرکس دیگری بهتر می تواند یک ساعتی سر مارگاریتو را گرم کند. او را واداشت لباسش را در بیاورد؛ با صابون معطر حمامش کرد؛ تنش را خشک کرد؛ به او آدوکلن زد؛ و سرپایش را با پودر تالک کافورزدهٔ بعد از اصلاح آغشته کرد. آن وقت پول یک ساعتی را که با او بود به اضافهٔ یک ساعت اضافی به او پرداخت و سپس به او گفت که قدم به قدم چه کاری بکند.

او پاورچین پاورچین مثل رویای خواب نیمروز توی خانهٔ تاریک راه افتاد. دو ضربهٔ کوچک به درِ اتاق خواب عقب زد و مارگاریتو دورانه پا برهنه و بدون پیراهن پشت در آمد.

او با صدا و رفتار دختر مدرسه ای ها گفت: «سلام، جَوون، منو خوانندهٔ نثر فرستاده *».

مارگاریتو با وقاری چشمگیر به دنبال یکه ای که خورده بود بر خود مسلط شد. در را چهارطاق گشود و گذاشت او وارد شود و روی تخت

دراز بکشد؛ آن وقت عجلولانه پیراهن و کفش‌هایش را پوشید تا با احترام کامل از او پذیرایی کند. سپس کنارش روی یک صندلی نشست و شروع به حرف زدن کرد. او که حاج و واج شده بود به مارگاریتو گفت که عجله کند چون یک ساعت بیشتر وقت ندارد. مارگاریتو ظاهراً به صرافت موضوع نبود.

او بعدها تعریف کرد که حاضر بود مارگاریتو هر چقدر وقت می‌خواست در اختیارش می‌گذاشت بی آن‌که یک سنتاوپول از او بگیرد. چون توی سراسر دنیا مردی را ندیده بود که آن همه ادب داشته باشد. از طرف دیگر، او که نمی‌دانست چه کند دور و بر اتاق نگاهی انداخت و جعبه‌چوبی را کنار بخاری دید. آن وقت پرسید که جعبه‌ساکسوفون است یا نه. مارگاریتو جواب نداد، بلکه کرکره را باز کرد تا کمی نور تو بیاید؛ بعد جعبه را کنار تخت برد. و در آن را گشود. زن سعی کرد چیزی بگوید اما دهانش باز ماند و فکش حرکت نمی‌کرد یا، آن‌طور که بعدها، گفت: «انگار آب سرد روی سرم ریختند*» و وحشتزده پا به فرار گذاشت اما راهش را توی راهرو گم کرد و به عمه آنتونیه‌تا برخورد که به اتاق من می‌آمد تا لامپی را عوض کند. آن‌ها هر دو طوری ترس برشان داشت که او تا دیروقت جرئت نکرد از اتاق خواننده‌تیر بیرون برود.

عمه آنتونیه‌تا هیچ وقت نفهمید جریان از چه قرار است. به حدی ترسیده بود که دستش می‌لرزید و نمی‌توانست لامپ را سر جایش بچرخاند. گفت: «توی این خونه روح پیدا شده، حتی حالا توی روز روشن.» با قاطعیت تمام برایم تعریف کرد که در زمان جنگ یک افسر

* در متن به زبان ایتالیایی - م.

آلمانی سر معشوقه‌اش را توی اتاق خوانندهٔ تَر بریده. همان‌طور که عمه آتونه تا دنبال کارهایش بود، روح آن قربانی زیبا را می‌دید که توی راهروها سرگردان است.

می‌گفت: «همین الآن اونو برهنه ته راهرو دیدم. خودش بود.»

شهر پاییزِ همیشگیِ خودش را از سر گرفت. بالکن‌های پر گل تابستانی با وزش اولین بادهای بسته شدند و من و خوانندهٔ تَر به پاتوق قدیمی خودمان در تراسه‌وره برگشتیم. ما در آن‌جا با دانشجویان رشتهٔ آواز گنت کارلو کالکانی و چند نفر از همکلاسان مدرسهٔ سینمایی شام می‌خوردیم. در میان ما یونانی باهوش و خوش‌برخوردی بود به اسم لاکسیر که از همه وفادارتر بود اما سخنرانی‌های ملال‌آورش دربارهٔ بی‌عدالتی اجتماعی حال ما را می‌گرفت. بختِ ما یار بود که خواننده‌های تَر و سوپرانو با قطعه‌های اپرای خود، که به صدای بلند می‌خواندند اما هیچ‌گاه مزاحمتی برای دیگران حتی پس از نیمه‌شب نداشتند، تقریباً همیشه صدای او را خاموش می‌کردند. بعضی عابران آخر شب نیز به دستهٔ همسرایان می‌پیوستند و همسایه‌ها پنجره‌های‌شان را می‌گشودند تا ما را تشویق کنند.

شبِی، همان‌طور که آواز می‌خواندیم، مارگاریتو پاورچین پاورچین تو آمد تا حواس ما را پرت نکند. جعبه دستش بود، جعبه‌ای که فرصت نکرده بود پس از نشان دادن قدیس توی آن به کشیش بخش سان جیووانی در لایرانو، که نفوذش در میان جمعیت مراسم مقدس زبانزد همه بود، توی پانسیون بگذارد. از گوشهٔ چشم نگاهی به او انداختم و دیدم که جعبه را زیر میز متروکی گذاشت و پشتش نشست تا وقتی آواز خواندن ما به پایان رسید. مثل همیشه، پس از نیمه‌شب که رستوران کم‌کم خالی می‌شد؛ ما، یعنی آن‌هایی که آواز می‌خواندیم و

آن‌هایی که دربارهٔ سینما بحث می‌کردیم و خلاصه همهٔ دوستان، چندین میز را هل دادیم، کنار هم چیدیم و گرد هم نشستیم. مارگاریتو دوارته هم بود که به عنوان کلمبیایی ساکت و غمگینی که زندگی مرموزی دارد معرف همه بود. لاکس رندانه از او پرسید که مگر ویلن سیل می‌نوازد. من از این حرف که به نظرم نسنجیده آمد و به آسانی رفع و رجوع نمی‌شد غافلگیر شدم. خوانندهٔ تیر نیز مثل من ناراحت شد و کاری از دستش برنمی‌آمد. مارگاریتو تنها کسی بود که خیلی طبیعی سینه پیش داد و جواب پرسش را داد، گفت.

«این ویلن سیل نیست، قدیسه.»

جعبه را روی میز گذاشت، قفل را باز کرد و درش را گشود. آهی حاکی از بهتزدگی رستوران را آکند. مشتریان دیگر، پیشخدمت‌ها و حتی افراد آشپزخانه با پیش‌بندهای خون‌آلود شگفتزده جمع شدند تا معجزه را ببینند. بعضی‌ها به خودشان صلیب کشیدند. یکی از آشپزها دچار لرزشی تب‌آلود شد، با دست‌های قفل شده در هم زانوزد و در سکوت به دعا پرداخت.

با وجود این، وقتی که آن همه موقتی فروکش کرد، با داد و فریاد به این بحث پرداختیم که در روزگار ما دیگر از قدیس خبری نیست. لاکس، البته، از همه تندروتر بود. در پایان بحث تنها عقیدهٔ روشنی که مطرح شده بود حرف او بود که گفت می‌خواهد فیلمی دربارهٔ این قدیس بسازد.

گفت: «من یقین دارم که سزار پیره این موضوعو به آسونی از دست

نمی‌ده.»

لاکس به سزار زاواتینی اشاره می‌کرد که به ما گسترش طرح و فیلمنامه‌نویسی یاد می‌داد. او یکی از شخصیت‌های بزرگ تاریخ فیلم

بود و تنها کسی بود که در خارج از کلاس با ما می جوشید. سعی می کرد نه تنها فوت و فن کار بلکه نگاه متفاوت به زندگی را به ما بیاموزد. زاونینی ماشین ابداع طرح بود. طرح، کمابیش به رغم اراده اش، از درون او می جوشید و آن هم با چنان سرعتی که همان طور که بلندبلند فکر می کرد و طرح ها از وجودش فوران می کرد به کسی نیاز داشت تا آن ها را گردآوری کند. وقتی طرح کامل می شد اشتیاقش رنگ می باخت، می گفت: «خیلی بده که این ها به صورت فیلم در بیان.» چون فکر می کرد که آن وقت بیشتر جذابیت شان را از دست می دهند. عقایدش را به ترتیب موضوع روی کارت هایی می نوشت و با سنجاق به دیوار می زد. تعداد این کارت ها آن قدر زیاد بود که تمام دیوارهای یک اتاق خانه اش را انباشته بود.

شنبه بعد مارگاریتو دورته را به دیدنش بردیم. زاونینی طوری عطش زندگی پیدا کرده بود که دمِ درِ خانه اش، در ویا دی سانت آنجلا مریچی، به انتظار ما ایستاده بود و از شنیدن موضوعی که برایش شرح داده بودیم دل توی دلش نبود. حتی با صمیمیت معمول خود با ما سلام و احوالپرسی نکرد، بلکه مارگاریتو را سرِ میزی که آماده کرده بود برد و خودش درِ جعبه را گشود. سپس اتفاقی افتاد که ما تصورش را نمی کردیم، یعنی، برخلاف انتظار ما که فکر می کردیم مجذوب می شود، دچار نوعی فلج ذهنی شد.

زیر لب وحشتزده گفت: «عجب*!»

دوسه دقیقه ای در سکوت به قدیس چشم دوخت، با دست خود درِ جعبه را بست و بی آن که حرفی بزند مارگاریتو را، مثل کسی که

بچه‌ای را تاتای تاتی کنان راه ببرد، گفت: «ممنونم، پسر، خیلی ممنونم. امیدوارم خدا تو را توی این تلاشی که درپیش داری یاری کنه.» و در را که بست رویش را به ما کرد و نظرش را به زبان آورد.

گفت: «به درد فیلم نمی‌خوره، چون کسی باور نمی‌کنه.»

با تراموا که به خانه می‌رفتیم این درس شگفت‌آور ذهن ما را رها نمی‌کرد؛ با خود می‌گفتیم حالا که این را گفته حتماً درست است، داستان به درد نمی‌خورد. با این همه، ماریا خوشگله، توی پانسیون، با این پیام فوری زواتینی با ما روبه‌رو شد که همان شب چشم به راه ماست، منتها بدون مارگاریتو.

ما استاد را در یکی از لحظه‌های درخشانش دیدیم. لاکس دو سه نفر از همکلاسان ما را با خود آورده بود اما وقتی استاد در را گشود ظاهرأ به صرافت حضور او نیفتاد.

داد کشید: «پیداش کردم. اگه مارگاریتو معجزه بکنه و دختره روزنده کنه فیلم محشر می‌شه.»

من پرسیدم: «توی فیلم یا توی زندگی؟»

خشم خود را فرو خورد و گفت: «حماقت موقوف!» اما در آن لحظه ما برقی یک فکر وسوسه‌انگیز را توی چشمایش خواندیم، گفت: «اگه توی زندگی واقعی زنده‌ش بکنه چی؟» آن وقت توی فکر فرو رفت و خیلی جدی اضافه کرد:

«باید سعی شو بکنه.»

وسوسه‌ای گذرا بیشتر نبود و سپس مجدداً رشته موضوع را به دست گرفت و مثل دیوانه‌ای شاد توی اتاق‌ها شروع به قدم زدن کرد، دست‌هایش را تکان می‌داد و فیلم را به صدای بلند تعریف می‌کرد. ما به‌تزده به او گوش می‌دادیم و تصاویر را می‌دیدیم که مثل انبوه

پرنندگانِ شبتاب، که به دست او آزاد شوند، شتابزده از توی خانه به پرواز در می‌آمدند.

گفت: «شبی پس از اونکه چیزی حدود بیست پاپ، که از پذیرفتن مارگاریتو خودداری کرده‌ن، مرده‌ن؛ مارگاریتو پیر و خسته پا به خونه‌ش می‌ذاره، دَرِ جعبه رو باز می‌کنه، دستی به چهرهٔ دختر مرده می‌کشه و با همهٔ لطافت ممکن می‌گه:

‘فرزندم، به خاطر محبت پدری، بلند شو و راه برو’
با حرکتی حاکی از پیروزی نگاهی به همهٔ ما انداخت.
«و دختر همین کار را می‌کنه.»

منتظر حرکتی از جانب ما بود. اما ما طوری گیج و منگ شده بودیم که چیزی به نظرمان نمی‌رسید به زیان بیاوریم. بجز لاکِیس یونانی که دستش را، مثل کسی که توی مدرسه باشد، بلند کرد تا اجازه بگیرد صحبت کند.

گفت: «مشکل من اینه که باور نمی‌کنم.» و در برابر شگفتی ما رو به زواتینی کرد و گفت: «عذر می‌خوام، استاد، من باور نمی‌کنم.»
سپس نوبت زواتینی بود که دچار تعجب شود.
«چرا باور نمی‌کنی؟»

لاکِیس با دلوپسی گفت: «چه می‌دونم، آخه، کار محالی یه.»
استاد با صدایی که احتمالاً همهٔ همسایه‌ها شنیدند گفت: «آدمو زله می‌کنی! این چیزی یه که منو از پیروان استالین بیزار می‌کنه: اون‌ها به واقعیت اعتقاد ندارن.»

همان‌طور که مارگاریتو برایم تعریف کرد مدت پانزده سال به امید

این‌که فرصتی پیدا کند و دختر را نشان بدهد، جعبه‌ی حاملِ قدیس را به کاستل گاندولفو می‌برد و می‌آورد؛ تا این‌که در یک مراسمِ شرفیابیِ چیزی حدود دویست زایرِ امریکای جنوبی به حضور پاپ، جان بیست و سوم، موفق شد با وجود تنه‌خوردن‌ها و تحمل ضربه‌های آرنج، داستان‌ش را بازگو کند. اما نتوانست دختر را به او نشان بدهد، چون از روی احتیاط کاری در برابر سوء قصد به جان پاپ ناگزیرش کردند جعبه را دمِ درِ ورودی، توی راهرو، کنار کوله‌پشتی زایران دیگر بگذارد. پاپ توی آن جمعیت با دقتی هرچه تمامتر گوش داد و گونه‌ی مارگاریتو را به عنوان قدردانی از چنین شهامتی نوازش کرد.

گفت: «آفرین، پسرم*». پروردگار تو رو به خاطر پشتکارت پاداش می‌ده.»

اما در دورانِ حکومتِ زودگذرِ آلینو لوجیانی خندان بود که مارگاریتو راستی‌راستی احساس کرد چیزی به تحقق رؤیایش نمانده. یکی از بستگان پاپ، که تحت تأثیر داستان مارگاریتو قرار گرفته بود، قول داد که پا در میانی کند. کسی آن‌قدرها به حرف او اعتنایی نکرد. اما دو روز بعد، که آن‌ها توی پانسیون مشغول ناهار خوردن بودند، یک نفر تلفنی پیام ساده و عجولانه‌ای برای مارگاریتو داشت: «مارگاریتو نباید از رم بیرون بره، چون پیش از پنج‌شنبه برای یک شرفیابیِ خصوصی احضار می‌شه.»

کسی نمی‌دانست که این موضوع شوخی است یا نه. مارگاریتو که این‌طور خیال نمی‌کرد و گوش به زنگ بود، پا از خانه بیرون نمی‌گذاشت. اگر خیال رفتن به دستشویی را داشت، اعلام می‌کرد:

«من دارم می‌رم دستشویی.» ماریا خوشگله، که با وجود آغاز دوران کهنسالی هنوز شوخ طبع بود، غش غش خنده‌اش را ول کرد. به صدای بلند گفت: «می‌دونیم، بابا، پاپ که تلفن کنه خبرت می‌کنیم.»

صبح زود یک روز در هفته بعد، مارگاریتو به دیدن عنوان روزنامه که از زیر در توی خانه انداخته شده بود نزدیک بود از حال برود: «پاپ در گذشته*» برای یک لحظه تصور کرد که روزنامه قدیمی است و اشتباهی آورده‌اند، چون این‌که هر ماه یک پاپ از دنیا برود باور کردنش کار آسانی نبود. اما واقعیت داشت: آلبینو لوجیانی خندان، که سی و سه روز پیش انتخاب شده بود، در خواب در گذشته بود.

من بیست و دو سال بعد از اولین باری که مارگاریتو دورانه را دیدم به رم برگشتم، و احتمالاً اگر تصادفی به همدیگر بر نمی‌خوردیم به هیچ وجه به فکرش نمی‌افتادم. آن قدر حالم از دست هوای خراب آن جا گرفته بود که به هیچ کس فکر نمی‌کردم. نم‌نم باران ابلهانه‌ای که حال سوپ گرم را داشت یکریز می‌بارید، چراغی که زمانی چون الماس می‌درخشید حالا گل‌آلود شده بود و جاهایی که روزی به من تعلق داشت و خاطراتم را زنده نگه داشته بود حالا به نظرم غریب می‌آمد. ساختمانی که پانسیون در آن قرار داشت تغییر نکرده بود، اما کسی از ماریا خوشگله خبری نداشت. هیچ کس به شش شماره تلفنی که ری‌پرو سیلوا، خوانندهٔ تِر، در طول سال‌ها برایم فرستاده بود جواب نداد. موقع ناهار در کنار دست‌اندرکاران جدید فیلم‌سازی، از استادم یاد کردم، برای لحظه‌ای سکوتی ناگهانی بر فراز میز پری‌رزد تا این‌که

یک نفر به خود جرئت داد و گفت:

«زواتینی؟ اسمش به گوشم نخورده*».

درست بود؛ هیچ کس از او خبری نداشت. درختان ویلاًبورگز، زیر باران، از ریخت افتاده بودند؛ میدان اسبدوانی شاهزاده خانم‌های غمگین را علف‌های بی‌گل پوشانده بودند، و زن‌های طناب‌گذاشته جای‌شان را به مردهای زن‌نمای گول‌پیکر با لباس‌های پر زرق و برقی زنانه داده بودند. از میان همه جانوران منقرض شده تنها موجودی که زنده مانده بود شیر پیر بود که، توی جزیره خودش که آب‌های پیرامونش خشک شده بود، به گری و زکام دچار شده بود. کسی توی آن رستورانِ دنجِ میدان اسپانیا** نه آواز می‌خواند و نه دنبال عشق و عاشقی بود. چون رمی که در ذهن ما بود، حالا رم قدیمی دیگری بود در دل رم قدیمی سزارها. در این وقت صدایی که احتمالاً از آن گذشته‌ها برخاسته بود مرا در خیابان باریکی توی تراسته‌وده سر جایم می‌خکوب کرد.

«سلام، شاعر.»

خودش بود، پیر و خسته. چهارپای مرده بودند، رم همیشگی داشت اولین نشانه‌های ضعف خود را نشان می‌داد و او هنوز چشم به راه بود. گفت: «اون قدر وقته منتظرم که دیگه چیزی نمونه.» پس از کمابیش چهار ساعت که با حسرت از گذشته‌ها حرف زدیم خداحافظی کرد و گفت: «ماهی به دمش رسیده.» پوتین نظامی به پا و کلاه رنگ و رو رفته پیرمردهای رمی به سر، لک‌لک‌کنان از وسط خیابان می‌رفت بی‌آن که اعتنایی به چاله‌های باران بکنند و انعکاس

♦♦ در متن به زبان ایتالیایی - م.

* در متن به زبان ایتالیایی - م.

نور را توی آن چاله‌ها بر هم می‌زد. در این وقت بود که تردیدم از میان رفت، هر چند تردیدی هم نداشتم، و به صرافت افتادم که قدیس خودِ مارگاریتوس است. چون او بی آن‌که بفهمد، به یاریِ تنِ فسادناپذیرِ دخترش و در حالی که زنده بود، بیست و دو سال وقت صرف کرده بود تا به‌طور قانونی به مقام قدیسی نائل شود.

اوت ۱۹۸۱

□ □ □

ترا مونتانا

او را فقط یک بار در بوکاچیو، باشگاه مشهور بارسلون، دو سه ساعتی پیش از مرگش دیدم. ساعت دو صبح بود و یک دسته سوئدی جوان سر به جانش کرده بودند و سعی می کردند او را با خود ببرند تا جشن شان را توی کاداکس، که نیمه کاره مانده بود، تمام کنند. سوئدی ها یازده نفر بودند و نمی شد آن ها را از هم تشخیص داد، چون همه، از زن و مرد، شبیه هم بودند: زیبا، کمرباریک با موی بلند طلایی. به یقین سن و سالش به بیست نمی رسید. سرش انباشته از فرهایی بود که از سیاهی آبی می زد و پوست نرم و زردگونه اهالی کارائیب را داشت که مادرها یادشان می دادند توی سایه راه بروند و چشمان تازی ها را داشت که دختران سوئدی و احتمالاً چندتایی از پسران سوئدی را شیفته خود می کرد. او را، مثل مدل آدم هایی که بالب های بسته حرف می زنند، توی نوشگاه نشانده بودند و برایش دست می زدند و

ترانه‌های عاشقانه مشهور می‌خواندند و سعی می‌کردند او را تشویق کنند همراه‌شان برود. و او وحشتزده سعی می‌کرد دلیل بیاورد که چرا نمی‌خواهد بیاید. یک نفر دخالت کرد و فریاد زد که دست از سرش بردارند و یکی از سوئدی‌ها که از خنده بی‌تاب شده بود، جلو او درآمد:

داد کشید: «اون مال ماست. توی سطل آشغال پیدااش کردیم.»
 من مدت کوتاهی بود با عده‌ای دوست بعد از دیدن آخرین کنسرت داوید اویستراخ توی پالانو لاموزیکا، از راه رسیده بودیم و از این‌که می‌دیدم سوئدی‌ها آن‌طور پیله کرده‌اند خونم داشت به جوش می‌آمد. چون دلیل‌هایی که پسر ارائه می‌کرد جنبه تقدس داشت. توی کاداکس زندگی کرده بود، یعنی توی نوشگاهی استخدام شده بود و ترانه‌های آنتیلی می‌خواند تا این‌که تابستان گذشته ترامونتانا ذله‌اش کرد. روز دوم ورزش باد پا به فرار گذاشت و تصمیم گرفت چه ترامونتانا باشد چه نباشد، پشت سرش را هم نگاه نکند؛ چون یقین پیدا کرده بود که اگر برگردد مرگش ردخور ندارد. این یقین که اهالی کارائیب معنی‌اش را می‌دانند برای گروهی سوئدی اهل منطق قابل درک نبود؛ به خصوص که تابستان و شراب‌های قوی کاتالانی آن روزها، که افکار عجیب و غریبی به ذهن آدم می‌آورد، گرم‌شان کرده بود.

من او را بهتر از هر کسی درک می‌کردم. کاداکس یکی از بهترین شهرک‌های کوستا براوا و یکی از جاهایی بود که دست‌نخورده مانده بود. یکی از دلایل این موضوع راه کوهستانی باریک آن بود که در حاشیه دره‌ای بی‌انتها پیچ می‌خورد و آدم می‌بایست دل شیر داشته باشد که بیش از ساعتی پنجاه کیلومتر تویش رانندگی کند. خانه‌های قدیمی آن، به سبک سنتی روستاهای ماهیگیری مدیترانه، سفید و

پست بود. خانه‌های جدید را معمارهای مشهور ساخته بودند که به هماهنگی با معماری اصیل اعتقاد داشتند. توی تابستان، که گرما ظاهراً از بیابان‌های افریقا در آن دَستِ خیابان می‌وزید، کادِیس به صورت یک بابلِ وحشتناک درمی‌آمد که در آن جهانگردانِ سراسر اروپا، برای در اختیار گرفتن بهشت، به رقابت با بومیان و خارجیانی می‌پرداختند که بخت به آن‌ها روی آورده و خانه‌ای به ب‌های ارزان در زمانی مناسب خریده بودند. اما توی بهار و پاییز، یعنی فصل‌هایی که کادِیس از همه وقت جذاب‌تر بود، اندیشهٔ هول‌آور ترامونتانا، آن‌طور که بومی‌ها و نویسندگان کارکشته می‌گفتند، با خود تخم دیوانگی را همراه می‌آورد.

در حدود پانزده سال پیش، که ترامونتانا هنوز به جان ما نیفتاده بود، من یکی از وفادارترین مسافرانِ آن شهر بودم. یک روز یکشنبه، موقع خواب نیمروز، با این دلشورهٔ توضیح‌ناپذیر که اتفاقی در شُرُف روی دادن است، حضور باد را پیش از وزیدن احساس کردم. روحیه‌ام را باختم، بی‌دلیل غمی بر دل نشست و این خیال در ذهنم نقش بست که بچه‌هایم، که در آن وقت هر دو کمتر از ده سال داشتند، خصمانه مرا نگاه می‌کنند و دور خانه دنبال کرده‌اند. چیزی نگذشت که سر و کلهٔ دربان با جعبهٔ ابزار و مقداری طناب کشتی پیدا شد و درها و پنجره‌ها را محکم کرد و از دلهرهٔ من دچار تعجب نشد.

گفت: «ترامونتانا است. کمتر از نیم ساعت دیگه به این جا می‌رسه.» پیرمرد فرتوتی بود، ملوان سابق که هنوز لباس حرفه‌اش که آب در آن نفوذ نمی‌کرد و کلاه و سوتِ مخصوصِ برافراشتنِ بادبان را نگه داشته بود، و پوستش از نمک‌های سراسر دنیا سوخته بود. در ساعت‌های فراغت، توی میدان، با افرادِ نظامیِ چندین جنگِ

شکست خورده، بولینگ بازی می‌کرد و توی میخانه‌های کنار ساحل با جهانگردها شادخواری می‌کرد؛ چون با آن زبان کاتالانی که مدت‌ها مسئول توپخانه کشتی بود، می‌توانست حرف‌هایش را به هر کس و به هر زبانی حالی کند. افتخار می‌کرد که تمام بندرهای کره زمین را می‌شناسد اما با شهرهای خشکی بیگانه بود، می‌گفت: «حتی پاریس را با این‌که آن همه مشهوره نمی‌شناسم.» چون به هیچ وسیله نقلیه‌ای که روی آب حرکت نکند اعتماد نداشت.

توی دوسه سال گذشته که سن و سالش بیش از حد بالا رفته بود، پا به خیابان نگذاشته بود. بیشتر وقتش را، مثل سراسر عمر، تنها و غرق خیالات می‌گذراند. غذایش را خودش روی چراغ‌الکلی و توی یک قوطی می‌پخت، اما تنها با همین‌ها بود که ما را با غذاهای لذیذ دست‌پخت مشهورش شاد می‌کرد. آفتاب که می‌زد، طبقه به طبقه، به مستأجرها می‌رسید و، با آن دست و دل‌بازی ذاتی و مهربانی زمخت‌گونه کاتالونیاها، یکی از خوش‌برخورترین آدم‌هایی بود که من توی عمرم دیده‌ام. کم حرف بود، اما رک و موجز حرف می‌زد. وقت‌های فراغتش را صرف پر کردن برگه‌هایی می‌کرد که نتیجه مسابقات فوتبال را پیش‌بینی می‌کنند اما آن قدرها دنبال پست کردن برگه‌ها نبود.

آن روز، به دنبال پیش‌بینی خود از فاجعه، وقتی درها و پنجره‌ها را محکم کرد، طوری از تراموتانا حرف زد که انگار از زنی نفرت‌انگیز صحبت کند؛ زنی که در عین حال آدم بدون او زندگی برایش بی‌معنی است. من از این‌که می‌دیدم یک ملوان به بادی ادای احترام می‌کند که از جانب خشکی می‌وزد داشتم شاخ درمی‌آوردم.

گفت: «این یکی از بادهای قدیمی‌یه.»

این طور برداشت می کرد که سال برای او به روز و ماه قسمت نمی شود بلکه به تعداد دفعه هایی تقسیم می شود که ترامونتانا می وزد. یک بار به من گفت: «پارسال، سه روز بعد از ترامونتانای دوم بیماری کُلیت من عود کرد.» شاید همین موضوع عقیده او را توجیه می کرد که می گفت آدم با هر ترامونتانا چندین سال بر عمرش افزوده می شود. ترامونتانا طوری ذهن او را مشغول کرده بود که ما دل توی دلِ مان نبود آن را، مثل مسافری مرگ آور و فریبنده، بشناسیم.

انتظار ما آن قدرها طول نکشید. همین که دربان رفت، صدای سوتی را شنیدیم که رفته رفته تیزتر و شدیدتر شد و به صورت غرّش زمین لرزه درآمد. سپس باد شروع شد. ابتدا با وزش های تندِ متناوب که بر تکرّر آن افزوده می شد تا این که یکی از آن ها، بدونِ تحرک، بدون وقفه، و بی آن که آدم را آسوده بگذارد، با چنان شدت و چنان بی رحمی ماندگار شد که انگار فوق طبیعی باشد. آپارتمان ما، برخلاف رسم کارایی ها، رویش به کوهستان بود، شاید به دلیل آن تمایلی غریبِ کاتالونیا های قدیمی که عاشق دریا هستند اما چشم دیدنش را ندارند. و به این ترتیب، باد خود را با سر به ما می کوبید و تهدیدکنان می خواست طنابی که پنجره ها را مهار کرده بود با خود ببرد.

چیزی که بیش از همه کنجکاوای مرا بر می انگیزخت این بود که هوا همچنان آن زیباییِ تکرارناپذیرِ خود را، با آن آفتاب طلایی و آسمان جسورانه، حفظ کرده بود. به طوری که تصمیم گرفتم بچه ها را به خیابان ببرم تا نگاهی به اقیانوس بسیندازند. آخر، آن ها در میان زلزله های مکرّیک و طوفان های کارائیب بزرگ شده بودند و یک باد، کم یا زیاد، چیزی نبود که سبب نگرانی شان بشود. پاورچین پاورچین

از اتاق دربان گذشتیم و او را دیدیم که بهت زده جلو یک بشقاب لوبیا و سوسیس نشسته و باد را از پشت پنجره تماشا می کند.

تا آن جا که می توانستیم در پناه خانه پیش رفتیم اما وقتی به سرِ پیچ رسیدیم، که در معرض باد بود، ناگزیر شدیم تیر چراغ برق را محکم بگیریم تا قدرت باد ما را با خود نبرد. و همان جا بهت زده و بی حرکت ماندیم و به اقیانوس شفاف در میان آن فاجعه نگاه می کردیم؛ تا این که دربان با کمک چند تا از همسایه ها به نجات ما آمد. آن وقت سرانجام قانع شدیم که تنها کار عاقلانه ماندن در خانه است تا این که پروردگار چیز دیگری اراده کند و هیچ کس خبر نداشت که چه وقت این موضوع سر می گیرد.

در پایان روز دوم به صرافت افتادیم که آن باد ترسناک پدیده ای طبیعی نیست بلکه اهانتی شخصی است که از جانب کسی بر ما، و فقط بر ما، روا داشته شده. دربان، که نگران وضع روحی ما بود، روزی چندین بار به دیدن ما می آمد و برای بچه ها میوه های فصل و شیرینی می آورد. روز سه شنبه موقع ناهار با خرگوش و حلزون، که غذای بی نظیر کاتالونیاها بود و خودش توی قوطی آشپزخانه پخته بود، از ما پذیرایی کرد. در واقع، جشنی در دل وحشت بود.

چهارشنبه، که بجز وزش باد اتفاقی نیفتاد، درازترین روز عمر من بود. اما در واقع چیزی بود مثل شب سیاه که سپیدی صبح را به دنبال داشته باشد، چون پس از نیمه شب، ما همه با هم، از سکوت مطلق که همه جا را گرفته بود، سراسیمه از خواب بیدار شدیم. حتی یک برگ از درختان رویه روی کوه تکان نمی خورد. ازین رو، پیش از آن که چراغ اتاق دربان روشن شود راه افتادیم رفتیم توی خیابان و از دیدن آسمان پیش از سپیده دم و درخشش همه ستاره ها و دریای نقره گون

لذت بردیم. با این که ساعت پنج نشده بود، جهانگردان زیادی آسودگی خیالشان را روی ساحل صخره‌ای جشن گرفته بودند و قایق‌های بادبانی را پس از سه روز عذاب آور داشتند آماده می‌کردند. وقتی بیرون می‌رفتیم آن قدرها به تاریک بودن اتاق دربان توجهی نکردیم. اما وقتی به خانه برگشتیم، هوا همان حالت نقره‌گونِ اقیانوس را داشت و اتاق او هنوز تاریک بود. این موضوع به نظر من عجیب آمد و دوبار در زدم و چون کسی جواب نداد در را هل دادم. گمان می‌کنم بچه‌ها پیش از من چشمشان به او افتاد و ازین رو بود که از وحشت جیغ کشیدند. دربان پیر با نشان‌های یک دریانوردِ برجسته که روی برگردانِ کتِ ملوانی‌اش سنجاق شده بود، از تیرِ عوضیِ اتاق حلق‌آویز بود و هنوز از آخرین ورزش ترامونتانا تاب می‌خورد.

ما که نیمی از تعطیلات را پشت سر گذاشته بودیم، با احساس غم غربیی که زودتر از موقع خودش را نشان داده بود و با عزمی جزم که نمی‌خواستیم هیچ‌گاه پشت سرمان را هم نگاه کنیم، روستا را زودتر از وقت تعیین شده ترک گفتیم. جهانگردها به خیابان‌ها برگشته بودند و از میدان صدای آوای موسیقی به گوش می‌رسید، چون نظامی‌های سابق آن قدر خود را باخته بودند که حال و حوصله این که توپی را به توپ دیگر بزنند نداشتند. ما از پشت پنجره‌های خاک‌آلودِ نوشگاه ماریم تصادفاً چند تا از دوستان را دیدیم که جان سالم به در برده بودند و زندگی را بار دیگر توی بهار ترامونتانای درخشان از سر گرفته بودند. اما حالا این‌ها همه به گذشته مربوط می‌شد.

به همین دلیل بود که در ساعت‌های غم‌آورِ پیش از طلوع آفتاب، توی بوکاجیو، هیچ‌کس به خوبی من دلهره‌آدمی را که خوش نداشت پایش به کاداکس برسد درک نمی‌کرد؛ چون یقین داشتم که مرگش

حتمی است. اما راهی برای منصرف کردن سوئدی‌ها، که او را کشان‌کشان می‌خواستند ببرند تا طبق نظر اروپایی‌ها خرافاتِ افریقایی وارِ او را به زور درمان کنند، وجود نداشت. سوئدی‌ها در برابر تشویق‌ها و هو کردن‌های مشتریانِ نوشگاه، که دو دسته شده بودند، او را هل دادند و با لگد توی وانتِ انباشته از آدم‌های مست انداختند و توی آن ساعتِ دیر وقتِ شب راه طولانی کادِیس را در پیش گرفتند.

صبح روز بعد زنگِ تلفنِ مرا از خواب بیدار کرد. از جشن که برگشته بودم فراموش کرده بودم پرده‌ها را بکشم. نمی‌دانستم ساعت چند است اما اتاقِ خواب را نور درخشان تابستان آکنده بود. صدای نگرانِ توی تلفن، که بی‌درنگ به‌جا نیاوردم مرا از جا پراند.

«پسری رو که دیشب به کادِیس بردن یادتون هست؟»

مجبور نبودم کلمه‌ای دیگر بشنوم. با این‌که وضع فاجعه‌بارتر از آن بود که فکر کرده بودم. پسر، که بازگشت خود را به کادِیس نزدیک دیده بود، از یک لحظه غفلتِ سوئدی‌های دیوانه استفاده کرده بود و در تلاش برای گریز از مرگی گریزناپذیر، خودش را از توی وانت، که به سرعت در حرکت بوده، توی دره پرتاب کرده بود.

ژانویه ۱۹۸۲

زیبای خفته و هواپیما

زیبا و لطیف بود با پوستی نرم به رنگ نان و چشمانی چون بادام سبز و گیسوانِ مشکی لَختی که تاروی شانه‌ها می‌رسید و با آب و رنگی که او را اهل اندونزی یا حوالی آند نشان می‌داد. لباسش حاکی از سلیقه ظریف او بود: کتی از پوستِ خزِ سیاه‌گوش؛ بلوزی از ابریشم خام با گل‌های بسیار لطیف؛ شلواری از کتان طبیعی و بندِ کفش‌هایی به رنگ ارغوانی. وقتی او را دیدم که با گام‌های دزدانه شیرینی ماده از کنارم گذشت، با خود فکر کردم: «این زیباترین زنی‌یه که توی عمرم دیده‌م.» توی فرودگاه شارل دوگل، در صف هواپیمایی که راهی نیویورک بود، به انتظار بازرسی ایستاده بودم. زن شبحی فوق‌طبیعی بود که تنها لحظه‌ای به وجود آمد و سپس لابه‌لای جمعیتِ سالنِ فرودگاه ناپدید شد.

ساعت نه صبح بود. شب تا صبح برف باریده بود، آمد و رفتِ

اتومبیل‌ها توی خیابان‌های شهر سنگین‌تر از معمول بود و توی بزرگراه‌ها حتی کندتر حرکت می‌کرد و کامیون‌های سنگین پشت سر هم صف کشیده بودند و شیشه اتومبیل‌ها را، توی آن برف، بخار گرفته بود. اما توی سالن فرودگاه هنوز هوا بهاری بود.

پشت سرزنی هلندی ایستاده بودم که تقریباً نیم ساعتی بر سر وزن یازده چمدانش جر و بحث می‌کرد. کم‌کم داشت حوصله‌ام سر می‌رفت که شبح زودگذر را، که نفس نفس زنان از کنارم گذشته بود، دیدم و بنابراین پی نبردم که جر و بحث به کجا کشید. سپس مسئول بلیت مرا به خاطر حواس‌پرتی سرزنش کرد و از روی ابرها به زمین آورد. با عذرخواهی از او پرسیدم که به عشق در نگاه اول اعتقاد دارد یا نه. زن گفت: «البته. نوع‌های دیگرش غیرممکنه.» چشم‌هایش را همان‌طور به صفحه کامپیوتر دوخته بود و پرسید که صندلی مخصوص سیگاری‌ها باشد یا غیرسیگاری‌ها.

با لحنی حاکی از بدخواهی عمدی گفتم: «فرقی نمی‌کنه، در صورتی که جایم کنار یازده صندلی نباشه.»

گفت: «یکی از این شماره‌ها رو انتخاب کنین: سه، چهار یا هفت.» «چهار.»

لبخندی حاکی از شادی چهره‌اش را از هم شکفت.

گفت: «توی پونزده سالی که این‌جا کار می‌کنم شما اولین نفری هستین که هفت را انتخاب نکردین.»

شماره صندلی را روی کارت سوار شدن نوشت و آن را با بقیه مدارکم پس داد و برای اولین بار با آن چشم‌های انگورفام، که تسلی‌بخش بودند، به من نگریست تا این‌که باز چشمم به زیبا رو افتاد و در این وقت بود که مسئول بلیت به اطلاع من رساند که فرودگاه

همین الآن بسته شد و همه پروازها به تأخیر افتاد.

«برای چند وقت؟»

با لبخند گفت: «با خداست. رادیو امروز صبح اعلام کرد که این بزرگترین کولاک برف ساله.»

اشتباه می‌کرد؛ بزرگترین کولاک برف قرن بود. اما، در اتاق انتظار درجه یک، بهار آن قدر واقعی بود که گل‌های سرخ شاداب توی گلدان‌ها خودنمایی می‌کرد و حتی صدای موسیقی ضبط شده، همان‌طور که خالقش انتظار داشته، وجدآور و آرامبخش بود. ناگهان از خاطرم گذشت که این‌جا پناهگاه خوبی برای زیباروست و در حالی که از گستاخی خود مبهوت شده بودم در جاهای دیگر به دنبالش گشتم. اما بیشتر آدم‌ها مردهایی از دنیای واقعی بودند که روزنامه انگلیسی می‌خواندند و زن‌هایشان از پنجره وسیع سالن به هواپیماها، که توی آن برف، از جنب و جوش افتاده بودند؛ به کارخانه‌های یخزده؛ و به زمین‌های وسیع رواسی، که شیرهای درنده از ریخت انداخته بودند، نگاه می‌کردند و توی فکر دیگری بودند. ظهر که شد جا برای نشستن نبود و گرماطوری آدم را کلافه می‌کرد که برای اندکی هواخوری از سالن گریختم.

بیرون منظره تحمل‌ناپذیری دیدم. آدم‌های گوناگون توی اتاق‌های انتظار ازدحام کرده بودند و توی راهروهای خفقان‌آور و حتی روی پلکان‌ها گرد آمده بودند و با حیوان‌ها و بچه‌ها و لوازم سفرشان روی زمین دراز کشیده بودند. ارتباط با شهر هم قطع شده بود و آن کاخ شفاف پلاستیکی به کپسول فضایی بسیار بزرگی می‌ماند که توی طوفان سرگردان شده باشد. با خودم گفتم که به یقین آن زیبارو نیز یک جا در میان این گله‌های رام است و همین خیال با نیروی تازه‌ای به من

الهام می بخشید که منتظر بمانم.

موقع ناهار پی بردیم که حالِ مان زار است. صف‌ها در بیرون هفت رستوران، کافه‌ترباها و نوشگاه‌های شلوغ طولانی بود و در مدتی کمتر از سه ساعت همه ناگزیر بسته می شدند؛ چون چیزی برای خوردن یا نوشیدن باقی نمی ماند. بچه‌ها، که برای لحظه‌ای انگار بچه‌های سراسر دنیا باشند، در یک آن زیر گریه زدند و از جمعیت رفته‌رفته بوی گله حیوان بلند شد. وقتِ رفتارِ غریزه‌وار رسیده بود. توی آن بلبشو تنها چیزی که من توانستم برای خوردن پیدا کنم دو فنجان بستنی وانیلی بود توی مغازه مخصوص بچه‌ها. مشتری‌ها داشتند بیرون می رفتند و پیشخدمت‌ها صندلی‌ها را روی میز می گذاشتند و من آن‌جا خیلی آهسته پشت پیشخان مشغول خوردن بودم، خودم را با آخرین فنجان کوچک مقوایی و آخرین قاشق کوچک مقوایی توی آینه نگاه می کردم و به زیبارو فکر می کردم.

پرواز به نیویورک که برای یازده صبح زمان‌بندی شده بود ساعت هشت شب انجام گرفت. وقتی که موفق شدم سوار شوم، مسافرانِ دیگر درجه یک سرِ جای‌شان نشسته بودند و مسئول پرواز مرا به سرِ جایم راهنمایی کرد. ناگهان قلبم از حرکت ایستاد. روی صندلی بغلِ صندلی من، کنار پنجره، زیبارو با مهارت مسافران خبره داشت جای خود را تصاحب می کرد. فکر کردم: «اگه این موضوعو بنویسم هیچ‌کس باور نمی‌کنه.» تنها کاری که از دست من برآمد این بود که زیر لبی بالکنت سلامی کردم که نشنید.

طوری سر جایش مستقر شد که انگار خیال داشت سال‌ها در آن‌جا زندگی کند، یعنی هر چیزی را با نظم سر جای خود قرار داد تا این‌که صندلی او به صورت خانه دلخواش درآمد و هر چیزی در

دسترسش بود. در این میان مهمانداری شامپاین خوش‌آمدگویی را آورد. لیوانی برداشتم تا به او تعارف کنم اما به موقع فکر کردم بهتر است منصرف شوم. چون او تنها یک لیوان آب خواست و از مهماندار، ابتدا به زبان فرانسوی نامفهوم و سپس به زبان انگلیسی که تا حدودی روانتر بود، درخواست کرد که در طول پرواز به هیچ دلیلی بیدارش نکند. صدای جدی و گرمش با اندوهی شرقی آمیخته بود.

وقتی مرد مهماندار آب را آورد، زن یک جعبه آرایش با حاشیه‌ای مسی، که به چمدان مادر بزرگ‌ها شبیه بود، روی دامنش گذاشت و دو قرص طلایی از یک قوطی که انباشته از قرص‌های رنگارنگ بود برداشت. تک‌تک کارها را منظم و موقرانه انجام می‌داد، انگار هیچ اتفاق پیش‌بینی نشده‌ای از هنگام تولد برایش پیش نیامده باشد. دست آخر سایبان پنجره را پایین کشید؛ پستی‌صندلی خود را تا آن‌جا که جا داشت پایین برد؛ بی‌آن‌که کفش‌هایش را درآورد خودش را تا کمر با پتو پوشاند؛ ماسک خواب زد؛ پشتش را به من کرد؛ و بدون کوچکترین وقفه، بدون کشیدن آهی و بدون کمترین تغییری در وضع ظاهرش، مدت هشت ساعت پیاپی و دوازده دقیقه اضافی، یعنی مدت پرواز تا نیویورک، خوابید.

سفر پرشوری بود. من همیشه برین باور بوده‌ام که هیچ چیز در طبیعت زیباتر از زن زیبا نیست، و برایم حتی یک دم رهایی از افسون آن موجودی که از قصه‌ها بیرون آمده و در کنارم خوابیده بود، امری ناممکن بود. همین‌که به هوا برخاستیم مهماندار ناپدید شد و جایش را به یک پیشخدمت وسواسی داد که سعی کرد زیبارو را بیدار کند تا یک جعبه آرایش و یک دستگاه گوشی برای شنیدن موسیقی به او بدهد. من دستورهایی را که به مهماندار داده بود بازگو کردم، اما

پیشخدمت اصرار داشت که از زبان خود زیبا رو بشنود که شام هم نمی‌خواهد. درست است که مهماندار می‌بایست دستورهای زیبا رو را به اطلاع او رسانده باشد؛ اما نمی‌دانم چرا مرا به خاطر این‌که زیبا رو مقوای کوچک مزاحم نشوید را به گردن نیاویخته بود سرزنش کرد.

شام را تنها صرف کردم و در سکوت با خود چیزهایی را بازگو کردم که چنانچه بیدار بود برایش می‌گفتم. خوابش طوری مداوم بود که یک جا این فکر ناگوار از ذهنم گذشت که قرص‌هایی که او خورده نه برای خواب بلکه برای مردن بوده. هر بار که گیلانم را بلند می‌کردم به افتخار او می‌نوشتیم.

«به سلامتی تو.»

شام که تمام شد چراغ‌ها را خاموش کردند و فیلمی که کسی تماشا نمی‌کرد شروع شد و ما دونفر در تاریکی این دنیا تنها بودیم. بزرگترین کولاک قرن به آخر رسیده بود و شب اقیانوسِ اطلس پهناور و صاف در پیش بود و هواپیما، در دل ستارگان، به نظر بی‌حرکت می‌رسید. سپس ساعت‌ها ذره‌ذره غرق تماشا شدم و تنها نشانه‌ی حیاتی که توانستم پیدا کنم سایه‌های رؤیاهایی بود که در طول پیشانی‌اش، مثل ابرهایی بر فراز آب، می‌گذشتند. زنجیری که به گردن آویخته بود آن قدر ظریف بود که تقریباً روی پوست طلایی‌اش نامرئی بود؛ گوش‌های بی‌نقص او سوراخ نشده بود؛ ناخن‌های گلی رنگ بود و از سلامتی کامل او حکایت می‌کرد؛ و در دست چپش حلقه‌ی ساده‌ای دیده می‌شد. از آن‌جا که سنش بیش از بیست سال نبود، خودم را با این فکر تسلی دادم که حلقه‌ی ازدواج نیست بلکه نشانه‌ی یک نامزدی زودگذر است. به دنبال نوشیدن شامپاین کف‌آلود فکر کردم:

خفته‌ای، وه، چه خوابِ آرامی،
 تو به قصدِ گسستنِ پیوند.
 راه بس امن، مطمئن، بی‌غش
 و شگفتا که این همه نزدیک،
 باد و دست نحیف من در بند.*

و تمامی غزل استادانه خِرالدودیه‌گورا خواندم. سپس صندلی خود را، تا سطح صندلی او، پایین بردم، و ما کنار هم دراز کشیده بودیم، نزدیکتر از وقتی که بر تخت عروسی دراز کشیده باشیم. نفس‌هایش همان حال و هوای صدایش را داشتند و پوستش عطری دلاویز می‌پراکند. عطری که چیزی جز رایحه‌ی زیبایی او نبود. به‌نظر فراموش‌ناشدنی می‌رسید: بهار گذشته رمانی زیبا از یاسوناری کاواباتا می‌خواندم درباره‌ی سرمایه‌دارانِ فرتوتِ کبوتو که پول‌های کلانی می‌دادند تا شبی را به تماشای زیباترین دختران شهر بگذرانند؛ دخترانی که با خوراندن دارو، به خواب فرو برده بودند و آن‌ها در کنارشان در حسرت عشق عذاب می‌کشیدند. نمی‌توانستند بیدارشان کنند یا دستی به آن‌ها بگذارند و حتی تلاشی هم نمی‌کردند چون ذات لذت در این بود که آن‌ها را در خواب نگاه کنند. آن شب همان‌طور که زیبا رَو را در خواب می‌دیدم نه تنها آن پالایش کهنسالی را درک کردم بلکه تا انتها زیستم. غروم را شامپاین خدشه‌دار کرده بود و با خود گفتم: «چه کسی فکرش را می‌کرد که من در این سال و زمونه ژاپنی کهنسال بشم؟»

فکر می‌کنم ساعت‌ها، در سایه تأثیر شامپاین و انفجارهای بیصدای فیلم سینمایی، به خواب رفتم و موقعی که چشم گشودم سرم داشت منفجر می‌شد. راه دست‌شویی را درپیش گرفتم. دو صندلی پشتِ صندلی من پیرزن یازده چمدانی، مثل نعشی فراموش شده در میدان جنگ، روی صندلی ولو شده و به خواب رفته بود. عینک مطالعه‌اش، که به زنجیری از تسبیح‌های رنگارنگ متصل بود، وسط راهرو افتاده بود و یک لحظه از این فکر بدخواهانه شاد شدم که دست به آن نگذارم.

مستی شامپاین که از سرم پرید، خود را به صورتی نفرت‌انگیز و زشت توی آینه دیدم و از این‌که تخریب عشق تا این حد وحشتناک است دچار شگفتی شدم. خلبان ارتفاع را گم کرده بود بی آن‌که هشدار دهد، سپس موفق شد مسیر را تنظیم کند و با سرعت تمام به راه ادامه داد. چراغ تابلو سر جای خود برگردید روشن شد. به شتاب بیرون آمدم و خدا خدا می‌کردم که خرابی هوا همسفر مرا بیدار کند و به من پناه ببرد تا وحشتش فرو بنشیند. از آن‌جا که عجله داشتم چیزی نمانده بود عینک زن هلندی را لگد کنم و اگر لگد کرده بودم که گل از گلم می‌شکفت. اما پایم را عقب کشیدم، عینک را برداشتم و از روی حق‌شناسی، که ناگهان به ذهنم رسیده بود، روی دامنش گذاشتم، چون پیش از من صندلی شماره چهار را انتخاب نکرده بود.

خواب زیبا رو وقفه‌بردار نبود. هواپیما که تعادل خود را بازیافت، وسوسه شدم به بهانه‌ای او را تکان بدهم، چون در آخرین ساعت پرواز آنچه می‌خواستم این بود که او را، حتی به قیمت عصبانی شدن، موقع بیدار شدن تماشا کنم به این قصد که آزادی خود و احتمالاً جوانی‌ام را بازیابم. اما ناگزیر مقاومت نشان می‌دادم چون

نمی توانستم دست به این کار بزنم. با سرزنش تمام به خود گفتم: «آه، چرا من در برج ثور به دنیا نیومدم.»

در لحظه‌ای که چراغ‌های نشستن روشن شد خودش از خواب برخاست و مثل این‌که در باغ گل سرخی خوابیده باشد زیبا و لطیف بود. در همین وقت به صرافت افتادم که آدم‌هایی که توی هواپیما کنار هم می‌نشینند، مثل زوج‌های پیر، موقع بیدار شدن به همدیگر سلام نمی‌کنند، او هم سلامی نکرد. ماسکش را برداشت؛ چشمان تابناکش را گشود؛ پشتی صندلی خود را راست کرد؛ پتو را کنار زد؛ سرش را تکان داد تا گیسوانش وزن معمول خود را پیدا کنند؛ جعبه آرایش را باز روی زانوهایش گذاشت و آرایشی غیر لازم و سرسری کرد که تنها آن اندازه وقت گرفت که به من نگاه نیندازد تا این‌که در هواپیما گشوده شد. سپس کتِ خَزِ گوش سیاه خود را پوشید، با معذرت‌خواهی رسمی، به اسپانیایی امریکای لاتینی خالص، از روی من رد شد و بی‌خدا حافظی و بی‌آن‌که به خاطر آن همه کارهایی که انجام داده بودم تا دو نفری با هم سفری شاد داشته باشیم، تشکری بکند، بیرون رفت و زیر آفتابِ امروزِ جنگلِ آمازونِ نیویورک ناپدید شد.

وقتی باد بدبختی بوزد

ایرندیرا سرگرم شست و شوی مادر بزرگش بود که باد بدبختی اش بنای وزیدن را گذاشت. خانه سیمانی مجلل و نقره‌ای، توی آن انزوای بیابان، با اولین وزش باد تا اعماق به لرزه درآمد. اما ایرندیرا و مادر بزرگش به خطرهای طبیعت وحشی آن جا خو کرده بودند و توی حمام، که مزین به طاووس و موزائیک‌های ریز حمام‌های رومی بود، هیچ اعتنایی به شدت باد نداشتند.

مادر بزرگ با تن پروارش، توی آن وان مرمر، به نهنگ سفید می‌مانست. دختر، که تکیده و پوست و استخوان بود، تازه پا به چهارده سالگی گذاشته بود و بیش از حد سر به زیر بود. او با خستگی که از تقدس ریاضت‌کشانه‌ای حکایت می‌کرد مادر بزرگ را با جوشانده گل و گیاه و برگ‌های خوشبو می‌شست. برگ‌ها به پشت شاداب و گیسوان موج و براق و شانه‌های مادر بزرگ می‌چسبیدند، شانه‌هایی

که طوری با بی‌رحمی خالکوبی شده بود که هر ملوانی را شرمنده می‌کرد.

مادر بزرگ گفت: «دیشب خواب دیدم منتظر نامه‌ای به دستم برسه.»

ایرندیرا، که هیچ وقت حرفی از دهانش بیرون نمی‌آمد مگر از روی ناچاری گفت: «توی خواب چه روز هفته بود؟»
«پنج شنبه بود.»

ایرندیرا گفت: «پس تو نامه خبر بدی بوده اما هیچ وقت به دست تو نمی‌رسه.»

شست و شوی مادر بزرگ که تمام شد، ایرندیرا او را به اتاق خواب برد. مادر بزرگ آن قدر چاق بود که موقع راه رفتن به شانه دختر تکیه می‌داد یا عصایی شبیه عصای اسقف‌ها دست می‌گرفت، اما حتی وقت‌هایی هم که دست به کارهای سخت می‌زد باز توی چهره‌اش آن غرور باستانی دیده می‌شد. توی اتاق خواب، مثل هر جای دیگر خانه، که با سلیقه آدم‌های اسراف‌کار و کمابیش خل وضع آراسته شده بود، ایرندیرا دو ساعت دیگر می‌بایست وقت صرف می‌کرد تا مادر بزرگ را آماده کند. گیسوانش را، بافه به بافه، می‌گشود، عطر می‌زد و شانه می‌کرد، پیراهنی با گل‌های استوایی تنش می‌کرد، پودر تالک به صورتش می‌زد، ماتیک قرمز براق به لب‌هایش می‌مالید، گونه‌هایش را با روژ قرمز می‌کرد، به مژگان‌هایش مُشک می‌مالید، ناخن‌هایش را لاک صدفی می‌زد، او را مثل عروسکی بزرگ‌تر از یک آدم می‌آراست، دستش را می‌گرفت، به باغی مصنوعی می‌برد که گل‌های خفقان‌آورش نقش گل‌های پیراهنش را داشت و روی یک صندلی، که روزگاری از بقایای یک تخت شاهی درست شده بود،

می‌نشاند و او را تنها می‌گذاشت تا به صدای وسوسه‌انگیز صفحه‌های گرامافونی گوش دهد که بلندگوی قیف‌مانند داشت.

همان‌طور که مادر بزرگ توی باتلاق‌های گذشته شناور بود، ایرندیرا خودش را با زُفت و روب خانه تاریک و تلنبار از خرت و پرت سرگرم می‌کرد. خانه مبل‌های عجیب و غریب، مجسمه قیصرهای بدلی، شمعدان‌های چندشاخه و فرشته‌هایی از مرمر سفید داشت و نیز یک پیانوی مطلقاً و تعدادی ساعت دیواری با اندازه و شکل‌های باورنکردنی. توی حیاط آب‌انباری بود که سرخپوست‌ها، در طول سال‌ها، از چشمه‌های دوردست آب به دوش کشیده بودند و آورده بودند در آن ذخیره کرده بودند. شتر مرغ تکیده‌ای را با حلقه‌ای به دیوار آب‌انبار بسته بودند. این حیوان تنها جانور پرداری بود که شکنجه آن آب و هوای نفرین شده را تحمل می‌کرد. خانه در دل بیابان از همه چیز دور بود و در حاشیه یک آبادی بنا شده بود که بزها توی کوچه‌های رقت‌انگیز و سوزانش وقتی باد بدبختی می‌وزید از تنهایی دست به خودکشی می‌زدند.

این پناهگاه درک‌ناشدنی را شوهر مادر بزرگ ساخته بود که قاچاقچی مشهوری به نام آمادیس بود و مادر بزرگ از همین مرد پسری پیدا کرده بود که او هم نامش آمادیس بود و پدر ایرندیرا بود. کسی نه از اصل و نسب این خانواده و نه از انگیزه‌هایش خبری نداشت. بهترین روایت از زبان سرخپوست‌ها نقل می‌شد که می‌گفتند، آمادیس پدر زن زیبایش را از یک نجیب‌خانه، در جزایر آنتیل، نجات داده و مردی را توی دعوا در آن‌جا با چاقو کشته و سپس زن را به مصونیت بیابان منتقل کرده. پس از مرگ آمادیس‌ها (که یکی‌شان از بیماری افسردگی دنیا را گذاشت و رفت و دیگری توی دعوایی بر سر یک زن تنش را

آبکش کردند) مادر بزرگ جسدشان را توی حیاط به خاک سپرد، چهارده دختر خدمتکار را جواب کرد و در سایه فداکاری‌های نوه‌ای که از روز تولد بزرگش کرده بود در آرامش خانه می‌نشست و در رؤیای جاه و جلال گذشته فرو می‌رفت.

تنظیم و کوک کردن ساعت‌های دیواری شش ساعتی از وقت *ایرندیرا* را می‌گرفت اما روزی که باد بدبختی‌اش بنای وزیدن را گذاشت نیازی نبود به ساعت‌ها دست بزند؛ چون تا صبح روز بعد کوک داشتند. در عوض لازم بود مادر بزرگ را حمام کند، خوب بیاراید، کف اتاق‌ها را بسابد، ناهار بپزد و بلورآلات را برق بیندازد. نزدیکی‌های ساعت یازده که داشت آب شتر مرغ را عوض می‌کرد و علف‌های صحرایی دور و بر قبرهای دو قلوی *آمادیس*‌ها را آب می‌داد ناچار شد با خشم باد، که تحمل‌ناپذیر شده بود، بجنگد، اما کوچک‌ترین بویی نبرد که بادی که می‌وزید باد بدبختی او بود. ساعت دوازده داشت آخرین لیوان‌های شامپانی را برق می‌انداخت که بوی آبگوشت به مشامش رسید و در بیداری، بی‌آن‌که یک لیوان ونیزی را بشکند و قشقرق به پا شود، معجزه‌آسا خودش را به آشپزخانه رساند. درست در لحظه‌ای که دیگ می‌خواست سر برود آن را از روی اجاق برداشت. سپس دیگ سوپ را که پخته بود روی اجاق گذاشت. از فرصت استفاده کرد و روی چارپایه نشست تا استراحتی بکند. چشم‌هایش را بست و، بی‌آن‌که خستگی در چهره‌اش دیده شود، دوباره گشود و شروع کرد سوپ را توی سوپ‌خوری بریزد. در خواب سرگرم کار بود.

مادر بزرگ تک‌وتنها در سر میز ضیافتی که شمعدان‌های نقره دوازده‌نفره داشت نشسته بود. زنگوله‌اش را به صدا در آورد و *ایرندیرا*

کما بیش بی درنگ با ظرف سوپ خوری، که بخار از رویش بلند بود، وارد شد. همان طور که سوپ را می کشید مادر بزرگ به صرافتِ حالتِ خوابگونه او افتاد و دستش را مثل این که شیشه پنجره‌ای نامرئی را پاک کند جلو صورت او حرکت داد. دختر دست *یرندیرا* را ندید. مادر بزرگ چشم از چشم او بر نمی داشت و وقتی *یرندیرا* برگشت تا به آشپزخانه برود سرش داد زد:

«*یرندیرا!*»

دختر ناگهان بیدار شد و سوپ خوری از دستش روی قالیچه افتاد. مادر بزرگ با مهربانی دلگرم کننده‌ای گفت: «عیبی نداره، بچه. باز موقع راه رفتن خوابت برده بود.»

یرندیرا از روی عذرخواهی گفت: «عادت کرده‌م.»

و همان طور که گیج خواب بود سوپ خوری را برداشت و سعی کرد لکه روی قالیچه را پاک کند.

مادر بزرگ آمرانه گفت: «دست نذار. امروز بعد از ظهر تمیزش کن.» بنابراین *یرندیرا* علاوه بر کارهای هر روزه می بایست قالیچه اتاق ناهارخوری را می شست و وقتی بالای سرِ وانِ رختشویی رفت از فرصت استفاده کرد و رخت‌های روز دوشنبه را هم شست و در آن حال باد دور و اطراف خانه می گشت تاراهی توی خانه پیدا کند. دختر آن قدر کار کرد که به صرافت نیفتاد شب شده و وقتی قالیچه را توی اتاق غذاخوری پهن کرد وقت خوابیدن رسیده بود.

مادر بزرگ از ظهر تا غروب با پیانو ور رفت و ترانه‌های دوره جوانی اش را با صدای بم زمزمه کرد و اشکِ آمیخته به مُشک از مژگان هایش می چکید. اما وقتی با پیراهنِ خوابِ بدن نما توی تخت دراز کشید تلخی خاطراتِ مورد علاقه اش را دوباره احساس کرد.

به ایرندیرا گفت: «فردا قالیچهٔ اتاق پذیرایی رو هم بشور چون از اون روزهای بروویا تا حالا رنگ آفتابو ندیده.»

دختر گفت: «چشم، مادر بزرگ.»

بادبزنِ پرداری را برداشت و شروع به باد زدن بیوه‌زنِ تحمل‌ناپذیر کرد و بیوه‌زن در آن حال، به صدای بلند، دستور کارهای شبانه را یکی‌یکی به زبان می‌آورد:

«پیش از خوابیدن لباس‌ها رو اتو کن تا با وجدان آسوده بخوابی.»

«چشم، مادر بزرگ.»

«توی کمدِ لباسو خوب نگاه کن، چون شب‌هایی که باد می‌آد

بیدها حریص‌تر می‌شن.»

«چشم، مادر بزرگ.»

«تو فرصتی که برات می‌مونه گلدون‌ها رو بیرون ببر تا کمی هوا

بخورن.»

«چشم، مادر بزرگ.»

«به شتر مرغ آب بده.»

«چشم، مادر بزرگ.»

به خواب رفته بود اما هنوز فرمان می‌داد. چون نوه‌اش فعال بودن را از او به ارث برده بود. ایرندیرا بی سروصدا از اتاق بیرون رفت و در آن حال که به فرمان‌های مادر بزرگِ خواب‌آلودش جواب می‌داد آخرین کارهای شبانه را راست و ریس می‌کرد.

«روی قبرها یه کم آب بریز.»

«چشم، مادر بزرگ.»

مادر بزرگ گفت: «وقتی سر و کلهٔ آمادیس‌ها پیدا شد بگو این‌جا

آفتابی نشن چون دار و دستهٔ پورفیریو گالان منتظرن خدمتِ شون برسن.»

ایرندیرا دیگر جواب نداد چون می دانست که مادر بزرگ دارد هذیان می گوید اما حتی یک فرمان را ناشنیده نمی گرفت. وقتی کار واریسی چفت پنجره ها تمام شد و آخرین چراغ ها را خاموش کرد، یک شمعدان از اتاق غذاخوری برداشت و به اتاق خواب رفت و در آن حال صدای نفس های آرام و بلند مادر بزرگ وقفه هایی را که در وزش باد پیش می آمد پر می کرد.

اتاق دختر هم مجلل بود اما به پای اتاق مادر بزرگ نمی رسید و از عروسک های ژنده و جانوران کوی دوران کودکی تازه پشت سر گذاشته انباشته بود. ایرندیرا خسته از کارهای طاقت فرسای وحشیانه نداشت لخت شود، این بود که شمعدان را روی میز پاتختی گذاشت و روی تخت افتاد. مدت کوتاهی بعد باد بدبختی اش وارد اتاق خواب شد و شمعدان را روی پرده انداخت.

□

□

در طلوع آفتاب که سرانجام باد خوابید، چند قطره باران درشت و پراکنده بارید و آخرین جرقه ها را خاموش کرد و خاکسترهای خانه که از آن ها دود بلند بود سفت شد. مردم روستا که بیش ترشان سرخپوست بودند سعی کردند بقایای بدبختی، یعنی لاشه زغال شده شتر مرغ، چارچوب پیانوی مطلا و نیم تنه یک مجسمه را نجات بدهند. مادر بزرگ با چهره ای نفوذناپذیر بر سر باقیمانده ثروتش به فکر فرو رفته بود. ایرندیرا میان دو گور آمادیس ها نشسته بود و دیگر گریه نمی کرد. وقتی مادر بزرگ مطمئن شد که لابه لای خرابه ها چیز سالمی

باقی نمانده با دلسوزی صادقانه‌ای به نوه‌اش چشم دوخت.
 آه کشید و گفت: «کوچولوی من، زندگیِ انقدرها طولانی نیست تا
 بتونی تاوان این بدبختی رو پس بدی.»

دختر همان روز، زیر ریزش باران، پس دادنِ تاوان را شروع کرد.
 مادر بزرگ او را پیش مغازه‌دارِ روستا برد که مرد پوست و استخوانی
 بود و همسرش نابهنگام مرده بود. همان طور که مادر بزرگ با سینه
 پیش داده انتظار می‌کشید، مرد زن مرده *یرندیرا* را مثل دانشمندها،
 خشک و رسمی، برآنداز می‌کرد و تا وقتی حدود قیمت او را نسنجید
 لام تا کام حرفی نزد.

سپس گفت: «هنوز کاملاً نرسیده.»

بعد او را وزن کرد تا درستی نظر خودش را با ارقام ثابت کند. *یرندیرا*
 چهل کیلو بود.

مرد گفت: «صد پزو بیش‌تر نمی‌ارزه.»

مادر بزرگ احساس سرشکستگی کرد.

کمابیش فریاد زد: «صد پزو! قربون، معلوم می‌شه شما برا چیزهای
 دست‌نخورده ارزش قائل نیستین.»

مرد گفت: «صد و پنجاه پزو.»

مادر بزرگ گفت: «خسارتی که این دختر به من رسونده ازیه میلیون
 پزو بیش‌تره. با این مبلغ دویست سال طول می‌کشه تا تاوان خونه رو
 پس بده.»

مرد گفت: «بخت‌تون بلند بوده که تنها چیز با ارزشش سن و
 سالی‌یه که داره.»

چیزی نمی‌گذشت که طوفان خانه را فرو می‌ریخت و سقف
 آن‌قدر چکه می‌کرد که توی خانه، مثل هوای آزاد، باران می‌بارید.

مادربزرگ احساس کرد که با یک دنیا بدبختی تنها مانده.

گفت: «پس سیصد پزو.»

«دویست و پنجاه پزو.»

دست آخر با دویست و بیست پزو پول نقد و مقداری خوار و بار به توافق رسیدند. آن وقت او دست دختر را گرفت و او را مثل این که به مدرسه ببرد به انباری برد.

مادربزرگ گفت: «همین جا منتظرت می مونم.»

یرندیرا گفت: «چشم، مادربزرگ.»

انباری چهار ستون آجری داشت با پشت بامی از شاخ و برگ پوشیده نخل و یک دیوار خشتی یک متری که از پشت آن سروصداهای بیرون شنیده می شد. روی دیوار خشتی، گلدان های کاکتوس و گیاهان بیابانی دیگر چیده بودند. ننوی رنگ و رو رفته ای را از دو ستون آویخته بودند و مثل بادبان آزاد یک کرجی بی صاحب روی آب باد می خورد. از پس صغیر طوفان و تازیانه آب، فریادهای دوردست، زوزه جانوران و ناله کشتی شکسته ها شنیده می شد.

سپس، مادربزرگ یرندیرا را سوار کامیون کرد و به طرف جایگاه قاچاقچی ها راه افتاد. آن ها در جای باز پشت کامیون، لابه لای گونی های برنج، دبه های روغن و چیزهایی که از آتش سوزی به جا مانده بود، مثل تخته بالای سر تخت شاهی، مجسمه فرشته جنگجو و تخت نیم سوخته و خرت و پرت های بی مصرف دیگر، سفر می کردند. استخوان های آمادیس ها را توی صندوق گذاشته بودند که رویش با خطوط پهن دو صلیب کشیده شده بود.

مادربزرگ با یک چتر کهنه خودش را از آفتاب در امان نگه می داشت و با آن که عرق و گرد و خاک نمی گذاشت خوب نفس

بکشد و قارش را حفظ کرده بود. *ایرندیرا* پشت انبوه قوطی و گونی برنج، کرایه سفر و بارشان را با احتساب هر بار بیست پزو به باربر کامیون می پرداخت. وقتی، از سفر طاقت فرسا، به اولین شهر رسیدند راننده به صدای بلند به مادر بزرگ گفت:

«دنیا از این جا شروع می شه.»

مادر بزرگ با ناباوری خیابان های فلاکت بار و متروک شهر را برآنداز کرد که تا حدودی بزرگ تر و در عین حال به همان دلمردگی شهری بود که پشت سر گذاشته بودند.

گفت: «فکر نمی کنم.»

راننده گفت: «این جا سرزمین مُبلغ هاست.»

مادر بزرگ گفت: «من به امور خیریه علاقه ای ندارم عاشق قاچاقچی هام.»

ایرندیرا، که از پشت حایل به گفت و گوی آن ها گوش می داد، انگشتش را توی یک گونی برنج فرو برد. ناگهان نخ می پیداکرد. نخ را که بیرون کشید، گردنبندی از مروارید اصل بیرون آمد. گردنبند را مثل ماری بی جان توی دست ها گرفته بود و شگفتزده به آن نگاه می کرد. راننده به مادر بزرگ گفت:

«خیال بافی نکنین، خانوم، این جاها از قاچاقچی خبری نیس.»

مادر بزرگ گفت: «حتماً نیس. حرف تو باور می کنم.»

راننده به شوخی گفت: «بگردین ببینین پیدا می کنین. همه از قاچاقچی ها حرف می زنن اما کسی تا حالا چشمش به یکی شون نیفتاده.»

باربر به صرافت افتاد که *ایرندیرا* گردنبند را بیرون کشیده، عجولانه دست دراز کرد، گردنبند را گرفت و توی گونی برنج فرو کرد.

مادر بزرگ، با آنکه شهر وضع فلاکت باری داشت، تصمیم گرفت ماندگار شود. از این رونوهِاش را صدا زد تا او را از توی کامیون پایین بیاورد. *یرندیرا* شتابزده اما قلبی و حقیقی با باربر خدا حافظی کرد.

مادر بزرگ در وسطِ خیابان روی تختش لم داده بود تا دیگران بارها را خالی کنند. آخرین تکه اِثاث، بقایای *آمادیس* ها بود.

راننده با خنده گفت: «این صندوق به اندازه یه آدم مرده وزن داره.»

مادر بزرگ گفت: «بگو دو تا. پس محترمانه باشون رفتار کن.»

راننده باز خندید: «توش حتماً مجسمه های مرمری یه.»

صندوق استخوان را با بی اعتنائی در وسطِ اِثاثِ نیمه سوخته گذاشت و دستش را جلو مادر بزرگ دراز کرد.

گفت: «پنجاه پزو.»

«غلامت قبلاً به رفیق جون جونیت پرداخته.»

راننده با تعجب به وردست خود نگاهی انداخت و او سری جنباند. آن وقت راننده سوارِ اتاَقِ کامیونی شد که در آن زنی بالباس عزا نشسته بود و در آغوشش بچه ای از شدت گرما عر می زد. باربر با اعتماد به نفس به مادر بزرگ گفت:

«اگه شوما حرفی نداشته باشین *یرندیرا* رو با خودم می برم. نیت من

خیره.»

دختر با تعجب دخالت کرد.

«من حرفی نزدَم.»

باربر گفت: «این تصمیم خودم بوده.»

مادر بزرگ نگاهی به سر تا پای او انداخت، نه به قصد تحقیر بلکه می خواست دل و جرئت او را بسنجد.

گفت: «من حرفی ندارم به این شرط که تاوانِ بی دقتی دختر خانومو

بدی. حالا در حدود هشتصد و هفتاد و دو هزار و سیصد و پانزده پزو می‌شه. چهارصد و بیست چوبی که قبلاً پرداخته کم، می‌مونه هشتصد و هفتاد و یه هزار و نه صد و نود و پنج پزو. کامیون روشن شد.

باربر با لحن جدی گفت: «باور کن اگه داشتم این پول به این زیادی رو دو دستی تقدیم می‌کردم. ارزششو داره.» مادر بزرگ از این تصمیم جوان خوشش آمد.

بالحنی حاکی از همدردی گفت: «خب، پس هر وقت پیدا کردی برگرد بیا. اما بهتره الآن راه بیفتی، چون اگه باز بخوام حساب کنم ده پزو بدهکار می‌شی.»

باربر پرید و از پشت کامیون بالا رفت و کامیون دور شد. از همان جا با دست از ایرندیرا خدا حافظی کرد اما ایرندیرا آن قدر تعجب کرده بود که دست تکان نداد.

ایرندیرا و مادر بزرگ در همان زمینی که بارشان را خالی کرده بودند، با ورقه‌های حلبی و چند قالیچه نیمه سوخته، سردستی پناهگاهی درست کردند. دو تخته حصیر روی زمین پهن کردند و درست مثل این‌که توی خانه باشند خوابیدند تا این‌که آفتاب سوراخ‌هایی توی سقف درست کرد و صورت‌شان را سوزاند.

این بار، به خلاف همیشه، مادر بزرگ بود که آن روز صبح به ترگل ورگل کردن ایرندیرا مشغول شد. چهره‌اش را به زیبایی مرده‌ها هنگام خاکسپاری، که در روزگار جوانی‌اش مرسوم بود، بزک کرد، ناخن‌های مصنوعی به انگشت‌ها و نیم حلقه‌ای از پارچه ارگانندی به شکل پروانه به گیسوانش زد.

مادر بزرگ تصدیق کرد: «وحشتناک شده‌ی. اما این جور بهتره،

چون وقتی پای مسائل زن‌ها پیش می‌آید مردها خنگ می‌شن.»
مادربزرگ و ایرندیرا صدای پای دو قاطر را روی سنگ‌های بیابان، مدت‌ها پیش از آن‌که خودشان را ببینند، شنیدند. ایرندیرا به دستور مادربزرگ، مثل هنرپیشه آماتوری که منتظر بالا رفتن پرده باشد، روی حصیر لم داد. مادربزرگ با تکیه بر عصای اسقفی‌اش از پناهگاه بیرون رفت و روی تختش نشست و منتظر عبور قاطر‌ها شد.

نامه‌رسان از راه می‌رسید، بیست سالی بیشتر نداشت اما کار پیرش کرده بود، لباس کارِ خاکی‌رنگ پوشیده بود، ساقبند بسته بود، کلاه چوب‌پنبه‌ای سر گذاشته بود و هفت تیری نظامی به فانوسقه‌اش بسته بود. بر قاطر خوش‌ظاهری سوار بود و افسار قاطر دیگری را در دست داشت که افتاده‌تر بود و بر پشتش کیسه‌های کرباسی پُست را بسته بودند. از کنار مادربزرگ که می‌گذشت سلام داد و راهش را دنبال کرد، اما مادربزرگ به او اشاره کرد که نگاهی بیندازد. مرد ایستاد و ایرندیرا را دید که با آرایش مرده‌وارش روی حصیر دراز کشیده و پیراهن حاشیه‌ارغوانی به تن دارد.

مادربزرگ پرسید: «خب؟»

در این وقت بود که نامه‌رسان به صرافت موضوع افتاد.

لبخندزنان گفت: «برای کسی که رژیم داشته باشه بدک نیس.»

مادربزرگ گفت: «پنجاه پزو.»

نامه‌رسان گفت: «باها، خیال می‌کنی من پول چاپ می‌کنم. این مبلغ خرج یه ماه منه.»

مادربزرگ گفت: «ناخن خشک نباش، پولی که نامه‌رسون پست هوایی می‌گیره از دست‌مزد کشیش بیش‌تره.»

مرد گفت: «من نامه‌رسون پست داخلی‌ام. نامه‌رسون هوایی با

وانیت سفر می‌کنه.»

مادر بزرگ گفت: «به هر حال، این هم به اندازه غذا اهمیت داره.»

«اما شکم آدمو سیر نمی‌کنه.»

مادر بزرگ پی برد که آدمی که از راه منتظر گذاشتن دیگران نون

می‌خوره وقت برای چونه زدن زیاد داره.»

پرسید: «چقدر پول داری؟»

نامه‌رسان پیاده شد، چند اسکناس مچاله از جیبش بیرون آورد و

به مادر بزرگ نشان داد. زن همه را یکجا، مثل آن‌که خواسته باشد

تویی را بگیرد، به شتاب قاپ زد.

گفت: «برا تو مبلغو پایین می‌آرم، به این شرط که خبرو همه جا

پخش کنی.»

نامه‌رسان گفت: «همه جا تا اون سر دنیا. کار من همینه.»

معامله نان و آب داری بود. مردها به تأثیر حرف‌های نامه‌رسان از

دور دست‌ها راه افتادند تا با تر و تازگی آشنا شوند. پشت سرشان

میزهای شرط‌بندی و دکه‌های خوراکی‌زی از راه رسید و پشت سر همه

آن‌ها سر و کله عکاسی سوار بر دوچرخه پیدا شد. عکاس، درست

روبه روی اردوگاه، دوربینش را با آستین سیاه‌رنگ روی سه پایه سوار

کرد و، در پشت آن، منظره دریاچه‌ای را با قوهای بی‌روح آویخت.

مادر بزرگ، پس از اقامت طولانی در آن اولین شهر، پولی به هم زد،

الاغی خرید و در جست‌وجوی آدم‌های دست و دل بازتر راه بیابان را

در پیش گرفت تا بدهی پرداخت شود. با تخت روانی که روی الاغ جا

داده بود سفر می‌کرد و با چتری که نیمی از میله‌هایش افتاده بود و

پیرن‌دیر بالای سرش می‌گرفت خود را از آفتاب بی‌حرکت در امان

می‌داشت. پشت سرشان، چهار باربر سرخپوست بقایای اردوگاه را،

که حصیرهای خواب، تخت تعمیر شده، فرشته مرمی و چمدان‌ها و صندوق استخوان‌های آمادیس‌ها بود، می‌آوردند. عکاس سوار بر دوچرخه دنبال کاروان می‌رفت اما هیچ وقت به آن نمی‌رسید گویی عازم جشنواره دیگری بود.

شش ماهی که از ماجرای آتش سوزی گذشت مادر بزرگ دیگر فوت و فن کار را یاد گرفته بود.

به ایرن‌دیرا گفت: «اگه وضع همین طورها پیش بره بعد از هشت سال و هفت ماه و یازده روز بدهیت پرداخت می‌شه.»

با چشم شروع کرد به حساب کردن. دانه‌های نخود را از توی کیسه بندداری، که پول‌هایش را هم در آن جا داده بود، بیرون می‌آورد و کورکورانه توی دست دیگرش می‌گذاشت. سپس حرفش را تصحیح کرد:

«همه رو البته بعجز دستمزد و خورد و خوراک سرخپوست‌ها و خرج‌های جزئی دیگه.»

ایرن‌دیرا که پا به پای الاغ راه می‌رفت و از شدت گرما و گرد و خاک خمیده شده بود، از محاسبه مادر بزرگ گله‌ای نکرد بلکه سعی کرد جلو اشک‌هایش را بگیرد.

گفت: «سرم از بی خوابی گیج می‌ره.»

«سعی کن بخوابی.»

ایرن‌دیرا چشم‌هایش را بست، هوای سوزان را با نفس عمیق فرو برد و در خواب به راه رفتن ادامه داد.

کامیون کوچکی انباشته از قفس پیدا شد، بزهای هراسان و سروصدای پرنده‌ها، توی آن گرد و خاک افق، پشنگه‌آبی بود که بر سر و روی رخوتِ پِکشنبه‌سان میگل دل سیرتو پاشیده باشند. پشت فرمان، کشاورزِ هلندی چاق و چله‌ای نشسته بود. پوستش از تابش آفتاب تاول زده بود و سیلِ سبزِ مایل به سربی‌اش را از یکی از اجدادش به ارث برده بود. پسرش، اولیس، که روی صندلی کنارش نشسته بود جوان جذابی بود که چشم‌هایش به رنگ چشم‌های دریانوردهای گوشه‌گیر بود و ظاهر فرشته‌هایی را داشت که کسی رنگ‌شان را نمی‌بیند. مرد هلندی چشمش به سربازانی افتاد که روی زمین نشسته بودند و از یک بطری می‌نوشتند و دست به دست رد می‌کردند و گویی برای استتار جنگی، به سرشان شاخ و برگ درخت بادام زده بودند. مرد هلندی به زبان خودش گفت:

«اون‌جا دارن چه زهرماری می‌فروشن؟»

پسرش با بی‌خیالی جواب داد: «تر و تازگی.»

«تو از کجا خبر داری؟»

اولیس گفت: «آدم‌های این بیابون همه می‌دونن.»

مرد هلندی جلو هتل کوچک شهر توقف کرد و پیاده شد. اولیس توی کامیون ماند. با انگشتان چابکش درِ کیفی را که پدرش روی صندلی گذاشته بود باز کرد، یک دسته اسکناس را بیرون کشید، چند تایی را توی جیب جا داد و بقیه را سر جایش گذاشت. وقتی پدرش به خواب رفت از پنجره هتل بالا رفت و خودش را به جلو چادر رساند. جشن و سرور در اوج خود بود. سربازان که سر از پا نمی‌شناختند داشتند با خودشان پایکوبی می‌کردند تا آهنگ به هدر نرود و عکاس

شبانۀ با کاغذهای منیزیم عکس می‌گرفت. مادر بزرگ، همان طور که حواسش جمع کسب و کارش بود، اسکناس‌های توی دامنش را می‌شمرد، به دو قسمت مساوی قسمت می‌کرد و توی سبد می‌چید. در آن وقت شب دوازده تایی بیش‌تر نمانده بودند. اولیس نفر آخر بود. نوبت سربازی رسید که ظاهر مفلوکی داشت. مادر بزرگ نه فقط راهش را سد کرد بلکه حاضر نشد پولش را بگیرد.

به او گفت: «نه، پسر جون، تموم طلاهای دنیا رو هم بدی نمی‌شه. تو بدبختی می‌آری.»

سرباز، که اهل آن دور و اطراف نبود، خشکش زد.
«حرفِ تون چیه؟»

مادر بزرگ گفت: «تو هر جا بری روح شیطونو با خودت می‌بری. اینو از سر و روت می‌شه خوند.»

بی‌آن‌که دست به او بگذارد با حرکت دست او را از خود راند و راه را برای نفر بعدی باز کرد.

با خوش خلقی گفت: «یه راست برو تو، خوشگله، اما زیاد طولش نده، مملکت بهت احتیاج داره.»

سرباز تو رفت. اما بی‌درنگ بیرون آمد؛ چون *یرندیرا* می‌خواست با مادر بزرگ حرف بزند. مادر بزرگ سبد پول را از بازو آویخت و توی چادر رفت که آن‌قدرها جادار نبود اما مرتب و تمیز بود. در عقب چادر، *یرندیرا* نمی‌توانست جلو لرزش تنش را بگیرد و خیس از عرق حال زاری پیدا کرده بود.

هق‌هق کنان گفت: «دارم می‌میرم، مامان.»

مادر بزرگ دست روی پیشانی‌اش گذاشت و چون دید که تب ندارد سعی کرد دلداری‌اش بدهد.

گفت: «چیزی دیگه نمونده.»

یرندیرا با جیغ‌های حیوانی که ترسیده باشد اشک‌هایش سرازیر شد. در این جا بود که مادر بزرگ پی برد یرندیرا دچار وحشت شده، به سرش دست کشید و سعی کرد آرامش کند.

گفت: «علتش اینه که ضعیفی. بسه دیگه گریه نکن، با آب مریم‌گلی حموم کن تا خونت صاف بشه.»

یرندیرا که آرام شد مادر بزرگ از چادر بیرون رفت، پول را پس داد و گفت: «امروز دیگه تموم شد. فردا بیای نوبت اول مال تو.» سپس خطاب به دیگران فریاد زد:

«تموم شد. فردا صبح ساعت نه.»

افراد اعتراض کردند. مادر بزرگ با خلق خوش اما با قیافه جدی، همان‌طور که عصای تهدید کننده‌اش را بالا گفته بود، داد کشید: «بو گندوهای کله پوک خیال می‌کنین از آهن درست شده؟ دلم می‌خواست شما رو به جای اون می‌دیدم، الدنگ‌ها! ولگردهای کثافت!»

زن سرانجام داد و قال را خواباند و، عصا به دست، شق ورق ایستاد تا میزهای ساندویچ را بردند و دکه‌های شرط‌بندی را برچیدند. می‌خواست پا به چادر بگذارد که اولیس را دید، تمام قد و تک و تنها، توی تاریکی و فضای خالی ایستاده بود. هاله‌ای غیرواقعی اطرافش را گرفته بود و به دلیل درخشش زیبایی‌اش توی تاریکی مرئی بود.

مادر بزرگ گفت: «بینم، پس بال‌هات کو؟»

اولیس بال‌حن طبیعی‌اش گفت: «کسی که بال داشت پدر بزرگم بود. اما هیچ‌کس باور نمی‌کرد.»

مادر بزرگ باز با شیفتگی برآندازش کرد و گفت: «چرا، من باور

می‌کنم. بال‌هاتو ببند و فردا صبح بیا.» آن وقت پا به چادر گذاشت و اولیس را سراپا ملتهب بیرون چادر تنها گذاشت.

ایرندیرا بعد از حمام حالش بهتر شده بود. زیرا پیراهن کوتاه حاشیه توری دار پوشیده بود و پیش از خواب داشت موهایش را خشک می‌کرد، اما هنوز سعی داشت جلوگریه‌اش را بگیرد. مادر بزرگش در خواب بود.

سر اولیس خیلی آهسته از پشت تخت ایرندیرا پیدا شد. ایرندیرا چشم‌های نگران و شفاف او را دید، اما پیش از آن که حرفی بزند موهایش را با حوله مالش داد تا برایش ثابت شود که خواب نمی‌بیند. وقتی اولیس برای اولین بار مژه زد ایرندیرا خیلی آهسته پرسید:

«کی هستی؟»

اولیس خودش را تا شانه‌ها نشان داد و گفت: «اولیس.» آن وقت اسکناس‌هایی را که کش رفته بود نشان داد.

ایرندیرا دست‌هایش را روی تخت گذاشت، چهره‌اش را به چهره اولیس نزدیک کرد و مثل این که توی کودکستان مشغول بازی باشد با او شروع کرد به گپ زدن.

گفت: «تو قرار بود بیای تو صف.»

اولیس گفت: «از شب تا صبح بودم.»

ایرندیرا گفت: «خب، حالا باید تا فردا صبح صبر کنی. فعلاً پهلویم برام

نمونده.»

در این لحظه مادر بزرگ توی خواب شروع کرد به حرف زدن.

گفت: «بیست سال از آژگار از آخرین باری که بارون بارید می‌گذره.

طوفان انقدر وحشتناک بود که بارون با آب دریا قاطی شد و صبح روز

بعد خونه از ماهی و حلزون پر بود و پدر بزرگت، آمادیس، که خدا

روح شو غرق رحمت کنه، چشمش به یه شیطان ماهی نورانی افتاد که تو هوا شناور بود.»

اولیس باز پشت تخت پنهان شد. ایرندیرا لبخندی از روی شیطنت زد. به اولیس گفت: «بی خیالش. همیشه وقتی خوابه خل بازی در می آره، اما با زمین لرزه هم از خواب بیدار نمی شه.»

اولیس سرش را بالا آورد. ایرندیرا با لبخندی حاکی از شیطنت و حتی تا حدودی محبت آمیز به او نگاه کرد و ملافه خاک آلود را از روی دشک برداشت.

گفت: «بیا، کمک کن ملافه رو عوض کنم.»

آن وقت اولیس از پشت تخت بلند شد و یک سر ملافه را گرفت. از آن جا که ملافه از دشک خیلی بزرگ تر بود مجبور شدند چند بار تا بزنند و با هر بار تا کردن اولیس به ایرندیرا نزدیک تر می شد.

ناگهان اولیس گفت: «دیگه داشتم دیوونه می شدم، همه می گن تو خیلی قشنگی، و درست می گن.»

ایرندیرا گفت: «اما من دارم می میرم.»

اولیس گفت: «مادرم می گه اون هایی که تو بیابون می میرن نمی رن بهشت، می رن دریا.»

ایرندیرا ملافه کثیف را کنار گذاشت و ملافه تمیز و اتو کرده دیگری روی دشک کشید.

گفت: «من هیچ وقت دریا ندیده ام.»

اولیس گفت: «دریا بیابونی یه که آب داشته باشه.»

«پس نمی شه روش راه رفت.»

اولیس گفت: «پدرم مردی رو می شناخت که رو دریا راه می رفت اما

این موضوع مال خیلی قدیمه.»

ایرندیرا مجذوب شد اما خوابش می آمد.

گفت: «فردا روکه از آدم نگرفته ن!»

اولیس گفت: «فردا صبح زود من و پدرم از این جا می ریم.»

«سری به این طرف ها نمی زنی؟»

اولیس گفت: «معلوم نیس. حالا هم اتفاقی گذارمون به این طرف ها

افتاده؛ چون داشتیم می رفتیم سرِ مرز که راهو گم کردیم.»

ایرندیرا متفکرانه به مادر بزرگش که در خواب بود نگاه کرد.

تصمیمش را گرفت: «خیلی خب.»

دراز کشید. اما اولیس لرزان سر جایش ماند؛ در آن لحظه اراده اش

سست شده بود. ایرندیرا دستش را گرفت تا عجله کند و تنها در این

وقت بود که به آشوب درون او پی برد. با این ترس آشنا بود.

گفت: «آروم نفس بکش. اولش همه همین حالو پیدا می کنن.

بعدش دیگه برات عادی می شه.»

دراز کشید و مادرانه آرامش کرد.

«اسمت چی یه؟»

«اولیس.»

ایرندیرا گفت: «این که اسم خارجی یه.»

«نه، اسم ملوان هاس.»

«کاش سر تا پات طلا بود. اما بوی گل می دی.»

اولیس گفت: «حتماً از پرتقال هاس.»

و حالا که آرام تر شده بود لبخندی حاکی از همدردی بر لب آورد

اضافه کرد: «ما پرنده های زیادی با خودمون آوردیم تا مردم جرئت

نکنن به ما نزدیک بشن. آخه، کارمون رسوندنِ پرتقالِ قاچاق به اون

طرفِ مرزه.»

اِرنديرا گفت: «پرتقال که جنس قاچاق نیس.»

اولیس گفت: «این پرتقال ها هس. هر کدوم شون پنجاه هزار پزو می ارزن.»

اِرنديرا بعد از مدت ها برای اولین بار زیر خنده زد.

گفت: «از این خوشم می آد که چقدر جدی مزخرف می بافی.»

اِرنديرا بار دیگر خودش شده بود و پرگویی می کرد، انگار معصومیتِ اولیس نه تنها خلق و خو بلکه شخصیتِ او را تغییر داده بود. مادر بزرگ، در فاصله ای به این کوتاهی از بدبختی، هنوز داشت حرف می زد.

«اون روزها اوائل مارچ بود که تو رو آوردن خونه. مَثِ یه دسته گل بودی. پدرت، آمادیس، که جوون و خوشگل بود، انقدر خوشحال شد که فرستاد بیست تا گاری لبالب از گل آوردن و همون طور که می اومدن گل ها رو تو خیابون پخش می کردن تا این که روستا از دریای گل طلائی شد.»

مادر بزرگ چندین ساعت با داد و قال و احساساتِ سرکشانه به وراجی ادامه داد. اما اولیس صدایش را نمی شنید و آن ها همان طور که مادر بزرگ قیل و قال راه انداخته بود، تا صبح به اختلاط با هم ادامه دادند.

□

□

گروهی مُبلّغ، عیسای مصلوب به دست، شانه به شانه هم ایستاده بودند، بادی، به شدت بادِ بدبختی، ردهای کرباسی و ریش های

خشن‌شان را می‌لرزاند؛ به‌طوری که به‌سختی می‌توانستند سر پا بایستند. پشت سرشان مرکز تبلیغ آن‌ها قرار داشت که از سنگ مستعمراتی ساخته شده بود و در بالای دیوارهای زمختِ دوغاب زده‌اش ناقوس‌خانهٔ کوچکی دیده می‌شد.

جوان‌ترین مُبلِّغ که رئیس گروه بود به شکافی طبیعی در روی زمین رُسی براق اشاره کرد و داد کشید:

«از این خط حق ندارین جلوتر بیان.»

چهار باربرِ سرخپوست، که تختِ روانِ مادرِ بزرگ را با خود می‌کشیدند، به صدای فریاد ایستادند. مادرِ بزرگ با این‌که از نشستن روی تخته‌های تختِ روان ناراحت بود و عرق و گرد و خاکِ بیابان کلافه‌اش کرده بود، عزمش جزم بود که غرورش خدشه‌دار نشود. *اِرِندیرا* پیاده بود. در پشت تختِ روان هشت سرخپوست، در یک ستون، بارها را می‌آوردند و، در انتهای دسته، عکاس سوار بر دوچرخه دیده می‌شد.

مادرِ بزرگ گفت: «بیابون مال هیچ‌کس نیس.»

مُبلِّغ گفت: «مال پروردگارست و تو با کسب و کار خودت قوانین مقدس او را زیر پا گذاشته‌ای.»

مادرِ بزرگ، که مُبلِّغ را از کلام و فصاحت بیانش شناخت، با او دهن به دهن نشد تا خودش را با شاخ گاو در نینداخته باشد. این بود که کوتاه آمد و گفت:

«فرزندم، مقصود تو را نمی‌فهمم.»

مُبلِّغ به *اِرِندیرا* اشاره کرد.

«این بچه به حد تکلیف نرسیده.»

«اگه اینو می‌گین که نوهٔ خودمه.»

مُبلَغ گفت: «دیگر بدتر. یا با رضایتِ خاطر نگهداری او را به ما می‌سپارید یا به راه‌های دیگری متوسل می‌شویم.»
مادربزرگ انتظار نداشت تا این حد پای‌شان را از گلیم‌شان دراز کنند.

ترسان تسلیم شد: «خیلی خب، حالا که این طوره باشه. اما من دیر یا زود از این خط عبور می‌کنم.»

مادربزرگ و ایرندیرا سه روز پس از برخورد با مُبلَغان در روستایی نزدیک مرکز آن‌ها خوابیده بودند که چند نفری، دزدانه و بی‌سروصدا، مثل یک دسته‌گشتی نظامی سینه‌خیز توی چادر رفتند. این‌ها شش سرخپوست تازه ایمان آورده قوی هیکل و جوان بودند که ردهای کرباسیِ خشن‌شان زیر مهتاب می‌درخشید. آن وقت بی صدا ایرندیرا را لای توری پشه‌بند پیچیدند و بی آن‌که بیدارش کنند مثل ماهی بزرگ و ظریفی که توی توری نقره‌ای به دام افتاده باشد با خود بردند. هیچ راهی نماند که مادربزرگ برای نجات نوه‌اش از دست مُبلَغان انجام نداده باشد. تنها وقتی که همه این‌ها، از صاف و ساده‌ترین تا انحرافی‌ترین راه، به نتیجه نرسید به ریاست شهرداری که به یک نظامی سپرده شده بود رو آورد. مادربزرگ شهردار را توی حیاط خانه‌اش یافت که، بدون پیراهن، با یک تفنگ نظامی به تک‌لکه ابر سیاهی توی آسمان سوزان شلیک می‌کرد. شهردار سعی داشت ابر را سوراخ کند تا باران ببارد. شلیک‌هایش غرنده و بی‌حاصل بود اما با حوصله تمام به حرف‌های مادربزرگ گوش داد.

وقتی همه حرف‌های مادربزرگ را شنید، توضیح داد: «از دست من کاری ساخته نیست. کشیش‌ها، طبق پیمان پاپ و دولت، حق دارن این بابا رو تا سن قانونی یا تا موقع ازدواج پیش خودشون نگه دارن.»

مادربزرگ گفت: «پس شمارو شهردار این جا کرده‌ن که چی؟»
شهردار گفت: «که بارون درست کنه.»

و بعد که دید ابر از تیررس او دور شده وظیفه قانونی اش را نیمه کاره گذاشت و شش‌دانگ حواسش را جمع مادربزرگ کرد.
گفت: «شما یه آدم اسم و رسم دار لازم دارین تا ضمانتِ تونو بکنه. کسی که، با یه نامه رسمی، صلاحیت اخلاقی و شایستگی رفتارِ شمارو گواهی کنه. سناتور اونه سیمو سانچزو می شناسین؟»
مادربزرگ زیر آفتاب سوزان روی چارپایه‌ای نشسته بود که نسبت به پایین تنه بی حد و مرزش خیلی کوچک بود، با خشم فرو خورده‌ای گفت:

«من تو این بیابون بی سر و ته زن بدبختی‌ام.»
شهردار، که چشم راستش از گرما جمع شده بود، با ترحم به زن نگاه کرد.

گفت: «پس وقتِ تونو تلف نکنین، خانوم. توی این جهنم می پوسین.»

البته نپوسید. روی مرکز مُبلغان چادرش را بر پا کرد و مثل جنگجوی تنهایی که شهری را با برج و بارو محاصره کرده باشد، نشست به فکر کردن. عکاس دوره‌گرد، که زن را به خوبی می شناخت، خرت و پرتش را روی باربندِ دوچرخه‌اش بست و آماده شد تک و تنها راه بیفتد که زن را زیر برق آفتاب دید به مرکز مُبلغان خیره شده.
مادربزرگ گفت: «ببینیم کی از رو می‌ره، من یا این‌ها.»

عکاس گفت: «این‌ها سیصد ساله تو این بیابون جا خوش کرده‌ن، از این به بعد هم می‌مونن. من یه نفر دارم می‌رم.»
در این وقت بود که مادربزرگ به صرافت دوچرخه‌ باززده افتاد.

«کجا می‌ری؟»

عکاس گفت: «هر جا باد بیاد.» و راه افتاد. «دنیای بزرگی یه.»
مادر بزرگ آه کشید.

«نه به اون بزرگی که تو خیال می‌کنی، نمک‌شناس!»

اما با وجود این‌که عصبانی بود سر بر نگرداند مبادا مرکز مُبَلَّغان از زیر دیدش دور بماند. روزهای پیاپی با آن گرمای سوزان و شب‌های پیاپی با آن بادهای سر بر نگرداند. اما در همه این مدت که توی فکر فرو رفته بود کسی از مرکز مُبَلَّغان پا بیرون نگذاشت. سرخپوست‌ها، کنار چادر، از شاخ و برگ نخل یک چارطاقی ساختند و ننوی‌شان را آویختند اما مادر بزرگ تا دیر وقت آن‌جا می‌ایستاد و کشیک می‌کشید، روی تختش می‌نشست، سر می‌جنباند و با تنبلی نامرئیِ گاونری که در حال استراحت باشد از توی کیسه‌اش گندم بوداده بیرون می‌آورد و می‌جوید.

شب‌ی یک دسته کامیون سر پوشیده که به کندی حرکت می‌کرد از نزدیکی مادر بزرگ گذشت. نور کامیون‌ها حلقه‌های لامپ رنگی بود که آن‌ها را به شکل محراب‌های عظیم خواب‌گرد در آورده بود. مادر بزرگ بی‌درنگ آن‌ها را شناخت چون دقیقاً شبیه کامیون‌های آمادیس‌ها بودند. آخرین کامیون از سرعتش کاست، متوقف شد، مردی از آن پایین آمد تا چیزی را پشت کامیون میزان کند. با آمادیس‌ها سببی بود که از وسط نصف کرده باشند. کلاه لبه برگشته، چکمه‌های بلند، دو فانوسقه چپ و راست روی سینه، یک تفنگ نظامی و دو تپانچه داشت. مادر بزرگ، بی‌آن‌که خود بخواهد، وسوسه شد مرد را صدا بزند.

گفت: «منو می‌شناسی؟»

مرد نورِ چراغِ قوه را بی رحمانه به چهره‌اش انداخت. برای لحظه‌ای آن چهره را که از بی‌خوابی تکیده شده بود برآنداز کرد، آن چشم‌ها را که از خستگی تنگ شده بود و آن گیسوانِ رنگ‌باخته را که حتی توی آن سن و سال، با آن وضعِ فلاکت‌بار و با آن نورِ خشنِ تابیده بر چهره، می‌شد گفت که روزی زیباترین زن جهان بوده. وقتی خوب سراپایش را برآنداز کرد و مطمئن شد که قبلاً او را ندیده، چراغِ قوه را خاموش کرد.

«تنها چیزی که یقین دارم اینه که تو اون باکره همیشه‌یاور نیستی. مادر بزرگ با لحن بسیار شیرینی گفت: «کاملاً به عکس، من همون خانمم.»

مرد از روی غریزه صرف دستش را به طرف تپانچه‌اش برد.

«کدوم خانوم.»

«خانومِ آمادیس بزرگ.»

مرد با خشونت گفت: «پس اهل این دنیا نیستی. چی می‌خوای؟»
«می‌خوام که نوه‌م، نوه آمادیس بزرگ، دختر پسر مون آمادیسو که توی مرکزِ مُبَلغان اسیره نجات بدی.»
ترسِ مرد ریخت.

گفت: «دَرِ عوضی روزدهی. اگه خیال می‌کنی ما تو کار خدا دخالت می‌کنیم، اون آدمی که ادعا می‌کنی نیستی، آمادیس‌ها رو نمی‌شناسی و از چم و خمِ کارِ قاچاقچیرگی خبر نداری.»

صبحِ زودِ آن روز مادر بزرگ زودتر از هر روز بیدار بود. زیر پتوی پشمی دراز کشیده بود و در فکر بود و در آن ساعت‌های اول صبح تمرکز پیدا نمی‌کرد و هرچند بیدار بود، غوغای سرکوفته درونش می‌خواست راهی به بیرون باز کند. ناچار قلبش را محکم با دست

گرفت تا با یادآوری خانه کنار دریا و گل‌های قرمزِ درشتِ آن، که تویش خوشبخت بود، از حرکت نایستد. به همین حال ماند تا این‌که ناقوسِ مرکزِ مُبلّغان به صدا درآمد و اولین چراغ‌های پنجره‌ها روشن شد و بیابان را بوی نانِ داغِ صبحانه پر کرد و تنها در این وقت بود که با این خیال که *ایرندیرا* بیدار شده و دنبال راهی می‌گردد تا فرار کند و پیش او بیاید، خستگی از تنش بیرون رفت.

از وقتی *ایرندیرا* را به مرکزِ مُبلّغان بردند حتی یک شب نشد که بی‌خوابی بکشد. با قیچی درخت‌هرس‌کنی مویش را آن‌قدر کوتاه کردند که سرش به شکل بروس درآمد. آن وقت ردای خشنِ تارک‌دنیاه‌ها را تنش کردند و یک جارو و سطل دوغاب به دستش دادند تا هر بار کسی از پلکان بالا و پایین برود کف پله‌ها را دوغاب بزند. کاری طاقت‌فرسا بود چون رفت و آمدِ مُبلّغانِ گل‌آلود و باربرهای تازه ایمان آورده یک لحظه تمامی نداشت. اما *ایرندیرا* بعد از آن تخته‌پاره‌های ترسناک، که تختش به حساب می‌آمد، احساس می‌کرد که هر روز یکشنبه است. از این گذشته، او تنها کسی نبود که شب‌ها تنش کوفته بود؛ چون آن مرکز تبلیغ نه وقف مبارزه با شیطان بلکه وقف مبارزه با بیابان شده بود. *ایرندیرا* سرخپوست‌های تازه ایمان آورده را می‌دید که توی انبار سر به جان گاوها می‌کردند تا شیرشان را بدوشند یا روزهای پیاپی روی الوارها بالا و پایین می‌پریدند تا پنیر درست کنند یا به بزی کمک می‌کردند تا وضع حمل دشواری را از سر بگذرانند. آدم‌ها را دیده بود که عرق‌ریزان مثل آبکش‌های آفتاب‌سوخته‌ای که از آب انبار آب می‌کشند، زمین‌های بایری را آب می‌دادند که تازه ایمان آورده‌های دیگر با بیل‌های خود شخم زده بودند تا لابه‌لای سنگ‌های چخماقِ بیابان سبزی بکارند. جهنم

زمینی اجاق‌های نان‌پزی و اتاق‌های اتوکنشی را دیده بود. راهبه‌ای را دیده بود که توی حیاط سر به دنبال خوکی گذاشته بود و همان طور که گوش‌های حیوان پا در گریز را گرفته بود لغزیده بود و بی آن که حیوان را رها کند توی گودال گل آلود غلتیده بود تا این که دو تازه ایمان آورده، با پیش‌بند چرمی، کمک کرده بودند بز را آرام کرده بودند و یکی از آن‌ها گلویش را با چاقو بریده بود و همه به خون و کثافت آغشته شده بود. راهبه‌های مسلول را در بخش قرنطینه درمانگاه دیده بود که، کفن‌پوش و چشم به راه آخرین فرمان خدا، توی مهتابی‌ها پیراهن عروس برودری دوزی می‌کردند و در آن حال مردها توی بیابان به مؤظه مشغول بودند. *ایرندیرا* با خیالات خود زندگی می‌کرد و زیبایی‌ها و وحشت‌هایی را کشف می‌کرد که هیچ‌گاه در دنیای کوچک تختش تصور نکرده بود. با همه این‌ها نه بددهن‌ترین و نه خوش سر و زبان‌ترین تازه ایمان آورده‌ها نتوانسته بودند از زیر زبانش چیزی بکشند. یک روز صبح که تازه داشت توی سطل خود دوغاب درست می‌کرد، آهنگ سازی زهی را شنید که حتی از نور بیابان شفاف‌تر بود. *ایرندیرا* که مسحور معجزه شده بود دزدانه توی سالن خالی و بزرگی را نگاه کرد که دیوارهای لخت و پنجره‌های بزرگی داشت. نور خیره‌کننده ماه ژوئن از پشت پنجره‌ها به درون می‌تابید و بی حرکت می‌ماند. در وسط اتاق راهبه زیبایی که تا آن وقت چشم *ایرندیرا* به او نیفتاده بود پشت پیانوی قدیمی مشغول نواختن آهنگ عید پاک بود. *ایرندیرا* تازنگ ناهار با قلبی آکنده از وجد به نوای آهنگ گوش داد. پس از غذا، همان طور که با بروس خیزرانی پلکان را دوغاب می‌زد منتظر ماند تا همه تازه ایمان آورده‌ها رفت و آمدشان از پلکان تمام شد و تنها ماند و دیگر کسی نبود صدایش را بشنود، آن وقت برای اولین بار

از روزی که به مرکز مُبلّغ‌ها آمده بود حرف زد.

گفت: «خوشحالم.»

و با این حرف به امیدهایی پایان داد که مادر بزرگ به خود داده بود و دل خوش کرده بود که *ایرندیرا* دوان دوان می‌آید و کنارش می‌ماند. اما مادر بزرگ تا روزِ عیدِ گل‌ریزان، بی‌آن‌که تصمیمی گرفته باشد، به محاصرهٔ بی‌امانش ادامه داد. در آن روزها، مُبلّغ‌ها بیابان را در جست‌وجوی زن‌های صیغهٔ آبستن زیر پا می‌گذاشتند تا شوهر بدهند. آن‌ها سوار بر کامیونِ زهوار در رفته‌ای به اتفاق چهار سرباز مسلح و یک صندوق، لبالب از لباسِ ارزان‌قیمت، تا دور افتاده‌ترین آبادی‌ها را زیر پا می‌گذاشتند. دشوارترین بخش این شکار راضی کردن زن‌ها بود که از خود در برابر لطف پدر مقاومت نشان می‌دادند و این‌طور استدلال می‌کردند که مردهایی که توی ننوهای‌شان دراز می‌کشند و پای‌شان را دراز می‌کنند حق دارند از زن‌های قانونی‌شان بیش‌تر کار بکشند. بنابراین لازم بود زن‌ها را با نیرنگ فریب بدهند، یعنی ارادهٔ پدر را در شربت زبان خود حل کنند و از تلخی‌اش بکاهند، اما دست آخر کار کشته‌ترین آن‌ها با یک جفت گوشوارهٔ زرق و برق‌دار در صدایش گذاشته می‌شد. از طرف دیگر، پس از جلب رضایت زن‌ها، مردها را با قنداق تفنگ از ننوی‌شان پایین می‌کشیدند و دست‌بسته عقبِ کامیون می‌انداختند و به زور می‌بردند صیغهٔ عقد برای‌شان بخوانند.

مادر بزرگ چندین روز کامیون کوچک را می‌دید که انباشته از زن‌های سرخپوست، با آن شکم‌های پیش‌آمده‌شان، به طرف مرکز مُبلّغان روان است اما فرصت پیدا نمی‌کرد مراسم را ببیند. تا این‌که یک روز یکشنبهٔ عیدِ گل‌ریزان صدای فشفشه و ناقوس را شنید و

جمعیت مفلوک اما خوشحال را دید که عازم جشن است و، در میان جمعیت، زن‌های سرخپوست را دید که، تور و تاج عروسی به سر، بازوی زوج‌های اتفاقی‌شان را گرفته‌اند و مُبلّغ‌ها قرارست ازدواج‌شان را دسته‌جمعی رسمی کنند.

جزو آخرین افرادِ جمعیت، جوان ساده‌دلی می‌گذشت با موی چتری سرخپوستی و لباس ژنده و شمع عید پاک به دست، که باگروه پاپیونِ ابریشمی تزیین شده بود. مادرِ بزرگ او را صدا زد.

با آرام‌ترین صدا گفت: «پسرم، به من بگو بینم، توی این جریان تو چه نقشی داری؟»

جوان از این‌که شمع در دست گرفته بود خودش را باخت و چون دندان‌هایش گرازمانند بود نمی‌توانست دهانش را ببندد.

گفت: «گفته‌ام برام مراسم عشای ربانی می‌گیرن.»
«چقدر بهت داده‌ن؟»

«پنج پزو.»

مادرِ بزرگ دسته‌ای اسکناس از کیسهٔ پولش بیرون آورد و جوان با شگفتی به آن نگاه کرد.

مادرِ بزرگ گفت: «من بیست پزوبه‌ت می‌دم. نه برای عشای ربانی بلکه برای جشن عروسیست.»

«عروسی با کی؟»

«با نوهٔ من.»

این شد که اِرنِدیِ توی حیاط مرکز مُبلّغان با پیراهنِ بلندِ تارک دنیاها و شالِ ابریشمی که تازه ایمان آورده‌ها به او داده بودند، عروسی کرد بی‌آن‌که نام دامادی را که مادرِ بزرگ برایش خریده بود بداند. نومیدانه شکنجهٔ زانو زدن روی زمینِ شوره‌زار و بوی گندِ پشمِ بزِ لباسِ دویست

عروسِ آبستن و کیفرِ خواندنِ رسالهٔ پولوسِ رسول را زیر آفتاب سوزان و بی حرکت، به زبان لاتین، تحمل کرد. چون مُبلغان در برابرِ نیرنگِ این ازدواجِ پیش‌بینی‌ناشده چارهٔ دیگری نداشتند جز این‌که با راه انداختن مراسمِ درِ صدای مادرِ بزرگ را بگذارند تا بتوانند ایرندِ ایرا را توی مرکزِ شان نگه دارند. اما ایرندِ ایرا بعد از جشن، که در حضورِ نمایندهٔ پاپ و شهردارِ نظامی و تازه‌شوهر و مادرِ بزرگِ سنگدل سرگرفته بود، احساس کرد باز گرفتارِ افسونی شده که از روز تولد گرفتارش بوده. وقتی از او پرسیدند که آرزوی قلبی و حقیقی و قطعی او چیست حتی به اندازهٔ یک آه کشیدن هم درنگ نکرد.

گفت: «می‌خوام برم.» و برای این‌که تردید باقی نگذارده باشد به شوهرش اشاره کرد و گفت: «اما نه با این بلکه با مادرِ بزرگم.»

□

□

اولیس بیهوده سراسر بعد از ظهر را سعی کرده بود از باغ مرکبات پدرش پرتقال بدزدد؛ چون پیرمرد همان طور که مشغولِ هرسِ درختانِ آفت‌زده بود چشم از او بر نمی داشت و مادرش نیز از توی خانه او را می‌پایید. بنابراین اولیس، دست‌کم در آن روز، اجرای نقشه‌اش را کنار گذاشت و با بی میلی در کارِ هرسِ آخرین درختان مرکبات به پدرش کمک کرد.

باغ مرکبات، درندشت و آرام و ساکت بود؛ سقفِ خانهٔ چوبی آن از حلبی بود و پنجره‌هایش را با نردهٔ مسی پوشانده بودند؛ ایوان بزرگش با تیرهای بزرگی درست شده بود و بوته‌های خودروی آن

غرق گل بود. مادر اولیس توی ایوان به صندلی گهواره‌ای وِنی تکیه داده بود و برگ بوداده روی شقیقه‌هایش گذاشته بود تا سردردش فروکش کند و نگاه سرخپوستی‌اش، مثل پرتو نوری نامرئی، پسرش را تا دورترین گوشه‌های باغ مرکبات دنبال می‌کرد. زن پاره‌ماهی بود بسیار جوان‌تر از شوهر و حالا نه فقط پیراهن قبیله‌اش را تن کرده بود بلکه با رازهای باستانی نژادش کاملاً آشنایی داشت.

وقتی اولیس با ابزار درخت‌هرس‌کنی پا به خانه گذاشت مادرش از او خواست تا داروی ساعت چهارش را که، دم دست، روی میز بود به او بدهد. اولیس همین که به دارو و لیوان دست گذاشت رنگ‌شان تغییر کرد. سپس از روی تفنن به پارچ بلور روی میز، که پهلوی چند استکان بود، دست گذاشت پارچ نیز آبی شد. مادرش که مشغول خوردن دارو بود او را زیر نظر داشت و وقتی یقین پیدا کرد که آنچه می‌بیند ناشی از هذیان درد نیست به زبان گواخیروی سرخپوستی از او پرسید:

«چند وقته این اتفاق برات افتاده؟»

اولیس نیز به زبان گواخیروی گفت: «از وقتی از بیابون برگشته‌م به هر چیز بلوری دست می‌ذارم این اتفاق می‌افته.»

و برای این که نشان داده باشد، پست سرهم به لیوان‌های روی میز دست گذاشت و هر کدام به رنگی درآمد.

مادرش گفت: «این اتفاق‌ها برا آدم‌های عاشق پیش می‌آد. طرف کی‌یه؟»

اولیس جواب نداد. پدرش که زبان گواخیروی نمی‌فهمید در آن لحظه داشت با یک شاخه پرتقال از کنار ایوان می‌گذشت.

به هلندی از او پرسید: «شما دو تا چی دارین به هم می‌گین؟»

اولیس گفت: «چیز مهمی نیس.»

مادر اولیس هلندی نمی دانست. وقتی شوهرش پا به خانه گذاشت،
به زبان گواخیرویی از پسرش پرسید:

«بابات چی گفت؟»

اولیس گفت: «چیز مهمی نبود.»

پدرش توی خانه رفت و اولیس ردّ او را گم کرد اما باز سر و کله اش را
از پنجره دفترش دید. مادرش صبر کرد تا با اولیس تنها شد، آن وقت باز
گفت:

«بگو بینم طرف کی یه؟»

اولیس گفت: «کسی نیس.»

سرسری جواب داده بود چون توی نخ پدرش بود. پدرش
پرتقال ها را روی گاوصندوق گذاشته بود و داشت رمز قفل را باز
می کرد. اما در آن حال که اولیس چشم از پدرش بر نمی داشت، مادرش
شش دانگ حواسش جمع او بود.

گفت: «خیلی وقته لب به نون نزده ی؟»

«دوست ندارم.»

در چهره مادرش ناگهان شادابی غیر عادی خوانده شد، گفت:
«دروغه. علتش اینه که تو عاشق شده ی و آدم های عاشق نون از
گلوشون پایین نمی ره.» حالت تمنای صدایش مثل حالت چشم ها
تغییر کرده و تهدیدآمیز شده بود.

گفت: «بهتره بگی طرف کی یه و گرنه وادارت می کنم غسلِ تطهیر

بکنی.»

مرد هلندی توی دفتر گاوصندوق را گشود، پرتقال ها را توی
گاوصندوق گذاشت و درِ سنگینش را بست. آن وقت اولیس از پشت
پنجره کنار رفت و با بی صبری به مادرش گفت:

«به تون که گفتم کسی نیس. اگه حرف منون باور نمی کنین از بابا پرسین.»

مرد هلندی توی درگاه دفتر پیدایش شد. انجیل رنگ و رورفته اش زیر بغلش بود و داشت پیش را روشن می کرد. زنش به اسپانیایی گفت:

«توی بیابون کی رو دیدی؟»

مرد که بفهمی نفهمی توی خودش بود، گفت: «هیچ کی رو. اگه باور نمی کنی از اولیس پرس.»

مرد هلندی در انتهای سرسرا نشست، پیش را کشید تا این که تنباکوش تمام شد. بعد انجیل را بی هدف گشود و کمابیش دو ساعتی به هلندی روان و بم گل گل خواند.

نصف شب اولیس هنوز چنان غرق فکر بود که خوابش نمی برد. یک ساعت دیگر توی ننویش غلت زد و سعی کرد بر التهاب افکارش غلبه کند تا این که همین التهاب به او توانایی داد تصمیم لازم را بگیرد. آن وقت شلوار گاوچرانی، پیراهن چهارخانه و چکمه سوارکاری اش را پوشید، از پنجره بیرون پرید و با کامیون لبالب از پرنده از خانه گریخت. همان طور که از وسط باغ مرکبات می گذشت سه پرتقال رسیده ای که آن روز بعد از ظهر نتوانسته بود بدزدد چید.

آن شب تا صبح بیابان را پیمود و، در طلوع صبح، توی شهرها و روستاها سراغ جا و مکان ایرندیرا را گرفت، اما کسی خبری نداشت. دست آخر به او گفتند که در التزام رکاب گروه انتخاباتی سناتور اونه سیمو سانچز سفر می کند و در آن روز احتمالاً توی نوئه واکاستیلاست. اما توی آن شهر نبود بلکه توی شهری دیگری بود، همراه سناتور نبود، چون مادر بزرگ توانسته بود به خط سناتور گواهی حسن اخلاق

بگیرد، خطی که محکم‌ترین درهای آهنی بسته را می‌گشود. اولیس روز سوم به پستیچی داخلی برخورد و او راه را نشان داد.

گفت: «دارن می‌رن طرف دریا. بهتره عجله کنی چون اون پیرزن پدر سوخته نقشه کشیده بره جزیره آروبا.»

پس از نصف روز سفر، در آن راه، اولیس چادرِ بزرگ و لک‌دار را که مادر بزرگ از یک سیرک ورشکسته خریده بود شناخت. عکاس دوره‌گرد پیش مادر بزرگ برگشته بود و پرده‌های دکور روستایی‌اش را نزدیک چادر نصب کرده بود؛ چون متقاعد شده بود که دنیا راستی‌راستی به آن بزرگی که خیال کرده بود نیست. یک ارکستر آلات موسیقی بادی مشغول بخشیدن انبساط خاطر بود.

اولین چیزی که توجه اولیس را جلب کرد نظم و نظافت توی چادر بود. تخت مادر بزرگ شکوه دوره ولیعهدی خودش را پیدا کرده بود، پیکره فرشته سر جایش، کنار استخوان‌های آماه‌بس‌ها، بود و به علاوه، یک وان مفرغی که پایه‌هایش به شکل پنجه پای شیر بود به چشم می‌خورد. ایندیرا روی تخت سایبان‌دار، آرام و بدون پوشش، لم داده بود و با نوری که از پس چادر می‌تابید درخشش کودکانه‌ای پیدا کرده بود. با چشم‌های باز خوابیده بود. اولیس، پرتقال به دست، کنارش ایستاد و پی برد که ایندیرا بی‌آن‌که او را ببیند نگاهش به جانب اوست. آن وقت دستش را جلو چشم‌های ایندیرا تکان داد و او را به اسمی صدا زد که وقتی می‌خواست به او فکر کند از خود درآورده بود.

«اریدیره.»

ایندیرا بیدار شد، جیغ کشید و شمد را تا گردن روی خود کشید.

گفت: «به من نگاه نکن. وحشتناکم.»

اولیس گفت: «سراپات رنگ پرتقاله.» و میوه‌ها را جلو چشم‌هایش

گرفت تا مقایسه کند.

«نگاه کن.»

ایرندیرا دستش را از جلو چشم هایش برداشت و دید که واقعاً پرتقال‌ها به رنگ اویند.

گفت: «از این جا برو.»

اولیس گفت: «فقط او آمده ام اینو نشونت بدم. نگاه کن.»

با ناخن پرتقال را شکاف داد و با دست هایش دو نیم کرد و توی پرتقال را به او نشان داد: یک الماس اصل وسط پرتقال چسبیده بود.

گفت: «این پرتقال‌هایی‌یه که از مرز رد می‌کنیم.»

ایرندیرا با تعجب گفت: «این‌ها که پرتقالِ راستی راستی آن.»

اولیس لبخند زد: «البته، بابام پرورش می‌ده.»

ایرندیرا باور نکرد. دست هایش را از روی صورتش برداشت، الماس را با دو انگشت گرفت و با تعجب برانداز کرد.

اولیس گفت: «با سه تا از این‌ها می‌تونیم دنیا رو بگردیم.»

ایرندیرا با نگاهی حاکی از نومیدی الماس را پس داد. اولیس دنباله حرفش را گرفت.

گفت: «از این گذشته، یه وانتِ سرپوشیده دارم. و همین طور...

یه...»

تپاچه‌ای قدیمی از زیر پیراهنش بیرون آورد.

ایرندیرا گفت: «تا ده سال اجازه ندارم از این جا جم بخورم.»

اولیس گفت: «تکون می‌خوری. همین امشب که نهنگ سفید

خوابش برد. من اون بیرون به صدای جغد صدات می‌کنم.»

آن وقت طوری صدای جغد درآورد که چشم‌های ایرندیرا برای اولین بار خندید.

گفت: «مادر بزرگ منه.»

«جغدو می گوی؟»

«نهنگو می گم.»

و هر دو از این اشتباه خندیدند، اما ایرندیرا دنباله حرفش را گرفت.

«کسی نمی تونه بدون اجازه مادر بزرگ جایی بره.»

«دلیلی نداره حرفی بزنی.»

ایرندیرا گفت: «به هر حال، بو می بره. هر چیزی رو خواب می بینه.»

اولیس گفت: «وقتی توی خواب ببینه که تو خیال داری از پیشش

بری ما از مرز هم رد شده ایم. مٹ قاچاقچی ها می زنیم به چاک.»

اولیس، مثل هفت تیرکش های سینما، با اطمینان دستش را به طرف

تپانچه اش برد و صدای شلیک از خودش درآورد تا ایرندیرا را بابتی باکی

خودش هیجانزده کند. ایرندیرا نه خوب گفت نه بد، اما چشم هایش آه

کشید و اولیس را با نگاه بدرقه کرد. اولیس زیر لب گفت:

«فردا حرکت کشتی ها رو می بینیم.»

آن شب، اندکی بعد از ساعت هفت، ایرندیرا داشت گیسوان

مادر بزرگ را شانه می کرد که باز باد بدبختی اش وزید. باربرهای

سرخپوست و رهبر آلات بادی در سایه چادر منتظر دستمزدشان

بودند. مادر بزرگ اسکناس ها را روی صندوق کنار دستش شمرد،

نگاهی به دفتر کل انداخت و پول را به دست سرخپوستی که از همه

مسن تر بود داد.

گفت: «بگیر. بیست پزو برای یه هفته. هشت پزو برای غذا کم

می شه، سه پزو برای آب، پنجاه سنتاو برای پیرهن های نو، می مونه

هشت پزو، بشمار.»

سرخپوست مسن پول را شمرد و همراه بقیه سرخپوست ها تعظیم

کرد و بیرون رفت.

«ممنون، خانوم سفید.»

بعد نوبت رهبر ارکستر رسید. مادر بزرگ نگاهی به دفتر کل انداخت و رویش را به عکاس کرد که داشت فانوس دوربینش را با تکه‌های قندران تعمیر می‌کرد.

به او گفت: «بالاخره چه کار می‌کنی؟ خرج یه چهارم آهنگو می‌دی یا نه؟»

عکاس حتی سر بلند نکرد، گفت:

«آهنگ تو عکس نمی‌افته.»

مادر بزرگ گفت: «اما مردمو به هوس می‌اندازه عکس بندازن.»
عکاس گفت: «برعکس، به یاد مرده‌هاشون می‌افتن و چشم‌هاشون تو عکس بسته می‌افته.»
رهبر ارکستر دخالت کرد.

گفت: «چیزی که مردمو به هوس می‌اندازه آهنگ نیست. اون برقی‌یه که شب‌ها موقع عکس گرفتن روشن می‌کنی.»
عکاس گفت: «آهنگه.»

مادر بزرگ به بگو مگو پایان داد، به عکاس گفت: «ناخن خشک نباش. ببین دنیا چطور به مراد سناتور اونه سیمو سانچز می‌گرده. همه‌ش مربوط به نوازنده‌هایی‌یه که دور و اطرافشو دارن.» بعد با لحن خشکی نتیجه گرفت:

«بنابراین یا سهم خودتو می‌دی یا تک و تنها می‌ری پی کسب و کار. خدا رو خوش نمی‌آد مخارج هه‌ش به گردن اون طفلکی باشه.»
عکاس گفت: «خودم تک و تنها می‌رم پی کسب و کار. هرچی باشه من یه پا هنرمندم.»

مادر بزرگ شانه بالا انداخت و حواسش را جمع نوازنده کرد. یک دسته اسکناس به او داد که با رقم دفتر کل می خواند.

گفت: «دویست و پنجاه و چهار قطعه، از قرار قطعه ای پنجاه سنتاو، به اضافه سی و دو قطعه برای یه شنبه ها و روزهای تعطیل از قرار قطعه ای شصت سنتاو، می کنه صد و پنجاه و شش پزو و بیست سنتاو.»

نوازنده پول را نگرفت.

گفت: «صد و هشتاد و دو پزو و چهل سنتاو. والس گرون تره.»
«چرا گرون تره؟»

نوازنده گفت: «چون غم انگیز تره.»

مادر بزرگ پول را به زور توی دستش گذاشت.

گفت: «باشه. این هفته برای هر والسی که بهت بدهکارم دو قطعه شاد بزن، بی حساب می شیم.»

نوازنده از منطق مادر بزرگ سر در نیاورد، اما محاسبه را پذیرفت و گره بسته پول را گشود. باد ترسناک در آن لحظه نزدیک بود چادر را از جا دریاورد و در سکوتی که از خود به جا گذاشت صدای جغدی، واضح و غم انگیز، از بیرون شنیده شد.

او ندانست برای پنهان کردن نگرانی اش چه کند. صندوق پولش را بست و زیر تخت پنهان کرد، اما مادر بزرگ که کلید را از او می گرفت ترس را از لرزش دستش خواند. به او گفت: «نترس، شب هایی که باد می آد همیشه صدای جغد هم بلند می شه.» و چون عکاس را دید که دوربین به پشت دارد راه می افتد، احساس کرد که حرفش آن قدرها پایه ای ندارد.

به عکاس گفت: «اگه دوست داری تا فردا بمون، امشب افسار

مرگ گسیخته‌س.»

عکاس نیز صدای جغد را شنیده بود اما عزمش جزم بود.
مادربزرگ اصرار کرد: «دست‌کم به خاطر علاقه‌ای که بهت دارم
بمون، فرزندم.»

عکاس گفت: «اما پولی برای آهنگ نمی‌دم.»
مادربزرگ گفت: «نه، اینو قبول ندارم.»
عکاس گفت: «می‌بینی! تو به هیچ‌کس علاقه نداری.»
مادربزرگ از زور خشم رنگش پرید.
گفت: «پس بزن به چاک، آشغال.»

آن‌قدر عصبانی بود که حتی وقتی *یرندیرا* او را می‌خواهاند هنوز
داشت دق دلش را خالی می‌کرد، می‌گفت: «پدر سوخته، این
حرومزاده چه می‌فهمه که تو قلب آدم چی می‌گذرده.» *یرندیرا* توجهی
به مادربزرگ نداشت، چون جغد، در فواصل سکوت باد، مصرانه
صدایش می‌زد اما دودلی آزارش می‌داد. مادربزرگ سرانجام، با همان
مراسم مرسوم در خانه مجلل، به رختخواب رفت و همان طور که
نوه‌اش او را باد می‌زد آرام شد و نفس‌های بی‌حاصلش را از سر گرفت.
آن وقت گفت: «باید زود بیدار بشی تا جوشونده‌نو پیش از او مدن
آدم‌ها برای حموم آماده کنی.»
«چشم، مادربزرگ.»

«در وقت فراغتی که پیدا می‌کنی رخت‌های چرک
سرخپوست‌ها رو بشور تا هفته آینده، جزو چیزهای دیگه، از این
بابت هم چیزی از دستمزدشون بزنیم.»
«چشم، مادربزرگ.»

«و آروم بخواب تا خودتو خسته نکنی چون فردا پنج‌شنبه‌س و از

تموم روزهای هفته طولانی تره.»

«چشم، مادر بزرگ.»

«به شتر مرغ غذا بده.»

ایرندیرا گفت: «چشم، مادر بزرگ.»

بادبزن را بالای سر تخت گذاشت و جلو صندوق استخوان‌های مرده‌ها دو شمع محراب روشن کرد. مادر بزرگ که حالا به خواب رفته بود فرمان‌هایش عقب افتاده بود.

«یادت نره برای آمادیس‌ها شمع روشن کنی.»

«چشم، مادر بزرگ.»

ایرندیرا می‌دانست که مادر بزرگ بیدار نمی‌شود چون داد و فریادش را شروع کرده بود، صدای باد را می‌شنید که دور و اطراف چادر پارس می‌کند. اما این بار هم به صرافت نیفتاد که باد بدبختی اوست. سرش را بیرون کرد و به شب زل زد تا این که صدای جغد بلند شد و سرانجام غریزه آزادی او بر افسون مادر بزرگ غلبه کرد.

هنوز چند قدمی از چادر دور نشده بود که به عکاس برخورد که داشت لوازمش را به بار بند دو چرخه‌اش می‌بست. ایرندیرا به دیدن لبخند او، که از همدستی در جرم گواهی می‌داد، آرام شد.

عکاس گفت: «من نه چیزی می‌دونم نه چیزی دیده‌م اما پولی بالای آهنگ نمی‌دم.»

و با آرزوی روزگاری خوش برای همه خدا حافظی کرد. آن وقت ایرندیرا، که تصمیم خود را گرفته بود، به طرف بیابان دوید و سایه‌های باد، که صدای جغد از آن جا شنیده می‌شد، او را بلعید.

مادر بزرگ این بار بی‌درنگ پیش مقامات شهر رفت. وقتی فرمانده نظامی محل در ساعت شش صبح چشمش به نامه سناتور افتاد از

ننویس بیرون پرید.

داد کشید: «چطور از من انتظار دارین بفهمم این تو چی نوشته، من که سواد ندارم.»

مادربزرگ گفت: «این توصیه‌نامهٔ سنا تور اونه سیمو سانچزه.»

فرمانده، بی آن‌که سؤال دیگری بکند، تفنگی را که نزدیک ننوش آویخته بود پایین آورد و به صدای بلند به افرادش دستورهای داد. پنج دقیقه بعد آن‌ها همه توی یک خودرو نظامی، در خلاف جهت باد، که ردّ فراری‌ها را محو می‌کرد، به طرف مرز می‌شتافتند. فرمانده روی صندلی جلو، کنار راننده، نشسته بود. مرد هلندی و مادربزرگ در عقب کامیون سوار بودند و روی هر رکاب یک نظامی مسلح ایستاده بود.

نزدیکی‌های شهر جلو یک دسته کامیون را، که چادرهایشان را کشیده بودند، گرفتند. عدهٔ زیادی مرد که عقب کامیون‌ها پنهان شده بودند لای چادرها را بالا زدند و با مسلسل و تفنگ به ماشین کوچک نشانه رفتند. فرمانده از رانندهٔ کامیون اول پرسید که در چه فاصله‌ای از کنار کامیونی گذشته که بارش پرنده بوده.

راننده، پیش از جواب دادن، ماشین را روشن کرد.

با اوقات تلخی گفت: «ما کارمون قاچاق جنسه نه لو دادن آدم‌ها.» فرمانده لوله‌های سیاه شدهٔ مسلسل‌ها را دید که درست رو به چشم‌های او نشانه رفته. دست‌هایش را بالا برد و لبخند زد.

سرشان داد کشید: «دست‌کم آبروی ما رو حفظ کنین و روز روشن

راه نیفتین.»

روی سپر عقب آخرین کامیون نوشته شده بود: «(رندیرا، من به یاد توأم.)»

همان طور که عازم شمال بودند باد هر دم خشک‌تر و خشونت‌

آفتاب از باد بیشتر می‌شد. توی کامیونِ در بسته گرما و گرد و خاک جلوِ نفس کشیدن را می‌گرفت.

مادر بزرگ اولین کسی بود که عکاس را دید. در همان جاده‌ای که آن‌ها به شتاب می‌رفتند، رکاب می‌زد و، بجز دستمالی که دور سرش بسته بود، چیزی او را از آفتاب محافظت نمی‌کرد.

مادر بزرگ اشاره کرد: «اوناهاش، این آشغال همدست اون‌هاس.» فرمانده به یکی از نظامی‌های روی رکاب دستور داد که عکاس را زیر نظر بگیرد.

گفت: «دستگیرش کن و همین جا منتظر بمون. الآن بر می‌گردیم.» نظامی از روی رکاب پایین پرید و به صدای بلند دوباره عکاس فرمان ایست داد. عکاس به دلیل بادی که در جهت مخالف می‌وزید صدایش را نشنید. کامیون که جلو زد، مادر بزرگ با دست اشاره مبهمی کرد اما عکاس به حساب سلام گذاشت، این بود که لبخند زد و دست تکان داد. عکاس صدای تیر را نشنید، توی هوا بالا پرید و بی‌جان روی دو چرخه فرو افتاد، سرش از گلولهٔ تفنگی شکافته شده بود که پی‌نبرد از کجا آمده است.

هنوز ظهر نشده بود که توی هوا پره‌های زیادی دیدند. پرها از بال بچه‌پرنده‌ها کنده شده بودند و همراه باد می‌رفتند. مرد هلندی از این‌جا آن‌ها را شناخت که پر پرنده‌های خودش بودند و باد آن‌ها را کنده بود. راننده مسیرش را تغییر داد، پدال گاز را تا انتها فشرد و در مدت نیم ساعت و اینتِ سرپوشیده را توی افق دیدند.

وقتی اولیس خود روِ نظامی را توی آینهٔ جلو دید، سعی کرد فاصله را زیاد کند اما دور موتور بیشتر نمی‌شد. در طول سفر نخواهیده بودند و از خستگی و گرسنگی رمقی برای‌شان نمانده بود. اِوندیرا، که روی

شانهٔ اولیس چرت می‌زد، وحشتزده بیدار شد. خودرو را که نزدیک بود از آن‌ها جلو بزنند، دید و با عزمی کودکانه تپانچه را از جعبهٔ جلو بیرون آورد.

اولیس گفت: «به درد نمی‌خوره.» مال جناب فرانسیس دریک بوده. ایندیرا چند بار با مشت محکم به آن زد و از پنجره بیرون انداخت. خودرو نظامی از وانت قراضه، که پر پرنده‌هایش را باد کنده بود جلو زد، با خشونت جلو آن پیچید و راهش را سد کرد.

□

□

من، همین وقت‌ها، یعنی دورهٔ کبابیای آن‌ها بود که با آن‌ها آشنا شدم، اما توی جزئیات زندگی‌شان باریک نشدم تا سال‌ها بعد که *رافائل اسکالونا* توی ترانه‌ای پایان غم‌انگیز ماجرا را بازگو کرد و من فکر کردم که خوب است داستان را تعریف کنم. من توی استان ریوهاچا از این شهر به آن شهر می‌رفتم و دایرة‌المعارف و کتاب‌های طبی می‌فروختم. *آلوارو به‌پدا سامودیو*، که او هم توی آن استان سفر می‌کرد و دستگاه آبجو سردکنی می‌فروخت، مرا با کامیونش به شهرهای آن بیابان می‌برد تا کسی را داشته باشد با او گپ بزند و ما آن قدر وراجی کردیم و آن قدر آبجو سرکشیدیم که نفهمیدیم کی و کجا بیابان را پشت سر گذاشته و به مرز رسیده‌ایم. چادر سیار جلو روی مان بود. ترانه‌های درهم برهم و داد و فریادهای فروشنده‌های دوره‌گرد غرش واحدی از وحشت در آن گرمای وهم‌آور به وجود آورده بود.

در میان آن دغلکارها و انبوه آدم‌های بی‌میهن، بلاکامان نیک به

چشم می خورد که روی میزی ایستاده بود و درخواست می کرد که یک مار واقعی برایش بیاورند تا پادزهری را که خودش ساخته با پوستش امتحان کند. زنی به چشم می خورد که به خاطر نافرمانی از پدر و مادر به عنکبوت تبدیل شده بود و در ازای پنجاه سنتاو می گذاشت به او دست بگذارند تا ببینند حيله ای در کار نیست و به سؤال کسانی جواب می داد که علاقه مند بودند درباره بیچارگی اش اطلاعاتی پیدا کنند. پیکمی از دنیای باقی به چشم می خورد که از آمدنِ قریب الوقوع خفاش آسمانی ترسناکی خبر می داد که نفَس گوگردی سوزانش نظم طبیعت را به هم می ریخت و آسرار دریاها را به سطح آب می آورد.

تنها مرداب آرام فضای خلوت زن های تنهایی بود که از چهار گوشه دنیا آمده بودند و از بی کاری خمیازه می کشیدند؛ همن طور نشسته، بعد از ناهار چرت می زدند و زیر بادبزنی هایی که بالای سرشان می چرخیدند چشم به راه خفاش آسمانی بودند. ناگهان یکی از آن ها از جا بلند شد و پا توی مهتابی گذاشت که کوزه های گل بنفشه داشت و مشرف به خیابان بود. از آن پایین سر و صدای خواستاران گوش را کر می کرد.

زن سرشان داد کشید: «آهای ببینم، اون چی داره که ما نداریم.»
کسی فریاد زد: «نامه ای از یه سناتور.»

زن های دیگر، که داد و قال و صدای خنده توجه شان را جلب کرده بود، توی مهتابی آمدند.

زنی که پیش از همه پا به مهتابی گذاشته بود تصمیمی گرفت.

«خب، من رفتم ببینم این بچه ای که دهنش بوی شیر می ده چه تخم دوزرده ای کرده!»

دیگری گفت: «منم می‌آم. بهتر از اینه که بگیرم این جا بشینیم مفتی صندلی هامونو گرم کنیم.»

توی راه زن‌های دیگری به آن‌ها پیوستند و وقتی رسیدند قیل و قالِ شان گوش را کر می‌کرد. آن وقت تخت را بلند کردند و مثل برانکار بردند توی خیابان گذاشتند.

مادر بزرگ داد کشید: «این کار بی حرمتی‌یه! خائن‌ها، دزدهای سرگردنه!» و سپس رو به مردها کرد: «و شما، بچه ننه‌ها، کو اون جُربزه تون که می‌ذارین به یه الف بچه بدبخت و درمونده حمله کنن، ترسوه‌های خاک بر سر.»

صدایش را بلند کرده بود و نعره می‌زد و هر کس را که دمِ پرِ عصای اسقفی اش می‌آمد می‌زد؛ اما آن سر و صدای خشم‌آگین در میان فریادها و سوت‌های تمسخرآمیز به جایی نمی‌رسید.

یرِندیرا نمی‌توانست از تمسخر مردم بگریزد چون از وقتی سعی کرده بود فرار کند مادر بزرگ او را با زنجیر سگ به میله تخت بسته بود. با وجود این، آزاری به او نرساندند. او را روی محرابِ سایبان‌داری نشانده بودند و، مثل گناهکار زنجیری که به نمایش بگذارند، توی شلوغ‌ترین خیابان‌ها می‌گرداندند و دست آخر او را مثل عماری در وسط میدان اصلی شهر زمین گذاشتند. او کِز کرده بود و صورتش را پوشانده بود اما اشک نمی‌ریخت و توی آن میدان، زیر آفتاب وحشتناک، به همان حال ماند و شرم‌منده و خشم‌آگین زنجیر سرنوشت شومش را دندان می‌زد؛ تا این‌که آدم دست و دل بازی پیدا شد و چیزی به او پوشاند.

این تنها باری بود که آن‌ها را دیدم، اما شنیدم که با حمایتِ پلیس توی آن شهرِ سرحدی ماندگار شدند تا وقتی که صندوق‌های

مادر بزرگ بنا کرد از هم برود و آن وقت بود که بیابان را پشت سر گذاشتند و راه دریا را در پیش گرفتند. کسی هرگز ندیده بود که توی آن سرزمین آدم‌های دست به دهان چنین ثروتی جمع شود. یک قطار گاری که گاو آن‌ها را می‌کشید اسباب و اثاث بدلی جهیزی را می‌بردند که توی فاجعه ویرانی آن خانه مجلل از میان رفته بود. لابه لای آن‌ها نه فقط پیکره‌های نیم تنه اشرافی و ساعت‌های دیواری کمیاب بلکه پیانوی دست دوم، گرامافون ویکترو لای کوکی و صفحه‌های قدیمی به چشم می‌خورد. گروهی سرخپوست کار مواظبت از بارها را به عهده داشتند و یک ارکستر ورود پیروزمندانه آن‌ها را به روستاها اعلام می‌کرد.

مادر بزرگ با تخت روانی سفر می‌کرد که به حلقه‌های گل مزین بود و، لم داده زیر سایبان مخصوص، گندم‌های کیسه‌اش را نشخوار می‌کرد. حجم غول‌آسایش زیاد شده بود؛ چون زیر بلوزش جلیقه‌ای از پارچه بادبانی پوشیده بود که، مثل قطار فشنگ، شمش‌های طلا تویش جا داده بود. ایرنند را با لباس زرق و برق دار و جواهرآلات بدلی و زنجیر سگ، بسته به قوزک پا، کنارش بود.

شهر مرزی را که پشت سر گذاشتند، مادر بزرگ گفت: «دلیلی نداره گله‌ای داشته باشی. مٹ شازده‌ها لباس پوشیده‌ی، تخت اشرافی و ارکستر در اختیارت و چهارده سرخپوست دست به سینه‌ت. زندگیت شاهانه نیس؟»

«چرا، مادر بزرگ.»

مادر بزرگ ادامه داد: «وقتی من سرمو زمین گذاشته باشم، دیگه چشم‌ت به دست مردها نیس، چون توی یه شهر مهم از خودت خونه و زندگی داری. آزاد و خوشبختی.»

این‌ها تجسم نادیده و تازه‌ای از آینده بود. به عبارت دیگر، مادر بزرگ دیگر از بدهی اصلی حرفی نمی‌زد، از آن بدهی که جزئیاتش پیچیده شده بود و قسط‌هایش همراه با زیاد شدنِ مخارج کسب و کار افزایش پیدا کرده بود. با وجود این، *یرندیرا* حتی آه نمی‌کشید مبادا کسی گوشه‌ای از افکارش را بخواند. در گودال‌های شوره‌زار؛ در رخوتِ شهرهای کنارِ دریاچه؛ در گودال‌های ماه‌مانندِ معدن‌های طلق، تسلیم شکنجهٔ تخت خود می‌شد و در آن حال مادر بزرگ مثل این‌که فال بگیرد برایش سرود رؤیای آینده را زمزمه می‌کرد. یک روز بعد از ظهر که از درهٔ دشواری بیرون آمدند بوی درختانِ غار را که باد می‌آورد احساس کردند، لهجهٔ جامایکایی به گوش‌شان خورد و امید و پیوند به زندگی در قلب‌های‌شان راه پیدا کرد. به دریا رسیده بودند.

مادر بزرگ، که نیمی از عمرش را در تبعید گذرانده بود، نورِ شفافِ کارائیب را فرو برد و گفت: «اینهاش. خوشت می‌آد؟»
«بله، مادر بزرگ.»

همان‌جا بساط خود را پهن کردند. مادر بزرگ شب را، بی‌آن‌که خواب ببیند، به حرف زدن می‌گذراند و گاهی خاطره‌های گذشته را با تصورات آینده می‌آمیخت. دیرتر از همیشه می‌خوابید و آسوده‌خاطر با صدای دریا بیدار می‌شد. با وجود این، وقتی *یرندیرا* او را حمام می‌کرد از آینده حرف می‌زد، تصوراتش آن‌قدر تب‌آلود بود که به هذیان آدمی شب زنده‌دار می‌مانست.

به *یرندیرا* می‌گفت: «خانوم محترمی می‌شی. یه خانوم به تمام معنا. اون‌هایی که تو پناهت می‌گیری شون بهت احترام می‌ذارن. مقامات بالا بهت لطف نشون می‌دن و به حرفت گوش می‌دن. ناخدای

کشتی‌ها از سراسر بندرهای دنیا برات کارت پستال می‌فرستن.»
 ایرندیرا گوشش به حرف‌های او نبود. آب گرمی که آمیخته به عطر
 آویشن بود از لوله‌ای توی وان می‌ریخت که به بیرون راه داشت.
 ایرندیرا، بی آن‌که در چهره‌اش چیزی خوانده شود و بی آن‌که حتی نفس
 از سینه‌اش بیرون بیايد، ظرف را از آب پر می‌کرد و با یک دست روی
 مادر بزرگ می‌ریخت و با دست دیگر صابون می‌زد.

مادر بزرگ می‌گفت: «اعتبار خونه‌ت از جزایر آتیل تا سرزمین هلند
 دهن به دهن می‌گرده، خونه‌ت از قصر رئیس جمهور مهم‌تر می‌شه،
 چون کارهای دولت اون‌جا حل و فصل می‌شه و سرنوشت ملت
 اون‌جا تعیین می‌شه.»

ناگهان آبی که توی وان می‌ریخت بند آمد. ایرندیرا از چادر بیرون
 رفت تا ببیند چه اتفاقی افتاده. سرخپوست مسئول ریختن آب را دید
 که در کنار آشپزخانه هیزم می‌شکند.

سرخپوست گفت: «تموم شده، باز باید آب سرد کنیم.»
 ایرندیرا به طرف اجاق رفت، دیگ بزرگ آب، آمیخته به گیاهان
 معطر، می‌جوشید. دست‌هایش را کهنه‌پیچ کرد و دید که می‌تواند
 دیگ را بدون کمک سرخپوست بلند کند.

به او گفت: «برو دنبال کارت. خودم آب می‌ریزم.»
 صبر کرد تا سرخپوست از آشپزخانه بیرون رفت. آن وقت دیگ
 جوشان را از روی اجاق برداشت، با زحمت زیاد تا ارتفاع لوله بالا برد
 و می‌خواست آب سوزان را توی مجرای وان بریزد که مادر بزرگ از
 توی چادر داد کشید:

«ایرندیرا!»

انگار دیده باشد. نوه که از داد مادر بزرگ وحشت کرده بود،

در آخرین لحظه تغییر عقیده داد.

گفت: «اومدم، مادر بزرگ، دارم آب سرد می‌کنم».

آن شب، در آن حال که مادر بزرگ، جلیقه بر تن، آواز می‌خواند، *ایرندیرا* تا دیروقت توی فکر بود. از بالای سر تخت با چشم‌هایی نافذ که به چشم‌های گریه می‌مانست به مادر بزرگ زل زده بود. سپس مثل آدم‌های غریق روی تخت دراز کشید و با چشم‌های باز و دست‌های تا کرده روی سینه با همه توان صدا زد:

«اولیس!»

اولیس توی خانهٔ باغ مرکبات ناگهان از جا پرید. صدای *ایرندیرا* را آن قدر واضح شنید که توی تاریکی اتاق به دنبالش گشت. پس از لحظه‌ای تفکر، لباس و کفش‌هایش را توی بقچه پیچید و از اتاق خواب بیرون رفت. از ایوان گذشته بود که پدرش غافلگیرش کرد:

«کجا داری می‌ری؟»

اولیس زیر مهتاب او را به رنگ آبی می‌دید.

جواب داد: «می‌رم تماشای دنیا».

مرد هلندی گفت: «این بار جلوتو نمی‌گیرم؛ اما به ت هشدار می‌دم هر جا می‌ری نفرین پدرت بدرقهٔ راه‌ته».

اولیس گفت: «باشه».

مرد هلندی متعجب و تا حدودی مغرور از تصمیم پسرش، با نگاهی که رفته‌رفته به لبخند تبدیل می‌شد، تا انتهای باغ دنبالش رفت. زنش با آن قامت زیبای سرخپوستی پشت سرش بود. اولیس، که دروازهٔ باغ را بست، هلندی رویش را به زن کرد:

گفت: «زودتر از اون‌که فکرشو بکنی، سرخورده از زندگی،

برمی‌گرده».

زن آه کشید: «خیلی نفهمی، اون دیگه برنمی‌گرده.»

این بار لازم نبود اولیس جای ایرندیرا را از کسی بپرسد. پنهانی با کامیون‌هایی که می‌گذشتند بیابان را پشت سر می‌گذاشت، برای خوردن چیزی کِش می‌رفت، می‌خورد و می‌خوابید و بارها از روی تفنن دست به خطر می‌زد و چیزهایی کِش می‌رفت تا این‌که در یکی از بندرها آن‌ها را پیدا کرد. ساختمان‌های شیشه‌ای آن‌جا شهر را درخشان کرده بود و خداحافظی شبانه کشتی‌ها، که برای رفتن به جزیره آروبا لنگر می‌کشیدند، همه جا طنین می‌افکند. ایرندیرا به میله تخت بسته شده بود و در خواب بود و همان حال آدم غریقی را داشت که اولیس را صدا زده بود. اولیس مدت زیادی، بی آن‌که ایرندیرا را بیدار کند، ایستاد و به او نگاه کرد اما از نفوذ چشم‌هایش ایرندیرا بیدار شد. آن وقت توی تاریکی همدیگر را نوازش کردند.

مادربزرگ در سر دیگر چادر غلتی غول‌آسا زد و بنای پرچانگی را گذاشت.

گفت: «همون وقت بود که اون کشتی یونانی از راه رسید. ملوان‌های خل وضع زن‌ها رو خوشبخت می‌کردن اما به جای پول به شون اسفنج می‌دادن، این اسفنج‌ها دور و بر خونه‌ها راه می‌افتادن، مَث بیمارها ناله می‌کردن و بچه‌ها رو به گریه می‌انداختن تا اشک‌هاشونو بخورن.»

مادربزرگ زمین‌لرزه‌وار حرکتی کرد و بلند شد نشست.

داد کشید: «خدایا، همون وقت بود که سر و کله‌ش پیدا شد، قوی‌تر، بلندتر و مردتر از آمادیس.»

اولیس که تا آن وقت توجهی به وراجی‌هایش نکرده بود وقتی مادربزرگ را دید که روی تخت نشسته سعی کرد پنهان شود. ایرندیرا

آرامش کرد.

گفت: «بی خیالش. هر وقت به این جا می رسه بلند می شه می شینه؛ اما بیدار نمی شه.»

اولیس به شانه ایرندیرا تکیه داد.

مادربزرگ ادامه داد: «اون شب شروع کردم با ملوان ها به آواز خوندن، خیال کردم زلزله اومده. اون ها همه احتمالاً همین فکر و کرده بودن چون همون طور که داد و قال می کردن و از خنده روده بر شده بودن پا گذاشتن به دو و فقط اون مرد زیر سایه بون، که آواز ستاره ها توش می پیچید، موند. یادم می آد، انگار دیروز بود، داشتم آوازی رو می خوندم که اون روزها سرزبون ها بود. حتی طوطی هم توی حیاط زمزمه می کرد.»

مادربزرگ که همه جای چادر را گرفته بود، مثل آدم هایی که در خواب آواز می خوانند شعر بدبختی اش را به آواز خواند:

بیگناهی مرا بر من خدایا بازگردان

بار دیگر عشقِ او را در دلِ من سازگردان.

و تنها در این وقت بود که اولیس به گذشته خاطره انگیزِ مادربزرگ علاقه مند شد.

مادربزرگ گفت: «اون جا ایستاده بود، طوطی دم شمشیری روی شونه، و تفنگِ لوله کوتاهِ آدم خوارکش به دست. وقتی گاتارال با این سر و وضع پا به جزیره گویان گذاشت، من نفس کشنده شو شنیدم، چشم تو چشم من انداخت و گفت: هزار بار دور دنیا رو گشتم و زن های تموم کشورها رو دیده ام، بنابراین می تونم بگم تو از همه زن های روی

زمین مغرورتر و مهربون‌تر و خوش‌روت‌تری.»

سپس دراز کشید و روی بالش حق‌هقش را شروع کرد. اولیس و ایرندیرا مدت زیادی ساکت بودند و توی تاریکی با نفس‌های غرّنده پیرزن خواب‌آلود تکان‌تکان خوردند. ناگهان ایرندیرا، بی آن‌که در صدایش لرزشی احساس شود، پرسید:

«جرئت داری نفل‌ه‌ش کنی؟»

اولیس که غافلگیر شده بود نمی‌دانست چه جوابی بدهد.

گفت: «نمی‌دونم، تو داری؟»

ایرندیرا گفت: «نه، آخه مادرِ بزرگ‌مه.»

سپس اولیس یک بار دیگر به آن تنِ عظیم خواب‌آلود نگاه کرد، گویی نیروی حیاتی‌اش را برآورد می‌کرد.

«به خاطر تو هر کاری می‌کنم.»

□

□

اولیس نیم کیلو مرگ موش خرید، با خامهٔ آماده مخلوط کرد. شیرینی و خامهٔ وسطِ یک کیک را درآورد و مخلوطِ مرگ‌آور را به جای آن‌ها ریخت. سپس روی کیک را با یک ورقهٔ ضخیم خامه پوشاند و با فاشق صاف کرد تا از کار شومش اثری به جا نگذارد و سپس نیرنگش را با هفتاد و دو شمعِ کوچکِ صورتی کامل کرد.

مادرِ بزرگ وقتی چشمش به اولیس افتاد که، با کیک روز تولد، پا به چادر گذاشت روی تخت شاهانه‌اش بلند شد نشست و عصای اسقفی‌اش را تهدید‌آمیز تکان داد.

داد کشید: «شیطون بی شرم! به چه جرئتی پا به این جا می ذاری؟»
اولیس پشت چهره فرشته مانندش پنهان شد.

گفت: «اومده‌م در این روز، که روز تولدتونه، از حضورتون طلب بخشش کنم.»

مادربزرگ از این دروغ، که به هدف خورده بود، خلع سلاح شد و دستور داد میز را طوری چیدند که انگار جشن عروسی برگزار شده بود. اولیس را طرف راست خود نشاند و ایردیرا به پذیرایی از او مشغول شد. مادربزرگ با یک فوتِ غول آسا شمع‌ها را خاموش کرد و کیک را به دو قسمت مساوی برید. تکه‌ای برای اولیس کشید.

گفت: «مردی که راه و رسم طلبِ بخششو بدونه نصف بهشتو به دست آورده. تکه اولو که تکه خوشبختی‌یه می دم به تو.»

اولیس گفت: «من شیرینی دوست ندارم. خودتون بخورین.»
مادربزرگ تکه‌ای کیک به ایردیرا تعارف کرد. ایردیرا به آشپزخانه برد و توی آشغال‌ها انداخت.

مادربزرگ بقیه کیک را خودش خورد. تکه‌های بزرگ در دهان می گذاشت و بی آن‌که بجود فرو می داد. از فرط خوشحالی به ناله افتاده بود و از برزخ لذتش به اولیس نگاه می کرد. وقتی دیگر چیزی توی بشقاب نماند کیکی را هم که اولیس رد کرده بود خورد. همان طور که آخرین تکه را می بلعید، خرده‌های کیک روی میز را با انگشت‌ها بر می داشت و در دهان می گذاشت.

آرسنیکی که خورده بود برای نابودی یک نسلِ موش کافی بود. با وجود این تا نیمه‌های شب پیانو نواخت و آواز خواند. سپس شاد و شنگول توی تخت دراز کشید و به خواب آرامی فرو رفت. تنها چیز تازه خش‌خشِ صخره‌مانندی بود که در نفس‌هایش شنیده می شد.

ایرندیرا و اولیس از سرِ دیگر تخت نگاهش می‌کردند و منتظر تشنج مرگ او بودند. اما وقتی پرچانگی را شروع کرد صدایش مثل همیشه سرزنده بود.

به صدای بلند گفت: «خدایا، دارم دیوونه می‌شم، دارم دیوونه می‌شم. دو تا کلون پشتِ درِ اتاق خوابو انداختم؛ قفسه آشپزخونه و میزوبه در تکیه دادم و صندلی‌ها رو رو میز گذاشتم، اون وقت کافی بود با انگشترش ضربه کوچکی به در بزنه تا این چیزهای دفاعی فرو بریزه، صندلی‌ها خود به خود از رو میز بیفتن، میز و قفسه آشپزخونه خود به خود از هم در برن و کلون‌ها از جای خودشون بیرون بیان.»

ایرندیرا و اولیس با تعجبی که هر لحظه بیش‌تر می‌شد به او خیره شده بودند.

هرچه هذیان‌های مادر بزرگ عمیق‌تر و مهیج‌تر می‌شد و صدایش لحنی خصوصی‌تر پیدا می‌کرد ایرندیرا و اولیس با تعجب بیش‌تری به او نگاه می‌کردند.

«از ترس خیس عرق شده بودم، حس می‌کردم دارم می‌میرم. خدا خدا می‌کردم در باز بشه اما باز نمی‌شد؛ خدا خدا می‌کردم بیاد تو اما نمی‌اومد؛ در عین حال خدا خدا می‌کردم راه شو بکشه بره و پا تو اتاق نذاره تا مجبور نشم سر به نیستش کنم.»

تا ساعت‌ها به این بازی ادامه داد و حتی خصوصی‌ترین جزئیات را به زبان آورد، گویی آن‌ها را در رؤیا تجربه کرده بود. اندکی پیش از طلوع آفتاب با تکانی زلزله‌مانند توی تخت غلت زد و صدایش با هق‌هق‌های غول‌آسا شکست.

بلند گفت: «به‌ش گفتم، جلو نیا، خندید؛ باز گفتم، جلو نیا و باز خندید، تا این‌که وحشتزده چشم‌هاشو باز کرد و گفت، آخ، شازده،

آخ، شازده! صداش از دهنش بیرون نمی‌اومد بلکه از زخم چاقویی بیرون می‌آمد که گلوشو دریده بود.»

اولیس که از شنیدنِ خاطراتِ ترسناکِ مادرِ بزرگ وحشت کرده بود دستِ *یرندیرا* را در دست گرفت.

با تعجب گفت: «پیرزن قاتل!»

یرندیرا به حرفش اعتنایی نکرد چون در آن لحظه آفتاب داشت طلوع می‌کرد. ساعت‌های دیواری پنج ضربه نواختند.

یرندیرا گفت: «برو جلو! الآن بیدار می‌شه.»

اولیس شگفتزده گفت: «جونش از فیل بیش‌تره، کار من نیست.»

یرندیرا با اوقات تلخی میان حرفش رفت.

گفت: «راستش، تو اصلاً جُرِبه‌آدم‌کشی نداری.»

اولیس از خشونت این سرزنش طوری جا خورد که از چادر بیرون رفت. *یرندیرا* با نفرتی پنهانی و با خشمی ناشی از نومیدی به مادرِ بزرگ خواب‌آلود زل زده بود تا این‌که آفتاب بالا آمد و پرندۀ هوا بیدار شد. سپس مادرِ بزرگ چشم‌هایش را گشود و با لبخندِ آرامی به *یرندیرا* نگاه کرد.

«خدا پشت و پناحت، بچه.»

تنها تغییر قابل توجه بی‌نظمی در کارهای روزانه بود. روز چهارشنبه بود اما مادرِ بزرگ سراغِ پیراهنِ روزِ یکشنبه را گرفت، و گفت که *یرندیرا* حق ندارد پیش از ساعت یازده بخوابد و از او خواست ناخن‌هایش را لاکِ پوستِ پیازی بزند و گیسوانش را به سَبکِ اسقف‌ها آرایش کند.

بعد به صدای بلند گفت: «هیچ وقت مثل الآن دلم نمی‌خواسته عکسمو بندازن.»

اِرنندیرا دست پیش برد گیسوان مادر بزرگ را شانه کند، اما همین که شانه را توی تارهای کرک شده فرو برد و بیرون کشید یک چنگِ مو لای دندانهای شانه گیر کرد. وحشتزده موها را به مادر بزرگ نشان داد. مادر بزرگ موها را برانداز کرد، انگشتها را توی گیسوانش فرو برد و یک چنگ موی دیگر توی دستش ماند. موها را روی زمین ریخت و باز امتحان کرد و یک چنگ موی دیگر بیرون کشید. بعد در آن حال که از خنده روده بر می شد با هر دو دست موهایش را می کشید و با هلهله ای بی معنی موها را مَش مَش توی هوا می پراکند تا این که کله اش شکل نارگیل پوست کنده را پیدا کرد.

اِرنندیرا خبری از اولیس نداشت تا دو هفته بعد که صدای جغد را از بیرون چادر شنید. مادر بزرگ شروع به نواختن پیانو کرده بود و طوری در گذشته خاطره انگیز فرو رفته بود که از واقعیت غافل مانده بود. کلاه گیزی از پرهای درخشان به سر داشت.

اِرنندیرا به صدای جغد جواب داد و تنها در این وقت بود که به صرافتِ فتیله ای افتاد که سرش از پیانو بیرون بود. فتیله از لابه لای بوته ها می گذشت و توی تاریکی گم می شد. اِرنندیرا به طرف جایی که اولیس پنهان شده بود دوید و کنار او، میان بوته ها، پنهان شد و هر دو، با نفَس های حبس شده توی سینه، شعله کوچکی آبی را تماشا کردند که در طول فتیله می خزید، از تاریکی گذشت و توی چادر رفت.

اولیس گفت: «دَرِ گوش هاتو بگیر.»

هر دو بی نتیجه دَرِ گوش های شان را گرفتند، چون انفجاری رخ نداد. بلکه چادر باروشنایی خیره کننده بی صدا ترکید و توی گردبادی از باروتِ خیس ناپدید شد. وقتی اِرنندیرا، که خیال کرده بود مادر بزرگش مرده، جرئت کرد پا به چادر بگذارد، او را دید که

کلاه‌گیسش سوخته و پیراهنِ تنش تکه پاره شده اما بیش از هر وقت دیگر زنده بود و سعی می‌کرد آتش را با پتو خاموش کند.

سرخپوست‌ها از دستورهای ضد و نقیض مادر بزرگ سر در گم شده بودند و نمی‌دانستند چه کنند. اولیس از سر و صدای آن‌ها استفاده کرد و پا به فرار گذاشت. دست آخر که آتش را خاموش کردند و دودها را از چادر بیرون راندند همه چیز به هم ریخته بود.

مادر بزرگ گفت: «انگار دست شیطان تو کار بوده، چون بیانو این طور منفجر نمی‌شه.»

مادر بزرگ به دنبال پیدا کردنِ سرِ نخِ بدبختی‌های تازه‌اش حدس‌ها زد اما فرارها و بی‌اعتنایی‌های *ایرنیدرا* حواس برایش نمی‌گذاشت. در رفتارِ نوه‌اش هیچ خطایی نمی‌دید، از وجود اولیس هم بی‌خبر بود. تا صبح بیدار ماند، خیالبافی کرد و میزان خسارت را سنجید. کم و بد خوابید. صبح روز بعد که *ایرنیدرا* جلیقهٔ شمش‌های طلا را از تنِ مادر بزرگ بیرون آورد، شانه‌هایش را دید که تاول زده و سینه‌اش سوخته است. همان طور که سفیدهٔ تخم‌مرغ روی سوختگی‌ها می‌گذاشت، مادر بزرگ گفت: «بین خود نبود که توی خواب غلت و اغلت می‌زدی. خواب عجیبی هم دیدم.» سعی کرد تمرکز پیدا کند تا خوابی را که دیده بود دقیق‌تر پیش نظر بیاورد و دست آخر تصویر خواب توی حافظه‌اش به وضوح شکل گرفت.

گفت: «یه طاووس توی ننوی سفید.»

ایرنیدرا تعجب کرد اما باز همان قیافهٔ هر روزه را به خود گرفت.

به دروغ گفت: «علامت خوبی‌یه. طاووس توی خواب علامتِ عمرِ درازه.»

مادر بزرگ گفت: «خدا از زبونت بشنوه. چون برگشته‌یم سر جای

اول مون. باید همه چیز و از سر شروع کنیم.»

در چهره ایرندیرا چیزی خوانده نمی شد. بشقاب کمپرس به دست، از چادر بیرون رفت. مادر بزرگش را با بالاتنه خیس از سفیده تخم مرغ و سر و کله خردل مالی تنها گذاشته بود و زیر سایبان شاخ و برگ نخل، که در حکم آشپزخانه بود، ایستاده بود و سفیده تخم مرغ توی بشقاب می انداخت. آن وقت مثل بار اولی که اولیس را پشت تخت خود دیده بود او را دید که از پشت اجاق گاز سرش را بالا آورد. ایرندیرا جانخورد بلکه با صدای خسته ای گفت:

«تنها کاری که کردی بالا بردن بدهی من بود.»

ابر نگرانی جلو چشم های اولیس را گرفت. بی حرکت و در سکوت به ایرندیرا نگاه می کرد، او را می دید که با نگاه ثابتی، حاکی از تحقیر، تخم مرغ ها را می شکند، گویی او وجود خارجی نداشت. پس از لحظه ای چشم ها حرکت کردند و اشیای آشپزخانه را از نظر گذراندند: دیگ های آویخته، رشته های قرمز دانه و کارد آشپزخانه. اولیس بلند شد ایستاد، بی آن که لب از لب بردارد، از زیر پناهگاه تو رفت و کارد را برداشت.

ایرندیرا همچنان نگاهش نمی کرد. اما وقتی از زیر پناهگاه بیرون رفت، زیر لب به او گفت:

«مواظب باش، چون یه بار مرگ به دلش برات شده. طاووسی رو تو یه ننوی سفید دیده.»

مادر بزرگ چشمش به اولیس افتاد که کارد به دست وارد چادر شد، بازحمت زیاد و بدون عصا بلند شد ایستاد و دستش را بالا برد.

داد کشید: «جَوون، مگه به سرت زده؟»

اولیس به طرف مادر بزرگ پرید و کارد را در سینه برهنه اش فرو کرد.

مادر بزرگ ناله‌ای کرد، رویش افتاد و سعی کرد با دست‌های قوی و خروس‌وارش او را خفه کند.

خرخرکنان گفت: «پدر سوخته، خیلی دیر فهمیدم سر و شکلِ فرشته‌های خیانتکار رو داری.»

مادر بزرگ نتوانست دیگر حرف بزند چون اولیس کارد را بیرون کشید و این بار توی پهلویش فرو کرد. مادر بزرگ توی دل نالید و اولیس را محکم تر فشرد. اولیس بی‌رحمانه ضربهٔ سومی به او زد و فورانِ خون با فشار زیاد بیرون زد و به صورتش پاشید. خون غلیظی بود که مثل عصارةٔ نعناع سبز و براق بود.

یرندیرا، بشقاب به دست، در آستانهٔ در ظاهر شد و با بی‌اعتنایی جنایتکارانه کشمکش را تماشا کرد.

مادر بزرگ با آن تنِ غول‌پیکر و ستون‌مانند از درد و خشم می‌نالید و اولیس را محکم گرفته بود. دست‌ها و پاها و حتی سَرِ بی‌مویش از خون سبزرنگ شده بود. صدای نفس‌هایش، که به دمِ آهنگری می‌مانست و با اولین تشنج‌های مرگ به خرخر افتاد تمام فضا را پر کرد. اولیس بار دیگر تلاش کرد. به کمک کارد دستش را رها کند، ضربه‌ای به شکم مادر بزرگ زد و فورانِ خون سراپای او را سبزرنگ کرد. مادر بزرگ سعی کرد خودش را به هوای آزاد که نیاز داشت برساند تا زنده بماند. اولیس خود را از دست‌های بی‌جانِ مادر بزرگ بیرون کشید و بدون لحظه‌ای درنگ آخرین ضربه را به آن تنِ عظیم به خاک افتاده فرود آورد.

یرندیرا سپس بشقاب را روی میز گذاشت و روی مادر بزرگش خم شد و، بی‌آن‌که به او دست بگذارد، برآندازش کرد. وقتی مطمئن شد که جان داده چهره‌اش ناگهان حالت بلوغ زنی مسن‌تر را به خود گرفت

که بیست سالِ آزار بدبختی از او پنهان کرده بود. آن وقت با حرکت سریع و دقیقی جلیقه طلا را بیرون کشید و از چادر بیرون رفت. اولیس از کشمکش بی حال شده و کنار جسد نشسته بود و هرچه بیش تر سعی می کرد صورتش را پاک کند بیش تر به آن ماده سبز و زنده، که گویی از انگشت هایش بیرون می زد، آغشته می شد. تنها وقتی به صرافتِ حالِ خودش افتاد که *ایرندیرا* را دید جلیقه طلا به دست بیرون می رود.

اولیس فریاد زد اما جوابی نشنید. کشان کشان خود را به درِ چادر رساند و *ایرندیرا* را دید که، در امتدادِ ساحل، دوان دوان از شهر دور می شود. به آخرین تلاش دست زد، او را دنبال کرد و با فریادهای دردناکی که دیگر نه از آن عاشق بلکه از جانبِ فرزندی بود او را صدا زد. با وجود این، بی حالی خردکننده ای که به دنبالِ کشتنِ زنی به او دست داده بود رمقی برایش نگذاشت. سرخپوست های مادر بزرگ به او، که دمر روی شن های ساحل افتاده بود و از ترس و تنهایی اشک می ریخت، رسیدند.

ایرندیرا صدایش را نشنیده بود. سریع تر از گوزن توی باد می دوید و هیچ صدایی در این دنیا نمی توانست جلوش را بگیرد. بی آن که سر بگرداند دوان دوان از گودال های شوره زار، از معدن های طلق و از رخوتِ زمین های درو شده گذشت تا این که دانشِ طبیعی دریا به آخر رسید و بیابان شروع شد، اما او هنوز، جلیقه طلا به دست، بادهای خشک و غروب های تمام نشدنی را پشت سر گذاشت و کسی نه خبری از او پیدا کرد و نه از بدبختی او نشانی دید.

نمایه

Evian	لویان	Athénée	آتنه
Iguana	ایگوانا	Adelaide	آدلاید
Indias	ایندیس	Arcataca	آرکاتاکا
barbasco	بارباسکو	Arezzo	آرسو
Bartolino	بارتولینو	Albino Luciani	آلبینو لوجیان
Barceloneta	بارسلونتا	Alicante	آلیکانته
Baltazar	بالتسار	Aimé Césaire	ایمه سیزر
Bordeaux	بور دو	Anthony Isabel	آنتونی ایسابل
Bently	بتلی	Antonietta	آنتونیه تا
Beniamino Gigli	بنیامینو چیلی	Agela Merici	آنجلا مریچی
Bourge-de-Four	بور دو فور	Castel Sant, Angelo	آنگلو کاستل سانت
	یوئه ناوِ تورا دوروی	Angoulême	آنگولم
Buenaventura Durruti		Ayapel	آیاپل
Biarritz	بیاریتز	Oporto	آپورتو
	بیلی سانچز دِ آویلا	Splendid	اسپلندید
Billy Sanchez de Avila		Estoril	استوریل
Bayonne	بیون	Elisenda	الیزندا
Paralelo	پارالهلو	Ursula	اورسولا
Paramarimbo	پاراماریمبو	Aureliano Buendia	اوره لیانو بوندیا
Paramaribo	پاراماریبو	Octavio Giraldo	اوکتاوو خیرالدو
Parioli	پاریولی	Onesimo Sanchez	اونسیمو سانچز

Saturno	ساتورنو	Pernambuco	پرنامبوکو
	سانتا ماریا دِل دارین	Pastrana	پاسترانا
Santan Maria del Darién		Paseo de la Gracia	پاسه نو دِ گراسیا
Santeria	سانتیریا		پاسه نو دِ لاکاسته لیانا
San Giovanni	سان جیووانی	Paseo de la Castellena	
San Jacito	سان خامیتو	Palau de la Musica	پالائو لا موزیکا
San Jorge	سان خورخه	Pepe	پپه
San Francisco	سان فرانسیسکو	Perpignan	پریگنان
	سان کریستوبل دِ لاکاسلس	Porter	پُرتِر
San Cristobal de la Casas		Poitiers	پواتیه
San Grevasio	سان گرواسیو	Puis	پونیس
Sayago	سایاگو	Puerto Santo	پورتو سانتو
Saint-Blaise	سَن بِلز	Pepillo	په پیلو
Saint-Julian	سَن خولیان	Piero della Francesca	پیرو دلا فرانچسکا
Sir Walter Raliegth	سِر والتر رالی	Tasajera	تاساجِرا
Sierpe	سیرپه	Tramontana	ترامونتانا
Simon Magus	سیمون ماگوس	Trastevere	تراستوره
Siena	سیِنا	Terry	تری
Cienaga	سیه ناگا	Tolima	تولِما
Chatellenie	شاتلنی	Tiber	تیبِر
Chemin du Beau-Soleil	شومَن دو بولی	Chepe Montiel	چپه مونتیل
Faru Frida	فارو فریدا	Graldo Diego	خرالدو دیه گو
Fauboury-Saint-Honoré	فوبورسنت فورِه	Denfert-Rochereau	دانفر روشهرو
Forte-de-France	فورت دو فرانس	David Oistrakh	داوید اویستراخ
Cabo de la Vela	کابو دِ لا وِلا	de la Casa	دِ لاکاسا
Capuchin	کاپوچین	du lac	دولاک
Cadaques	کاداکس	Diamanté	دیامانتِه
Cartagena	کارتاخنا	Rambla de los	رامبلادِ لوس پلخاریس
Carvallevias	کاروالِریس	Ramblas	رامبلاس
Castel Gandolfo	کاستل گاندولفو	Rebolo	ریولو
Caucamayal	کاکامایال	Rosal del Virrey	رُزَل دِل وِری
Calvin	کالون	Rosa Regas	رُسا رِگلس
Calle del Arobal	کاله دِل آروبال	Rafael Ribero Silva	رافائل ریبرو سیلوا
Calle Mayor	کاله ماوِر	Roissy (n.)	رواسی
Cantabria	کانتابریا	Rhôn	رُون
Cannelloni	کانه لونی	Zavatini	زاواتینی
Carte Ingles	کورته اینگلس	Jardin Anglais	ژاردِن اَنگله
Count Carlo Calcagni	کنت کارلو کالکانی	Georges Brassens	ژورژ برسنس
Cuartillo	کوارتیل	Sabanas de Bolivar	ساباناس دِ بولیوار

ماریا دل روساریو کاستاندا لی مونتر	Cornavin	کودنلون
Maria del Rosario Castaneda Y	Costa Brava	کوستا برلوا
Montero	Quindio	کیندیو
Maria Cangnia	Galicia	گالیسیا
Magdalena	Getsemani	جستمانی
Margarito Duarte	Guajiro	گوآخیرو
Manaure	Guadarrama	گواداراما
ماریا دوس پرسموس	Göttingen	گوتینگن
Maria Dos Prazeres	Gonzaga	گونساگا
Maritim	Lautaro	لاوتارو
Montpellier	Laj Bohème	لا یوهم
Monegros	Laterano	لاترانو
Miguel Otero Silva	La Cueva	لاکوهوا
Nena Daconte	Lakeis	لاکس
Noi	La Guajira	لاگوآخیرا
New Orleans	Leotardo	لئوتاردو
Valledupar	Leon de Belfort	لیون دو بلفرت
Via Appia Antica	Ludovico	لئوویکو
Villa Borghese	Lessepes	لسسپس
William Dampier	Leclerc	لکلر
وینی سیوس د موراس	Les Grottes	لی گروت
Vinicius de Moraes	L'Industrie	لن دوستری
Halalcsillag	Le Boeuf Couronné	لو ب کورونه
Hendaye	Laura Farina	لورا فارینا
Homero Rey	Licia Albanese	لیژیا آلبنس
Yoruban	Marbella	ماربلا
	Marcus Aurelius	مارکوس اورلیس
	Marlborough	مارلبورو
		ماریا دلا لوز سروانتس
	Maria de la Luz Cervantes	

GABRIEL GARCIA MARQUEZ

THE BEST SHORT STORIES

FARSI LANGUAGE TRANSLATION BY

AHMAD GOLSHIRI

NEGAH PUBLICATIONS

TEHRAN, IRAN

2013

تصویر ابو عبدالرحمن الکردي

گابریل

گارسیا مارکا

چاپ هفتم

بهترین داستان‌های کوتاه

گزیده، ترجمه و با مقدمه

احمد گلشیری

تصویر ابو عبدالرحمن الکردي

گابریل گارسیا مارکز

Gabriel Garcia Marquez

کالیگرافی: اکبر سینک

بهترین داستانهای کوتاه

مؤسسه انتشارات نگاه

ISBN 978964351202-6

9 789643 512028

۳۰۰۰۰ تومان